

અંબાળના ઇંદ્ર

(ભાગ ૧ થી ૧૦ સુધારા વધારા સાથે.)

જગત જીવો સર્વને, શક્તિનો આધાર;
આત્મ શક્તિ બળથી, ઉતરે ભવજનના પાર: ॥
ભજે ભજવો પ્રેમથી, આ હંદમાં સઘળો સાર;
વિશ્વાસ રાખી બોલશે, થશે સુખ અપાર: ॥

સંવત

મને

આવૃત્તિ

પ્રત

કિંચિત

૧૯૬૬

૧૯૪૦

૧૦ મી

૧૧૦૦

૩૧. એક

કર્તા:

BOMBAY અંબીચક્ર મોતીચંદ અવેરી.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી વાંચીશ્રદ્ધ વિભાગ]

અનવર્ગક

૨૨૧૨૧ કિમત ૧૦૦૦

સ્થાનામ

૨૨૧૨૧ ૬૦૬

વર્ગક

૫૨૪૫૮.૪૩૭

અંખાજના છંદ.

(ભાગ ૧ થી ૧૦ સુધારા વધારા સાથે.)

જગત જીવો સર્વને, શક્તિનો આધાર;
આત્મ શક્તિ બગથી, ઉતરે ભવજાળ પાર: ॥
ભજે ભગવા પ્રેમથી, આ છંદમાં સઘળો સાર;
વિશ્વાસ રાખી જોલશે, થશે સુખ અપાર: ॥

અંવત્
અને
આવૃત્તિ
પ્રત
કિમત

૧૬૬૬
૧૬૪૦
૧૦ મી
૧૧૦૦
રૂ. એક

કર્તા:

સ્વ. શા. અમીચંદ મોતીચંદ ઝવેરી.

ગુજરાત વિધાપીઠ પ્રસિદ્ધ
ગુજરાતી કૌપીરાઈ-સંગ્રહ
૨૨૧૨૭

શા. ચુનીલાલ અમીચંદ ઝવેરીએ પોતાના “શ્રી નટવર
પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ”માં છાપી.

ટેકાણું: — સેન્ટરલ્ટ રોડ, સંઘવી સદન મુંબઈ નં ૪

પ્રસિદ્ધ કરનાર :

કર્તાના વારમાં માટે શા. ખુમચંદ અમીચંદ ઝવેરી.

પ્રસિદ્ધ કરવાનું ટેકાણું: — આમલીરાન (વાડી) સુરત.

આ ચોપડી સને ૧૮૬૭ ના

૨૫ મા એક્ટ મુજબ રજીસ્ટર કરાવી છે, માટે કર્તાના
રજ સિવાય કોઈએ પણ છાપવી અથવા છપાવવી નહિ.

વિષયાનુક્રમણિકા.

વિષય		પૃષ્ઠ
લક્ષ્મી જનોને લલામણ....	૩
સાતમી આવૃત્તિની પ્રસ્તાવના	૧૦
આઠમી " "	૧૨
નવમી " "	૧૫
દસમી " "	૧૬

જીવન પરિચય (વર્તમાન પત્રો તથા માસિકોમાંથી)

‘દેશીમિત્ર’ સુરત, તા. ૫-૩-૩૬ માંથી ઉતારો		૧
શેઠ આણંદજી કલ્યાણજીની પેઢી (અમદાવાદ)નો પત્ર		૧૨ એ
” ” ” ” ” ”		૧૨ બી
‘બંગાલ શ્વેતામ્બર સંઘ’નો પત્ર		૧૨ સી
‘શ્રી સકળ સંઘ, સુરત’નો પત્ર		૧૨ ડી
નેક નામદાર શ્રી મહારાણાજી શ્રી ભવાનીસિંહજી, } દાંતા-ભવાનગઢ, તરફથી ચોરડરની નકલ }		૧૩
‘શક્તિ’ નડિઆદ, તા. ૩-૫-૩૬ માંથી ઉતારો		૧૪
” ” તા. ૨-૬-૩૬ ” ”		૧૬
આભાર પત્ર		૨૪
‘દેશીમિત્ર’ સુરત, તા. ૧૦-૪-૩૪ માંથી ઉતારો....		૨૫
‘જૈન’ ભાવનગર, તા. ૨૧-૧-૩૪ માંથી ઉતારો....		૩૭
” ” તા. ૪-૨-૩૪ ” ”		૩૮
‘તરુણ જૈન’ મુંબઈ, તા. ૧-૨-૩૪ માંથી ઉતારો....		૩૯
‘પ્રતાપ’ સુરત, તા. ૨૨-૧૨-૩૪ માંથી ઉતારો		૪૦

આદ્ય ધન પરિશ્રદ્ધ તું	૧૦
જગતકર્તા જનુની તમે	૨
ગવરી સુત ગણેશ તું	૨
સમરૂં શંકર સુત પ્રથમ પુત્રું ધન દેવા, સાળી-૧			૩
લજન કર લજન કર ધર ધ્યાન અંબે, સાળી-૨			૪
લકિત કરો લકિત કરો લકિતનું કૃપા મળશે, સાળી-૩			૪
જગ તારૂણી અંબા ધણી માલિક અંબા આપજી, સાળી-૪			૫
જાગી જો તું જીવડા જગ સુખ થાશે નાસજી, સાળી-૫			૫
જગમાતા જનુની તમે જગમાંતો જશ આપજો, સાળી-૬			૬
પ્રથમ કરૂં પ્રણામ છંદ ૧ લો	૭
પ્રથમ નમું ગણપતિ માત	૮
સકલ સભામેં સમરૂં આપો ધન	૯
કહે તે લકતજન	૧૦
કરી ઉંદરપર અસ્વારી	૧૨
સુરત શહેરના ઘીઆ કૃપીઆમાં	૧૫
જુગત જનુની માતા મહાલક્ષ્મી	૧૮
મહાકાળી કરે કટ્યાણુ	૨૦
મહાકાળી પાવાવાળી	૨૩
મહા માયા રૂપ છે એક નામ અનેક	૨૬
શહેર સુરત આમલીરાન વાઘેશ્વરી માતા	૨૯
આપો આપો લકતને ભાવે	૩૩
પાવાની પટરાણી	૩૭

આયા આસો માસ	૪૦
સુરત આમલીરાન વાઘેશ્વરી	૪૨
ચત્રભૂજ મા તું	૪૩
મુણ અંબા મારી મા	૪૫
મુણે અલબેલી	૪૭
ભભું મહાકાળી	૪૮
માની વાડી બની ગુલબરે	૪૯
જીવ તું ચાલ જરા રે વિચારી	૫૧
ભકત જનને સમજી લેવું	૫૩
મહાકાળી દયાળી	૫૬
આવો આવો મહાકાળી....	૫૭
મારી માજી વાઘેશ્વરી	૫૯
જરા અરજ અમારી સાંભળો (ગાતાં અસુદ્ધ બોલાય તે વિષે)	૬૦
મારી અરજ મુણે	૬૨
ઓ જગત જનુની	૬૩
મેં માજી નામસં જપતા	૬૫
માજી નેતાં બાણુ	૬૭
મારા સાચા ગુરૂ	૬૯
બેઠે સિંહાસન	૭૨
ચઢી રણ સુરે	૭૪
ચાલો ચાલો મહારાજ	૭૭
સૂર્ય પુત્રી તાપી માત....	૭૯

ઉઠો અંબા જમવા માધ (થાળ)	૮૨
મુરત તો મુનેકી મુરત	૮૬
રહીઆં રહીઆં શું કરે....	૮૯
માતા માતા મુળથી માતા	૯૧
હુકમ થયો માતાનો એકદમ (મોટી અંબાજીનો છંદ)			૯૨
કોને વખાણું કોને વખોડું	૯૪
સખ રૂઠે તો રૂઠે અંબામા	૯૫
કાળી અંબા એક રૂપ....	૯૭
અઘોર ગતિ માણ છે તમારી	૯૯
આઘ શક્તિ મમ માયા	૧૦૦
અંબે ગરીબ નિવાજ	૧૦૩
તુંહી તુંહી એક આપ નિરંજન	૧૦૪
તુંમ તુંમ તુંમ તુંમ બ્રહ્મા વિષ્ણુ....	૧૦૫
તુંમ તુંમ તુંમ તુંમ તુમ તો અમમાં	૧૦૭
કલ્યાણકારી જકતાધારી	૧૦૮
ખપરવાળી તું મતબાળી	૧૧૨
સમજ શાણા મન તું દિવાના	૧૧૫
વારે વારે વારૂ મન તું માન	૧૧૮
સમરૂ શ્વાસો શ્વાસ	૧૨૨
મુણ મેરી માતા ભકતની વાતા	૧૨૫
તું માતા ચંડી, દેત્યોંકી ભીંડી કાઢે નવ ખંડી ખપ્પર ધારી			૧૨૭
આએ આસો માસ	૧૨૮

તુજે નમું ચરણુ	૧૩૦
મહારે આજે ધન પુનેમનો દીન	૧૩૨
મહારી કરો બહાર	૧૩૪
છોડી ખટપટ લજે અંખા ઝટ	૧૩૭
મોટું સુરતમાં છે ધામ....	૧૩૯
સત્ગુરુ વાણી	૧૪૧
આઘ અંખા જાણી વેદ વાણી મા વખાણી	૧૪૪
છે સત્ નામ	૧૪૭
જન્મો ત્યાંથી જાણું છું જે (છોકરો અશુદ્ધ બોલે તે)	૧૫૦
આવો અંખા અલખેલા....	૧૫૧
આપ્નો આવોરે માણુ	૧૫૨
ગરજ વિના જઈ ગુરુ કરેથી	૧૫૩
અંખા મા મારી વારે ધાજે	૧૫૪
છુટા નાલીથી વાઘ પકડ મન	૧૫૫
ચોગરદમ મા વન્હી લાગ્યો (પ્લેગનો છંદ)	૧૫૭
નિર્મળ નામ અંખા મા તમારું	૧૫૮
કકા થકી કહું છું કરજોડી	૧૬૦
અંખા મા તારું દર્શન દુર્લભ	૧૬૧
જુઓ માણુ હું કહું તે સાંભળો	૧૬૨
જળખીન તલપે મછલી	૧૬૪
સાચું સમરણુ અંખામાનુ	૧૬૫
અનેક નામે અંખા લખું	૧૬૭

આજ ફકીરી બસ ગઈ....	૧૬૮
મરવું હક અંબા માતા	૧૬૯
મહાસાગર દરીયા વહે....	૧૭૧
ધારી વાત નહિ થઈ	૧૭૩
શીખ્ય પૂછે ચો સદ્ગુરુ દેવા	૧૭૪
મેં તો જોયા અંબા મા મુંબાઈ	૧૭૬
ચેત ચેતન ચોખદાર	૧૭૭
શમાલ મન મસ્તાન	૧૭૯
ગાવું હોય તો ગાઈ લો લાઝચો	૧૮૧
શીખ્ય કહે શીરનામી સત્ગુરુને	૧૮૨
મંગળકારી મંગળવાર છે	૧૮૩
સત્ગુરુને ઉપદેશ બતાયા	૧૮૫
બતે બનાવી નથી ગાતો મા	૧૮૭
આપો આજ્ઞા અંબા માતા	૧૮૮
ગુરુ કહે સાંભળરે ચેલા (જોગણીનો છંદ)	૧૯૦
અધર છંદ ગાતા આનંદે આજ	૧૯૧
અંબા મા સંસાર સમુદ્રમેં	૧૯૩
લકિત લકિત સૌ જન કહે છે	૧૯૪
પ્રાણી માત્ર મારા દેશી બંધુ	૧૯૫
ભૂલે ભૂલેરે ચો મુસાફર ભૂલે	૧૯૭
કર સત્ સંગત મન માણી ભજ	૧૯૯
એક દહાડો ભરવો છે હમારે	૨૦૦

સમજ રે તું મનવા મેરા	૨૦૧
અંબામા તારે શરણે આવી	૨૦૨
સારમાં સાર માણું નામ	૨૦૩
ભજો ભાઈ માણ નામ હે ખરા	૨૦૪
અરે તું કયું ગદલતમેં પડા	૨૦૪
અરે તું કેમ જાય ભૂલ ભૂલ	૨૦૫
કઠણ લક્ષ ચોર્યાસી હે ફેરા	૨૦૬
મુખ મન કાયર થઈ કેમ કળે	૨૦૭
સમજ મન તારી દેવ ના મટી	૨૦૮
ભજ મન તુંડી તુંડી તુંડી ભગવતી	૨૦૮
ત્રીગુણ માયા મા તાહરી	૨૦૯
ધનરે અંબા મા તું માહેરી	૨૧૦
સમજ મન મારારે	૨૧૧
આરાસુરવાળીરે અંબા તું છે	૨૧૨
ગુણીજન ગાજેરે, સદા ગુણ	૨૧૩
કેણ ઉતારે પાર જનુની ખીના	૨૧૪
કહું છું વારંવાર સમજ મન	૨૧૫
કથની છોડોને આંહી	૨૧૬
મૈઆ હું વંદુ વારંવાર (કબાલી) ભાગ પ	૨૧૭
જય જય સૌ ખોલો આજ	૨૧૮
આણુંદ લયો હકડા વીશે	૨૧૯
શહેર સૂરત ઘીઆ ફળીઆમાં	૨૨૦

મુસાફર પર મહેર કરી	૨૨૩
ધીરા રહીને ધ્યાન ધરો સૌ	૨૨૪
સત્ગુરુ શબ્દ મેં શીર ચઢાવી	૨૨૬
ખમા ખમા મારી મંભાયાને	૨૨૭
પ્રણામ કરી સત્ગુરુ કહું તમને	૨૨૮
ભૂલા નહીં ભૂલારે	૨૩૦
અદલ આવી દોરી તૂટી પ્રેમકી	૨૩૨
દેશી હુમારા હુમને મળે તો	૨૩૪
દેખા ખેલ કુદરતકા	૨૩૫
ઓ મારા વહાલા મિત્ર હમે તમે	૨૩૭
જરા નજર કરો બાળક ઉપર	૨૩૮
ગુરુ ઉપદેશે જ્ઞાન થયું મને	૨૪૦
ધન બલ્લીહારી માતા શારદા	૨૪૧
સમજ મન માણ [કંવાલી]	૨૪૩
ગુણી ગુરુ જ્ઞાનથી ખૂબે [કંવાલી]	૨૪૩
નરંજન તુંહી મંભાયા [કંવાલી]	૨૪૪
કર્તાને કોઇ ન જાણે [કંવાલી]	૨૪૫
પુંબું મહાલક્ષ્મી માત શરણે રાખોનીરે	૨૪૬
કરવા સેવકને રુઢાય [ગરબો]	૨૪૭
સખી આજ આણુંદ મારે અંગેરે [ગરબો]	૨૪૮
સદા ગણપત લાગુ પાઓરે [ગરબો]	૨૪૯
આ સંસાર મોહની જાળ માનો છો [ગરબો]	૨૫૦

જગતમાં એક બ્રહ્મ જાણો (ગરબો)	૨૫૧
સુરત શહેરમાં ગોરબાઇ માતા	૨૫૨
મારે આજે છે; ધન ધન થયાં દર્શન	૨૫૩
સાચને આંચ કળુ નહિ આવે	૨૫૪
જ્યાં જોઇએ ત્યાં તુંની તુંમા	૨૫૬
તમે કરતા મુસાફર આવ્યા મુસાફરી કરીને	૨૫૮
માયાને જાણે મોરારીરે અલગેલી અંગા	૨૫૯
જુડા વગોવે વહેમી સહુનેરે	૨૬૧
દર્શનની બલીહારીરે અંગા તારા દર્શનની બલીહારી		૨૬૨
આત્મશક્તિ એ ભગવતી, ભજતા પ્રીતી બંધાશે		૨૬૩
આઘ ઇશ્વરી અંગા તું માત મહારી	૨૬૩
રાધેકૃષ્ણ રાસ રમે જેલે મધુબન	૨૬૪
મથુરામાં લીઓ અવતાર કૃષ્ણ કીરતારે	૨૬૬
હળવે રહી આરાધો અંગાને હાથ જોડી ભજવા માણ		૨૭૦
જીને આપકું જોયા નહિ, મન મેલ તો ધોયા નહિ		૨૭૧
ગલે ખીછ દાલી કંકનીને લીયો જોગીકો જેસ	૨૭૩
મારો તો મનને મારો તરીને ખીજાને તારો	૨૭૭
જય ખપ્પર ધારી મા જય ખપ્પર ધારી	૨૭૮
જય જય જગ કર્તા, મા જય જય જગ કર્તા....		૨૮૦

(ભાગ ૯-૧૦)

પ્રેમે લખી પ્રસ્તાવના [દોહરો]	૨૮૨
પ્રસ્તાવના	૨૮૩
લક્ષ્મી લક્ષ્મીને જાણવા [દોહરો]	૨૮૫
સમગ્ર માતા શારદા [દોહરો]	૨૮૭
નવે ગ્રહોની શાંતિ [દોહરો]	૨૮૩
હું તારો ને તું છે માહરી	૨૮૪
મેરે સતગુરુ બાગ બનાયા [કાયારૂપી બગીચો]....	૨૮૫
પ્રસ્તાવના [ચાહુ]	૨૮૭
ઓ અંબા તું એક છે [દોહરો]	૨૮૯
અજબ લીલા મા તમારી રે	૩૦૦
માન માનમાં સમાજ રહે માનયત્ર વખતે [ગોલેલા]	૩૦૧
માનયત્ર વખતે ગોલેલા તે ગોલો મા	૩૦૩
સમગ્ર માતા શારદા નવ પ્રકારની ભક્તિ વિષે	૩૦૬
નાક પાદ ને પારખું [દોહરો]	૩૦૮
વિનંતી કરી કહું ભક્તને	૩૦૯
આયા કળિયુગ પુર, ઉંચકુ નીચ ઠેરાવે	૩૧૦
સતહીન તો દૂનિયા હો ગર્હ	૩૧૦
હશે ઝવેરી કોઈ એક વિરલા	૩૧૩
શું જુવો જરૂર આવો માથું	૩૧૪
ભલે પધારો મારા દેશી બંધુ	૩૧૫
સંસારી જીવ સર્વે ભક્ત છે	૩૧૭

ભક્તિ કરી છંદ ગાઈ ધરો ધ્યાન	૩૧૮
ભક્તજન આવોરે, લોની લાલ	૩૧૯
ભગવત ભક્તિ નથી કોઈની	૩૨૧
આવો બેસો છઠ્ઠાએ એક વતનના	૩૨૨
આવો ગાઓ છંદ ભક્ત માણના	૩૨૪
હરખાઈ આવ્યા મા અરજી સ્વીકારો	૩૨૫
મહાપ્રલયના છંદ ગાતા પહેલાંની સૂચના	૩૨૭
ધસી એકદમ ના જાવું, સમો જોઈને જાનુ જાવું	૩૨૭
સમરૂં શારદા માત ભવાની—ત્રણ પ્રલયનો છંદ	૩૩૦
થશે પૃથ્વી પ્રલોકાર—ચોથા મહાપ્રલયનો છંદ....	૩૩૨
ધન ધન ધન ધન ધન અંબામા—ઉત્પત્તિનો છંદ	૩૩૬
અંબા તારી માયા નહિ જાણી	૩૩૭
પળમે રચી સૃષ્ટિ અંબામા	૩૪૦
નિરાકારથી અવાજ થયો—ચાર વેદની ઉત્પત્તિનો છંદ	૩૪૨
માયાથી જાય સઉ હારી રે, અલખેલી અંબા	૩૪૪
પંથોની છે મારામારી રે, અલખેલી અંબા	૩૪૫
માયાને જાણે મોરારી રે, અલખેલી અંબા	૩૪૭
માયાની છે બલિહારી રે, અલખેલી અંબા	૩૪૮
માયા કોણે જીતી રે, માયાને તો સરવે સરણુ....	૩૪૯
દેખાડી માયા ભીમને રે, જાડે બેસી	૩૫૦
ધરી અંબાજીનું ધ્યાન, જીવ તું સંભાળ	૩૫૨
સર્વે જગતમાં એક નિરંજન	૩૫૪

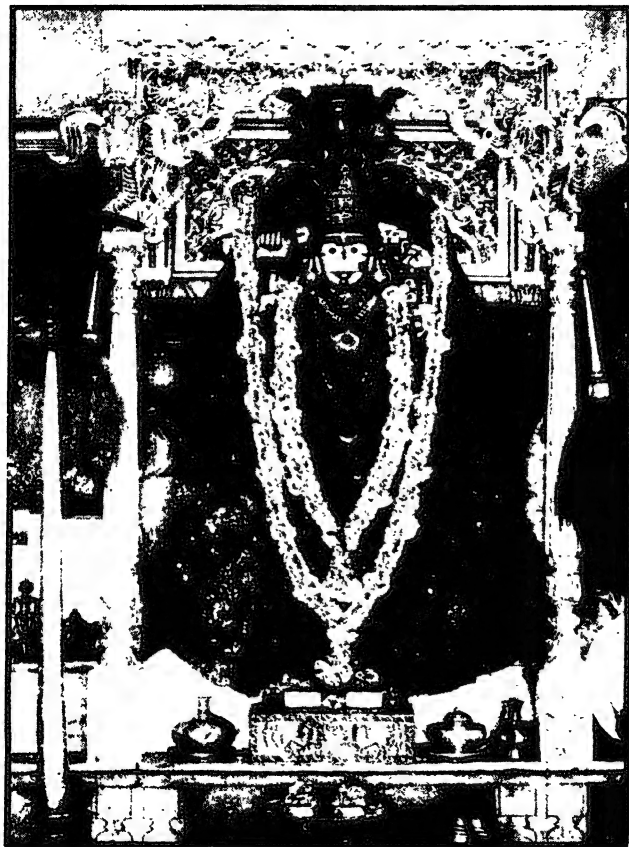
જાણ્યું ખરું ને જોયું નથી,	૩૫૫
પંથ એટલે માર્ગ માલિકનો શોધી ઉતારે	૩૫૭
મને તારી લેહ લાગી રે, અલખેલી અંબા	૩૫૯
આનંદ આજે આવ્યો, જોતાં મલ્યા	૩૫૯
ખન્યું છે તે બધું ખરાબર જે છે તે સર્વે	૩૬૦
મારા પ્રાણપતિ પરમેશ્વરી કહું તમને	૩૬૨
અસલ ઋષિ થઈ ગયા મહાત્મા	૩૬૩
નિશ્ચયે વેવાર જે આવ્યા ચાલતા	૩૬૫
કિર્તન ભજન છંદ સાધન ક્રિયા	૩૬૬
મુખવાણી ઘણી પડે જગતમાં પાર નહિ	૩૬૮
પૂર્વને પુણ્યે હાથ આવી મા	૩૭૦
સંતોષ રાખી શાણા થઈ એસો	૩૭૨
હું તો તુંને જોતા જોતા, જોગાનંદ ઘર	૩૭૩
જગત જીવો માં જઈડો ચાલે	૩૭૪
જોવાનું તો જોઈ લીધું મા	૩૭૬
જોતાં જાણ્યું એક નામ મા	૩૭૭
શક્તિ વિના નહિ ભક્તિ થાયે	૩૭૯
આ જગતમાં જે જન જાયા	૩૮૦
સદા આજુઠં રહે ભક્તો ભક્તમાં	૩૮૨
આખર વખત જીવ કરે પસ્તાવો	૩૮૩
માલિક મળવા ભક્તિ કરે તો	૩૮૫
ખેલ ખેલાડી જુએ વીરલા	૩૮૬

માણ ધૂન લાગીરે, જોતાં જુદું નહિરે જરી	૩૮૭
ભાવે કરી ભગવતી ભજ્યા	૩૮૮
સવે' ભકતો કરે ભલામણ	૩૯૦
અરે જીવ કેમ ભૂલે ભૂલમાં	૩૯૧
ઠહેમે તો અધ વાળી રે, પંથીડા પ્રાણી	૩૯૩
સતીઆ આણુંદમાં રહે છે રે, પંથીડા પ્રાણી	૩૯૫
આ જગતમાં કોણ સુખી રહે	૩૯૬
ધન ધાત જેણે સાચવ્યાં....	૩૯૭
આ જગત મતલબની દૂનિયા	૩૯૮
શું પુછો જાઓ પુછો ગુરુને	૩૯૯
સદા રહે આનંદ કેને મન, જેને હોય	૪૦૧
આ જગતમાં કોઈ નહિ કોઈનું	૪૦૨
ભરોસા વિના કામ નહિ થાય	૪૦૪
વાણી પાણી તો સદા શુદ્ધ છે	૪૦૫
ભાવ કરીને આવ્યા મળવા	૪૦૬
ઘરસે નીસરો ખહાર ત્યારથી (સાખી)	૪૦૮
ભૂલા ભૂલવણીમાં ભૂલે કાંઈ	૪૦૯
સંશય છોડી સ્વગુરુ શોધીને	૪૧૦
શોધનારા શોધી છુપાયા રે, પંથીડા પ્રાણી	૪૧૨

હરખે આરાધુ' આઘ ભવાની	૪૧૩
ખંધ મોક્ષના આપનાર લેનાર	૪૧૪
મરવાનો ભય હોતો અતી રે, અલગેલી અંબા	૪૧૫
આવો ગાવો ભકતો રે,	૪૧૬
અરે મન ભટકે કેમ જહોં તહોં	૪૧૮
નામ ન તાંન તાંમ, બેગ રતન તાંમ	૪૧૯
ગુરુ ઘટમાં રમી રહ્યા	૪૨૧
જીઓ અંબામા ભકત કમજુગના	૪૨૨
બુદ્ધિ રૂપે બગ આપી મા	૪૨૩
જય જય જગપતિ જગ અંબા	૪૨૫
અમે જમ્યો ઘેર, અમે જમ્યો ઘેર...	૪૨૬

મુરતના અંબા માતાજી

ભક્ત જનોને બલામણુ.

આ આપણી જગત જનુની આઘ ઇશ્વરી ઇચ્છાશક્તિ સર્વાંગે વ્યાપી રહ્યા છે. એના વિનાનો સુનો કામ નથી જેમ દોહરો.

અક્ષીલ વૃક્ષ તો એક હેં, નિરંજન ઉંવાડી ડાળ,
શાખા જીનોડી બ્રહ્મ હેં, પ્રાત સકળ સંસાર.

તેમ આપણે બધાએ માયામાં ગુફરડાયા છીએ ને એ માયામાં બ્રહ્મા, વિષ્ણુ, રૂદ્ર પણ ભૂલ્યા છે અને મોટા ઋષિમુનિ ભૂલે છે તો આપણું શું ગળું ? *

જીએ કે ચંડીપાઠમાં પ્રથમ ચરિત્રમાં સુરથ રાજા અને વૈશ્ય આ સંસાર છોડી વનવાસ ગયા તો પણ ત્યાં પોતાના બાયડી છોકરાં રાજપાટ, ઘોડા, ગાડી; વગેરે યાદ આવ્યાં ને મનમાં વિચાર કરવા લાગ્યા કે મારું રાજ કેવું ચાલતું હશે, મારા બાયડી છોકરાંઓ ઘોડા વગેરે સુખી હશે કે દુઃખી, તેની શ્રીકરથી શોઝતુર થઈ ફરતાં ફરતાં સુમેઘા ઋષિને આશ્રમે આવ્યા, પ્રણામ કરી પુછવા લાગ્યા કે હે મહારાજ ? અમે સંસારથી કાયર થઈ સંસાર છોડી વનમાં આવ્યા તો પણ હજી અમારો જીવ પાછો માયામાં કેમ જાય છે તેની અમને સમજણ પડતી નથી, ત્યારે ઋષિ

મહારાજે કહ્યું કે એ માયાનું આવરણ પ્રાણી માત્રને વળગેલું છે, એની માયાથી કોઈ બચે નહિ, તેથી તમે એ જોગ માયાની ભક્તિ કરશો તો એની માયાથી એજ બચાવે તો બચીએ, એ માયા વડે માયાં દૂર થશે, એ જોગમાયાની ભક્તિ કરવાથી સંસારના સુખની પ્રાપ્તિ થશે ને મોક્ષ પણ આપશે. સુમેદ્યા ઋષિના વચન સાંભળીને વેંશ્ય તથા સુરથ રાજાએ અંબીકાના ચંડીપાઠ વાંચવાં શરૂ કર્યા ને સાંભળ્યા પછી માતાની તપશ્ચર્યા કરી માતાને પ્રસન્ન કર્યા, તેના વરદાનથી રાજપાટ, સંસારના સુખ ભોગવી મોક્ષને પ્રાપ્ત થયા. કોઈ પંથવાળા કહે છે કે દેવી માતા પાસે મોક્ષ આપવાની ગતિ નથી, તેનું કારણ એ છે જે માતા પાસે મોક્ષ મળે નહિ તો પછી ભક્તિ કરવાની કોઈને જરૂર રહે નહિ ને માતાને માને નહિ, પણ ભાઈઓ મોક્ષ કંઈ પદાર્થ નથી કે વસ્તુ નથી કે મોક્ષનો ભંડાર ભર્યો નથી કે તેમાંથી જોખલા ભરીને આપશે, વાસ્તે એ બધા મતાંનમત ઘણાં પંથોને લીધે થાય છે, જેમ દુકાનદારો એક વખારમાંથી માલ બધા લાવે ને લોકોને કહેશે કે મારો માલ સારો છે ને ખીજનો નહારો છે પણ વિદ્વાન આત્મજ્ઞાનિ તો સમજે છે કે મોક્ષ તો પોતપોતાના હાથેજ મેળવવાનો છે તેનો ઉપાય સત્ય ચાલવું, દયાદાન દેવું, કોઈ જીવની હિંસા કરવી નહિ, કોઈનું મન દુઃખાવવું નહિ, પોતપોતાના કર્મોથી બંધાયલા બંધ છોડી સત્ ચાલશે તો

સંસારમાં ખૂણું સુખ ભોગવી મોક્ષને પામશે એટલે પોતાના સ્વરૂપમાં પોતે ભળશે, એજ મોક્ષ, ભગવત ને ભગવતી એ કાંઈ બુદ્ધા નથી. ભગવત એટલે પોતે એકજ છે ભગવતી એટલે સૂર્ય દેવનું તેજ એજ અંખિકા છે. હવે વિચારો જે એક દેવનું તેજ બળ કરે તેથી સર્વ દેવનું તેજ એકદું થઈ એ અંખિકા પ્રગટ થયાં, તેણે મ્હોટા મ્હોટા દૈત્ય માર્યા ને દેવોના ગયલાં રાજ પાછા અપાવ્યાં. વળી કહેતા ગયા કે કામ પડે સંભરશો તો હું આવીને સ્હાય કરીશ ને જે ભક્ત મારું સ્મરણ કરશે તેનું હું રક્ષણ કરીશ. એ ચંડીપાડમાં માકુંડ ઋષિ કહી ગયા છે તે સત્ય છે વાસ્તે આ જે છે તે સર્વે સાચું, સમજણ વિનાયું લાગે કાચું, એક માલિક ને તેની છાયા તે કાંઈ બુદ્ધા નથી, એક દીવાસળીની પેટીમાંથી એક સળી સળગાવી કોડીઆં સળગાવી હારખંધ મૂકીશું તો લોકો દિવાળી કહેશે. ચકલા ઉપર ચાર લાકડાં એકડાં મૂકી એજ પેટીમાંથી દીવાસળી સળગાવી લાકડાં મૂકી ભડકે કરશે તો લોકો હોળી કહેશે. રાજા દડે તો હાકેમ કહેવાશે અને વનમાં લૂંટે તો ભીલ કહેવાશે હવે સમજે કે:—

નાને ભડકે દિવાળી, મોટે ભડકે હોળી,

ગામમાં લૂંટે તો રાજા, વનમાં લૂંટે તો કોળી;

તે પ્રમાણે આ બધા પંથોની કહેણી છે. જે ઉંડણુ જોશે તો કુદરતું કામ કુદરત કરે છે કોઈ ન્હાતું નથી અને કોઈ મોહું નથી, દરેકે પોતપોતાના મનથી જેને જે માન્યું તે સાચું

ખરૂં તો એકજ છે. જ્યાં જોશો ત્યાં પવન પાણી પૃથ્વી વાયુ ને આકાશ આ પાંચ તત્વની માન્યતા ચાલે છે તેથી કોઈ છઠાને માનતાં નથી, વળી મારા બાણવા પ્રમાણે ત્રણનું પૂજન થાય છે, તેમાં ઉભા, બેઠા ને સુતા, ઉભામાં રામ, કૃષ્ણમહારાજ, મહાદેવજી, ગણપતિ, દેવી, દેવતા, ને બેઠામાં પારસનાથ, સુતામાં મસીદ, કબરમાં પેગંબરો. આ ત્રણથી ચોથાનું પૂજન થતું નથી; વાસ્તે કોઈની નિંદા કરવાથી ઘણું પાપ લાગે છે જેણે જે માન્યું છે, સાચું છે એ બધું પોતપોતાના મનનાં કારણે છે.

મારો જન્મ સંવત્ ૧૯૦૨ માં આસો વદ ૧ એટલે ચત્રી પડવાને દિવસે થયો હતો ને સંવત્ ૧૯૧૭ માં મારા માતા પિતા સ્વર્ગવાસ થયાં હતા, તે વખતથી હું મારા ધર્મમાં મારો ધર્મ પાળતો હતો, હજી પણ પાળું છું, પણ આ સંસારની ઉપાધીને લીધે આધિવ્યાધિ ઘણા વળગવા લાગ્યા તેથી આ મહામાયા માતા અંબિકાને મારા ઈષ્ટ દેવ ગુરુ કર્યા ને તેનું સ્મરણ કરી મારાં કાર્યો સિદ્ધ કર્યા. ઘણી વખત હરકાંઈ સંકટ પડતું હતું તો હું માજીના છંદ બનાવી એની સ્તુતી કરતો તેથી મારું કામ સિદ્ધ થતું હતું. ને સંવત્ ૧૯૨૫ થી હર આશો મહિને નવરાત્રમાં ફક્ત ચાર દિવસ છંદ ગાતો, તેમાં ચંડીપાઠના છંદ નિગુંણ, સગુંણ, આત્મજ્ઞાની છંદ બનાવી માજીની

ભક્તિ કરતો તે વળતે ઘણા લોકો છંદ સાંભળી રાજી થઈ
 મારો સાથે મારી પાસેથી છંદ શીખીને માતાજીની ભક્તિ
 કરવા લાગ્યા તેમાં ઘણા લોકો વેપાર રોજગારમાં વધ્યા,
 ને નાના છોકરાઓ હતા તે પણ માજીના છંદ ગાઈ
 ભક્તિ કરી માજીનું સ્મરણ કરતા માના પ્રતાપથી ભણીને
 ધંધે રોજગારે લાગી ગયા, તે ઉપરથી લોકોને શીખવાને
 વાસ્તે ઘણા આગ્રહ જોવાથી એક એક ભાગના ચાર ભાગ
 સુધીના છંદની ચોપડી ચાર આવૃત્તિ સુધી છંદો છપાવી
 બહાર પાડેલી તે બધી બધી જવાથી હવે પાછા ચારે
 ભાગના છંદો એકઠા કરી રાહરાહ ગોઠવી છપાવી છે ને
 તેમાં પાંચમા ભાગના છંદ મૂકેલા છે, એ છંદો મારે
 જે જે વળતે કાંઈક સંકટ પડ્યું હશે તેજ વળત વળતનો
 સમે ચોપડીયું જોઈ એક ચિત્ત ધ્યાન ધરી માજીનું
 સ્મરણ કરી માજીના પરાક્રમ ગુણ ગાઈ છંદ બનાવી ગાતો
 કે મારાં આવ્યા વિદ્યારૂર કરતાં ને હજી પણ કરે છે,
 તેથી આ છંદ મંત્ર જેવા છે. સર્વે ભક્તને સૂચના છે કે
 આ ચોપડીમાંથી સમે સમાના છંદો છે, જે વળતે હર કાંઈ
 સંકટ આવે ત્યારે તેજ સમે સમાના છંદ ચોપડીમાંથી
 એક દીલે મન સ્થિર રાખી, માજીમાં ધ્યાન રાખી છંદ
 ગાશે તો તમારાં સર્વ કામ સિદ્ધ થશે; વળી એક બીજી
 ચોપડી ચંડીપાઠની કે જે ગ્રાહ્યણો સંસ્કૃતમાં વાંચે છે તે
 ચંડીપાઠના અર્થ કરી ગુજરાતીમાં દોહરા ચોપાઈની રાડ

મુકી બનાવેલી છે તે આ સર્વે લોકોને તથા સંસ્કૃત નહિ જાણતા હોય તેને આ ચંડીપાઠ વાંચવો બહુજ ઉત્તમ છે. વળી હરકોઈ અહુ માણસને પીડા કરતો હોય અગર કંઈક પણ જાતનું સંકટ માણસને માથે આવી પડ્યું હોય તો તે વખતે ચંડીપાઠ પ્રાદ્ધાણ પાસે વાંચાવે છે. તેનાજ અર્થ કરી ગુજરાતીમાં બહાર પાડ્યા છે, તે જે ઘણી વાંચશે, વાંચાવશે અથવા આ ચોપડી વેચાતી લઘુ પ્રાદ્ધાણોને દાન આપશે તો તેને મોટો ફાયદો થશે ને સર્વ કામ માણ સિદ્ધ કરશે. ચંડીપાઠની કિંમત ૦-૬-૦ આના રાખી છે.

ઉપલી ખીના મેં મારા અનુભવ પ્રમાણે લખી છે, આતો એક પ્રેમ લલિતથી ધ્યાન ધરી છંદ ગાવાથી મને લાભો મળ્યા છે તેમાં જે મોટું આનંદનું ઘર મળ્યું તેમાં હું ઘણો આનંદી થયો છું. મારા જે જે સંશય હતા તે ભાંગી માણએ મને નિર્ભય બનાવ્યો છે તો કોઈ પણ જીવ આ છંદ ગાઈ માણનું સ્મરણ કરી અનુભવ મેળવશે તો તે આનંદનું ઘર પામશે. તે પરમાર્થ ધારી આ લખી જણાવ્યું છે. આવા પાંચે ભાગની ચોપડી ખપી જવાથી તેમાં છઠ્ઠા ભાગના છંદ ઉમેરી આવૃત્તિ બહાર પાડી છે.

(૯)

દોહરો.

જો ભણવાનો ઉપાય કરે તો તૃષ્ણાનો ક્ષય થાય,
મનની વૃત્તિ વિશમ પામે તો અલેક રૂપ યોગપાય;

તેથી જે માણસ શ્રદ્ધા રાખી એસશે તો તેના સર્વે કામ
માણ બુદ્ધિ રૂપે બળ આપી સિદ્ધ કરશે અને મોક્ષની
પ્રાપ્તિ કરાવશે. કંઈ નજર દોષથી કંઈ શબ્દ કાનો માત્રા
પડ્યો હોય તે સુધારી પાંચશે એવી મુદ્દારી નમ્ર અરજ છે.
જોલો અંબેમાતકી જે. સંવત્ ૧૯૭૮ ના માગશર સુદ ૭ ને
બાર ભોમે.

ત્રીં

આમલીરાન (વાડી), }
સુરત.

શા. અમીચંદ મોતીચંદ ઝવેરી.

સાતમી આવૃત્તિની પ્રસ્તાવના.

સર્વે જગતના પ્રાણી માત્રોને શક્તિનો આધાર છે. શક્તિ વડે સર્વ કાર્યો થાય છે તેમાં હું પણ આદ્ય શક્તિ અંબિકાને મારા ઈષ્ટદેવ માની ભજતો, એના ગુણ ગાતા મને વર્ષ ૮૦ થયા તેમાં 'મા, મા' કરી બોલતાં શીખ્યો. પછી સરસ્વતીનું સ્મરણ કરી શારદા માતાને પ્રસન્ન કરી ખપ બેશુ' ભણતાં શીખ્યો, વર્ષ ૧૭ ની ઉંમરથી સંસારના આધિવ્યાધિને લીધે માતાને ઈષ્ટદેવ કરી ધંધા રોજગારમાં મદદ લઈ કીસ્સો શીખ્યો, વેપાર રોજગારમાં હાર પડ્યો તેમાંથી સર્વે વાતે સુખી થવાથી માણ ઉપર આસ્થા બેસવાથી માતામાં દર્શન કરવા જતો ને પ્રેમ ભક્તિથી ઉલટ આવવાથી છંદ બનાવી માના ગુણ ગાતો તેમાં સંવત્ ૧૯૨૫ થી છંદ શરૂ કર્યા, તે હર વર્ષે અંબાજીમાં આસો સુદિ ૫ થી ગાંધી સુદ ૯ મે સમાપ્તિ કરતો તેમાં સંવત્ ૧૯૨૭ થી ચંડીપાઠના છંદ પ્રાકૃતમાંથી બનાવી છંદ કરી ગાવા શરૂ કર્યા. તે હજી ગાઉ છું. હવે મહારી ઉંમર વર્ષ ૮૦ ની થઈ છે છતાં મને સારી શક્તિ હોવાથી સ્મરણ કરું છું. એની મહેરબાની ને મારા આકીનથી હજી નવરાતર કેઈ વર્ષ પડ્યું નથી. તેમ ઘણા લોકોને છંદ સાંભળતાં,

શીખવાના આગ્રહથી, શરૂ થયા ત્યારથી એક એક ભાગ છપાવી બહાર પાડી છ ભાગ સુધી છપાવેલા હતા. તે ચોપડી બધી ખપી જવાથી બીજા થોડા નવા છંદ ઉમેરી સાતમો ભાગ દાખલ કરી આ સાતમી આવૃત્તિ છપાવી બહાર પાડી છે તે ભાવિ ભક્તો દૂર દેશાવરના તથા શહેર ગામડાંઓમાં ચોપડી વસાવી છંદો ગાય છે. તેમ માણ તેને મદદ કરે છે. હવે એ ચોપડીના પૈસા ખર્ચ જતાં વધારો વધે તે સમાજે વપરાય છે. વળી ઘણા ભક્તો આ છંદ શીખી ઠામો ઠામ માતામાં બેસી છંદ ગાઈ માનું સ્મરણ કરે છે, તેથી માણસોની ખુદ્ધિ સુધરે છે. તેમ બીજી ‘દુઃખહરણ’ની ચોપડી જીવહિંસા કરનારને સુધારવા બહાર પાડી છે તે વાંચી ઘણા લોકો સુધર્યા છે. વળી ‘સાધુના સમાગમથી નીચની મુક્તિ’ નામની ચોપડી જે અસલના બહેમથી ગોત્રજ આગળ હિંસા કરતા તે પણ આ ચોપડી વાંચવાથી અટકી ગયા છે. દયા રાખશે તો સુખી થશે. ચોપડી લો ને ભક્તિ કરો—બોલો અંબે માતકી જે—વાંચો ને સુખી રહો !

લી૦ કર્તા.

આમલીરાન (વાડી), }
સુરત.

સંવત્ ૧૯૮૧, સને ૧૯૨૪.

આઠમી આવૃત્તિની પ્રસ્તાવના.

રૂઢિતો.

ભક્ત જ્ઞાની ભાવથી, લેશે ચોપડી સહ;
મૂળ માલિકને મળવા, આણંદ પામશે બહ.
સમરણ શક્તિ શારદા, સેવા સાચું કહું;
જ્ઞાને ક્ષજતા ભગવતી, સદા આનંદ હું રહું.
અહમ આનંદ સંસારમાં, આખર દુઃખનું દુઃખ;
સુખ માલિકના વામમાં, અમીચંદ કહે મુખ.

આ જગતજીવોમાં આપણે સર્વે આવી ગયાં છીએ તેમ સર્વે જીવોનો માલિક એકજ છે તેને ઓળખવા સર્વે પ્રયત્ન કરે છે તેને વાસ્તે અનેક રસ્તા શોધી માલિકને મળી પોતાના મૂળ સ્વરૂપમાં લળી જવા માલિકમાં માલિક થાય છે—કોઈ તપથી, કોઈ જપથી, કોઈ શાધન ક્રિયાથી, કોઈ આત્મજ્ઞાનથી, કોઈ ભજન કિર્તનથી, તો કોઈ યોગાસનથી અગર અનેક પ્રકારથી નામે નવધા ભક્તિ કરી પોતાના અનુભવથી એક નામ પકડી સદા આનંદધર શોધી મહાત્માઓ મોક્ષને પામેલા છે તેમ આ જગતના જીવો હજી પોતપોતાના આત્માને સદા આનંદ

પામવા મોક્ષની ધ્યક્ષ રાખી કામ કરે છે તેમાં ખરો આકીન-
વાળો ને શ્રદ્ધાવાન એકનામ પકડી ચાલે છે તે પાર પડે છે,
તેમાં ઘણા લક્ષ્યમાળમાં લકતો થઇ ગયા સાંભળેલા નામો
વાંચવાથી બાણ પડે છે તે પરથી મને નાનપણથી માતા
અંબિકા ઉપર શ્રદ્ધા રાખી સર્વાંગે બળવાન ‘આત્મ શક્તિ’
છે એમ નિશ્ચે થયું. પહેલાં તો મગજ શક્તિ હોય તો આપણી
તકશક્તિ કામ કરે તેમ ‘શક્તિ’ વિના શુનો કામ નથી એમ
બાણી મેં ધ્રુવદેવ મહારા અંગા કર્યા. વળી બધા પંથમાં
પોત પોતાનો પંથ ખરો માને છે પણ કુળદેવી ‘ગોત્રજ મા’ને
બધાય પંથવાળા માને છે અને પગે લાગે છે તે ઉપરથી મને
સંવત્ ૧૯૨૦ થી માણના દર્શન કરવાનો ભાવ ઉત્પન્ન થયો,
તેથી મેં ૧૯૨૫ થી છંદ એટલે તેના ગુણ ગામ મારા કર્મો
છોડવા નિર્મળ થઈ માફ માગી કર્મો ધોવા સમે સમાના છંદ
કર્યા, માણની મહેરબાનીથી શબ્દો જેવા રામના બાણ, તેવા
મને વાંચે બોલે કાયદાકારક થયા કે જે જે વખત કંઈ સંકટ
પડે તેવા છંદ બનાવી ગાતો કે માણ કામ સિદ્ધ કરતા વળી
સંવત્ ૧૯૨૫ થી તે આજ ૧૯૮૪ ના સાલ સુધી હાલ નવ-
રાત્રિમાં આસો સુદ ૫ થી આસો ૯ સુધી ચાર દિવસ ચંડીપાઠના
છંદ તથા મહાપ્રલય ઉત્પત્તિ આત્મજ્ઞાની છંદ ગાઉં છઉં તેમાં
માની કૃપાથી હજી એક નવરાત્ર પડયું નથી તે હાલમાં સાતમા
ભાગની ચોપડી પુરી થઇ જવાથી ફરી છપાવી તેમાં આઠમા
ભાગના છંદ ઉમેરી બહાર પાડી છે તેમાં શ્રદ્ધા રાખી સમે

સમો જોઈ એક ચિત્ત રાખી છંદ વાંચશે તો' એ છંદ મંત્ર જેવા છે મને મોટો લાભ મળેલો છે, તેમ ઘણા લોકોએ છંદ નાહી ધોઈ પોતાના ઘરમાં અગર માણ દ્વારે ગાય છે તે સર્વે વેપાર રોજગારમાં લાગી સંસારના સુખની પ્રાપ્તિ પામે છે, એ જાણી બહાર પાડી છે વળી એ માતા મહામાયાનો અવતાર છે, એ સદા દયાળુ દુઃખીયાના દુઃખ ભાંગી આંધળાને આંખ આપે છે—વાંઝીયાને પુત્ર આપી—નિધાનીયાને ધનવાંત કરે છે. વળી એની ભકિતથી સંસારનું સુખ આપી મુક્તિ કરે છે. મારી ઉંમર વર્ષ ૮૪ ની હાલ થઈ છે હજી માના ગુણ ગાઉં છઉં, સર્વે જાતના સંસારી સુખ પુણ્ય આખ્યાં ને મારા મનના રાંસય ભાંગી નિભય બનાવ્યો, હવે મારી ઉંમર પાકી થઈ, જીવ કાયા ત્યાગ કરી મારા મૂળ સ્વરૂપમાં ભળવું છે. હવે જે વરસે વરસ આસો મહિનામાં ચંડીપાડના છંદ બોલું છઉં, તથા મૂળ સ્વરૂપને ઓળખવા જે મહાત્માઓ થઈ ગયા તેની વાણી સાંભળી આત્મજ્ઞાનથી પોતાના સ્વરૂપને ઓળખી પોતા પોતામાં મળવું જાણી તે ચોપડી બહાર પાડવા વિચાર નક્કિ થયો છે. બહાર પડેથી કર્તાને ત્યાંથી અગર સૂરત અંબાજીના દહેરા નીચે ટકોરખાનામાં ઘીવાળાની દુકાનેથી મળશે.

નવમી આવૃત્તિની પ્રસ્તાવના.

આ આઠમી આવૃત્તિ ખપી ગઈ છે. લોકોની માગણી
ધણી આવવાથી આ ફરી ભાગ એકથો આઠની નવમી
આવૃત્તિ છપાવી બહાર પાડી છે. સંવત્ ૧૯૮૮ ના મહા
સુદ પડવો ને રવિવાર.

લી૦

ડ૦ આમલીરાન (વાડી), }
મુરત. } શા. અમીચંદ મોતીચંદ ઝવેરી.

દસમી આવૃત્તિની પ્રસ્તાવના.

સ્વર્ગસ્થ પૂજ્ય પીતાશ્રીની હૈયાતીમાંજ એક થી આઠ ભાગની ચોપડીઓ ખપી ગઇ હતી, પણ તેવણુશ્રીની ફરી છપાવવાની ઈચ્છા ન હતી, પણ એવણુશ્રીના સ્વર્ગવાસ પછી ઘણા ભકતો તરફથી ફરી ચોપડી છપાવવી આગ્રહ થવાથી હમો ત્રણે ભાઈઓએ વીચાર કરી છપાવવા શરૂ કરી. એક થી આઠ ભાગ છપાઈ તૈયાર થવા આવ્યા કે નવ થી દશ ભાગની ચોપડી પણ ખપી ગયેલી હોવાથી સાથે સાથે એ પણ છાપવી શરૂ કરી સુધારા વધારા સાથે જીવન પરિચય તથા છેલ્લા ન છપાયેલા છંદો પણ ઉમેરી આ ચોપડી બહાર પાડી છે. તેની કિંમત અસલ હતી તેજ પ્રમાણે દશ આના અને છ આના મળી એક રૂપીઓ રાખી છે. જે કે અત્યારે લડાઈને લીધે કાગળના તેમજ બાઈન્ડીંગ વિગેરેના ખર્ચમાં અનહુદ વધારો થયો છે, છતાં હમોએ આ ચોપડીમાં નફો કરવાનો ઇરાદો ન રાખી અસલ કિંમતજ રાખી છે, કે જેથી ભક્તજનો ખરીદી શકે.

આમલીરાન (વાડી),

સુરત.

તા. ૧૩-૨-૧૯૪૦

લી૦

શા. ખુબચંદ અમીચંદ ઝવેરી.

છંદ તથા ચંડીયાહના કર્તા

સ્વૃગ શા. અમીચંદ મોતીચંદ ઝવેરી

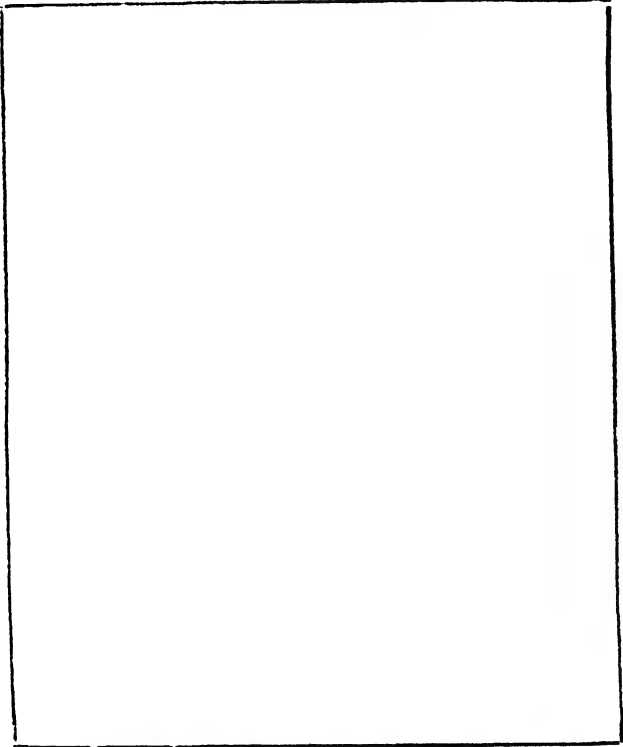
જન્મ:

સંવત ૧૮૦૨ આશ્વિન વદ ૧.

મૃત્યુ:

સંવત ૧૮૮૫ માઘ વદ ૧૦.

છંદ તથા ચંડીપાઠના કર્તા

૨૧૦ શા. અમીચંદ મોતીચંદ ઝવેરી

જન્મ :

સંવત્ ૧૬૦૨ આસો વદ ૧.

અવસાન :

સંવત્ ૧૬૯૫ માઘ વદ ૧૦.

અંબાજીના પરમભક્ત

સ્વ. શ્રી. અમીચંદ ઝવેરી

ના

જીવનપરિચય

અંબાજીના છંદ તથા ચંડીપાઠના સુપ્રસિદ્ધ રચનાર અને સુરતની ધર્મનિષ્ઠ પ્રજામાં 'અમીચંદ કાકા'ના નામે સર્વત્ર પ્રસિદ્ધિ પામેલા શ્રી અંબામાતાજીના પરમ ભક્ત સ્વ. શ્રી. અમીચંદ મોતીચંદ ઝવેરીનાં જીવનનો સંક્ષિપ્ત પરિચય અત્રે રજુ કરીએ છીએ.

શ્રી. અમીચંદ મોતીચંદ ઝવેરીનો જન્મ દશા શ્રીમાળી જૈન વર્ણિક જ્ઞાતિમાં સુરતમાં સંવત્ ૧૯૦૨ના આસો વદ ૧ એટલે સુરત શહેરનું જે એક વિશિષ્ટ પર્વ ગણાય છે તે 'ચંદની પડવા'ના મહા પર્વને દિવસે થયો હતો. એમના જન્મ વખતે એમના કુટુંબની આર્થિક સ્થિતિ સાધારણ સારી ગણાતી. પરંતુ એમની ૧૫ વર્ષની નાની ઉંમરે વયમાંજ એમનાં કુટુંબ પર કાળનો કોપ થયો અને એમના માતા, પિતા, કાકા વિગેરે કુટુંબના વડીલો આ ફાની દુનિયાનો ત્યાગ કરી એક પછી એક સ્વર્ગે સીધાવ્યા અને કુટુંબની ધુંસરી હજી તો બાળક ગણાતા અમીચંદને શીરે આવી પડી. આજથી લગભગ

૭૫ વર્ષની આ વાત છે એટલે તે જમાનામાં જ્ઞાતિનાં બંધનો અને રૂઢીઓએ એટલા બધા ઉંડા મૂળીઆં પેસાડી દીધાં હતાં કે તેની સામે કોઈપણ ભાગ્યેજ થઈ શકતું. અને તે વખત એવી માન્યતા જડ થઈ ગઈ હતી કે બાપનું બારમું અને સ્ત્રીનું શ્રીમંત કરવુંજ પડતું. તે જમાનોએ એવો હતો અને સર્વ-કોઈ જ્ઞાતિનાં બંધનો રાજીખુશીથી સ્વીકારતા અને ભાગ્યેજ તેની સામે માથું ઉંચકતા. આમ એક પછી એક કુટુંબીઓ ગત થવાથી બાળક અમીચંદને પોતાના બાપદાદાઓની મિલકતને બોજામાં નાંખીને પણ જ્ઞાતિરૂઢીઓને વશ થઈ પોતાનાં ગત સ્વજનો પાછળ જ્ઞાતિજમણે આપવા પડ્યાં, અને પંદર વર્ષ જેટલી નાની ઉંમરે એક ભાઈ તથા બે બહેનના ભરણપોષણનો બોજો પણ એમને શીરે પડ્યો. પણ સાહસિક અને ખંતીલ અમીચંદ તેથી કાંઈ ગભરાઈ જાય તેમ નહોતું. દરેક કઠણ પ્રસંગે તેઓ પોતાની ઈષ્ટદેવીની પ્રાર્થના કરતા અને માતાજીની કૃપાથી તેમની દરેક મુશ્કેલીઓનો અંત આવી જતો. નાનપણથીજ એમને ઈષ્ટશક્તિ અંબાજી પ્રત્યે અનન્ય ભાવ અને શ્રદ્ધા હતાં.

ધંધાની શોધ.

એમના બાપદાદાનું અસલ ઘર આમલીરાનમાં નમંદ ચકલા આગળ આવેલું છે. શ્રી. અમીચંદે પોતાના પિતાશ્રીનાં અવસાન પછી ભાતના દલાલને ત્યાં કામકાજ કરવા માંડ્યું અને પોતાના કુટુંબનો નિર્વાહ ચલાવતા. આ સાથે તેઓએ એક શરાફી પેઢીમાં પણ ચીકીપત્રી તથા પાટીનું કામ સ્વીકાર્યું

હતું. આમ થોડો વખત ચાલ્યું, પરંતુ શ્રી. અમીચંદની મહત્વકાંક્ષાઓ સંતોષાય તેમ નહતું અને તેથી વધુ સારી ધનપ્રાપ્તિ થાય તેવા કોઈ અન્ય હુન્નરની શોધ તરફ તેમણે પોતાનું દ્રષ્ટિબિંદુ ઠેરવ્યું.

આજથી લગભગ પોણેસો વર્ષ ઉપર એક જમાનો એવો હતો, કે સમસ્ત હિન્દુસ્તાનમાં બદકે સારી દુનિયામાં સુરતના ઝવેરીઓની ખ્યાતિ આગળ પડતી હતી અને સુરતની જૈન કોમમાં જેટલા ઝવેરીઓ પાડ્યા છે તેટલા ભાગ્યેજ બીજી કોમોમાં હશે. સુરતમાં તે અરસામાં ઇચ્છારામ હીરાધસુ નામના એક કીસખી કારીગર આમલીરાનમાં રહેતા હતા. શ્રી. અમીચંદ તેમની પાસે બેસતા અને હીરાધસુનો હુન્નર શીખી લેવાની મનમાં આકાંક્ષા સેવતા, પરંતુ ઇચ્છારામ હીરાધસુ પોતાનો હુન્નર કોઈને શીખવી પોતાની મહત્તા ઓછી કરવા તૈયાર નહોતા. છતાં બાળક અમીચંદે પોતાની ખંત અને ચતુરાઈથી એ હુન્નર કેવી રીતે હસ્તગત કર્યો તે બીનાની પણ આ સ્થાને નોંધ લેવાનું યોગ્ય ધારીએ છીએ. હકીકત એવી છે કે શ્રી. ઇચ્છારામ હીરાધસુ પોતાની સરાણ પર બેસી કામ કરતા અને પોતાનો હુન્નર કોઈને પણ શીખવતા કે બતાવતા નહિ. આ ધંધો શીખાય તોજ કુંડુંબની અને પોતાની ઉન્નતિ થાય એમ શ્રી. અમીચંદને લાગ્યું અને કોઈપણ સંજોગમાં એ ધંધો હસ્તગત કરવાની પેરવીમાં તેઓ પડ્યા. નાનપણથીજ એમની બારીક અવલોકન શક્તિ હતી, એટલે તેમણે ઇચ્છારામ હીરાધસુનાં જેવાંજ અંગુર તથા સરાણ વિગેરે સાધનો લુહાર

પાસે તૈયાર કરાવી પોતાની નવી સરાણુ પર તુવેરની દાળ તથા કાચના ટુકડાઓ ઉપર પહેલ પાડવાના અખતરાઓ કરવા માંડ્યા. આ તેમના અખતરાઓમાં પણ શ્રી. અમીચંદ ઇષ્ટ-દેવી અંબાજી માતાની આરાધના અનન્ય ભક્તિભાવથી કરતા, અને ધીમે ધીમે પોતાની ઝીણવટ શક્તિથી પોતાના આ નવા હુન્નરમાં તેમને ફત્તેહ અને યશ પ્રાપ્ત થતાં ગયાં. ધીમે ધીમે માણેક, પોખરાજ અને નીલમ ઉપર પણ પહેલ પાડવાનું કામ તેમણે જાહેર રીતે શરૂ કર્યું, અને ધીમે ધીમે તેમાં પ્રગતિ કરી હીરાધસુનો ધંધો જમાવવા માંડ્યો, અને યશ અને લક્ષ્મી ખંનેની પ્રાપ્તિ થવા માંડી. આમ લગભગ ૨૦ વર્ષની એમની ઉંમર થઇ હશે એટલામાં એરપાડમાં તેમની સાતિના એક શ્રીમંત કુટુંબમાં કટ્યાણુદાસ નારણદાસને ત્યાં એમનું પ્રથમ લગ્ન થયું. લગ્ન પ્રસંગને ખડી ધામધુમથી ઉકેલવામાં આવ્યો. પરંતુ લગ્ન પછી છ મહિનામાંજ તેમનાં પત્નીનું અવસાન થયું, અને પ્રથમ લગ્નના જોગલમાંથી હળુ ભાગ્યેજ પત્ની એટલામાં ભૂજબળથી ભાગ્ય પરિક્ષા કરવા નિકળેલા અમીચંદ ઉપર આ નવો ફટકો પડ્યો. પરંતુ ગમે તે વિપત્તિ સામે તેઓ અંબાજીમાતા ઉપર અખંડ શ્રદ્ધા રાખતા અને પોતાના ધંધામાં મશગુલ રહેતા.

૨૬ વર્ષની ઉંમરે તેમના બીજા વિવાહ તેમના પ્રથમ પત્નીના સગામાં એટલે કટ્યાણુચંદ નારણદાસની ભાણેજ અને કટ્યાણુચંદ અમાત્રદાસની પુત્રી શ્રી. રતનબેન સાથે થયાં. અને લગ્ન થયાં પછી એમનાં કુટુંબની સ્થિતિમાં અને ધામિક

પ્રગતિમાં ઘણો સુધારો થતો ગયો અને જે અમીચંદ અત્યાર સુધી હીરાધસુ તરીકે ઓળખાતા હતા તે હવે ઝવેરી તરીકે ઓળખાવા લાગ્યા. આજે પણ સ્વ. અમીચંદ મોતીચંદ ઝવેરીની ખ્યાતિ અબાણી નથી. એમનો હીરા માણેક અને ઝવેરાતનો ધંધો ઘણોજ વૃદ્ધિ પામવા લાગ્યો અને અંબાણ માતા પર પણ તેમને પોતાને આસ્થા હબ્બર ઘણી વધવા માંડી. અને અંબાણ માતામાં સંવત્ ૧૯૨૭ થી દર આશો શુદ્ધ ૫ થી ૯ સુધી છંદ બનાવી ગાવાનું શરૂ કર્યું. અને આ તેમનો અચળ નિયમ અને નિશ્ચય કદી તૂટ્યા નહોતાં.

એક પ્રસંગ એવો પણ બનેલો કે તેઓ ઘણા ખીમાર હતા છતાં પણ માતાજીના ભાવિક ભક્તો એમને ખુરશીમાં બેસાડીને છંદ ગાવા લાગ્યા હતા. આટલા બધા એમના છંદો સુરતની આબાલ વૃદ્ધ અને સર્વ કોમોમાં પ્રિય થઈ પડ્યાં હતા.

ઉત્તરોત્તર પ્રગતિ.

શ્રી. અમીચંદના દ્વિતિય લગ્ન પછી તેમને ઉત્તરોત્તર ધનલાલ, ધર્મલાલ અને કિર્તિલાલ મળતો ગયો. પોતાના ઝવેરાતના ધંધામાં લક્ષ્મીદેવીએ પોતાની કૃપાનો કળશ ઢોળવા માંડ્યો અને પોતાના હીરા, માણેક, મોતી, પત્તા, પોખરાજ વિગેરેના ધંધાની પ્રગતિને અર્થે તેમણે “જન્ના પત્તાની હીરાની ખાણો” સુધીની કપરી સુસાફરીઓ પણ કરી હતી. આમ ધન અને યશ વૃદ્ધિ સાથે કુટુંબમાં પણ વૃદ્ધિ થતી ગઈ. અને શ્રી. અમીચંદ મોતીચંદ ઝવેરીના કુટુંબમાં આજે

એમના ત્રણ પુત્રો શ્રી. ખુબચંદલાઈ (૬૦), શ્રી. ચુનીલાઈ (૫૬), શ્રી. હેમચંદલાઈ (૪૨) અને એક પુત્રી શ્રી. વીજકેર-
બેન (૪૯) છે. અને પુત્રોને ત્યાં પુત્રો અને પુત્રીને ત્યાં પુત્રો
છે. અને પ્રપૌત્ર પણ છે. આવું અલૌકિક કુટુંબ સુખ ભોગવવા
તેઓ લાગ્યશાળી નીવડ્યા છે. આ સઘળા પુત્રોએ પણ આજે
પોતાના પિતાની ખ્યાતિમાં વધારો કર્યો છે. એમના વડીલ પુત્ર
શ્રી. ખુબચંદલાઈ હાલ નિવૃત્તિ ભોગવે છે અને આંખનું દવાખાનું
પણ ચલાવે છે. જેમાં ધનપ્રાપ્તિ કરતાં લોકસેવાનો આદર્શ
વધુ સચવાય છે. બીજા પુત્ર શ્રી. ચુનીલાઈએ મોતી તથા
ઝવેરાતના ધંધાને અંગે અરબસ્તાન, સીલોન અને એડન
સુધીની મુસાફરીઓ કરી હતી. તેઓ સુરતમાં જૈન એન્જન
પ્રિન્ટીંગ પ્રેસના સ્થાપક હતા. અને હાલમાં મુંબઈમાં નટવર
પ્રિન્ટીંગ પ્રેસ ચલાવે છે. આ ધંધા કરતાં પણ એક અતિ
અમત્કારિક શોધ તેમણે કરી છે. તેમણે શોધેલી આંખની દવા
અને પાઉડરથી હજારો દર્દીઓનાં આંખનાં દર્દો દૂર થયાં છે
અને આંખનાં ચશ્માનાં નંબરો ઉતરી ગયા છે. આ માટે
તેમની જાહેર તથા ખાનગીમાં પ્રશંસાઓ પણ થઈ છે. અને
તેમની આ શોધની ખ્યાતિ છેક મહાત્માજીની કુટિર સુધી પણ
પહોંચી હતી. એટલે આ સૌથી સાદા અને નમ્ર ચુનીલાઈએ
પણ પોતાની આ શોધથી જનસેવા કીર્તિ અને ધનલાભ
સાથે સાથે મેળવ્યાં છે.

ત્રીજા પુત્ર શ્રી. હેમચંદલાઈ પણ આજે ઘણી સુખી
સ્થિતિ અને જાહેરલાલી ભોગવી રહ્યા છે. મુંબઈના શેર

મજ્જરમાં તેઓ પોતાનું કાડું ધરાવે છે. અને વીલેપારલામાં પોતાનો ખંગલો ધરાવે છે.

આ આખું કુટુંબ લક્ષ્મીદેવીની કૃપા થવા છતાં એ આદ્ય-શક્તિ ઇષ્ટદેવી અંબાજી માતા પ્રત્યેની લક્ષિતમાં સ્હેજ પણ ન્યુનતા આવવા લીધી નથી.

માનપત્ર સમારંભ.

શ્રી. અમીચંદના ચંડીપાઠના છંદ તથા લેહ અલેહ શક્તિના છંદ સાંભળી મહાત્મા યોગાનંદજી મહારાજ, શ્રી. જનાર્દન વિરભદ્ર પાઠકજી, જગીરદાર શ્રી તારાશંકર જ્ઞેશી તથા શા. યુનીલાલ વ્રજલાલ પઠાણે યોગાનંદજી મહારાજની કથામાં તથા બાલાજીમાં શ્રી. અમીચંદને તેમનાં સીલ્વર જ્યુબીલી (રજત મહોત્સવ)ની ઉજવણી કરી માનપત્ર આપ્યું હતું, તેનો સંવત્ ૧૯૯૫ નાં માગશર શુદ્ધ ૨ ને ગુરુવારે શ્રી. અમીચંદ કાકાએ જે પ્રત્યુત્તર વાળ્યો હતો તેની નોંધ લીધા વીના ચાલે તેમ નથી. શ્રી. અમીચંદ કાકાએ ભાવપૂર્વક જણાવ્યું હતું કે, મારી આજે ૮૪ વર્ષની ઉમર થઇ છે, તેમાં સ્વપ્નામાં પણ આ માનપત્ર મળવાનું છે એમ જાણતો નહતો. મેં આ ૬૦ વરસ અંબાજી માતાના છંદ નવરાતરમાં ગાયા, લક્ષિત કરી તેમાં નિર્ગુણ સ્વગુણ અને આત્મજ્ઞાની ચંડીપાઠના છંદ ગુજરાતીમાં કરી ગાયા તેમાં એક પણ નવરાતર પડ્યું નથી, તો તે મારી માજીનો પ્રતાપ છે. જેમ રસોઇઓ રસોઇ બનાવે તેલ મસાલો ખુબ નાંખે પણ જ્યાં સુધી મીઠું પડે નહિ ત્યાં સુધી પ્રીકકું લાગે, તેમ મીઠા રૂપી

માણની મહેરથી છાયા પડે નહિ ત્યાં સુધી વાણીમાં લોકોને પ્રેમ થાય નહિ તેથી જ્યારે માણની મહેરબાનીથી છાયા પડે છે તેનો લોકોને પ્રેમ ઉત્પન્ન થાય છે. આ માનપત્ર મને નહિ પણ મારી અંબામાને છે કારણ કે મારી બુદ્ધિમાં વધારો કરી કંઠપર આવી એના ગુણ ગવાડે છે ને હું ગાઉ છું તેમાં માનો પ્રતાપ છે. વળી ઘણી હલકી વર્ણો બાધા લઈ ગોત્રજ આગળ બકરા-એનો ભોગ આપતા હતા તે વિષે માતાએ બુદ્ધિ આપવાથી ‘દુઃખહરણ’ નામની તથા ‘સાધુ સમાગમ’ નામની મારી ચોપડી-એ વાંચવાથી ઘણા સુધરી ગયા છે. ને હિંસા કરતા બંધ થયા છે. એ પ્રતાપ માણની ભક્તિનાં છે. આ જોઈ જો કોઈ ભક્તિ રાખી દ્રઢ વિશ્વાસ રાખશે તેનાં કામ માણ સિદ્ધ કરશે.

મુંબઈમાં સંવત્ ૧૯૮૫ ના માગશર સુદ ૫ ને રોજ મુંબઈના “લંગવતી મંડળ” તરફથી પણ અમીચંદકાકાને માન-પત્ર આપવામાં આવ્યું હતું અને બીજું માનપત્ર શક્તિસેવક મંડળ નડીઆદ તરફથી મુંબઈમાં કાલબાદેવીમાં સંવત્ ૧૯૮૬ ના અસાડ સુદ ૧ ને રોજ પંડ્યા નમંદાશંકર તથા દેશાધ મગનલાલ છોટાલાલ તરફથી માનપત્ર આપવાનો એક સમારંભ યોજાયો હતો. તેમાં ઘાંતા સ્ટેટના મહારાજના કાકા શ્રી. નારાયણસિંહ મહારાજ પણ પધાર્યા હતાં. ત્રીજું માનપત્ર મુંબઈવાળા શેઠ નાનાલાલ મંછારામ તરફથી પણ આપવામાં આવ્યું હતું, આમ અમીચંદકાકાની દેવી ભક્તિનો પ્રભાવ ચોમેર પ્રસરીયો હતો. એમ આ માનપત્રનાં સમારંભનો સૂર ફાટી કધે છે.

અંબાજીમાં ટકોરખાનું.

શ્રી. અમીચંદકાકાએ માતાજી પ્રત્યેના પોતાનો અનન્ય ભક્તિભાવ અવિચળ કાયમ રાખવા સંવત્ ૧૯૫૫ ના આસો વદ ૧૦ ને દિવસે સુરતમાં અંબાજી માતામાં ટકોરખાનું ખંધાવી શ્રી. અંબાજીને અર્પણ કર્યું છે. અને ટકોરખાનાના કાયમના નિભાવ માટે દુકાનોનું ભાડું આવે એવી વ્યવસ્થા કરી છે.

જન્મા પન્નાની ખાણોમાં.

આ પ્રસંગ ઉપરથી પણ વાંચકોને ખાત્રી થશે કે શ્રી. અમીચંદ કાકાને માતાજી પર કેટલી અનન્ય શ્રદ્ધા હતી. એક પ્રસંગે તેઓ જન્માપન્નાની ખાણોમાં હીરાના વેપાર અર્થે ગયેલા ત્યારે જે ચોખાને ત્યાં તેઓ ઉતરેલા તે ચોખાના ઘરમાં સ્ત્રીને ભૂતપ્રેત વળગ્યું અને ભૂતપ્રેતની શાંતી અર્થે ભૂવા જતી પણ ખોલાવ્યા પરંતુ તે બધા ચત્નો વ્યર્થ ગયા. કહે છે કે શ્રી. અમીચંદ કાકાએ પોતાની ઇષ્ટદેવી અંબાજી માતાનું સ્મરણ કરી એક ખ્યાલામાં પાણી લીધું અને તે ચોખાની પત્નીને પાચું અને ખાઇની પ્રકૃતિ એકદમજ સુધરી અને આ ખરેખર એક ચમત્કાર ગણાયો!

ખીજો ચમત્કાર.

ખીજો ચમત્કાર કહે છે કે એવો બન્યો હતો કે શ્રી. અમીચંદકાકા એક વખત ઘણાજ ખીમાર પડ્યા તેમને ભગંદરનું દર્દ થયું અને ભગંદરનું ઓપરેશન કરાવ્યું પણ ડાક્ટરોએ ખીજવાર ઓપરેશન કરવાની સલાહ આપી અને ખીજનું ઓપરેશન નહિ થશે તો તબીયત ગંભીર થશે એર

જણાવ્યું. શ્રી. અમીચંદકાકાએ રાતના પોતાની દૃષ્ટદેવી શ્રી અંબાજીમાતાની સ્મૃતિ કરી અને બીજી સવારે ઓપરેશન કરવા તૈયારી માટે કંપાઉન્ડર નવનીતલાલ તથા સીવીલ સરજન ડાક્ટર મણિલાલ બ્રહ્મખત્રી આવીને બુચ્છે છે તો દર્દીને એકદમ આરામ થઈ ગયો હતો અને ઓપરેશન કરવાનું બંધ રહ્યું. શ્રી. નવનીતલાલ (જેઓ હરીપુરા કોંગ્રેસ વખતે કોંગ્રેસ હોસ્પિટલમાં સેવા બજાવતાં સ્વર્ગવાસી થયા હતા)થી સહેજે બોલી જવાયું કે એ તો માજીનો ચમત્કાર થયો! આ પણ એક અતિ ચમત્કારીક ઘટનાજ કહેવાય.

મોટી અંબાજી સંઘ ગયો.

શ્રી. અમીચંદકાકા અંબાજીના પરમ ભક્ત હતા. અને તેમની કીર્તિ આરાસૂરવાળા અંબાજી માતાના અનન્ય સેવક શ્રી. દાંતા નરેશ સુધી પહોંચી અને તેમણે શ્રી. અમીચંદકાકાને પોતાના ભક્ત સંઘ સાથે મોટા અંબાજી પધારવા આમંત્રણ આપ્યું. અને સુરતથી સંઘ નીકળ્યો અને તેને માટે દાંતા નરેશે કોઈ રાજવંશી મહેમાન પધારતો હોય તેટલી બધી મહેમાનગીરી કરી. અને શ્રી. અંબાજી માતાને મંદિરે સંઘ પહોંચ્યો ત્યારે લગભગ બપોરે બે વાગ્યા હશે; છતાં પણ શ્રી. અંબાજી માતાનાં દ્વાર તેનાં આ અનન્ય ભક્ત તથા મંડળી માટે ખુલી ગયાં હતાં. ખુદ દાંતા નરેશને માટે પણ જે પ્રથાને ભંગ થતો નથી, તેટલું માન શ્રી. અમીચંદકાકાને મળ્યું અને અંબાજી માતાનાં દ્વાર તેમને દર્શન દેવા માટે બપોરે પણ ખુલી ગયાં હતાં! ખરેખર, આ પણ એક ચમત્કારીક ઘટનાજ

કહેવાય! અને શ્રી. અમીચંદ કાકાની વિનંતિથી શ્રી. દાંતા નરેશે
જેનો પાસેથી લેવાતો † મુંડકા વેરો પણ માફ કર્યો. આ બનાવ
પણ જૈન જગત માટે એક ચમત્કાર સમોજ લેખાય!

આંખો સારી થઇ.

એક પ્રસંગે શ્રી. અમીચંદ કાકાની આંખો દુઃખવા આવી
અને ડાકટરોએ આંખ માટે નિરાશાજનક અભિપ્રાય આપ્યો.
શ્રી. અમીચંદ કાકા ઘણાજ મુંઝાયા અને અંબાજી માતા
સમક્ષ જમ ઘણું કરગરી પડી, આંખી રાત છંદ રચી ગાયો
(જે છંદ પાછળથી છપાયો છે) અને મળસ્કે તેમને માતાજીનો
સાક્ષાત્કાર થયો, જે આંખો માટે ડાકટરોએ આશા છોડી હતી
તે અસલ જેવી થઇ ગઇ. અને ત્યાર પછી તો ઘણા છંદો
રચાયા. આમ શ્રી. અમીચંદ કાકાને સ્વપ્નામાં માતાજીનાં
દર્શન થતાં અને તેમની કૃપા વડે તેઓ પોતાના છંદો રચતા.

શ્રી. અમીચંદ કાકાને જ્યોતિષનો પણ ભારે શોખ હતો
અને તેઓ જે પ્રશ્નોમાં જોશીઓ ગોથાં ખાતા તેવા પ્રશ્નોમાં
જોશીઓને પણ સલાહ આપતા:

લગ્ન પ્રસંગે અંતકાળ.

શ્રી. અમીચંદ કાકા ૯૩ વર્ષની વયે ચાલુ સાલના મહા
વદ ૧૦ ને સોમવારને રોજ બપોરે બે વાગે સ્વર્ગવાસી થયા.
ખીજા દિવસે તો તેમના પુત્ર ચુનીલાલના પુત્ર ધંધરલાલના
લગ્ન પ્રસંગે હતો અને ભાગ લેવા માટે તેમનું સમસ્ત કુટુંબ

† મુંડકા વેરો ઉપરાંત જેનો પાસેથી માણસ દીઠ જે ૬ આના કર લેવાતો
હતો તે માફ કર્યો છે, તે વીરો જુઓ પાને ૧૩ મે.

સુરત આવ્યું હતું. એટલે પોતાનાં પુત્રો, પુત્રી, પુત્રોનાં પુત્રો અને પુત્રીનાં પુત્ર પુત્રીઓની હાજરીમાંજ સ્વ. અમીચંદ કાકાએ પોતાનો દેહ તજ્યો. શ્રી. અમીચંદ કાકાએ મૃત્યુ સમયે એવી ઈચ્છા પ્રદર્શીત કરી હતી કે મારા રચેલા અંબાજીના છંદ તથા ચંડીપાઠના લજનોમાંથી મેં કદી પણ દ્રવ્યલાભનો આશય રાખ્યો નથી અને ભવિષ્યમાં પરોપકારાર્થે જે કોઈ એ લજનો અને છંદો છાપશે યા છપાવશે તો તેમાં મારા વારસો પોતાની સંમતિ જરૂર આપશે.

અંબાજી માતાના આ પરમ ભક્ત શ્રી. અમીચંદકાકા આજે આપણી વચ્ચે નથી છતાં પણ જ્યાં સુધી એમનાં રચેલાં અંબાજીનાં છંદ તથા ચંડીપાઠના સ્તોત્રો સુરતના ધર્મપ્રિય પ્રજાના કંઠે રમી રહ્યાં છે ત્યાં સુધી શ્રી. અમીચંદ કાકા પણ અમરજ છે !

સુરતના “દેશીભિત્ર” રવિવાર તા. ૫-૩-૩૯ માંથી
ઉતારો— પાનું ૧૭ થી ૨૦.

ADD-
SANGH
1040000

SHETH ANANDJI KALIANJI

REPRESENTING

ALL INDIA SWETAMBER MURTIPOJAK JAINS

શ્રેષ્ઠ આશ્વિનકાંડ ઇન્ડિયા સુબ

સુવિદ્યાનના કમરના સ્વેતમ્બર મુર્તિપૂજક જેના સેવના પ્રતિનિધિ.

અવેરીયા, પો. ધો. નં. ૪૧.

અમદાવાદ, તા. ૨૦ માર્ચ ૨ ૧૯૩૪

સંવત ૧૯૮

અવેરીયા એનાન્દ મોનાન્દ

કે. એનાન્દ મોનાન્દ

મુ. વૈજયંત

વિ. એનાન્દ મુનાન્દના પત્રોમાં મોનાન્દ એનાન્દ
કે તમે દાવાના તમા મહારાજાને મુદ્દા કરી, મુનાન્દના
જાતા એનાન્દના જેના એનાન્દના પત્રોમાં લેવામાં આવેલા
કે મારું કોઈકે લેવામાં આવેલું એનાન્દના મહારાજાને
એનાન્દના લેવામાં આવેલા મહારાજાને લેવામાં આવેલા
કે મારું કોઈકે લેવામાં આવેલું એનાન્દના મહારાજાને
કે મારું કોઈકે લેવામાં આવેલું એનાન્દના મહારાજાને

મોનાન્દ એનાન્દના મહારાજાને

સહ
૧૦/૩૪

પ્ર. ના. મહારાજાને મોનાન્દના

શ્રેષ્ઠ આજ્ઞાદાતા ઇસ્તિયુક્ત.

શ્રેષ્ઠસ્થાનના અમલતર અંગેનાર શ્રીમંતુના જેવો સેવક પ્રતિનિધિ.

અંગેનીયા, પે. નં. ૧૧.

આજ્ઞા નં. ૮૩૬

અમદાવાદ, તા. ૧૭ માર્ચ ૧

અને ૧૭/૪

અને ૧૭/૪

અંગેની આજ્ઞાને મોલાને

જુ. રૂપે

પિ. અંગેનાર જતા થાવાનું આ પેર માઉન્ટ આજ્ઞા
જાનાથી કરવા માટેનો ને.પે પારકો લેવાનો કર માફ કરી
બાબતના તમારા પડના માતાના મહારાજાના પાના નામ
આપેનો તમારો તા. ૨૦-૧ ૩૪ નો લખ મળ્યો
આપણી પારકો લેવાનો ઉપરોક્ત કર માફ કરવાનું
તમારા મહારાજાને કાર્યની આજ્ઞા તેમજ એ આજ્ઞાને બહુ
જુમ્મીના ઉપર એ અને આજ્ઞા ઉપર કાર્યનો મેરી મળવા
માટે તમાને કન્યાવાદ પાઠના અધિકારી પદ આપવા કાર્ય
તમારા હાથે કાર્ય એકું કરવાને બાંધે.

તમાની વરુમના મુજબ આ જ કર માફ કરવા
માટે કાતાના ના મહારાજાને આજ્ઞા-દર્શક લખ નામ
ઉં અને હવે તેના જાહેરના માટે કાર્ય પગેર કરના
તમાને પદ કરવા માટે તે કાતાના તમારો ઉપર
આપેના લખનો કાર્ય નિવારણ માટે આજ્ઞા-દર્શક તમાને
આજ્ઞા-દર્શક તમાને

૩૩૬

મોલાને

RAI BUDREE DAS BANADOUR & SONS

MOOKIMS & COURT JEWELLERS

DIAMOND PRECIOUS STONE PEARL AND
CURIO MERCHANTS

TELE ADDRESS BANADOUR CALCUTTA

TELEPHONE 8 D 1408

MOOKIMS' JAIN TEMPLE GARDEN,

SYAMBAZAR,

Calcutta. 22-3-1938

श्री युक्त सठ श्रीचन्द्रजी भातीचन्द्रजी
गोपीपुर सरत

मान्यवर महोदय,

वंगाल के अक्ताम्बर संघ के प्रतिनिधि की हैसियत
से मैं यह पत्र आपको सेवा में भेजता हूँ और आपको निवेदन
करता हूँ कि

फागुन वदी १७ मंगलवार ता. ६-२-३४ ई० को वंगाल के श्रीहंस
की मोटि में यहां पर हुई उसमें उद्भव हुआ कि श्री कुंभारयाजी से
आ आपकी जाने वाले जैन यात्रियों में जो दाता नरेश १०/१५ का आना
प्रत्येक यात्री वसूल करते थे और आप के प्रयत्न से वह भव
उन्हीने मुआफ कर दिया है और वसूल नहीं किया जाता है उस के
लिये दाता नरेश को व आपको धन्यवाद का पत्र भेजा जावे, अतएव
सहस्र आपको लिखा जाता है कि आपने जो इस कर के मुआफ
कराने में अपना अमूल्य समय खर्च कर सच की धोर धर्म की
सेवा की उसके लिये हम लोग आपको धन्यवाद देते हैं और
इसके लिये आपकी ओर आभार है.

भक्तिय
राम कुमार सिंह

નગરસેંકાઉચ નાણાંદાર

સુરત ઘા. ૧૮-૧-૧૯૩૪

મહેરબાન રા. રા.

હેઠ અગિયં મોતીચંદ ગ્રંથેરી.

પ્રા. સુરત.

સંપત્તી બાબુભાઈ ગુલાબભાઈ નગરસેંક વરદથી જય સ્વામી સાથે લખાણું
કે આપે નેકનામદાર મહારાજા ધિરાજશ્રી મહારાણાશ્રી ભવાનજીભંને પ્રથમ નકરી જા
ત્રાએ જ્યાં જૈન જાત્રાગુઓ પાસેથી માલ્યાદીક છ માના મુકકા લેવો લેવાનો હતો તે
માફ કરા બોલે, તેથી બંનેનો શીલકળસંધ ઘા. ૧૮-૧-૩૪ને રીજ મળ્યો હતો, તેમાં નીચે
ખુલ્લનો ઠરાવ લખાઈને આપનાર જાણનારો ડાયોટે. તે આપની જાણ થઈ જણી ન
મોકલ્યો.

ઠરાવ

" શ્રીસુરતનો સકલ સંધ ઠરાવ કરે છે કે જ્યાં લખતથી સંપાદક ગુલામીયાઈ
ની જાત્રાએ જ્યાં જૈન જાત્રાગુઓ પાસેથી મુકકા લેવાના છ માના વધારાના
કર લઈ લેવામાં આવવા હતા, પણ આપણા સુરતના રહીશ સેંક અગિયં મોતી
ચંદ ગ્રંથેરીએ દાંવાના મહારાણા ભવાનજીભંને પ્રથમ કરી માફ કરા બોલે
તે બદલ આ સંધ લેખને આભાર સહીવ અગિયંનંદન કરે છે. "

Mahabhai Patelbhai Lagaschett.

પી નગરસેંક સેંક સંપત્તી સુરત.

જેકોનામ દારૂ આપવામાં આવે છે તે જાણીને
મરણાણીઓ આ ભાગીદારીમાં રહેવા
બાંધુકરૂપે આ દેશના ભાગીદારો,
પિ. આમાંથી મરણાણી કોઈ.

Walter S. G.

24.10.11

શ્રી માર્ગદર્શક.

શ્રી અંબિકાના પરમ ભક્તરાજશ્રી

શ્રી. અમીચંદ મોતીચંદ ઝવેરીનું

સ્વર્ગ ગમન.

આ ભક્તરાજશ્રીનો જન્મ સંવત્ ૧૯૦૨ માં થયેલો તેઓ સુરત શહેરના વતની હતા. ભગવતી પ્રત્યે તેમની ખૂબ શ્રદ્ધા પ્રેમની ભગૃતિ ખાલ્યાવસ્થામાંથી જ થયેલી હતી. જેમ ખાલાના પરમ ભક્ત શ્રી વલ્લભભટ્ટ અભણ છતાં ભગવતીના સાક્ષાત્કારથી વિદ્વતા ભરેલાં અંગેડ કાવ્યો રચી ગયા તેવીજ રીતે આ ભક્તશ્રીએ અનેક છંદ કાવ્યો રચી શક્તિજગત પર મહાન ઉપકાર કર્યો છે.

દસ વર્ષ પર મંડળ સમયની પ્રવૃત્તિ સમયે મુંબાઈ ખાતે પ્રવચન કરવા ગયેલ ભાઈશ્રી કેશવલાલને તેમના પ્રથમ સમાગમ થયેલો. આ પ્રસંગે તેમણે ભગવત-ભગવતીની ઐક્યતાનો પ્રશ્ન કરેલો તેના જવાબમાં ભક્તરાજે એવો સચોટ પ્રત્યુત્તર આપેલો કે, “ભગવાન ને ભગવતી એક ખરાં પરંતુ તે સ્ત્રી-પુરૂષના સંબંધ તરીકે નહિ પણ ભગવતી એટલે ભગવતનાથી એ પહેલી એટલે તે તેની જનેતા. તે વીતી ગઈ, થઈ ગઈ તેથી તે ભગવતી.”

ભગવતીની આ સમજ શક્તિ જગત માટે ખરેખર ઉમદા નીવડી. સમગ્રની કર્તા તે માતાનું શ્રેષ્ઠપણું, વિશાળ દ્રષ્ટિએ નિહાળતાં આજે માધ્યમ સ્વરૂપે ઓળખવામાં આવ્યું.

બહેર સભામાં ભક્તરાજશ્રીએ છંદની શરૂઆત કરતાં તેમના ભાવનાશાળી ઓજસભરેલા મુખાવિંદ પર સાચી શક્તિ

વાસની જે રેખાઓ તરી આવતી હતી તે જોધને ભલભલા રાજવીઓ તથા શ્રીમંતો તેમના ભક્તરાજશ્રીના ચરણે પડી તેમની કૃપા પ્રસાદી મેળવવા લાગ્યા. જગદંબાના માતૃપ્રેમથી ઉભરાઈ જતું તેમનું અંતર કેશવલાલે પ્રત્યક્ષ નિહાળ્યું હતું. ભક્તિરસથી છલકાતું, અપૂર્વ ઓજસથી ભરાતું તેમનું હૃદય અને ઉમિં જેમણે એક વખત નિહાળ્યાં છે તે તો જીવનભરમાં કદી ભૂલે એમ નથી.

આ ભક્તરાજશ્રીને જગદંબાનો સાક્ષાત્કાર હતો પછી તેમનું જીવન કેટલું દેદિપ્યમાન અને સુખ-સમૃદ્ધિમાં વિત્યું હશે તેની કલ્પના કરવાની હોયજ ક્યાંથી? માની કૃપાથી તેઓશ્રીએ પરોપકારનાં અને સેવાનાં અગણિત કાર્યો કર્યાં છે જેથી શક્તિ-જગતનો એ સિતારો આજે ભલે પૃથ્વીપટેથી સરી ગયો છે પરંતુ શક્તિ-પ્રેમીઓના અંતરપટેથી કદી ચે નહિ ખસે !

તેઓશ્રી ૯૩ વર્ષનું લાંબુ આયુષ્ય ભોગવી સંવત ૧૯૯૫ના માઘ વદી ૧૦ ને સોમવારના રોજ ભગવતીના ચરણ સમીપમાં સદાને માટે ખીરાજી ગયા છે.

માના લાડીલા પુત્રને તો ત્યાં શાંતિજ હોય છતાં લૌકિક રીતે આપણે માની પ્રાર્થના કરી શકીએ કે તેમના અમર આત્માને શાંતિ અપે.

માઇ સેવક,

શા. સોમચંદ અંબાલાલ.

નડિઆદના “શક્તિ” માસિકના

તા. ૩-૫-૭૬ના અંકમાંથી ઉતારો-પાનું ૩૩૭.

મહાન દેવી ભક્ત અમીચંદના જીવનની
એક યાદગાર રજની

“એ દિનેની યાદી” શ્રી માણેકલાલ શંકરલાલ રાણાં

આજે વિક્રમ સંવત્ ૧૯૯૩ ની આશ્વિન સુદ ૮ એટલે
દુર્ગાષ્ટમી હતી. સુરતના શ્રી અંબાજીમાતાના મંદિરના ચોકમાં
છેક સવારથી છલકાઈ જતું માધપ્રેમી ભક્તજનોનું દર્શનાભિલાષી
પુર, સંખ્યા થયા છતાં હજી સમ્યું ન હતું. આખરે માતાની
આરતીનો વખત થયો. હંમેશના નિયમસર હાજર રહેવાવાળા
આરતીના અનુરાગીઓએ ધસારો કરી મંદિરના ચોકમાં ભેસી
ગયા. “શ્રી અંબેમાતડી જય”ના ભિવણ જયનાદ સાથે
ભક્તજનોના કંઠમાંથી:

“જય આઘા શક્તિ મા જય આઘા શક્તિ;
અખંડ પ્રદ્યાંડ ઉપજાવ્યા (૨) પડવે પડે મા.
જયો જયો મા જીગતઅંબે.”

આરતી સમાપ્ત થઈ. ભક્તોએ માજીના હંદ ગાવા શરૂ
ક્યાં. આજે એ ગાયકવૃંદોના હૈયાં પરમ આનંદમાં નૃત્ય કરતાં
હતાં. કેમકે તેઓ જેના હંદ ગાતા હતા, તે હંદોના
કર્તા આજે સાક્ષાત્ તેમની સમક્ષ પધારવાના હતા. આસપાસ
ઉભેલી જનતા પણ તેજ પ્રમાણે આતુર નયને કેઈના આવવાની
રાહ જોતી કાગનાઢાળે ઉભી હતી. ઘડી ઘડીએ “એ આવ્યા,

લકતરાજ આવ્યા”ની ખૂંચો પડતાં સઘળી માનવમેદની ખળ-
લળાટ મચાવી મૂકતી.

જનતા જેના આવવાની માર્ગપ્રતિક્ષા કરતી હતી તે
મહાન લિભૂતિ તે દેવીના લાડીલા લકતરાજ શ્રી અમીચંદ
હતા. જેને સારું સુરત શહેર “અમીચંદકાકા”ના નામથી
ઓળખતું હતું. આટલી વૃદ્ધ ઉંમરે પણ તેમણે દર વર્ષે
§ આશ્વિન સુદ અષ્ટમીએ માતાના મંદિરમાં જઈ ચંડીપાઠ તથા
છંદો ગાવાના ટેકને પ્રાણાન્તે પણ જળવી રાખ્યો હતો.

લકતરાજ અમીચંદની વય અત્યારે નેવું વર્ષની હતી.
અવસ્થાએ તેમના શરીરનાં ગાત્રો શિથિલ થઈ ગયાં હતાં.
છતાં એ જગતજનુની પ્રત્યેની પ્રેમભાવના હજી મંદ પડી ન
હતી. જેમ મરાણ પથારીએ પડેલા રોગીને વૈદ તથા તેની
ગુટિકા પોતાને મૃત્યુના મુખમાંથી ઉગારી લેવા આવેલા દેવ-
દૂત સમી લાગે, તેમ આટલી બધી વૃદ્ધાવસ્થાએ આવી પહોંચ્યા
છતાં લકતરાજના માતૃપ્રેમમાં ન્યુનતા આવવાને બદલે દિન-
પ્રતિદિન વૃદ્ધિગંત બન્યો હતો. સાઠઠ સાઠઠ વર્ષો સુધી
પોતાના ટેકને અડગતાથી જળવી રાખી અનેક સંકટો સાથે
ચુદ્ધ આદરી આટલી બુઝરંગ વયે લકતરાજ માતાના મંદિરે
આવી ચંડીપાઠ કરવા ચુકતા નહિ. “પ્રાણાન્તે જળવી રાખેલો
ટેક હવે નહિ રહે!” એવી પરિસ્થિતિ ઉપસ્થિત થયેલી જોઈ
લકતરાજના હૃદયમાં આત્મકલ્પાંત મચી રહ્યો હતો. માનવના
જીવનમાં જો કાંઈ બહુમૂલ્ય ચીજ હોય તો તે એક તેનો
ટેક જ છે. હાય વર્ષોથી અથાગ પરિક્ષમે સંગ્રહ કરેલો

§ આશ્વિન સુદ ૮ને બદલે ચાર દિવસ ૫, ૬, ૭ અને ૮ એમ ચાર દિવસ જતા હતા.

ખંડુમૂલી રત્નાગર જ્યારે પોતાની આંખો સમક્ષજ લૂંટાઈ જાય ત્યારે તેના સંગ્રાહકની વેદના કેટલી દારુણ અને ? ખરેખર એ દૃશ્ય અવર્ણીય અને અસહ્ય છે.

* * * *

પોતાના ઘરના એક રૂમમાં પડ્યા પડ્યા ભક્તરાજ અશ્રુ-પ્રવાહથી પોતાના જર્જરિત દેહમાં ઉંડે ઉતરી જતી આંખોને પુનઃપુનઃ એ પશ્ચાત્તાપની પતિતપાવની ગંગામાં સ્નાન કરાવી રહ્યા હતા. પોતાનો એ સાઘક વર્ષનો ટેક ‘આજે નહિ રહે!’ એ દર્દમય દૃશ્ય તેમનું હૃદય ચીરી નાખતું હતું. ભક્તરાજનો પોતાનો ટેક પ્રત્યેનો પ્રેમ અને અડગતા એક છંદમાં હજી એમની એમ પ્રકાશી રહી છે.

“જીવતા યશ આપો દુનિયામાં, જાય હમારો ટેક નહિ;
સદા સરણમાં પાસ રાખો, મારે તુમ ખીન કોમનું કામ નહિ.”

જ્યાંસુધી દેહમાં પ્રાણ છે, ત્યાંસુધી તો ટેક ન જવા દેવો; ભલે પ્રાણ જાય પરંતુ પોતાનો ટેક અચળ રાખવો એવા નિશ્ચયમાં અડગ ભક્તરાજ મૌન બની માતાની સ્તુતિમાં અશ્રુમય આંખે લયલીન બન્યા.

એજ રૂમમાં કેટલાકે દિવસ વ્યતિત થઈ ગયા હતા. છેવટે ભક્તરાજે ડોક્ટર પ્રત્યે પોતાની અંતિમ ઈચ્છા દર્શાવતાં ખુદલું જણાવી દીધું કે, “અંબાજીમાતાના મંદિરે જવાનો મ્હારો ટેક શરીરમાં પ્રાણ હશે ત્યાંસુધી નહિ છોડું.” ભક્તશ્રીની મનો વેદના જાણી ડોક્ટરે માથામાં ટપલા માર્યા. આવી અસહ્ય વેદનામાં ગરકાવ

થયેલા પરમલકતશ્રી પોતાની દેવી પ્રત્યેની શ્રદ્ધામાં જીવન પયત એમના એમજ અચળીત રહેશે! ડોક્ટર તેમની અટકી ભાવના આગળ ગદ્ગદીત બન્યા.

“હાહા! આપનાથી માતાના મંદિરે જવું ખીલકુલ અસંભવિત છે.” ડોક્ટરે નિરાશા દર્શાવતાં એક ઉંડો નિશ્વાસ નાંખ્યો. “એ જગતજનુનીના ચર્ણાવિદ્માં ગમે તેવી ભગીરથ અને અસંભવિત ઘટના પણ સંભવિત છે. એમાં લેશ પણ સંશય નથી.” લકતરાજની અચળ મનોવૃત્તિના વેગને ડોક્ટર આધીન થયા. તેઓ પણ તેમના એ પ્રાણાન્તે જળવી રાખેલા ટેકને તોડી શકવા શક્તિમાન ન જ થયા. આખરે એ નેવું વર્ષના ગહન કાળાવધિમાં અનેક પ્રહારો સહન કરીને ખીલકુલ જર્જરિત બનેલા લકતરાજના દેહને ખુરસીમાં નાંખી મંદિરે લઇ જવામાં ડોક્ટરે સહાનુભૂતિ આપી.

*

*

*

✽

આજે એ દુર્ગાષ્ટમીની પવિત્ર રાત્રિ હતી, લોકો આ મહાન દેવી લકતના આવવાની માર્ગપ્રતિક્ષા કરતા આંખો દુખવતા હતા. કેટલાકોએ તેમની આવી સખ્ત માંદગીના સમાચાર સાંભળીને તેમના આવવાની આશા મૂકી દીધી હતી. આશા અને નિરાશાની દોર ઉપર ઝોલા ખાતી મેદની વચ્ચે અચાનક હોન વગાડતી મોટર બસ આવી પહોંચતાંજ શોર મચ્યો. લકતનો સત્કાર કરવા માનવોના હૈયાં હચમચી ઉઠ્યાં. કોઇ ભાંગી ગયેલી બહુમૂલી ચીજને જેમ જતનપૂર્વક ઉઠાવી લેવામાં આવે તેમ બસમાંથી લકતરાજની ખુરસીને

બહુજ આસ્તેથી ઉંચકીને બહાર કાઢવામાં આવી. તે વખતે હું પણ ત્યાં હાજર હતો. મહારા જીવનમાં આ પરમ દેવી-લકતનાં દર્શન પહેલાં અને છેલ્લાં કહું તો વાસ્તવિક છે, કેમકે ત્યાર પછી લકતશ્રીને મહેં આંખોએ નથી જોયા.

લકતરાજની અવસ્થા નિહાળતાંજ મહારા અંતરમાં કલહ જાગ્યો, કેમકે લકતશ્રીમાં એટલી પણ શક્તિ ન હતી કે તેઓ પોતે યથેચ્છે હલનચલન કરી શકે ?

કોઈ કલાકારે કાચી માટીમાંથી કોઈ અજબ કળા ઘડી નાખી હોય અને તેને જાતનપૂર્વક અમૂક સ્થાને ગોઠવવામાં આવે તેમ લકતશ્રીની દેહને એક બાંધેલી ગાંસડી જેમ ઉંચકીને મંદિરના મધ્ય ભાગમાં તૈયાર કરેલી મુદ્દામય ગાદી ઉપર અઢેલીને બેસાડવામાં આવી. મંદિર બહારનો માનવ સમુદાય મંદિરમાં સમાઈ જવા અધિર બન્યો, અંતે એ ધક્કામૂકીની પડાપડી શાન્ત પડી છતાં હજી મહારા અંતરનો ઉમાત સમ્યો ન હતો. મહારૂં અંતઃકરણ એજ વાતમાં પ્રજળાતું હતું કે, “આવા મહાન દેવીલકતને પણ આવી દદમય જરાવસ્થા આવી ? અને તે પણ આવી અસહ્ય અને ત્રાસદાયક ?” એક પ્રાચીન કવિના કાવ્યમાં અશ્રુસારતી યૌવનની નશ્વરતા યાદ આવી.

“કોને કહીએ દીલડાંકેરી વાત, હાલો હંસરાજ,
જોખન કીધારે મહારાં જાજરાંરે.”

આખરે એ યૌવનનો રંગ નશ્વર બનાવ્યો છતાં ઘડપણ શા માટે આપ્યું ? તે વિષે એક લકતકવિએ સચોટ ભાવના વ્યક્ત કરી છે.

“ઘડપણ કેણે મોકલ્યું રે, જાણ્યું જોખન રહેશે સહુ કાળ;
ઘડપણ મોકલ્યાં રે, જાણ્યું જોખન રહેશે સહુ કાળજી.”

માતાની દિવ્ય પ્રતિમા તરફ એકી નિગાહે આંખો મિલાવી જેમ પોતાની બહાલી માતાથી ઘણા સમયથી વિખુટા પડેલા બાળકને એ માતા પુનઃ મળે ત્યારે એ બાળ ભાન ભૂલીને માતાના હૃદયમાં સમાઈ જવા અધીર બની એ માતાથી પુનઃ વિખુટો ન પડવાનો? નિશ્ચય કરતો બાળક ફરી ફરીને માતાને એજ પૂછી રહે છે, “મા! તું ક્યાં ક્યાં ગઈ’તી? મા!.....”

પોતાની એ જોવાઈ ગયેલી માતા પુનઃ પ્રાપ્ત થઈ હોય, તેમ ભક્તરાજની આંખો માતૃશ્રીની દિવ્ય પ્રતિમાના દર્શનમાં તદ્રુપ બની એ જગતજનનીનાં ચર્ણાવિન્દમાં પોતાના કૃત્યોની ક્ષમા યાચી રહી.

અનેક તક-વિતર્કોના વમળમાં ગોથાં ખાધા છતાં મહારા ઘવાએલા હૃદયને શાંતવન ન મળ્યું. ભક્તરાજની બેઠકથી આશરે બે ત્રણ ગજના છેટે માનવમેદનીમાં સ્થિર બેસી સંતની મુદ્રા નિહાળી આંખો ભીંજવી રહ્યો હતો; છતાં મહારા અસ્થિર અને બેચેન હૃદયને ચેન પડતું ન હતું. પુનઃ પુનઃ એની એજ વાતો યાદ આવતી “એ માતાના હૃદયમાં એટલી પણ દયા નહિ હશે, કે પોતાના આવા લાડીલા અને બહાલસોયા ભક્તને પણ આટલી હદે એ જરાવસ્થા દુઃખમય નિવડે?” ભક્તશ્રીની અવસ્થા નિહાળતાં મહારી અજ્ઞાન મનોવૃત્તિ ક્ષાથે મારી પાછા આંખો એ માતૃશ્રીની દિવ્ય પ્રતિમા તરફ તાકી રહી. ફક્ત એટલું જ કહેવા મથતી હતી કે, “માતા તું આટલી બધી નિર્દય કેમ બની?”

પોતાના એ લાડીલા અને બહાલસોયા પુત્રની પરિસ્થિતિ નિહાળતાં જાણે એ કૃપાસાગર માતાનું હૃદય પણ કંદપાંત કરી ન રહ્યું હોય ! તેમ એ દિવ્ય પ્રતિમા કરૂણતા ધારણ કરી રહી છતાં મ્હારા અજ્ઞાન હૃદયમાં પ્રજાગેલો કલહાગ્નિ શાન્ત ન થયો, હું તે જવાળા-માં દાઝતો લમણે હાથ મૂકી નીચી નજરે બેસી રહ્યો હતો, ત્યાં અચાનક “અંબેમાતકી જય”ના જયનાદની ઘોષણા સાથે જાણે કોઈ બાળક અત્યંત ઝીણા અને મધુરા સ્વરે ગીત લલકારે તેમ ભક્તરાજના આટલી બધી અવસ્થા છતાં દર્દોના અસહ્ય પ્રહારો લાગ્યા છતાં તેમનો મધુર કંઠ હજી ધવાયો ન હતો. તેની મધુરતા હજી કાયમ ટકી રહી હતી. એ સુકોથળ કંઠમાંથી માતાના છંદના ધ્વનિએ દેવળમાં મેદની હોવા છતાં શાન્ત બનેલા વાતાવરણને ગુંજતું કયું.

“આ દ્વનિયામાં જે કોઈ જનમ્યા, અમર નહિ કોઈની કાયા;
દેવ દાનવ કે અમીર ઉમરાવ, પડ્યા પૃથ્વી રાણીભયા.”

કેટલીક પળોથી નિરાશામાં નીચી ઢળેલી મારી આંખોએ ઉંચે જોતાં એ છંદ લલકારનાર ઉપર દ્રષ્ટિપાત કરતાં જ હું આશ્ચર્યમાં ગરકાવ બન્યો. કેમકે પોતાના અંતરની વેદના એ ભક્તના મુખનું પ્રથમ મહાકાવ્ય સાંભળતાં જ બીલકુલ નષ્ટ થઈ અને એ નશ્વર શરીરની અવસ્થાના મિથ્યા શોક કરવા માટે હું શરમિંદો પડ્યો. ભક્તરાજના એક વચનામૃતે મારા સંશયના ભૂક્ષા કર્યા, ત્યારપછી ભક્તશ્રીએ સ્વકૃત ચંડીપાઠ ગાવાની શરૂઆત કરી. મધ્યરાત્રિ સુધી એ પરમ દેવીભક્તના વચનામૃતનું પાન કરી પરમાનંદમાં સ્નાન કરતો માનવ સમુદાય પોતાના પંથે સિધાવ્યો.

*

*

*

*

કાળના ગહન પ્રવાહમાં એ પરમ દેવીલકત અમીચંદનું દર્શન હવે સદાને માટે દુર્લભ્ય બન્યું. તેમનો એ જજ્જરિત અને નાશવંત દેહ વિક્રમ સંવત્ ૧૯૯૫ના મહા વદ ૧૦ ને સોમવારે ૯૩ વર્ષની દિર્ઘ ઉંમરે પંચત્વમાં સમાઈ ગયો. તેમનો એ માતૃપ્રેમમાં તરબોળ થયેલો આત્મા મહાદેવીના ચર્ણાવિંદમાં વિરામ પામ્યો. તેઓ આ લોકનો ત્યાગ કરી કોઈ અનોખી દ્વનિયામાં વિરાજમાન થયા છતાં હજી તેમની ઉજ્જવળ કીર્તિનો સિતારો નિસ્તેજ નથી થયો. તેમના એ દિવ્ય વચનામૃતો માતાના છંદો આજે પણ એ મહામાયાના શૂન્ય-કારમય મંદિરને ગળવી મૂકે છે. લકતરાજ અમીચંદના છંદો એટલી બધી માતૃલકિત અને ભાવનામાં તરબોળ થયેલાં છે કે ગુજરાતમાં કે ગુજરાતી સાહિત્યમાં એવી માતૃગાથા અમરગીતો ઉચ્ચારતાં કાવ્યો વિરલજ છે.

એક અજ્ઞાન બાળક પણ માતાની સમક્ષ હાથજોડી પાતાની કાલીઘેલી બાલીમાં એ લકતશ્રીના છંદો લલકારતો હીન બની માતાની રુદાય માગી રહે છે.

“આવો આવો માણ સિંહપર બેસી. કરવા સેવકની રુદાય;
વિનય કરી વિનવું અંબામાય.”

“આવો અંબા અલબેલી વહેલી મા, મને વિસારો કેમ;
ઘટે નહિ તમને માણ એમ.”

નડિઆદના “શક્તિ” માસિકના

તા. ૨-૬-૩૯ના અંકમાંથી ઉતારો-પાનુ ૩૭૭ થી ૩૮૦.

શ્રી અંબાજીના પરમ ભક્તરાજ

શ્રી અમીચંદ મોતીચંદ ઝવેરીના સ્વર્ગગમન

વિષે નીચેના પેપરોએ નોંધ લીધી હતી :

“દાંડીઓ”—સુરત, તા. ૧-૩-૩૬, ફોટો.

“વિશ્વજ્યોતિ”—સુરત, ચૈત્ર ૧૯૯૫, પાને ૨૨૩,
ફોટો તથા નોંધ.

“મુંબઈ સમાચાર”—મુંબઈ, તા. ૧૪-૩-૩૬, પાને ૧૨
ફોટો તથા નોંધ,

તેમજ બીજા અનેક પેપરોમાં.

દાંતાના નેક નામદાર મહારાણાશ્રી ભવાનીસિંહજી તથા
મહારાજશ્રી નારાયણસિંહજી તરફથી દિલસોજીના તારો.

અને

આણંદજી કલ્યાણજીની પેઢી—અમદાવાદ,

એ સિવાય ઘણા સ્નેહીઓ તેમજ ભકતો તરફથી દિલસોજીના
પત્રો આવ્યા હતા તે સર્વેનો અત્રે આભાર માનીએ છીએ.

સુરતના ભક્તરાજ શ્રી. અમીચંદ

આરાસુરી અંબાજીના પૂણ્ય ધામમાં પધરામણી

દાંતાના મહારાણાએ કરેલો સત્કાર

જોનેના વર્ષે જીના મુંડકાવેરાની માફી—
બ્રાહ્મણ પુત્રની જ્ઞેષ્ઠમુક્તિ

શ્રી. દાંતા ભવાનગઢના મહારાણા શ્રી. ભવાનીસિંહજીના પ્રેમપૂર્વકતા પોષ સુદ ૧૫ ના અંબાજી માતાના મહાન ઉત્સવ પ્રસંગે સંઘ સાથે અંબાજી પધારવાના આમંત્રણને વશ થઈ સુરતના શ્રી. અંબાજી માતાના પરમ ભક્ત શ્રી. અમીચંદ મોતીચંદ ઝવેરી સુરતથી ૫૫ માણસોની ભક્ત મંડળી સહિત અંબાજી માતાના દર્શને બુધવાર તારીખ ૨૭-૧૨-૩૩ ના રોજ ઉપજ્યા હતા.

સુરતથી વિદાય.

સુરત સ્ટેશને સુરતના ભાવિક ભક્તોએ ફૂલહાર પહેરાવી ભાવભરી વિદાય આપી હતી. સુરતથી ઉપડેલો સંઘ અમદાવાદ ગાડી બદલી તા. ૨૮મીએ સવારે આબુરોડ સ્ટેશને પહોંચ્યો હતો.

રાજ્યનો સત્કાર.

આખુરોડ સ્ટેશન પર હાંતા રાજ્ય તરફથી સંઘને અંબાજી લઈ જવા માટે વાહનો વિગેરેની ગોઠવણ રાખી હતી તેમજ સંઘના માણસોને કરવેરામાંથી મુક્ત કરવાની ગોઠવણ કરવામાં આવી હતી. પોતાના રાજ્યના ટેક્ષ ઉપરાંત સીરાહી સ્ટેટ તરફથી પોતાની બાર માઇલની હદમાંથી પસાર થવા બદલ યાત્રીઓ પાસેથી ટેક્ષ લેવામાં આવે છે તે પણ માફ કરવાની અગાઉથી ગોઠવણ કરવામાં આવી હતી, જેથી સંઘ કોઇપણ જાતની મુશ્કેલી વિના અંબામાતાના છંદો લલકારતો અઢી વાગે અંબાજીમાં પ્રવેશ્યો હતો.

ભક્તનો પ્રભાવ.

ભક્તાધિન ભગવાનનો પ્રત્યક્ષ પરિચય અંબાજી પહોંચતાંજ સૌ મંડળીને થઈ ગયો. અંબાજી માતાનાં દર્શન માટે ફક્ત સવાર સાંજ ખુલતાં દ્વારો અંબાજીના પરમ ભક્તના આગમને બપોરે ત્રણ વાગે ખુલ્યાં અને ભક્ત અને મંડળીએ માતાજીનાં દર્શન કર્યાં. દર્શન બાદ સંઘ પોતાને ઉતારે ગયો હતો. રાજ્ય તરફથી સંઘ માટે ઉતરવાની અને રહેવાની ગોઠવણ મુંબઈ-વાળા શેઠ નાનાલાલ મંછારામની ધર્મશાળામાં થઈ હતી જ્યાં મંડળી ઉતરી હતી.

આરતી અને દેવદર્શન.

માતાજીની આરતી સમયે ભક્તરાજે મંડળી સહિત માતાજીની કૃપાથી પોતે રચેલા છંદો પ્રેમપૂર્વક લલકાર્યા હતા અને યાત્રાળુઓ તથા ત્યાંના રહીશોને માતાજીના ગુણાનુગાન

ભકતરાજ જ્યારે ભકત મંડળી સાથે છંદ ગાતા ગાતા
માતાજીમાં ગયા ત્યારનો દેખાવ.

ભકતરાજ ઉતારેથી (ધર્મશાળામાંથી) માતાબામાં દર્શન કરતા
મંડળી સાથે જતા નેનો દેખાવ.

વાળી શુભ વાણીનો લાભ આપ્યો હતો. પછીના દિવસોમાં ભક્ત મંડળી રાજ્યના મેમાન તરીકે મોઢરો અને ડોળી મારફતે શ્રી કોટેશ્વર, શ્રી કુંભારીયા તથા શ્રી ગખ્ખર વગેરે સ્થળે ફરી હતી, અને કોઇપણ જાતની અડચણ ન આવે તે માટે રાજ્ય તરફથી સાથે સીપાઇઓ આપ્યા હતા. મંડળીએ આથી યાત્રાનો સારો હાલો ઉઠાવ્યો હતો.

ભક્તરાજનો ભંડારો.

તા. ૨-૧-૩૪ ને મંગળવારના મંગળકારી દિવસે શ્રી માતાજીની પ્રેરણાથી શ્રી ભક્તરાજે પ્રાદ્મણો, યાત્રાળુઓ, ગ્રામ્યજનો, ગરીબો, રાજ્યના નોકરો વિગેરેને ખાંડના લાડુનું મિથાન જમાડી સર્વેના આત્માની તૃપ્તિ કરી હતી.

મહારાણાનું આગમન.

તેજ દિવસે શ્રી. દાંતા નરેશ મહારાણાશ્રી ભવાનસિંહજી પોતાના કાકા પૃથુસિંહજી અને રાજ મંડળી સ્વયં શ્રી માતાજીની આરતીનાં દર્શન કરી શ્રી ભક્તરાજના દર્શનને તેમના મુકામે પધાર્યા હતા. પોતાના પરમ ભક્તને આવું અપૂર્વ સન્માન માતાજી અપાવે તેમાં શી નવાધ ?

અપૂર્વ મિલન !

એ વખતનું મહારાણા અને ભક્તરાજનું મિલન અપૂર્વ હતું. જુગ જુગ જુના હૈયાના હેત કાલવતા હોય, વર્ષોના વિભેગ પછી માડી જાયા ભાઈઓ મળતા હોય તેવો એ મેળાપ હતો. તે સમયે ભક્તરાજ તરફથી મહારાણાશ્રી પ્રત્યેના પ્રેમ દર્શાવનાર છંદ બનાવેલો તે તેમના શિષ્ય બચુભાઈએ લલકારી ગાઈ સંભળાવ્યો હતો

છંદની પ્રસાદી.

ભવાનસિંહજી રાણા દાંતાના, અંખામાં પરચન રે.
 આરાસુરમાં વાસ વસીને, નીત આપે દરશન રે.
 પુત્ર કરીને પાસે રાખી આખ્યાં, તન, મન, ધન રે.
 પ્રેરણા કરાવી છંદ સાંભળવા, બોલાવ્યા અમીચંદ રે.
 સુરત શહેરના આમલીરાનમાં, ભક્ત છે અમીચંદ રે.
 ભક્ત મંડળી ભેગી કરીને, જોયાં સૌનાં મન રે.
 ભાવી ભક્તો તૈયાર થયા, સૌ હરખ્યાં તેનાં મન રે.
 ધન ઘડી ધન દિવસ આપણો, ધશે માતા દરશન રે.
 તૈયાર થઈ સૌ આટ્યા આનંદે, આવ્યાં રોશન રે.
 રહ્યાં ભક્તો હાર પહેરાવી, કરી ગયા વંદન રે.
 ગીરધરભાઈ કાપડીયે બાણ્યું, ભક્તો જાય દરશન રે.
 સાથે રહી કારભાર કર્યો, હરખ્યાં સૌનાં મન રે.
 આરાસુરમાં આનંદ વરત્યો, રાજાએ કરવા રક્ષણ રે.
 નાથુસિંહ પર હુકમ કરી કહે, ખુશી રાખજો ભક્તને રે.
 પુન્ય પ્રતાપ મહારાણાજીના, પાપી થાય પાવન રે.
 અમીચંદ કરી ભક્તિ માંગે, સુખી રાખો જગતને રે.

મેળાપ બાદ ભક્તરાજે મહારાણાશ્રીને માતાજીના છંદ
 રૂપી પ્રસાદનો સ્વાદ ચખાડ્યો હતો અને મહારાણાશ્રીએ દાંતા
 જઈ બીજે દિવસે બે વાગ્યે આવી ફરી છંદ સાંભળવાની ખુશી
 બતાવી હતી. બીજે દિવસે મહારાણાશ્રી પોતાના કાકા મહારાજ
 શ્રી. નારણસિંહજી સાથે દાંતાથી અંખાજીના પોતાના બંજલે
 પધાર્યા હતા અને છંદ સાંભળવા માટે ભક્તરાજને તેજાવવા

ખાસ મોટર મોકલી હતી જેથી ભક્તરાજ પોતાની મંડળી સહિત છંદ ગાતા ગાતા મહારાણાશ્રીને ખંગલે પધાર્યા હતા. મહારાણાશ્રીને નજરાણું.

ખંગલે ગયા પછી શ્રી. ભક્તરાજે જર્મનના થાળામાં ખરૂં વીગેરે મીઠાકં તથા ફળફળાદી તેમજ ચાંદીના ખુમચામાં રૂ. ૫૧ મૂકી મહારાણાશ્રી ભવાનીસિંહજીને નજરાણું કર્યું હતું. સાક્ષાત્કાર.

ભક્તરાજે થોડી બોધવાણી સંભળાવ્યા બાદ શ્રી. માતાજીના સ્વરૂપમાં એક તાર થકને ચંડીપાઠ વડે માતાજીના ચારિત્રના પ્રથમ ભાગ તથા મધ્યમ ભાગ નેવું વર્ષની વૃદ્ધાવસ્થાએ પણ વાણીનો અખૂટ પ્રવાહ વહેવડાવી પૂર્ણભાવથી ગાઈ સંભળાવી મહારાણા સહિત સૌનાં મન પ્રસન્ન કર્યાં હતાં.

પુનઃ નિમંત્રણ.

ખીજે દિવસે મહારાણાશ્રીને જરૂરી કામે રોકાવાનું થતાં તેઓ આવી ન શક્યા પણ તા. ૫-૧-૩૪ ને શુક્રવારે નવ વાગે શ્રી અંબાજીમાં પધાર્યા હતા, તે દિવસે ત્યાંજ ભોજન કરી ખપોરે બે વાગે નિવૃત્ત થઈ ભક્તરાજને તેડવા મહાલકારી શ્રી. નાથુસિંહજી સાથે મોટર મોકલી હતી.

ભક્તરાજે પોતાની મંડળી સહિત ખંગલે પધારી આગલા દિવસથી પણ વધુ ઉદ્ઘાસે તથા મુક્ત કંઠે ચંડીપાઠના અધુરા સર્જો પૂરા કર્યા હતા. આજે તેા મુંબઈવાળા શેઠ નાનાલાલ મંદ્યરામ તથા રા. રા. હગનલાલ ઘેલાભાઈ મહેતા અને વિદ્વાન ગ્રાહણો તથા ભક્તરાજનો પણ ભક્તરાજની વાણી સાંભળવા

માટે આવ્યા હતા. મહારાણાશ્રી પોતે પણ માતાજીના પરમ ભક્ત છે અને રોજ ત્રણ થી ચાર કલાક માતાજીની પૂજામાં ગાળે છે અને પરમ વિવેકી હોય શાંત ચિત્તથી અને ભાવથી પોતે ચાર વાગે દાંતા જવાનું હતું છતાં તે જતું કરી તેઓશ્રી રોકાયા હતા અને શ્રીમાને ભક્તિ વૈરાગ્ય ને વેદાંતના છંદો વધુ બે કલાક સાંભળવા ખુશી બતાવવાથી તે છંદો ભક્તરાજે સાંભળાવ્યા હતા.

મહારાણા સાથે મંત્રણા.

એ બાદ ભક્તરાજે દાંતા નરેશ સાથે ગુપ્ત મંત્રણા ચલાવી હતી. એ મંત્રણાનો ઉદ્દેશ કરવો અહિં અસ્થાને નહિ જ લેખાય. આ મંત્રણા જૈનો પરના રૂ. ૦-૬-૦ ના મુંડકા વેરા વિષેની હતી.

જૈનો પરનો મુંડકા વેરો.

આજે કેટલાક વર્ષોથી શ્રી કુંભારીયાની યાત્રાએ જતા જૈનોને આખું ખાતે યાત્રામાં જવાના છે કે નહિ તે વિષે સોગન પર પૂછવામાં આવતું અને જવાના હોય તો માથા દીક રૂ. ૦-૬-૦ નો મુંડકા વેરો લેવામાં આવતો, જેથી ઘણા જૈનો શ્રી કુંભારીયાની યાત્રાએ જતાં અટકતા હતા. શ્રી. અમીચંદે જૈન કોમની તથા જાહેર હિતની આ અગવડ પારખી અને તેનો તોડ લાવવા માટે પોતે જૈન કોમનો આ મુંડકા વેરો માફ કરવા મહારાણાશ્રીને અરજ કરી.

યોગ્ય અસર.

મહારાણાશ્રીને ભક્તરાજ તરફથી કરવામાં આવેલી અરજની તેઓશ્રી પર યોગ્ય અસર થઇ હતી અને તેમણે ઉદાર દિલથી એ બાબતની ખુલાસી આપી હતી અને હવે પછી યોગ્ય રીતે લેખીત હુકમ ખુદાર પાડવાનું જાહેર કર્યું હતું. આ જાહેરાતથી હાજર રહેલા ગૃહસ્થોએ મહારાણાશ્રીની મુક્તકંઠે પ્રસંશા કરી હતી.

આભાર દર્શન.

આ માટે મહારાણાશ્રીનો આભાર માનતાં શ્રો. છગનલાલ ઘેલાભાઈ મહેતાએ જણાવ્યું હતું કે, આજે પુણ્ય હર્ષનો દિવસ છે કે શ્રીમાન્ મહારાણાશ્રી ભવાનીસિંહજી પોતે તથા મહારાજશ્રી નારણસિંહજી ઘણો શ્રમ લઈને કાર્ય વ્યવહાર છોડીને અત્રે પધારી ગુજરાતના ભક્તરાજ શ્રી. અમીચંદલાઈને સન્માન આપ્યું છે અને પરમ શાંતિથી ચંડીપાઠ તથા જંદો સાંભળ્યા છે. આપશ્રીના જાણવામાં છે તેમ હું સત્સંગનો પ્રેમી હોય ભક્તરાજની સાથે મારા પુત્ર ચિ. ઠાકોરલાલ જેઓએ હાલ એલએલ. બી. પરિક્ષા પાસ કરી છે અને એમ. એ. ની ૨મ્ ભરે છે તે તથા પુત્રવધુ તથા પુત્રી સાથે અત્રે આવ્યા છીએ. આપ શ્રીમાન્ ઉદાર ચિત્ત છો અને પુનિત શ્રી અંગિકા ભક્ત છો. આપશ્રીના પૂજ્ય હમીરસિંહજી પણ પ્રેમી ભક્ત હતા, અતે તેમનો એ વારસો આપનામાં ઉતર્યો છે અને આપના પવિત્ર હસ્તે આ પવિત્ર સ્થળમાં સાચા ભક્તરાજને માન મળ્યું છે તે ઘણું જ ખુશી થવા જેવું છે. આપણમાં કહેવત છે કે

“સુખે સોની અને દુઃખે રામ” તે કહેવત મુજબ દુઃખ વખતે સૌ કોઈ પોતાના ઇષ્ટ દેવને સંભારે છે પણ દુઃખ મર્યા પછી તેને ભૂલી જાય છે, પરંતુ આપણા ભક્તરાજ શ્રી. અમીચંદ સુરતમાં નવરાત્રીમાં શ્રી અંબાજી માતા સમક્ષ ચોસઠ ચોસઠ વર્ષથી અખંડ ચંડીપાઠ તથા છંદો ગાઈ છે અને હજી પણ એમનો એ કાર્યક્રમ ચાલુજ છે. તેઓશ્રીનો શ્રી અંબામાત પર કેવો અગાધ પ્રેમ છે તે પુરવાર કરી આપે છે. વધારે ખુબીની વાત તો એ છે કે જ્યારે એઓશ્રી ચંડીપાઠ શરૂ કરે છે ત્યારે ભક્તિની ધુનમાં એટલા તો એકતાર થઈ જાય છે કે પોતાનું શરિરભાન ભૂલી જાય છે અને આઘશક્તિમાં લીન થઈ જાય છે.

આ આઘશક્તિ આપ શ્રીમાનનાં કૃપાળુ કુળદેવી ગોત્રજમા છે. તેઓ સર્વ જગતની માતા છે, અને સર્વેના શરિરમાં વસી રહેલાં છે તે આત્મશક્તિ આજ નેવું વરસની પાકટ વયે પણ ભક્તરાજને પુરતું બળ આપી રહ્યાં છે એ તેમનો પ્રભાવ છે.

આપણે ઇતિહાસની તવારીખથી જાણી શકીએ છીએ કે, આ વસુંધરા પર માંઘાતા જેવા મહિપતિઓ થઈ ગયા છે અને તેમણે સ્વપરાક્રમથી પૃથ્વી પર પોતાની સત્તા જમાવી છે પરંતુ પૃથ્વી દેવી કોઈની સદા રહેતી નથી અને રહેવાની પણ નથી. પૃથ્વી તો સદા સ્વતંત્ર છે. તે તો સદાય હુસે છે કે, બધા આત્યા ગયા હું તો છું તેવીને તેવીજ છું. કેવળ આઘશક્તિની સત્તા અને આધારથીજ જગતનાં સર્વે કાર્યો થયા કરે છે તેની સત્તા વિના પાંદડું પણ હાલી શકતું નથી. તેની સત્તાથીજ આપણે શ્વાસ લઈએ છીએ, તેની સત્તાથીજ લોહી દોડે છે

અને ખીજી શરિરની ક્રિયાઓ થાય છે અને છતાં તે પોતે નિરંજન, નિર્વિકાર, નિર્લેપ રહે છે અને પોતાની સત્તા ખેંચી લે છે ત્યારે આ શરિર ચેતન રહીત મુડદું થઇ પડે છે તેથી સર્વ સુખનું મૂળ અને સાચું સ્વર્ગ આત્મશક્તિ છે.

આ મહામાયા વિનાનું કોઇ કામ ખાલી નથી તે અનંત છે અને એકજ છે. એટલે આત્મા, પરમાત્મા, દેવ દેવી ગમે તે નામથી એક ચિત્તથી ભક્તિ કરવી જોઇએ મતલબ કે વૃક્ષનું થડ-ગ્રંથથી ફળફૂલ ડાળીડાખળાં અળગાં નથી. આવા એકત્વ જ્ઞાનનો અનુભવ આપણા મહાન યોગીઓ, રૂપોઓ તેમજ નૃપતિઓએ વૈભવવાળા હોવા છતાં વૈભવને છોડીને અનુભવ કર્યો છે. સત્ય સ્વરૂપને ઓળખ્યું છે અને તે સંદેશ યાને સદ્-બોધ કેવળ પરોપકાર અને કલ્યાણ નિમિત્તે જે જાણવા માગે તેને આપતા રહ્યા છે. એવા સત્માર્ગદર્શક ગુરૂ યાત્રાળુઓની કે મુસાફરોના વળાવા રૂપે છે તેથી કરીને યાત્રાળુઓને લૂટાવાનો ભય રહેતો નથી.

આત્માની તદ્વિનતા.

આપણા સર્વનો એ અનુભવ છે કે, પ્રીત્સુકો, કવિઓ કે કારીગરો જ્યારે પોતપોતાના વિચાર કે કાર્યમાં એકચિત્ત થાય છે ત્યારે શરિર ભાન ભૂલી જાય છે અને તેમના કાર્યમાં તેમને ફત્તેહ મળે છે.

તેવી રીતે શ્રી. અમીચંદ ભાઈએ પણ તદ્વિન બની શ્રી અંબાજીની પ્રેરણાથી તેમના ચંડીપાઠ અને સમય સમયના ભક્તિ, વૈરાગ્ય અને અલેદ જ્ઞાનના છંદો બનાવ્યા છે અને પોતે

અંતરના ઉમળકાથી અત્યંત ઉત્સાહથી તે ગાઘ છે અને રસ ઉપજવી શ્રોતાઓને મંત્ર મુગ્ધ બનાવે છે અને એ માગે અજ્ઞાન જીવોનો ઉદ્ધાર કરી તેમને માટે દુઃખ હરણનાં અને સત્સમાગમનાં પુસ્તકો રચ્યાં છે. આપણે એ ખુબ યાદ રાખવા જેવું છે કે અનેક દેવોને સેવવાથી એટલે કે અનેક વિચારો કરવાથી કાર્ય હંમેશાં બગડે છે અને ક્ષતોહ મળતી નથી.

લક્તની પરિક્ષા.

હીરાની પરિક્ષા જેમ ઝવેરીજ કરી શકે તેવી રીતે આપ શ્રીમાન્ પોતે પરમ લક્ત છે તેથી જીવન મુક્ત શ્રી લક્તરાજ રૂપી હીરાની સાચી કદર કરી છે અને અત્રે પધારી અંડીપાઠ તથા છંદો સાંભળી આ સન્માન આપ્યું છે તે દરેક રીતે યોગ્ય છે, આપુંજ સન્માન પ્રેમભાવથી સુરત અને મુંબઈમાં લક્તરાજને અર્પણ થયું છે. જો કે લક્તરાજ આવા સન્માનના ભૂખ્યા નથી પણ આપણે જે યોગ્ય લેવાનો છે તે એજ કે જે લક્તો આત્મ-શક્તિ યાને ઇષ્ટ દેવ દેવી પર સાચી શ્રદ્ધા રાખી લક્તિ કરે છે તેને સર્વ શક્તિમાન ઇષ્ટ દેવ યોગ્ય ફળ આપ્યા વિના રહેતા નથી.

નિષ્કામ લક્તિ.

લક્તિ હંમેશાં નિષ્કામ વૃત્તિથીજ થવી જોઈએ, અને પૈસા કે એવી બીજી ઇચ્છા મનમાં રાખી કરવામાં આવતી લક્તિ ફળતી નથી. આપણામાં કહેવત છે કે, ‘માગે તેથી ભાગે અને ત્યાગે તેની પાસે’ તેમ નિષ્કામ વૃત્તિથીજ આપણા અંતરાત્માને શાંતિ મળે છે.

પરમકૃપાળુ દેવીશ્રી અંબામાતાના લક્તરાજ શ્રી.

અમીચંદલાધને પુરી તંદુરસ્તી બધો અને તેઓશ્રી પોતે જીવન-મુક્ત સ્થિતિ સુખેથી લોગવો અને આવા શુભ કાર્યો તેમને હાથે થતાં રહો એજ અભ્યર્થના.

બીજી માફી.

મહારાણાશ્રીએ જૈનોનો વેરો માફ કરવા ઉપરાંત એક બીજી માફી પણ બક્ષી હતી, એક ગરીબ બ્રાહ્મણના છોકરાને ચોરીના આરોપસર પકડવામાં આવ્યો હતો તેને કેદમાંથી મુક્ત કરવાની માંગણી લકતરાજે કરી હતી જેથી મહારાજે તે માંગણી પણ કબુલ રાખી બ્રાહ્મણ બાળકને છોડી મૂકી બ્રાહ્મણના આશીર્વા મેળવ્યા હતા.

એ બાદ લકતરાજ તરફથી એમના પુત્ર લામ્બ ચુનીલાલ અમીચંદે મહારાણાશ્રીનો આભાર માની નીચે મુજબ યોગ્ય વિવેચન કર્યું હતું.

“મારી આટલી વૃદ્ધાવસ્થામાં મારી માએ એના બહાલા પુત્રને તેડાવવા પહેલ વહેલી પ્રેરણા રા. રા. નાનાલાલ મંછારામ મારફતે કરેલી અને ત્યાર બાદ મને મુંબઈમાં મારા છોકરાને ત્યાં હું હતો ત્યારે આપના કાકાશ્રી મહારાજ નારાયણસિંહજીનો મને મુંબઈમાં નડીયાદ શક્તિ મંડળ તરફથી માનપત્ર અપાયેલું ત્યારે મેંગાપ થયેલો અને તેઓશ્રીએ અનહુદ પ્રેમભાવથી આપશ્રીને મળવા સૂચના કરેલી અને તે બાદ આપશ્રીએ મને તેડાવવા ફરમાન કરાવ્યું અને મને પણ માતાજીએ આપશ્રી કે જેઓ હંમેશા મારી માની સેવા કરી રહ્યા છે તેના દર્શનનો લાલ લેવા પ્રેરણા કરાવી અને તેને લઈને આકર્ષાધ અત્રે ખેંચાણ કરી બોલાવી દર્શનનો લાલ આપ્યો તેથી મને અત્યંત હુષ્ થાય છે. મારે છેલ્લે જણાવવું જોઈએ કે મારી આટલી ૬૦ વર્ષની ઉંમરે

મારી માતાજીની સંપૂર્ણ કૃપાદ્રષ્ટિથીજ સુખરૂપે હું બધા ભક્ત મંડળ સાથે આવી માના ગુણ ગાઈ રહ્યા છું અને તેથી મને જે પૂર્ણ લાભ મળી ગયો છે તે મારી માના પ્રતાપે થયો છે. આજે મહારાણાશ્રીએ મારી વિનંતી સ્વીકારી એક બ્રાહ્મણ કેદી તથા જૈન ઉપર વધારાના લેવાતો કર માફ કર્યાનું જાહેર કર્યું છે તે બદલ આભાર માનું છું.”

મહારાણાશ્રી તરફથી લેટ.

મહારાણાશ્રી તરફથી કશળી શાલો, સાદી સાલો, અમર તથા ભરેલી સાડી વિગેરેનો શીરપાવ થયા બાદ ભક્તરાજે શનિવાર તા. ૬-૧-૩૪ ના રોજ શ્રી અંબાજીનું ધામ છોડવાની રજા માંગી. મહારાણાશ્રી તરફથી અંબામાની પ્રસાદીની ચુંદડી ચાદગારી તરીકે મંડળીના દરેક જણને આપી હતી. અને ખાસ મોટરો રોકી સઘળા સંઘને આબુરોડ સ્ટેશન સુધી મોકલી આપી વિદાય આપી હતી.

અમદાવાદમાં આગમન.

સંઘ શનિવારે આબુરોડથી નીકળી રવિવારે અમદાવાદમાં ઉતર્યો હતો અને ધના સુતારની પોળમાં અંબાજી માતાના મંદિરે તેમજ ભદ્રમાં ભદ્રકાળીના મંદિરે ભક્તરાજે પોતાની મંડળી સહિત છંદો ગાઈ સંભળાવ્યા હતા જ્યાં પણ છંદો સાંભળવા મોટી માનવ મેદની જામી હતી.

સંઘ રવિવારે રાત્રે અમદાવાદથી નીકળી સોમવારે સવારે સુરત આવી પહોંચ્યો હતો.

સુરતના “દેશીભિત્ર” તા. ૧૦-૪-૩૪ ના
વધારો ક્રિ. નં. ૫૯ માંથી ઉતારો

સુરતના બાણીતા ભક્તરાજ શ્રી૦ અમીચંદ મોતીચંદ ઝવેરી
જેઓએ દાંતા સ્ટેટમાં જેનોનો મુંડકા વેરો રહ કરાવ્યો હતો તેઓ
અત્રેના સુપર ટોકીઝમાં પધારી વાડીયા મુવિટોન કૃત પૌરાણીક
બોલપટ “વામન અવતાર” જોઈને અતીશય પ્રસન્ન થયા હતા.

મુંબઈ સમાચાર, રવિવાર તા. ૯-૬-૩૪

કુંભારીયાનો યાત્રાકર.

સુરતના શ્રી અમીચંદ મોતીચંદ ઝવેરી, અખામતાજીના પરમભક્ત છે. એમ કહેવાય છે કે માતાજીની ભક્તિની ધૂનમાં તેઓ એટલા તક્ષીન બની બંધ છે કે એમને પોતાના દેહનું પણ ભાન નથી રહેતું. હાલમાં થોડા વખત ઉપર તેઓ દાંતાના મહારાણાના ખાસ આગ્રહથી પોતાની મંડળી સાથે અંબાજીના દર્શનને ગયા હતા. મહારાણાએ આ લગભગ નેવું વર્ષના વયો-વૃદ્ધ ભક્તરાજનું સરસ સ્વાગત કર્યું હતું, અને વધુમાં એવી વાત પણ બહાર આવી છે કે મહારાણા સાથે ખાનગી મંત્રણા કરતી વખતે જૈન કોમના બત્રાજીઓ પાસેથી—કુંભારીયા વિગેરે તિથિ ક્ષેત્રમાં જતા બત્રાજી પાસેથી—જે છ આનાનો બત્રાવેરો લેવામાં આવે છે તે માફ કરવા આ ભક્તરાજે અરજ કરી હતી અને આનંદની વાત છે કે “મહારાણાશ્રી ઉપર એની અસર પડી હતી, અને હવે પછી યોગ્ય રીતે લેખિત હુકમ બહાર પાડવાનું બહોર કર્યું હતું.” અને છેલ્લા ખખર પ્રમાણે તેવો હુકમ પ્રગટ થવાની તૈયારી છે તે જોતાં આ અહેવાલ કેટલે અંશે જૈન યાત્રિકને સાનુકૂળ થશે તે સમજાશે. યાત્રાકર એ દુનિયાના બધા કરોમાં સૌ કરતાં વધારે અળખામણા કર છે. જૈન-સમાજને સાડા તો એ સવિશેષ ત્રાસદાયક પૂરવાર થયો છે. દાંતાના મહારાશ્રી જો ખરેખર ઉદાર હૃદયે એ કર ભૂંસી વાળશે તો જૈન સમાજ અંતઃકરણપૂર્વક એ નામદારનો આભાર માનશે. બીજાં રાજ્યો ઉપર એની સારી અસર પડશે, અને યાત્રાકરનાં અન્યાયનો જે ઇતિહાસ આજે રચાઈ રહ્યો છે તેમાં એક નવું ઉજ્જવળ પાનું ઉમેરાશે.

ભાવનગરના “જૈન” પત્રના તા. ૨૧-૧-૩૪ ના

અંકમાંથી ઉતારો—પાનું ૫૨.

અંબાજીનો કર.

ઘણા વખતથી અંબાજી-કુંભારીયાજી યાત્રાએ જતા યાત્રાળુઓ પૈકી જૈન યાત્રાળુઓ પાસેથી આબુજીના યાત્રા બદલનો આબુજીની યાત્રાએ જવાના છે કે જઈ આવ્યા છે તે સોગનપૂર્વક પુછીને માથા દીક રૂ. ૦-૬-૦ છ આનાનો વધારાનો કર લેવામાં આવતો હતો. હાલમાં સુરતના દેવીલક્ષ્મી જવેરી અમીચંદ મોતીચંદે તે કર દાંતાના હાલના મહારાણા શ્રી લવાનીસિંહજીને પ્રસન્ન કરી માફ કરાવ્યો છે. તે બદલાનો માતાજી મહાલકારીના, જવેરી અમીચંદભાઈ પરના પત્રની નકલ સૌની બાણ માટે પ્રગટ કરીએ છીએ.

* * * જીઓ પાનું ૧૩ મું. * * *

સંઘસેવાના આવા ઉમદા કાર્ય માટે શ્રી સંઘ તરફથી અમે જવેરી અમીચંદભાઈને સહુ ધન્યવાદ પાઠવીએ છીએ અને જૈનો પરનો આ વધાનો કર ઉદાર ચિત્તે માફ કર્યા બદલ ના. મહારાણાશ્રીનો પણ આભાર માનીએ છીએ.

લી. પ્રતાપસિંહ મોહોલાલભાઈ,

વહિવટદાર પતિનિધિ—શેઠ આજીવંદજી કલ્યાણજીની પેઢી.

ભાવનગરના “જૈન” પત્રના તા ૪-૨-૩૪ના

અંકમાંથી ઉતારો પાનું ૧૦૨-૧૦૩

નૂતન સમાચારો.

અમદાવાદ:—અત્રેની શેઠ આણંદજી કલ્યાણજીની પેઢીના વહિવટદાર તિપ્રનિધિ શેઠ પ્રતાપસિંહ મોહોલાલભાઈ લખી જણાવે કે છે ઘણા વખતથી અંગાજી-કુંભારીયાજી યાત્રાએ જતા યાત્રાળુઓ પૈકી જૈન યાત્રાળુઓ પાસેથી આખુજીની યાત્રા બદલનો આખુજીની યાત્રાએ જવાના છે કે જઈ આવ્યા છે તે સોગનપૂર્વક પુછીને માથા દીઠ રૂ. ૦-૬-૦ છ આનાનો વધારાનો કર લેવામાં આવતો હતો. હાલમાં સુરતના દેવીભક્ત ઝવેરી અમીચંદ મોતીચંદે તે કર દાંતાના હાલના મહારાણા શ્રી ભવાનીસિંહજીને પ્રસન્ન કરી માફ કરાવ્યો છે. તે બદલાનો માતાજી મહાલકારીના, ઝવેરી અમીચંદભાઈ પરના પત્રની નકલ સૌની જાણ માટે પ્રગટ કરીએ છીએ.

* * * જુઓ પાનું ૧૩ મું. * * *

સંઘસેવાના આવા ઉમદા કાર્ય માટે શ્રી સંઘ તરફથી અમે ઝવેરી અમીચંદભાઈને સહુપં ધન્યવાદ પાઠવીએ છીએ અને જૈનો પરનો આ વધારાનો કર ઉદાર ચિત્તે માફ કર્યા બદલ ના. મહારાણાશ્રીનો પણ આભાર માનીએ છીએ.

મુંબઈના “તરૂણ જૈન” પત્રના તા. ૧-૨-૩૪ ના

અંકમાંથી ઉતારો--પાનું ૨૩

રાજ ભોજ પૂછે છે: સુધા ક્યાં વસે છે?

નવવધૂના મુખમાં સુધા વસે છે કે?

સરદાર પાઠકજીનું ચંડીયજ્ઞ સમારંભમાં પ્રવચન!

સુરતના બાલાજીના લતામાં, શ્રી જે જે વિકુલના મંદિરમાં કાર્તિક કૃષ્ણ પક્ષમાં ત્રણ દિવસનો છંદાત્મક ચંડીયજ્ઞ બાણીતા અંબાજીના ભક્ત શ્રી અમીચંદના આચાર્ય પદે થયો હતો. ૬૦ વર્ષની વૃદ્ધ વયે પણ શ્રી. અમીચંદે ચંડીપાઠની ધૂન જગાવી હતી અને ભાવિક સ્ત્રી પુરૂષોએ મોટી સંખ્યામાં તે યજ્ઞસમારંભમાં ભાગ લીધો હતો. આ પ્રસંગે ઉત્સાહની ઊંચો ઉડતી જણાઈ હતી અને સૌ ભાવિક ભક્તો ચંડીગાનમાં રસ-મસ્ત થઈ ગયા હતા. કારતક વદ ૮ ને દિને યજ્ઞ થઈ થયો અને ત્રણ દિવસ ચાલુ રહી ત્રીજા દિને મધરાતે સમારંભ પૂર્ણ થયો.

શ્રી. અમીચંદના છંદ.

છેલ્લા દિવસે શ્રી. અમીચંદનો સત્કાર થયો અને શ્રી વિકુલ મંદિરના મહારાજ તરફે સરદાર જનાર્દન વીરભદ્ર પાઠકજીએ શ્રી. અમીચંદનો ઉપકાર માન્યો ને તે પ્રસંગે માનનીય પ્રવચન કર્યું. તેમણે શ્રી. અમીચંદ તરફથી ત્રણ દિવસ દરમિયાન રજુ થયેલી વિવિધ પ્રકારની છંદોની રસથાળની

મુક્તકંઠે પ્રશંસા કરી. વધુમાં કહ્યું કે મહાત્મા શ્રી તુલસીદાસે શ્રી રામચન્દ્રનાં પરાક્રમે ગાયાં, મહાત્માશ્રી સૂરદાસે શ્રી કૃષ્ણનાં પરાક્રમે ગાયાં, જ્યારે શ્રી. અમીચંદ મહામાયા અંબાજીના પરાક્રમે ગાધ રહ્યા છે. માટે તેઓ પણ મહાત્મા છે. તેઓ જીવંત છે ત્યાં સુધી કદાચ મારા કથનમાં સંશય લાગશે, પણ પછીથી તેમને મહાત્મા તરીકે સૌ કોઇ સ્વીકારશે. ભક્તિ-ભજનો ઉપરાંત તેઓ જનસમાજના વાંદ્રમે, બદીઓ, વગેરે યાગવા માટે પણ અનેક છંદો ગાય છે. અમીચંદના છંદ કેવા છે? તો કે

‘અમીચંદકો છંદકો, જિનકો લાગ્યો છંદ,
ભક્તિજ્ઞાન પાવે ખચિત, કયોં ન હોય મતિમંદ.’

તેઓ જૈનશાસનને માનનારા હોવા છતાં હિન્દુ ધર્મ-શાસ્ત્રોના ઉંડા અભ્યાસી છે.

રાજા ભોજ ને વણકર.

રાજા ભોજ એક વિદ્વાન અને મહાન નૃપેન્દ્ર તરીકે હિન્દમાં પ્રસિદ્ધ છે. સંસ્કૃત ભાષા પર એને અદ્ભુત પ્રેમ અને પક્ષપાત હતો. તેના કૃષ્ણરૂપ એક વખત એના તરફથી એવી આજ્ઞા પ્રસિદ્ધ થઇ કે એના રાજ્યમાં રહેનાર સર્વે વ્યક્તિઓએ સંસ્કૃત કાવ્ય રચવાં. આયું ફરમાન અમલમાં મૂકાવવું અશક્ય છે, છતાં રાજ્યસત્તા તરફથી આવા હુકમે કંવચિત બહાર પડે છે, ને તેનો સુરતના લોકોને અનુભવ નથી એમ નથી. માત્ર કુટપાથ ઉપરજ ચાલવું એવો હુકમ રાજા ભોજના હુકમને કંઇક અંશે મળતોજ લાગે છે. પ્રસંગ

એવો બન્યો કે એક સિપાઈદાદાને એક વણકર કે જે રાજા લોજનો પ્રભાવન હતો તેની સાથે કંઈ કરાકર થઈ. બંને કોઈ રીતે પેલા વણકરને સતાવાય એમ ન હોવાથી સિપાઈદાદાએ તેને પૂછ્યું કે તું કાવ્ય રચે છે કે નહિ, ત્યારે પેલા વણકરે ના પાડી. એટલે સિપાઈ તેને રાજાના દરબારમાં ઘસડી ગયો અને ફરિયાદ કીધી કે આ વણકર મહારાજાની આજ્ઞાની અવજ્ઞા કરીને કાવ્ય રચતો નથી. રાજાએ તેને પૂછ્યું કે “કાવ્યમ્ ન કરોસિ કિમ્?” તેજ વખતે જાણે શ્રી મહાસરસ્વતી શારદાદેવીએ તે વણકર પર કૃપાદ્રષ્ટિ કીધી હોય તેમ તે બોલ્યો :

“કાવ્યમ્ કરોમિ, નહિ ચાક્ષરમ્ કરોમિ,”

“વ્ત્તાત્ કરોમિ યદિ, ચાક્ષરમ્ કરોમિ,”

“ભૂ પા લ મુ કુ ટ મ ણિ મંચિત પા દર્પી ઠ ,”

“હે સાદાસાંક કવચાભિ વચામિ યામિ।”

એટલે વણકરે કશું કે કાવ્ય તો હું કરું પણ સાઈ કાવ્ય નથી કરી શકતો; પ્રયત્ન કરું તો સાઈ કાવ્ય કરી શકું. અન્ય રાજાઓના મુગટના મણીઓના ચમકાટ જેના આસન અને પગ પર પડે છે એવા હે નૃપેન્દ્ર, અરે આપ કેટલા અવિચારી છો! હું કવન કરું કે માઈ વણવાનું કામ કરું (કુટુંબના પોષણાથે) કે હું ગમન કરું (આજ્ઞા આપો તો).

સુધા ક્યાં?

આવા સંસ્કૃત વાતાવરણવાળા રાજા લોજની પંડિતસભામાં એકવાર પ્રશ્ન નીકળ્યો કે સુધા એટલે અમૃત ક્યાં હોય છે? રાજા લોજની સભા અને તે પણ પંડિતોની, એટલે વાદ ધાય

કે વાત થાય તે સંસ્કૃતમાં જ હોય. રાજા ભોળે પ્રશ્ન કીધો કે “હે પંચિતા: સુયા કુત્ર વસતિ ?” ત્યારે એક પંડિતે કહ્યું કે “અન્ધૌ” એટલે સમુદ્રમાં, ખીન્નએ કહ્યું કે “વિધૌ” એટલે ચંદ્રમાં, ત્રીન્નએ કહ્યું કે “વધૂમુત્રે” એટલે વહુના મુખમાં, ચોથાએ કહ્યું કે “ક્ષણિનામ નિવાસે” એટલે ક્ષણીધરોના રહેઠાણમાં, ત્યારે પાંચમા પંડિતે કહ્યું કે “સ્વર્ગે સુષા વસતિ વૈ વિબુધા વદન્તિ ॥” એટલે બુદ્ધિમાનો કહે છે સુધા એટલે અમૃત તો સ્વર્ગમાં વાસ કરે છે. આમ પંડિતોએ બુદ્ધો બુદ્ધો જવાબ આપ્યો એટલે સુધાનું સ્થાન અનિશ્ચિત જ રહ્યું. ત્યારે ભોજ રાજાએ કાલિદાસ પંડિતના સામું જોયું ત્યારે તેઓએ આ પાંચે સ્થાનોમાં સુધા હોવાની ના પાડી અને તેઓ નિચે પ્રમાણે કારણો દર્શાવીને બોલ્યા:

“ક્ષારં, ક્ષિયં, પતિમૃતં, ગરંભ, પતન્નિ,
કંઠે સુષા વસતિ વૈ ભગવજ્ઞાનાનામ ॥”

એટલે સમુદ્ર ખારો છે, ચંદ્રને ક્ષય રોગ થયો છે, વધૂમુખામૃતનું પાન કરનાર પતિ મૃત્યુ પામે છે, ક્ષણીધરોના મુખમાં ગરલ એટલે ઝેર હોય છે અને સ્વર્ગ સ્થાન પામેલાઓ પુણ્ય પૂર્ણ થતાં પૃથ્વી પર પાછા આવે છે, માટે આ પાંચે માંથી કોઈ જગાએ અમૃત નથી, પણ ભગવતજ્ઞાનોના કંઠમાં અમૃત વાસ કરીને રહે છે. કાલિદાસ પંડિતની આ કલ્પના આજ ત્રણ દિવસ થયા સાચી પડેલી આપણને જણાઈ છે. સજ્જારીઓ ને સજ્જનો! શ્રી. અમીચંદે તો પોતાનું નામ સાચું કરી દેખાડ્યું છે. એઓશ્રી જ્યાં જાય છે ને શ્રી અંખાણના

છંદો લલકારે છે ત્યાં 'અમિ' એટલે અમૃતજ બાણે વરસી રહે છે.

છેલ્લે શ્રી. અમીચંદ વિષે કહ્યું કે તેમની ખ્યાતિ મુંબઈના બારાથી તે શૈયભૂમિ મારવાડને મેવાડના ઝાંપા સુધી ફેલાઈ રહી છે. આલું રત્ન સુરતની ધરતીમાંથી ઉત્પન્ન થયું માટે સુરતને ધન્ય છે. છેલ્લે વિકૃલ મંદિરના સંચાલકોને મુંદર સમારંભના અયોજન માટે અભિનંદન આપી શ્રી. અમીચંદને દીર્ઘાયુષ્ય ઇચ્છ્યું. ગં. સ્વ. શ્રી જયાલક્ષ્મી ખડેન તરફથી સરદાર પાઠકજીને હસ્તે એક શાલ શ્રી. અમીચંદને અર્પણ થઈ. શ્રી. અમીચંદે વધુ છંદોની રમઝટ જમાવ્યા પછી પ્રસાદ લઈ સમારંભ વિસર્જન થયો હતો.

સુરતના “પ્રતાપ” તા. ૨૨-૧૨-૩૪ના
અંકમાંથી ઉતારા-પાનું ૬.

આવૃત્તિ ૨ જી

તા. ૧૫-૧૦-૩૬

[પ્રત ૭૦૦

આ ચોપડી “શ્રી નટવર પ્રિન્ટીંગ પ્રેસ”
સેન્ડર્સ્ટ રોડ, ખેતવાડી ૩જી ગલી, મુંબઈ-૪ માં
શા. ચુનીલાલ અમીચંદ ઝવેરીએ બાપી,
તેજ ટુકાણેથી પ્રસિદ્ધ કરી.

દોહરો.

આઘ ધન પરિબ્રહ્મ તું, સ્મરું વારંવાર;
આઘ મશ્વરી અંબીકા, જગત તણો આધાર—૧

શરણે આઁયો તાહરે, મળી વસ્તુ મુજ સાર;
કૃપા થમ મા તાહરી, તો છંદ થયા તૈયાર—૨

અમૂલ્ય નામ મા તાહરું, સર્વ સારનો સાર;
સમે સમે બેઠ સ્મરે, તો બેઠો ઉતરે પાર—૩

લક્ષ્મીજનના આગ્રહથી, છપાવી પાડી ખહાર;
ઉપજ થશે ચોપડી તણી, તે ખરચીશ ધર્મદ્વાર—૪

ખર્ચ જતાં નફો રહે, ધર્મ કરવા મન;
માણ બુદ્ધિ આપશે, ત્યાં વાપરીશ થમ પ્રસન્ન—૫

ચુરત આમલીરાનમાં, છંદ તણા રચનાર;
ભૂલચુક માફ કરજો, અમીચંદ કહે વારંવાર—૬

(૨)

દોહરો ૨.

જગત્કર્તા જનુની તમે, થયા સીંહ સ્વાર;
વેણા વગાડે મુખ પરે, શાહુલ કરે ચૈકાર.
રીદ્ધિસીદ્ધિ આપો સર્વને, છો સૌના દાતાર;
શાસ્ત્ર વેદ વાણી તમે, ધન્યશક્તિ ઓમકાર.
અકળ કળા છે તાહરી, શેષ ના પામે પાર;
મીનીટ એક ઘટે નહિ, વધે નહિ લગાર.
અંચળ ચેતી અતુર નર, સેવો અંખા દ્વાર;
દર્શનથી દુઃખ દુર જશે, થશે સુખ અપાર.
મોજ ઉઠે જો મન તણી, છંદ વસ્તુ છે સાર;
તીવ્ર ખુદી રાખી કરી, છંદ ગાજો વારંવાર.
ચીંતા ટળશે મન તણી, ભોગવો સુખ સંસાર;
દર્શનથી પ્રસન્ન થશે, અમીચંદ કહે ઉતારો પાર.

દોહરો ૩.

ગવરી સુત ગણેશ તું, વંદુ વારંવાર;
સ્મરું માતા શારદા, ખુદિ તણાં દાતાર. ૧
આરાધુ આદ્ય ધન્યરી, અખંડ ભૂવનના ધશ;
ગુણ ગાવું અંખા તણા, પ્રેમે નમાવું શિષ. ૨
ધ્યાન ધરી મા છંદ કરું, મદદ તમારી લધ;
લેદ ભાંગો જમણા તણો, તો ભીતર ભીન્નું જધ. ૩

જાને ધ્યાન લાગી રહ્યું, માણ માણ હંદ ગાઠ;
 આગ્રહ ઘણો ભગ્તન તણો, બીજા ભાગને માંહી. ૪
 બીજો ભાગ બહાર પાડીયો, ભક્તજન લેજો સાર;
 કરીદ કરો ખુશી થઇ, જશે પૈસા ધર્મ દ્વાર. ૫
 નિર્ગુણ સગુણ હંદ બાંધીઆ, ચડી ઉલટ સમાધી મન;
 કાનો માત્ર કાંઇ ભૂલ હોયે, સુધારી ગાજો ~~હી~~. ૬
 સુરત શેહેર રળીઆમણું, આમલીરાન મારો વાસ;
 સેવક અમીચંદ કહે મા પુરો સૌની આશ. ૭

સાખી—૧.

સ્મરું શંકર સુત પ્રથમ પુણું ધન દેવા,
 સિંદુર ચડે શરીર હાથ મોદિક ચોર મેવા.
 ધન છળી તમારી નીરખી ભગત સહુકરતે સેવા,
 સ્મરે વારંવાર સુખ સંસારના લેવા.
 સંકટ સમે સમરું આળ્યો છું શરણે રહેવા,
 હાથ જોડી અમીચંદ આવી ઉભો છે કહેવા.

ફેકતા.

રંકને રક્ષણ કરો શારદાએ, હાથ જોડીને ભણું અંબાએ;
 સદા સ્હાય કરજો અંબામાએ, ભક્ત જન ગુણ તમારા ગાએ.
 આવી કંઠ ઉપર કરો રક્ષાએ, અમીચંદ લાગે તમારે પાએ;
 સ્મરતાં સંકટ જાય છે દૂર, કરે માણ પલમાં ચુર ચુરજી.

(૪)

સાખી—૨.

ભજન કર ભજન કર ધર ધ્યાન અંખે માતકા;
મગરૂરી છેડ મુખ મન સંઘાત છેડા સાથકા;
ગુરૂ કહ્યા નહિ સંગ રહ્યા; તરછેડ ચલા કબલકા;
નુગરેકી સોખત મત કરો કબલત મારે ઝાટકા;
મરબદ છેડી બાય દોડી, મારે ગપાટા વાતકા;
શીવલાલ કહે ગુરૂ સંગ રહી; છંદ ગાઉં અંખે માતકા: ॥૧॥

ફેકતો.

ગુરૂકી ગત ઘણી ન્યારી, મુંડે ચેલો ભરોસો હોય ભારી;
ખ્યાલા દે ગુરૂ ચેલો ધારી, નુગરેકી નહિ કરવી ચારી.
ગુરૂકા જ્ઞાનકી બલીહારી, કે ઓગળ્યા અંખા અખ્ખર ધારી;
શીવલાલ કહે વારંવારી, અમીચંદલાલ સંગ રહે મારી: ॥

સાખી—૩.

ભક્તિ કરો ભક્તિ કરો, ભક્તિનું ફળ મળશે;
આદ્યશ્વરી અંખીકા, સ્મરેથી દુઃખ દળશે;
કકળુ યુગ કળયુગનો લોભી પાખંડી મળશે;
ફસાવી ફેસલાવશે, નીરંજન ગુરૂ બતલાવશે;
નીરંજન નીરાકાર છે સાકાર ન્યારે મળશે;
સાકાર નીરાકાર થાય, આવાગમન દુઃખ દળશે;
અજ્ઞાની છે જે મુઠ મતી, ગુરૂ વિના નહિ વળશે;
શીવલાલ કહે જ્ઞાની બેઠા અજ્ઞાની હોય તે બળશે. ॥

(૫)

સાખી—૪.

જગતારૂણી અંબા ઘણી, માલીક અંબા આપણ;
લક્ષ ચોર્યાસી ભટકયો ઘણું, ત્યાં થયો ઘણો સંતાપણ.
મનુષ્ય જન્મ આવ્યો હવે, જો જપાય તારો જાપણ;
કર્મ તુટે પાપ પ્રજાળે, કરો મહેર તમે માળાપણ.
લાગું ચરણ આવ્યો ચરણ, કપો જન્મના પાપણ;
અમીચંદ કહે કરૂણા કરી, ભગતના કષ્ટ કાપણ : ॥

ફેકતો.

ભગત જે કરે ભક્તિ ભાવે, સદા તે સુખ સંપત પાવે;
ગુરૂશીર સાખી છંદ ગાવે, બાધ તેને કશે નહિ આવે;
મુખ મન મમત કરી ગાવે, આખર તે પુરા પસ્તાવે;
અમીચંદ શરણે તારી આવે, ગાઈ છંદ સદા સુખ પાવે;
શરણમાં રાખો અંબા માર્ગ, ફરે તેરી નવખંડમાં દુવાઈ;
મારી મા.

સાખી—૫.

ભગી જો તું જીવડા, જગ સુખ થાશે નાશણ;
માને છે તું માહેરું નહિ રહેશે તારી પાસણ;
સ્વપ્નામાં રાજ થઈ તેં વરતાવ્યો ત્રાસણ;
ભગી જીવે તો કંઈ નહિ, થઈ બેઠા ભાઈ નીરાસણ;
નંદ ને મુચકુંદ ગયા, થયા રાવણ સરખા નાશણ;
હાથ જોડી અમીચંદ કહે માણ પુરો સૌની આસણ : ॥

(૬)

ફેકતો.

સંશયને ટાળો મારા લાઘ, લજી લો લાવે અંબા માઈ;
સંશયમાં ગયા ઘણા અથડાઈ, સંશયથી ફરે ચોર્યાસી માંહી;
અમીચંદ કહે છે સુણો મેરે લાઘ, વસે મારા ઘટમાં અંબા માઈ.
મેરી મા.

સાખી—૬.

જગ માતા જનુની તમે, જગમાં તો જશ આપને;
દુર્મતી હોય માહેરી કૃપા કરીને કાપને;
સંભાળ શરણાંગતની મા સ્થીર કરીને સ્થાપને;
બહાનું તમારું ધરી હૃદયે મા છાપ તમારી છાપને;
સહેજ સમાધી શ્વાસોશ્વાસે નીશદીન જપીએ જાપજી;
અમીચંદ કહે આઘ ઈશ્વરી ટાળો ત્રીવીધીના તાપજી: ॥

ફેકતો.

દયા કરી દીન વચન મા સુણ,
લાગી મારે તારા નામની ધુન,
ત્રીગુણ માયા અખંડ નીગુણ,
વસો તમે સઘળે સુનમાં સુન,
અમીચંદ ગાયે તમારા ગુણ,
શાસ્ત્ર ભેદ શબ્દ લે છે યુન યુનજી.

આદ્ય શક્તિ છંદ પ્રબંધ.

છંદ ૧ લો.

પ્રથમ કંઈ પ્રણામ, નામ લાંબોધર દુઃખ લાંબન;
નમું સરસ્વતી ગીરજાનંદન, બને ચર્ચિઆ પર સ્વાર;
ધન થન થન બાજે પંજન, લાંબી શું ઉપર શોભે દંતન;
જડે દંતપર હીરા અકેકા કેશરકા ચંદન;
બના ખુબ રૂપ અતિ કુંદન વિદ્ય હરણ નામ ધરણ;
શરણમે રાખી દેના દર્શન, નમું સરસ્વતી ગીરજાનંદન: ૧

કરો કંઠપર સાદ્ય શારદા તમે નીત્ય રક્ષણ; મધુરી
વાણી નીકળે ત્રતક્ષણ, અલેખ પુરૂષ અવિનાશી રૂપીદેવ કરે
તાં રં સ્મરણ; શારદા સદા રહેજો પ્રસન્ન, આપો સુખસંપદા
સ્મરતા રીઝસીઝ સત વચન; નમું સરસ્વતી ગીરજાનંદન: ૨

કરી આનંદ ઉદ્ધાસ હીલમીલ જેઠે સખ ભગ્તન;
છંદ માણના ગાવા મગન, બાજે ઢોલ મૃદંગ, શોર કરે છાંચા
ખુબ ગગન; ગાઉં મા છંદ નવી ધરણ, આવી રહેજો સરસ્વતી
જીભ્યાએ લાગું તારે ચરણ; નમું સરસ્વતી ગીરજાનંદન: ૩

ચૌદ લોક ચોર એકવીશ બ્રહ્માંડ કરે તાં રચણ,
અરાઢે વરણ કરે મથન; દરશનથી દુઃખ જાએ દરીદ્ર કાયા થાએ
પાવન, ભગતજન કહે આજે ધનધન, અમીચંદ્ર કહે સાદ્ય
કરો હું આળ્યો તારે શરણ; નમું સરસ્વતી ગીરજાનંદન: ૪

છંદ ૨ જો.

પ્રથમ નમું ગણપતિ માત સરસ્વતીનું ધરતાં ધ્યાન;
કંઠ વાણી દો બુદ્ધિ જ્ઞાન; મા કરી મનસુખો ધરસે આયા
માણ તમારે ધામ, પ્રથમ જ્યે બોલું તમારું નામ, ચરણ
શિષ માની, છળી નીરખી કરું માને સલામ, તેરી ભક્તિમે
હોવે આરામ, મા હરદીસ તારું ધ્યાન ધરી મા કરું તારું
પીછાન, કંઠવાણી દો બુદ્ધિ જ્ઞાન.—ચોક ૧.

મૂળસ્થંભથી કરું માણ હું સૃષ્ટિકા વિસ્તાર અખંડ
જ્યોત નીગુણ નિરાકાર, ધ્યક્ષા શક્તિને પ્રગટ કીયા અહ્યા
વિષ્ણું રૂદ્ર તૈયાર, રૂપ પદ્મી કીયા ભરથાર; પણ લક્ષ્મી
સાવિત્રી ઉમીયા માતા ત્રીગુણકા મંડાણ, કંઠવાણી દો
બુદ્ધિ જ્ઞાન.—ચોક ૨.

તેરી માયાકા પાર નહિ અહ્યાદિક ભૂલ જાતા, તેરા
કોઈ પાર નહિ પાતા; અહ્યા વિષ્ણું રૂદ્ર હુકમમે તેરા ગુણ
ગાતા, સકળ ઘટઘટમે ફેલાતા; સ્વર્ગ મૃત્યુ પાતાળ કે ચૌદા
ભુવન ધરે તારું ધ્યાન, કંઠ વાણી દો બુદ્ધિ જ્ઞાન.—ચોક ૩.

મેં હું તુમેરા દાસ ગુનેગાર બંદગી તેરી કરતા; તેરે
ચરણે પર શિષ ધરતા તેરે શરણમે જે કોઈ રહેવે નહિ
કીસસે ડરતા, મહારાજગીર તેરા ધ્યાન ધરતા; અમીચંદ
કહે છંદ બનાવી, ભજો અંબા જુગ જાણ, કંઠવાણી દો
બુદ્ધિ જ્ઞાન.—ચોક ૪.

(૯)

છંદ ૩ જો.

(પ્રથમ નમું ગણપતિ એ રાહ)

સકળ સલામેં સમરૂં આવો ધન, શંકરકે ફરજન,
દેના દર્શણુ ધન દુઃખ ભંજન, ધન કરૂં તમારી પૂજા
એક ચીત્ત રાખી બેઠો તનમન, ઉડે ફૂલ ખશબોઈ અત્તર
સુગંધ, ધન ઘડી ધન દિવસ આજનો થાય તારૂં દર્શણુ,
બદન પર સીંદુર ચડે લેપન, જમણી સુંઠ ગણપતિ શોભે
તેરી અંખીઓમેં અંજનઃ દેના દર્શણુ ધન.—ચોક ૧.

આઘ અંતે અંખામા પ્રગટ્યા, નિરાકાર નિર્ગુણુ,
પ્રહ્લા વિળણું શંકર ત્રિગુણુ, એ કોમનામાં ફેર નહિં માએ
કીધાં સ્વરૂપ ધારણુ, રચવા સૃષ્ટિને કારણુ, એ માયા બળમાં
પડી અંધારી ફેલી ગયો શીગુણુઃ દેના દર્શણુ ધન.—ચોક ૨.

રચ્યો મા સંસાર સાગરનો પાર નહિ જડન, ડુખી
સૌ એમાં અરાઢે વરણુ, સેજ નથી સંસાર પાર તરવું ઘણું
કઠણુ, કરે એક ચીત અંખાનું રટણુ એહી નામશે તરે ભવ-
સાગર મીટે આવા ગમનઃ દેના દર્શણુ ધન.—ચોક ૩.

મહારાજગીર ગયે ભુખણુદાસ તે આવ્યા તમારે શરણુ,
દેજો દર્શણુ થઇને પ્રસન્ન, જુઠી માયા સંસારની ખોટી,
સાચું તારૂં સ્મરણુ, હાથ જોડી કહે છે અમીચંદ, ભક્તિ
ભાવે ભળું માણુ તને સમરે સૌ જગતનઃ દેના દર્શણુ ધન.

ચોક ૪.

(૧૦)

છંદ ૪ થો.

કહે તે ભક્તજન, સ્મરું શંકર કે ફરજન,

પ્રથમ પૂજું આદ્યજન, તમે આવોરે.

તમે આવો ઘન મહારાજેજી, છુમ છનનનન ઘુઘરું બાજેજી,
એક સમે શિવ શંકર ભોળા, બોલે પાર્વતી સંગેજી,
મેરૂ પર્વત પર જમ્મશું તપશ્ચર્યા, કરવા અતિ ઉમંગેજી,
ઉમિયા કહે ન રહું એકલી, નથી કોઈ મારી સંગેજી.
આખું શિવે વરદાન ઉતારજે, મેલ તમારે અંગેજી.

બુલ.

પુત્ર પુત્રિ પ્રગટ થશે, નહિં ચિંતા રાખશે મનજી,
વરદાન આપી શિવજી ગયા, ઘરે ધ્યાન વાળી આશનજી,
પાર્વતી સ્નાન કરવા, વિચાર કરે છે મનજી,
અંગ થકી મેલ ઉતારી, પ્રગટ કીધા બે ફરજનજી,
ઓખા ગણપતિ દ્વાર ખીરાજેજી: છુંમ છનનન.—થોક ૧.

ઓખા ગણપતિ રમજે ઓટલે, ઘરમાં કરું છું સ્નાનેજી,
નારદજી જમ્મ કહે છે શિવજીને, તમે ઘરેછો ધ્યાનેજી,
ઘેર બે બાળક પ્રગટ થયા છે ઓટલે રમે સંતાનેજી,
ભોળા શંભુ ભૂલી ગયા, આપી આવ્યા હતા વરદાનેજી.

બુલ.

ક્રોધ કરીને ઉઠ્યા ગયા પ્રેતાને દ્વારજી,
બાળક બે બેઠા જોઈને ખીજવામ્મ ગયા અપારજી.

(૧૧)

રીસ કરી ઘરમાં ધસે ઉઘાડવાને દ્વારજી,
ગણપતિ ગુસ્સે થયા લટ પકડી નાંખ્યા ખહારજી,
ધુસે ઘરમાં નથી તને લાજેજી: છુંમ છનનન.—ચોક ૨.
પિતા પુત્ર બે યુદ્ધ કરે લડે ક્રોધ કરે દાંત પીસેજી,
જ્યા સાહી શિવજીને નાંખ્યા, શંભુ ભરાયા રીશેજી,
ત્રિશુળ મારી ગણપતિ પાડ્યા, પળમાં ઉરાડ્યું શિખેજી,
ગભરાઈ ઓખા સંતાઈ ગઈ, ત્યાં બીજું કોઈ નહિં દીસેજી.

અંક.

ઘરમાં ધસી શિવજી ગયા, પાર્વતી બેઠા ન્હાયજી,
કેશ થકી અંગ દાંકયું શિવ આ તે શું કહેવાયજી,
ખહાર બેઠા બે બાળક તમ વરદાને ફળ થાયજી,
સુરતા આવી શિવજીને પછી ઘણું પસ્તાયજી,
ઉડી શિવ ચંદ્ર રથ છાજેજી: છુંમ છનનન.—ચોક ૩.

પડ્યા પાર્વતી પૃથ્વી મુછાં, સુણી શિવ વચનેજી,
માર્યો ગણેશ મારો કરો સજીવન,
નહીં તો પાડું માફ તનેજી,
મોકલી અનુચર શિવજી કહે કરી લાવો શિરછેદનેજી,
મળ્યો માર્ગમાં કુંજર મારી શિર લાવ્યા ભૂવનેજી.

અંક.

ધડ મસ્તક એકલા કરી કરે સજીવન શિવ તત્કાળજી,
બેઠા પાર્વતી વીરમય થયા આ ન્હાય મારો બાળજી,

(૧૨)

શિવજી કહે સુણો પાર્વતી એ જગત તણો પ્રતિપાલજી,
પહેલું પુજન એનું થશે ગણપતિ દિન દયાળજી,
ગણપતિ વિનાયક રાજેજી: છુંમ છનનન.—ચોક ૪.

માતા પાર્વતિ શણગાર ધરે શિરમુગટ છત્રકુંડળેજી,
રત્ન જડિત મોતીની માળા માતા પહેરાવે ગળેજી,
જમણી સુંદ ગણપતિ ગજાનંદ હુમક હુમક ઘન ચલેજી,
શિવજી કહે સુણ પાર્વતિ ગણપતિ લજે દુઃખ દલેજી.

ગુલ.

શુભ કામે સમરે સર્વ થાય ગણપતિ પૂજનજી,
સુણી વચન શિવજી તણું માતા થાય પ્રસન્નજી,
ચંદન લેપન કરી અંગે આંખો મેં અંજનજી,
વિઘ્ન હરો ધ્યાન ધરી કહે હાથ જોડીને ભક્તનજી,
અમીચંદની રાખો લાજેજી: છુંમ છનનન.—ચોક ૫.

ગણપતિનો છંદ ૫ મો.

કરી ઉંદર પર અસ્વારી, ઘનરાજ વારંવારી,
તારી છબી લાગે, ખ્યારી ગવરી સુતરે.
ગવરી સુત ગુણ ભંડરેજી, ઘન કરે મોઢિકનો આહારેજી,
ઉમિયા સજી સણગાર ધરતી, ગળે મોતનકી માળેજી,

મુગટ છત્ર કાનોમેં કુંડળ, ઓઢે શાલ દુશાલેજી,
 હંદાળો દુઃખ લંજન કહીએ, રત્નજડે દંત લાલેજી,
 સુંઢે લરી મોતીની જાળી, શુદ્ધ બુદ્ધ ચમર દાળેજી.

ફેકતા.

બાંધી બાળુ બંધ કરે અંજને, પહેરી પાવડી પાંઉ પેજને,
 થૈય થૈય નાચ રહ્યા હે ઘંને, જોય માતાજી થાયે પ્રસન્ને,
 છખી નિરખે વારંવારેજી, ઘન કરે મોદિકનો આહારેજી.—ચોક ૧.

ગણપતિ ને કાર્તિક સ્વામી, બન્ને શિવ ફરજનેજી,
 શુદ્ધિ બુદ્ધિનું માણુ આવ્યું, વિચાર કરે શિવ મનેજી,
 કરી મનમુખો શિવજી કહે, તમે સાંભળો મારા તનેજી,
 તિરથ યાત્રા કરી ફરી પૃથ્વી, વહેલો આવે ભૂવનેજી.

ફેકતા.

વહેલો આવે તે કન્યા પરણે, કાર્તિક સ્વામી દોડે હરખી મંને,
 ગણેશને ઉંદર વાહને, એમ કહી ઝટપટ કરે દર્શને,
 ઉડી ગણપતિ મનમાં ધારેજી,
 ઘન કરે મોદિકનો આહારેજી.—ચોક ૨.

સર્વ તિથમાં તિથ મોટું, માત પિતા પૂજનેજી,
 એમ કહી સાત પ્રદક્ષિણા ફરી માત પિતાને કરે વંદનેજી,

(૧૪)

સર્વ તિર્થ ફળ સહેજે પામ્યા, સઘળે ચડ્યું ચઢેનેજ,
જે જે તિર્થ જાય કાર્તિક સ્વામી જીએ ગણેશ પુજ'નેજ.

ફેકતા.

એ શિવ પાર્વતિ સમજી મને, ગણપતિનું ત્યાં કયું લગ'ને,
શુદ્ધિ જીવિનું હરખ્યું મને, ગણપતિ સંગે થયું લગ'ને,
ત્યાં થઈ રહ્યા જય જય કરેજ,
ઘન કરે મોદિકનો આહારેજ.—ચોક ૩.

તિર્થ યાત્રા કરી કાર્તિક સ્વામી, આવ્યા ગીરી કૈલાસેજ,
ગણપતિનું લગન થયું સુણી, મનમાં થયા ઉદાસેજ,
માત પિતાનું મુખ નહિં જોવું, એમ કહી ત્યાંથી નાસેજ,
દોડે પાર્વતિ પુઠે પકડવા, દોડતા ભરાયા શ્વાસેજ.

ફેકતા.

આગળ પુત્ર દોડે પાછળ માતા, મારવાડ છેડી મા ગુજરાત
આતા, ઉઘડ્યો ધુમરો મુખ દેખાતા,
અડધું માથું ખુલ્યું અડધે જાતા, ગયા દોડતા દક્ષિણ જ્યારેજ,
ઘન કરે મોદિકનો આહારેજ.—ચોક ૪.

દોડતાં માથું ઉઘડી ગયું ત્યારે ખલે નાખ્યું માએ ચીરેજ,
કાર્તિક સ્વામી ગયા દક્ષિણ દોડતા પહાડ મળ્યો ગંભીરેજ,
ક્રોધ કરી માથું માથું પહાડમાં અડધું પેહું શરીરેજ,
દોડી પાર્વતિ પગને પકડ્યા ધીરા રહો મારા વીરેજ.

(૧૫)

ફેકતા.

અફસોસ થઇ રહ્યા પગને ઝાલી નેત્રેથી જાએ આંસુ ચાલી,
યાત્રા કરે કોઇ લાએઝ્યશાળી માતા કરે સૌની રખેવાળી,
અમીચંદને પાર ઉતારેજી, ઘન કરે મોદિકનો આહારેજી.
—ચોક ૫.

છંદ ૬ ઠો.

સુરત શહેરના ઘીઆ ફળીઆમાં અંબામાતા ખીરાજતી,
આરાસુરથી અંબા પધારે, ધમ ધનન ધનન ધુધરૂ ખાજતી,
રૂમઝૂમ કરતી આવી અંબીકા જગહજગ જ્યોત ઝલકતી હે,
કાનમે કુંડળ મુકુટ ખીરાજે શીરછત્ર મણી લટકતી હે,
બ્રમરકદાક્ષ ખીરાજે તુમારી હાથચુડી કંચન ખલકતી હે,
ખાંહે ખાનુખંધ વેડ વીંટી, અંગુડી હીરેકી ચગકતી હે.

ઝુલ.

તેરી શોભા કયા કહું માને ગળે રતનકો હાર,
હીરા માણેક ઝળકી રહ્યા જેમી ખીજલી કરે ચમકાર,
માને પાઉંમે પાએલ અણવટ વીછવા અદો અદો મુખસે લજતી,
આરાસુરથી અંબા પધારે.—૧

(૧૬)

ચત્રભુજ તારૂં સ્વરૂપ બીરાજે, મંમાયા ખખ્ખરવાળી,
કર્ણ કૂલ કનોમે શોભતાં, લગા છુટી નાગણ કાળી,
જમણી બાબુ ગણેશ બીરાજે, ડાબી બાબુ બહુચર બાલી,
સંખન પુરથી આમ્ર અલબેલી કરે ભક્તનકી રખેવાળી.

બુલ.

અંબા મારી માવડી, તુને સજ્યા સોળે સણગાર,
નાકોમેં નથની કમરપટો, તેરી નેનોંમેં કાજલસાર,
ચોળી પહેરી આસમાની, સાડી નાફરવાની બીરાજતી,
આરાસુરથી અંબા પધારે.—૨.

ચોકીદાર માના ચાર બીરાજે, પૂર્વ દીશા ઇંદ્ર રહેતા,
પશ્ચિમ દીશાપર વરૂણ દેવતા, ન્યારે ન્યારે સખકું કહેતા,
ઉત્તર દશાધન ઇંદ્ર કહેલા તે ધનપુરીમેં ઓ રહેતા,
દક્ષિણ દશા ચમરાજ શિખરપર અંબે અંબે મુખથી કહેતા.

બુલ.

ચોકીદાર માના ચાર હે, રહે મમ્રઆકે આધિન,
ખેચરી ભુચરી અગોચરી, સખ ન્યારે નામ લો ગીન,
અપરંપાર હે તેરી માયા સખ ખળખટ તુજકું ભજતી,
આરાસુરથી અંબા પધારે.—૩.

(૧૭)

શીખરખંધુ માનું દેહરૂં ખીરાજે, ધન ફરકતી દેખો ગગન,
પ્રાદ્યણુ વેદ લણે સઉ મુખથી ચંડી પાઠ તો કરે લગન,
વિન્યાશંકર કરે આરતી, સદા શરણુ મેં રહે મગન,
ઈંદ્રાસનથી અધિક શોભા, છુટે કુવારા ઉડને લગન.

અુલ.

હાંડી તકતા શોભી રહ્યા, બુમ્મરો ચારો પાસ,
સૂરજ મુખી શલગી રહી, જેવા ચંદ્ર ખીલા આકાશ,
ગંધર્વ આન મીલાવે રાગણી ગાતા સારંગી ખુબગાજતી,
આરાસુરથી અંખા પધારે.—૪.

કરજોડી માની કરું વિનંતી અપરંપાર તેરી લીલા,
નહિં બાલકે નહિ બુદ્ધા બુવાન જોસે દેખો પુનમકા ચંદ્ર ખીલા,
મહારાજગીર ઉસ્તાદ હુમારે, આજ ધન તુમારા દરશણુ મીલા,
અજબ તરેહકી વાડી તુમારી ચંપા કેવડા છે પીલા.

અુલ.

બુધ્ જાઘ સેવટી હેં બટ મોગરો ગુલબાર,
સંવત્ ૧૯૨૬ ના, આખાડ સુદ ૭ ભોમવાર,
અમીચંદ કહે દોસ્ત હુમારા વિન્યાશંકર કરે ભક્તિ,
આરાસુરથી અંખા પધારે.—૫.

નવાપરાની મહાલક્ષ્મી માતાનો છંદ ૭ મો.

જુગત જનુની માતા મહાલક્ષ્મી તારો પરતો દ્વિઆમાં,
નવાપરામાં તખત તમારું લીમડા નીચે દેરામાં,
કુવા અંદર વિસરામ કીઆથા ગંગારામકુ હુવા પરસન,
બાળક બાણી મન દયા આણી માજી તુમને દીયા દરશન,
તાક ધુબરી ચઢી કંપારી કંકુ ફૂલતો લગે વરસન,
ક્ષમા ક્ષમા સખ કરને લગે આણુંદ હો ગયે સખકે મન.

રેકતો.

માને હાથ બેડી વિનંતી કરૂ નમસ્કારે, જીરે,
માજી મુખસેં બોલ્યા કહાડો કુવાથી બહારે, જીરે,
માના વચન સુણીને ભક્ત હુવે તમઆરે, જીરે,
કરી સ્તુતી ઘણી માજીની ફીર કર ઉતરે કુવામેં,

નવાપરામાં.—૧

સંવત્ ૧૯૧૭ આસો શુદ્ધ ૮ શુકરવારે,
સખ ભક્તનકી કરવા રખેવાળ કુવામાંથી નીકળ્યા બહારે,
કોઇ કોઇને તો કોઇનો આશરો હમકુ તેરા આધારે,
નોધારાની તું બેઠી છે કર ભક્તનકી રખેવાળે.

રેકતો.

માના દેરા ઉપર લીમડો બીરાબે ઘન ગોરે, જીરે,
ઉડતાં પક્ષી આવતાં કરે ખુબ શોરે, જીરે,

ખોલે મોર પપઠયા કોયલ કરે કલ્લોલે, જીરે,
અનેક જાતકે પક્ષી ઉડકર આકર બેઠે લીમડામેં,
નવાપરામાં.—૨.

સુરત શેહેરમાં ખખર પહોંચી સખ લોક દરશણકું આવે,
નાળીએર ઘાટડી ઘીનો દીવો ચડાનેકી ખાતર લાવે,
દરશણ કર કર પ્રસન્ન હોવે ભગતનકે મનમેં ભાવે,
આઠ પોહોર ચોર ચોસેઠ ઘડી માજી તમારા ગુણુ ગાવે.

રેકતો.

માને શણુગાર તણુ હું હવે કરું વિસ્તારે, જીરે,
માને પાઉંમે પાએલ ધુધરું કરે ધમકારે, જીરે,
માને મુગટ છત્ર ચોર ગળેમેં નવસરો હારે, જીરે,
સોલે સણુગાર સજ કર બેઠે દરશણુ કારણુ આયા મેં,
નવાપરામાં.—૩.

અપરંપાર હે તેરી માયા અજબ રચી તુમને લીલા.
માજી તુમારે સ્વરૂપ ખીરાજે જૈસા પુનેમકા ચંદ્ર ખીલા,
કસખી કોરની સાડી ખીરાજે નવરંગી વાગા ખીળા.
વાડી તણી હું કયા કહું શોભા તરેહ તરેહકા ફૂલ ખીલા.

રેકતો.

જુઠ જાઠ સાહેલી બટ મોગરા ખીલા, જીરે,
ગુલાબ, દાવડી, ચંપા, કેવડા, પીલા, જીરે,
ધન ભાગ્ય હમારા દરશણુ તુમેરા મીલા, જીરે,
મહારાજગીર ઉસ્તાદ હમેરા અમીચંદ જપતા
તેરા નામે.

નવાપરામાં તખત તુમારા લીમડા નીચે દેરામાં.—૪.

કાળકા માતાનો છંદ ૮ મો.

(મહાપ્રલયના છંદની રાહ)

મહાકાળી કરે કલ્યાણ ધરે સહુ ધ્યાને,
મારી માણ આપ તખ્તે બિરાજેજી;
ભક્ત મંડળી છંદ ગાયે ત્યાં ઢોલક બાજેજી.
માની ભક્તિ કરીને ભાવ રાખે આકીને,
દર મહિને મહિને છંદજ ગાયેજી;
હાથ જોડી માને અરજ કરે છે કરજો સહાયેજી.
આવે બાળક બુઢા યુવાન તમારે ધામે,
માગે યાચક થઈને લાગે પાયેજી;
બાળક માગે વિદ્યા હુન્નર આપો માયેજી.

ગાઝલ.

એસતે વર્ષ કરતક માસે આનંદ ઓચ્છવ થાયે,
મારી મા આનંદ ઓચ્છવ થાયે;
મંદિર મહાદેવ માને દ્વારે દર્શન કરવાને જાયે.

ફેકતા.

શહેર સુરત ઘીઆ ફળીઆમાં છે મહાકાળી,
દર્શન કરવાને આવે ભગત સહિ ચાલી,
ઘીનો દીવો નાળીએર હાર વેચે છે માળી,
માગસર સુદ પડવે સન્યા સાજેજી,
ભક્ત મંડળી છંદ ગાય ત્યાં ઢોલક બાજેજી.—ચોક ૧.

બેસતે મહિને લઘુ શ્રીફળ માણમાં આવે,
હાર ધીનો દીવો માણને ચડાવેજી,
શ્રીફળ ચડાવે સફળ કરે કામ મદદ આવેજી,
માને નાળીએર ઘાટડી ધીનો દીવો બહાલો,
ભાવે લાવે ભગત પૂર્ણ સુખ પાવેજી,
ગુણ ગાવા પૂર્ણ સુખ લેવા ભગત આવેજી.

ગઝલ.

કાળી તું કલકત્તાવાળી નવખંડની ધણીઆણી,
મારીરે મા નવખંડની ધણીઆણી;
ખંગાળી સૌ કાળીને માને તારી ગત જોણે જાણી.

ફેકતો.

ખંગાળી ભજે સઉ કાળીકા મા દેવી,
તેમ આફતે આવી કામ કરે મા બહેલી,
ભજે ભક્તને કરે રુહાય ન જેવી તેવી,
સમરતા આવી ઝટ શિર પર ગાજેજી,
ભક્ત મંડળી છંદ ગાય ત્યાં ઢોલક બાજેજી.—ચાકર

પોષ સુદ પડવે મા શિયાળાના દિને,
મા ઓઢી બેઠા છે શાલ દુશાલાજી,
મુગટ છત્ર કુંડલ છે કાને સુંદર બાળાજી,
મહા સુદ પડવે છે સહુને આનંદ હેલી,
ગાય ભક્ત છંદ કરે કાલાવાલાજી,
ફાગણ સુદ પડવે ગુલાલ ઉડે ત્યાં ખીલે ગુલલાલાજી.

(૨૨)

ગઝલ.

ચર્ચતર મહિને ઘોડી પડવો નવરાતર કહેવાય,
મારી મા નવરાતર કહેવાય;
શણુગાર સજી માને વાડી ભરાવે ભક્ત મંડળી છંદ ગાય.

ફેકતો.

સૈશાખ સુદ પડવે ઉનાળો ભરપૂરે,
ચડે ચંદન અત્તર મુખપર વરસે નૂરે,
કાળીકા કરે કલ્લોલ બિઘન કરે દૂરે,
મારી માજી જેક સુદ પડવે ગાજેજી,
ભક્ત મંડળી છંદ ગાયે ત્યાં ઢોલક બાજેજી.—ચાક ૩.

મા અખાડ મહિને આશા સઉની પુરે,
સુદ પડવો પ્રેમથી શિશ નમાવેજી,
શ્રાવણ સુદ પડવે છંદ ગાય ત્યાં મેવલો આવેજી,
ખુબ ઝરમર વરસે મેઘ ગુણી ગુણ ગાયે,
માનું રમરણ કરી પૂર્ણ સુખ પાવેજી,
ભાદરવો ભરપૂર ગાજે ખુબ ધુન મચાવેજી.

ગઝલ.

પડવે કરી પ્રણામ કાળીને કહે છે કરૂણા લાવો,
મારી મા કહે છે કરૂણા લાવો;
આશો મહિનામાં પડવે નવરાતર કૃપા કરી મા આવો.

(૨૩)

ફેકતો.

બાર મહિનાના બાર પડવે છંદ ગવાયે,
પાનાચંદ કરી પ્રણામ આગેવાન થાયે,
હુળીમળી છંદ ગાય માને શિશ નમાવે,
કહે અમીચંદ મા રાખો લાજેજી,
લક્ષ્મ મંડળી છંદ ગાય ત્યાં ઢોલક બાજેજી.—ચોક૪.

કાળકા માતાની આઠમનો છંદ ૯ મો.

[રાહ ઉપરનો]

મહાકાળી પાવાવાળી અરજ કાન ધરજો,
અમે આવ્યા મુસાફર ફરતા ફરતાજી,
દયા કરી દુઃખ હરો શેવક શિર અરણુ ધરતાજી,
માના દર્શનથી દુઃખ જાયે પૂર્ણ સુખ થાયે,
કરે ભક્તિ ભક્તજન ભાવે ભજીનેજી,
બેઠે તખ્ત મહાકાળી શણુગાર સોળે સજીનેજી,
પાંઉંપાયલ અણુવટ વીછવાકા ખુબ બહારે,
મહારી માજી ભરી કોર લાલ ગજીનેજી,
અહંકારી કંઈ હારી ગયા મૂકી ગર્વ તજીનેજી.

ગઝલ.

સંસારી જીવ જગત તણા તેની તમે કરો પ્રતિપાળ,
મારી મા તમે કરો પ્રતિપાળ;
દુઃખ કાપીને સુખરે આપો સદા લો સંભાળ.

(૨૪)

ફેકતો.

ઘણા ભક્ત તમારી ભક્તિ કરે છે ભાવે,
હર આઠેમ છંદ ગાવા છોટેલાલ આવે,
ચુનીલાલ ને બળવંતરામ માના ગુણ ગાવે,
મારી માણ માની સૌ ભક્તિ કરતાણ. દયા કરી.—ચોક ૧

માના છંદ સાંભળી બીજા ભક્તજન આવે,
મારી માણ આઠેમ આનંદ કારીણ,
મહાકાળીના દર્શન કરી બોલે છંદ લલકારીણ.
માણ કરે કંઠપર સ્હાય કરૂણા લાવી,
મારી માણ ભજુ તને ખખ્ખર ધારીણ,
મનના મનોરથ પૂરે સર્વના છે સુખકારીણ.

ગઝલ.

મંમાયા તારા દર્શનથી મને આજ આનંદની હેલી,
મારી મા આજ આનંદની હેલી;
ભક્તિ કરી છંદ ગાવા આઠેમે ભક્ત મંડળી થઈ ભેળી.

ફેકતો.

સુમતિ કરી મને સદ્બુદ્ધિ મા આપો,
હોય ઉંચ નીચ તમે ભક્તના દુઃખ કાપો,
હતા વાલ્મિક ઋષિ કોળી ઋષિ કરી સ્થાપ્યો,
તમે દીન દયાળુ સહુના દુઃખ હરતાણ. દયા કરી.—ચોક ૨

(૨૫)

આ માયા બાળ પડી શિરપર લોને બચાવી,
મારી માણ આવી અમે શરણે રહીએજી,
અમે અજ્ઞાની બાળ તમારાં કયાં જઈ કહીએજી,
હું ભટક્યો ઠામોઠામ થયું નહિ કામે,
મારી માણ માયામાં ડુબ્યા છીએજી,
સંસાર દુઃખ દૂનિયાનું શિરપર કેમજ સહીએજી.

ગમ્મલ.

સંસારના સૌ પ્રાણી માત્રને શક્તિ રૂપે સ્હાય કરજો,
મારી મા શક્તિ રૂપે સ્હાય કરજો;
જગત માતા જરા મ્હેર લાવીને ભક્ત અરજ કાન ધરજો.

ફેકેતા.

તમે અંબા કાળી એક રૂપ બે બેનો,
ન્યારે માયા રચો ત્યારે અનેક થાય છે મ્હેનો,
કાળી રૂપે ગોકુળમાં કૃષ્ણે ચરાવી ઘેનો,
મારી માણ સ્હાય કેરે ભક્ત સમરતાજી. દયા કરી.—ચોક ૩

આ ભક્ત મંડળમાં ઉંચ નીચ સૌ આવે,
મારી માણ ઝોળખવાની એક એધાણીજી,
વ્યસન કરી બાય દ્વર પીએ મરવાની નિશાનીજી,
પીને પડે ભોંય નહિ શરીરનું રહે ભાને,
લોક જીએ ફેજેતી વળી ધનની હાનીજી,
સમજી પુરૂષને સમજી લેવું કહે ગુરૂ જ્ઞાનીજી.

(૨૬)

ગઝલ.

વસન તણુ લણુ માણુ સમરશે પરવશ જીવ નહિં થાશે,
મારી મા પરવશ જીવ નહિં થાશે;
રહાયે કરી મા શરણે રાખે આવ્યા વિમ્ન દૂર બાશે.

ફેકેતા.

હર આઠેમ છંદ આવી લગત જે ગાશે,
બુઝો સુરત ઘીઆ ફળીઆમાં કાળીનો વાસે,
એના સેવક પદુલાઇ રમણલાઇ છે પાસે,
અમીચંદ કહે ઇચ્છારામરે ફરતાજી. દયા કરી.—ચોક ૪

મહા પ્રલયના છંદના રાગનો છંદ ૧૦ મો.

મહા માયા રૂપ છે એક નામ અનેક,
મારી માણુ જોયા મેં તો સઘળે રમતાજી,
મન મારી મમતાને ત્યાગી બેઠા લમતાજી,
મૂળ વસ્તુ મળી મારા મનની ભ્રમણાં લાગી,
શાખ પુરે શાસ્ત્ર રહ્યો તે આધારેજી,
દૃઢ વિશ્વાસ રાખીને બેસે ઉતરે પારેજી,
ગુરૂ વચને રાખી આધાર મન કરે સ્થિરે,
વિનય કરી નમન કરી શબ્દ ઉચ્ચારેજી,
કહો સતગુરૂ સાર વસ્તુ બતાવો આ સંસારેજી.

(૨૭)

ગઝલ.

મતલબી ગુરૂ ને મતલબી ચેલા મતલબી સૌ સંસારે,
મારી મા મતલબી સૌ સંસારે;
સ્વાર્થ કરી ગુણ માને ગુણીજન તે નર ઉતરે પારે.

ફેકતા.

કાળી અંબા રૂપ છે એક જુદા નવ બણો,
એકથી થયા અનેક મત નવ તાણો,
જેવાં ક્યાં કામ તેવાં નામે કરો વખાણો,
જ્યારે ન્હોતી સમજ ત્યારે કરતો મમતાજી,
મન મારી મમતાને ત્યાગી.—ચોક ૧.

તમે એક ઓળખી એકને રહે આધારે મારી માજી
સકલ ઘટમેં આપેજી,
વણજ કરી વેપાર તોલ ઓછું નહિં આપેજી,
કરો ઉદ્યમ ઉદર ભરવાને ખાતરે, ધન મળ્યા પહેલાં
કંઈ રાખવું માપેજી;
સંતોષ રાખી સુખ સદા ભોગવે, નહિં સંતાપેજી.

ગઝલ.

પરિવ્રહ કરે પ્રસન્ન થાય સદા લક્ષ્મીનો રહે વાશે,
સત્ જોલે અસત્ ન ભાખે, અંબા પુરસે આશે.

ફેકતા.

જુઓ હરેક વાતમાં નીમ નીતિ કહેવાયે,
જુઓ જીવ આપણો તે પણ માપે ખાયે,

(૨૮)

જરા વધતું ખાએ તો પ્રાણીને દુઃખ થાયે,
લરે લાણું મોટું પણ અટકે જમતાણ,
મન મારી મમતાને ત્યાગી.—ચોક ૨.

તેમ સર્વે જીવને મરવાની છે અવધે, અવધ આવે
ક્ષણ માત્ર ન રહેવાયેજ,
મ્હાડું મ્હાડું કરી મૂકી જાવું સંગ ન લેવાયજ;
તે થકી સત્ગુરૂ જ્ઞાન કરી સમજાવે, મળ્યા પછી માંગે
તે લોભી કહેવાયેજ,
ધન લોભી ધન મેળવી મરે સુખે ન સહેવાયજ.

ગઝલ.

નીતિમાં રહેને નીતિથી ચાલો, નીતિથી નવેનિધ થાયે,
મારી મા નીતિથી નવેનિધ થાયે;
નીતિથી સુખ સંસારનું લઇને, આખર મોક્ષે જાયે.

ફેકતા.

તે થકી પ્રાણી સહુ ન્યાય નીતિથી ફરવું,
કરી અન્યાય જખરા થઇ આખર તો મરવું,
સત્ ચાલતાં પડે જ્યારે દુઃખ તોયે નહિ ડરવું,
પડે સંકટ હુરિશ્ચંદ્ર રાજા ખમતાણ,
મન મારી મમતાને ત્યાગી.—ચોક ૩.

મારે એક નીમ છે એક માણ નામ ઝાલી, છંદ કરી ગાઇ
માને શિશ નમાવુંજ,

(૨૬)

ચંડીપાઠના છંદ ગાવા હુર વર્ષે આવુંજી,
સાંઠ વર્ષે થયાં માજી રાખે નીમે,

નથી પડ્યું નવરાતર છંદ ગવડાવુંજી,
કૃપા કરી મા હુકમ થશે તો બહેલો આવુંજી.

ગમલ.

સંવત્ ૧૯૬૩ માંહી છંદ કર્યા માધ માસે,

મારી મા છંદ કર્યા માધ માસે;

દીન દયાળી દયા કરીને સૌની પુરબે આશે.

ફેકતો.

શહેર સુરત આમલીરાન રહેવાનું ધામે,

છંદ સાંભળી ભગતજન સર્વે આવે દહેરામે,

ઘણાભાઈ સંગે રહી જપે માનું નામે,

ગાયે છંદ અમીચંદ માને ગમતાજી,

મન મારી મમતાને ત્યાગી.—ચોક ૪.

વાઘેશ્વરી માતાનો છંદ ૧૧ મો.

(રાહ ઉપરનો)

શહેર સુરત આમલીરાન વાઘેશ્વરી માતા,

સોની અમદાવાદી ભજે ભાવ કરીનેજી,

ચકુભટ્ટ કરી પૂજા બેઠા થાળ ધરીનેજી,

સજી શણગાર માને મુગટ છત્ર શિરપરે,

મારી માજી કુંડલ ખુબ કરે ઝળકારેજી,

(૩૦)

પહેરી નાકમાં વાળી પાંઉ ખાયલકા બહારેજ,
ચુડો જડાવ હાથે બાબુબંધ ખુબ શોભે,
મારી માજી મણી રત્ન કે હારેજ,
સુંદર સાડી શોભે અંગે કાળજી સારેજ.

ગમ્મલ.

દહેરું સોની અમદાવાદીનું ભાવે કરે દર્શને,
મારી મા ભાવે કરે દર્શને;
ઉલટ લાવી લાડ લડાવી માને કરે પ્રસન્ને.

ફેકતો.

ગંગારામ બહેચર લિલોડીઆ કહેવાયે,
તેનો અખંડ દીવો બળે ધીનો દહેરામાંયે,
તેમ બહેરાવાળા પણ સારી કરે સેવાયે,
એનું કુટુંબ સેવા કરે ફરી ફરીનેજ,
ચકુભટ કરી પૂજા બેઠા થાળ ધરીનેજ.—ચોક ૧.

જવાસનપર આરસ કરી રહ્યા અમકારે,
એમાં આગેવાની કરી મગનલાલેજ,
ભાવ કરી મોટી રકમ આપી બહેરાવાળેજ,
ઉલટ ઘેલાભાઈ હરગોવિન્દસે, છત્રી ચાંદીની માતા લાલેજ,
વખતપર ખીરાજે માજી સંકટ ટાળેજ.

(૩૧)

ગઝલ.

વાઘેશ્વરી બેઠી વાઘ ઉપર માના તેજ તણો નહિં પારે,
મારી મા તેજ તણો નહિં પારે;
ભાવે લગતજન સેવા કરે સહુ રાખી માનો આધારે.

ફેકતો.

સૌ સોનીને છે માણ ઉપર પ્રેમે,
કોઈ આઠેમ ચઉદસ પુનેમનો છે નેમે,
વારા બાંધી પૂજા કરે સાચવી આવે ટેમે,
ગાય ગાયન ગવૈયા બેસે ઠરીનેણ,
ચકુલટ કરી પૂજા બેઠા થાળ ધરીનેણ.—ચોક ૨.

તેથી ભક્ત મંડળી છંદ કરી ગુણ ગાયે
હું તો રાગ રાગણી નથી બાણતોણ,
ગાંડુ ઘેલું બેલી લજન કરી માને માનતોણ,
માને નામે સદા કલ્યાણ આનંદની હેલી,
મારી માણ હું તો નથી મતને તાણતોણ,
સર્વાંગે સચરાચર દેખી ધરતો ધ્યાનેણ,

ગઝલ.

બાર મહિનાના બાર પડવા માના ગુણ હું ગાઉં,
મારીમા માના ગુણ હું ગાઉં;
અદ્યપ્રતિ મારું ગળું નથી જો કીરપા હશે તો આઉં.

(૩૨)

ફેકતો.

કુબુદ્ધિ કાપી સુબુદ્ધિ મને આપો.
આવ્યા સંકટ કરી દૂર પુત્ર કરી સ્થાપો,
મારા જન્મો જન્મના સાચા તમો માળાપો,
મારી માણ ચાલું હું હરી હરીનેજ.
ચક્રલટ કરી પૂજા બેઠા થાળ ધરીનેજ.—ચોક ૩.

તારી માયાનો નહિં પાર સુણો અલબેલી,
કંઠ અનંત લવ કરી આ જીવ લટકેજ,
પૂર્વ જન્મનો ઉદય થાય ત્યારે મમતા અટકેજ,
આ સંસાર સમુદ્રપાર મને ઉતારો—સતગુરુ શબ્દ મને;
લિત્તર અટકેજ,
ગુરુ વિના નહિ જ્ઞાન મળે બેઠા શિર પટકેજ.

ગાઝલ.

મંત્ર માણ તારા નામનો મળીઓ જન્મ મરણ લય ટળીઓ,
મારી મા જન્મ મરણ લય ટળીઓ;
અજર અમર રસ જે જન પીએ કોઇનો ન જાએ કળીઓ.

ફેકતો.

તે લવજળ ઉતરે પાર મટે ચોર્યાસી,
છોટુલાઇ ને હીરાલાઇ માને વિશ્વાસી,
માના છંદ ગાયેથી સદા રહે સુખવાસી,
છંદ કરી અમીચંદ જાય તરીનેજ,
ચક્રલટ કરી પૂજા બેઠા થાળ ધરીનેજ.—ચોક ૪.

અંબામાતાનો છંદ ૧૨ મો.

[મહા પ્રલયના છંદની રાહ]

આપો આપો લક્ષ્મણે લાવે કરી દશને,
 હું તો કહું મા તમને ફરી ફરીનેજ,
 લગી લગી લાગું પાય બેઠા અમે ધ્યાન ધરીનેજ.
 આજ પૂર્ણ પુનમનો ફેર છે મા દિને,
 મારી માજ આજ આનંદની હેલીજ,
 હળી મળી ગાવા છંદ લક્ષ્મણ મંડળી થઈ લેળીજ.
 આવી પ્રથમ કરે પ્રણામ ધરે માનું ધ્યાને,
 સ્હાય કરે શારદા કંઠપર બેલીજ,
 મધુર શબ્દ શુદ્ધ વાણી આપી થઈ જાઓ બેલીજ.

ગઝલ.

જે જન પૂર્ણ પ્રિત કરીને ધરશે માજનું ધ્યાને,
 મારી મા ધરશે માજનું ધ્યાને;
 પુત્ર જાણી મા દયા આણીને સૌનું કરે કલ્યાણે.

ફેકતા.

માના દશભૂતી દુઃખ જાયે સદા સુખ થાયે,
 સજી શણગાર બેઠી તખ્ત પર મારી માએ,
 ખીલી કળી કળી વાડીમાં જાળી લરાયે,
 જુઓ છત્રી ચાંદીની સુરતા કરીનેજ,
 લગી લગી લાગું પાય બેઠા અમે ધ્યાન ધરીનેજ.—ચોક ૧.

(૩૪)

માને મુગટ કુંડળ શિરપર છત્રી શોભે,
મારી માણ નેનમે સુરમા ડલાણ,
કર કંકણ ખળકે છે ચુડો હાથમે ડલાણ,
લઈ ત્રિશુળ બિરાબે તખ્તપર મંભાયા,
છુટા કેશ શોભે જેમ નાગણ કાળીણ,
કોટી ચંદ્રનું તેજ બિરાબે સુંદર બાળાણ.

ગઝલ.

નખ શીખ સણ શણગાર રહ્યા માને મોતી પોરાયે બાલ બાલે,
મારી મા મોતી પોરાયે બાલ બાલે;
સિંહ વાહન કરી સેંથોરે પુરી ભક્ત વધાવે થાળે.

ફેકતા.

થાય હડપચી પર હીરો ઝગઝગાટે,
માના દર્શન કરવા દૂર દેશથી આતે,
કરી દર્શન ભક્ત સૌ મનમાં હરખાતે,
મારી માણ નમે સહુ બહુચરીનેણ,
લળીલળી લાગું પાય બેઠા અમે ધ્યાન ધરીનેણ.-ચાકર.

મા બાર માસની બાર પુનમ કહેવાયે,
મારી માણ પુનેમે કરે કલ્લોલેણ,
જાત્રા જાયે કાતંકી પુનેમે જય જય બોલેણ,
માગશર મહિનાની પુનેમની બલિહારી,
મારી માણ આરાસુરમાંહી હીંચાળેણ,
આખુ પર અંબાની જાત્રા મળે લોકો ટોળેણ.

(૩૫)

ગઝલ.

પોષ મહિનામાં પુનેમ આવે સૌને આનંદની હેલી,
મારી મા સૌને આનંદની હેલી;
સાલગીરી આવે અંબા માતાની સુરતમાં અલખેલી.

ફેકતા.

લરાય મેળો સુરતમાં અંબાજીને દેરે,
થાય આનંદ ઉત્સવ સૌને ઘેરે ઘેરે,
રાતે ગાયન કમળ થાય ધીના રાત બય લહેરે,
કહે માહુની પુનેમને માઘી કરીનેજ,
લળી લળી લાગુ પાય બેઠા અમે ધ્યાન ધરીનેજ.—ચોક ૩.

આવે કાગળ માસે પુનેમ રમે સૌ રંગે,
મારી માજી રમે ચૈસેઠે હોળીજ,
લઘ પીચકારી મારે રંગ ભર કેસર ગોળીજ,
ચૈત્રી પુનેમની ખીલી રહી ચાંદરણી,
મારી માજી શંખનપૂર બહુચર લેળીજ.
વૈશાખ જેઠ ઝગઝગાટ પુનેમ પહેરી ચોળીજ.

ગઝલ.

અષાઠ મહિને અષાઢી પુનેમ વરસાદજીનો છે ટેમે,
મારી મા વરસાદજીનો છે ટેમે;
જીઓ બળેવે રાખડી બંધાસ, શ્રાવણ સુદ પુનેમે,

ફેકતા.

ભાદરવો ભરપુર ગાળે ઘનઘોરે,
 બોલે મોર પપૈયા કોયલ કરે ખુબ શોરે,
 થાય આસો માસ નવરાત્રિ મહા કલ્લોલે,
 માણેકઠારી પુનેમે દર્શન કરીનેજ,
 લળી લળી લાગું પાય બેઠા અમે ધ્યાન ધરીનેજ.—ચોક ૪.

એ બારે પુનેમે અંબા કે કાળકા ગાઉ,
 મારી માજી સંસાર સ્વપ્ના તુલ લાગેજ,
 ગુરુ ઉપદેશે જ્ઞાન થાય ત્યારે ભ્રમણા ભાંગેજ,
 સેવે સાચા સત્ગુરુ જ્ઞાન આપી સમજાવે,
 પડે પ્રકાશ ઉઠે ઉંઘમાંથી જાગેજ,
 શક્તિ શરણુ જઈ ધ્યાન ધરી મોક્ષ પદ માગેજ.

ગઝલ.

સંસારના સંકટથી ટાળી અંત વખત હાથ આવો,
 મારી મ્મ અંત વખત હાથ આવો;
 સગા સંબંધી સુખના બેલી ત્રિવિધ તાપને ટાળો.

ફેકતા.

તારા નામની પકડી દાલ ધરી બચાવો,
 બાણ પુત્ર કરીને મદદ બહેલા આવો,
 એબે ગયો વખત અમીચંદ કરે પસ્તાવો,
 કહે ગુલાબદાસને સાન કરીનેજ,
 લળી લળી લાગું પાય બેઠા અમે ધ્યાન ધરીનેજ.—ચોક ૫.

છંદ ૧૩ મો.

[કરી ઉંદર પર સ્વારી—એ ગણપતિના છંદની રાહ.]

પાવાની પટરાણી, માતા કાળકા, ભવાની નવ ખંડમાં વખાણી,
મહાકાળીજી, મહાકાળી પાવાવાળીજી મા ગરબે રમવા ચાલીજી,
ચાંપાનેરમાં રાજ કરે રાજ પદાધ પ્રજા પાળેજી,
સુખી સર્વ લોક, નહિ કોઇ દુઃખી કાળી કરે રખેવાળેજી,
ઘેર ઘેર મંગળ ઉત્સવ થાયે આવ્યા સંકટ ટાળેજી,
ભર ધાવન મદમાતી કમીના મોતી પોરાયે બાલ બાલેજી.

ગુલ.

ચલી સખી સજકે શણગારે, ગળે બીચ નવશેરો હારે,
નેનોમે કમળ સારે, પાંઉ બીચ પાએલકા બહારે;
છુંમ છુંમ ઘુઘરૂ કરે ધમકરે સજી સખી થઇ તમયારેજી.

ફેકતો.

ઓ માજી એ ઘર ઘરશે નીકળી સાહેલી,
ઓ માજી એ તો સજી શણગાર ગરબે ચાલી;
ઓ માજી એણે પહેરી સાડી નાકોમેં વાળી.

[રાહ બીજી.]

સજ સખીયાં હીલ મીલ કર જાતી, જરીકસ ચોળી પહેરી રાતી,
ગાય ગરબો ફરે મદમાતી, ફરે કુદડી મન હરખાતી,
લેતી હાથોહાથમાં તાળીજી, મા ગરબે રમવા ચાલીજી.—ચાક ૧

ઘેર ઘેર આણંદની હેલી નવરાત્રિની રાતેજી,
મહાકાળી શણગાર સજી બની નવ ધાવના મા જાતેજી,

(૩૮)

ઓઢી ચુંદડી ફરે કુડડી, ગરબા ગાય સૌ સાથેજ,
સ્વરૂપ જોઈ થયા વીરમય સર્વે આ કોઈ અંબા માતેજ.

ગુલ.

બ્રહ્મા વિષ્ણુ દેખન આયે, કરે પ્રણામ તું છે યુગ માયે,
મહાકાળી ગરબો ગાયે, સુણી ખખર રાજજી આયે;
દેખ કલેજે લગ ગયે ઘાયે, નહિં દીઠી મેં યુગ માંડે.

ફેકતો.

ઓ માજી એ રાજ મનમાં કરે વિચારે,
ઓ માજી એ કોણુ પુરૂષ હોસે ધર નારે;
ઓ માજી થયો બુદ્ધિ બ્રહ્મ રાજજી જ્યારે.

[રાહ બીજી.]

ઉભો રાજ સૌ લજ્જા ત્યાગી,
લાગ જોઈ રહ્યો રાતે જાગી,
ગરબો ગામ સૌ રસ્તે લાગી,
સમજ્યો નહિ મન મૂખ અલાગી,
જોઈ એકલી પાલવ રહ્યો અલીજી,
મા ગરબે રમવા ચાલીજી.—ચોક ૨

પ્રસન્ન થઈ કહે માગ માગ મૂખથી બોલ્યા મહાકાળીજી,
મૂખ રાજ સમજ્યો નહિ માનો પાલવ લીધો છે અલીજી,
મહોલે પધારો કહે મંદિર મારે સઉથી કરું તુંને વાલીજી,
એવું સુણી કહે ક્રોધ કરી તારો પાવો નાંખુ પ્રજાળીજી.

(૩૬)

બુદ્ધ.

કઠણ વચન સુણી મા કને, શાપ દધ થયા અંતરધ્યાને,
હાથ ઘસી રહ્યો મસ્તાને, લધ લશ્કર આવ્યો સુલતાને;
ચાર લાખ ઘોડે નિશાને, ઉતારવા રાયનું માને.

ફેકતો.

ઓ માણ એણે પાવાગઢ લીધું છે ઘેરી,
ઓ માણ એ તો દાંત પીસી ઉભા છે વેરી;
ઓ માણ એ તો લૂટે શહેર ચાઘા ને શેરી.

[રાહ ખીજી.]

પાંચ વર્ષ લડી થયા ધુણધાણી,
કણ કોઠારે ન મળે અન્ન પાણી,
દુઃખી થયો બોલે મુખથી વાણી,
ઓળખ્યા નહિ મેં આઘ લવાની,
ભર્યા ભંડાર થયા સઉ ખાલીજી,
મા ગરબે રમવા ચાલીજી.—ચોક ૩

બાદશાહ પાવાગઢને લૂટે રત્ન ભર્યા ભંડારેજી,
પાંચ પુત્ર રાજના માર્યા જોઈ કરે હાહાકારેજી,
રણવાસે જઈ ચડ્યું લશ્કર ઉભું સોળ હજારેજી,
નવસે નવાણું રાણી રાયની રૂપ તણો નહિ પારેજી.

(૪૦)

ઝુલ.

ઝોળખ્યા નહિ મેં માતા કાળી શાપ દમ ગયા મા ચાલી,
ભૂદ્યો મા લેજો સંભાળી, શરણે જમ ઉભો મહાકાળી,
દયા કરજો દીન દયાળી, નથી કોઇ માફ મા વાલી.

ફેકતો.

ઓ માણ શરણે જમ રાજા ધરે ધ્યાને,
ઓ માણ પ્રસન્ન થમ આખું વરદાને;
ઓ માણ કહે વેકુંઠે જાજો વમાને.

[રાહ બીજી.]

સોળ હજાર સુલટને મારી પડ્યો પૃથ્વી રાજા ભારી,
શક્તિ શરણુ ગયો થયો સુખકારી હાથાભાઈ કહે છંદ લલકારી;
જોડી રમરે અમીચંદ કાળીજી, મા ગરબે રમવા ચાલીજી.

ચોક ૪

છંદ ૧૪ મો.

આયા આશો માસ આશ મને દર્શનની તારી,
નવ દિવસ નવરાત્રિમાં સઉને આનંદકારી,
પ્રથમ પહેલું નવરાતર આસો સુદ પડવેથીરે,
ઉમંગથી જાએ નહાએ સઉ તાપી કે તીરે.

(૪૧)

કરી નર નારી સ્નાન ધરી ધ્યાન, કરે શુદ્ધ શરીરે,
કોમ્લ ઘડા કોમ્લ ઝારી ભરે ચંબુ નિર્મળ નીરે,
માગણુ આવે ગાવે જોગણી કરે વિનંતી તારી,

નવ દિવસ નવરાત્રિ.—૧

ખીજ ત્રીજ આણંદમેં ચાલી ચોથ ગમ્મ રંગમે,
કરે ડાઘા પાંચમે, ખુશી સૌ ઉમંગ છે અંગમે,
વાગી રહ્યા વાજાંત્ર ભૂંગળ ઢોલક કે સંગમે,
ફરે વાઘરી તાલ બળવે પડે થાપ મૃદંગમે,
ખાંધે ઘુઘરમાળ ઘેરીયા રહ્યા પગ થમકારી,

નવ દિવસ નવરાત્રિ.—૨

કોમ્લ કરે છે છઠના ડાઘા કોમ્લ કરે અપવાસે,
સાતેમે સૌ કોમ્લને તેલા અંગમાં ઉઘાસે,
ચાચર ચોકમાં આવી દેવી સૌ ખેલનકી આસે,
બહુચર અંખા ફરે કુદડી કાળી છે પાસે,
ફરે જોગણી ચોસેંઠ ગાએ ગરબા ખુબ ભારી,

નવ દિવસ નવરાત્રિ.—૩

આઠેમે ફરાળ કરે સૌ મનમાં હરખાતે,
લક્ષ્મી મંડળી કરે લક્ષ્મી ગુણુ તેરા ગાતે,
સુરત શહેરનાં લોક મળે સૌ દર્શનકુ આતે,
મોદી માલણુ ખેડા વેચવા ખાવાના હાટે,
અંખાજીને દહેરે સુરત ખુબ મચી ધુમ ભારી,

નવ દિવસ નવરાત્રિ.—૪

કંઈક લક્ષ્મી ગુણ ગાયે તમારા છંદ લલકારે,
હરકીશન કહે વિજયાશંકર થઈ જાઓ તૈયારે,
ડાહ્યાભાઈ બોલે રામશંકર કહે ચુનીલાલ ખ્યારે,
પરશોતમ વિજભુખણદાસ છંદજ લલકારે,
અમીચંદ કહે હાથ જોડી સૌ લક્ષ્મી કરે તારી,
નવ દિવસ નવરાત્રિ.—પ

છંદ ૧૫ મો.

[આયે આસો માસ આશ મને દશનની તારી—એ રાહ]

સુરત આમલીરાંન વાઘેશ્વરી માતા ખખ્ખર ધારી,
ખડગ ત્રિશુળ લઈ ઉભા કરી સિંહપર સ્વારી,
સજ્યા સોળે શણગાર પગમાં ઝાંઝર ઝમકારે,
અણવીટ વીછવા પગ પાવડી પાએલકા બહારે,
હાથે ચુડો જડાવ બાળુ બંધ હીરા ચમકારે,
કલ્પાં સાંકળાં વેઠ વોંટી માને નવશેરો હારે,
પહેરી નાકમાં વાળી કુંડળ મુગટ શીરપર ભારી,
ખડગ ત્રિશુળ લઈ ઉભા કરી સિંહપર સ્વારી.—ચાક :

જમણી બાળુ બહુચરી તખ્તપર મંમાયા ગાળે,
ડાબી પાસે મહાલક્ષ્મી માતા આપે બિરાળે,
રંગ મંડપમેં જોઈ છત્રી માને સજ્યાં ખુબ સાળે,
દહેરું સોની અમદાવાદીનું મળી પંચ ગાળે,

(૪૩)

શાંતિ કરવા મરકીની સત્ત્યંડી કરી ખુબ લારી,
ખડગ ત્રિશુળ લઇ ઉભા કરી સિંહપર સ્વારી.—ચોક ૨
અમદાવાદી શૂરવીર સોની સેવે માતા વાઘેશ્વરી,
લગ્ન કરી જોડું પગે લગાડે ભાવે પ્રેમ ધરી,
સદા કરે રક્ષણ સોનીને ઉભી ધાલ ધરી,
સેવા કરે ચક્રભટ્ટ માજીની ઉભા આરતી કરી,
પ્રાદ્ધાણ કરે ચંડીપાઠ ગાયન કરે ગંધર્વ લલકારી,
ખડગ ત્રિશુળ લઇ ઉભા કરી સિંહપર સ્વારી.—ચોક ૩
દ્વીવે બાળે અખંડ સોની ગંગારામ બેચરદાસે,
સેવકને શરણાંગત રાખી પુરો સૌની આશે,
સંવત્ ૧૬૫૩ જેઠ વદ ૧૩ ચંદ્ર વાશે,
અમીચંદ કહે છંદ કરી મા રહું તારી પાસે,
વિન્યાશકર મિત્ર અમારા કરે ભક્તિ તારી,
ખડગ ત્રિશુળ લઇ ઉભા કરી સિંહપર સ્વારી.—ચોક ૪

છંદ ૧૬ મો.

ચત્ર ભૂજ મા તું, છે આરાસુરવાળી અંબામા,
તાંડે નામ ખખ્ખર ભરવા ચાલી, ચત્ર ભૂજ મા તું;
પગ પાવડી પહેરી તેં, કરે ઝાંઝર ઝમકારે,
વાગે ધુધરૂ ધમ ધમ ગળે નવશેરો હારે;
કાને કુંડળ મુગટ શિષ પંચ રત્ન ચમકારે,
કર કંકણ શોભે હાથ નેનોમેં કાજળ સારે.

૩
અલ.

સોળે શણગાર સજીઆ, થયા સિંહ ઉપર સ્વાર,
 હાથ ખપ્પર ત્રિશુળ ધરી, બન્યા અંબામા તૈયાર;
 અહો અહો બોલે મુખથી, મારે દેત્યોકું આલી,
 અંબામા તારું નામ ખપ્પર ભરવા ચાલી.—ચોક ૧

માર્યા મધુ કૈટલ તેં, કરી મોહીત મસ્તાને,
 મધ્યમ ચરિત્રમાં તેં લીધાં દેત્યોક પ્રાણે;
 મહિસાસુર પાપી જે, બહુ મુકે જે બાણે,
 કરી યુદ્ધજ અપરંપાર, કરી માયા નિર્વાણે.

અલ.

મહિસાસુર પાડે થઈ ઉભો ચડી માતાને બહુ રીસ,
 ખડગ લઈ રણમાં ધસ્યા માએ છેદ્યું પાપીનું શીષ;
 કરે પુષ્પ વૃષ્ટિ દેવતા ઉભા દેવના દુઃખ ટાળી,
 અંબામા તારું નામ ખપ્પર ભરવા ચાલી.—ચોક ૨

ચંદ મુંદ પાપીને મા, કીધા રણમાં ચુરે,
 રક્તળીજ રોળ્યો તેં, ઘણા માર્યા અસુરે;
 ફરે ત્રિશુળ લઈ રણમાંએ, બળ વધ્યું ભરપુરે,
 શુંલ નીશુંલ માર્યા તેં, મારી ભેંત્રાસુરે.

અલ.

અસંખ્ય દેત્ય મારી કરી માએ કીધા દેવના કામ,
 શક્તિ રૂપે તું એક છે, તારા જુદા જુદા છે નામ;
 જ્યારે પડે દેવને દુઃખ તું કરે રખેવાળી,
 અંબામા તારું નામ ખપ્પર ભરવા ચાલી.—ચોક ૩

(૪૫)

કરે મન વાંચીત મા કામ, તું અંબા અલબેલી,
લગ્તજનની રાખો લાજ, તું આવજો મા વહેલી;
મને આશા છે તારી, બીજા સૌને મેલી,
હાહાલાહ સમરે મા, તું છે સૌની બેલી.

બુલ.

ચુનીલાલ લક્ષ્મ માણના, સદા તારા ગુણ ગાએ,
હરક્રીશન સ્મરણ કરે, વિજયાશંકર ભજે અંબાએ;
છંદ કરે અમીચંદ મા, તું છે સૌની વાલી,
અંબામા તારું નામ ખપ્પર ભરવા ચાલી.—ચોક ૪

છંદ ૧૭ મો.

[રાહ બીજી.]

સુણ અંબા મારી મા, કરી તમે સર્વ દેવને સાદ્ય,
તમારું નામ ગરીબ નવાજે, તમે રાખો હુમારી લાજે,
માએ સજ્યા સોળે શણગાર, પાઉંમે ઘુઘરું કરે ધમકારે,
અણુવટ વીછવાક ખુબ બહારે, માને ગળે રતનકો હારે,
પાટીયાં કાળી ગાંઠી ચીના પટી બાલબાલ મોતી માણ પોરવતી,
શીરપર મુગટ કરે ચમકારે, નેનોમે કાજળ સારે.

ફેકતા.

લલા નેનોમે કાજળ સારે, બની તૈયારે થઈ સ્વારે,
લગ્ત શીર ગાજે, તમે રાખો હુમારી લાજે.—ચોક ૧

મહિસાસુર પ્રગટ્યો જ્યારે, દેવતા દુઃખ પામ્યાતા ત્યારે,
થયા પ્રસન્ન જગત આધારી, થયા સિંહ પર સ્વારી;
કરી ક્રોધને રણમાં ધાએ, કરી ટંકાર ઉભા રણ માંહે,
બની વિક્રાળી, મા ખપ્પર ધારી, લઇ ખડગને સૈન્યા મારી.

ફેકતા.

લલા લઇ ખડગને સૈન્યા મારી કરે કીલકારી, જગત આધારી,
લગતન શીર ગાળે, તમે રાખો હુમારી લાળે.—ચોક ૨

થયા શુંલ નીશુંલ રાજા જ્યારે દેવતા દુઃખ પામ્યાતા ત્યારે,
કરી ક્રોધને બની વિક્રાળી, મા ખપ્પર લરવા આલી;
રક્તબીજ કીધો રણમાં ચુર, પડે રૂધિર પ્રગટે અસુર,
એવું દેખી કોખ્યા કંકાળી, મા ફરે રણ મતબાલી.

ફેકતા.

મા ફરે રણ મતબાલી, દેતી મા તાળી, અસુરકું ઝાલી,
કીધા રણ પ્રાળે, તમે રાખો હુમારી લાળે.—ચોક ૩

હાથ જોડી કરું છું અરજ, માણ હું રખું તમારી ગરજ,
અંબા માણ કરો રખેવાલે, હું છું તમારો બાલે;
હું નીધનીઓ નોંધારે, મહારાજગીર ગુરૂ ગએ બીચારે,
તમે જગતનકે પાલનવાલે, અમીચંદ તમારો બાલે.

(૪૭)

ફેકતા.

અમીચંદ તમારો બાલો, કરે સવાલો,
કરો પ્રતિપાલો, અંબામા આજે;
તમે રાખો હુમારી લાજે.—ચોક ૪

છંદ ૧૮ મો.

સુણો અલબેલી, અલબેલી કહું તમને,
વીસારો શા માટે હમને સુણો અલબેલી;
હસીને બોલો, બોલો ને દયા આણી,
માજી દાસ તારો જાણી મૂરખ મુદમતીઓ,
છું મતીઓ અજ્ઞાની, કર્યો મનખો સૌ ધુળધાણી;
પડ્યો પ્રપંચમે, પ્રપંચમે લાગ્યો લમને,
વીસારો શા માટે હમને. સુણો.—ચોક ૧

કઠણ થવું તમને, તમને તો નહિ લાયેક,
પશુ પામરને વીસારો છેક, નથી કોઈ મ્હારે,
મારે તો નથી અનેક, તુંતો રાખ હુમારી ટેક,
પડે સંકટે, સંકટે સમરું તમને,
વીસારો શા માટે હમને. સુણો.—ચોક ૨

પુત્ર તમારો, છું તમારો બાળે, જુઓ મેહર દ્રષ્ટિ પ્રતિપાળે,
કરોની આજે, આજે લો સંભાળે, કરું દર્શન થાઉં નહાલે;
તરું લવસાગર, લવસાગર જી તું જમને,
વીસારો શા માટે હમને. સુણો.—ચોક ૩

(૪૮)

ઉભો કરજોડી, કરજોડી કંઈ સમરણ,
હું તો લાગું તારે ચરણ, દુઃખ છે મોટું;
મોટું છે જન્મ મરણ, હું તો આવ્યો તારે શરણ,
અમીચંદ્ર કહે છે, કહે છે માણ તમને;
વીસારો શા માટે હમને. સુણો.—ચોક ૪

છંદ ૧૯ મો.

(રાહ ઉપરનો)

લજ્જું મહાકાળી, મહાકાળી મારી વાલી,
પડે સંકટ આવે ચાલી, લજ્જું મહાકાળી;
જગતની માતા તું માતા મારી બેલી,
સ્મરું ત્યારે આવે વેહેલી વેહેલી;
મંત્ર તહારા જપતાં, ઓ મા મંત્ર તહારા જપતાં,
તારાં જપતાં જપ થેલી, લગતને સમરે આવે વેહેલી;
દયાળી એવી, ઓ મા દયાળી એવી, એવી કલકત્તાવાળી,
પડે સંકટ આવે ચાલી, લજ્જું મહાકાળી.—ચોક ૧

કોને જમ કહીએ, કહીએ તો નથી વળતું,
કે મનનું દુઃખ નથી ટળતું, ઓચીતું આવે;
ઓ મા ઓચીતું આવે, આવે દુઃખજ ઉછળતું,
કલેજું મારું પળપળમાં બળતું, કોણ ખુઝાવે;
ઓ મા કોણ ખુઝાવે, ખુઝાવે અંબા કાળી,
પડે સંકટ આવે ચાલી, લજ્જું મહાકાળી.—ચોક ૨

(૪૯)

કાળીદાસ કીધો, કીધો કાળીદાસ કવિ,
થયો પંડિત અનુભવી, જગતમાં જાહેર;
ઓ મા જગતમાં જાહેર, જાહેર જાહે લખી,
પડ્યો પ્રકાશ ઉગ્યો રવિ એવી તું કાળી;
ઓ મા એવી તું કાળી, કાળી પાવા વાળી,
પડે સંકટે આવે ચાલી, ભણું મહાકાળી.—ચોક ૩

છોડાવો કુસંગતી, ઓ મા છોડાવો કુસંગતી,
સંગતીથી થયો નિરાશ, હારી હવે આવ્યો તમારી પાસ;
કહેવાયો તારો, ઓ મા કહેવાયો તારો,
તારા દાસ તણો છું દાસ, કરી મહેર દ્રષ્ટિ પુરો મારી આશ;
અમીચંદ સમરે, ઓ મા અમીચંદ સમરે, મા,
સમરે મહાકાળી.—ચોક ૪

છંદ ૨૦ મો.

રાહુ ભજનની.

[જીવ તું ચાલ જરા વીચારી—એ રાહ]

માની વાડી બની ગુલબરે, મહીં ખીલ્યાં ફૂલ અપારે,
લો ખુસબો ખપ્પરવાળી, કરી યુક્તિ ગરે છે માળી;
ભરી કમાન ઉપર નળી, મોગરાની ખુશબો ચાલી.

ગઝલ.

તરેહ તરેહનાં ફૂલ ખીલ્યાં, તેની બની ઘટના ઘનઘોરે,
નારંગી ગુલબાસ ગલગોસ, ગજ વેલી ખુબ જોરે;
મારી મા ઘરા બની ઘનઘોરે.

તનમનીઆ ત્રણ પાંખડીઉં, મા બહેકી રહો ડમરોરે,
નાફરવાની ગુલાના ખીલે, ખીલી રહ્યો છે મોહોરે;
માએ સજ્યા સોળે શણગારે નેનોમેં કાજળ સારે,
માની વાડી બની ગુલબરે.—ચોક ૧

બુદ્ધબુદ્ધ ખીલી ગજવેલી, બસુસ સેવટી ચંપેલી,
ખીલપત્ર મોહનવેલી, માલતી ખીલી સાહેલી.

ગઝલ.

પારીબતીક ધંતુરો તુળસી, ખીલપત્ર ખીરાજે, મારી-મા
અઘથીઓ ઉમડો કહીએ, તે પણુ શોભે આજે;
કેસુદી પદ્મ કમળ કાંઠાં, રાખો ભગતની લાજે. મારી-મા
ફૂલ તણી કહી શોભા ન જાએ, કરજે ભગતના કાજે,
કહું ફૂલજ ન્યારે ન્યારે, ચંપાની હારો હારે;
માની વાડી બની ગુલબરે.—ચોક ૨

બારમાસી બોરીઆ રાતા, દાવડી કરેણા મદમાતા,
સદા ગુણ તમારા ગાતા, થાય દર્શનથી સુખશાતા.

ગઝલ.

લાલ લીલા પીળા સફેત કાળા, પચરંગ મીલાઉં, મારી-મા
અરે અરે અંબા અલબેલી, સદા તેરા ગુણ ગાઉં;
સમી સફેત કમળ કસુંબો, વાડીમાં સોહાઉં, મારી-મા
જમાલ ગોઠાજેહ હરખે મન માહાફ, માને શીવ નમાવું;

(૫૧)

છે જગત આધારે, હું કહું મા વારંવારે,
માની વાડી બની ગુલબરે.—ચોક ૩

ખૂબ ખીલી વાડી અણમૂલે સૂરજ કૂલ વચ્ચે ગુલે,
છે સુવાવેળના કૂલે, મારી અરજ કરો કબુલે.

ગઝલ.

શતપત્ર કમળ કેવડો, બહેકી રહ્યો અપારે,
આપ નીરંજન ઘટમેં રહેતી, બ્રમર કરે ગુંબરે;
આવી રહી દાડમ કળી, માને ગળે ગુલાબનો હારે,
ભુખણદાસ ગયે ચુનીલાલ, તે આવ્યા તારે દ્વારે;
અમીચંદ છંદ તૈયારે, થાઓ મા તારે આધારે,
માની વાડી બની ગુલબરે.—ચોક ૪

છંદ ૨૧ મો.

૭ માણસ પોતાના સ્વાર્થ સાડુ જીવની ઘાત કરતાં ડરતા નથી
તે વિષેનો છંદ.

[માની વાડી બની ગુલબરે—એ રાહ]

જીવ તું ચાલ જરાયે વિચારી, તારે સ્વારથે ઘા કરે કારી,
મતલબ કરવા દયા નહિ લાવે, બાણી સમજી ખીજને કસાવે;
ચોરી લાવી એરણુ પચાવે, સોઝના દાનથી પાપ ન બચે.

(૫૨)

બુદ્ધ.

સ્વાર્થ સાડે જુદું બોલી કરે પોતાનું કામ,
બકરાનો ભોગ સૌ કોઈ દે છે નહિ લે વાઘનું નામ;
મારે ભરોસાવાળાને ભારી, તારે સ્વાર્થે ઘા કરે કારી.—ચોક ૧

રૂપીઆ સાડે સોનું નુકશાને, કરવા સ્વાર્થ પાપ ન જાણે,
જીવતું જાણુ હોય કે અજ્ઞાને, કર્યાં કર્મ ભોગવવા પ્રમાણે.

બુદ્ધ.

લાંચ ખાઈ જુદી શાખ પુરે હિંમત રાખી મન,
સાચો જુદો શાખથી થાએ હાકમ દેવે દંડ;
જીવતું જોની મનમાં ધારી, તારે સ્વાર્થે ઘા કરે કારી.—ચોક ૨

કરવા સ્વાર્થ પોતાના કામે, કરે દેવ દેવી બદનામે,
પુત્ર માંદો સાજો થાય આરામે, હુંતો બકરો ચઢાવું તારે ધામે.

બુદ્ધ.

આયુષ્ય હોય તો ઉઠે જીવતો મટી જાય સૌ રોગ,
જીવતા જીવ બકરાને મારી મીઠ્યા આપો ભોગ;
હત્યા કરી આ અણુવિચારી, તારે સ્વાર્થે ઘા કરે કારી.—ચોક ૩

માતા સચરાચરમાં વ્યાપી, કરે હીંસા તે જાણવો પાપી,
કરો ભક્તિ મન સ્થિર સ્થાપી, આવ્યા કષ્ટ નાખો મા કાપી.

(૫૩)

ઝુલ.

સચરાચરમાં માને ગણે! તો દુઃખાય માનું મન,
અજ્ઞાની જે સમજે નહિ તેને સમજવો ભગ્તન;
રમે ઘટઘટ ખપ્પર ધારી, તારે સ્વારથે ઘા કરે કારી.—ચોક ૪

સમજી કરશે નહિ હુલ્યાયે, જેનું જાય તે કરે હાયહાયે,
કરશે માજી દ્વારે હુલ્યાયે, તેથી પાપ થાય અસંખ્યાયે.

ઝુલ.

ફળ ફૂલ નંવેદ ચડાવો ઘાટડી સોણુ શણુગાર,
મન માન્યા કામ કરશે માજી ખુશી થઈ અપાર;
અમીચાંદ કહેચાલો સંભાળી, તારે સ્વારથે ઘા કરે કારી.

ચોક ૫

આહિંસા વિશે છંદ રર મો.

[જીવ તું ચાલ જરા વિચારી—એ રાહ]

ભક્ત જનને સમજીને લેવું, વહેમી સમજે તો સમજાવી કહેવું,
મૂળ એક માલિકની છાયા, એક થઈને અનેક બનાયા;
શક્તિ રૂપે વસે મંમાયા, શક્તિ વિના બને નહિ કાયા.

(૫૪)

ઝુલ.

ઠહેમ છોડી મત મુકી માનો શિવ શકિત છે એક,
એક થડને અસંખ્ય હાળી પકડી રાખે ટેક;
ભિત્તર સમજી ધરી ધ્યાન રહેવું, ઠહેમી સમજે.—ચોક ૧

માલિક સઘળાનો આત્મારામ, શકિત વીના નથી સુનો હામ,
પશુ પક્ષી જીવો તમામ મોક્ષ જાવા ઘણી રાખે હામ.

ઝુલ.

વિકટ માર્ગ માલિકનો દેખો, જુઓ હાંખી ખજુર,
ઉપર ચડે તે તો રસ આખે, લોંચ પડે ચકચુર;
તેથી ગુરૂનું જ્ઞાન લેવું, ઠહેમી સમજે.—ચોક ૨

પાપ પુન્ય સમજાવે ગુરૂ જ્ઞાની,
કોઈનું મન દુખાવવું નહિ દયો માની;
મન દુઃખાએ પાપ દયો જાણી,
મન રાજીથી પુન્ય દયો માની.

ઝુલ.

કસાઇ કર્મ ઘણું કસાઇ કરતો, રાખી મન અભિમાન,
એક સમે ઘા પડ્યો હાથપર, ઘણો થયો હેરાન;

(૫૫)

પડે પીડા દુઃખ કેમ સહેવું, બહેમી સમજે.—ચોક ૩

કસાઈ પસ્તાઈ કરે વિચારે, ઘણા જીવનો મેં કીધો પ્રહારે,
પડ્યું દુઃખ હશેરે અપારે, રડે પસ્તાઈ વારંવારે;

, ઝુલ.

નિર્માળ મન કરી લિન થઈને, ધરી બેસો એક ધ્યાન.
પ્રાણી માત્ર હિંસા નવ કરશે, ખુશી થશે લગવાન;
કસાઈ સ્વર્ગે ગયો શાસ્ત્રે કે'વું, બહેમી સમજે.—ચોક ૪

હલકી વણું હિંસા ઘણી કરતા તેમાં ઘણા ગયારે સુધરતા,
પહેલાં બોકડાનો લોગ ધરતા, હવે કાન કાપી મૂકે ફરતા.

ઝુલ.

મતિયા તો મત મૂકે નહિ, મારી કુળ દેવી દુભાય,
સમજી પુરૂષ તો સમજી બેઠા, નહિ કરવી હત્યાય;
વેર બાંધી પેલે લવ સહેવું, બહેમી સમજે.—ચોક ૫

કુળ દેવી દીન દયાળે, એ તો સૌની કરે પ્રતિપાળે,
ખીને રૂઠી માર્ગે ચાલે, આઘ શક્તિ સર્વ જીવમાં મહાલે;

ઝુલ.

શક્તિ રૂપે રામ રમે સર્વમાં, કેમ કરી ઘા થાય,
પશુ જીવની હિંસા કરે તે, અજ્ઞાની કહેવાય;
અમીચંદ્ર કહે દયાદાન દેવું, બહેમી સમજે.—ચોક ૬

છંદ ૨૩ મો.

[મારી અરજ સુણો અંબામા અપ્પરવાળી—એ રાહ]

મહાકાળી દયાળી, સુરત શહેરમાં ગાળે,
આવી પાવાગઢથી, ઘીઆ ફળીએ બિરાળે;
તારાં દર્શન કરી પ્રસન્ન થયું મારું મને,
સજી સોળે શણગાર, બેઠા સિંહાસને;
માની હાળી બાળુ સીરોઈ માતા પ્રસન્ને,
ઝાડ બુમ્મર હાંડી તકતા સન્યા સૌ સાળે;
આવી પાવાગઢથી ઘીઆ ફળીએ બિરાળે.—ચોક ૧

તારા સેવક પાર્વતીશંકરના બે બાલે,
મોટા નાનાભાઈ મગનભાઈ સંપથી ચાલે;
કરે પૂજા આરતી માને કરે સવાલે,
મારી તુંહી તુંહી વાલી સદા લેજો સંભાળે;
માના છંદ કરવાનો હુકમ થયો મને આળે,
આવી પાવાગઢથી ઘીઆ ફળીએ બિરાળે.—ચોક ૨

તમે આપે કરતાં આપ, આપમાં રહેતાં,
નહિ સમજે મૂરખ તે હું કરું હું કરું કહેતાં;
બળ બુદ્ધિ રૂપે ઘટઘટમે જ્ઞાન દેતાં,
કંઈ અજ્ઞાની કડી ચોરી ચુન ચુન લેતાં;

(૫૭)

કડી છાપ ફેરવેથી નહિ થાયે ઝળે,
આવી પાવાગઢથી ઘીઆ ફળીએ બિરાજે.—ચોક ૩

તારા ભગતનને તારા દર્શનથી મુખ થાયે,
તમે કંસારાની કુળ દેવી સદા ગુણ ગાયે;
તું તો ભક્ત આધિન સૌ જગતની છે માયે,
અમીચંદ્ર સેવક તારો છંદ કરી ગુણ ગાયે;
મારે અંબા કાળી એક અખંડ કરે રાજે,
આવી પાવાગઢથી ઘીઆ ફળીએ બિરાજે.—ચોક ૪

છંદ ૨૪ મો.

(રાહ ઉપરનો)

આવો આવો મહાકાળી આપો મને દર્શને,
પ્રેમ ભક્તિએ ભનું ભગવતી થાયે પ્રસન્ને;
જગ માતા જનુની તમે જગતના કરતા,
આપ બેઠે સિંહાસન સોજે શાણુગાર ધરતા;
પગ પાયલ પાવડી પહેરી ખપ્પર લઈ ફરતા,
મુખ અદો અદો કરી શત્રુના પ્રાણુજ હરતા;
મહાકાળી મહાલક્ષ્મી એક અંબા ભૂવને,
પ્રેમ ભક્તિએ ભનું ભગવતી.—ચોક ૧

(૫૮)

નથી અંતર મારે એક શક્તિ એક એક,
કીધાં અનંત કામ તેવાં નામ તારાં અનેક;
જેયાં વેદ શાસ્ત્ર બહુ પોથી પુરાણ છેક,
તુંહી તુંહી આત્મારામ રાખો મારી ટેક;
એક બાણી આણી પ્રેમ નીશદ્દીન કરું વંદને,
પ્રેમ લક્ષિતએ લબ્ધું લગવતી.—ચોક ૨

મારી અસંગ્ય હૈલ્ય દળ રોળી ચારો ચરતી,
બહુચરી હૈલ્યને નામ બહુચરા મા ધરતી;
કાળી થઇ વિકાળી રક્તબીજને હરતી,
મારી હૈલ્ય દેવને સદા તું રક્ષણ કરતી;
તું તો કાળી દયાળી દયા કરો લક્ષતને,
પ્રેમ લક્ષિતએ લબ્ધું લગવતી.—ચોક ૩

હું તો પામર પ્રાણી શું કરું ને ક્યાં જાવું,
જ્યારે પડે દુઃખ ત્યારે તારી પાસે આવું;
તારું ધ્યાન ધરી એક ચીત્તે છંદજ ગાઉં,
મારું દુઃખ જાએ થાયે સુખ પૂર્ણ પદ પાવું;
અમીચંદ કહે, રાખો સુખી તંન મન ધને,
પ્રેમ લક્ષિતએ લબ્ધું લગવતી.—ચોક ૪

(૫૯)

વાઘેશ્વરી માતાનો છંદ રપ મો.

[રાહ ઉપરનો]

મારી માજી વાઘેશ્વરી હાથ જોડી કહું તમને,
કરી કૃપા કરૂણા લાવી બુદ્ધિ દો અમને;
અમે બાળક પશુ અજ્ઞાન આશરો તારો,
આવી અરજ કરી કહું નીધનીઓ નોધારો;
મારે નથી કોઇની આશ દાસ તમારો,
આપો રોજી રજક બળ બુદ્ધિ પુત્ર સંભારો;
હું હર ઘડી કરું સ્મરણ આવી લાગું તમને;
કરી કૃપા કરૂણા લાવી બુદ્ધિ દો અમને.—ચોક ૧

અમે તારા નામની દાલ આયક્તે ધરીએ,
કરી સહસ્ર નામે સ્મરણ માતા સમરીએ;
નામ એક રૂપ અનેક માત બહુચરીએ,
જેવા કામ કરે નામ પડે ભક્ત કન ધરીએ;
રાખી ભાવે ભજો ભગવતી જવાબ દે જમને,
કરી કૃપા કરૂણા લાવી બુદ્ધિ દો અમને.—ચોક ૨

હુળી મળી મનસુઓ કરી આવ્યા છંદ ગાવા,
કરી ભક્તિ ભજી ભગવતી પૂર્ણ સુખ પાવા;
અમે અઘોર પાપી આવ્યા કરી કાવાદાવા,
મેં કરી દેહ ધારણ ત્રિવિધ તાપ શમાવવા;
મારે એક નામની આશ જાવું કયાં ભમને,
કરી કૃપા કરૂણા લાવી બુદ્ધિ દો અમને.—ચોક ૩

(૬૦)

આપો જ્ઞાન ધરી માણું મુકિત કૃપા આજે,
તમે બુદ્ધિ રૂપે આવી સિદ્ધ કરો કાજે;
તમે સચરાચરમાં વ્યાપી ઘટ ઘટ કાજે,
લકતની આશ પુરી રાખો છો લાજે;
કહે અમીચંદ મા નથી જવાનો લમને,
કરી કૃપા કરૂણા લાવી બુદ્ધિ દો અમને.—ચોક ૪

છંદ ૨૬ મો.

ગાતા અશુદ્ધ બોલાય તેની સ્તુતિનો છંદ.

[રાહ ઉપરનો]

જરા અરજ અમારી સંભાળોને મારી મૈયા,
તમે જાણો છો પણ માને કહેવું લાગી ચૈયા;
મેં તો ગાયા છંદ આનંદે હરખ નહિ માયે,
થઈ પ્રસન્ન રહો સરસ્વતી આવી જીવ્હાએ,
લાગી માણી નામની ધુન લગત મન ભાયે;
જેમ શુરો ચઢે રણશુર સહસ્ર પડે ધાએ,
તેમ તે વખત નહિ રહે ભાન શુદ્ધ ગઢૈયા;
તમે જાણો છો થણુ મારે કહેવું લાગી ચૈયા.—ચોક ૧

(૬૧)

નથી ભણ્યો વ્યાકરણ પીંગળ કવિતા જાણી,
નથી કર્યો અભ્યાસ વંચકનો મા લો જાણી;
મારું ગાંડું ઘેલું જોખડું જોલાય જેભાની,
લાગી માજી ધુને જોલાય ન જોલું જાણી;
નથી તમને અજાણ્યું સઘળું જાણી રહ્યા,
તમે જાણો છો પણ મારે કહેવું લાગી પૈયા.—ચોક ૨

કરી ભક્તિ ગાતા છંદ વરસ થયા સાઠે,
સંસારી સુખ તમે ભાવે કમ્બુ" બક્ષિસે;
સદા મહેર કરી રક્ષણ કરજો હરનિશે,
* હાથ આપ્યો તો પાર ઉતારો કહું નામી શિશે;
મારા અવગુણ કરજો દૂર દયાળી અહિંયા,
તમે જાણો છો પણ મારે કહેવું લાગી પૈયા.—ચોક ૩

નથી વાણી પાણીનો પાર તમારે મન સ્હેલું,
તમે ખુદિ રૂપે જોલાવો કાલુ ઘેલું;
કરી રક્ષણ રખાવે, સ્થિર મન મારું પહેલું,
તમે પ્રેમ ભક્તિ જોઈ કામ કરો મા વહેલું;
કહે અમીચંદ મા તું તો મારી ગવૈયા,
તમે જાણો છો પણ મારે કહેવું લાગી પૈયા.—ચોક ૪

છંદ ૨૭ મો.

મારી અરજ સુણો અંબામા બહુચર બાળી,
 મહાલક્ષ્મી મારી માત કરો રખેવાળી;
 માનું તખ્ત દેખી કાંકડું કે અપરંપારે,
 માએ નખશીખ સજ્યા શણગાર ગળે ખીચ હારે;
 હાથે કડાં સાંકળાં રત્ન મણી ઝણકારે,
 માએ જડી દંત પર રેખ કરે ચમકારે;
 ધૂંમ છનન છનન બાળે પાંઉ પાએલ ઘમકારે,
 શીર મુગટ છત્ર ચોર નેનોમે કાજળ સારે;
 દામણી દુલ અકોટી નાકમે વાળી,
 મહાલક્ષ્મી.—ચોક ૧

હું ભૂલ્યો ભટકટો આવ્યો તમારે દ્વારે,
 માને દંડવત પ્રણામ કરું નમસ્કારે;
 તું આઘ શક્તિ મંમાયાનો અવતારે,
 ક્રીઆ સ્વર્ગ, મૃત્યુ પાતાળ કે નવલખ તારે;
 તું નિર્ધનીઆ નોધારાની આધારે,
 તે જળસ્થળ, મેરૂ પ્રગટ ક્રીએ સંસારે;
 બનબનમે વનસ્પતી ખીલ રહી હરીઆળી,
 મહાલક્ષ્મી.—ચોક ૨

જીવ જંતુ પશુ પક્ષીની કરો બરદાસે,
 તું ઘરઘર વ્યાપક આપ રૂપ પ્રકાશે;
 હું અજ્ઞાની અપરાધિ તમારો દાસે,
 બુઝો મેહેર દ્રષ્ટિ મારું પાપ પ્રલેકાર થાશે;

(૬૩)

તારૂં નામ ગરીબ નવાજ પુરો મારી આસે,
કરગરી માંગું કંગાળ તમારી પાસે;
મારા મનના મનોરથ પુરોની અપ્પરવાળી,
મહાલક્ષ્મી.—ચોક ૩

આજ આનંદ લયો તેરે દર્શનથી સુંખ પાયા,
થયું પાપ નિવારણ નિર્મળ હો ગર્હ કાયા;
કહે મહારાજગીર મોહ મત્સર છોડી માયા,
કામ ક્રોધ તજી તેરે નામસે ધ્યાન લગાયા;
સંવત ૧૯૨૬ મેં છંદ બનાયા,
ભાદરવા સુદ આનંદ ચઉદશે ગાયા;
કહે અમીચંદ મા પાર ઉતારો હાથ અલી,
મહાલક્ષ્મી.—ચોક ૪

છંદ ૨૮ મો—ધરતી કંપારો.

[મારી અરજ સુણો—એ રાહ]

ઓ જગત જનુની થયો ધરતી કંપારો જ્યારે,
મા જળ સ્થળ મેરૂ ખલણી ઉઠ્યું સંસારે;
સંવત ૧૯૨૭ મે સંસારે થયું ચક્ર મોટું,
મહા સુદ નોમને સોમવારે.

(૬૪)

તમે આપી ચેતવણી નહિ ચેત્યો સંસારે,
થયો ધરતી કંપારો દસેમ ને લોભવારે;
થમ્મ ડોલમ ડોલા પૃથ્વી અપરંપારે,
તમે લીધો બચાવી જગત સકળ સંસારે;
રાતે નવ કલાકનો આશરો થયો હુતો જ્યારે,
મા જળ સ્થળ મેરૂ ખલણી ઉઠ્યું સંસારે.—ચોક ૧

કોમ્મ બેઠો ને કોમ્મ સુતો કે ઘર મારૂં હાલે,
કોમ્મ કરે મનસુબો માળ ઉપર ચોર ચાલે;
કંમ્મ નાઠી સ્ત્રીઓ ના લીધા પોતાના બાળે,
કોમ્મ કહે ભૂત દોડે ને કોઈ કહે ગાડી ચાલે;
બેમ્મ ધરતી કંપારો ને પડી પેટમાં ફાળે,
તું અંબે દયાળી લીધી સૌની સંભાળે;
સુણી ધરતી કંપારો ને થયા સા નાચારે,
મા જળ સ્થળ મેરૂ ખલણી ઉઠ્યું સંસારે.—ચોક ૨

હાલી અરાઠ ભાર વનસ્પતી બડી ઘન ઘોરે,
બેઠે પંખી ઉડે ખુબ થમ્મ રહી શોરબકોરે;
બોલે મેના પોપટ છીલડી બોલે ચીંકારે,
પડી વડ વાઘણ તળવળતી કરે ખુબ શોરે;
બોલે લાલમલ હીરામલ કાકા કઉવા મોરે,
બોલે વાણી મધુરી કોએલ કરે ખૂબ શોરે;
ડોલ્યાં પહાડ પર્વત વહાણુ ડોલ્યાં પાણી મોબરે,
મા જળ સ્થળ મેરૂ ખલણી ઉઠ્યું સંસારે.—ચોક ૩

(૬૫)

જોધ ધરતી કંપારો ને પડ્યો સહુને ત્રાસે,
છાતી ધડકે ને વાતો કરે ઉભા સહુ પાસે;
કોધ કહે માણનો રથ ગયો આકાશે,
કોધ કહે એક દીન એમ પૃથ્વી બૂડી જાશે;
ગયે મહારાજગીર ભુખણદાસને તારી આશે,
કહે અમીચંદ મા મને તારો વીશ્વાસે;
રાખો તન મન ધનથી સુખીઆ અપરંપારે,
મા જળ સ્થળ મેરૂ ખલણી ઉઠ્યું સંસારે.—ચોક ૪

છંદ ૨૯ મો.

(મારી અરજ સુણો અંબા મા બહુચરબાળી—એ રહા)

મેં માણ નામસે જપતા ફરતા માળા,
મેં માણ નામસે સદ ફરૂં મતબાલા;
મેં માણ નામસે ગર્ભે ધ્યાન લગાયા,
મેં માણ નામસે ઉદરસે ખહાર આયા;
મેં માણ નામસે દુધ સક્કર ખુબ ખાયા,
મેં માણ નામસે બાળપણે સુખ પાયા;
મેં માણ નામસે એઢે શાલ દુશાલા,
મેં માણ નામસે સદા ફરૂં મતબાલા.—ચોક ૧

મેં માજી નામસે વિદ્યાભ્યાસ કરતા,
 મેં માજી નામસે ઉદ્યમ કરી પેટ ભરતા;
 મેં માજી નામસે દૂર દેશાવર ફરતા,
 મેં માજી નામસે મંત્ર કરી ધ્યાન ધરતા;
 મેં માજી નામસે ગુરુ કરી પીયા ખ્યાલા,
 મેં માજી નામસે સદા ફરૂં મતખાલા.—ચોક ૨

મેં માજી નામસે નિભેપત થઈ રહેતા,
 મેં માજી નામસે મન વાંછીત ફળ લેતા;
 મેં માજી નામસે સંકટ પડે તે રહેતા,
 મેં માજી નામસે જ્ઞાન કથી બોધ દેતા;
 મેં માજી નામસે લીધા જ્ઞાનકા ખ્યાલા,
 મેં માજી નામસે સદા ફરૂં મતખાલા.—ચોક ૩

મેં માજી નામસે દેખા રૂપ તદરૂપે,
 મેં માજી નામસે દેખા નિરંજન ભૂપે;
 મેં માજી નામસે દર્શન કરી રહ્યા ચુપે,
 મેં માજી નામસે મતલબ કરી ગયા છુપે;
 મેં માજી નામસે ગાઈ અમીચંદ ચાલા,
 મેં માજી નામસે સદા ફરૂં મતખાલા.—ચોક ૪

(૬૭)

છંદ ૩૦ મો.

[મધ ખીંડના છંદની રાહ]

માજી જોતાં જાણ્યું, મેં કાળ જગતને શીરે,
જોવા ચર્ચા રાજા નગર માંહે શીરે;
પાળે દયા ધર્મ દે દાન આણી ઉદ્ધાસે,
ભાંગે દુઃખીઆરાનું દુઃખ શહેર તપાસે;
ફરે નિર્ભય થઇ, નથી માથે કોઇનો ત્રાસે,
જોઈ નગર નીસર્યો બહાર નથી કોઈ પાસે.

અુલ.

નગર બહાર રાજા ફરે ગુણવંત ગુણી જન,
કાતક દીકું કારમું વિચાર કરે છે મન;
જોવાને રાજા ઠરી ઉભો રહ્યો સ્થિરે,
જોવા ચર્ચા રાજા નગરમાંહે શીરે.—ચોક ૧

દીકું સુંદર સરોવર ઠંડી ઠંડી ચાલે લહેરે,
જોયા એક એકના શત્રુ રાખે છે વેરે;
એક બકરાને વાંદરે આદ્યો રાખી બેરે,
મારી કાળ ઉછળતો વાઘ વાંદરને ઘેરે.

અુલ.

સિંહ દોડતો આવ્યો મૂકી વાઘ પર ડોટ,
થાપટ મારી પાડ્યો મૂખમાં ઘાલી કોટ;
દેખીને રાજા થર થર ધ્રુજે શરીરે,
જોવા ચર્ચા રાજા નગરમાંહે શીરે.—ચોક ૨

(૬૮)

મારી રૈયત બાપડી બકરા જેવી કહાવે,
વાંદર રૂપી ફેંજદાર તેને દબાવે;
વાઘ રૂપી વજીર કરી ત્રાસ અમલ બજાવે,
સિંહ રૂપી રાજા મારી આણ અંદર સહુ આવે.

જુલ.

રૈયત હરે ફેંજદારથી ફેંજદાર શીર વજીર,
વજીર હરે છે રાયથી, નહિ ધાક રાયને શીર;
રાજા કહે આખર મરવું કાળ મારે શીરે,
જોવા ચર્ચા રાજા નગર માંહે ફીરે.—ચોક ૩

આવ્યો વરાગ્ય મનમાં રાજા છોડી રાજપાટે,
આ સિંહને બંદુક મારે જશે જમ હાટે;
રાજા છોડી ગયો વનવાસ એકલી જાતે,
છે જીવે જીવનો કાળ મૂખ હરખાતે.

જુલ.

હે શ્વાસો શ્વાસ વાઘ ઉઠ્યો એ વાઘ નહિ મહાકાળ,
સિંહને શીયાળનો કોળીયો મારી રૂપ પર કાળ;
અચે કહે કોણ લક્ષ્મી રાખી રહે ધીરે,
જોવા ચર્ચા રાજા નગર માંહે ફીરે.—ચોક ૪

થયું જ્ઞાન રાજાને સતગુરને જઈ શરણે,
શુદ્ધ મનથી બોલ્યા ગુરને લાગી ચરણે;
દેહ નથી મારી થયું નક્કી અંતઃકરણે,
ગુર મંત્ર મળે થાય અમર લાંગરો લય મરણે.

(૬૯)

કર્મ ખી બાળ્યા વીના ન થાય આત્મ શુદ્ધ,
અજરજરે ગુરૂ મળે, તો ઝટ ઉઘડે ભુદ્ધ;
આનંદમાં રહીને અમીચંદ ચડે ધીરે ધીરે,
જેવા ચર્ચા રાજા નગરમાંહી ફીરે.—ચોક ૫

મધખિંદુ સંસારનો છંદ ૩૧ મો.

[મારી અરજ સુણો અંબામા—એ રાહ]

મારા સાચા ગુરૂ અંબામા ગુણ ગંભીરે,
મેં તો સાંભળ્યાં શબ્દ ગંગાજળ નિર્મળ નિરે;
એક દ્રષ્ટાંત મુકી કહું મધ ખિંદુ સંસારે,
એક ફરતો મુસાફર જંગલકે મોઝારે;
દીઠો ગજ આવતો પુંઠે કરતો કુંકારે,
ગલરાધ ચડયો વડ ઉપર કરતો વિચારે.

ગુલ.

તલપી ગજ ત્યાં આવ્યો, ભીડી વડ શું બાથ,
મુસાફર ગલરાય ઘણું ત્યાં નથી કોઈ સંગાથ;
ખીએને એનું થર થર ધ્રુજે શરીરે,
મેં તો સાંભળ્યા.—ચોક

એ બુઝો તમાસો સાંભળો સુરતા રાખી,
ભીડી બાથ ઉઝેડી વડને દીધો નાંખી;

(૭૦)

વડ નીચે હુતી એક વાવ સત્ય કહું ભાખી,
ડાળીએ હુતો મધપુડો અસંખ્યા માખી.

અલ.

મુસાફર લટકી રહ્યો, આલી વડ ડાળી,
મૂળી પકડી વડની, રહે આંસુ જાય ચાલી;
જીવે તો નીચે અજગર નહિ રહે ધીરે,
મેં તો સાંભળ્યા.-ચોક ૨

મેં પહોળું કરી જીએ અજગર જીવનો કાળે,
જો પડે મુસાફર ઝડપી મોંમા ઘાલે;
એક બીજું કાતક દીકું મુસાફર બાળે,
જો ઉંદર કાતરે જો પકડી છે ડાળે.

અલ.

કાળો ઘોળો ઉંદર જો કાપે વડની ડાળ,
હુઃખ દરીયામાં ડુબીયો, પડી પેટમાં ફાળ;
તૂટે તો મુળી અજગર ખાશે શરીરે,
મેં તો સાંભળ્યા.-ચોક ૩

પડયું મધખિંદુ મધપુડામાંથી જ્યારે;
મેં પહોળું કરી મધ ખિંદુ ઝીલે ત્યારે;
છે નીચે ને ઉપર કાળ કરો વિચારે,
તમે સમજો સર્વ જન મધ ખિંદુ સંસારે.

અલ.

સમજે મુસાફર મનમાં, વડ મુળી કતરાય,
તૂટે પડીશું વાવમાં તો નક્કી અજગર ખાય;

(૭૧)

સમજે પણ જીલે મધમાં મોહ રાખી ધીરે,
મેં તો સાંભળ્યા.—ચોક ૪

વડ મૂળી આવરદા દોરી સર્વ દ્યોને જાણી,
કાળો ધોળો ઉંદર રાત દીવસ દ્યોને માની;
અજગર રૂપી છે કાળ સમજે સૌ પ્રાણી,
આ દ્રષ્ટાંત મૂકી સમજાવે છે ગુરુ રાની.

બુદ્ધ.

સંસાર દુઃખનો દરિયો, સુખ સ્વમાને સમાન,
મધખિંડુ સૂખમાં રહ્યું, નીકળ જાયગા પ્રાણ;
કરે છે સદા કાળ સર્વને શિરે,
મેં તો સાંભળ્યા.—ચોક ૫

ખાંધી દોરી આવરદા આવ્યા સૌ સંસારે,
રાત દિવસ કાતરી દોરીનો લાવે પારે;
એમ કરતા આવરદા દોરી તૂટે જ્યારે,
જીવ જશે એકલો છોડી સખ સંસારે.

બુદ્ધ.

કાળ કરશે કોળીઓ અણચિંતવ્યો એકવાર,
અસાર વસ્તુ છોડજો સંધરો વસ્તુ સાર;
સમજ્યા તે બેઠાં અમીચંદ ઠરી રહે સ્થિરે,
મેં તો સાંભળ્યા શબ્દ ગંગાજળે નિર્મળ નીરે.

(૭૨)

છંદ ૩૨ મો.

[લાવણી જુના રાહની]

મેઠે સિંહાસન અંબામા ખપ્પરવાળી,
તારા નામની પકડી ઢાલ, આપો દર્શન દયાળી;
સજે શણગારે, ચત્રભુજ ત્રિશુળધારી,
પાંઉ પાએલ કરે ધમકાર કમર પટો છે ભારી;
ગળે ખીચ હારે, રહ્યા રત્નમણિ ચમકારી,
તારી લીખ લીખ જાઉં બલિહારી શીર મુગટ છે ભારી.

ગુલ.

હીરા રત્નમણિ ઝળકી રહ્યા, હુવા ચંદ્ર સૂર્ય પ્રકાશ,
ફૂલવાડી ખીલી રહી, ઉડી ચંપાની ખૂબ વાસ;
એવી તારી શોભા મૂકીને નહિ જાઉં ચાલી,
તારા નામની પકડી ઢાલ, આપો દર્શન દયાળી.—ચોક ૧

ચૌદ લોક કીધા, તેના જુદા જુદા છે ધામે,
અતળ વિતળ નિતળ સુતળ તળાતળ નામે;
રસાતળ મહાતળ એવા એવા કીધાં તેં કામે,
એ સાત લોક પાતાળ તેના કહ્યાં મેં નામે.

ઝુલ.

સાત પાતાળ રચ્યાં તમે, તેના ગુણ ગાઈ મા આજ,
સાત લોક ખીજા કહું, મારી રાખો અંબામા લાજ;
અંખે દયાળી, શંખનપુર બહુચર બાળી,
તારા નામની પકડી ઢાલ, આપો દર્શન દયાળી.—ચોક ૨

ભૂલોક પેહેલું ભૂવર લોક તો ખિરાજે,
શ્વરલોક છે મહાલોક, જનલોક તપલોક ગાજે;
સાતમા સત લોક સૌની રાખો તમે લાજે,
ઘટ ઘટ વ્યાપી મા તું, શક્તિ રૂપે ખિરાજે.

ઝુલ.

ચૈદ લોક સ્થાપ્યા તમે, તારી સઘળે ફેલાઈ મા આણ,
શક્તિ વિના સુનો ઠામ નહિ, તારા શા શા કરું વખાણ;
જુઓ મહેર દ્રષ્ટિ, ચાકરપર ચાચરવાળી,
તારા નામની પકડી ઢાલ, આપો દર્શન દયાળી.—ચોક ૩

અરે અંબામા, ચાકરપર રીસ નહિ ફીજે,
દાસ બાણીને દર્શન દો, ભૂલચુક સંભાળી લેજે;
આખરની ઘડીએ, તું વીના વાલી નહિ ખીજે,
ત્રણ લવની ખખર તમે આપી, આંચો છું જવું લવત્રીજે.

ઝુલ.

અલ્પ આયુષ્ય આવી રહું, પડીશ લક્ષ ચોર્યાંસી માંહી,
ચમ બાંધી મારશે જીવને, તે કેમ સેહેવાશે તાંહી.

(૭૪)

અમીચંદ્ર કહે છે, ઉતારો પાર હાથ આલી,
તારા નામની પકડી હાલ આપો દર્શન દયાળી.—ચોક ૪

છંદ ૩૩ મો.

[રાહ ઉપરનો]

ચડી રણુ શૂરે, બની અંબામા વિકાળી,
ખખર ભરવાને કાજ રાવણુ મારવા આલી;
કરી છાંયાં રૂપ, સીતામા ધર્યું નામે,
પરણ્યા દશરથ સુત રામ, કરવા ભક્તનના કામે;
જયા વનવાસે, છોડી અયોધ્યા નગરી ધામે,
રામ લક્ષ્મણુ સીતા માત, કીધો વનમાં વિશ્રામેં.

બાગ બનાવી ફૂલ વાવીઆ, સીતારામ રમે છે ત્યાંય,
લક્ષ્મણુ ગયા મૃગ મારવા આંચો રાવણુ યોગી થઈ તાંહ;
સીતામા આવ્યા, ભિક્ષા આપતાં લીધા આલી,
ખખર ભરવાને કાજ.—ચોક ૫

ચાપી લઈ ચાલ્યો, આંચો લંકાની માંય,
રામ લક્ષ્મણુ સાંભળી પડ્યા પૃથ્વી મુછાય;
સીતાને શોધે રામ લક્ષ્મણુ રડે વનમાંય,
આવ્યા પંચવટી માંચે, વાંદર બેઠા જ્યાંચે.

(૭૫)

અલ.

નળ નીળ જાંબુવંત જોધે, હનુમાન સુગ્રિવ વાત,
વાળીવાંદર મારો તમે, શોધી લાવું સીતા માત;
સાત તાડ વિંધી, રામે માર્યો વાંદરવાળી,

અપ્પર ભરવાને કાજ.—ચોક ૨

શોધે સીતાને હનમંત ધીર બહુ બંકા,
ગયા સમુદ્ર કુદી પાર મળ્યા સીતા ગઠ લંકા;
અખર સુણી રામે, લઈ સૈન્યા ચડ્યા અસંખા,
બાંધી પાણી પર પાજ, ઉભા લંકા લઈ ડંકા.

અલ.

વિલિષણુ ભક્ત છે રામના, તે તો રાવણુ કેરા ભાઈ,
અખર સાંભળી રામ આવ્યા, હરખ્યા સીતા માઈ;
કોખ્યા હનુમાને એક પળમાં લંકા બાળી,

અપ્પર ભરવાને કાજ.—ચોક ૩

મંમાયા યુધ્ધે, લડે રામચંદ્ર મહારાજે,
તોડી લંકા માર્યો કુંભકરણુ, આવી ઈંદ્રજિત ગાજે;
ચડ્યા લક્ષ્મણે, કીધો ઈંદ્રજિતને પ્રાજે,
હુમઈ રાવણુ પાતાળ મારી મકરંધવજ્રને આપ્યું રાજે.

અલ.

લંકામાં આવી યુદ્ધ માંડીયું અઢાર પદમ વાંદર રામની સાથ,
દશ મસ્તક વીશ ભૂજ રાવણુ માર્યો મળ્યા રામચંદ્ર સીતામાત;

(૭૬)

વિલિષણ સ્થાપ્યો લંકાની કરો રખેવાળી,
ખપ્પર ભરવાને કાજ.—ચોક ૪

વિલિષણ સ્થાપી સીતામા લીધા સંગે,
રામ લક્ષ્મણ હનુમાન, ચાલ્યા અયોધ્યા ઉમંગે;
માગમેં જાતાં રહ્યા રાતે વાસો રંગે,
ગયા ફરવા ખીર બજરંગ દીઠો રાવણ અડબંગે.

અંક.

સહસ્ર મુખી રાવણ દીઠો, હનુમંતે જમને ત્યાંય,
લંકા બાળી રાવણ માર્યો, ને રામ લક્ષ્મણ આવ્યા આંય;
એવું સુણી બોલ્યો, તારા રામને પટકું ઝાલી,
ખપ્પર ભરવાને કાજ.—ચોક ૫

હનુમાન કહે છે, અલ્યા બોલ મુખ વિચારી,
એક મુકકીએ લઉં પ્રાણ, ખીજ માફ તો જાઉં હારી;
રાવણ કહે માર ભાઈ, રઘુવીર કહિ મુકકી મારી,
રાવણને અઢે જેમ ફૂલ, અલ્યા ખા મુકકી એક મારી.

અંક.

મુકકી માફ તો મરી જશે, જા કહી મારી એક ધોલ,
ગડદા પેચ થઈ નાસી ગયો અમીચાંદ કહે બોલ્યા બોલ;
નાસો રામ નાસો પેલો રાવણ આવશે ચાલી,
ખપ્પર ભરવાને કાજ.—ચોક ૬

છંદ ૩૪ મો.

ચાલો ચાલો મહારાજ હાં રહેવાનું નથી ક્રમે,
 મેં સહસ્ર મૂખી, રાવણ જોયો તેને ધામે;
 એવું સુણી બોલ્યા રામ લક્ષ્મણ બંને ભાઈ,
 તમે કેમ શૂરવીર થઈ બોલ્યા ગભરાઈ;
 કહે હનુમંત મેં કંઈક રોલ્યા રણ માંહિ,
 આવો બળવાન બળીઓ દીઠો ના કાંઈ;
 હજી સાલે, મારાં હાડકાં પાંસળા ભાઈ,
 કહે રામ સીતાને ચાલો અયોધ્યા માંહી;
 કરી ક્રોધ સીતામા કહે કરું સંગ્રામેં,
 મેં સહસ્ર મૂખી રાવણ જોયો તેને ધામે.—ચોક ૧

ચલ બતાવ, ઉઠ મારા માડી જ્યા વીરે,
 તારા મારનારને મારી આજ પીઉં રૂધીરે;
 એમ કહી ચાલ્યા સંગે લીધા બજરંગ બીરે,
 લીધાં ધનુષ્ય બાણ હથીઆર, ભાથા ભરી તીરે;
 તમે રામ લક્ષ્મણ બેસો ધરી ધોરે,
 એમ કહી ઉભા જ્યાં રાવણનો પહાડ ગંભીરે;
 આઘા રહી બતાવે પેલો જીવો રાવણ એનું નામે,
 મેં સહસ્ર મૂખી રાવણ જોયો તેને ધામે.—ચોક ૨

કરી ટંકાર; ધનુષ્યનું બાણ માણ્યો લીધું,
 સુણી શબ્દ ગયા ગભરાઈ, જગત સહ બીધું;

મારી બાણ, તોડી પહાડ રાવણને દુઃખ કીધું,
 થયા કોટન કોટી રાવણ રણ ઘેરી લીધું;
 કર્યા પંચ મૂળી હનુમાન બળ બહું દીધું,
 કોપ્યાં બખર ધારી સ્વરૂપ બીહામણું કીધું;
 બે હોઠ જમીન અસ્માન ફાડી મહોદ્ધમે,
 મેં સહસ્ર મૂળી રાવણ જોયો તેને ધામે.—ચોક ૩

માજી મારે બાણ રાવણને ચાલે લોહી ધારે,
 પડે લોહી રાવણ થઈ આવી માજીને મારે;
 ભયંકર સુણી ટંકાર રામ વિચારે,
 ચાલો લક્ષ્મણ રણમાં, અબળાના શા ભારે;
 થઈ બખર માને આવે રામ લક્ષ્મણ વારે,
 આવું જોશે સ્વરૂપ તો નહિ માંડે સંસારે;
 બાંધી જોળી પુઠે હાથ લાંબા કીધા સામે,
 મેં સહસ્ર મૂળી રાવણ જોયો તેને ધામે.—ચોક ૪

કરી છ છ મહીનાના બાળ જોળીમાં ઘાલી,
 કરી ક્રોધ લડે ભા ફરે રણ મતબાળી;
 માએ મૂળ પસારી માર્યા મોઢામાં ઝાલી,
 કંઈ નાઠાને પકડી મુકે મોઢામાં ઝાલી;
 મારી દુષ્ટ, પાપીને રણ કીધું સૌ ખાલી,
 જોળી છોડી કે નાઠા રામ લક્ષ્મણ ગયા ચાલી;
 રૂપવતી, લઈ હનુમાન આવ્યા મુકામે,
 મેં સહસ્ર મૂળી રાવણ જોયો તેને ધામે.—ચોક ૫

ક્રોધે નેત્ર રાતા, જોધ રામ લક્ષ્મણ ડરીયાં,
 યોગ માયાનો અવતાર ખપ્પર એણે ભરીયાં;
 જોધ યુદ્ધ, રામ લક્ષ્મણના ગર્વ ઉતારીયાં,
 પછી આવ્યા અયોધ્યા માંહી કાર્ય સહુ સરીયાં;
 ચાર યુગ મા ધરી અવતાર દેવના દુઃખ હરીયાં,
 કહે અમીચંદ માએ માયા કરી રૂપ ધરીયાં;
 રાત દિવસ, ફરે માનું ખપ્પર ભરવા કામે,
 મેં સહુસ્ર મૂખી રાવણ જોયો તેને ધામે.—ચોક ૬

છંદ ૩૫ મો.

(હરી દ્વારકાસે ધાયે ભગતને ખાતર ડોકોર આયે—એ રાહ)

સૂર્ય પુત્રી તાપીમાત તમે સાંભળો મારી વાત,
 રેલે કીધો છે ઉત્પાત કયું બળ ભારી;
 આવ્યું ખરાનપૂરથી પાણી દ્વનિયા ઉંઘમાં રહી અજાણી,
 તેને લાવી ખેંચી તાણી કીધા તારમતારી.
 ઓગણીસેં ઓગણ ચાલીસે જોઈ વદ તેરસને દીને,
 રેલ પાડતી આવી ચીસે આપો ઉતારો દીન ચાર;
 ચાર દિવસ પરોણા રહીશું પાછા આંથી ઉપડી જઈશું,
 જઈને સમુદ્રમાં મળીશું એતો નક્કી ને નીરધાર.
 તાપી માતા સાંજળી કાને આપ્યા રેલને બહુ માને,
 રહો સુખે કરો મીજબાની કહે વારંવાર;

એવી તાપી તું દયાળી આવે રેલની છોળોચાળી,
એ તો ફરતી મતબાલી નહિ કંઈ કરતી વિચાર.

ફેકતા.

સુણ દેવી જોઈ રેલનું પાણી માત ગભરાણી હવે કેમ કરીએ,
સુણ દેવી દડમજલ આવતી રેલને કરતી ગેલ ક્યાં ઉતરીએ;
સુણ દેવી કીનારા ભરપૂર વાધું શૂર શહેરમાં ફરીએ,
ખાડી કોતરણ ભરાઈ રેલ માત ઉભરાઈ,
તે તો કોઈથી ન રહેવાઈ કરે કીલકારી;
આવ્યું બરાનપૂરથી પાણી ફૂનિયા ઉંઘમા રહી અબાણી,
તેને લાવી ખેંચી તાણી કીધા તારમતારી.—ચોક ૧

રેલ તો વ્યાપી ચોગરદમ મુકી સૌની શરમ,
તાપી માતા ખાઈને ગમ બેઠાં આઘા ખસી;
દીકું વિકરાળ આવતું પાણી આવી રેલ મેં ન જાણી,
કીનારા કરતી ધુળ ધાણી પાણી આવે ધસી;
ચાદશે તો ખારે બજાર, થઈ રહ્યો હાહાકાર,
પાણી ચઢતું જાય ધોઝર લોકો રહ્યા ફસી;
જે જ્યાં હતું ત્યાં ત્યાં ત્યાં તે તો પાણીમાં કહાં જાય,
પાસે હોય તે બેઠા ખાએ, વાતો કરતાં હસી.

ફેકતા.

સુણ દેવી સારા શહેરમાં ફરે ને ચારો ચરે રેલ છે ભુખી,
સુણ દેવી આવી ફરથી આતી નહિ ધરાતી કરતી બહુ દુઃખી.

(૮૧)

સુણુ દેવી રેલ જાય ત્યાં નુકશાનને લેતી જન નહિ કોઈ સુખી,
કંઈ ગામ ગયાં તણાઈ એની ખબર નહિ જણાઈ;
તળીઆ આટકથી વણાઈ ગયા નાચારી,

આવ્યું ખરાનપૂરથી પાણી.—ચોક ૨

સુરત શેહેર ઉઠ્યું ગભરાઈ રક્ષા કરજો અંબા માધ,
દુનીયા તમારી કહેવાય કડું વિનંતી વારંવાર;
રક્ષા કારણ આવો તમે હાથ જોડી કહીએ હમે,
રેલ માતા હમને દમે હવે આથી તું ઉગાર;
શક્તિ રૂપે રહી તું વ્યાપી ગંગા જમના તું છે તાપી,
નવસેં નાવાણુમાં વ્યાપી તારી લીલા છે અપાર;
રેલે દુઃખી થયા કંઈ જન કંઈનાં ખોદાયા ભુવન,
કંઈ તો સોંપી તન, મન, ગયા છેડીને સંસાર.

ફેકતા.

સુણુદેવી જોઈ સૌનું કલ્યાણ ને સાંભળી કનને રક્ષણ કીધું,
સુણુદેવી રેલ પરોણા ગયા કાદવ પડી રહ્યા જગત સૌ ખીધું;
સુણુદેવી મુંબઈથી મદદ મોકલી અટ દ્રવ્ય બહુ દીધું,
નુકશાન જમને જે નોંધાવે તે તો રૂપિયા લઈને આવે;
પડ્યાં ઘરો પણ બંધાવે એવી આફત ગઈ ભારી;

આવ્યું ખરાનપૂરથી પાણી.—ચોક ૩

એકવીશ કલ્પના પુરાણી અરજ સાંભળો દયા આણી,
કરૂણા કરીએ દાસ બાણી હાથ જોડી કે' લક્તાન;

(૮૨)

સુરતની દુનિયા છે દુઃખીઆરી . આગ પાણી વારંવાર,
એવી આફત ભારી ભારી આવે અણચિંતા ભુવન;
કણચિંત માત્ર કહું છું હું બાકી દુઃખ પડે છે બહુ,
તે તો જાણો તમે સા સુરત છે નિરધન;
એવું સમજીને સ્થાય કરજો, આવી આફતે ઢાલ ધરજો,
મસ્તાન પરાણા દૂર કરજો, કંઈ જીવ પામે છે મરણ.

કૈકતા.

સુણદેવી શક્તિરૂપે તું એકને રાખો ટેક અરજ કાન ધરજો,
સુણદેવી સુરતમેં અમીચંદ્ર બેડી કહે છે છંદ માને સ્મરજો;
સુણદેવી સેવકને શરણાંગત રાખી મા અટ કામ સિદ્ધ કરજો,
તું આદ્ય શક્તિ અલબેલી, આયક્ત વખતે વહેલી વહેલી;
તમે આવો સોના બેલી કૃપા છે તારી,
આબું બરાનપૂરથી પાણી.—ચોક ૪

છંદ ૩૬ મો.

[રાહ ઉપરનો]

ઉઠો અંબા જમવા માટે, થાળ કંચનકી ધરાય;
મંદર રસોડા બનાય, અણકુટ ભારી મૂકયું જળજમનાનું પાણી,
નહાવણ કરો હેત આણી, કીધી ભુક્તિ મનની જાણી, કૃપા તારી;
આદ્યચીરી મૂકી વહેલી, રાયતી મેથીયા કેરી વહેલી, કેરા કરમદા
સહુ મેલી, રાયતા, લીલાં દરાખ કંદળીના લઈ આવે,

(૮૩)

ચીલડા અંદર રાઈ મીલાવે, તે તો માણને બહુ લાવે,
દુધો ખારેકના કીધા, રાયતા લીધા વીણી વીણી,
કાકડી મૂકી છે મા છીણી, દધને લાવે ફીણી,
હેતલાવથી કીધાં, કેથમી મૂળા ને સક્કરીયાં;
સુરણ પુરણ તાબ કરીયા, માની થાળમાં ધરીયા, કારજ સીધાં.

બુલ.

મોગરી મોરસનાં રાયતાં ખીર બાકળારે મગ ચણાળ,
ચોસેંઠ બંડ ચોસેંઠ દીવડાં કરી ભુક્તિની નહિ મણાળ.

ફેકતા.

લરૂચી લીમડાની છે લાળ, મૂળાપણી તાળ, વધારી માળ;
પાલખ મેથી ચોલાઈ, સહુથી સવાઈ કુખીની લાળ,
મોરલીધર બંસીવાળા કૃષ્ણ છોગાળા થયા તારાળ,
કણુળચો ચોર કલેસ, રાખી મા પ્રેમ લેજે મારી માળ,
ક્ષમા કરજે આઘ લવાની, લાળ બે રહી ગઈ અબાણી,
લુંણી સુવા ચુકાની આણી, દામો કહું નાહારી,
મૂકયું જળ જમનાનું પાણી.—ચોક ૧

કોળું તુરીયાં છે રસાળ, દુધી અંદર ચણાદાળ,
તેનો ખૂબ બેઠો મા તાલ નાંખ્યો મશાલો ગરમ;
ચાર ચીરી વેગણની કરી, ધાણા છૂં મરી ભરી,
માળ લેજે ફરી ફરી, હોઠ થાશે ઝમાઝમ.
ગલકાં તાબ લાવી મોળી, માંહે નાંખી શિયાળું ચોળી,

(૮૪)

તાજી તાજી પાપડી છેલ્લી, લીલવા તીખા તમ તમ;
ભીંડા કારેલા વઘારી, ચીલડાં કાકડી છે બહુ સારી,
ખ્યાલા મૂક્યા હારોહારી, માંહે શાક નરમ.

બુલ.

મોગરી ગુવારશિંગ, પંડોળા થાળમાં,
ધરી વાલોળ સફેદ લીલી કુનઝારજી,
તીનશાર કાળિંગડા અલુખડા કંટોલા, સાંગરી સારજી.

ફેકતા.

કંટોળા સાંગરી સાર પરવર ગીલોડા ફણસી સૌ કરીયાજી,
પાપડ પાપડી છે નીકા કરકરવડી; ને પતળવડીયાજી.
કાચલી કોઠીમડા સાર લજીયાં ભાત ભાતના તળીયાજી,
કેળાં મેથી રતાજી વેંગણ પોષ ગલકાના ધરીયાંજી;
પાકી કેરીનો છે રસ, શેરડી દાડમ નારંગી ફસ,
ખીજ મેવા લીધા મસ, મીઠાઈ ભારી,

મૂકયું જળ જમનાનું પાણી.—ચોક ૨

વેડમી લાડુ લાપસી, પહેલાં ખીર લેંચી રોટલી;
કેળાં શીરો શિખંડ બામુંદી, પહેલાં ધરી મલાઈ પુરી,
માલપુડ મગદળ સાર, ગુંદર પાક મગજ તંયાર,
થાપડાં સુવાળીનો બહાર, ઘુઘરા સંનુરી દળ હલવો ને છે ઘારી,
ઠોર કચોરી સેવાઈ સારી સુખડી લીધી ભારી ભારી,
નહિ રહી અધુરી, મોતી ચુરના લાડુ તાળ,
સૂતરફેણી ગેલર ખાળ, સકરપારા દહીંથરા આઝા છે ફરસી પુરી;

(૮૫)

ઝુલ.

જલેળી અમૃતપાક, થાળમાં કળીના લાડુ મેસુર પાકળ,
ખરપ્પી પેંડા કોપરાપાક, આરોગો સુંદર શાકળ.

ફેકતા.

આરોગો સુંદર શાક, ચોસેંઠ જોગણી અંબા સાથેળ,
મેવા મીઠાધ પકવાન, ચોર મધુપાન લીધાં માચે હાથેળ,
જમે ભાતભાતની સુખડીયાં દહીંવડા દહીંમાં આથેળ,
માવો મોડીયાને મૂક્યો આરોગીના લાડુ સાથેળ,
સવે હાજર છે તૈયાર, માળ લેજો વારંવાર,
ગંગાળનું પાણી સાર, ભરી મૂકી આરી,

મૂક્યું જળ જમનાનું પાણી.—ચોક ૩

ખીરંજ દૂધ ઉના કરીયાં, દાળ ભાત થાળમાં ધરીયાં,
ખ્યાલા કઢીના મા ભરીયાં, સેવક ઉભો સન્મુખ પાસ;
ભરી જળ કંચનની આરી, મૂખડું ધ્રુવે વારંવારી,
ચોસેંઠ પાનનું ખીડું ભારી, માળ કરજો મૂખવાસ;
સંવત્ ૧૯૩૮ સે માગસર સુદ ૩ ને દિવસે પુર્યો અણકુટ,
નમાવી શિષે અંબા પુરે આશ, મારી ભૂલ કરજો મા માફે,
નહિ ખમાય તમારો તાપે, તમે છો સૌના મા બાપે,
હાથ જોડી કહે દાસ.

ઝુલ.

અપાર વસ્તુ છે અણકુટમાં, લીધી સાર વસ્તુ છંદ માહેળ,
કરી દર્શન આનંદ થયો, વિન્યાશંકર સેવક છે ત્યાહેળ.

ફેકતા.

વિન્યાશકરં સેવક છે ત્યાં પુરી અણકુટ ઉભા માની સામાજી,
કરી જીવિતથી ગોઠવણી ગોઠવી, ઉભા સેવક સેવામાંજ;
દર્શન અણકુટના કરવા, સુરતના લોકો આવે દેહેરામાંજ,
અમીચંદ કહે છંદ કરી, સાર વસ્તુ મેં લીધી આમાંજ.

સુરત શહેર આમલીરાંન માહરું રહેવાનું મકાન,

સદા ધરું તમારું ધ્યાન આશા તાહરી,

મૂકયું જળ જમનાનું પાણી.—ચોક ૪

છંદ ૩૭ મો.

(રાહ લંગડી)

સુરત તો સુનેકી મૂરત ધીઆ ફળીઆનાં જો રહીયાં,
અંબામાનું, માનું તખત દેખી સખ મોહ રહીયાં;
પ્રથમ પોળમાં પેઠો તમારી, દરવાજામાં આ રહીયાં,
બાર પગથીયાં, પગથીયાં ચડી સન્મુખ ઉભા રહીયાં;
હાથ જોડી માને શિષ નમાવું ગુણ તમારા ગા રહીયાં;
કરી દર્શન તમારા મેરા દીલ હરખાં રહીયાં.

બુલ.

[ભજન ધીરાની રાહનું]

માના મુખડા ઉપરરે, કોટી કોટી ચંદ્ર તેજ ખીલાં,
કયા કહું તમારી શોભારે, અપરંપાર રચી લીલાં;
મુગટ તમારો હીરે જડયોરે મહીં પંચરત્ન પોખરાજ ખીલાં.

(૮૭)

ફેકતા.

કાનોમેં કુંડળ ઝળકી રહ્યા જેસી બીજલી કરે છે ચમકારે,
કાળીગાંડી પાટીઆ બીરાબે, ગળેમેં નવશેરો હારે;
કડાં સાંકળાં બાંહે બાબુબંધ વેઠ વીંટી કરે ચમકારે,
સુંદર મુખપર વાળી શોભે, નેનોમેં કાજલ હો રહીયાં;
અંબામાનું, માનું તખત દેખી.—ચોક ૧

પાંઉંમે પાએલ તોડા ગઠોડા, અણુવટ વીછવાં ગાળ રહીયાં,
છદલા છવીંટીઆ, છવીંટીઆ છનન છનન બાળ રહીયાં;
ચીણુપટી ચમકલી શોભે, શોળે શાણુગાર સાળ રહીયાં,
અંબામાનું, માનું કરી દર્શન રાળ રહીયાં.

ઝુલ.

માની જમણી બાબુરે ગીરજનનંદન ગણેશ ગાબે,
જામી બાબુશંખન પુરિરે, માતા બહુચરી આપે બીરાબે;
મા સુંદર તમારો ગભારો રે, મહીં ઘડીયાળો બાબે.

ફેકતા.

માને ઘભારે ચાર કમાન છે કમાને કાંગરાબારે,
અકેકી કમાને ત્રણ ત્રણ હાંડી, ચારે ખૂણે સગળી ચારે;
વચ્ચે ઝાડ દીવાલગીરી ફરતી, તકતાની શોભે હારે,
છત્રી ભેદ માંડે દિલ હરખ્યું, શિરપર તોરા હો રહીયાં;
અંબામાનું, માનું તખત દેખી.—ચોક ૨

(૮૮)

ખની ઘડા ઘનઘોર દહોરામાં, જેજે શબ્દ વરસી રહીયાં,
સૌ સેવક તમારા, તમારા દરશણકું તલસી રહીઆં;
બ્રાહ્મણ કરે ચંડીપાઠ વેદી વેદ ધુન સરસી રહીઆં,
અંબામાને, માને હાથ ચક્ર ફરશી રહીઆં.

બુલ.

[ધીરાની રાહ]

ચાર સેવક છે તમારે વારા બાંધી કરે સેવા,
દુરગાશંકર જ્ઞાનીરે, ભાવે નિત્ય ધરે મેવા;
મોતીરામ ને વિભ્યાશંકરરે, શોભે છેલ છબીલા જેવા.

ફેકતા.

વારા બાંધી સહુ કરે આરતી, ભાવ ધરી તારા દાસે,
લદ્રશંકર ને છોટેલાલ મા ચમર ઢાળે ઉભા પાસે;
નોખત ગગડે ઘડીઆળ વાજે. ભગતની પુરે આશે,
લાલુભાઈને હરીશંકર મા, તેરે ચરણ દૂધ ધો રહીઆ;
અંબામાનું, માનું તખત દેખી.—ચોક ૩

રંગ મંડપમેં રચી રચના, તાલ મૃદંગ બાજી રહીયાં,
ઉંડે રાગ રાગણી, રાગણી સારંગી ગાજી રહીયાં;
ઝરમર ઝરમર છુટે કુવારા, ઈંદ્ર સભા લાજી રહીયાં;
માનું દરબાર દેખી, દેખી સખ ખળ ખટ રાજી રહીયાં.

બુદ્ધ.

[ધીરાની રાહ]

માની વાડીમાંરે, અંપા કેવડા ખીટ્યા અપાર,
જુઈ જાઈ ને સેવટી નાફરવાની, બટ મોગરા ગુલહજાર;
ગજવેલી ને ગલગોટારે, ગળે મોતી ચુડનો છે હાર.

ફેકતા.

સંવત્ ૧૯૨૭ માગસર સુદ ૧૫ બુધવાર,
મહારાજગીર ને ભુખણદાસ, મા ધ્યાન ધરે છે તમારું;
અમીચંદ્ર ને વિજ્યાશંકર કહે, કામ કરો મા હમારું,
ચત્રભુજ ચિંતા દૂર કરજો દર્શનથી સુખ હો રહીઆં;
અંબામાનું, માનું તખત દોખી.—ચોક ૪

છંદ ૩૮ મો.

(રાહ લંગડી)

રહીઆં રહીઆં શું કરે પ્રાણી ભર જીવાની તો હો ગધ્યા,
આવી જગતમાં મનખા અવતાર ખો ગધ્યા;
અંબા માતા ભગત તમારા આવી દર્શન કરી ગધ્યાં,
અંગ ઉમંગથી, ઉમંગથી ચરણે શીષ ધરી ગધ્યાં;
અંતઃકરણે લાગી ચરણે અંબા નામ સમરી ગધ્યાં,
પોત પોતીકા, કારજ તો ઝરી ગધ્યાં;
ભાવે કરી નહિ ભજ્યા માણ મુખડું જે ન જો ગધ્યાં,
આવી જગતમાં.—ચોક ૧

દૈત્ય દળ દળ્યું માએ ત્યારે સીંહુ પર સ્વાર થઇને ગઇયાં,
રાખજો ધીરજ, ધીરજ એમ દેવને કહીને ગઇયાં;
ખખર ત્રિશુળ ખરછી ભાલો ખાણુ ભાડા લઇને ગઇયાં,
એહી રણમાં, રણમાં દૈત્યો તો મરઈ ગઇયાં;
બની વીકાળી ફરે મતબાલી ક્રોધ નેત્ર લાલ હો ગઇયાં,

આવી જગતમાં.—ચોક ૨

લઈ ચોધાડું ખડગ માણ, રણમાં તો ફરતી ગઇયાં,
કરી કીલકારી, કીલકારી કરી ખખર ભરતી ગઇયાં;
મધુપાન કરી લક્ષ કરે મા દૈત્ય સૈન્ય હરતી ગઇયાં,
ફરે મતબાળી, બાળી દૈત્ય ચારા ચરતી ગઇયાં;
શુંલ નિશુંલ મહિસાસુર માર્યો દેવના કારજ હો ગઇયાં,

આવી જગતમાં.—ચોક ૩

કંઈક પુરૂષ થઈ ગયા પૃથ્વી પર માણ ધુન લાગી ગઇયાં,
કરી પ્રસન્ન માને, માને વરદાન તો માંગી ગઇયાં;
લક્ષ્મી મંડળી બેઠી લક્ષ્મીમાં, વિવાહથી આગી ગઇયાં,
કંઈ આવું વિવાહી, આખડું ખોઈ લાગી ગઇયાં;
અમીચંદ કહે હાથ બેઠી તારી ભગતીમાં હું મોહ ગઇયાં,

આવી જગતમાં.—ચોક ૪

૨૬૧૭ કર્તા વિષે નો છંદ ૩૯ મો.

[રાહ લંગડી]

માતા માતા મૂળથી માતા, કુળદેવીમાં ઠામો ઠામ,
ગોત્રજ પૂંછ, જુઓ ફેધ પગે લગાડી પાડે નામ;
હવે લજ્યો ગોત્રજમાં સહુ કહે, કુળ દેવીમા કરશે સ્હાય,
આશિષ દધને ગયા ગોર, પૂંછ કરાવી થયા વિદાય;
માતપિતા ગોર સાથે રહીને, ગોત્રજ પૂંછ લગાડે પાય,
તે આધારે, ચાલ્યો હું માયા રૂપે છે એ અંબાય;
પાંચ વર્ષે નિશાળે મૂક્યો, ગુરૂ દ્વાર મેં કરી સલામ,
ગોત્રજ પૂંછ, જુઓ ફેધ પગે લગાડી પાડે નામ.—ચોક ૧

ગુરૂ બોલાવી પાસે બેસાડે, કરો ભાધ શારદા પૂજન,
મંત્ર લણીને આશિષ દે સદા શારદા રહે પ્રસન્ન;
માતા સરસ્વતી પ્રસન્ન થાય ત્યારે તે નર થાય છે ત્રિલોચન,
બને જ્ઞાની, વાંચી પુસ્તક તપાસે છે દર્શન;
વેદ ભણે શાસ્ત્ર ભણે, પછી પંડિત થઈ ફરે ગામે ગામ,
ગોત્રજ પૂંછ, જુઓ ફેધ પગે લગાડી પાડે નામ.—ચોક ૨

મૂળ તો ધુળમાં દહાઈ ગયા, જુઓ ડાળ પત્રો વળગ્યા ફૂલ,
તે બેધ સર્વ ખુરી થાય કેવી શોભા બની અણમૂલ;
ડાળ પાતરે પાણી સીંચે ફળ પ્રાપ્ત ન થાય બીલકુલ,
મૂળમાં સીંચે, થાય ફળ જુઓ કેવી આ મોટી ભૂલ;
મૂળ તો માતા ઇચ્છા શક્તિ, એક થકી થયા અનેક નામ,
ગોત્રજ પૂંછ, જુઓ ફેધ પગે લગાડી પાડે નામ.—ચોક ૩

(૯૨)

એક સરસ્વતિ પ્રસન્ન હોય તો મુલકો પર થાય તેનું નામ,
અભ્યાસ કરેથી, ઓળખે પંડિત કહિ સૌ નંમે તમામ;
મારે મૂળથી માતા માતા માતા થકી થયું માફ કામ,
સંસાર સુખ લઈ થયો તૈયાર માગું હવે મોક્ષ ધામ;
અમીચંદ કહે આકીન રાખો એક નામથી હોય આરામ,
ગોત્રજ પુંજ, જુઓ ક્રોધ પગે લગાડી પાડે નામ.—ચોક ૪

મેટી અંબા માતાનો છંદ ૪૦ મો.

[રાહ લંગડી]

હુકમ થયો માતાનો એકદમ, આવો ભક્તજન દર્શને,
આરાસુરમાં, તખ્તપર બેઠી અંબા થઈ પ્રસન્ને;
સંવત્ ૧૬૫૬ આસો વદ ચોથને શનિવારે,
ચાર વાગતે **અમીચંદ** ભક્ત મંડળી થઈ તૈયારે;
વિન્યાશકર હતા હરકીશન શિવલાલ નાથુભાઈ ખ્યારે,
હાહ્યાભાઈ અગાડી ગયા તંન મનથી કરવા દર્શને;
આરાસુરમાં તખ્તપર બેઠી અંબા થઈ પ્રસન્ને.—ચોક ૧

ચાર વાગતે બેઠા ગાડીમાં, બીજે દહાડે હતો રવિવાર,
ઉતર્યા ખરેડી, સવારે હતા મજુર થોડા તૈયાર;
કોઈ ઘોડે કોઈ પગે આવે છે, એક માનો રાખી આધાર,
આવે રસ્તે, આવે નદી ઘણી સૌ ઉતરે પાર;

ભાથું છેડી ખાવા બેસે સહુ તન મન એક થઈ ભગતન્ને,
આરાસુરમાં તખ્તપર બેઠી અંબા થઈ પ્રસન્ને.—ચોક ૨

સમી સંધ્યાએ પહોંચ્યા આરાસુર, મુઠકુ આપી ગયા માને ધામ,
અંગ ઉમંગથી, કરી દર્શન માને સહુ કરે સલામ;
ધન ભાગ્ય મા આજે હુમાંડે, જપતા હતા તમાડે નામ,
કૃપા કરી તો, કરી દર્શન થયું આત્માનું કમ;
ત્રણ રાત રહ્યા આરાસુરમાં સમે સમાના થયા દર્શને,
આરાસુરમાં તખ્તપર બેઠી અંબા થઈ પ્રસન્ને.—ચોક ૩

સુખ શાંતિથી કરી યાત્રા માન સરોવર સુંદર નીર,
સ્નાન કરે સૌ અંબે અંબે થાય શુદ્ધ શરીર;
કોઈ કોટેશ્વર, જાય કુંભારીયા ગબ્બર ઉપર રાખી ધીર,
કાન ધરી સૌ, સાંભળે બુલે હિંચકે ગુણ ગંભીર;
મહારાણા ત્યાં હતા દાંતાના, કુંવર બેઠા તાત ત્રણે,
આરાસુરમાં તખ્તપર બેઠી અંબા થઈ પ્રસન્ને.—ચોક ૪

ગરબા ગવાયે લવાઈ થાયે, છંદ ગાતા કોઈ ભક્તજન,
હાથ બેઠી કહે માણ સદા રહેજો અમપર પ્રસન્ન;
સંસારી સુખ પુણું આપ્યાં કૃપા કરી દીધાં દર્શન,
અમીચંદ કહે, ભગતપર માણ રહેજો સદા પ્રસન્ન;
દર્શન કરી સૌ ઘેર આવ્યા પોત પોતાને ભૂવને,
આરાસુરમાં તખ્તપર બેઠી અંબા થઈ પ્રસન્ને.—ચોક ૫

શિવ શક્તિની નીંદા કરે તે વિષેનો છંદ ૪૧ મો.

કોને વખાણું કોને વખોડું માતા શક્તિ બાપ ભોળાનાથ,
 રૂણ સંખંધે, મધ્યા ભાધ ચાલો કરો સ્વદેશનો સાથ;
 કથની કરે નહિ કાર્યજ થાયે કામ કરે કામ નીથી જાયે,
 હળવે હળવે ચાલતાં દૂર પંથ હોય તોયે કપાય;
 હિંમત રાખી થાયે સંગાથી સરળ પંથ જો લાગે કદાચે,
 એક નામનો મારે તો બાલપણથી છે અંબાયે;
 મૂળ એક નામ જુદા જુદા છે, અજબ માયામાં રચ્યો ઠાઠ,
 રૂણ સંખંધે.—ચોક ૧

લગલીંગથી ઉત્પતિ દેહની, સોહમ શ્વાસો શ્વાસ ચલે,
 માત પિતાથી, થાયે ઉત્પતિ એકથી નહિ વળે;
 નથી દ્રષ્ટિએ જોઈ જો વસ્તુ તર્ક બાંધી બોલે અટકજો,
 કર્તા પુરૂષ તો કરી રહે ન્યારા, વળી સઘળામાં લજો;
 અમ તમમાં નહિ જુદા જાણવા, સર્વ દોરી માલિકને હાથ,
 રૂણ સંખંધે.—ચોક ૨

આદિઅંત જાણી શું કરવું ક્ષણભંગુર દેહ પડવાની,
 કુથળી કરે કંઈ, વળે નહિ પડી ટેવ બડબડવાની;
 માને વખોડે પિતા દુભાશે પિતા વખોડે મા લડવાની,
 કોઈને દુભો નહિ કરો ઉદમ શિખર ગઢ ચઢવાની;

(૬૫)

લજન કરેથી લવજળ તરશે, માલિક આવે ઝટ આવે હાથ,
રૂણ સંબંધે—ચોક ૩

શુન્ય શિખરગઢ કંઠણ ચઢવું એ માગ છે ઘણો કંઠણ,
ખોળતા ખોવાયા, જડ્યો નહિ પાર મુઝાં કંઠ કંઠ કરી મંથન;
હીલમીલ બેસો સુણો સુણાવો એક માલિકનું કરો રટણ,
તરો તરાવો, ગાવો છંદ હુળી મળી બેસો ભગ્તન;
અમીચંદ કહે મારે સિર તો સદા રહે અંબાનો હાથ,
રૂણ સંબંધે.—ચોક ૪

છંદ ૪૦ મો.

[રાહ લંગડી]

સખ રૂઠે તો રૂઠે અંબામા તુમ રૂઠે સંતાપ હુવા,
વમળવસીના વસીના દહેરાં જલબલ ખાખ હુવા;
વમળવસી નામે એક શ્રાવક બાપ મુવે બેજર હુવા,
તેની માડી પરઘેર, પરઘેર ભરે પાણી નાચાર હુવા;
પાંચ વષના વમળ બાળેક દુખીઆ અપરંપાર હુવા,
મોસાળ જઈ વસ્યા, વસ્યા નીધનીઆ નોધાર હુવા;
જઈ નિશાળે ભણ્યો નહિ કંઈ પેલા જન્મના પાપ હુવા,
વમળ વસીના.—ચોક ૧

મામા ઘેર જઈ માણેજ વસીઆ ગાએ ચારી ગોવાળ હુવા,
 વમળ વસીના, વસીના માણ એવા હાલ હુવા;
 એક સમે ગુરૂ ચરણે લાગ્યો ગોર કહે શ્રાવક બાળ હુવા,
 તમે સુણો વમળજી, વમળજી કરજો ધર્મ તમે નહાલ હુવા,
 વમળ કહે કહેશે તે કરશું ગુરૂ તમે માબાપ હુવા;
 વમળ વસીના.—ચોક ૨

આરાસુરમાં અંબા માતા વમળ પર પ્રસન્ન હુવા,
 માની ગાયો ચરાવી, ચરાવી વમળ તો તનમન હુવા,
 સઉસઉની તો ગાયો સોંપી વમળ વીચારે મન હુવા;
 આ ગાયજ કોની, કોની કહી અંબા ભુવન હુવા,
 ગોવાળ બાણી કરી કડણ દર્શન આપો આપ હુવા;
 વમળ વસીના.—ચોક ૩

અંબા માતા જગત જનુની તું યુગયુગ દાતાર હુવા,
 વમળ વસીકું, વસીકું દોલત અપરંપાર હુવા;
 ગુરૂ કહે બંધાવો દહેરા માણકા આધાર હુવા,
 જઈ કહું માણને માણને, રતોવાઈ તૈયાર હુવા;
 દહેરાં બાંધી કોણ પ્રતાપ પૂછ્યું, વમળ કહે ગુરૂ પ્રતાપ હુવા,
 વમળ વસીના.—ચોક ૪

એકસો આઠ તો દેરા બંધાવ્યા આરસપહાણ ચમકાર હુવા,
 ગુરૂ પ્રતાપ સુણી, સુણી માને ક્રોધ અપાર હુવા;
 નાશ વમળ કહી છુટી જવાળા, દેરા પ્રત્લેકાર હુવા,

(૯૭)

મા પ્રતાપ કહીને નાઠો વમળ હાહાકાર હુવા,
ભૂંચો માણ મને માફ કરો એ દેરા માણ પ્રતાપ હુવા;
વમળ વસીના.—ચોક ૫

ગદગદ કંઠે કરે વિનંતી હવે માણ મને ભાન હુવા,
દુઃખીઆરો જાણી, જાણી તમ થકી આશાન હુવા;
મા પ્રતાપે પાંચ દેરા રાખ્યા ગરીબ નવાજ મહેરબાન હુવા,
મહારાજગીરકું, ગીરકું માણ તુમારા ધ્યાન હુવા;
અમીચંદ કહે છંદ હરફ કડી બંધ માણ પ્રતાપ હુવા,
વમળ વસીના.—ચોક ૬

કાળી, અંબા, એક રૂપ વિશે, છંદ ૪૩ મો.

[રાહ લંગડી]

કાળી અંબા એક રૂપ, નહી અંતર કોઈ રાખો મનમાં,
ચાર યુગમાં, યુગમાં રૂમી રહી અપને તનમાં;
સત્યુગમાં તુળબ લવાનિ ત્રેતા જનકી જનક ઘરે,
રાવણ રોળી બાળી લંકા રામની હુવાઈ ફરે;
એકલક્ષ પુત્ર સવા લક્ષ નારી કુંભકરણ ધરણી ધરે,
એક પલકમાં પુત્ર બળીઆ ઇંદ્રજિત જોતામાં મરે;
કાળી ફરે કાળરૂપે કોળીઓ કોધ કરી મા મારે રણમાં,
ચાર યુગમાં.—ચોક ૧

(૯૮)

દ્વાપર દ્રોપદી કહાવે પાંચ પાંડવ ઘેર હતી સતિ,
ખોત્તેર દહાડે, નહાતા અગ્નિ કુંડ કરે બીજો પતિ;
વારા ફરતી પાંચ પાંડવ ઘર જાય એ પાંચે સતિયા છે અતિ,
કૌરવ પાપી, દુર્યોધન કરે સતિપર કૃર મતિ;
સતિ ચીર ઉતારવા માંડ્યા ક્રોધે જવાળા ઉઠી રહી તનમાં,

ચાર યુગમાં.—ચોક ૨

શ્રાપ દહ કહે દુર્યોધનને ભીમ ગદા તારી જંઘા પર,
સાંભળી દુર્યોધન, સતિ શ્રાપ સૂણી ધ્રુવ્યો થરથર;
અઠાર દહાડાનું યુદ્ધ થયું તેમાં ઘણા મહારથી મુવારથપર,
એ યોગ માયા, ફરતી ફરે સદા ખખપર ભરભર;
કૃષ્ણ રૂપે કાળી કહાવે, કાળી કૃષ્ણે રૂપ મધુવનમાં,

ચાર યુગમાં.—ચોક ૩

કળીયુગમાં કાળકા ભવાની કાળરૂપ એ કંકાળી,
જન્મ વખતે, જનુની આવી. કરે છે રખેવાળી;
સંસાર સુખ અંસારમાં આપી, મારી થપ્પડ લે મતળાળી,
ભક્ત જનને, કરી સહાય સહેજે કરે મા રખેવાળી;
અમીચંદ કહે છે છંદ ગાઠ હું સદા રહું છું પરસન્ન મા,

ચાર યુગમાં.—ચોક ૪

માતા સર્વાંગે વસે છે, તે વિશે, છંદ ૪૪ મો.

(રાહ લંગડી)

અધાર ગતિ માજી છે તમારી, કોઈ જીવે છે સ્થળે સ્થળે,
હું દેખું મા, દેખું મા સચરાચરમાં પળે પળે;
તુંહી તુંહી મા સઘળે વ્યાપી, તારા વિના નહિં સુનો ઠામ,
નહિં સમજે તે, સમજે તે શરીરમાં જીવે માનો ધામ;
ત્વચ્ચા આંગળી લલાટ ખતાવે, મોટા ધામના લઇને નામ,
ખાકી રહ્યા જે, રહ્યા જે તેમાં કોણ કરે આરામ;
જમણા ભાંગી થાઓ અનુરાગી, દ્રષ્ટિ ભરી જીવ્યો કળે કળે;
હું દેખું મા.—ચોક ૧

મોટા ધામના નામ ખતાવો, સુક્ષ્મને કોનો આધાર,
કહેનાર પુરૂષને, પુરૂષને તે વાતનો કરવો વિચાર;
માના ધામના નામ ખતાવો, હજી વસ્તુ શરિરમાં અપાર,
કોઈ ના દેખે, દેખે સઘળે રમે છે જગતાધાર;
બ્રહ્માંડ બનાવી પીંડમાં રચ્યું મ્હની માયામાં ચળે ચળે,
હું દેખું મા.—ચોક ૨

નારો પાર ન જડે બ્રહ્માને, મહેશ માયામા થયા ગુલતાન,
કંઈક વખતે, વખતે વિષ્ણું ધરે અંખાનું ધ્યાન;
ભીમ પાસે મંગાવ્યું કૃષ્ણે, દ્રોપદી ભીમ કરતા સ્નાન અસ્નાન,
વરદાન માંગી, માગી હું કહું તે માગો નિર્વાણ;
એના અપરથી બચે નહિ, દ્રોપદી બોલે તે કળે કળે;
હું દેખું મા.—ચોક ૩

(૧૦૦)

પાંચ પાંડવ ને છઠ્ઠા નારાયણુ તે તો તારા અપ્પરમાં નહી,
એમ કહી ખૂડકી, ખૂડકી મારી નાઠા ભીમ પાણી ખાહી;
નીકળી જવાળા દ્રોપદી નેત્રે પાણી ઉકળી ગયું તહી,
એ મંમાયા, મંમાયા કાળ રૂપ રમે ઘટ ઘટ ને મહી;
મારે જીવાડે પાળે મંમાયા, અમીચંદ્ર કહે લલે લલે,
હું દેખું મા.—ચોક ૪

છંદ ૪૫ મો.

આઘ શક્તિ મંમાયા અંબિકા તેરે ચરણુ શીશ નમાવી'ગે,
તેરે નામસે, નામસે ભવસાગર તીર જાવી'ગે;
લક્ષ ચોર્યામી ફેરો ફરતા અળ મનુષ્યા અવતાર આએ,
તુમ એતોને પ્રાણી, પ્રાણી ભક્તિસે મુક્તી પાએ;
નવ માસ ઓઘરમાં રખા મુજે પકડ જકડ કર અંધવાએ,
મેં કરી તપસ્યા, તપસ્યા કરી અંદગી તેરા ગુણુ ગાએ.

ફેકતા.

પ્રાણી ગદગદ કંઠે કરે વિનંતી અપારે, જીરે કરે અપારે;
કરીશ ધર્મ ધ્યાન પુન્યદાન આપો અવતારે, જીરે આપો અવતારે;
કરીશ તપ જપ જીત જાઉં જગત મંસારે, જીરે જગત મંસારે;
ઉપે મસ્તકે ધ્યાન ધરી તેરે નામકી માળા જપાવી'ગે;
તેરે નામસે, નામસે ભવસાગર તીર જાવી'ગે.—ચોક ૫

(૧૦૧)

એસી શરતસે જનમ્યો પ્રાણી, ખુલ બંધ દૂનિયામેં આએ,
માતા પીતા સૌ, પીતા સૌ કુટુંબ કળીલા હરખાએ;
તેરી માયાકી જાળ પડી સૌ કહ્યા બચન એ ભૂલવાએ,
જન્મ લીઆકે, લીઆકે ઉંઆ તુતા બતલાએ.

ફેકતા.

મારી બાળ અવસ્થા ગદ્ય રમત મોજારે, જીરે, રમત મોજારે;
પ્રીર આઈ જીવાની દીલમાં કરૂં વીચારે, જીરે કરૂં;
ચોરી ચાડી ચુગલી ધુતી ભરૂં ભંડારે, જીરે ભરૂં;
પરનારી પરધનકુ હરતા એ નર ગોથે ખાવીંગે;
તેરે નામસે, નામસે લવસાગર તીર જાવીંગે.—ચોક ૨

ગઈ જીવાની આયા ખુદાપા થર થર ધ્રુજને લાગ્યું શરીર,
નાક ગળે જદ, ગળે જદ નેનોમેસે વહેતા નીર;
અંતકાળકી વખત હુઈ, પ્રાણી ગભરાતે નહિ રહેતી ધીર,
જમડા આયા, આયા લીઆ જીવ પડ્યું રહ્યું શરીર.

ફેકતા.

જમ જીવ લઈ જાતા માર માગમાં મારે, જીરે માગમે;
ધર્મરાજ લેતે હાજરી કરે બીચારે, જીરે કરે;
ફરો લક્ષ ચોર્યાસી પીછા ધરો અવતારે, જીરે અવતારે;
જેસા પ્રાણી કર્મ કરેગા એસી નશીએત પાવીંગે;
તેરે નામસે, નામસે લવસાગર તીર જાવીંગે.—ચોક ૩

(૧૦૨)

એસી હકીકત હોયગી હમારી, મંમાયા સુણલો અરજી,
તુમ જુગ જુગ દાતા, દાતાર ધ્યાન ધરું તેરા બહુચરજી;
મેતો તમારે દ્વાર ખડા આજ સીદ્ધ કામ મેરા કરજી,
હુતો તમારી, તમારી કંઈ બંદગીમાં છું ગરજી.

ફેકતા.

મારા મનડા તણી બહુચર મા પૂરજો આશે, જીરે પૂરજો;
મા હાથ જોડી માગું છું તમારી પાસે, જીરે તમારી;
મા આખરી વખત નહિ નામ તમારું દેવાસે, જીરે નહિ;
કંઈ આવી મારો કંઈ રૂંધસે અભૂલ ગફલત ખાવીંગે;
તેરે નામસે, નામસે લવસાગર તીર જાવીંગે.—ચોક ૪

સંસાર રૂપી સમુદ્ર વહેતો ઉસ્મે ડુબે કંઈ તપ ધ્યાની,
તેરી માયા જાળમે, જાળમે પડે ગફલત કંઈ મુની જ્ઞાની;
તારા નામ રૂપી મેં હોડી બનાઈ પાર ઉતારો દયા આણી,
બુડેકું તરાવો, તરાવો મા ભક્તજન તારો જાણી.

ફેકતા.

મા હાથ જોડી કહું અરજી મારી સ્વીકારો, જીરે મારી;
હું ગાંઠો ઘેલો પણ થયો ભક્ત તમારો, જીરે ભક્ત;
નથી કોઈ મારું હું નિર્ધનીઓ નોંધારો, જીરે નોંધારો;
અમીચાંદ કહે છંદ બનાવી તેરે નામકી માળા જપાવીંગે;
તેરે નામસે, નામસે લવસાગર તીર જાવીંગે.—ચોક ૫

છંદ ૪૬ મો.

અંબે ગરીબ નીવાજ આજ તું મેરી મદત રહેના ચઢ્યએ,
 સકળ સલામેં, સલામે મુજે જ્ઞાન દેના ચઢ્યએ,
 મેંતો ખડા હબ્બુર તુમારા મજ્બુર સહાય કરના ચઢ્યએ,
 માજી હમારી, હમારી અરજ કાન ધરના ચઢ્યએ,
 મેં કગડું કંગાળ તુમારા બાળ દુઃખ હરના ચઢ્યએ,
 આદ્ય લવાની, લવાની હમકુ તેરા શરણા ચઢ્યએ,
 સકળ સલામેં, સલામેં મુજે જ્ઞાન દેના ચઢ્યએ.—ચોક ૧

આવી તમારે ધામ જપુ મુખ, નામ ગુણ ગાના ચઢ્યએ,
 હમકુ માજી, માજી તેરા દર્શન પાના ચઢ્યએ,
 કોઈ કોઈને અનેક હમારે એક ટેકો આના ચઢ્યએ,
 માજી તુમારે, તુમારે મા'રી વારે ધાના ચઢ્યએ,
 સંકટ દુઃખ મા, કાપ તમે મા બાપ તમકુ કહેના ચઢ્યએ,
 સકળ સલામેં, સલામેં મુજે જ્ઞાન દેના ચઢ્યએ.—ચોક ૨

માત તાત ને બ્રાત તમે છે તેરા નામ સહાના ચઢ્યએ,
 ગુણ ગંભીરતું, ગંભીરતું તેરા મન માના ચઢ્યએ,
 નોધારો નિર્ધન તાડે ફરજન દયા લાના ચઢ્યએ,
 મુજ બાળકપર, બાળકપર માજી તુમને ચાહના ચઢ્યએ,
 માડે નથી મા કોઈ એકલા જોઈ મદદ રહેના ચઢ્યએ,
 સકળ સલામેં, સલામેં મુજે જ્ઞાન દેના ચઢ્યએ.—ચોક ૩

એ માયાકા સંસાર તેરા, આધાર યશ દેના ચમચે,
તેરા દાસકું દાસકું તેરે શરણુ રહેના ચમચે,
માણ અમકું અમકું સુખુદ્ધિ દેનાં ચમચે,
અમીચંદ કહે છંદ બનાવી અંબે અંબે કહેના ચમચે,
સકળ સલામેં, સલામેં મુજે જ્ઞાન દેના ચમચે.—ચોક ૪

છંદ ૪૭ મો.

[રાહ લંગડી સાદી]

તુંહી તુંહી એક આપ નિરંજન ફક્ત તેરા આધાર મુજે,
તેરે દાસકું, ઉતારે ભવસાગરસે પાર મુજે;
હુંડત હુંડત ખોત ફીરે નહિ રૂપરંગ દેખાયા મુજે,
જીદર ફીરવાં, દેખા નહિ પ્રીતમ હમારા પાયા મુજે;
કહોજી અળ મે ફીધર હુંડું પકડ ઝકડ ગીરાય મુજે,
હાલી જગતમેં, જગતમેં ફાંસી ગફલતમેં અથડાયા મુજે;
દેશ અમારા દૂર નહિ તુમ દેશી બેઠે વિસાર મુજે,
તેરે દાસકું, ઉતારે ભવસાગરસે પાર મુજે.—ચોક ૧

સાન સીકલ ભૂલ ગયે તુમારી, અળ યાદ કહું ન આતી મુજે,
પડી અંધેરી ગફલત માયા બળ લપટાતી મુજે;
તમતો હમારી મૈયા પડું તેરે પૈયા કયું તરસાતી મુજે,
દૂર નીકાલી, ફેરા લક્ષ ચોર્યાસી ખીલાતી મુજે;
ઈદર ઉદર આનાં ચોર બના ખોત દુઃખ સંસાર મુજે,
તેરે દાસકું, ઉતારે ભવસાગરસે પાર મુજે.—ચોક ૨

ખોત પંથમે શ્રીર શ્રીર દેખા આતા નહિ વિશ્વાસ મુજે,
 સખ મેં બેઠે, લગાધ ધુની મીલનકી આશ મુજે;
 માળા ઝપાકે ધ્યાન લગા તેરે દર્શનકી હે ખ્યાસ મુજે,
 ઓઘ ધુળના, અખ તો મત કરીઓ નિરાશ મુજે;
 ધર્મધ્યાન તો કછું કીયા નહિ જાણી લો નાદાર મુજે,
 તેરે દાસકુ ઉતારો ભવસાગરસે પાર મુજે.—ચોક ૩

સચરાચર તુંહી તુંહી હે વ્યાપી અખતો જડી હે ભાળ મુજે,
 તુજે ના છોડું, રખો દીલ દયા પીછાની ખાળ મુજે;
 તમતો સખી ઘટ ઘટમે રમતે, જન્મ મરણસે ટાળ મુજે,
 દેખું ચશ્મોસે, તેરી તસખીરકા દર્શન આલ મુજે;
 અમીચંદ કહે હાથ જોડી શ્રીર આપશો ના અવતાર મુજે,
 તેરે દાસકુ ઉતારો ભવસાગરસે પાર મુજે.—ચોક ૪

છંદ ૪૮ મો.

તુંમ, તુંમ, તુંમ, તુંમ, તુંમ, તુંમ, તુંમ, તુંમ, પ્રહ્લા વિષ્ણુ રૂદ્રાણી,
 તુંમ જળ સ્થળ મેરૂ, મેરૂ ચૌદા ટળકમેં જાણી તુંમ;
 નિશુણ તમે છે સગુણ તમે છે માણ તમે, નિરાકાર તુંમ,
 ઓહં સોહં તુમ સોહં તુંમ રચી, માયા સંસારે તુંમ;
 સ્વર્ગ મૃત્યુ પાતાળ તમે છે સુરજ, નવલખ તારે તુંમ,
 ચંદ્રવાયુ તુંમ, વાયુ તુંમ સઘળે શક્તિ આધારે તુંમ;
 જમ તમે છે વરૂણ તમે છે ઈંદ્ર ઈંદ્રાણી તુંમ,
 તુંમ જળ સ્થળ મેરૂ.—ચોક ૧

(૧૦૬)

ગંગા તમે છે જમના તમે છે તીરથ વહેતાં તાપી તુંમ,
તુંમ નવસે નવાણું, નવાણું નદી વહેમા વ્યાપી તુંમ;
શેષ તમે છે સાગર તમે છે ખાખોચિયાંમા વ્યાપી તુંમ,
તુંમ બેઠે નિરાળી નિરાળી સખ સૂષીને સ્થાપી તુંમ;
તન તમે છે મન તમે છે શબ્દ તમે નિર્બાણી તુંમ,
તુંમ જળ સ્થળ મેરૂ.-ચોક

સહસ્ર નામે તું છે અંગિકા આરાસુર મતખાલી તુંમ,
તુંહી તુળબ, તુળબ મહાલક્ષ્મી મહાકાળી તુંમ;
નવદુર્ગા તું વાઘેશ્વરી તું ચંડી બહુચર બાળી તુંમ,
તુંહી હીંગળાજ, હીંગળાજ હરસિદ્ધ ચાચરવાળી તુંમ;
શુંભ નિશુંભ મહિસાસુર માયા દેવે ત્યારે વખાણી તુંમ,
તુંમ જળ સ્થળ મેરૂ.-ચોક

અત્રિક્ષ તું અંખા અલબેલી સર્વ દૈત્ય સંહારણ તુંમ,
સર્વ દેવના, દેવના દુઃખ હરી દૈત્ય મારણ તુંમ;
હાથ બેડી કહે સેવક તમારો, કરો સંકટ દુઃખ નિવારણ તુંમ,
તુંહી જનુની જનુની સખ સૂષીને તારણ તુંમ;
અમીચંદ્ર કહે આવી કંઠપર બોલો મધુરી વાણી તુંમ,
તુંમ જળ સ્થળ મેરૂ.-ચોક

(૧૦૭)

છંદ ૪૯ મો.

તુંમ, તુંમ, તુંમ, તુંમ, તુંમ, તો અંબામાં, અંમ સત્ગુરૂ
સંગ કરતે અંમ,
અંમ સત્ગુરૂ સંગમાં, સંગમાં માણી નામ સમરતે અંમ;
તમતો સૃષ્ટિ રચ રહ્યા મા અંમ બ્રમણમાં ભમતા અંમ,
તુંમ અખંડ નિરંજન, નિરંજન માયા લેહમાં રમતા અંમ;
તુંમતો પૂજનીય બેઠે સિંહાસન, અંમ પૂજી શીર નમતા અંગ,
તુંમ અખંડ જમેલા, જમેલા અંમ ભૂખ્યા નિત્ય જમતા અંમ;
તુંમતો અમર અખંડ અખંડ અમતો પલકમેં મરતા અંમ,
અંમ સત્ગુરૂ સંગમાં.—ચોક ૧

તુંમતો રકાર મકાર મહામાયા મોક્ષપદને ચુહાતા અંમ,
તુંમ સાગર અમ લહેરા, લહેરા સાગર માંહી સમ જાતા અંમ;
હું છોડી તું આપે આપમા માણી માણી મુખ ગાતા અંમ,
તુંમ સોહંશ્વાસા, શ્વાસા ચોહં માહે સમાતા અંમ;
એકવીસ હજાર છસે જાપ જપતા તુંહી તુંહી મા કરતે અંમ,
અંમ સત્ગુરૂ સંગમાં.—ચોક ૨

મોજ મજાહ સંસારની છોડી રમતા આણંદમાં રહેતા અંમ,
અંમ તમ જાણી જાણી માણી માણી મુખ કહેતા અંમ;
અંમ તમને ઓળખ્ય માણી આપ આપમેં ચેતા અંમ,
અમ હતા અબજ્યા, અબજ્યા પંચમહાભૂત કહેવાતા અંમ;

(૧૦૮)

તત્વ તેજમાં તેજ મીલાવું બ્રમણું ભાંગી ધ્યાન ધરતે અંમ,
અંમ સત્શુરૂ સંગમાં.—ચોક ૩

તુંમ તુંમ તુંમ તુંમ અંમતો કેતા, અમ તમથી નહિ બુદ્ધ અંમ,
એ બુદ્ધ બાણું, બાણું તો પાછા સંસારમાં બૂડા અંમ;
અખંડ બ્રહ્માંડમાં તમતો રહેતા પીંડ બ્રહ્માંડથી ઉડા અંમ,
અમ મીલા તમમાં, તમમાં મીલા અંમ હુવા રૂડા અંમ;
અંમ તમમાં મીલા અમીચંદ્ર સદા આણંદમાં ફરતે અંમ,
અંમ સત્શુરૂ સંગમાં.—ચોક ૪

છંદ ૫૦ મો.

[ત્રણ કાપ્રીઆની લંગડી]

કલ્યાણકારી જગતઆધારી મા તું હમારી કર પ્રતિપાળ,
તું તો દયાળી, ક્ષમા કરી પાછી પુત્રની લો સંભાળ;
મતલબ કરી નહિ મનમાંડરી પસ્તાયો ફરી કહેા કરવું કેમ,
માયા ફસાવે, બોલાવી બુદ્ધું વળી મૂકાવે નેમ;
કઠણ કળી ચુકાવે વળી, માયામાં લળી જીવ જાએ તેમ,
તું તો બચાવે, જાણીને પુત્ર આણીને મનમાં રહેમ.

ગુલ.

ગુનેહગાર નુશરા હમે નક્ટ છકએ નાદાનજી,
અમર પ્રાણી અજ્ઞાન જાણી તે પર રાખો ધ્યાનજી;

(૧૦૯)

નીમીત મૂકી સંસારમાં લખીત કીધું પ્રમાણુજી,
વહેવાર રૂપે વરતવું ગુરૂની માનવી સાનજી.

ગઝલ.

ગુરૂ કહે કરો ભક્તિ રાખી આણી મનમાં ટેક,
ત્રિગુણ માયા આઘશક્તિ બ્રહ્મ રૂપ એક;
જળ ભરી કુંભ મૂકો એકઠા અનેક,
પડે પ્રતિબીંબ સરખો સુર્યનો વિવેક;
ભૂલા ના ભટકો ગુરૂનો ફટકો લગાવે ચટકો મૂરખ બાળ,

તું તો દયાળી.—ચોક ૧

જન્મપતિ શું કહું અતિ ભગવતી કરું મા તારું રટણ,
ભવજળ સાગર, ઉતરવું પાર વિકટ છે ઘણું કઠણ;
ગંદી કાયા ફસાવે માયા કાંઈ ભૂલે ડાહ્યા બહુ કરી મથન,
અદ્ય મનિ હું મૂખને પુત્ર જાણી મા કરો જતન.

ગુલ.

અજ્ઞાની અભણ હું ન જાણું શાસ્ત્ર ભેદજી,
જ્ઞાનીને અજ્ઞાન કરી રાખે મનમાં ખેદજી;
જ્ઞાત્યા ગુરૂ સંસ્કાર વિના ન સમજે ચારે વેદજી,
વેદ વિના નહીં ભેદ સમજે બાકી વાત લખેદજી.

(૧૧૦)

ગઝલ.

તક શક્તિ બાંધી સાંધી જોડી બોલી છંદ,
મમ લેદ જાણે નહિ તો જાણવા પાખંડ;
ભીતર ભીંજ સમજે તો પીંડે સો બ્રહ્માંડ,
મૂખ ઢુંઢી ઢુંઢી મરે જમ દેવે દંડ;
ગુરૂની સંગે, બેઠા ઉમંગે લગાવી રંગે કુમતી યાળ,
તું તો દયાળી.—ચોક ૨

અજર ખ્યાલા પી મતબાલા ખુલ ગયે તાલા પડે પ્રકાશ,
પીંડ બ્રહ્માંડમાં, જોયા તો સર્વાંગે શક્તિનો વાસ;
તારી છાયામાં ફરે માયામાં છંદ ગાયા મા તમારી પાસ,
નીરલે પત થઇ ઉડી રહી ખીલી કળી ચંપાની વાસ.

ઝુલ.

બ્રમર ભોગી વાસના :છંદ ભોગી લક્ષ્મ જનજી,
સંકટ સહી બેસી રહી માજીમાં રાખી મનજી;
લાવે લજી કામ ક્રોધ તજી માજી કરવા પ્રસન્નજી,
ચંડીપાઠના છંદ ગાઉં નવરાતરમાં ચાર દિનજી.

ગઝલ.

લાવી લક્ષ્મ જાણી આણી દયા દીલ ધરો,
અપરાધ ગુનોહ માફ કરી સંકટ હરો;
કાયા કષ્ટ કાપી સુખ આપી દુઃખ હરો,
મૂરખ ઉપર મેહર લાવી મા દયા કરો;

(૧૧૧)

જીવો વિચારી દુઃખ છે ભારી આશા હુમારી કરે છે કાળ,
તું તે દયાળી.—ચોક ૩

અરજ સ્વીકારી ખર્ચર ધારી મા તું હુમારી આવી મદત,
અંત વખતે બચાવી લીધો આવી અંખા તેં ઝડ;
લક્ષિત કરે નહિ મનમાં ડરે ધ્યાન ધરે અંખાનું હરવખત,
વિપત પડે તો, આવીને મદત કરી મા રાખે પત.

ઝુલ.

આકીન એક રાખી રહે ન ભટકે ઠમો ઠમ,
બ્રમણું લાંગે મન તણી તો થાયે સિદ્ધ કામજ;
મૂળ વસ્તુ મોંઘી ઘણી નહિ મળે ખરચે દામજ,
સત્ગુરૂ સમાગમ વિના ન થાયે કદિ આરામજ.

ગઝલ.

ઓગણીસસેં છવીસ સાલથી મા મેં લક્ષિત કરી,
આણી ભાવ મનમાં હું બેસું ધ્યાન ધરી;
શ્રોતા વક્તા જનના લો દુઃખ મા હરી,
પ્રેમ લક્ષિત કરી જીવું ભવસાગર તરી;
વરસ કઠણ માઈ ગયું પંચાવન કહે છે અમીચંદ અંખાના લાલ,
તું તો દયાળી.—ચોક ૪

(૧૧૨)

છંદ ૫૧ મો.

[રાહ ઉપરનો]

ખખરવાળી તું મતખાળી લદ્રકાળી અંખા લજ્જ,
આઘ ઇશ્વરી, માગું હું તારી લકિતમાં રહું રજ્જ;
તારી ગતી મા સૌથી અતિ ભગવતી ભજેથી સૌ દુઃખ જાય,
તાં નામતો જગતમાં દુઃખલંબન મા તું કહેવાય;
દૈત્યોને મારી દેવ ઉગારી કહું વારંવારી તારી કૃપાય,
પડે કામ તો, આવે તું એક પલકમાં કરે તું સાદા.

ઝુલ.

સર્વ દેવ સ્મરણ કરે પડે વિપત જ્યારે શીવજી,
જગત વંદન મા ઇશ્વરી આવી ને આપે ધીરજી;
નરસિંહ રૂપે નરસિંહ શક્તિ નખ વડે નાંખ્યા ચીરજી,
હીરણ્યકશ્યપ માર્યો પ્રહલાદને આખી ધીરજી.

ગઝલ.

અનેક રૂપ કીધાં લીધા દૈત્યોના મા પ્રાણ,
અંડમુંડ મારી માર્યો શુંભને મસ્તાન;
પુણ્ય વૃષ્ટિ કરે દેવ ગાંધર્વ કરે ગાન,
કામ પડે સંભારજી કહી થયા અંતરધ્યાન;
આવશે ફરી અવતાર ધરી ઇશ્વરી દેવ બહુ થશે હજી,
આઘ ઇશ્વરી.—ચોક ૧

(૧૧૩)

એવી કલ્યાણી તુંને વખાણો નથી અન્નણો જગમાં બહેર,
આઘ ભવાની અખંડ તું અગમ અગોચર સઘળે શરીર;
મુનીનું રક્ષણ અસુરનું ભક્ષણ કરી ત્રતક્ષણ આપે તું ધીર,
ઉભી હીમાચળ, આણંદમાં સદા રહો મા ગુણ ગંભીર.

ઝુલ.

અજીત માયા તમ તણી ન જડે કોપને પારજી,
પ્રદ્યા સરખા ભૂલી ગયા ને ભૂલ્યા દેવ મોરારજી;
મોહીની રૂપમાં મોહી ગયા નેમ્મ લીલડી શિવ નિર્ધારજી,
તપસી કંઈ લપસી ગયા તમે જોયા સૌના સારજી.

ગઝલ.

મનમાં સમજે તમે અમે ખુદિને આધિન,
જેવી ખુદિ આપો તેવા તેમાં રહે છે ચિન્હ;
નીમીત રૂપે ફરીએ હરીએ અમે રાત દિન,
લગામ તારે હાથ બેઠી ઘોડે નાંખી જીન;
ખેંચી ખેંચાય તું મારી માયે કરે તે ધાયે બેઠી હજી,

આઘ ધૃશ્વરી.—ચોક ૨

દુઃખ ભંજન મા તું છે નિરંજન કરું હું વંદન ઘડી ઘડી,
ખલખલત સારી, આવી મા તમને કહે છે પાયે પડી,
આવે દુઃખી તે થાયે સુખી નહિ રહે ભૂખી તારે નામે કહી;
જગત જનુંની, લગતને કાજે આવે મા સિંહે ચઢી.

(૧૧૪)

ગુલ.

અનેક દૈત્યને માર્યા નામ ધયું બહુચર માતજ,
નારીનો તે નર કર્યો સઘળે છે પ્રખ્યાતજ;
આંખ આપી મા અંધને ધન આપ્યું નિર્ધન ભાતજ,
કાળકા અંખા એક છે, નવચંડી બહુચર માતજ.

ગગુલ.

માનું ધરી ધ્યાન કરું ભક્તિ ભાવે એમ,
કેમ વિસારી આઘા બેસો આવો રાખી રહેમ;
મારું નથી કોઈ બેધ વારે ચઢો જેમ,
સિંહ બેસી વહેલા આવો જેમ અવાયે તેમ;
સંકટ સહીએ બેસી મા રહીએ કહો કોને કહીએ પ્રાણ તબુ,
આઘ ઇશ્વરી.—ચોક ૩

કરતા કરમ ન જાણે મરમ મૂકી દે શરમ કુલની મરજાદ,
પાપી પ્રાણી, બોલે જુહું કરે મીથ્યા વિખવાદ;
દુઃખ પડે બેસીને રહે મન સાથે લડે તારો છે બગાડ.
જનમન માજી, થશે દુઃખ દૂર કરો અંખાને યાદ.

ગુલ.

મન સમજી સ્મરણ કરે ધરે અંખા કેરું ધ્યાનજ,
આણુ સમજણ અજાની રહ્યો માયામાં મસ્તાનજ,
પડ્યું દુઃખ પીંડ ઉપરે ભૂલી ગયો સઘળું ભાનજ,
ધરી ધ્યાન તારું રહ્યો તારે નામે છે કલ્યાણજ,

(૧૧૫)

ગઝલ.

દયાળુ દયા લાવી આવી કૃપા મા કરો,
આધાર મારે એક તારા નામનો ખરો;
સેવક જાણી આણી દયા દુઃખ મા હરો,
કહે છે અમીચંદ માણ તારો આસરો;
રાખો ટેક મારે માણ એક, નથી અનેક મે લજ્યા હજી,
આઘ ધૃશ્વરી.—ચોક ૪

છંદ પર મો.

[ત્રણ કાપ્રીઆની લંગડી.]

સમજ શાણા મન તું દીવાના, હજી ન જાણ્યા માણ દ્વાર,
જગકર્તાને, ભૂલે કેમ હજી સમર તું કરી વિચાર;
ભૂલી ગયો ગર્ભમાં રહ્યો સંકટ સહો નવ માસ લગી,
કેઈ નહિ તારું, માલિક એક આઘ ધૃશ્વરી તારી સગી;
ખુરી ગતિ; ગર્ભમાં હતી તપ કરી અતિ નહિ જરા ડગી,
કોલ કરી તું આવ્યો બહાર અકલ તારી ગઈ ભાગી.

ગુલ.

અદૃષ્ટ જીવ અજ્ઞાન તું, આવ્યો પતાવવા દેનજી,
તેનો કર વિચાર તું, કેમ પડે તમને ચેનજી;
મસ્તપણામાં મ્હાલતા જશે દિવસ પડશે રેનજી,
સંસાર સુખ સ્વપ્ન ગણો, પસ્તપશો આવશે દેનજી.

(૧૧૬)

ગઝલ.

તે માટે સમજી હજી તમે અંખા ધ્યાન ધરો,
ભક્તિ કરે મુક્તિ મળે ભવજળ તરો;
જીવતા યશ માજી નામે સુખે પેટ ભરો,
જગત સ્થાપી ઘટમાં વ્યાપી સઘળે મા ફરો;
કેવી દયાળી થઈ મા વાલી, પય પાન આપી કર્યો ઉપકાર,
જગકર્તાને.—ચોક ૧

અરજ કરી ધ્યાન ધરી કહું, જહુચરી અંખામાં કરજો સ્હાય,
જન્મ આપી તેં, છોડાવ્યો ગર્ભવાસથી કરી દયાય;
રંક પશુ, માયામાં ફસું, નહિ સમજું કશું, એ મારી અંખાય,
તારો આસરો, આવીને સંકટ પડે ત્યાં કરજો સ્હાય.

ગુલ.

કાયા કષ્ટ દુર કરી કરો પોષણ અમારું માતજી,
માયા તારી કારમી કરી વસ્તુ અપારજી;
બ્રમણમાં ભૂલી ગયો કરી ગભે હતી વાતજી,
આશ તારા નામની તમે છે માતને તાતજી.

ગઝલ.

અપરાધિ પાપી પુરો હું તો કેવળ અજ્ઞાન,
મૂખ મુઠ મતિ નથી મારામાં કંઈ ભાન;
એળે ગયો મનખો મારો હું ઘણો નાદાન;
પુત્ર ઉપર મહેર કરી આપો મને ભાન.

(૧૧૭)

આપો ભાન, હું ધરું ધ્યાન, માનું આશાન લખું વારંવાર,
જગકર્તાને.—ચોક ૨

ધ્યાન ધરી કહું ફરી ફરી, મા મહેર કરી માઝં કામ કરો,
બુદ્ધિ બળ દો, આપી જ્ઞાન હાથ મારે શિરે ધરો;
ગુરૂ તમે માન્યા છે અમે, મા આવે સમયે આપી, જ્ઞાન ભરો,
ગુણ સાગર તું સુદ્ધ રૂપે સમાઈ સઘળે ફરો.

અલ.

અનેક નામે એક તું બેસી રહે આસનજી,
જળસ્થળ મેરૂ પવન રૂપે સમાઈ રહે તનમનજી;
અદ્ભૂત લીલા તમતાણી, મા થઈ અમર પ્રસન્નજી,
મેહેર કરી માતૃધરી મા આપોને દર્શનજી.

ગઝલ.

લહેરી અંબા મહેર કરી ભક્ત તો બાણી,
તન મન ધન આપે મા દયા આણી;
પુત્ર કરી પાસ રાખે, માની મહેરબાની,
ધ્યાન ધરી જ્ઞાન કથો ભજો ભવાની;
સંગત ભલે સારાની મળે, ગુરૂ કરે વળે ઉતરે પાર,

જગકર્તાને.—ચોક ૩

ગુરૂ શોધ, જઈ લીધો બોધ છોડી ક્રોધ ગુરૂ કહું કરે.
પ્રસન્ન થઈ કહે આપી બોધ ગુરૂ હાથ શિર પરે ધરે;
પ્રેમરસ પાઘ ધુન લગાઈ મંત્ર બતાઈ આસન પરે,
સોહંમ સાધો, જપો બપ અંબાના ભવજળ તરે.

(૧૧૮)

ઝુલ.

માયા માયા સૌ કરે, માયા બે પ્રકરણ,
અસુરી માયા કારખી ખવડાવે આખર મારણ;
દૈવ માયા દાતાર છે ઉતારે સૌને પારણ,
તે માટે પ્રાણી તમે કરજો મન વિચારણ.

ગઝલ.

માયા રાખી માણ સાથે જાણી એક રૂપ,
ગુણ ગાયા છંદ કર્યા દર્શન અનુપ;
જગત સ્થાપી જનુંની તું છે નિરંજન ભુપ,
સચરાચરમાં વાસ તારો સઘળે સ્વરૂપ;
ખોળતા ખોવાયે કોઇને ન પાયે,
અમીચંદ ગાયે માને આધાર;

જગકર્તાને.-ચોક ૪

છંદ પડ મો.

[રાહ ઝડપી લંગડી.]

વારે વારે વાડ મન તું માન કહ્યું મારું,
આ છે ભવ તરવાનું ખારું;
પસ્તાશો ફરી, ગુરૂ શરણ રહી,
જપો જપ આદ્ય અંખાનું ધ્યાન ધરી.

(૧૧૬)

જીવતું જોની જાગી જોગી લોગી તપસી ત્યાગી,
ગયા રાગીને વૈરાગી છોડી માયા;
એક પલકમાં, હો ગઈ ખાખ પડી કંચન કાયા,
મુરખ માને માફ અંત કાળે નહિ તારું;
લાગે પામરને ખ્યાડ સંસાર આયા,
ફાકટ ફેરા, ફર્યો તું લક્ષ ચોર્યાશી ભટકાયા.

ગઝલ.

મનસા દેહ મોંઘો મુલ તેને કેમ કરે ધુળ,
માયા કાયા કારમી કુલાઈ ફેરે ફૂલ;
કુલાઈ ફેરે ફૂલ, કુલાઈ ફેરે ફૂલ,
બ્રમર લોગી વાસ લેતા ખીડાય કમળ ફૂલ.

ઝૂલ.

સંસાર સુખ સ્વપ્નું ગણે, અજ્ઞાની જાણે સારજી,
સુતવીત દારા મૂકી જવું, કંઈ કરને મન વિચારજી;
તુંતો સમજી લે વિચારી, હું તો કહું છું વારંવારી,
તારા મનમાં તું ધારી, હવે બેસ ડરી, ગુરૂ શરણ રહી.—ચોક ૧

બ્રમરો કમળમાં ઘેરાઈ પછી રહ્યા પસ્તાઈ,
જીવડો ગયો યુગ માંહી ફર્યો ચોર્યાસી;
રહ્યા ગર્ભમાં પડ્યો બહાર પડી ગફલત માયા ફાંસી,
ભજ તું માતાનું નામ કર આત્માનું કામ;
મમતા મૂકી દે તમામ થાય સુખ વાસી,
મટે ચોર્યાસી, સમજ મન નહિ તો થાસે તારી હાંસી.

(૧૨૦)

ગઝલ.

સાર માણ નામનો મેં દીઠો જગમાંય,
હુઃખ તળે સુખ મળે લજલો અંબાએ;
લજલો અંબાએ લજલો અંબાએ,
શંશય મનનો કાઢી નાખો શંશય જગને ખાય.

ઝુલ.

કર્તાનું કયું કો ન ઉઠાપે, પામે નહિ કોમ્પ પારણ,
અનંત યુગ એમ વહી ગયા નહિ જડ્યો કોમ્પને સારણ;
શંશય મનનો ઘણો પીચો સત્ગુરૂનો ખ્યાલો.
ઢાલ માણ નામની ઝાલો શિર ગુરૂ કરી, ગુરૂ શરણ રહી.—ચોક ૨
તું તો સમજ પ્રામર પ્રાણી અનુભવ અંતર આણી,
સાચી અંબા લો જાણી એ છે ત્રિપુરારી દૂનિયા સારી;
લજન ખીન કંઈ નર ગયે મનખો હારી,
જાયું તે તો જાસે, નાગ રૂપ ગુણનો વાસે;
ખીન ગયા તેમ જાસે ચાલો વિચારી,
કોટી કલ્પથી છે જન્મ મરણ અવતાર ધારી.

ગઝલ.

આ સ્વપ્ના જેવું સુખ, શાને સાચું માનો,
ફસાઈ ફંદમાં ફાંસી ખાઈને, મીથ્યા મત તાણો;
મીથ્યા મત તાણો મીથ્યા મત તાણો,
આદ્ય અંબાની ગહન ગતી કોમ્પએ ન જાણો.

(૧૨૧)

બુલ.

ફેકટ ફંદમાં ફસાઇ રહી ફરે લક્ષ ચોર્યાશી મંહીજી,
જ્ઞાન કઠો ગુરૂ સંગ રહી, ઝટ મૂજિત થાએ તંહીજી;
હુઃખ સુખ સ્વપ્ના માંહી થાય, જીવ જમણાથી ભોગવાય,
જાગે જોતાં જીકું થાય. પસ્તાશો ફરી, ગુરૂ શરણ રહી.—ચોક ૩

શરીર વાદળની છે છાયા નથી કોઈની અમર કાયા,
તજે દેવ સરખા ડાહ્યા કંઈ ભુમી પડે જીવો બળી સુત;
બાણાસુર કૃષ્ણજીની સાથે લડે,
લલા ભિખમપિતા શૂરા, કર્યા પાંડવે યુદ્ધ પુરા;
થયા અરજીનથી ચક્રચુરા રથે કૃષ્ણ ચડે,
રાવણ રામે રોળી બાળી લંકા અયોધ્યા ખડે.

ગઝલ.

ચેત મન માણ, લજો ગુરૂ સંગ,
મમતા ત્યાગી થાએ રાગી, રહો સદા ઉમંગ,
રહો સદા ઉમંગ, રહો સદા ઉમંગ;
પડી કાયા તૂટી દોરી ઉડ ચલા પતંગ.

બુલ.

કાળ કેરી ઝાળ જખરી, હંકૃતિ કરો ત્યાગજી,
મમતા મારો મન તણી, પડી કાયા જલાદે આગજી;
તમે સાંભળો શિવલાલભાઈ, અમીચંદ જોલે આહી,
સામા બેઠા અંબા માઈ, ભગત જશે તરી;
ગુરૂ શરણ રહી.—ચોક ૪

(૧૨૨)

છંદ ૫૪ મો.

વારે વારે વાડ—એ રાહ.

[લંગડી.]

સમડું શ્વાસો શ્વાસ માજી પુરો મારી આશ,
મને તારો છે વિશ્વાસ, ભવજળ તારો, પાર ઉતારો;
કઠણ પંથ વિકટ મારગ, સૌથી ન્યારો;
માયાનું મંડાણ, નથી રહેતું અમને ભાન,
ધરી જનમ્યો હતો ધ્યાનતે ગયો ભૂલી, મોજમઝામાં;
ગયો ફસાઈ રહ્યો હીચોળે ઝૂલી;
ન જાણી અગમ વાત, રમ્યો જીવાની સ્ત્રીઆ સાથ,
સ્વપ્ને ભોગવી રાજપાટ, મન ગયું કુલી;
ભગી જોતાં ભાસે જીવું બાદશાહી ગર્હ કુલી.

ગઝલ.

વિચારી જોને જીવ તારી, શી ગતી થશે,
જમીન જોડે જર મૂકી એકલો જશે;
એકલો જશે, એકલો જશે,
કાયા તારી પડી રહેશે સંગે ના થશે.

ઝુલ.

કોટી કંપથી સુખ દુઃખ ભોગવે, ન થાયે જીવ તરપતજી,
વિષય વાસના દ્વાર નર્કનું તું સમજી લેને ઝડજી,

ઉત્તમ આઁયો મનશા દેહ, તેને ઝોળખીને તું લે,
જમને ગુરૂ શરણુ તું રહે કંઈ વિચારો, પાર ઉતારો;
કંઠણ પંથ વિકટ મારગ સૌથી ન્યારો.—ચોક ૧

ગાડી ઘોડે બેસી ફરો, નહિ પાપ કરતાં ડરો,
ક્યાંથી લવજળ તમે તરો, જુઓ વિચારી;
દૂનિયા સારી, ધરો ધ્યાન કમ ક્રોધ મમતા મારી,
નારી ધનમાં જીવ લપટાવે તારી સંગે નહિ કોઈ આવે;
મીથ્યા ભૂલી જીવ ભટકાવે, વારંવારી,
લક્ષ ચોર્યાંશી ફરશે તું જશે તારો મનખો હારી.

ગજલ.

અનંત લવ કીધા પ્રાણી, વેડી ઘણું દુઃખ,
જન્મ મરણ કંઠણ વખત સ્વપ્નું જાણો સુખ;
સ્વપ્નું જાણો સુખ, સ્વપ્નું જાણો સુખ,
સુક્ષ્મ રૂપે સમાધિ રહ્યો હતો માની કુખ.

ગુલ.

નવ માસ ગર્ભે રહ્યા, ધરી ઉંધે મસ્તક ધ્યાનજી,
દુઃખ અનંતા ભોગવી, જનમ્યો કે ભૂદ્યો ભાનજી;
માયામાં લલચાઈ ગયો જીવડો ફસાઈ બુદ્ધી આપો અંબામાઈ,
આશરો તારો, પાર ઉતારો, કંઠણ પંથ વિકટ મારગ,
સૌથી ન્યારો.—ચોક ૨

સ્વાતી બુંદને ચાતક ચહાય, તેવા પ્રેમે લળે અંબાચ,
મેઘ વરસે મહાર ગાય, તેવા થઈ જાયો લીન, ગુરૂ સંગ રહી,

(૧૨૪)

થાવો સજ્ઞાન ઘોડા પર નાંખી જીન,
લઈ ક્ષમા ખડગ તત્કાળ ખાંધી ધીરજની ઢાલ;
લઈ સત શુરાની ચાલ, આ ભક્તના ચિન્હ,
ભજન ભડાકે ઉડાવો કમ ક્રોધ તો મીલે ખાવીન.

ગમુલ.

પ્રેમની નાંખી પાખર ખજતર બુદ્ધીનું તું આપ,
ખાંધ્યો ફેટો કડ્ડણનો હોલાય તનનાં તાપ;
હોલાય તનનાં તાપ, હોલાય તનનાં તાપ,
દીન દયાળુ દયા કરજો જપાય તારા ભપ.

ગુલ.

ગુરુ થઈ જ્ઞાન આપજો નથી કંઈ આધારજી,
આધાર તારા નામનો ઉતારો હુમને પારજી;
સર્વે રૂપમાં સરખો થાય, પોતે પોતામાં ચોળખાય,
જીવ દશા ભૂલી જાય, કરો સુધારો;
પાર ઉતારો કઠણ પંથ વિકટ મારગ સૌથી ન્યારો.—ચોક ૩

વીચારે ગ્રાણી પોતે ગયો જન્મારો જોતે,
તોએ હજી તું ગોતે, જીવ્યો વિચારી જમણા ભાંગી;
જોની તું રમી રહ્યો ઘટમાં તારી,
મૃગ ભમે છે વન વનમાં, રહે છે કસ્તુરી તો તનમાં,
ખખર વીના ભટકે રણમાં, તમે જીવો ધારી તનમાં તપાસી;
ગણી સમાન મૂકો તારી મારી.

(૧૨૫)

ગઝલ.

હું માફ પાપ મુલ મને ફકાવે છે ધુળ,
પ્રીતમ રહે છે પાસ મને સુઝે નહિ બીલકુલ;
સુઝે નહિ બીલકુલ, સુઝે નહિ બીલકુલ,
લક્ષિત ભાવે છંદ ગાયા ભાવ્ય ગયું ખુલ:

ઝુલ.

માણના પ્રતાપથી મળી વસ્તુ મુજને સારણ,
શ્વાસો શ્વાસ સ્મરણ કરું ઉતારો બેડો પારણ;
કાપી કમં કરો ચુરા બાકી નહિ રહે કંઈ અધુરા,
માણ લક્ષ્મ અમીચંદ પુરા કહેવાય તારો;
પાર ઉતારો, કંઠણ પંથ વિકટ મારગ સૌથી ન્યારો.—ચોક ૧

છંદ પપ મો.

[શીકસતો લાવણી—એ રાહ.]

મુણ મેરી માતા, લક્ષ્મનકી વાતા તેરા ગુણ ગાતા, જબસુખ પાતા,
અંબે દયાળી, બહુચરબાળી, કર રખેવાળી તું યુગદાતા;
પહેરી મા સાડી, બેડા મા ગાદી દોલત બદી તેરા હું બાલે,
પકડકે આપે ચારોકું લાગે; તુજે દીલાગે કરકે સવાલે;
કામે હે કોધે લોભોકું શોધે મુજેના હોધે લાયાહુ અલે,
મેહ મદ આગે દોષકે એ લાગે બાવેગા લાગે અબ તુમ સમાલે;

સખી તોફાને કરતે હિરાને મુકાતે ધ્યાને જાપ જાપાતા,
અંખે દયાળી બહુચરબાળી કર રખેવાળી તું યુગદાતા.—ચોક ૧

ચોરોસે હારે હુવે નાચારે કરકે પોકારે અંબામ',
કહું ઝટપટસે આવો મુઝે બચાવો ચોરોકુ સાવો બતાતે મેં હું;
લોભેહિ ખુરે, કામી અંધ પુરે મોહ મદ હનુરે બતાકે દેવું,
કોધ એ ઢેહો લે છે મા કેહો ઉતારો બેહો પારે મા કહું;
ઓતેરી માયા કાચી હે કાયા પાલવ સ્હાયા ધ્યાન લગાતા,
અંખે દયાળી બહુચરબાળી કર રખેવાળી તું યુગદાતા.—ચોક ૨

આકીન તેરા હુવા ન કોઈ મેરા મીઠાડો ફેરા લક્ષ ચોર્યાશી,
લટકકે આયે પાલવ સાહે તીરથ પાયે ગંગા તું કાશી;
મેરી તું મૈયા યુગમે ગવઈયા શરણમેં રહીઆ હું વિશ્વાસી,
તુજે સમરતે ધ્યાનજ ધરતે સંસારથી સરતે જાતે મેં નાશી;
ચોરો જે છુટે મુજે તો લુટે કરમ કુટે નહિ સંઘાતા,
અંખે દયાળી બહુચરબાળી કર રખેવાળી તું યુગદાતા.—ચોક ૩

દોની મા દર્શન, થાઓની પરસન કડ્ડન સ્મરણ અંખે તુંમેરા,
તેરા મે દાસે, પુરોની આશે પાપજ થાશે પ્રદે હમેરા;
ઘટ ઘટ મેં આપો દર્શન આપો પાપજ કાપો ચોર્યાશી ફેરા,
તમે બચાવો મદદે આવો દયાજ લાવો લક્ષ તુમેરા;
કહે અમીચંદ જીકા છંદે રહેતે આનંદે ગુણ તેરા ગાતા,
અંખે દયાળી બહુચરબાળી કર રખેવાળી તું યુગદાતા.—ચોક ૪

(૧૨૭)

છંદ ૫૬ મો.

[શીકસ્તાની રાહ ઉપરની.]

તું માતા ચંડી દૈતોડી ભોંડી કાઢે નવખંડી ખપ્પર ધારી,
લઘ ત્રિશુલે મારી મા હુલે નીકાલે મુલે દૈત્યોકું મારી;
અંબે દયાળી પાલનવાલી લદ્રકાળી બડી ભેરાવર;
હાથ ઝકકે દૈત્યો પટકકે મારી ઝકકે ઉત્તર ચરીતર,
સ્વરૂપ ધારણુ કર કર મારણુ દૈત્ય સંહારણુ ખપ્પર ભરભર;
આંખોમેં લાલી ફરે મતબાલી બની વિકાળી લીયા ચરાચર,
ચારા તું ચરતી ખપ્પર ભરતી દૈત્યોકું હરતી કરી કીલકારી;
લઘ ત્રિશુલે.—ચોક ૧

કરી કીકીઆટી અસરકું ખાતી ફરે મદમાતી કરી મધુપાને,
રૂધીર માંસે ખાકર તપાસે કાયર નાસે જાતે શયતાને;
દૈત્યાકું પ્રાને કરી રણુ તાળે દેવતાને રાળે આખ્યા તેં માને;
એવી દાતરે જગત સંસારે શક્તિ આધારે છે સહુના પ્રાણે,
નાહ કંઈ અબલયો શક્તિ વિનાનો કામજ સુનો; એ બલીહારી;
લઘ ત્રિશુળે.—ચોક ૨

એવી કૃપાળી અંબે દયાળી લોને સંભાળી આળે મા અમને,
પડયું સંકટે આવોને ઝટે અંત વખતે કહું મા તમને;
સંકટ કાપો ફતોહ આપો તમે માઆપો ક્યાં જાઉં ભમને,
હુલે ના છેડું હાથ મેં બેડું કર્મબંધ તોડું જીતાએ જમને;
ભગત કારણુ દૈત્યોકું મારણુ ભવજળ તારણુ લે તું ઉગારી,
લઘ ત્રિશુળે.—ચોક ૩

નામ નિરંજન બેઠે સિંહાસન સખ દુઃખલંજન કરે તું પલમેં,
 યશ અપાવે તું મારી માએ લાગું પાએ ધારી અક્ષલમેં;
 રાખું આકીને બોલો હસીને અંબા લજીને તરૂં લવ જળમેં,
 કહે ડહાલાલે છંદ વિશાળે કહી ચુનીલાલે બેઠે ડંગલમેં;
 લગાવી ધુની અમીચંદ ગુણી કહે છે તબુ નહિ લક્ષિત તમારી,
 લઈ ત્રિશુળે.—ચોક ૪

છંદ ૫૭ મો.

[ત્રણ કાપ્રીયાની ખડી—રાહ.]

આએ આશો માસ આનંદ ઉદ્ધાસ દર્શનકી આશ અંબા તારી,
 નવરાત્રી નવ મળી શક્તિ સર્વ દૈત્યોકા ગર્વ ઉતારનારી;
 હીલ મીલ મનસુબો કરે આનંદમાં ફરે ધરે શોભતા શણુગાર,
 પાંઉમે પેજન નાકોમે નથન ચમકે છે રત્ન કરે છે ઝમકાર;
 ગળેમે દાલ મોતનકી માળ, કાનોમે ઝાલ શોભે છે અપાર,
 ચોઢી કસળી શાલ, ચાલે હંસકી ચાલ અહો અહો સવાલ
 બોલે છે અપાર.

ફેકતા.

આવી અંબાજી શણુગાર સોળે, સર્વ શક્તિ મળી જે ટોળે,
 અહો અહો શબ્દ મુખથી બોલે, ચાચર ચોકમાં ચાલી;
 દેતી મા તાળી કાળી ખપ્પરવાળી, નવરાત્રી નવ મળી,
 શક્તિ સર્વ.—ચોક ૧

(૧૨૯)

આવી માતા અન્નપૂર્ણા, તેમાં શી મણા, વેણા વાગે મુખ પર,
હીંગળાજ આજ ખુબ સજી સાજ વાજંત્ર, વાગે છે પાંડિ ઝાંઝર;
સાચી દેવીસંગ શીતળા ઉમંગ ઉડાતી રંગ હાથમે છે ખપ્પર,
શીકોત્રા માત હરસીધ સાથ દૈત્યોકા દાર વાગે છે જખ્ખર.

ફેકતો.

આશાપુરી તરપના લવાની, ત્રણ લોકમાં તુંને વખાણી,
તારી માયા કોમળે ન જાણી, મળી દેવી સઉ આતી;
ગરબા ગાતી રાતી અંખીય તારી, નવરાત્રી નવ મળી,
શક્તિ સર્વ.-ચોક ૨

ચાચર ચોકમાં આવે, ધુન મચાવે લાવે મુખથી ગાતી,
વાળે વાજંત્ર સંગ વેણા ઉપંગ બાજે મૃદંગ ફરે હરખાતી;
ફરે માજી કુદડી પસીને બૂડી પદલી ચુંદડી જાતી,
થાતી મગન બોલે વચન ગાયે રાગ રાગણ ફરે મદમાતી.

ફેકતો.

થઈ સૌને આનંદની હેલી, ગાય ગરબોં અંબા અલખેલી,
લગ્ત મદદ તું આવજે વહેલી, હાથે હાથ લે તાળી;
બહુચરખાલી અંબા મારી, નવરાત્રી નવ મળી,
શક્તિ સર્વ.-ચોક ૩

સિંહુ કરે થઈ થમ્મરે વેણા લલમરે જગત આધારે,
શેલા થમ્મ અણમુલે, કરગરી કહું હાથ ભેડી રહું;

(૧૩૦)

તારૂં નામ લઉં નહિ બાઉં ભૂલે, ગરબા ગામ રહી થાનકે,
ગમ તહીંથી બીલકુલે, મારા કાપો પાપ, સખુદિ આપ;
તારા જપું બાપ, કરો કબુલે.

ફેકતો.

તું સૌની માણ છે વાલી, અંબામા તું બહુચરબાલી,
જગત માયામાં મોહિની દાલી, અમીચંદ કહે ધરમાત;
સમરૂં કરૂં આશા તારી, નવરાત્રી નવ મંગી શક્તિ.—ચોક ૪

છંદ ૫૮ મો.

તુંજે નમું ચરણ, આયા શરણ, વિદ્ય હરણ કર દાલો તુંમ,
તુંજે નમું આજ, રખો મેરી લાજ સિદ્ધ કરો કાજ દુખરાખો તુંમ,
આયાતેરે ધામ, સિદ્ધ કરો કામ મુલકોપર નામ કરતી હે તુંમ;
ચુની ચમકાર ગલેમેં હાર, સોળે સણગાર ધરતી હે તુંમ;
દેખી તેરા મુખ હો બાવે સુખ, મેરે તનકે દુઃખ હરતી હે તુંમ,
જપુ તેરા નામ હોવે આરામ. સિદ્ધ કરવા કામ ફરતી હે તુંમ.

ફેકતો.

સિદ્ધ કરો લકતનકે કાજે, શિદ્ધ શબ્દ રણુ તુંહી બાજે,
અસંખ્ય દૈત્ય કરદીઓ પ્રાજે.
દુશ્મનકુ માર કરતી પોકાર કર ધરી હથીયાર લખ લાલો તુંમ,
તુંજે નમું આજ.—ચોક ૧

(૧૩૧)

હૃશ્મનકુ ફર કીયા ચુર ચુર, અસંખ્ય અસુર માર ગાળું તુંમ,
કયા કડું બીસ્તાર, નહિ આવે પાર, બનકર અસ્વાર ધાર્ધ;
માળું તુંમ.

શત્રુકુ માર કીઆ તારમ તાર, દેરા મોબર, બીરાળું તુંમ,
પાએલકા બહાર, ધુધરૂં ધમકાર, સળ સળ સણગાર મેરી
માળું તુંમ.

ફેકતો.

જળહળ તારી નેત ઝળકતી, દામણી ફલ અકોટી લળકતી,
દો દંતન પર ચુની ચળકતી;
તુમ દીન દયાળ કરે પ્રતિપાળ, હું તારો બાળ હાથ આલો તુંમ,
તુંજે નમું આજ.—ચોક ૨

સંસાર ખાડેકી ધાર ઉતારો પાર, માળું હાથ આલી તુંમ,
મીથ્યા સંસાર, સળ પરીવાર, કયા કડું વિસ્તાર મતબાલી તુંમ;
ભાઇબંધ માત, બેહેન તરીઆ તાત નહિ આવે સાથ મેરી
વાલી તુંમ,
કલબુગમેં આજ, શકિતકા રાજ સિદ્ધ કરને કાજ મા આલી તુંમ.

ફેકતો.

બાળાપણુ રમતમે શુમાઈ, ચકા નેબન બુવાની આઈ,
કામ ક્રોધ મમતામે શુમાઈ;
અબ ધરૂં તેરા ધ્યાન, મુજે મીલે જ્ઞાન, મુજકો આશાન
અબ આલો તુંમ, તુંજે નમું આજ.—ચોક ૩

મેરી અંબે માત, જપુ તેરા બપ મુજે બુદ્ધિ આપ, કંકાળી તુમ,
ચોસેંટકુ પ્રણામ સબકુ વણામ, રહ્યાં શિષ નામ મતબાલી તુમ;
કરબોડી પાસ, ઉભો તેરો દાસ, પુરો મેરી આશ ખપ્પરવાળી તુમ,
હોબ પ્રસન્ન દેના દરશન, મેરા હરબીધન બહુચરબાળી તુમ.

ફેકતો.

એક ચીતસેં તેરા ધ્યાન લગાઉં આઠ પહોર તેરા ગુણ ગાઉં,
લગતી કીએ બીન કહાં ફળ પાઉં, કહે અમીચંદ માણિકા છંદ;
સદા રહે આનંદ સબ ગાળો તુમ, તુંજે નમું આજ.—ચોક ૪

પૂનેમનો છંદ ૫૮ મો.

[તુંજે નમું ચરણની—રાહ.]

મ્હારે આજે ધન પુનેમનો દિન, સદા કરું લજન લવજળ તરવા,
લગવતી લબ્ધું, કામ ક્રોધ તબ્બું આવી રહું રબ્બુ, ભકિત કરવા;
જપી તારું નામ, કરું પ્રણામ, મને થાય આરામ અંતઃકરણે,
સૌ ભકત સર્વ, લજે મૂકી ગર્વ, માગે જ્ઞાન દ્રવ્ય, લાગી ચરણે;
ગુણી માગે જ્ઞાન તેથી ધરાય ધ્યાન, તેની અરજ કાન સુણી
રાખો શરણે,
તારો લવજળ, સહેજે થાય ઉદ્ધાર કહું બારંવાર લાગી ચરણે.

(૧૩૩)

ફેકતો.

અરજ કરી કંઠે તારા બાળ [૨] દયા લાવી મા સુણો
સવાલ [૨] બાળકની કરજો પ્રતિપાળ [૨] સુંદર સ્વરૂપ
તારી છબી અનુપ, ત્રણ લોકના ભૂપ, ભણું દુઃખ હરવા,
ભગવતી ભણું.—ચોક ૧

સુણો સવાલ, ઓઢી કસળી શાલ, ગળેમેં ડલ મોતન માળા,
કર કંકણહાર, પાયલકા ખહાર, ધુધરૂ ધમકાર, સુરમા ડલાઃ
શિર મુગટસાર, કુંડલકા ખહાર, શોભા અપાર, ઓઢે દુશાલા,
નાકેમેં નથન, રહ્યા ઝળકી રતન, પાંઉં મ્યાને પેજન, બેઠે
મતબાલા.

ફેકતો.

ધનધન માણ તારી લીલા [૨] ચંપા કેવડા શોભે પીળા [૨]
તરેહ તરેહના ફૂલજ ખીટ્યા [૨] મા અરજ સુણ,
તારી લાગી ધુન કરું ભજન, પાપ ઓસરવા,
ભગવતી ભણું.—ચોક ૨

તારા નામની ઢાલ, ધરી બેઠો હાલ, સુણજો સવાલ,
બાળક જાણી, નહિ માંગું મૂળ, તમે જાણો દુઃખ, મારી
લાંગો ભૂળ, તમે દયા આણી એક ઓળખું આપ, મારા
કાપો પાપ, તમે મા બાપ, રહ્યો પિછાની, ઘટ ઘટમે રમો,
તમે સઘળે ભમો, કયાં શોધું અમો અજ્ઞાન પ્રાણી.

(૧૩૪)

ફેકતા.

સાધુ સંત જંગલમાં રહેતા [૨] સંકટ પડે શરીર પર રહેતા [૨]
ધ્યાન ધરી પુણ્ય પદ લેતા [૨] માફ ગળું નહિ, ખડક કહું અહીં,
જંગલકે મહીં નહિ જાવું ફરવા, ભગવતી ભળું.—ચોક ૩

હું કેવળ અજ્ઞાન નથી જરા ભાન, શરોડા જ્ઞાન નહિ જાણું સાધન,
પ્રેમ ભક્તિ કરી, તારું ધ્યાન ધરી, કહું ફરી ફરી સોપું તનમન;
વાળી આસન ભળું નિરંજન, મને થઈ પ્રસન્ન દેજો દર્શન,
ચરણનો દાસ, મને રાખો પાસ, તારો વિશ્વાસ મા થાઓ પ્રસન્ન.

ફેકતો.

આશા પુરણ પાડે માણ (૨) ભક્ત ભજનમાં રહે છે રાણ [૨]
પ્રસન્ન થઈ મા આપે નિવાળ, (૨) અમીચંદ તો માઈ,
રહ્યો તમને રહાઈ,

નહિ જરા લલચાઈ કંઈ ગયો ફરવા, ભગવતી ભળું
કામ ક્રોધ તળું, આવી રહું રળું, ભક્તિ કરવા.—ચોક ૪

છંદ ૬૦ મો.

મારી કરો બહાર, જગદાધાર સમુદ્ર સંસાર,
પાર ઉતારો, નથી જરા સુખ, દીકું દુઃખ દુઃખ,
બાળકની રૂપ તમે વિચારો, બાળપણે શુદ્ધ,
જરા નહોતી બુદ્ધ માના થાનમાં દુધ,
ભરી કીધું પોષણ જ્યારે લાગે ભુખ,

(૧૩૫)

ન બોલાય મુખ, ન વેઠાય દુઃખ ત્યારે કરું રૂદન,
જ્યાર માતા જાય, ઝેળી ભીની થાય,
મુતરમાં ન્હાય, મુતા પલ્લે તન,
કોઈ આવી જીવે, કહાડીને લુહે,
પડ્યો બાળક રૂએ, કરે દુઃખે રૂદન.

ફેકતા.

બાળપણું તો જેમ તેમ જાયે [૨] જીવાનીમાં જીરા હાલ થાયે,
સમજ્યા પછી પૂરો પસ્તાયે [૨] ત્યારે માંગે સ્હાય સમરે અંબાય
દયા લાવી ધાય, લાવે આરો નથી જરા. સુખ.—ચોક ૧

સંસારમાં લિન થઈ જાય મલિન, સુખ નથી ક્ષણ સમજો મનમાં,
જેવું જીહું સ્વપ્ન, સમજી લે મન, સ્ત્રી ફરજન લપટાય ધનમાં;
રહ્યો સંસારમાં જોઈ, નથી કોઈનું કોઈ મૂવે જોસે રોઈ પડે કાયાવનમાં,
જીવ ચાલ્યો ઝટ, ગયો ઉડી તરત ન કરશે મત જીહા ફંદમાં.

ફેકતા.

જીવ ગયે નહિ કાયા તારી [૨] મૂરખ માની કહે મારી મારી (૨)
સમજી પુરૂષ તમે જીવ્યો વિચારી [૨] મૂકી કર્મકુટ, નહિ બોલો જીહું
પુરે માતા પુંઠ માને સંભારો, નથી જરા સુખ.—ચોક ૨

સૌ ચાલો સત્ય, મૂકી અસત્ય સ્હાય કરશે ઝટ, અંબા આવી,
સતિયા સુખ, નથી જરા દુઃખ, સ્મરતાં મુખ, લે બચાવી;
કરે સારા કામ. જપે માનું નામ, સદા હોય આરામ ભકતો ભાવી,
હોય મંત્ર હાથ, જોઈએ કીયા સાથ. બધા મળે ઠાઠ, લાવે લખાવી,

ક્રિયા પાત્ર જે હોય અધિકારી [૨] ગુરૂ કીલી દે જોઇ સંસ્કારી [૨]
 ભલી ખુરી ન કેવી બહારી [૨] જ્યાંથી મળે જ્ઞાન ગણી ગુરૂ સમાન,
 ધરી એસો ધ્યાન, મનને મારો, નથી જરા સુખ.—ચોક ૩

મને વિશ્વાસ, પુરે માણ આશ, સંસારની વાસ, વળગી છે જળર,
 ન બચે બચાય કરે માલિક સ્હાય છુટી કર્મ જાય તો તો થઈ જાય સર,
 છુટવા ઉપાય, મન દયા થાય, શુભદાન દેવાય સમણ લિત્તર,
 મૂકી મમતા માન એક રૂપ જાણુ ધરી એસે ધ્યાન, નિરંજન પર.

ફેકતા.

ભજમન તુંહી તુંહી આપ નિરંજન [૨]
 સુરતા સાધી વાળી એસો આસન; [૨]
 તદરૂપ થઈ મહી થઈ જાઓ લીન. [૨]
 અમીચંદ મથન, કરી કહે કથન,
 માણ પ્રસન્ન, કરો સુધારો, નથી જરા સુખ,
 દીકું દુઃખ દુઃખ બાળકની રૂપ, તમે વિચારો.—ચોક ૪

છંદ ૬૧ મો.

છેડી ખટપટ, લજ્જે અંખા ઝટ, કરશે મદદ ખપરવાળી,
મન રાખી દ્રઢ, ખેસો પકડ, એ મૂળ થડ લેજો ઝાલી;
તું ખડું મસ્તાન, મન સાચું માન, જરા રાખી ભાન, તમે ખેસો ઠરી,
ફરી લક્ષ યોજન, લમી નવ ખંડ, તૃપ્ત મન નહિ થયું ફરી;
આદિ અનાદિ, તું કરતા વાદ, મમતાથી નાદ, કરે ક્રોધ કરી,
મરવાથી ડર, નથી થયો અમર, શુકિત કર, બાવું છે મરી.

ફેકતો.

શરિરમાં મન તું વાઘ, (૨) પેસી બાય બેઝને લાગ, (૨)
નિંદ્રા નહિરે અખંડ જગ (૨) નહિ નિંદ્રા આહાર તારી ગતી અપાર
માન કરી વિચાર સમરો કાળી, મન રાખી દ્રઢ.—ચોક ૧

કાયામે બાણ, જીવનનું રહેઠાણ, મન આગેવાન, ફરે ચોપાસે,
પહેલા દોડે મન, જીવ કરે પ્રસન્ન કામ, કરે તન રાખી આશે;
એ જુઠી આશ, આખર નિરાશ નહિ રહેશે પાસ, એકલો બશે,
મન લગામ હાથ, વીધી રાખો નાથ તારી રહેશે સાથ પુરશે આશે

ફેકતો.

સમજી મન તું સીધું ચાલ [૨] ઘડીકમાં તો થાય છે ન્યાલ [૨]
તેજ વખતે થાય કંગાલ [૨] સમજીને ઠરી ખેસ, ધ્યાન ધરી,
મરવાથી ડરી, રહો સત્યે ચાલી, મન રાખી દ્રઢ.—ચોક ૨

સત્ગુરુ સંગ ખુબ જામ્યો રંગ, બાળે મૃદંગ, માણ લહે લાગી,
 માના ગાવા ગુણ, લાગી રહી ધુન, રહ્યા ભક્ત સુણ, બ્રમણાભાંગી;
 તે વખત પસ્તાય, મેં કર્યો અન્યાય, માણ કરજો સહાય,
 કહું મુખ માગી;
 તારા વિના નહિ કેધ વાલી અહીં, માણ કહી થયો હું રાગી.

ફેકતો.

માણ અરજ ભક્તની સુણ(ર) મને લાગી તારા નામની ધુન (ર)
 શાસ્ત્ર શબ્દ લઉં છું ચુન ચુન (ર) હોયે માણ મદદ,
 મળે કડી ઝટ જોડતી વખત. કરે રખેવાળી, મન રાખી દ્રઢ.—ચોક ૩

મન રાખે વશ, ભાંગે તરત, સૈથી સરસ,
 ભક્તિ મોટી ગયા ભક્ત તરિ નહિ જનમ્યા ફરી;
 ગયા ધ્યાન ધરી નહિ વાત મોટી પુરે શાસ્ત્ર શાખ,
 નહિ શંશય રાખ, પ્રેમ ખ્યાલા ચાખ;
 સદ્ગુરુ ખુટી થાય નિર્મલ મન,
 મદદ રહે આનંદ, માણ ભજન, હરદમ હોતી.

ભજનમન તુંહી તુંહી માણ નામ [ર] વિશ્વાસ રાખ મા કરશે કામ,
 હરદમ સમર તું આઠે જામ, જવું નિર્ધાર છોડી સંસાર,
 અમીચંદને પાર, દયો સંભાળી, મન રાખી દ્રઢ.—ચોક ૪

(૧૩૬)

છંદ ૬૨ મો.

(હરી દ્વારકાસે ધાએ ભક્તન ખાતર ડકોર આએ—એ રાહ)

મોહું સુરતમાં છે ધામ, અંબા માતા તારું નામ,
કીધા ઘીઆ ફળીએ મુકામ તારી છળી ન્યારી;
દેહડે શીખર અંધુ ખીરાજે, જમણી બાબુ ગણેશ ગાજે,
ઘંટા નોખત ઘડીઆળ બાજે, શોર ચલા ભારી;
ફનિયા દર્શન કરવાને આવે, માને ચરણે શિશ નમાવે,
મંમાયાના ગુણ ગાતે ખલખલ સારી;
ડળીપાસે બહુચર માત તમે સાંભાળો મારી વાત,
જોડી જોડી કરું હાથ વિનંતી તારી;
આવે ક્યાં ક્યાંના લોક ચાલી દર્શન કરે કઠેસે ઝાલી,
મુખડું જુવે નિહાળી નિહાળી તારી બલિહારી;
કરે દર્શન સારી ખળકે હીરો મુખડા ઉપર ઝળકે,
માના શણગાર સોળે ચળકે શોભા ભારી;
બાજે પાઉં પાયલ પેજન તારી આખોમે અંજન,
ચુટો ખલકે ખન ખન અપ્પર ધારી;

દેહડે શીખર અંધુ ખીરાજે.—ચોક ૧

કઠે રતન કરે ચમકાર, માણેક મોતીનો હાર.
તીલડી શોભે અપરંપાર નાકમેં વાળી;
પહેયાં કુંડલ કાંનો માંહી શીર મુકટમાં મણા નહિ,
શોભે છુટી લટા રહી નાગણ કાળી;

(૧૪૦)

શીર પર છત્રી છે અણમૂલ ન રહી શોભાની કંઈ ભૂલ,
ખીટ્યા તરેહ તરેહનાં ફૂલ ભરી ખૂબ બાળી;
બાંધી તકતાની છે હાર હાંડી શોભે અપરંપાર,
સળગ્યાં ઝાડનો છે બહાર જુઓ સૌ ન્યાળી;
પ્રાદાણ વાંચે ચંડીપાઠ લોકો ઉભા જોડી હાથ,
સૌ સમરે અંબે માત બલખત સારી,
દેહરૂં શીખર બંધુ ખીરાળે.—ચોક ૨

છુટે કુવારાની શેહેરો ઠંડી ઠંડી ચાલે લેહેરો,
ભગત ઉભા ઘાલી ઘેરો કરવા દશને;
મૂખડું જોવા ઘડી ઘડી લોકો કરે અડા અડી,
માતા બેઠા સિંહિ ચડી થાઓ પ્રસંને;
મૂખડે કોટી સૂર્યનું તેજ દેખી ઇંદ્રાસન લાજેજ,
માયાં મન વાંચીત આપેજ, કરી પાવને;
આજે ધન મારો અવતાર થયાં દશને,
તું આદ્ય શક્તિ છે એક કીધો માયામાં વિવેક;
પંથ નિકળ્યાં છે અનેક છાયા તારી,
દેહરૂં શીખર બંધુ ખીરાળે.—ચોક ૩

કહું કર જોડી નહિ આવે સાથે કોડી,
જવું માયા સર્વ છોડી કહું સત્ય વચન;
માત પીતા જોડેની જાત નહિ કોઈ આવે મારી સાથ,
જોડી જોડી કહું હાથ માળી કરો પાવન;

મરવું અણુચીંતા એકવાર, હું તો છઉં માણ નાદાન,
 તારા નામનો આધાર, પડ્યું રહેશે આ તન;
 તારી આશાએ જીવ કુદે, તારે નામે કળુ નહિ ખુડે,
 થયું ભાગ્ય માડું ઉદે, સદા રહેા પ્રસન્ન;
 એવી અરજ કરે ભક્તન, ઘટ ઘટ આપે નિરંજન.
 જોડી જોલે અમીચંદ છંદ લલકારી;

દેહરૂં શીખર બંધુ ખીરાજે.—ચોક ૪

છંદ ૬૩ મો.

(આદ્ય અંબા જાણી, વેદ વાણીમાં વખાણી—એ રાહ.)

સત્ગુરૂ વાણી, મેં તો ઘટમાં સમાણી,
 માતા શારદા ભવાની, બહુચરખાણી;
 રહી કંઠપર કલ્યાણી, આપો અવિચળ વાણી,
 જરા નહિ રહે અજાણી, રહ્યો છું ઝાલી;
 ગુરુ ચરણ શિષ, નમી સમરે છે હરનિશ,
 ગુરુ કરે છે બક્ષિસ, ખ્યાલા પ્રેમના ભરી;
 એ તો સર્વે હરખે લીધા હેત ભાવ કરીને પીધા,
 મંત્ર લાણી આશિશ દીધા, જાઓ જગતમાં તરી.
 ગુરુ બતાવે છે જ્ઞાન, તમે સર્વે ધરે ધ્યાન,
 કરો આત્માનું કલ્યાણ, થાક્યા ફરી ફરી;
 પુરૂષ પ્રકૃતિ કહેવાય, એકના અનેક થાય,
 આદ્ય શક્તિ છે અંબાય, ફરે ખાખર ધરી.

(૧૪૨)

ફેકતો.

સુણ દેવી તેં દયા કરી ભક્તનપર કરતી છાયા,
સુણ દેવી તારા ગુણ ગાએથી નિમળ થાય છે કાયા;
સુણ દેવી તારી અધોરગતિમાં પાર જરા નહિ પાયા,
હાલ સાચું માને, માફ કરી મત તાણે;
મરતી વખત જુઠું જાણે, પડે કંઠાળી,
રહી કંઠ પર કલ્યાણી.—ચોક ૧

તે પર કહું દ્રષ્ટાંત, ગુણી સાંભળી દયો કાન,
છુટે શબ્દના બાણ, લાગે ભિત્તર;
ઉભો નદી તીર, તરસે પિડાયે શરિર,
ક્યાં તો સુકાયું હોય નિર, હોય આળસુ અગર;
ખેઠો ખેઠો વિચાર કરે, મનની અંદર,
નહિ કલ્પતરૂ બાવળીઓ, ક્યાં તો ભાગ્યનો નહિ;
બળીઓ, સાચો સંભોગ ન મળીઓ, સમજે ભિત્તર.

ફેકતો.

સુણ દેવી મળે સદ્ગુરુ સેવે ન મળ્યું ચેલાને જ્ઞાને,
સુણ દેવી એ ચેલો મૂઢ કે ગુરુ હોય અજ્ઞાને;
સુણ દેવી મળે સદ્ગુરુ સમજે સાચે ચેલો તો જ્ઞાને,
ભક્તિ કરતાં ભય દુઃખ આવે, તોએ ધીરજ લાવે;
હિંમત રાખે તે કૃણ પાવે, સમરે કાળી,

રહી કંઠપર કલ્યાણી.—ચોક ૨

ચિંતામણી બાણી, લઇને બેઠો એક પ્રાણી,
 તોય ચિંતા ન ઓલાણી, નહિ એ ચિંતામણી;
 પરખ્યા વિના લીધો પહાણો, વગર સમજે મત તાણો,
 ખરી વસ્તુ પિછાણો, મળે આપ ધણી;
 મળ્યું ધન ન વાપરી કોડી, બેઠો દમડી દમડી બેડી,
 મૂકી જવાનો છોડી, જેવી હોય કરણી,
 ક્યાં તો ભાગ્ય કોઇનું બળ્યું ખોટી કમાણીનું રળ્યું,
 અગર હરામનું મળ્યું બનવાની બની.

ફેકતો.

સુણ દેવી અમૃત પીધું પણ અમર થયો ન પ્રાણી,
 સુણ દેવી ક્યાં તો ભૂલ્યો નહિ પીવાની સુક્તિ બાણી;
 સુણ દેવી નહિ ગયું મુખ કે પીવામાં આવ્યું પાણી,
 ધરમ કરમ લકિત બાણી, ભેદ વિના ધુળ ધાણી;
 મળે સાચા ગુરુ જ્ઞાની લે સંભાળી,

રહી કંઠપર કલ્યાણી.—ચોક ૩

ગુરુ કરે સાન, ચેલો સમજી ધરે ધ્યાન,
 મૂખ કરે અભિમાન, નહિ દીલમાં ડરે;
 ગુરુદેવથી અધિક, ગણી ચાલે ચેલો ઠીક,
 બાય ચમરાયની ખીક, ભવજળ તરે;
 મંત્ર સાથે ક્રીયા બાણે, હોય સરોડા જ્ઞાને,
 મૂળ વસ્તુ પિછાણે, દીલ અંદરે;

(૧૪૪)

ઘાટ કંચનના અનેક, લાંગી બ્રમણ ગણે એક,
ગાળે કંચન છેકા છેક, શક્તિ સચરાચરે.

ફેકતો.

સુણ દેવી તું બ્રહ્મ જગતમાં રચી માયા સંસારે,
સુણ દેવી તમે કર્તા છો અકર્તા સૌથી છે ન્યારે;
સુણ દેવી છો પાસે દેખે કોઇ દૂર બ્રમણતા ભારે,
મારા મનનું સમાધાન માજી ભજતાં થયું જ્ઞાન;
અમીચંદ્ર પર રાખી ધ્યાન, દ્યો સંભાળી,
રહી કંઠપર કલ્યાણી, આપો અવિચળ વાણી;
જરા નહિ રહે અબાણી, રહ્યો છું ઝાલી.—ચોક ૪

છંદ ૬૪ મો.

[રાહ ઉપરનો.]

આઘ અંબા બાણી, વેદવાણી મા વખાણી, માએ માયા ફેલાણી,
ખપ્પર ઝાલી; પુરે દેવતાની આશ, કરે દૈત્યોનો નાશ,
રાખે ભક્તનકે પાસ, કરે રખેવાળી; રોજ્યું દૈત્ય દળ, તારું અપારબળ,
તમે વસો હિમાચળ, અંતરયામી; કહું ભગવતી,
તારી અઘોર ગતિ, શુદ્ધ કરો મતી, કહું શિરનામી;
તારા અનેક નામ, કર્યા તેવા કામ, કીધો રણમાં સંગ્રામ,
નહિ રહી ખામી; દેવ કરે વખાણ, તોડે શત્રુના નામ, કંઈ
પડે સેતાન, દૈત્ય હરામી.

(૧૪૫)

ફેકતો.

સુણદેવી દૈત્ય દળ રોળી ને પરાજ્ય કીધું,
સુણદેવી કરી શુરાપાન ચંડમુંડનું રૂધિર પીધું;
સુણદેવી શત્રુને મારી રાજ ઇંદ્રને દીધું,
કરી શત્રુ સંહાર માણ કરે તારંતાર, તારી લીલા અપાર,
ફરે મતવાલી; પુરે દેવતાની આશ.—ચોક ૧

ઉઠ્યો ઓંકાર, તારી લીલા અપાર, રચી પલમેં સંસાર,
તું રહી ન્યારી; ત્રિગુણાતમાં ફેલાઈ, વસ્યા ઘટ ઘટ માંહી,
નવખંડમાં દુવાઈ ફરે છે તારી; લીધું તમે રૂપ, કીધું મોહિની
સ્વરૂપ, તારી છબી અનુપ, જાઉં બલીહારી; શુંલ નીશુંલનો નાશ,
કરી વર્તાવ્યો ત્રાસ, કોઈ આવે નહિ પાસ, ખખ્ખર ધારી.

ફેકતો.

સુણદેવી તું સહસ્ર હાથ કરી રૂપ ધરે વિકાળે,
સુણદેવી માર્યો રક્તખીજ રણમાંહે મારીને ફાળે,
સુણદેવી કંઈ રોળ્યા દૈત્ય રણમાંહી આણીને કાળે,
એવી તું કૃપાળી, માર્યા દૈત્યો ઝાલી ઝાલી,
કરી દેવની રખવાળી, તું નીરીયાળી; પુરે દેવતાની આશ.

—ચોક ૨

કળીયુગ વ્યાપો પુર, તમે માર્યો લેંસાસુર, કરી શત્રુ ચુર ચુર,
નાંખ્યા પટકી;
ફોધે બની વિકાળ, ગળે મસ્તકની માળ, મારી શત્રુ પર ફાળ,
રણ હાથ ઝટકી;

રણમાં કરી ઉભા હાસ, કરવા શત્રુનો નાશ, કેઈ આવે ન પાસ,
 નય છે છટકી;
 ભેઈ સ્વરૂપ તારૂં હરે, ફાળ ખાધને તે મરે, માણ સદા અપર
 ભરે; લગ રહી ચટકી.

ફેકતો.

સુણદેવી તેં મારી દૈત્ય, બહુચરી નામ મા ધયું,
 સુણદેવી તમે આપી રાજ દેવતાનું કારજ કયું,
 સુણદેવી તમે શરણાંગતને સ્હાય કરી દુઃખ હયું,
 એવી તું દાતાર, માણ કહું હું વારંવાર, તારી લીલા
 અપાર, કહું કંઝળી; પુરે દેવતાની આશ.—ચોક ૩

રચ્યો તેં સંસાર, તારી માયા છે અપાર,
 મને તારો આધાર, કહું પાયે પડી;
 શિર ગાજે મારે તું, પાય પડી કહું હું,
 સદા ભકિત કરે છું, મા ઘડી ઘડી;
 સંકટ મારૂં કાપો, મને પુત્ર કરી સ્થાપો,
 માંગ્યા મન વાંચિત આપો, આવો સિંહે ચડી;
 બ્યારે જપું તારૂં નામ, તમે કરો મારૂં કામ,
 તારે નામે આરામ, જપું કડી કડી.

ફેકતો.

સુણદેવી સંસાર પાર ઉતરવું છે મા અમને,
 સુણદેવી જન્મ મરણનું દુઃખ કહું મા તમને;

(૧૪૭)

સુણુદેવી મને લય લાગે, ફરી લક્ષ ચોર્યાસી લમને,
રાખે તેને લયે, હાથ જોડી સેવક કહે;
અમીચંદને લાગી લહે, માને રહ્યો અલી,
પુરે દેવતાની આશ, કરે દૈત્યોને નાશ,
રાખી લકતોને પાસ, કરે રખેવાળી.—ચોક ૪

છંદ ૬૫ મો.

[રાહ ઉપરનો]

છે સત્ નામ, સ્થિર બેસી એક હામ,
જાપ જપું આઠે જામ, આસનવાળી;
જૂબ જામ્યો છે રંગ, કામ ક્રોધ આવે સંગ,
તેની ગતી કરો ભંગ, દ્યો સંભાળી;
અનાદીથી શત્રુ આવે, લક્ષ ચોર્યાસી લટકાવે,
તોયે ભૂલી જીવ જાયે, ક્રોધ સાન કરો;
રહ્યો કમથી બંધાઈ, છુટવા જાય છે પસ્તાર્થ,
પાછો પડે છે લપટાર્થ, સૌ ધ્યાન ધરો,
તમે સર્વ દેશીજન, કરો એકનું લજન,
સોંપી તન મન ધન, સંસાર તરો;
તે તો ખરો છે સ્વદેશ, આતો આવ્યા છે પરદેશ,
જેવો નાટકનો વેશ, તમે જોવા કરો.

ફેકતા.

સુણુદેવી સંસાર રૂપી નાટક કરે ગુલતાને,
સુણુદેવી જો ગુરૂ મળે તો સહેજે ધાય પીછાને,

સુષુ દેવી ન પડે ભાન અજ્ઞાની જીવ શું જાણે,
માનો એટલું સુખ, બાકી છે દુઃખ દુઃખ કહું;
પોકારીને સુખ, પાડું તાળી, ખૂબ જામ્યો છે.—ચોક ૧

જાણે પ્રાણી સહુ, મોક્ષ જવા રાજી બહુ,
માર્ગ ખોલતાં જીવંતી ખોઉં, કરી શિરપટક;
તેં કારમી માયા રચી જીવ ઘાડ્યા ખચીખચી,
કોઈ જાય વીરલો ખચી, તે જાય છટક;
કોણ જીવ મોક્ષ જાય, જોને માલિકની રુહાય,
કરી લકિત છંદ ગાય, મન રાખી અટક;
જેવી છંદની કહેણી, તેવી રાખે પોતે રહેણી,
ધ્યાન ધરી તું લેની, મન રાખે અટક.

ફેકતો.

સુષુદેવી નિમંજા મન રાખી દૂર કરો ઉપાધિ,
સુષુદેવી ઉપાધિથી વળગે છે આધિ વ્યાધિ,
સુષુદેવી કરી પદ્માસન બેસો ચોઘડિયું સાંધિ,
લઈ ગુરુ જ્ઞાન, તમે ધરો ને ધ્યાન, છોડો મનનું અભિમાન,
સદા ભય ટાળી; ખૂબ જામ્યો છે.—ચોક ૨

ગુરુકા વચન કોઈનું દુઃખાવું નહિ મન,
કરી ભાવે ભજન, ચાલો સત્ રીતે;
કરો પરમાર્થ કામ, પંચવિષય તમામ,
છોડી કરી બેસો કામ, રાખી પ્રીતે;

(૧૪૬)

સૌ ધરી બેસો ધ્યાન, ગણી સરવેને સમાન,
ઓળખી આત્મજ્ઞાન, ધંદ્રિજીતે; ત્યારે જાયે દીલના ડાઘ,
છોડાય સંસારના રાગ, મનથી કરી બેસે ત્યાગ, રાખી ચિત્તે.

ફેકતો.

સુણદેવી જીવ આવી પડયો પરદેશ ગયો ફસાઈ,
સુણદેવી મહાજળ છે કાળ ગયો ઘેરાઈ,
સુણદેવી હવે મારે જવું સ્વદેશ બતાવો કાંઈ,
આતો દેવી આડા આવે, મને મમતે ચડાવે,
પોતે પડે ને પડાવે, રહું તમને આલી; ખૂબ જામ્યો.—ચોક ૩

મેં તો દીઠું અહીંયા દુઃખ, વેદ વાણીમાં છે સુખ,
સમજે ભાંગે મનની ભૂખ, કહું કરજોડી;
જ્યારે મનનો સંશય જાય, ત્યારે એક રૂપે થાય,
પોતે પોતામાં ઓળખાય, જાય કરમ તોડી;
મનની માની માયા, બાકી બુઢી છે આ કાયા, રૂપ અરૂપમાં સમાયા,
મળી જાય દોડી, ગુરુ કુંચી આપે જ્યારે; પળમાં કામ થાય ત્યારે,
સહેજે થઈ જાય નહાલે, ઓદ્ધારે રહે માયા છોડી.

ફેકતો.

સુણદેવી ત્યાં અખંડ જ્યોત જળકી રહી છે અપારે,
સુણદેવી ત્યાં સદા સુખ છે નથી દુઃખ લગારે,
સુણદેવી વેદ શાસ્ત્ર પુરે છે શાળ કરી પોઝારે,
જે પ્રાણી ચાલે સત્ય, તેને મુક્તિ મળે અઢ,

(૧૫૦)

અમીચાંદની રાખે પત, સીધો જાય ચાલી,
ખૂબ જામ્યો છે રંગ, કામ ક્રોધ આવે સંગ,
તેની ગતિ કરો ભંગ, દ્યો સંભાળી.—ચોક ૪

છંદ ૬૬ મો.

[છોકરો અશુદ્ધ બોલે તે માતા શુદ્ધ કરીને માને છે તે વિશેનો છંદ]

જનમ્યો ત્યાંથી જાણું છઉં જે માતા કરે પોષણ,
બાળકનું તન મન છે મા ધન, પુત્ર જોળીમાં રહતો જાણી;
માતા કરે વિચાર, આવી ધવડાવે આપે આધાર,
દુઃખથી રહે તો ઓષડ પાઘને સુખી કરે હોંશિયાર;
બોલી ન જાણે બાળક લગાર, બાળ સમસ્યામાં સમજે,
માતા વરતે પુત્રનું મન, બાળકનું તન મન છે મા ધન.—ચોક ૧

જરા સમજણ પડે બાળકને બોલવાનું મન કરે,
બાબો કહી રોટલી મા ચિત્ત ધરે, મંમં કહીને ભાત
માગતો પાણીને ભુ કરે, સમજી મા ખવડાવી પેટ ભરે,
કાલુ ઘેલુ બોલે પુત્ર જોઈ, માતા રહે છે મગન;
બાળકનું તન મન છે મા ધન.—ચોક ૨

એ તો માતા સંસારની કહીએ તમે માતા જગતન,
મદાવો ફેરો આવાગમન, ભક્તિ કરી ધ્યાન ધરી છંદ,
ગાવું રાખી માજીમાં મન, પ્રસન્ન થઈ આપો તમે

(૧૫૧)

દર્શન આણુંદ આણુંદ મારા અંગમાં વાઘે આવું તમારે ભૂવન,
બાળકનું તન મન છે મા ધન.—ચોક. ૩

માફ માગી મા કહું છું તમને સાંભાળે સૌ ભગતન,
છંદ સાંભળી થાય મગન, અશુદ્ધ વચન પડ્યો કાનો
માત્ર હોય સમજે તમારું મન શુદ્ધ માની કરી લેજો
પાવન મારું બોલવું સમજો તમે મા કહે છે અમીચંદ,
બાળકનું તન મન છે મા ધન.—ચો. ૪

છંદ ૬૭ ચો.

[રાહ ઉપરનો.]

આવો અંબા અલબેલા વહેલા મા મને વિસારો કેમ,
ઘટે નહિ તમને માજી એમ કંઈક ભકતની લાજ રાખી મા;
કરી સ્વરૂપ ધારણ, રચવા સૃષ્ટિને કારણ,
આપ નિરંજન નિરાકાર સર્વ દેવ સંહારણ,
એવા તમે છેજી જગત તારણ;
નમું તમારે ચરણ શરણમાં રાખો આણીને પ્રેમ,
ઘટે નહિ તમને માજી એમ.—ચોક ૧

ત્રણ ગુણ ત્રણ સ્વરૂપ તમે છો ભોગ મૈયા બુગદાતા,
તેરા ગુણ એક ચિત્તસે ગાતા, પિતા જગત કે શિવજી,
ભોળા દમરૂ બજતા,
તમે જનુની જવાળા માતા,

હું અદ્ય આયુષ્યનો ધણી કરી મહેર દ્રષ્ટિ રાખો મા રહેમ,
ઘટે નહિ તમને માજી એમ —ચોક ૨

નઠારો પણ તારો કહેવાયો, પુરો આશ માહારી, મારા
અવગુણ હો વિસારી; છઉં તમારો દાસ આશ મા મને
મોટી તારી, તમે જગતનકે આધારી, હું મૂઠ મતિ અજ્ઞાન
ભાન મને પડતું જશે જેમ જેમ, ઘટે નહિ તમને માણ એમ.

—ચોક ૩

વ્યાધિ માયા દેગંબર તું મારી સઘળે ફેલાય, પ્રીતે તેરી
નવખંડમેં દુવાઈ, પરભવની જોઈ કરણી; વિધાત્રા
લખે કમેનિ માંહી, આવી તે ભોગવું જુગમાય,
અમીચંદ કહે ચાલીશ હવે તમે બુદ્ધિ આપશે તેમ;
ઘટે નહિ તમને માણ એમ.—ચોક ૪

છંદ ૬૮ મો.

[રાહ ઉપરનો]

આવો આવોરે માણ સિંહુપર બેસી કરવા સેવકને સાહ્ય,
વિનય કરી વિનવું અંબેમાય, આજ આણુંદ મારા મનમાં વાધ્યો,
આવ્યો તમારે દ્વાર, મદદ દો કહું છું વારંવાર;
કંઠ ઉપર રહી સાહ્ય કરજો બુદ્ધિ તણા દાતાર મળે .મને
શાસ્ત્ર ભેદનો સાર, લુણ વિના અન્ન ફીકું હોય તેમ ભેદ વિના
છંદ થાયે; વિનય કરી વિનવું અંબેમાય.—ચોક ૧

બુદ્ધિ બળ દો કંઠ વચનમાં તમે દીન દયાળ, આવી
હરઘડી લેજો સંભાળ, આધી વ્યાધિ સંસારના વળગ્યા.

પડી માયાની જાગ, અરજ કરી કહે છે તમારો બાળ; મન
વાંછીત ફળ સદા આપજો, આવ્યા વિધ્ન દૂર થાય;
વિનય કરી વિનવું અંબા માય.—ચોક ૨

દ્વાપુરમાં કૃષ્ણ સમર્યા વૈરાટ નગરની માંહી, અભિમાન
પણવા બેઠો તહી; અંબા માતાએ પુછ્યું કૃષ્ણને,
કેમ સમર્યા અહીં; ઓત્રા અભિમાનને દેખે નહિ માયા
કરી માએ આંખ દુઃખાવી, અભિમાન ઓત્રાની ત્યાંત;
વિનય કરી વિનવું અંબા માય.—ચોક ૩

ઓત્રા અભિમાન નજરે જોતતો, યુદ્ધે ચડતે નહિ;
કૃષ્ણને દમતે જીવતો રહી, કળા કરી માએ માર્યો અભિમાન
કોઠાયુદ્ધને મહિં અનેક દૈત્ય માર્યા કૃષ્ણ સંગ રહી,
અમીચંદ કહે દીન દયાળી સમરેથી સુખ થાય;
વિનય કરી વિનવું અંબા માય.—ચોક ૪

છંદ ૬૯ મો.

[રાહ ઉપરનો]

ગરજ વિના જઈ શુરુ કરેથી, જ્ઞાન નહિ આવડે, ભાવ
વિના ભક્તિ લેહ ના જડે; પ્રેમ વિના નહિ નેમ રહે ભાષ
કોઈ કાળે ના પળે, ચપળ ચિત્ત જોતામાં તો ચળે, અકંવીના
જે રાત તણું હોય, તીવ્રતા ના ટળે વરસે મેઘ છીપ બુંદ
ના ગળે, સિંધુ છીપ હોયે સ્વાતી નક્ષત્રમાં, મોતી
પાકે બુંદ પડે, ભાવ વિના ભક્તિ લેહ ના જડે.—ચોક ૧

(૧૫૪)

શોધ વીના નહિ જ્ઞાન બોધ થાય અજ્ઞાનતા નહિ
 ટળે, કમળીજ ત્યાંસુધી ના બળે; મારી કુટીને માળે
 ચક્રવો, તેમાં કામ શુ વળે સિંધુ નીર કાપે નાવ
 બ્યારે ચલે, ગુરુ મળેથી જ્ઞાન આવડે, બંકનાળપર ચઢે;
 ભાવ વિના ભક્તિ ભેદ ના જડે.—ચોક ૨

સાચા ગુરુથી જ્ઞાન આવડે દુષ્ટતા તેની ટળે, પાપ
 કોટી જન્મો કેરા બળે, લોહ પારસની સંગતી થયેથી
 હેમ થઈ હેમમાં ભળે ચિંતામણી ચડ્યો હાથ સૌ
 મળે, પોત રંગમાં કસર એકની નહિ તો રંગ ખૂબ ચડે,
 ભાવ વિના ભક્તિ ભેદ ના જડે.—ચોક ૩

કામધેનું હોય ઘેર પોતાને મન કામના કરે, અનુભવી
 આત્મ દોષને હરે, ટેક રાખી એક માણ સમરે;
 મુકે હાથ શિર પરે, અમીચંદ ભક્તિ ભાવે છંદ કરે
 પ્રેમ ભક્તિથી જાયે વીમાને વાગને નગારે ચડે,
 ભાવ વિના ભક્તિ ભેદ ના જડે.—ચોક ૪

છંદ ૭૦ મો.

[પ્રથમ નમું ગણપતી—એ રાહ.]

અંગા મા મારી વારે ધાજે, આજ જમકી ફાજ છુટી,
 લેશે જીવ જાશે જમ લૂટી.

ધન દેલત સહુ માલ ખજાના રહેસે જુગમાધ,
એકલા જીવું આખર લાઈ.

માતા પિતા સહુકુટુંબ કબીલો રહેશે હ્યાને હ્યાંધ,
આવે નહિ સંગ સાથે કાંધ, આખર વખત અગગા
સહુ રહેશે; કેહેશે અદલ ખૂટી, લેશે જીવ જાશે.—ચોક ૧
પડે દુઃખ તે સહેશે જીવડો ટગમગ સહુ જાશે, ખેડા
દુસકે સગાં રોશે, વહાલાં સગા વીમાસી ખેડા કરમે દમ
દોષે, પડ્યો જીવ ખોલાયે નહિ મહોસે, હોંસ કોસ જાશે
ઉડી પલકમાં રહેશે કાયા સુતી, લેશે જીવ જાશે.—ચોક ૨
અંખામા તારી ઘેંઘટ ન્યારી, ખખર નહિ પડતી કોમથી
ન થાય તારી ગતી આખર વખત અગગા ના રહેશે
માતા મારી શકિત, કરી લકિત માગું મુકિત, અણચીંત્યા
હલકારા આવશે, અદલકી દોરી તૂટી; લેશે જીવ જાશે.—ચોક ૩
માયા છોડી જીવ જાશે કાયાને દેશે સર્વ ખાળી, નહિ કોઈ
ત્યાં જીવનો વાલી, વાહારે ધાળે અંખા અલખેલી, લેજો
સંભારી, અમીચંદ કહે તુંહી તુંહી વાલી કાયા નગરી
ગગરા પાણીકી જાએ જેમ કુટી, લેશે જીવ જાશે.—ચોક ૪

છંદ ૭૧ મો.

[રાહ ઉપર પ્રમાણે.]

છુદા નાલીથી વાઘ પકડ મન ઘોડા ક્રીયા પેયમાલ,
પડે જીવ સવાર લે ગયે કાળ,

(૧૫૬)

મન ઘોડે ઘણું કઠણ ખેસવું લગામ હોય જે હાથ
ગુરુ સંગ રાખી વળવું સાથ,
ધીરજ દાલ રાખી માણ સમરવા જુઠા ન કરવા ઠાઠ
ગુરુ કહે ન ભીડવી કોપથી બાથ,
ઉબાણુ પેસી અધબિચ ફસાવું કોણુ લેશે સંભાળ,
પડે જીવ સવાર.—ચોક ૧.

મન ઘોડો ખવડાવે માર એ તો ભટકે ઠામો ઠામ,
કલ્પના કરી કરે એ કામ;
જુઠી કલ્પના મનની રચેલી સાચું માણનું નામ
સમરતાં આવી કરે મા કામ,
સિદ્ધ કામ કરો જ્ઞાન ઘોડો લો ખુબ ખેસી જાય તાલ,
પડે જીવ સવાર.—ચોક ૨

જ્ઞાન રૂપી ઘોડે ગુરુ દ્વારે ભકત લઇને ફરે
મારે કાળ ફેરા ભકત નહિ ઠરે,
મન મારી વશ કરી પલકમાં ફેડ ચડે ભિત્તરે
સાંધી સુરતા ચિત્ત તો ઠરે;
સ્વગુણ નિર્ગુણ સંશય ટળીઆ તૂટ ગઇ મહાબળ,
પડે જીવ સવાર.—ચોક ૩

ચોહં સોહંમ હુવા એકઠા છુટ ગયા ફંદા,
ઉસળીય મૂવા મન બંદા,
ગેળી ધુન લાગી રહિ ગગનમે નિર્ગુણ નિર્ભય જુઠા
નિરંતર પુણું આનંદા,

(૧૫૭)

લેદ અલેદ કહું નહિ અમીચંદ માણ મદદ હુવે નહાલ,
પડે જીવ સવાર.—ચોક ૪

ખેગ રૂપી તાવનો છંદ ૭૨ મો.

[સંવત્ ૧૯૬૦ માં ઘણા ખેગના જોરથી મરકી થતી હતી, તે વખતે શાંતિનો છંદ બનાવી માણની સ્તુતી કરી હતી તે છંદ.]

(પ્રથમ નમું ગણપતિ, માત સરસ્વતીના ધરતા ધ્યાન—એ રાહ.)

ચોગરદંભ મા વન્હી લાગ્યો વચ્ચે તમારા બાળ,
મદદ કરી લેજો માણ સંભાળ, જવાળાંરૂપી શક્તિ તમારી
શાન્તિ કરી સમાવ, ખેગ રૂપી નામ ધરાવ્યું તાવ,
નામ તાવ પણ કાળ જીવનો ત્યાં થકી બચાવ, કડ્ડા
લાવી માણ તું આવ પીંખાઇ જાએ જેમ માણે પક્ષીનો
તેવા થશે હવાલ, મદદ કરી લેજો માણ સંભાળ.—ચોક ૧

કહાં જઈ ને કહું કેને નથી જરા આધાર, કહ્યા
વાડ જોશો નહિ લગાર, હજી નથી મારે કહેવું પડ્યું, મા
મનમાં કરી વિચાર આવ્યા દૂર કર્યા વિદ્વ અપાર મારી
પ્રીતર હસે ઘણી તમને, હું ના સમજી બાળ, મદદ
કરી લેજો માણ સંભાળ.—ચોક ૨

અદ્ય મતી મારો જીવ અધીરો, તેથી ના રહેવે ધીર
તું તો મારી માતા ગુણ ગંભીર, સંસાર દુઃખનો દરીઓ

(૧૫૮)

વહે, મા નેત્રે ચાલે નીર સુખનું સ્વપ્નું બુદ્ધું શરીર સુખ
સાતામાં લેજો ઉપાડી જાણી તમારો બાળ, મદદ કરી લેજો
માજી સંભાળ.—ચોક ૩

આખ્યા સુખ સદા કાયમ રાખજો, માગે તમારો દાસ,
મૂકી સુખ આવું તમારી પાસ, નક્કી માફં ધાયું કરશે
મને તારો વિશ્વાસ, અમીચંદ સમરે શ્વાસમ શ્વાસ,
શાન્તિ કરો શેહેર સુરત દુઃખી ઓગણીસે સાઠને સાલ,
મદદ કરી લેજો માજી સંભાળ.—ચોક ૪

છંદ ૭૩ મો.

[અંબામા તાફે દર્શન દુર્લભ—એ રાહ.]

નિર્મળ નામ અંબા મા તમાફં ધ્યાન ધરૂ મા લેજો સલામ,
શક્તિ રૂપે તમે જ્યાં જ્યાં વસો છે ત્યાં ત્યાં તમને કરૂં પ્રણામ;
નમું નિરાકાર ઇચ્છા શક્તિને પ્રદા વિજ્યું શંકર ત્રિગુણ,
નમું ઓમ શબ્દ ધુન ધુન કર જ્યાં શક્તિ છે સુનમાં સુન;
નમું જમ ઈંદ્રિયાં શક્તિ પાણીમાં છે રાજ વરૂણ,
તે શક્તિથી રાજ લોગવે હરનીશ ગાય અંબાના ગુણ;
નમું શક્તિથી સૂષ્ટી રચી તમે કંઈક ભગતના કીધા કામ,
શક્તિ રૂપે તમે જ્યાં જ્યાં વસો ત્યાં ત્યાં તમને કરૂં પ્રણામ.

—ચોક ૧

નમું શક્તિ રૂપે તું જ્યાં છે, નમું શક્તિથી રહ્યો સંસાર,
 નમું નવદુર્ગા નવખંડ પૃથ્વી, નવ કુલ નાગ કરે કુંકાર;
 નમું શક્તિ જે શેષ નાગમાં ફેણ પર પૃથ્વીનો ઝીલ્યો ભાર,
 નમું શક્તિથી માર્યા દૈત્યને વિષળું સંગતો ધરી અવતાર;
 તનમાં રમે તું મનમાં રમે તું સઘળે વ્યાપીક ઠામો ઠામ,
 શક્તિ રૂપે તમે જ્યાં જ્યાં વસો છો ત્યાં ત્યાં તમને કડું પ્રણામ.

—ચોક ૨

કળી કળમાં સાચી દેવી, ચંડીકા ચાચર વાળી,
 નમું નર્મદા ગંગા જમના, તે શક્તિથી જાય આલી;
 નમું ચંદ્ર સૂરજમાં શક્તિ કરે દૂનિયાની રખેવાળી,
 નમું નમું નીચો વળી વળીને, અંખામા બહુચર બાળી;
 હવે અંતર ન રાખો અંખામા મારે તારા દર્શનનું કામ,
 શક્તિ રૂપે તમે જ્યાં જ્યાં વસો છો ત્યાં ત્યાં તમને કડું પ્રણામ.

—ચોક ૩

એક ત્રિશુળ બીજે ધીનો દીવો ત્યાં તો માણ તમારો વાસ,
 આજ આનંદભેરે કડું સ્મરણ મને દર્શન દો મારી પુરો આશ;
 તનમનમાં રમ રહી મંમાયા તેરે દર્શન બીન રહું ઉદાશ,
 અંખા નામ ભળું મૂળ જ્યાં જાઉં ત્યાં કરજોડી કહું તારો દાસ;
 અમીચાંદ કહે હાથ જોડી મને દર્શન આપો ઠામો ઠામ,
 શક્તિ રૂપે તમે જ્યાં જ્યાં વસો છો ત્યાં ત્યાં તમને કડું પ્રણામ.

—ચોક ૪

છંદ ૭૪ મો.

[અંખા મા તારૂં દર્શન દુર્લભ—એ રાહ.]

કક થકી કહું છું કરજેડી, ખત્રીશ હરફમાં સાતેવાર,
ખખા ખુશામત કરી કહું છું મા, હું રંકને તારો આધાર;
ગગા ગણી રવિવારની શોભા જ્યાં દેખું ત્યાં લાલમલાલ,
ઘઘા ઘણા માણેક મુગટમાં રત્નમણી છે ઝાકઝમાલ;
નના નારાએણી બેઠી તખતપર, લાલ સાડી પહેરી છે રૂપાળ,
ચચા ચાચરવાળી ચંડીકા ચત્રભુજ ચિંતાને ટાળ;
છછા છાયામાં બેઠો તમારી, હું નિર્ધનીઓ છું નાચાર,
ખખા ખુશામત.—ચોક ૧

જજ જગત જાણો સોમવારે, માણ પહેરે સફેત સાળું,
ઝઝા ઝાળ ઝબુકે મોતી, પુનેમચંદ્ર મૂખ રૂપાળું;
નના નાના વિધના આભૂષણ મંગળનું છે પરવાળું,
ટટા ટેકજ રાખો હમારી સિંધુરીઆ પહેર્યો સાળું;
ઠઠા થાનકે આવી માણને સેવક સહુ કરે છે નમસ્કાર,
ખખા ખુશામત.—ચોક ૩

ડડા દોડી દૂનિઆ સહુ આવે બુધવારના પાના લીલા,
ઢઢા ધર્યાં આભૂષણ લીલા, ધન્યભાગ્ય દર્શન મીલા;
ણણા મૂલ પોખરાજ પ્રહસ્પતિ, ગુરૂવારે સાળું પીળાં,
તતા તમારી લીલા ભરપૂર, થથા ઠીક છંદ આનમીલા;
દદા દર્શન કરૂં માણના સેવક સહુ કરે નમસ્કાર,
ખખા ખુશામત.—ચોક ૩

(૧૬૧)

ધધા ધુનમાં બેઠો તમારી મૃદંગ બાજે છે ચોતાલ,
નના નમું નવદુર્ગામાને, પપા પ્રેમથી કરું સવાલ;
ફફ ફીરે માની દુવાધ નવખંડ અંબા માતા દીન દયાળ,
બબા બિરાજે હીરો દંતપર શુક વતી આક્રમણ;
લલા લાનું ખીલી રહ્યો, મમા માના મૂખડા પર તેજ અપાર,
બબા ખુશામત.—ચોક ૪

ચયા આદ્ય લવાની અંબીકા સદા તમારું કરું સ્મરણ,
રરા રાખો લાજ હમારી લલા લાગું માણને ચરણ;
વવા વલખું માના દર્શન ખીન, છંદ ગાવું નિત્ય નવી ધરણ,
શશા શનિચર રાહ કેતુ નવ ગ્રહ કરે માનું સ્મરણ;
સસા સેવક રહ્યો અમીચંદ કહે લવસાગર ઉતારો પાર,
બબા ખુશામત.—ચોક ૫

છંદ ૭૫ મો.

અંબામા તારું દર્શન દુર્લભ દર્શનથી દુઃખ ભાંગે છે,
ચરજ કરી માને શિશ નમાવું ધન લાગ્ય મારું આજે છે;
લક્ષ્યોચ્ચારી ફેરા ફરી મનસા અવતાર ધરાવ્યો છે,
ગુલામ તમારો આવ્યો મુસાફર માયામાં લપટાયો છે;
કામ ક્રોધ મોહ મત્સર માયા હુમતિ પર ધાયો છે,
લોભ લહેર એક નદીઆ વહે છે- ઉસમે જીવ ડુબાયો છે;
તુમ ખીન પાર ઉતારે કોણ મા લક્ષ્મણકે શીર ગાજે છે,
ચરજ કરી માને.—ચોક ૧

કોઈ વખત જીવ જાએ ધરમધર માયા પાછી લપટાવે છે,
આકીન હુમારું રહેતું નથી મારું પાપ મને અથડાવે છે;
હવે ઉપાય શું કરું માતાજી હમકુ કાંઈ બતાવે છે,
ચાકર પેઠો ચિંતામાં તુમારો દીલમે બહુ ગભરાવે છે;
મારી હકીકત તું સહુ જાણે ઘટઘટમાં બિરાજે છે,
અરજ કરી માને.—ચોક ૨

નામ નિરંજન તું દુઃખ ભંજન, નિર્ધનને ધન આપે છે,
વાંઝીઆ દોષ વાંઝીઆનો ટાળી તેને ફરજન આપે છે;
ભક્ત કરે મા ભક્તિ તમારી તેને દર્શન આપે છે,
જન્મ મરણના પાપ નીવારણ એક પલકમાં કાપે છે;
બહુચરબાળી અંબે દયાળી ભક્તન કે શીર ગાળે છે,
અરજ કરી માને.—ચોક ૩

મારી હકીકત કહી મંમાયા તુંમ બીન કોણ મટાવે છે,
બ્રહ્મા વિષ્ણુ રૂદ્રને કહીએ તે તારા ગુણુ જાએ છે;
સર્વ દેવના દેવ તમે છે તેરા નામકું ધાએ છે,
મહારાજગીર કહે સત્ય શબ્દ તે અમરપદને પાવે છે;
અમીચંદ કહે છંદ બનાવી તારે હાથ મારી લાગે છે,
અરજ કરી માને.—ચોક ૪

છંદ ૭૬ મો.

[રાહ ઉપરનો.]

જીઓ માજી હું કહું તે સાંભળો બહુચર અંબા ક્ષીનદયાળ,
સંકટ દુઃખ મારું કરો નીવારણ કર જોડી કહું તારો બાળ;

ભૂલ્યા ભટકતા ફીરું જગતમેં છોડી અમેરા દેશ બતન,
 તુમખીન મેરા કોઇ નહિ વાલી જીવ કાયાકા કરો જતન;
 સતસંગત સદ્બુદ્ધિ આપજો કર જોડી કહું સત્ય વચન,
 કામ ક્રોધ કબુદ્ધિ ટાળજો, નિર્માળ અંગ મારું કરજો મન;
 ઘણું ઘણું શું કહીએ અંબા મા રાખી શ્રીકર કરજો રખેવાળ,

સંકટ દુઃખ.—ચોક ૧.

ખીજી અરજ એક સુણજો અંબામા રણ સંબંધે આયા અહીં;
 બંદગી કરી મારું દેણ મરાવી ઝટ પટસે ફીર જાના તહીં;
 મુદત બાંધીને આયા જગતમેં ઉસ દીનકી મુજે ખબર નહિ,
 કરજોડી મા સવાલ કરું મારાં મનનાં મનોરથ પુરજો સહી;
 આન અચાનક પડશે કાયા જમ જીવ લાઇ જશે તતકાળ,

સંકટ દુઃખ.—ચોક ૨

ઉસદીન મેરા ખૂરા હાલ હે કરજોડી કહું પાચે પડી,
 ઉસખાતર સબુદ્ધિ આપજો તુમકું કયા કહું ઘડી ઘડી;
 ગર્ભ વાસમાં રહી કરી જે વાતો કરીતી બડી બડી,
 ખુદલા બંધ દુનિયામેં આયા ગફલત માયા જાળ પડી;
 તારણ તરણ તુમતો જીગમાતા તેરા નામકી પકડી હાલ,

સંકટ દુઃખ.—ચોક ૩

હવે માજી મારી શ્રીકર તમને કરજોડી કહું છું કંગાળ,
 જશ અપજશ માજી હવે તમને હું અજાની તારો બાળ;
 જેવી તરેહથી બુદ્ધિ આપશે તેવી તરેહથી ચાલીશ ચાલ,
 તારા ભકતની નિંદા કરશે તે નરકે પડશે અંડાળ,

અમીચંદ્ર કહે છંદ બનાવી કરી કરુણા સખુદિ આપ,
સંકટ દુઃખ.—ચોક ૪

છંદ ૭૭ મો.

જળ ખીન તલપે મછલી અંબામા દર્શન ખીન તલપે તેમ નેન,
નેન નીરખસે નખસીખ છબી માની જળ કાયામાં હોવે ચહેન;
ચહેન પડે ચશ્મોસે દેખે, ચત્રભુજ મા ગુણ ગંભીર,
ભીડ ભાગો મારી શારદા ભવાની, દર્શન ખીન નહિ રહેતી ધીર;
ધીર ધરે નહિ જીવ હમારો, નેત્રેથી વહે ચાલે નીર,
નીર જમનામે તલપે ગોપીકા કૃષ્ણ કદમ લે બેઠે ચીર;
ચીર વિના જેમ તલપે ગોપીકા દર્શન ખીન તલપે તેમ નેન,
નેન નીરખશે.—ચોક ૧

ચહેન પડે નહિ દરદીકું તેમ દર્શન ખીન મુજકું ના મુખ,
મુખ સ્મરણ મા રખુ તુમેરા જેમ ભૂખેથી ભાંગો ભૂખ;
ભૂખ રખુ દર્શનકી તુમારી, નખસીખસે નીરખું માનું મુખ,
મુખ ભરી ચશ્મોસે દેખું, જળ કાયાકા બવે દુઃખ;
દુઃખ દૂર કરો દીન દયાળી, અંધેકું તુંમ આપો નેન,
નેન નીરખશે.—ચોક ૨

ચહેન પડે નહિ ચાચરવાળી સેવક તમારો કરે ટળવળ,
ટળવળ કરી દર્શન માગું, મારી આન અચાનક આવશે અદલ;
અદલ આવી જળ પડી રહે કાયા, ઝટપટસે દમ ચલા નીકલ,
નીકલ ગએ જમ લે ગએ ખાંધી મનશા અવતાર જશે અફલ;

(૧૬૫)

અફલ હોય દર્શનથી સફલ જેમ અંધેકુ મીલ જાવે નેન,
નેન નીરખસે.—ચોક ૩

ચહેન પડે નહિ સીતા બીના જેમ રામચંદ્ર રઘુવીર શ્રીરે,
ફીરે હનુમાન શોધ નીકાલે, કુદ સમુદ્ર લંકામે ગીરે;
ગીરે હનુમાન અશોક વાડીમે, રામ નામ દે મહા વીરે,
વીર શબ્દ સુણી સીતા માને, તતક્ષણ આવી ધીરે;
ધીર આવી જોઈ રામ મુદ્રિકા, તેમ દર્શનથી સુખ પામે,
નેન નીરખસે.—ચોક ૪

ચહેન પડે નહિ તેરા ચાકરકું, લક્ષ ચોર્યાશીકી શ્રીકર બડી,
બડી હકીકત માણ તમારી, ગફલત માયા જાળ પડી;
પડી કાયા શ્રીકર લક્ષ ચોર્યાશી, આ ભવ નહિ આવે ઘડીઘડી,
ઘડી પળકી ખબર તુમકુ, આવો માણ તમે સિંહે ચડી;
ચડી આવો કહે અમીચંદ મા, મહેર દ્રષ્ટિથી મીલા દો નેન,
નેન નીરખસે નખશીખ છળી માની જખ કાયામે હોવે ચહેન.

—ચોક ૫

છંદ ૭૮ મો.

[રાહ ઉપરનો]

સાચું સમરણ અંબામાનું આ સંસાર સઘળો ખોટો,
છે છે છે છે નથી નથી મા જેમ પાણીનો પરપોટો;
કાચી કાયા ઘર ભાડુતી, પંચતત્વનું થયું તૈયાર,
જીવ મુસાફર આવી રહ્યો માંહી અવધ બાંધીને ધર્યો અવતાર;

કાયા શહેરમાં મન સોદાગર પ્રવૃતિ નીવૃતિ બે નાર,
પ્રવૃતિના પાંચ પુત્ર કામ-ક્રોધ-લોભ-મોહ-મદ નીરધાર;
તે પાંચાએ વેપાર કીધો તે વેપારમાં લાગ્યો ટોટો, છે છે છે છે.
—ચોક ૧

તૂટી પેઢી લૂટી કાયા નગરી, જમડાનું ત્યાં વધ્યું ભેર,
નાઠી પ્રવૃતિ નાઠા પુત્ર પાંચ કામ ક્રોધ જે ચોરના ચોર;
કરનારા તો ખસી ગયા પણ જીવ બાપડો પડ્યો અધોર,
ચોર કરી જમે બાંધ્યો જીવને માર માર કરી શોર બકોર;
પડે માર ને રૂદન કરે જીવ નીવૃતિ સામું ભેતો, છે છે છે છે.
—ચોક ૨

નીવૃતિ કહે સુણો રાજા પ્રવૃતિ તમારી ખસી ગઈ,
નીવૃતિના પુત્ર ધસ્યા જે દયા ધરમ હીરદેમે વસી;
તપ જપ કરે ધર્મ ધ્યાન તેને બીજી બાતની ન્યુન કરી,
આખર વખતે વિમાન આવ્યું અંબા નામસે ગયા બેસી;
નીવૃતિથી સ્વર્ગે ગયો જીવ પ્રવૃતિથી રોતોતો, છે છે છે છે.
—ચોક ૩

પ્રવૃતિ મારી દુર કરી નીવૃતિનો કરાવજો સંગ,
ભેખન ભુવાની જતી રહેશે જેમ ઉડી ભયે ગુલાબી રંગ;
મહારાજગીર ગયે ભુખણદાસ તેને જીતી જગતમાં કરી સતસંગ,
અમીચંદ્ર કહે છંદ બનાવી ગીડગીડતાલ બાજે છે મુદંગ;
જનમ લઈ જનુની નહિ જખ્યા મીથ્યા અવતાર છે ખોટો,
છે છે છે છે.—ચોક ૪

છંદ ૭૯ મો.

અનેક નામે અંબા લગ્નું, મા મૂળથી તજ્જું તારું નામ નહિ,
 સદા શરણમેં પાસ રખો મારે તુંમ બીન કોઇનું કામ નહિ;
 કચી કાયા જુઠ્ઠી માયા કોઇ કોઇનો સંસાર નહિ,
 માત પિતા ભાઇબંધ જે પરણી સ્ત્રી નાર નહિ;
 ધન દોલત ઓર માલ ખજાના કોઈ કોઇનો પરિવાર નહિ;
 કામ ક્રોધ સૌ તજજો પ્રાણી મન કરવો અહંકાર નહિ,
 ઘટ ઘટ વ્યાપી રહી મંમાયા તેરે બીન સુના ઠામ નહિ;

સદા શરણમેં પાસ.—ચોક ૧

અંબામા મારી અરજ સ્વીકારો તુંમ બીન કોઇ દાતાર નહિ,
 ધન દોલતનાં સગાં સંબંધી તેરે બીન કોઇ આધાર નહિ;
 સકળ વ્યાપી રહી મંમાયા તેરા પાયા કોઇ પાર નહિ,
 મુજ બાળક પર કરજો કડ્ડણા, ફીર આપશે અવતાર નહિ;
 બંદગી કરવા આ દેશ આવ્યો, આ કંઈ અમારું ગામ નહિ,

સદા શરણમેં પાસ.—ચોક ૨

મેં ગુનેહગાર બંદગીકુ આયા બંદગી તમારી કરી નહિ,
 પૂર્વ જન્મને પાપે કરી મા મતી હુમારી ફરી નહિ;
 પર નીંદા પરનારી ભોગવી ભક્તિ માણની કરી નહિ,
 રાગ તાનમેં જનમ ગુમાયા મારી ગરજ કંઈ સરી નહિ;
 હવે તમારો પાલવ પકડ્યો છોડું તમારું ધામ નહિ,

સદા શરણમેં પાસ.—ચોક ૩

છેરું કછેરું થાય માતાજી, તુમકું એમ લાયક નહિ,
હું તો તમારો ગુલામ કે'વાયો, મને વિસારો છેક નહિ;
જીવતા જશ આપો દુનિઆમેં જાય હુમારો ટેક નહિ,
હાથ જોડી કહું સેવક તમારો મારે કોઇ અનેક નહિ;
અમીચંદ કહે છંદ બનાવી મુકું તમારું નામ નહિ,
સદા શરણમેં પાસ.—ચોક ૪

છંદ ૮૦ મો.

[અંબામા તારું દર્શન દુર્લભ—એ રાહ.]

આજ ફકીરી બસ ગમ્ય તનમે મનમે ખાખ રમાવીંગે,
ધુની લગાકર બેઠે દંગલમેં અંબાસે ધ્યાન લગાવીંગે;
કફની કંઠા શેલી બટવા તનપર નહિ શોહાવીંગે,
અલેખ જગા કર શીરું બસ્તીમેં ઉસમે નક્શ નહિ પાવીંગે;
ધનદોલત ઓર માલ ખજાના ઘર પૃથ્વી પર ભાવીંગે,
માત પિતા ઓર કુટુંબ કબીલા સંગ સાથ નહિ આવીંગે;
તનકે તકીએ મનકે ગલીઆ ઘર આસન જમાવીંગે,
ધુની લગાકર બેઠે દંગલમેં અંબાસે ધ્યાન લગાવીંગે.—ચોક ૧

જોગી હોકર જંગલો શીરતે જળ જમના તીર નાવીંગે,
કલકત્તા મદ્રાસ દીલ્લી ઉજ્જનમે અલેખ જગાવીંગે;
કાશી કાશ્મીર કર્ણાટક શીર શીર પીછે ઘેર આવીંગે,
અમ સખ તીરથકું પ્રણામ કરતા ઉવાંસે શિષ નમાવીંગે;
લેખલીઆ ઓર ટેક રખા નહિ જુઠા મુંડ મૂઠાવીંગે,
ધુની લગાકર બેઠે દંગલમેં અંબાસે ધ્યાન લગાવીંગે.—ચોક ૨

ખાખ લગાઈ ખાખી ખાવા ઝોલી ઝુંડ લે જાવીંગે,
 ગંગા જમના ગોમતી ગોદાવરી નર્મદા તીર નાવીંગે;
 એક દીલ એક ચિત્તે લજે તને ઓ નર એ ફળ પાવીંગે,
 નીચે તુંહી તુંહી એક રૂપ નહિ ભૂલા મન ભટકાવીંગે;
 એક લેહ મૈયા લગી તમારી લક્ષ ચોર્યાસી મીરાવીંગે,
 ધુની લગાકર બેઠે દંગલમેં અંબાસે ધ્યાન લગાવીંગે.

—ચોક ૩

ગુરુ હમારે તુંહી ઘટ મ્યાને જ્ઞાનસે ધ્યાન લગાવીંગે,
 જે કોઈ વીરલા સમજે ગુરુ જ્ઞાન ઓ તેરા ગુણ ગાવીંગે;
 આપ આપસકે મનશે સમજના ઓર ક્યા સમજાવીંગે,
 આખર મરના સબકુ માલમ ભૂલા પ્રીર પસ્તાવીંગે;
 અમીચંદ કહે છંદ બનાવી તેરે નામકી માળા જપાવીંગે,
 ધુની લગાકર બેઠે દંગલમેં અંબાસે ધ્યાન લગાવીંગે.—ચોક ૪

છંદ ૮૧ મો.

[અંબામા તારૂં દર્શન દુર્લભ—એ રાહ.]

મરવું હક અંબા માતા, મારે સાચું હમારૂં એજ વતન,
 લક્ષચોર્યાશી ફેરા મીરાવા કરી આબ્યો છું કોલ બચન;
 લક્ષચોર્યાશી ભટક્યો પ્રાણી ત્યાં તો ઘણું જીવ પામ્યો દુઃખ,
 કરગરી કંગાળ બોલ્યો પ્રાણી, ધર્મરાજ બેઠા સનમુખ;
 હાથ જોડી કહે આપો આજ્ઞા મનસા અવતારની મારે ભૂખ,

રજા હશે ત્યાં સુધી રહીશું, એટલી હમારી વિચારો રૂખ;
હું તો ગુનેગાર છું તમારો પૃથ્વી પર જઈ કરું લજન,
લક્ષ્યચોર્યાશી ફેરા મીઠાવા, કરી આંખો છું કોલ બચન.
—ચોક ૧

તે વખત ત્યાં દે છે શિખામણ, સાંભાળ જીવતું ધરીને ધ્યાન,
મુસાફરી એ ઘણી કઠણ ત્યાં કળજીવ વાખ્યો છે મસ્તાન;
અંધાર પીછેરો નાખ્યો જગતમાં, માયાનું સહુ છે મંડાણ,
તે થકી ચેત ચેતજ પ્રાણી આગળ થકી તુને કરું છું જાણ;
સુખ દુઃખ જાઓ ભોગવો પૃથ્વીપર એક નામનું કરજો લજન,
લક્ષ્યચોર્યાશી ફેરા મીઠાવા કરી આંખો છું કોલ બચન.
—ચોક ૨

નવ માસ ધરી ધ્યાન જનમ્યો બાળપણ તો ગયું અજાણ,
બની જીવાન કાંકરો મુસાફર ભર જોબનમાં થયો પહેલવાન;
કરી દુનિયામાં મહેલ મોટા મોટા મેહેલ ગેલ કરે છે રાગતાન,
દાલત દુનિયા દેખી કુલાય પ્રાણી કામ ક્રોધ કરે છે અભિમાન;
ચાર દહાડાનું આંદરાયું તેમ ગઈ જીવાની થયું ઘડપણ,
લક્ષ્યચોર્યાશી ફેરા મીઠાવા કરી આંખો છું કોલ બચન.
—ચોક ૩

દડમજલ ફોજ છુટી જમની અદલ હુકમ દે રાજા ધરમ,
પડ્યો ઘેરો જઈ કાયા ઉપર નવસે નાડી પડી નરમ;
ટગમગ જીવે સગા ભાઈઅંધ ટવળે પ્રાણી નહિ પડતી ગમ,
કર અટક્યા કરામત ઘટી ગઈ દશ દરવાજે પેઠા જમ;

(૧૭૧)

અગમ વાત પેલી સુઝી ધ્રુજી જીવ થર થર કાંપે ને કરે રૂદન,
લક્ષ્યોર્થાંશી ફેરા મીઠાવા કરી આવ્યો છું કોલ બચન.
—ચોક ૪

પડ્યો પડ્યો વીચારે પ્રાણી પડી અંધારી માયા જાળ,
આવ્યો છોડવા ને બાંધ્યો ગાંસડો ઉવટું પાપ વળગ્યું જંજાળ,
પડ્યો જીવ અધોર વીમાસી ચોરલામાં આવ્યો અંતકાળ,
અધર ઉડ્યા જમ લઈને જીવડા ત્યાં તેના થયા બૂરા હવાલ.
તેને નરક કુંડમાં નાંખ્યો પ્રાણી પડે દુઃખ ને કરે રૂદન,
લક્ષ્યોર્થાંશી ફેરા મીઠાવા કરી આવ્યો છું કોલ બચન.
—ચોક ૫

નહિ જગત જીતાયું કોઈથી પાપી પેટ જીકી માયા,
સ્વાર્થી સૌ સગા દ્રવ્યના ધન દોલત પર કરે ચાયા;
પડ્યું હશે જે જ્યાં તે ત્યાં રહેશે કુંડી દેશે કંચન કાયા,
અમર નામ એક રહેશે જગતમાં, માજી નામ જે ગુણ ગાયા;
અમીચંદ કહે હાથ જોડી મારા અંબામા થાને પ્રસન્ન,
લક્ષ્યોર્થાંશી ફેરા મીઠાવા કરી આવ્યો છું કોલ બચન.
ચોક ૬

છંદ ૮૨ મો.

[રાહ ઉપરનો]

મહા સાગર દરિયા વહે સંસાર રૂપી જલ નિર્મળ નીર,
ખેડો નાવ કરી એક નામની અંબા ઉતારો પેલે તીર;

ચઢી રેલ લોલ લહેર નરીની તે અંદરથી ઉતરવું પાર,
કામ ક્રોધ મોહ રૂપી વમળ ફરે, તે અંદરથી તું ઉગાર;
મગર મચ્છ થઈ વળગ્યા છોકરાં બૈરી સહુ કુટુંબ પરીવાર,
બાળ પડી માયાની તું મારી, તે આગળ સહુ છે નાચાર;
પવન રૂપી મા પાપ કુબાવે, નથી રહેતી છાતીને ધીર,
બેઠો નાવ કરી એક નામની અંબા ઉતારો પેલે તીર.—ચોક ૧

સુકાન ફરે તેમ મન ફરે મા થઈ રહ્યું કાલમ ડાલે,
ધમરી બાઈ પડશે શઢ ભાંગી, ધર્મ ધબા ફરફર બોલે;
જીવ ગભરાઈ અથકાઈ પડશે પૃથ્વી મુકું શીષ અંબા ખોળે,
બુડ બુડ થઈ રહ્યો જીવડો લોલ લેહેરની વાગે છોળે;
તું માતા મારી જીગ જીગ દાતા, અંબા માતા ગુણ ગંભીર,
બેઠો નાવ કરી એક નામની અંબા ઉતારો પેલે તીર.—ચોક ૨

લઈ મૂકો મા દેશ હમારે હું બેઠો તારે વિશ્વાસે,
તુંહી તુંહી કરી કંઈ છું સમરણ તરવાની મારે આશે;
કરી મહેર દેશમાં લઈ જાઓ આવવું પરદેશ મીટી જાશે,
લક્ષ્યચોર્યાશી ભૂલા ભટકવું મીટાવ કહે તારો દાસે;
ભૂલ પાડી ભટકાવશે નહિ મા સદા રાખો મન માફં સ્થિર,
બેઠો નાવ કરી એક નામની અંબા ઉતારો પેલે તીર.—ચોક ૩

સંસાર સમુદ્રમાં પડ્યો પૃથ્વી અંબામા સાંભળજો સવાલ,
ચોગરદમથી ગયો ઘેરાઈ ઉપર પડી માયાની જાળ;
હજી માજી થઈ કૃપા તમારી અંબા મા તું દીન દયાળ,

રાખી નામનો આશરો તારો હું તો બેઠો માત મને જાલ,
અમીચંદ્ર કહે પાર ઉતારો આખર ખાખ થશે શરીર;
બેઠો નાવ કરી એક નામની અંખા ઉતારો પેલે તીર.—ચોક ૪

છંદ ૮૩ મો.

[રાહ ઉપરનો]

ધારી વાત નહિ થઈ હમારી મનકી રહી મનમાં માણ,
હુકમ થયો નહિ રહ્યો જાય જીવ જમ પેઠા તનમાં માણ;
કોડી કોડી ધન બેડી મેળવું, પ્રપંચ બહુ કરતો માણ,
કાવા દાવા કરી જગતમાં પાપી પેટ ભરતો માણ;
થન થન વાચા ઠગાર્થ કરતો દયા નહિ ધરતો માણ,
મૂખ મન નહિ સમજે પ્રાણી શીરપર કાળ ફરતો માણ;
વણુજ કરી વેપારી બન્યો લપટાયો ધનમાં માણ,
હુકમ થયો નહિ રહ્યો જાય જીવ જમ પેઠા તનમાં માણ.—ચોક ૧

મેડી માળીયા બાંધી બેઠે જીવ ગર્વ કરી રહેતો માણ,
માત પિતા ભાઈબંધ સગા સહુ સાથને એમ કહેતો માણ;
ખાએ પીએ ખરચે ધન દોલત સત વાત નહિ લેતો માણ,
ડગલે ડગલે પાપ થયું નહિ ધર્મ દાન દેતો માણ;
આજ કાલમાં છંદગી પૂરી થઈ નહિ રહ્યું મન સ્મરણમાં માણ,
હુકમ થયો નહિ રહ્યો જાય જીવ જમ પેઠા તનમાં માણ.—ચોક ૨

ગયા શ્વાસ સૌ છોડી આશમાં આખર છે મરવું માણ,
 કર્યાં કર્મ ભોગવવા પૃથ્વી પર ચોર્યાશી ફરવું માણ;
 કામ ક્રોધ લોભ મોહ મદ એ પાંચેથી ડરવું માણ,
 કંઠણ મહા સંસાર સમુદ્ર ભવ સાગર તરવું માણ;
 અડ્યો લશ્કરી લડવા ને તું ઉગારજે રણમાં માણ,
 હુકમ થયો નહિ રહો જાય જીવ જમ પેઠા તનમાં માણ.—ચોક ૩

આર દિશા આર અડશેઠ તિરથ બહુ ભૂલા ભટકો માણ,
 આખર પડ્યો અડબડીઆ ખામને કંઠે પ્રાણ અટકો માણ;
 કરે અદલની બદલ નહિ છોડી કાયા પ્રાણ છટકો માણ,
 મરણ વેળા મુશ્કેલ અંખા દો જ્ઞાન રૂપી ચટકો માણ;
 અમીચંદ કહે હાથ જોડી રહું પ્રસન્ન દર્શનમાં માણ,
 હુકમ થયો નહિ રહો જાય જીવ જમ પેઠા તનમાં માણ.—ચોક ૪

મોક્ષ વિશેનો છંદ ૮૪ મો.

[અંખામા તારૂં દર્શન દુર્લભ—એ રાહ.]

શીલ્ય પુછે એ સદ્ગુરુ દેવા સંશય અમારો લાગો તમે,
 દંતકથા ખીપા ભક્તની સાંભળી, તેમાં વિચારમાં પડ્યા અમે;
 સર્વ દેવ શક્તિથી મનાયે, શક્તિ વડે છે સૌ સંસાર,
 ઇચ્છા શક્તિથી બ્રહ્મા વિષ્ણુ પાંચ તત્વનો છે વિસ્તાર;
 થડ એકને અસંખ્ય ડાળી, ખોળતાં ખોવાય નહિ જડ્યો પાર,
 એવી ગતિ છે યોગ માયાની, બ્રહ્મા વિષ્ણુ પણ કરે વિચાર;

(૧૭૫)

એ માતાએ મોકલ્યા ભક્તને, મોક્ષ લેવા વિષ્ણુને નમે,
દંતકથા પીપા.—ચોક ૧

કથા કરી સમજાવે બધાને, મોક્ષ માતા પાસે મળે નહિ,
મોક્ષ મળે વિષ્ણુ પાસે એમ કહી સમજાવે તહિ;
તેથી ગુરુજી પુછીએ તમને, મોક્ષ પદાર્થ વસ્તુ કંઈ,
પાસે રાખે કે મુકે પેટીમાં, મોક્ષ કોને કહે બતાવો અહિ;
વગર જાણ્યે મોક્ષને માંગે, અણસમજી દેવતાને દમે,
દંતકથા પીપા.—ચોક ૨

ગુરુ કહે પંથોની વાતો, પોતાના દેવને આપે માન,
મોક્ષ પદાર્થ વસ્તુ નથી કાંઈ, ગુરુ ઉપદેસે મળે છે જ્ઞાન;
બુદ્ધિ રૂપે વસે સર્વમાં, શક્તિ હોય તો ધરાય ધ્યાન,
મોક્ષ મળે છે પોતાને હાથે છોડે ઉપાધિ પડે છે ભાન;
રાગ છોડી વીતરાગ બની જાય, મોક્ષ મળે છે તેને સમે,
દંતકથા પીપા.—ચોક ૩

ચંદ્ર સૂર્ય ફરે વાદળમાં, રાહુ આવીને ઘેરે જ્યારે,
જગત દાન કરી મોક્ષ કરાવે, ખુશી થઈ હરખાય ત્યારે;
મુક્ત થયા કહે સૂર્ય ચંદ્રને, ચોકખા થયા કહે સંસારે,
વિકાર છોડી નિર્વિકાર થયા તે, ભવસાગર ઉતર્યા પારે,
કાયા માયાથી છુટો પડે જીવ વાસના તૂટે ફરી નહિ ભમે;
દંત કથા પીપા.—ચોક ૪

એણે કહ્યું પણ તેં કેમ માન્યું વેદ શાસ્ત્રમાં નથી લખાણ,
બધાનો મોક્ષ માતાના હાથમાં માયા છોડે તો પડે છે ભાન;

(૧૭૬)

સુરઠ વૈશ્ય અને પતાઇ રાજા વમલવસીનું સૌનું બાણ,
રાજપાટ અને મોક્ષનો માર્ગ બુદ્ધિ રૂપે મા આપે છે જ્ઞાન;
અમીચંદ્ર કહે બંધ મોક્ષના બાણવાવાળા જીવ જગતમાં રમે,
દંતકથા પીપા.—ચોક ૫

મુંબઈના અંબા માતાનો છંદ ૮૫ મો.

(મારી અરજ સુણો અંબામા બહુચરબાળી—એ રાહ.)

મેં તો જોયા અંબામા મુંબઈ ભૂલેશ્વર પાસે,
ત્યાં વેચાય સોપારી ચોટલે ઘરમાં માનો વાસે;
પેઠા ઘરમાં દેખાય મા સામા આપે દર્શને,
બેઠા તખ્ત ઉપર જોઈ ખુશી થાયે મંને;
સજી શણગાર નાકમેં નથની પાંઉપેજંને,
શિર મુગટ છત્ર કુંડળ ચળકે છે રતંને;
ઓઢી શાલ ચુંદડી કુલની, ઉડે છે વાસે,
ત્યાં વેચાય સોપારી ચોટલે ઘરમાં માનો વાસે.—ચોક ૧

માનો મંડપ ગભારો સુંદર શોભા ઘણી સારી,
શિવનારાયણ ઉતારે આરતી ઉભા ચિત્ત થારી;
કરી વિનંતી જોડી કહે હાથ કરો સુખકારી,
તમે બાણો સૌની વાત અબાણી નહિ તારી;
દુઃખી આવે થવાને સુખી તમારી પાસે,
ત્યાં વેચાય સોપારી ચોટલે ઘરમાં માનો વાસે.—ચોક ૨

તમે મ'તા જગતના કરતા દીન દયાળી,
ભાંગો દુઃખીઆરાનું દુઃખ સંકટ નાખો ટાળી;
છો પુરૂષનું પિયેર આવે સૌ મા આલી,
જેઈ ભાવ લગતનો દાસનો હાથ દ્યો આલી;
કરી સુખી તન મન ધનથી પુરો તેની આશે,
ત્યાં વેચાય સોપારી ઓટલે ઘરમાં માનો વાસે.—ચોક ૩

આવે ભકત મંડળ છંદ ગાયે મંગળવારે,
શીતવાળા ચંદુભાઈ સાથે ઉત્તમભાઈ ખ્યારે,
હરીભાઈ શાંતીભાઈ, હીરાભાઈ તૈયારે,
જેનો ભાવ થાય તે આવે માને દરબારે;
છંદ કરાવે ઠાકોરદાસ અમીચંદ પાસે,
ત્યાં વેચાય સોપારી ઓટલે ઘરમાં માનો વાસે.—ચોક ૪

છંદ ૮૬ મો.

[અંબામા તારું દર્શન હુલ્લ—એ રાહ.]

ચેત ચેતન ચોખદાર સ્વાર દડ મજલ ફેજ જમકી છુટી,
ભજ મન અંબા માત સમર જીવ જમે કાયા નગરી લૂટી;
શહેર તમારું થયું વેરાને મનરાજી શું કરે વિચાર,
ચઢી અણુચિંત્યું લશ્કર આવ્યું પડ્યો પડાવ જઈ દશે દ્વાર;
ગેબી ગોળા આવ્યા ઉછળતા કામ ક્રોધ નાઠા અહંકાર,
શૂર સિપાઈ લગે ભાગને છુપ ગયે નેકી ચોખદાર;

પછી જીવ સંકેલવા બેઠો આવી આપણી અદલ ખુટી,
લજમન અંબા માત સમર જીવ.—ચોક ૧

ફત્તેહ થઈ જમ રાજની જીવ હારી ફરે છે થઈ નિર્બળ,
ધન માણ એ માયા તમારી ખૂબ યુક્તિથી કરી અક્કલ;
નવસો નાડી બોતેર કોટડી વ્યાપી રહ્યું જમનું પાયદલ,
જીવ કરે ગભરાઈ મનસુબો જાવું પ્રહ્લાંડે થાઉ અવિચલ;
નાલી કમળથી છટક્યો જીવ તેવો જમ બેઠો કરી મજબુતી,
લજમન અંબા માત સમર જીવ.—ચોક ૨

નાલિ કમળથી છટક્યો જીવ તેવો જમ બેઠો તે દ્વાર ઘેરી,
નથી ગતી પ્રહ્લાંડે જવાની એ માણ લીલા તેરી;
ધમણ ચાલે જીવ ગભરાયે ચઠ ઉતર કરે ફેરાફેરી,
કંઠ આગળ જઈ રહ્યો જીવ, જેમે બાંધ્યો જીવને લઈ ઘેરી;
નથી ચલણ ત્યાં આગળ કોઈનું આવી અદલ દોરી તૂટી,
લજમન અંબા માત સમર જીવ.—ચોક ૩

કાયા નગરી હારી ગયો જીવ ધન દોલત રહ્યાં પૃથ્વી પર,
પાપ પુન્ય બે સાથે રહ્યાં જીવ જમ ચલા ઉંચકી અધર;
અરે મનડા તુંતો મારા માણ નામનું સમરણ કર,
અંતકાળની વખત ખૂરી મારો સાંભળી જીવ ધુળે થરથર;
અમીચંદ કહે જશે જીવ જેમ પીંજરથી ઉડી તુતી,
લજમન અંબા માત સમર જીવ.—ચોક ૪

(૧૭૯)

છંદ ૮૭ મો.

[રાહ ઉપરનો.]

સમાલ્મન મસ્તાન મેરા દીલ માયામાં કયું ગયો ગલક,
અલગ રહેશે તારી કાયા સુતી દેખે તમાશા સારી ખલક;
તું તારું તપાસ મન હવે મનસા અવતાર નહિ હશે,
સમજ સતગુરુ શરણે રહેજે અંખા તારી પુરશે આશે;
અનુભવ સૂરજ ઉદય કરે તો સહેજે અંધારું મટી જશે,
આ અવસર ગયો ફરી નહિ આવે પછી પસ્તાવો પુરો થશે;
જાત જીવની જોડ નહિ ગયો મનખો હમારો હજી તલક,
અલગ રહેશે તારી.—ચોક ૧

રત્નમણી મનુષ્યા દેહ આવ્યો માટે માર્ગ સીધા ચાલો,
અમૃત આવ્યું હાથ તમારે તેને ઝડપ પકડી ઝાલો;
ક્યાંથી આવ્યા ને ક્યાં જવું તેની પરખી પ્રિત પુવં ભાળો,
આઘ શક્તિનું સ્મરણ કરી મેં હાથ લીધો પ્રેમનો ખાલો;
કાયા માયા છે કારમી પડે કાયા જીવ રહે નહિ પલક,
અલગ રહેશે તારી.—ચોક ૨

(૧૮૦)

અનુભવ મારા ઉરમાં આવ્યો સુથળ સુક્ષ્મ લેદ બતલાવ્યો,
ઓહં સોહં નાભીથી ઉપડ્યો, શુન્યમાં જઈને સમાયો;
દૂર જાણ્યો તો દેવ હમારો પ્રીતે પાસ મને પરખાવ્યા,
બ્રાન્તી ભાંગી લેદ ભરપૂર જાણ્યો ગુરુએ સાનમાં સમજાવ્યો;
ઉઘડ્યો અનુભવ થયું અજવાળું કોટી સૂર્ય તેજ રહ્યા ઝળક,
અલગ રહેશે તારી.—ચોક ૩

પ્રેમ ખ્યાલો પીધો માણ નામનો કોટી જન્મ કુમતી કાપી,
અમર મંત્ર અવીનાશીનો આપી અમર પટો વળી લખી આપી;
આણુંદલેર મા હાથ ઝાડ્યો પૂત્ર કરી રાખ્યો સ્થાપી,
આવાગમન દુઃખ સહેજે મટાડે સચરાચરમાં રહી વ્યાપી;
અમીચંદ્ર કહે માણ નામની બાંધી દાલ સદા રહે ઢળક,
અલગ રહેશે તારી.—ચોક ૪

(૧૮૧)

છંદ ૮૮ મો.

ગાવું હોય તો ગાઇલો ભાઇઓ, ભજન કરો સહુ ધ્યાન ધરી,
ધ્યાન ધરી કોઇ ગાતું હોય તેમાં તલપ મારી નહિ ગાવું ફરી;
ફરી જાય તેની મનની વૃત્તિ, તેનો તું કંઇ કર વિચાર,
વિચાર કરી વિવેકથી જોલો, કરો સમાગમ ગુરુ દ્વાર;
ગુરુ દ્વારની ગુરુ ગમ ન્યારી, ગુરુ જ્ઞાને તરીએ પાર,
પાર ઉતારે ભવજળ તારે, મોક્ષ માર્ગ ખતલાવે દ્વાર;
દ્વાર દૂર છે કંઠણ માર્ગ તપસ્વી મુની રહ્યા ધ્યાન ધરી,
ધ્યાન ધરી.—ચોક ૧

ફરી હવે હું નથી કહેવાનો, ધરી જોડા અંગાતું ધ્યાન,
ધ્યાન ધરી છંદ ગાઉં અંગાના, સર્વ જનનું કરે કલ્યાણ;
કલ્યાણ થાય આત્માને ઓળખે, તદ્દર્શ ખનીને વતે સમાન,
સમાન દ્રષ્ટિએ સૌને વતે, હું મારું મૂકી અભિમાન;
અભિમાન મૂકીને સાંભળો, આદ્ય અંગાતું ધ્યાન ધરી,
ધ્યાન ધરી.—ચોક ૨

ફરી વખત આવો નહિ આવે, બળી ખાખ થશે આ તન,
આ તન મારું આ ભવનું છે, મિથ્યા મારું કરી માને મન;
મન માર ખવાડે જગતમાં મારું મારું કરી મેળવે મન,
ધન માલ સૌ રહેશે જગતમાં, સાચું ધન માનું દર્શન;
દર્શનથી પ્રસન્ન થાય માણ, ભક્તિ કરો સહુ ધ્યાન ધરી.
ધ્યાન ધરી.—ચોક ૩

(૧૮૨)

ફરી હરીને થાક્યો આ જીવ જન્મ મરણનું મોટું દુઃખ,
દુઃખ દરિયામાં ડુબી મુઓ જીવ નથી જરા સ્વપ્નામાં સુખ;
સુખ જીવે જીવ સ્વપ્ના જેવું જાગે જીવું ના લાંગે ભૂખ,
ભૂખ ન લાંગી લવો લવ લમ્બો, લજન કરે માનું નીરજ્યું મુખ;
મુખ નીરજ્યું અમીચંદ્ર કહે શ્વાસોશ્વાસ માનું ધ્યાન ધરી,
ધ્યાન ધરી.—ચોક ૪

નિરંજન ગુરૂ વિશેનો છંદ ૮૯ મો.

[રાહ ઉપરનો]

શિષ્ય કહે શીર નામી સતગુરુને એક પ્રાણી એમ કરે ઉચ્ચાર,
માયા રહિત લેપન નહિ જેને ગુરુ કરવા કહે નીરાકાર;
ગુરુ કહે સાંભળ ચિત્ત ધરી, મારી હુંક બુદ્ધિ હું અદ્ય મતિ,
રહેજ સાધારણ કહું દાખલો જીઓ શાસ્ત્ર નહિ જીઠ રતિ;
આદ્ય શક્તિનું સ્મરણ કરી કહું બુદ્ધિ આપે મારી સરસ્વતિ,
નિરાકારના શિષ્ય કેણ છે સાકારના બતલાવું અતિ;
નીર્વીકાર નીસ્ખત નહિ જેને શું કરવા જન્મે સંસાર,
માયા રહિત લેપન નહિ.—ચોક ૧

માયા વિના સંસાર નહિ સંસાર વિના નહિ પાર મળે,
શિવ બ્રહ્માના સાકાર ગુરુ છે, નારદ ગુરુ પાર્વતિના લલે;
વસિષ્ઠ ગુરુ રામચંદ્રના, ગુરુ વિના નહિ જ્ઞાન મળે,
શુકદેવે ગુરુ જનક કર્યા વાલ્મીકી સીતાના નહિ ટળે;

નિરાકાર જો ગુરુ થાત તો, મહાત્મા પુરૂષ કેમ કરતે વિચાર,
માયા રહીત લેપન નહિ.—ચોક ૨

મતલબી સંસાર સઘળો, બીન મતલબી કોઈ ખતલાવે,
મતલબ ત્યાં માયાનો પ્રસારે માયા છોડી કંઈ નહિ જાવે;
આગે માયા પીછે બ્રહ્મ એમ નિર્મળદાસ ભજન ગાવે,
અસુરી માયા દૂર કરી દેવ માયામાં દીલ લલચાવે;
સંશય મનનો કાઢી નાખવો બીન સંશયથી ઉતરે પાર,
માયા રહીત લેપન નહિ.—ચોક ૩

સ્વગુરુનું શોધન શોધી આત્મ જ્ઞાને ધ્યાન ધરે,
ગુરુ ઉપદેશ લઈ જાપ જપી ને શુદ્ધ દીલથી ક્રીયા કરે;
રૂપમટી અરૂપમાં ભળશે ગુરુ જ્ઞાને ભવજળ તરે,
નિરાકારને ગુરુ કરી પછી કહો ભજન તમે કેનું કરે;
અમીચંદ્ર કહે પરીબ્રહ્મ પરમેશ્વરી, નિરંજન નીરાકાર,
માયા રહીત લેપન નહિ.—ચોક ૪

છંદ ૯૦ મો.

મંગળકારી મંગળવાર છે, સદા મંગળ મા કરતા રહો,
મંગળ મૂર્તિ પુંજે સર્વજન, મંમાયા દુઃખ હરતા રહો;
સેવક સાંધે મંગળવાર મા, શુભ કામ સિદ્ધ કરવાને,
મેષરાશીના ગુરુ મંગળમાં હું તો ખેઠો ધ્યાન ધરવાને;
જોગ સાંધી ચંદ્ર જોગણી, સદા સંકટ દુઃખ હરવાને,
ભવજળ તારો પાર ઉતારો, મટે ચોર્યાંશી ફરવાને;

ધુન લગાવી બેઠો મા, આવી સેવક પર ધ્યાન ધરતા રહો.
મંગળ મૂર્તિ પુજે સર્વજન.—ચોક ૧

ભોગ સાંધવો સહેલો નથી મા, પૂર્ણ દ્રષ્ટિ જો હોય તારી,
મહેર વિના માફ કંઈ ન ચાલે કૃપા કરો કલ્યાણ કારી;
સાંધા વાંધા ઘણા આવે મા હું પદમાં કંઈ ગયા હારી,
સેવકજન સહુ ધ્યાન ધરજો ન કરશો તારી મારી;
સતગુરુની સંગત કરજો, નુગરાથી સહુ ડરતા રહો,
મંગળ મૂર્તિ પુજે સર્વજન.—ચોક ૨

ભક્તિ કરવી ભાવે ભક્તજન, કોઈની ન રાખવી દરકાર,
સાધન સાંધો એ છંદ મંત્ર છે શુભ મુહુર્તમાં તથા તથ્યાર;
એક ચિત્ત સ્થિર સ્થાવર રાખી સમરી લીધો મા તત્વ સાર,
શાસ્ત્ર ભેદ મૂકી છંદ ગાઉ, મારો બેઠો ઉતારો અંબા પાર;
એક એક મારે તુંહી તુંહી અંબા, રક્ષા કારણ કરતા રહો,
મંગળ મૂર્તિ પુજે સર્વજન.—ચોક ૩

મંગળવારે માજીને સમરે, મનમાન્યા સુખ આપે એ,
બાળકને બાળબુદ્ધિ આપે, પુત્ર કરીને સ્થાપે એ;
રીદ્ધિ સિદ્ધિ કરે વંશની વૃદ્ધિ, આવ્યા સંકટ કાપે એ,
એ કહું તે તુંહી તુંહી અંબા, સચરાચરમાં વ્યાપે એ;
અમીચંદ કહે મંગળકારી સૌ સત શબ્દ ઓચરતા રહો,
મંગળ મૂર્તિ પુજે સર્વજન.—ચોક ૪

(૧૮૫)

છંદ ૯૧ મો.

[રાહ ઉપરનો]

સતગુરુને ઉપદેશ બતાયા, ચેલા ચેતવણી કર કર લો,
કુથલી છોડી સાર વસ્તુ પકડકર, માણ નામ સમર કર લો;
જનમ લીયા જદ કયા લે આયા, કયા જગતનમે આકર લો,
બની સોદાગર આયા જગતમાં કર બંદગી સોદા કર લો;
બડી ફજરમેં સ્નાન કરના, માણ નામ ભાવસે કર લો,
ધર્મ ધ્યાન તો સંપત પર હે દયા દાનશે નક્ષ કર લો;
દયા દાન છે સહુથી મોટું કરી હોરત ફર ફર કર લો,
કુથલી છોડી સાર વસ્તુ પકડ કર, માણ નામ સમર કર લો.—૧

સાત પાંચકુ છોડ ગુરુકે માણ નામકા બપ કર લો,
એકી નામસે ભજલો અંબા ધ્યાન ધરી તુંમ જપ કર લો;
કામ ક્રોધકુ દૂર કરી ફીર, માણ નામકા બપ કર લો,
બહોધ નામસે તરે ભવસાગર ગુરુ જ્ઞાન તે ચપ કર લો;
કર્મ તૂટતા જન્મ જશે ભાધ, માણ નામ ધ્યાન ધર કર લો,
કુથલી છોડી સાર વસ્તુ પકડ કર, માણ નામ સમર કર લો.—૨

મારૂં મારૂં શું કરે મુખાં પ્રાણી તુંમ બટપટ કર લો,
પાવુ પલકી બબર નહિ, કરના સુકીત બટપટ કર લો;
બરી વસ્તુ બપ કરી સંઘરજે, ખોટા સંગ તુંમ મત કર લો,
કાયાકા મત રખો ભરિસા, ગુરુ જ્ઞાન તે અંગત કર લો;

માના શણુગારનો પાર ન આવે મોટી વસ્તુ ધ્યાન ધર કર લો,
કુથલી છોડી સાર વસ્તુ પકડ કર, માણ નામ સમર કર લો.—૩

કાયા કંચન મન રતન ભાઈ, સમજ હીલમેં જતન કર લો,
આન પડે સંસાર સમુદ્રમેં તીરનેકા તો મથન કર લો;
પ્રીરો શહેર વસ્તી જંગલોમેં અંબા નામસે રટણુ કર લો,
ભલી ખૂરી બે રહેશેજ ગતમેં ચેતી ચિત્ત ચેતન કર લો;
અમીચંદ કહે છંદ બનાવી અમકુ ચેલા તુમ કર કર લો,
કુથલી છોડી સાર વસ્તુ પકડ કર, માણ નામ સમર કર લો.—૪

ભલા શિષ્યની ચાદી.

કંઈક માણસો થોડા ઘણા છંદ શીખી તક ખાંધી જાતે
છંદ બનાવી ગાય છે પણ આ શિવલાલભાઈ ઘણા વરસના જુના
અનુભવી છે છતાં એક ટેકથી ગુરુની વાણી ગુરુ તરીકે માની
તેનીજ વાણી પર ને તેનાજ બનાવેલા છંદ પર પ્રેમ રાખી
માણના છંદ ગાતા ત્રીસ અથવા બત્રીસ વરસ થયાં પણ
પોતાનો ભાવ છે તેવોને તેવોજ રાખી તેના તેજ છંદ ગાય છે,
પોતાનામાં બનાવવાની સત્તા છે તે ઉપરથી આ નીચે લખેલા
છંદો બનાવી ગુરુની વાણી પર ભાવ બતાવ્યા છે, તે વિષેનો
છંદ. એ શિવલાલભાઈ શાંત સ્વભાવના ને ઉદાર મનના હતા.
સંવત્ ૧૯૬૬ ના ભાદરવા વદ ૫ ને શનિવારે માણ શરણુ થયા છે.

છંદ દર મો.

[અંબામા તાઝું દર્શન દુર્લાભ—એ રાહ.]

જાતે બનાવી નથી ગાતો મા ગુરુની વાણીપર રાખી પ્રેમ,
 ગુરુ મંત્રમાં છંદ માળના, હરદમ, ગાઇ હું રાખું નેમ; ટેક.
 તારા ભક્તની લાજ રાખે તું અનુભવી તારા બાણે ગુણ,
 શુદ્ધ કરી સમજીને શોધી, છંદમાં શબ્દ રાખે યુન યુન;
 ગર્વ શાસ્ત્રનો સાર લઈ તમે કર્યા કામ પર રાખી ધુન,
 વૈરાગ્ય વિવેકમાં રહી કરી બુવો, ભીત્તર સમજી શૂન્યમાં શૂન્ય;
 જાગૃત સ્વપ્ન શુશુપ્તિ તુરીઆ, ચાર અવસ્થા સમજે જેમ,
 ગુરુ મંત્રમાં.—ચોક ૧

આળીસ વરસ થયાં ટેક રાખી કરી, ભક્તિ અનુભવ મેળવ્યો સહી,
 હર નવરાતર આસો મહીને, છંદ ગાએ અંબામાં જમ;
 ભક્તિ કરતા ભક્ત કહેવાયા, પડી છાપ જગતને મહી,
 ખડાનું ધર્મ્ય એને માળ નામકું આકિન મૂકી નહિ ભટક્યા કંઈ;
 વેદ પુરાણ શાસ્ત્ર સાંભળી સત સમાગમ કરે છે તેમ,
 ગુરુ મંત્રમાં.—ચોક ૨

એવા અનુભવી સ્થિર મનના, ભક્તિ કરી ભજ્યા માળ,
 છંદ ગાતા થયા પ્રસન્ન માળ સદા ભક્ત પર રહે રાળ;
 સંકટ સમે સમરેથી આપે ઝટ દરશન દે અંબાળ,
 ભવ દુઃખ ભાંગે ભવજળ તારે શરણાગતને શીર ગાળ;
 માળ ભળ માળ રૂપ બન્યા તે છંદમાં ખામી રહે કેમ,
 ગુરુ મંત્રમાં.—ચોક ૩

(૧૮૮)

આવા લકતને ગુરુ કરી લઈ, છંદ ગાઈ હું કરું ભજન,
હાથે જોડતા બાધક આવે, ગુસ્સે થાય તો કરે વીધન;
મુખત્યાર બેરીસ્ટર ભાષણ કરે તેમાં, બેરીસ્ટર પર રહે વજન,
તેવા તમારા લકત અમીચંદ ગુરુ કર્યા મેં સાંભળી છંદ;
એ છંદ ગાતા આનંદ થયો શિવલાલભાઈ કહે રંગીલદાસ કેમ,

ગુરુ મંત્રમાં.—ચોક ૪

છંદ ૯૩ મો.

[રાહ ઉપરનો]

આપો આજ્ઞા અંબા માતા, હાથ જોડી માગું છું રત્ન,
વિવાદ થકી જ્યાં ગાનું થયું ત્યાં, નહિ લકિતની રહી મન;
મારું ચિત્ત મા હવે હમણાં તારા ઉપરથી ખસી ગયું,
કરી ઇર્ષ્યા છંદ બોલે, તે છંદ પર છંદ કહેવામાં રહ્યું;
ધ્યાન ચુકાવી દીકું મારે, નહિ રહેવાયું જાય રહ્યું,
જ્ઞાની તો મા ધ્યાન લગાવે અજ્ઞાની તો કરે કન;

વિવાદ થકી જ્યાં ગાનું થયું.—ચોક ૧

(૧૮૯)

ભકિત કરવી એક દીલે જેમ, તારો મારો જીવ મળે,
ચેતન ચુકી જાય નહિ તો આવાગમનનો ફેરો ટળે;
કરી ધૃષ્ટ્યા છંદ જોવું મા તેમાં મારું કંઈ નહિ વળે,
તે કરતાં એક ચિત્તે સાંભળે તો તેનું ક્ષણ તરત મળે;
ચતુર ચેતી ચિંતામાં પડશે અજ્ઞાનીને મન પડે મજાડ,

વિવાહ થકી જ્યાં ગાનું થયું.—ચોક ૨

સલામ કરી ખેસુ મા તમને તો કોઈનો ગાંઠજો ના જાવું,
મા પ્રતાપે બાળક તમારો બેઠા છંદ બનાવી ગાવું;
તમે કંઈપર આવી ચડો હાં બેઠા હું ધુન મચાઉં,
છંદ પર છંદ બનાવી ગાવું, હુકમ હોય તો નહિ અચકાઉં;
રજા વીના નહિ ઉલટે સમુદ્ર, અજ્ઞાની નુગરા બાંધે ધજા,

વિવાહ થકી જ્યાં ગાનું થયું.—ચોક ૩

એમાં કોઈનો વાંક નથી, મારે પેલા જન્મનું પાપ નડે,
પ્રેમ થકી મા છંદ ગાઉં છું, તેમાં વચ્ચે આવી અડે;
એતો માજી માયા તમારી, બ્રહ્માદીક તો ભૂલા પડે,
મોટા દેવ મહાદેવ ભૂટ્યા, ઋષિમુની કંઈક બડે બડે;
અમીચંદ કહે રહેજો મદદમાં, સઉ છોડી મેં તુજને ભજ્યાં,

વિવાહ થકી જ્યાં ગાનું થયું.—ચોક ૪

(૧૯૦)

જોગણીનો છંદ ૯૪ મો.

[રાહ ઉપરનો.]

ગુરુ કહે સાંભળરે ચેલા સઘળે શક્તિ સચરાચર,
સાંધી જોગને આસન માંડે કરે જોગણી રક્ષા પીઠપર;
રાખી જોગણી પીઠપર બેસે કરે અંબા તેના સિદ્ધ કામ,
લાલ કરે સનમુખ ચંદ્રમા રહેવાના બતલાવું ઠામ;
પ્રથમ ઘર કહું જોગણીના જે પંદર તીથીમાં બદલે ઠામ,
પડવો નોમ રહે પૂર્વ દીશાએ માતા જોગણી કરે મુકામ;
બીજ ને દશેમ ઉત્તર દીશાપર છે માતા જોગણીનું ઘર,
સાંધી જોગને આસન માંડે.—ચોક ૧

ત્રીજ તથા અગીઆરશે રહે અગ્નિ ખૂણે જોગણી નીરધાર,
ચોથ ને બારસ નૈરૂત્ય ખૂણે પાંચેમ તેરસ દક્ષિણ દ્વાર;
છઠ ને ચૌદસ પશ્ચિમ દીશાપર સાતેમ પુનેમ વાયવ્ય મોબર,
આઠેમ ને અમાવાસ્યાને દીન ઇશાન ખૂણે સમજીલો સાર;
એ તો ઘર કહ્યા જોગણીના હવે ચંદ્રમાના ચેલા સુણુ ઘર,
સાંધી જોગને આસન માંડે.—ચોક ૨

મેષ સિંહને ધનના ચંદ્રમા એ પૂર્વ દીશાએ ઘર સહી,
વરખ ને કન્યા ચંદ્ર મકરના જઘને રહે દક્ષિણને મહી;
કુંભ ને તુલા ચંદ્ર મીથુનના પશ્ચિમ દીશાએ રહે છે જઘ,
મીન કર્ક વૃશ્ચિકના ચંદ્રમાં જઘને રહે ઉત્તરને મહી;

(૧૯૧)

ચંદ્ર જોગણીના ઘર સાંધો સાચી વાત જોશી શાસ્ત્ર,
સાંધી જોગને આસન માંડે.—ચોક ૩

એ પણ માણ માયા તમારી ચારે વેદ અરાઠે પુરાણ,
તર્ક શક્તિ ચાલે જ્યાં સુધી ત્યાં તે જઈ અટકે નીરવાણ;
સ્થિર કરી પછી જેસે મનને તે તો માણ તારૂં ધરીને ધ્યાન,
મારે મન તુંહી તુંહી સૌ એક છે સઘળે શક્તિ ઠામો ઠામ;
અમીચંદ્ર કહે હાથ જોડી મારે શીરપર અંખા જોરાવર,
સાંધી જોગને આસન માંડે.—ચોક ૪

છંદ ૯૫ મો.

(અધર ગાતા હોઠે હોડ અડકે નહિ.)

[રાહ ઉપરનો]

અધર છંદ ગાતા આનંદે આજ લાજ રાખ સરસતી,
અરજ કરી શીર ચરણ ધરતે, સંતનકે કારજ કરતી;
અધર આસન નરસીંગીકા નખશીખ સજતી શણગારે,
કડા સાંકળા કાળીગાંઠી ડાલા ગળે કંચન હારે,
ઘાલી નથની નાકે કાને કાંઠા કરણ લાલ ચલકારે;
કરી આડ તીલડી તતક્ષણ સજ્યા સારા શણગારે,
અરચિદ્ધિ કરજે સિદ્ધ કારજ નહિ જાણી કંઈ તારી ગતી;
અરજ કરી શીર ચરણ ધરતે, સંતનકે.—ચોક ૧

(૧૬૨)

કળી કાળ હે કઠણુ દીનસે દીન ધસ ધસકે આતા હે,
ઘટે દાન દક્ષણા દયા દીલ અસત દેખી હુરખાતા હે;
નીચ કરે સંગતી સારાની સારા નરસાને આહુતા હે,
ચત્રસીંગી ચિંતાને ટાળજે આજ અધર છંદ ગાતા હે;
લખ્યા લેખ છઠ્ઠીના તે અંદરથી નહિ ઘટે રતી,
અરજ કરી શીર ચરણુ ધરતે, સંતનકે.—ચોક ૨

અધર જળ જળ અધર ધરતી અધર દેખતા સારા ગગન,
અધર આના અધર બાના અધર રહ્યા સારા જગતન;
આનંદકારી હુરસિદ્ધિ કરગરી કહે તારા સંતન,
આયા બાયા અધર અઠડાયા નહિ કીયા તેરા દરશન;
નહિ નીરખી નારાયણી, નીરાકારી ઇચ્છા શક્તિ,
અરજ કરી શીર ચરણુ ધરતે, સંતનકે.—ચોક ૩

રખના દયા તે દીલકે અંદર અકળ કળા તેરી ન્યારી,
અધર નાદ અણુચીંતા ગરજતે રાબ ઇંદ્રિ કરે કીલકારી;
ધરતી અંદર ધ્યાન કરતી દેખ રહી ખલખત સારી,
સારી ખલખત શરણુ રેતી, હુરનીસ કરે રટણાં તારી;
અ'અંદ કહે છંદ અધર ગાતાં કંકાળી શણુગાર ધરતી,
અરજ કરી શીર ચરણુ ધરતે, સંતનકે.—ચોક ૪

છંદ ૯૬ મો.

[રાહ ઉપરનો]

અંબામા સંસાર સમુદ્રમેં મહા જાળ નાખી માયા,
 કોઇ કીસીકા નહિ જગતમેં ચલા જીવ છોડી કાયા,
 જુઠ્ઠી કાયા જુઠ્ઠી માયા જુઠ્ઠા હે સખ સંસારે,
 જુઠ્ઠી દોલત જુઠ્ઠી દુનિઆ જુઠ્ઠા હય સખ પરિવારે,
 જુઠ્ઠી મેડી જુઠ્ઠા માળીઆ જુઠ્ઠા હે સખ વિસ્તારે,
 જુઠ્ઠા સોના જુઠ્ઠા રૂપા જુઠ્ઠા હે સખ ભંડારે,
 અજબ તરેહકી બાજી રચાઇ જુઠ્ઠા ખેલ સખ રચાયા,
 કોઇ કીસીકા નહિ જગતમેં ચલા જીવ છોડી કાયા.—ચોક ૧

જુઠ્ઠી મોખત જુઠ્ઠી પ્રીતિ જુઠ્ઠા હે સખ વિસ્તારે,
 જુઠ્ઠી મોહીણી જુઠ્ઠી મમતા જુઠ્ઠા હે સખ પરિવારે,
 જુઠ્ઠા ભાઇબંધ જુઠ્ઠી સ્ત્રીયાં જુઠ્ઠા હે સખ સંસારે,
 જુઠ્ઠા લોભ હે જુઠ્ઠી લલુતા જુઠ્ઠા હે સખ શંકારે,
 પાંચ તત્વનું બન્યું પુતળું ઘટઘટમેં તારી છાયા,
 કોઇ કીસીકા નહિ જગતમેં ચલા જીવ છોડી કાયા.—ચોક ૨

અવધ બાંધી અવતર્યો જગતમાં ધર્મધ્યાન પુન્ય કરવાને,
 મોહમાયામાં ધન મેળવ્યું પાપી પેરજ ભરવાને,
 લેહેણું કરતા દેવું થયું મા લક્ષ્યોર્થાસી કરવાને,
 ધર્મધ્યાન તો કંઈએ કયું નહિ આખર પડ્યો મરવાને,
 ખૂરી મુદતે પૃથ્વી પડ્યો, કરી ઝટપટ જમડા આયા,
 કોઇ કીસીકા નહિ જગતમેં ચલા જીવ છોડી કાયા.—ચોક ૩

(૧૯૪)

લોકે કુંડી દીધી કાયાને નહિ રહી. કંઈ એધાણી,
દિનસે ગણુતાં માસ વર્ષ જુગ સ્વપ્નેમેં કંઈ ન જાણી,
મીલે પવનમેં પવન તેજમેં તેજ પાણીમેં મીલે પાણી,
મીલી મીટીમેં મહારાજગીર કે' લજે અંબા એવું જાણી,
અમીચંદ કહે સાચા જગતમેં અંબા નામ મુખશે ગાયા,
કોઈ કીસીકા નહિ જગતમેં ચલા જીવ છોડી કાયા.—ચોક ૪

છંદ ૯૭ મો.

[સંહ ઉપરનો]

લક્ષ્મિ લક્ષ્મિ સૌ જન કહે છે, ખરા લક્ષ્મી તો રાખે ટેક,
ટેક રાખી નહિ હરે જગતથી ભ્રમણા ભાંગીને ઓળખે એક;
એક નિરંજન આપ સ્વરૂપ છે, અખંડ બ્રહ્મામાં મંમમાયા,
માયા છોડી રૂપ પલટી રહ્યા છે, ઘટ ઘટમેં તારી છાયા;
છાયા હોય જેને ગુરુ દેવની, અમર પદને તે પાયા,
પાયા અમર પદ શૂરવીર ટેકી ખરા લક્ષ્મી તે કહેવાયા;
કહેવાયા કાળીદાસ કાળીના, ભોજ સભામાં રાખી ટેક,
ટેક રાખી.—ચોક ૧

એક ઓળખે ખરા લક્ષ્મી જે, પાંડવ પ્રહ્લાદને બળીરાય,
રાય અંબરીષ જુઓ વિલિક્ષણ, જનક વીદેહી જે કહેવાય;
કહેવાય લક્ષ્મી વલ્લભ ધોળા માતા બહુચરી કરતી રહાય,
રહાય કરી જુઓ ચંડીપાઠમાં, સુરઠં વૈશ્ય પર પ્રસન્ન માય;

માય રહ્યાય કરે ભક્ત જનને, ખરા ભક્ત તો રાખે ટેક,
ટેક રાખી.—ચોક ૨

એક ગુરુ જેને શીર પર સાચા, ખરો માર્ગ તે બતાવે,
લાવે શાસ્ત્રનો ભેદ બતાવે, વિના ગુરુ ગોથા ખાવે;
ખાવે માર સંસારનો ભારી, પછી પુરો જીવ પસ્તાવે,
પસ્તાવે પછી સદ્ગુરુ શોધે, મોક્ષ માર્ગ તે બતાવે;
બતાવે પાળો દયા ધર્મ, કરી ભક્તિ ભજન રાખીને ટેક,
ટેક રાખી.—ચોક ૩

એક અખંડને સૌ કોઇ શોધે, અખંડ પુરૂષ પોતાની પાસ,
પાસ રહ્યો છુપાઇ દેખો, જેવું દૂધમાં ઘૂત કરે છે વાસ;
વાસ વસે સદા દૂધની અંદર, દહીં કરી વલોવો છાસ,
છાસ ઉપર રહે માખણ તાવો, બને ઘૂત ને થાય વિશ્વાસ;
વિશ્વાસ રાખી શ્વાસોશ્વાસ સમરે, અમીચંદ કહે રાખી ટેક,
ટેક રાખી.—ચોક ૪

છંદ ૯૮ મો.

[અંબામા તારૂં દર્શન દુર્લભ—એ રાહ.]

પ્રાણી માત્ર મારા દેશી બંધુ, ગયો વખત નહિ આવે ફરી,
બંધુ દૂર રહ્યો દિવસ થોડો, કરો ભક્તિ સૌ ધ્યાન ધરી;
અનંત ભવનો આ જીવ દુઃખી, તરવાનું છે આ બારું,
મનુષ્ય અવતાર બારણું મોક્ષનું સ્વદેશ મળે કામ થાય તારું;

(૧૯૬)

પ્રથમ શારદા માત સમરી લે ગુરુ મળે જાય હું મારું,
ગુરુ જ્ઞાન આપે તે લેવું સંસાર સમુદ્ર જાવું તરી;
જાવું દૂર.—ચોક ૧

ગુરુ ગમ વાણી કોઈ લે વીરવા ખરા લગત જે હોય શુરા,
ગુરુ શરણુ જઈ શીશ નમાવે તારો પાર ગુણના પુરા;
ગુરુ કહે ભાઈ તરવું હાથે કરમ ખપાવી કરો ચક્રચુરા,
મનમારી મમતાને ત્યાગો અખંડ જ્યોતિ વરસે નુરા;
લકિત કરી તરી જવું જગતને સદ્ગુરુ શબ્દને અનુસરી,
જાવું દૂર.—ચોક ૨

ઉઠ્યા વેહેલા ને ભૂલા પડ્યા ભાઈ, થયું અસુર અંધારૂ ઘોર,
પરવારતામાં આવી પહોંચ્યા, કાળ કઠણ લૂટારા ચોર;
ખાંધી મારશે લઈને જાશે, રોશે સગા કરી શોર ખકોર,
જીવ જાશે જમપુરી એકલો માથા ઉપર જમનું જોર;
લકિત આગળ ન ચાલે જમનું, સંસાર સમુદ્ર જાવું તરી,
જાવું દૂર.—ચોક ૩

જાગી જોતાં જુદું લાગે આ સંસાર છે સ્વપ્ના તુલ,
માયા માર ખવડાવે જગતમાં કામ ક્રોધ છે પાપનું મુલ;
દેવી માયા લકિત કહીએ અસત્ય નહિ ચાલે ખીલકુલ,
લકિત કરે સૌ આકીન રાખી મળે મોક્ષ જાય ભાગ્ય ખુલ;
અમીચંદ્ર કહે પાર ઉતારો જન્મ મરણથી ગયા ડરી,
જાવું દૂર.—ચોક ૪

.....

છંદ. ૯૯ મો.

[રાહ નવી]

ભૂલે ભૂલેરે ઓ મુસાફર ભૂલે, તારે મારગ તું પીછાણ,
ચાલ્યો ઉખાણ, ગર્વમાં દુલેરે, ઓ મુસાફર ભૂલે; ટેકે

ફેકતા.

આ અગમ વાત પીછાન, ધરોને ધ્યાન ધાત કહું સાચી ॥
તું કરી રહ્યો કલ્લોલ, સાથી તારા ચોર, નહિ જાઓ રાચી ॥
તમે માની રહ્યા જે માફ, નથી તે તાફ, શીદ રહ્યો નાચી ॥
હવે સમજીને મન અટક, રંગ જશે ફટક, પ્રીત ગણ કાચી ॥

ખોટાને સાચું માની રાખી ઉમંગે, ॥

કામ ક્રોધ લૂટારા ચોર ભમે તારી સંગે, ॥

લોભ મોહ માયામા ચઢી રહ્યા ખૂબ રંગે, ॥

ફરે મદમાતો થઈ દમે સૌને અડખંગે, ॥

એક દીન હો જાવે ખાખ ઉડગી ધુળેરે,

ઓ મુસાફર ભૂલે.—ચોક ૧

જરા સમજ સમજ તું હાલ, આખર પાયમાલ, અસત્યના કરતા, ॥
સતીઆને સદા રહે સુખ, જરા નહિ દુઃખ સત ઓચરતા, ॥
ગણે સુખદુઃખ સમાન, ધરે એક ધ્યાન, પાર ઉતરતા, ॥
જ્યારે તૂટે માયાની જાળ, થાય ત્યારે ન્યાલ પાપ ઓસરતા. ॥

(૧૯૮)

ફેકતા.

નહિ મળે ગુરુ ખીન જ્ઞાન મુસાફર ભાઈ, ॥
તું તો કુલ્યો મન મલકાઈ, અલધી હાથ આઈ, ॥
નહિ બન્યો ગાંધી ભર કરીઆણા મેરે ભાઈ, ॥
જીઓ ખહારની વસ્તુ, મહીં ધ્યાન લગાઈ, ॥
જો મળે ગુરુકી કીલી તાળા ઝટ ખુલેરે,
ઓ મુસાફર ભૂલે.—ચોક ૨

થઈ પ્રસન્ન ગુરુજી કહે, ચેલો સુણી સહે ધ્યાન લગાઈ, ॥
ખરો મારગ તો છે એક રાખીને ટેક સદા રહો સ્હાઈ, ॥
ચોંરી ચાડીને અહંકાર તજી પરનાર, ભજો મારા ભાઈ, ॥
તજી મીટીને વળી શુરા, કરો ચકચુરા, છયો મન લાઈ, ॥

ફેકતા.

ગુરુ કૃપા હોય તો ત્રીવિધિ તાપ સમાવે, ॥
ઝટ ઉઘડે સ્વર્ગ દ્વાર મારગ હાથ આવે, ॥
શમ દમ પરતીતી તિક્ષા રાખે ક્ષણ પાવે, ॥
વળી શ્રદ્ધા ને સમાધાન એવા ગુણ આવે, ॥
એ તો બંકનાળ પર ચઢે, આનંદમાં ઝુલેરે,
ઓ મુસાફર ભૂલે.—ચોક ૩

એ નિત્ય નીમિત્ત પ્રકૃતિ કહેવાયે અત્યંતી, સમજીને ચાલે, ॥
પાંચ પ્રલયને વિચારી, ભજો મન ધારી, સત્ય સંભાળે, ॥

(૧૬૬)

રૂપ શિયળને વળી ધન કુલ જોળનનો મદ ટાળે, ॥
તપ વિદ્યા રાજ્યનો ગર્વ, મૂકી દે સર્વ, સ્વર્ગમાં મ્હાલે. ॥

ફેકતા.

વૈરાગ વિવેક ખટ સંપત્તિ મનમાં થાયે, ॥
તેની જીવન મુક્તિ તૃષ્ણા તૂટી જાયે, ॥
ત્રણ અવસ્થા ત્યાગી સોહંમાં એ સમાયે, ॥
મૂળ વસ્તુ મળે તો જીવ મટી શીલ થાયે, ॥
સેવે માજી અમીચંદ સદા ભિત્તરલેદ ખુલેરે,
એ મુસાફર ભૂલે.—ચોક ૪

છંદ ૧૦૦ મો.

[ભજન રૂપી]

કર સત્ સંગત મન માજી ભજ;
પીએ વિષ ખ્યાલા અમરીત તજ, કર સત્ સંગત મન માજી ભજ,
—ટેક.

એ અંબા નામ અમૃત રસ, તો પી લે ખ્યાલા પ્રેમ આણી મસ,
પંચ ઈંદ્રી સ્વાદ છોડે ચડસ, ચલ શીધો પ્રાણી પડશે લપસ;
કર સત્ ગુરુ ચરણે લગા દો રજ, પીએ વિષ ખ્યાલા.—ચોક ૧

(૨૦૦)

એક ચિત્ત મન ધર અંબાનું ધ્યાન, કર પરખ નીરખ અંબા પીછાન,
હિરા રત્ન મણી અંબાને જાણુ બીજુ સર્વ સુખ પથ્થર સમાન,
ભજ મન અંબા નામ રાખી ગરજ પીએ વિષ ખ્યાલા.—ચોક ૨

સંસાર રહેલ માયાની જાળ, તેને મોહી મોહી કેમ આણે બહાલ,
નહિ આવે સાથ કોઈ અંતકાળ મુક કથીર પ્રાણી કંચનને ઝાલ;
કહાં ભૂલે પ્રાણી મનડાં સમજ પીએ વિષ ખ્યાલા.—ચોક ૩

તું તો સમજ મન કરલે કબુલ, એ માયા જાળ આખર ધુળ,
કહું બહેર બહેર કરલે કબુલ, રહેશે વાસ જાશે કરમાઈ ફૂલ;
કહે અમીચંદ સુણજો અરજ, પીએ વિષ ખ્યાલા.—ચોક ૪

છંદ ૧૦૧ મો.

[ભજન-૩૫]

(તુજ બીના મોરી કોણુ ખબર લે ગોવરધન ગીરધારીરે-એ રાહ)

એક દહાડો ભરવો છે હમારે તેની શ્રીકર મા તારેરે,
દેશી હમારા આવશે તેડવા, હુકમથી તમારારે;
તેડવા આવશે બહુ અકળાવશે પડીશ થઇ લાગ્યારેરે,
પીડા પડશે આસુ દળશે પડશે ગેળી મારેરે;

એક દહાડો ભરવો છે.—ચોક ૧

(૨૦૧)

ધમણ ચાલી કેમ નહિ વાલી મીથ્યા સહુ સંસારેરે,
માત પીતા ભાઈ બંધ સગા સહુ રોશે ધરની નારેરે,
એક દહાડો ભરવો છે.—ચોક ૨

કફ આવી મારો કંઠ રૂંધશે, કહું મા વારંવારેરે,
એ તો ઘડી ઘણી કંઠણ કહાડવી, ત્યાં તો તું ઉગારેરે,
એક દહાડો ભરવો છે.—ચોક ૩

જો જો મેહર દ્રષ્ટિથી અંબા મા, રહું વિશ્વાસે તાહારેરે,
અમીચંદ કહે તુંહી તુંહી વાલી તારો ભવજળ પારેરે,
એક દહાડો ભરવો છે.—ચોક ૪

છંદ ૧૦૨ મો.

[રાહ ઉપરનો]

સમજરે તું મનવા મેરા, કયું ફરે મસ્તાનારે,—ટેક.
અલબેલીતું સમરણ કર લે, છેડને જુઠ્ઠા ગુમાનારે,
કુલ્યો કુલ્યો શું ફરે છે, આખર મન પસ્તાનારે,
સમજરે તું.—ચોક ૧

સેવા સમરણ માળા લઈ બેઠો ધરવાને તું ધ્યાનેરે,
મન તુરંગી ઘોડો ઉપડ્યો જદ ગયું સેવાતું ભાનેરે,
સમજરે તું.—ચોક ૨

(૨૦૨)

લક્ષ જોજન પર ફરે મનવા તું માગાના દે ખાનારે,
ધ્યાન ચુકી કરે જોડા મનસુખા, આખર હે મર જનારે,
સમજરે તું.—ચોક ૩

એમ વિચારી જ્ઞાનને સમજો, જ્ઞાનસે ધ્યાન લગાનારે,
અમીચંદ કહે મનવા મેરા, ગાયો સદા ગુણ માનારે,
સમજરે તું.—ચોક ૪

છંદ ૧૦૩ મો.

[રાહ ઉપરનો]

અંખા મા તારે શરણે આવી ઉભો શીર નમાવીરે;—ટેક
શરણાગતને શરણ રાખી, લો ને માજી બચાવીરે,
જગત પાલણુ જગત જતુની, કરો કરૂણા દયા લાવીરે,
અંખા મા તારે.—ચોક ૧

હું સેવક માતાજી તમારો, ઉભો ધુન લગાવીરે,
મેહર દ્રષ્ટિથી દર્શન આપો, દો આવાગમન મરાવીરે,
અંખા મા તારે.—ચોક ૨

જન્મ મરણનું દુઃખ છે મોટું, આ ભવમાથે આવીરે,
આત્મા કરમથી રહ્યો બંધાર્ધ, તે નાંખો છોડાવીરે,
અંખા મા તારે.—ચોક ૩

આત્મજ્ઞાનની આપો મા બુદ્ધિ, આખરની વાત બતાવીરે,
અમીચંદ કહે જ્ઞાન પ્રગટે તો છંદ ગાયું તાલ બજાવીરે,
અંખા મા તારે.—ચોક ૪

(૨૦૩)

છંદ ૧૦૪ મો.

(ભજો ભાઈ માણ નામ હે ખરા—એ રાહ)

સંસારમાં સાર માણનું નામ, નામથી થયું હુમારું કામ,
સંસારમાં સાર માણનું નામ;
ખાળપણથી માણ સેવ્યા આવ્યો અંખાને ધામ,
કરી વિનંતી વીનવા માણ જાપી માણનું નામ,
નામથી થયું હુમારું કામ.—ચોક ૧

આસન વાળી સાંધી ચોઘડીયું, કડી ખેસાડી ઠામ,
શાસ્ત્ર લેદ શુભ મંત્ર લણીને, છંદમાં ઘાટ્યું નામ,
નામથી થયું હુમારું કામ.—ચોક ૨

શુભ મુરત શુભ ચોઘડીઆમાં છંદ કરવાનું કામ,
ધ્રાતા વક્તાનું કહ્યાણુ થાએ, છંદ ગાએ આરામ,
નામથી થયું હુમારું કામ.—ચોક ૩

કીરતન ભજન થાએ કૃષ્ણ દ્વારે, છંદ માંજીને ધામ,
નાટક ગાયન નાટકશાળામાં શોભે ઠામે ઠામ,
નામથી થયું હુમારું કામ.—ચોક ૪

નામ માણનું ગાયનમાં પણ વરતી નહિ રહે ઠામ,
અમીચંદ કહે છંદ ભજન ગાયો દેવી દેવને ધામ,
નામથી થયું હુમારું કામ.—ચોક ૫

(૨૦૪)

છંદ ૧૦૫ મો.

(રાહ ઉપરનો)

ભજે ભાઈ માણ નામ હે ખરા, ભટક લખ ચોર્યાશીમેં ફરા,
ખાલાપણુ તો જશે રમતમાં બુવાનીમેં નહિ ડરા,
ભજે ભાઈ માણ નામ હે ખરા;
વણજ કરી વેપારી બનશે, પછી આવશે જરા,
ભજે ભાઈ.—ચોક ૧

થર થર થર થર ધ્રુજશે કાયા નયણે આંસુ ભરા,
સુધ સાન ઉડી જશે તનકી, નરમ પડશે સરા,
ભજે ભાઈ.—ચોક ૨

ધન દોલત ચોર માલ ખજાના રહે પૃથ્વી પર ધરા,
અંતકાળે છોડી સૌ માયા, જમડે પ્રાણ હરા,
ભજે ભાઈ.—ચોક ૩

અંખા નામ જેને મુખથી ભજ્યા તે ભવસાગર તરા,
અમીચંદ કહે નીરમળ વાણી સત્ શબ્દ ચોચરા,
ભજે ભાઈ.—ચોક ૪

છંદ ૧૦૬ મો.

(રાહ ઉપરનો)

અરે તું કયું ગફલતમેં પડા, સમજ મન માણ નામ હે બડા,
અરે તું કયું ગફલતમેં પડા;
શુભ નીશુભ મહીસાસુર પાપી, દેવતા પુઠે અડા,
પ્રજ્ઞા વિષ્ણુ ઈંદ્રને જીતી, ગીરી કેલાસે ચડા,
અરે તું કયું ગફલતમેં પડા.—ચોક ૧

(૨૦૫)

પ્રહ્લા વિષ્ણું રૂઢ દેવ સૌ, હિમાચળપર ખડા,
ગદગદ કંઠે કરે વિનંતી માણને પાઉં પડા,
અરે તું કયું ગફલતમેં પડા.—ચોક ૨

ક્રોધ કરી અંબા મા ધસ્યા, જઈ તે રણમાં ખડા,
શુંલ નિશુંલ મહિસાસુર માર્યો રક્તખીજ રણ પડા,
અરે તું કયું ગફલતમેં પડા.—ચોક ૩

હંસા હોય શો મોતી ચુને, બગા માસ ખાએ સદા,
અમીચંદ કહે લજમન માણ, બાળે સંગ ચોગડા,
અરે તું કયું ગફલતમેં પડા.—ચોક ૪

છંદ ૧૦૭ મો.

(રાહ ઉપરનો)

અરે તું કેમ જાએ ભૂલ ભૂલ, મારને માણ નામકી હુલ,
અરે તું કેમ જાએ ભૂલ ભૂલ;
ત્રેતા યુગમાં સીતા માતા, લંકા હતી અણુમુલ,
રાવણ મારી લંકા બાળી, ત્યાં તો ઉડતી ધુલ,
અરે તું કેમ જાએ ભૂલ ભૂલ.—ચોક ૧

દ્વાપરમાં દુર્યોધન રાજ ઘણો ફરે કુલ કુલ,
તે પણ રણમાં ગયો રોળાધ; જીત્યા ભીમ નીકુલ,
અરે તું કેમ જાએ ભૂલ ભૂલ.—ચોક ૨

(૨૦૬)

આ પૃથ્વી પર કંઈક થયા કંઈક થશે હજી અણમુલ,
સદા ફરે ખપ્પર માતાનું, શોભે હાથ ત્રીશુળ,
અરે તું કેમ જાએ ભૂલ ભૂલ.—ચોક ૩

ભવ જળ પાર ઉતારો માણ, અરજ કરો કબુલ,
અમીચાંદ કહે જીવો મેહેર દ્રષ્ટિ, જાએ ભાગ્ય ખુલ,
અરે તું કેમ જાએ ભૂલ ભૂલ.—ચોક ૪

છંદ ૧૦૮ મો.

[રાહ ઉપરનો]

કઠણ લક્ષ્યોચાર્યાસી હે ફેરા, મદાવે માણ ખીન કોણ મેરા,
કઠણ લક્ષ્યોચાર્યાસી હે ફેરા.—ચોક ૧

જનમ મરણ ઘણું કઠણ માણ, વચન સુણો હમેરા,
નવ માસ પકડ જકડ રાખ્યા, કાળાગૃહમાં ઘેરા,
કઠણ લક્ષ્યોચાર્યાસી હે ફેરા.—ચોક ૨

ઉંધે મસ્તક રહ્યો માણ, મેં ગુનેહગાર તુમેરા,
મેહેર દ્રષ્ટિથી જન્મ આપ્યો, મા ખાપે ઉછેરા,
કઠણ લક્ષ્યોચાર્યાસી હે ફેરા.—ચોક ૩

મોહો માયામાં ગયો ઘેરામ પડી ગફલત અંધેરા,
માણ નામ નહિ મુખથી ભમળ, ખીંધા જંગલમેં દેરા,
કઠણ લક્ષ્યોચાર્યાસી હે ફેરા.—ચોક ૪

અંત સમે અંધારી આવશે, જમડા ભરસે પહેરા,
લાગ ભેદ લઈ જશે જીવને પડે કાયા ખાઈ લહેરા,
કઠણ લક્ષ્યોચાર્યાસી હે ફેરા.—ચોક ૫

એટલી અરજ માં મુણે હમારી, હું છું દાસ તુમેરા,
અમીચંદ કહે અરજ સ્વીકારો મારી આપો મા શેરા,
કંઠે લક્ષ્યોચાર્યાસી હે ફેરા.—ચોક ૬

છંદ ૧૦૯ મો.

[રાહ ઉપરનો]

મુખ મન કાયર થઈ કેમ કળે, માજી ભજ,
આવાગમન દુઃખ ટળે, મુખ મન કાયર થઈ કેમ કળે;
નિદ્રેના ધરની વાત કરીને વેવાર રૂપમાં ભળે,
જે ચેલાને સતગુરુ શિર નહિ, તેની હિંમત નહિ ચાલે,
મુખ મન કાયર થઈ કેમ કળે.—ચોક ૧

કરતાની કારીગીરી આગળ કોઈનું નહિ ત્યાં ચલે,
આદ્ય શક્તિ મા જગત જનુની વચ્ચીયા હીમાચલે,
મુખ મન કાયર થઈ કેમ કળે.—ચોક ૨

દૈત્ય મારી દેવને રાજ આખ્યાં ભક્તિનું ફળ મળે,
કરમ રેખ પર મેખ મારે સતી બચન નહિ ટળે,
મુખ મન કાયર થઈ કેમ કળે.—ચોક ૩

ઉંચ નીચ મુખ મન બાણે ગુણીજન ગુણમાં ભળે,
દત્તાતરીને કીયા સત્તાવીશ ગુરુ કરે ગુણ મળે,
મુખ મન કાયર થઈ કેમ કળે.—ચોક ૪

શુરવીર થઈ કરો ભક્તિ ભાવે અંખા નામે દુઃખ ટળે,
અમીચંદ કહે સદા આનંદ રહે ભક્તિ ભાવમાં ભળે,
મુખ મન કાયર થઈ કેમ કળે.—ચોક ૫

(૨૦૮)

છંદ ૧૧૦ મો.

[રાહ ઉપરનો]

સમજ મન તારી ટેવ ના મટી ભટક માં ભજલે તું ભગવતી,
સમજ મન તારી ટેવ ના મટી;
બાળ પશુ ગફલતમાં કાઢ્યું ભણ્ણ નહી મા રટી,
ભરજોબન સ્ત્રીયા સંગ માંહી, ખેલી રહ્યો ખટપટી,
ભટક માં ભજલે તું ભગવતી.—ચોક ૧

વૃદ્ધપણમાં વ્યાધિ વળગ્યો વેળા ગઈ છે વટી,
જમ કીંકર આવીને ઉભા એ ઘાટી અટપટી,
ભટક માં ભજલે તું ભગવતી.—ચોક ૨

આખર ઘાત છે મોટી માથે બાંધો કસીને કટી,
દુર્લભ છે મનુષ્યા દેહ મોંઘો લો લાવો સૌ લટી,
ભટક માં ભજલે તું ભગવતી.—ચોક ૩

માણ સ્મરણમાં હેત ન રાખે મુખથી બોલો ખટખટી,
અમીચંદ કહે સદા સ્મરણમેં માણ લાંગે ચટપટી,
ભટક માં ભજલે તું ભગવતી.—ચોક ૪

છંદ ૧૧૧ મો.

[રાહ ઉપરનો]

ભજ મન તુંહી તુંહી તુંહી ભગવતી છુટે તારા કમ, થાયે મુખ ગતી,
ભજ મન તુંહી તુંહી તુંહી ભગવતી.—ટેક.

(૨૦૯)

લક્ષિત વીના મુક્તિ ના મળે, નહિ લજે મુઠમતી,
લેદ વિના છંદ લજન બનાવે શોભે નહિ એક રતી,
લજ મન તુંહી તુંહી તુંહી લગવતી.—ચોક ૧

સતગુરુ સમાગમ સદા કરે તો શાસ્ત્ર લેદ મળે અતી,
જ્ઞાન થાય ઘટમેં ઉજાયાળા ખશી જાયે કુમતી,
લજ મન તુંહી તુંહી તુંહી લગવતી.—ચોક ૨

હાલ ધીરજની ખાંધી જેસો મનમાં રાખી નિવૃત્તિ,
શિવલાલ કહે ગયો ભાઈ મૂળચંદ એક પલકમાં વતી,
લજ મન તુંહી તુંહી તુંહી લગવતી.—ચોક ૩

અમીચંદ કહે અવધ આવશે કોઇ ન રહે એક ઘટી,
પંથી જીવડો પંથે પધાર્યો તું ક્યાં રહેશે અતી,
લજ મન તુંહી તુંહી તુંહી લગવતી.—ચોક ૪

છંદ ૧૧૨ મો.

ત્રિગુણ માયા મા તાહેરી, બ્રહ્મા રૂદ્ર મોરારી,
તમેરે બ્રહ્મા ને તમે સાવિત્રી, તમે કુબેર ભંડારી,
ગણેશ તમે છે લક્ષ્મી, ઉમીયા ત્રિપુરારી,
એરે સ્વરૂપ સઉ એક છે, પડી માયા અંધારી,
ત્રિગુણ માયા મા તાહેરી.—ચોક ૧

(૨૧૦)

રહીરે વ્યાપક ઘટઘટમેં, છાયા મા તારી,
ધુંડત ધુંડત કંઈ મર ગએ, દૂનિઆ દુરાચારી;
ભૂલ પડે માયા જાળમે ઋષિ મુની દુધાધારી,
ત્રિગુણ માયા મા તાહેરી.—ચોક ૨

પંચ તત્વ પ્રગટ કરી કીધા પુરૂષ ને નારી,
ઘટમે રમે માતા અંબીકા, તારી ઘેંઘટ ન્યારી;
શક્તિ શક્તિ સઘળે રહી, તું છે નીરાકારી,
ત્રિગુણ માયા મા તાહેરી.—ચોક ૩

લક્ષ્યોર્ચાશી ફરી મુવા મુણો અંબામા માહરી,
પરોણા પાંચ રાતના, કાયા ભાડુતી હમારી;
મૂકી જઈશ અમીચંદ કહે લો અંબા મા તારી,
ત્રિગુણ માયા મા તાહેરી.—ચોક ૪

છંદ ૧૧૩ મો.

(રાહ ઉપરનો)

ધનરે અંબામા તું માહેરી, માયા ખુબ તમારી,
ધનરે અંબામા તું માહેરી;
બાજી રચી બાજીગરની જોડે આપ મહારી,
દંમકો ઓહંમ શબ્દનો, પડી માયા અંધારી,
ધનરે અંબામા તું માહેરી.—ચોક ૧

(૨૧૧)

ધન્ય શક્તિ પ્રગટ થયા, બ્રહ્મા રૂઢ મોરારી,
પાંચ તત્વ ત્રણ ગુણુથી, રચી રચના સારી,
ધનરે અંબામા તું માહેરી.—ચોક ૨

જુગતી કરીરે જુગતની ઝાડ અરાઢ ભારી,
વનસ્પતિ ખીલી રહી, ફળ ફૂલ હજારી,
ધનરે અંબામા તું માહેરી.—ચોક ૩

ખોટો રૂપિઓ બાજીગરનો, તેવી માયા મા તારી,
તુંહી તુંહી વાલી અમીચંદ કહે મા લેજો ઉગારી,
ધનરે અંબામા તું માહેરી.—ચોક ૪

છંદ ૧૧૪ મો.

[ગુણીજન ગાંજેરે અસતની વાત તજે—એ રાહ.]

સમજ મન મારારે, અસતની વાત તજે,
કામ ક્રોધ છોડીરે, અંબાનું નામ ભજે;
લોભ મોહ મદ માયા મંમતા મીથ્યા મન મસ્તાને,
ચિત ચેતવણી કરી સમરલે, ધરજો અંબાનું ધ્યાને;
આદ્ય શક્તિથીરે તમે સત્વ ગુણ રજે,
સમજ મન મારારે.—ચોક ૧

ઓમકારથી ધન્ય શક્તિ બ્રહ્મા રૂઢ મોરારી,
ત્રિગુણ માયા સઘળે ફેલાય,

(૨૧૨)

કીધા પુરૂષને નારી, જ્ઞાનની વાતોરે, હૃદયેમાં પ્રગટ હજો,
સમજ મન મારારે.—ચાક ૨

મારું તારું મીથ્યા સગળું મીથ્યા સઉ સંસારે,
માત પિતા નહિ આવે સંગે કોઈ,
મીથ્યા કુટુંબ પરીવારે,
માયા ધન દોલતરે, મીથ્યા સઉ છોડી જજો,
સમજ મન મારારે.—ચાક ૩

સાચું નામ અંબાનું સમરો શિવલાલ કે' મૂળચંદ,
રંગીલદાસ કહે અંગ ઉમંગથી, બોલે માણના છંદ,
અમીચંદ કે'છેરે માણ મારી મદત હજો,
સમજ મન મારારે.—ચાક ૪

છંદ ૧૧૫ મો.

[રાહ ઉપરનો]

આરાસુરવાળીરે અંબા તું છે મારી,
ઉભો કર જોડીરે, કરું વિનંતી તારી;
મુગદછત્ર કાનોમે કુંડલ ગળે નવશેરો હારે,
કર કંકન ખળકે છે ચુટો રત્ન કરે ચમકારે;
આણવટ વીંછવારે કમર પટો છે ભારી,
આરાસુરવાળીરે.—ચાક ૧

(૨૧૩)

હડપચી પર હીરા ચમકે, સુંદર મુખ પર વાળી,
બાલ બાલ રહ્યા મોતી પોરાક;
શેભે નાગણ કાળી રચી ખુબ રચનારે ખીલ્યા ફૂલ હબરી,
આરાસુરવાળીરે.—ચોક ૨

જળ સ્થળ મેરૂ પ્રગટ કીધા માએ, કીધા પવનને પાણી,
શુંલ નીશુંલને રણમાં રાજ્યા દેવતાની દયા આણી;
અંબે દયાળીરે માત, મારી ખખ્ખર ધારી,
આરાસુરવાળીરે,—ચોક ૩

સદા શરણમાં રાખો તમારી, હું બાળક છું તારે,
શિવલાલ કહે રંગીલદાસ ને મા પાર ઉતારે;
અમીચંદ બેડીરે, છંદ બોલે લલકારી,
આરાસુરવાળીરે.—ચોક ૪

છંદ ૧૧૬ મો.

[રાહ ઉપરનો]

ગુણીજન ગાબેરે, સદા ગુણ અંબા તણા,
ભૂલી નવ બશોરે, એના ગુણ છેરે ઘણા;
એહંમ શખ્દ એક થયો કે ઉભા ઈચ્છા શક્તિ આપે,
ત્રિગુણ માયા રચી રચના પળમે સૃષ્ટિ સ્થાપે;
એવી મારી માજરે, શોભાની નહિ મણા,
ગુણી જન ગાબેરે.—ચોક ૧

(૨૧૪)

સૃષ્ટિ સારું શું શું કીધું કહેતા આવે નહિ પાર,
આગળ રહીને કામ બનાવ્યા, વળી ન્યારા ને ન્યારા;
નિરંજન કે લાવેરે રચી ખુબ કરી રચના,
ગુણીજન ગાળેરે.—ચોક ૨

પ્રથમ ચરીત્ર ચંડીપાઠમે, ધયુ વિષ્ણુએ ધ્યાને,
કરી વિનંતી વિષ્ણુ બોલે, મધુકૈટ દમે મસ્તાને;
પાંચ હજારે વરસ બુદ્ધ કરે ઘણા,
ગુણીજન ગાળેરે.—ચોક ૩

આઘ શક્તિ અલબેલી અંબા, કર્યા મોહિત મસ્તાને,
વિષ્ણુ જઈને ઉભા રણુમાં, લીધા દૈત્યના પ્રાણે;
એવાં કામ કીધારે અસંખ્ય માએ દૈત્યને હણ્યા,
ગુણીજન ગાળેરે.—ચોક ૪

અરે મુરખ મન તું ના ભૂલીશ, ભૂલતો નહિ લગારે,
આઘ શક્તિનું સ્મરણ કરજો ઉતરશે ભવપારે;
હરનીશ કરે છેરે, અમીચંદ તારી રટણા,
ગુણીજન ગાળેરે.—ચોક ૫

છંદ ૧૧૭ મો.

[રાહ નવી—ભજન રૂપી]

કોણ ઉતારે પાર જનુની બીના કોણ ઉતારે પાર,
મને તારો આધાર જનુની બીના કોણ ઉતારે પાર,
મન માયામાં મોહી રહ્યો તો ગુરુ મીલા મને સાર,

(૨૧૫)

જ્ઞાન આપી મને ગુણી કીધો મા, આંચો તમારે દ્વાર,
જનુની બીના કોણ ઉતારે પાર.—ચોક ૧

પૂર્વ જન્મને પુણ્યે કરીને, ગુરુ મીલા મને સાર,
ભીતર જેનું ભીલું નથી તો, ક્યાંથી મીલે ગુરુ દ્વાર,
જનુની બીના કોણ ઉતારે પાર.—ચોક ૨

અલધી આઈ, ગાંધી બન બેઠે, ચેલા મુંડી હો આર,
જ્ઞાન વીના ગુરુ જે નર થાયે, બાચે નક' દ્વાર,
જનુની બીના કોણ ઉતારે પાર.—ચોક ૩

પ્રેમે ખ્યાલા દીધા ગુરુએ, પીધા ઉતરવા પાર,
અમીચંદ કહે સર્વ લકતને, માણ તારો આધાર,
જનુની બીના કોણ ઉતારે પાર.—ચોક ૪

છંદ ૧૧૮ મો.

[રાહ ઉપરનો]

કહું છું વારંવાર, સમજ મન કહું છું વારંવાર,
બાચાને માણ દુવાર સમજ મન કહું છું વારંવાર,
કપટી પાળંડી કળબુગમારે, સમજવશેરે અપાર,
તે માટે હું તમને સમજાવું, કરજો ઘણોરે વિચાર,
સમજ મન કહું છું વારંવાર.—ચોક ૧

સ્વગુરુની સંગતી મહેલાવા આવશે ઘણા ગુમાર,
પાતાનો મત ખેંચીને કહેશે, નિરંજન ગુરુ કરો સાર,
સમજ મન કહું છું વારંવાર.—ચોક ૨

(૨૧૬)

સમજ વીના જે ખડ ખડ કરે તે પોતે તો છે શાકાર,
નિરંજનને રૂપ નથી લાઈ, એ તો છે નીરાકાર;

સમજ મન કહું છું વારંવાર.—ચોક ૩

મોઢે કહેવું સહેલું નિરંજન ગુપ્ત છે એનો દુવાર,
આતમ જોઈ ખર ચક્ર સાંધો, સમજે તત્વ વિચાર;

સમજ મન કહું છું વારંવાર.—ચોક ૪

ગુરુ હમારા ગુણવંત મળીઆ, ખતલાવ્યા માઈ દુવાર,
લેદ અલેદનો પડદો જોલીને છંદમા મૂક્યો સાર;

સમજ મન કહું છું વારંવાર.—ચોક ૫

સાંભળી છંદ ન્યારે જ્ઞાન થયું, ત્યારે કરવો મન વિચાર,
જ્ઞાન થયું ત્યારે ગુરુ કહેવાયા, નુગરા ના માને આભાર,

સમજ મન કહું છું વારંવાર.—ચોક ૬

શિવલાલ કહે જે જ્ઞાન કથો તો જાઓ ગુરુ કેરે દુવાર,
અણસમજે જે નિંદા કરશે તો ભકતનો ખાશે માર;

સમજ મન કહું છું વારંવાર.—ચોક ૭

છંદ ૧૧૯ મો.

[રાહ ઉપરનો]

કથની છોડો આંહી, મેરે લાઈ કથની છોડોને આંહી ॥
સમજનારા સમજીને જાશે ભજશે તે અંખામાઈ ॥

મેરે લાઈ. ॥—ચોક ૧

અજ્ઞાનતામાં માફ ને તાફ, જ્ઞાને દેખે ના કાંઈ ॥

(૨૧૭)

પારકું સુધારતાં પોતાનું બગડે એવી કેણી જુગ માંહી ॥
મેરે ભાઈ ॥—ચોક ૨

શૂરવીર થઇને સુરતાને સાંધા, સમજી બેસોને સમાઈ ॥
અમો ગયો ફરી આવો ન દેખો, પછી રહેશે પસ્તાઈ ॥
મેરે ભાઈ ॥—ચોક ૩

વરસે દહાડે આસો મહીનામાં, મગન રહીએ છંદ ગાઈ ॥
સમજનારા સમજીને બેસે, મુરખ કરે ચતુરાઈ ॥
મેરે ભાઈ ॥—ચોક ૪

ભાવિ ભક્ત તો છંદમાં પરસન, બેસે ચિત્ત લગાઈ ॥
અમીચંદ કહે આશા પુરશે, એવી ઈચ્છા મનમાંહી ॥
મેરે ભાઈ કથની છોડોને આંહી ॥—ચોક ૫

છંદ ૧૨૦ મો.

[કનૈયા નંદકા લાલા, બળ ગયે બંસરીવાલા—એ રાહ.]
મૈયા વંદુ હું વારંવાર, સદા મને છે તારો આધાર,
અંખા તેરા કોઈ ન પાવે પાર, પલકમાં બલક કરી તૈયાર.
હોહરો.

અકળ સકળ ઘટમાં રહો એક અખંડ તું આપ,
અઘટીત કોટી ઈંદ્રિમાં માણ તણે પ્રતાપ;
એવા તમે જોઈ દીનદયાળ સેવક જાણી મા કરો પ્રતીપાળ,
મૈયા વંદુ.—ચોક ૧

(૨૧૮)

હોહરો.

અસંખ્ય ધન લેળુ કરે, અહોનિશ અથડાય,
પાપે પધસો મેળવે, નહિ ખરચે નહિ ખવાય;
મૈયા વંડુ હું વારંવાર.—ચોક ૨

કરખીધન કોઠથી નહિ ખવાય, લૂટે ચોર પલમેં પ્રહ્લય થાય.

હોહરો.

જગમાં જાણે સર્વ કો જુઠો જે સંસાર,
કેહ છે તેમ કરતો નથી, તો કેમ ઉતરશે પાર;
મૈયા વંડુ હું વારંવાર.—ચોક ૩

આપો જગમાં જશ અપાર કઠણુ ભવસાગર સંસાર.

હોહરો.

જગ પાલણુ તું ધધરી હરદમ કર પ્રણામ,
વિનય કરીને વિનવે, અમીચંદ કરે સલામ;
મૈયા વંડુ હું વારંવાર.—ચોક ૪

છંદ ૧૨૧ મો.

(સાખી)

જય જય સૌ જોલો આજ છે આનંદની હેલી,
વરત્યો જય જયકાર, ભગત મંડળી થઇ લેળી;
અતી આનંદ ઉલ્લાસ, દાસની તું છે જેલી,
સંકટ સમે સમરતાં આવી ઉભી રહે બહેલી;

(૨૧૯)

કરી રક્ષણુ સ્હાય કરે ભગત શીર ગાજે જહેલી,
સેવક તારો અમીચંદ સલામ કરે મા જહેલી;
ઢોસો.

સેવકને રાખો શરણાંગત, પડે સંકટે આવો મા ઝટ,
અમીચંદ કહે તારો ભગત, કરો દૂર વિદ્ન હર વખત;
અંબા મા તું મારી માણ ॥ ભગત પર સદા રહો,
રાણીણી.

છંદ ૧૨૨ મો.

(સાખી)

આનંદ ભર્યો હમ્મડા વીશે થયા માણના દર્શનણ,
ધન લાગ્ય દિન આજનો, થાય માણતું સ્મરણુણ;
સ્મરણુ કરે વિદ્ન હરે, નિમળ થાયે મનણ,
સદા સખુદિ આપજો, કહે સેવક અમીચંદણ.
ઢોસો.

જ્ઞાનમાં સદા રાખો ભરપૂર,
જ્ઞાનથી મુખપર રહે મા નૂર;
કટે પાપ જાય જનમકા દૂર,
આવ્યા વીધન કરો ચૂર ચૂર;
સેવક શરણાંગત ઉભો હંજુર,
અમીચંદ કહે લીલા ભરપૂર;
અંબામા લાગું તારે ચરણુ,
સેવક મા આવ્યા તારે શરણુ, મારી મા.

(૨૨૦)

છંદ ૧૨૩ મો.

[મહાકાળી કરે કલ્યાણુ---એ રાહ.]

શહેર સુરત ઘીઆફળીઆમાં છે મહા કાળી ॥
મારી માણ આવે સહુ ભક્તિ કરવાળ ॥
ભાવ કરી ધ્યાન ધરી રહે, સૌ ભવજળ તરવાળ ॥
માની છબી નીરખી, આનંદ અંગમાં થાયે ॥
સભ્યા શણુગાર શોભે સુંદર અંગેળ ૧
નખશીખ નીરખી છબી ભક્તને અતી ઉમંગેળ ॥
ભાંગી દુઃખીઆરાનું દુઃખ સુખ કરે સહેજે ॥
સહાય કરે બાજે મુખ વેણુ ઉમંગેળ ॥
વધ આદરે છંદ ગાવા ખૂબ આમ્યે રંગેળ ॥

ગઝલ.

અંગ ઉમંગ સંગે રહીને માણનું ધરવા ધ્યાને મારીમા ॥
ઈંદરપરાના ભક્ત મંડળમાં ત્રણ પહેલા આગેવાને ॥

ફેકતા.

મંછરામને યુનીલાલ કરે વિચારે ॥
સાથે કેશવરામ પણ હતા માણને દુવારે ॥
ભાવે છંદ ગાઈ કહે શક્તિને આધારે ॥
હળીમળી બેઠા સૌ પાપ ઓસરવાળ ॥

ભાવ કરી ધ્યાન ધરી રહે ॥---ચોક ૧.

(૨૨૧)

માજી પુરો સહુની આશ, તમે મંમાયા ॥
તમે બુદ્ધિ રૂપે ઘટઘટમા વ્યાપેજી ॥
દયા કરી મા દાસ જાણી, સબુદ્ધિ આપેજી ॥
કંઈ અજ્ઞાની જીવ હિંસા કરે અપારે ॥
જેના હીલમાં દયા નહિ બાંધે પાપેજી ॥
નીચ કર્મ કરે નીચ કહેવાયે થાયે સંતાપેજી ॥

ગઝલ.

સસંગતના ફળ છે સારાં લકિતનું મન થાયે ॥ મારીમા ॥
રમત ગમ્મત મુકી દધને, માજીના ગુણ ગાયે ॥

ફેકતા.

હર ચૌદસે માની લકિત કરીને ગુણ ગાયે ॥
માના ગુણ ગાયેથી પરસન થાયે મંમાયે ॥
સુબુદ્ધિ આપે કરે લક્ષ્મીને મા રહાયે ॥
હતા હલકી વણું સહુ લાગ્યા સુધારવાજી ॥
લાવધરી ધ્યાન ધરી ॥—ચોક ૨

ઘણા ઘાંચી ખતરી વેપારી ધર્મ પસાયે ॥
થયા શ્રીમંત દયા મન હીલમાં લાવીજી ॥
ન્યાત મળીને સંપ કરી રહ્યા જીવ બચાવીજી ॥
આવા સમજી પુરૂષ તો દયા લાવી દે દાને ॥
જીઓ ઉંચની બુદ્ધિ નીચમાં આવી જી ॥
પંડિતે મલો પરીવાર વધે સમાગે સાવીજી ॥

(૨૨૨)

ગઝલ.

દંદિરપરાના લક્ષ્મ મંડળમાં, આગેવાન વિવેકી ॥ મારી મા ॥
સંપ કરી સહુ, લાવથી આવે, દર્શનના છે ટેકી ॥

ફેકતા.

એવા પ્રેમ ઉલટથી માને લાડ લડાવે ॥
એક દોરો કરી સોનાનો માને ચઢાવે ॥
કંઈ વ્યસનીને સમજાવી વ્યસન છોડાવે ॥
એવા ડાહ્યા પુરૂષને એ કામ કરવાળ ॥
લાવ ધરી ધ્યાન ધરી રહે ॥—ચોક ૩

માળ ખુદ્દિ રૂપે આવી સખુદ્દિ આપે ॥
કંઈ સ્વાર્થ સાડ હિંસા કરતાળ ॥
રૂઢી મારગમાં ફસાઇ પાપ કરતાં ના ડરતાળ ॥
કંઈ અજ્ઞાની જીવ અણસમજી કામ કરતા ॥
કરે તેવું ભોગવે ઓચરતાળ ॥
હિંમત રાખી પુન્યની પાળ બાંધે ભવજળ તરતાળ ॥

ગઝલ.

સર્વ દેવીનું એક સ્વરૂપ છે, શક્તિ રૂપે મંમાયા ॥ મારી મા ॥
શક્તિ વડે જીવ સર્વ રહ્યા છે શક્તિ વગર પડે કાયા ॥

ફેકતા.

તમે નિર્મળ ખુદ્દિ કરી કરો સુધારો ॥
કહે સહુ પ્રાણી માત્રને આસરો છે તમારો, ॥
હર ચૌદસે છંદ ગાયો સંપ રાખે સારો ॥
અમીચંદ પાપ કરતાં દરતાળ ॥ લાવ કરી ધ્યાન
ધરી રહે ॥—ચોક ૪

(૨૨૩)

માજી આગળ બાળકની સ્તુતી, છંદ ૧૨૪ મો.

[રાહ ખડી]

મુસાફર પર મહેર કરી, પરદેશી પ્રાણી પર દયા કરો ॥
અમે બાળક અજાણુ જગતના, સમરતાં સંગ રહ્યા કરો ॥
બાળપણે સમર મા શારદા, જીવ્યાએ રહી રહો પરસન ॥
જ્ઞાન ધ્યાનમાં ચિત્ત સદા રહે, ભણવા ઉપર ચોટે મન ॥
ભણુતી વખત ભૂલ પડે નહિ, કંઠ રહી કરજો રક્ષણ ॥
માત પીતા પર સદા પ્રેમ રહે ઉઠી સવારે કડું વંદન ॥
નીમ નીતિનું ભાન પડે, સહાય કરી મા સંભાળ લયા કરો ॥

અમે બાળક અજાણુ ॥—ચોક ૧

વેપાર સમો છે જીવાની અંદર મહાલક્ષ્મી મા કરજો સ્હાય ॥
અખંડ ભંડાર ભર્યા રાખજો મહાલક્ષ્મી મા તું કહેવાય ॥
પુત્ર પરિવાર સંસારી સુખ જગતના એ કાય કહેવાય ॥
સાદ્ય કરજો સદા ઇષ્ટદેવ આદ્ય અંબા મારી તું કહેવાય ॥
સંકટ સમે સમરતાં આવી ખરદાસ હુમારી લયા કરો ॥

અમે બાળક અજાણુ ॥—ચોક ૨

અમ પરદેશી પંથી મુસાફર ભ્રમણાથી ભટકું જહીં તહીં ॥
જંગલમાં રહું વસ્તીમાં રહું, ભરદરીએ આગળોટને મહીં ॥
ઉપર આલ ને નીચે પાણી, તારા વિના કોઇ માફ નહિ,
અરજ સાંભળી પાર ઉતારો, પુત્ર અરજ કરે જહીં તહીં,

અનેક સંકટ આવે હીર પર, રૂઢાય કરી સુખ દયા કરો ॥

અમે બાળક અબાણુ ॥ ૩

અમે તમારા તમે હમારા, પીંડ પ્રહાંડના માલીક તમ ॥

તમથી અમે કંઈ બુદ્ધા નથી, પણ ભ્રમણામાં ભરમાયા અમ ॥

સુખ દુઃખ સંસાર ઉપાધી સદા શરણુ રાખો હરદમ ॥

ભવ દુઃખ ભાગી કરો અનુરાગી, સદા આનંદમાં રહેતા હમ ॥

અમીચંદ્ર કહે આત્મ સ્વરૂપ, મૂળ વસ્તુ પ્રાપ્ત મને થયા કરો ॥

અમે બાળક અબાણુ ॥—ચોક ૪

છંદ ૧૨૫ મો.

ધીરા રહીને ધ્યાન ધરો સૌ, માલિકની રાખી દરકાર ॥

સરળ પંથ જોઈ સીધા ચાલો, કામ ક્રોધ છોડી અહંકાર ॥

ભક્તના છંદ ભક્ત ગાયો, વિવાદી કહેવાયે નહિ ॥

અમતમ ગાયો એક નામના, તેમાં કંઈ અન્યાયો નહિ ॥

ગુરુ ભાઈ મારા સમજી બોલું, શત્રુવદ કદી થાયો નહિ ॥

જ્ઞાનિને સહુ સમાન દ્રષ્ટિ, કોઈનું બુદ્ધ રૂઢાય નહિ ॥

હાથે જોડી હલકાર બતાવે, વગ જોયો શાસ્ત્રનો સાર ॥

સરળ પંથ જોઈ સીધા ચાલો ॥—ચોક ૧

એક જોળખી એકને પકડી, સદા આનંદમાં રહ્યા કરો ॥

ગમ ખાઈ ગુસ્સો મારી બેસવું, ધીરજના ફળ લયા કરો ॥

તમે ગુણીજન ગુણસાગર છો ગુસ્સામા કેમ રહ્યા કરો ॥

(૨૨૫)

ભલી ખુરી ન માનું મનમાં, કહેવું હોય તે કહ્યા કરો ॥

આજ આનંદ મારા મનમાં વધ્યો, માણ નામનો ઉઠ્યો તાર ॥

સરળ પંથ જોધ સીધા ચાલો ॥—ચોક ૨

જોલો છંદ તમે ભાવે કરીને શ્રવણ કરી સૌ સાંભળે છંદ ॥

નિર્મળ વાણી માણ નામની, જોલો સર્વ છોડીને કંદ ॥

ગાયો નહિ તો ગાવા દો હુમને, સાફ દીલ રાખી તન મન ॥

શ્રાતાજન શ્રવણ કરે સઉ, ભક્ત જોલો તે સાંભળે છંદ ॥

એક પંથના સર્વે મુસાફર ભૂલ્યા માર્ગ શોધે સંસાર ॥

સરળ પંથ જોધ સીધા ચાલો ॥—ચોક ૩

અમ તમ બધા એક દેશના, આવ્યા મુસાફરી કરવાને ॥

કર્મ સંજોગે ઉંચ નીચ બન્યા, ભક્તિ કરે સઉ તરવાને ॥

માણ નામનું ધ્યાન ધરી સઉ, આવ્યા ભવ જળ તરવાને ॥

અરજ કરી માને સલામ કરી કહું, જન્મ મરણ દુઃખ હરવાને ॥

અમીચંદ કહે ચાલો સંપથી, અંબા ઉતારે ખેડો પાર ॥

સરળ પંથ જોધ સીધા ચાલો ॥—ચોક ૪

છંદ ૧૨૬ મો.

સત્ગુરુ શબ્દમે શીર ચઢાવી, ચેતી ચિત્ત થર કર લીઆ ॥
 કથની છોડી કુમતિ સુધારી, માણ નામ સમર લીઆ ॥
 જન્મ લાયા કછું ન લાયા અજાણુ દેશ પીછાન લીઆ ॥
 ચોરતીઆ અથડાઈ જાય છે, સત્ગુરુકા આસાન લીઆ ॥
 સ્વચ્છ રહી શ્વાસોશ્વાસ સાધી, માણ નામકા ધ્યાન લીઆ ॥
 ધન મળેથી ધર્મ કરવું, દયા રાખના માન લીઆ ॥
 દયા દીલથી દૂર ના રાખું ભીત્તર ખજાના ભર લીઆ ॥
 કથની છોડી કુમતિ સુધારી ॥—ચોક ૧

સાત પાંચકું છોડ લીઆ મેં માણ નામતો જપ લીઆ ॥
 એક નામ અખંડ આરાધી માણ નામકા તપ લીઆ ॥
 અજર અમર ખ્યાલા દીઆ ગુરુને, ગુણીજનને ગુણ જડપ લીઆ ॥
 અચપાકા ધર ધ્યાન ધુનમે ધુન ધુનકારમે ચડપ લીઆ ॥
 અગમ અગોચર અબોર માયા, લક્ષ લગામમેં પકડ લીઆ ॥
 કથની છોડી કુમતિ સુધારી ॥—ચોક ૨

પ્રેમ પદ્માણુ પ્રેમેથી લીધુ, જ્ઞાન ઘોડા શણગાર લીઆ ॥
 ઢાલ ધીરજની બાંધી બેઠો છંદમા સાર અપાર લીઆ ॥
 સાધન સાધી ક્રીયા પાળી, છંદ મંત્ર વિચાર લીઆ ॥
 સતની શમશેર હાથ લીધી, કામ ક્રોધ શત્રુકુ માર લીઆ ॥
 બાનુ બરજી એક મુશ્વરી, અખંડ નામ ભિત્તર લીઆ ॥
 કથની છોડી કુમતિ સુધારી ॥—ચોક ૩

(૨૨૭)

નાભી કમળથી ચાલી સુરતા, શ્વાસોશ્વાસ ધ્યાન ધર લીઆ ॥
ચઢી ખુમારી અખંડ અંગમાં, માની સચરાચર લીઆ ॥
રોમ રોમ રણુકાર ઉઠ્યા, જેને ગુરુ વચન શીર પર લીઆ ॥
મળી જોતમાં જોત સમાઈ, લવજળ પાર ઉતર લીઆ ॥
અમીચંદ્ર કહે સદા આનંદમાં માણી નામ ફરફર લીઆ ॥
કથન છોડી કુમતિ સુધારી ॥—ચોક ૪

છંદ ૧૨૭ મો.

ખમા ખમા મહારી મંમાયાને, ગહન ગતી તારી ન્યારી,
હજી તમે શણુગાર સજો નાંખી માયા જાળ બ્રમણુ ભારી;
આઘ અંતનો ઉપાય જાણુવા કોઈ સમર્થ નહિ તુજ વિના,
કોઈ જ્ઞાનીએ ગણુત્રી કરીને, લખી જણાવી સેજ ખીના;
સત્યયુગ, તેતા, દ્વાપર, કલિયુગ ચાર યુગના વરસ ગિના,
લાખ તે'તાલીશ ઉપર હજાર વ્રીસ, શક પડે તો ગિન લિના;
મધવા કરે ચૌદ ચોકડીનું રાજ, એવા ઇંદ્ર થાશે અધિચારી,
હજી તમે શણુગાર સજો, નાંખી માયા જાળ બ્રમણુ ભારી.

ચોક ૧

ચૌદ ઇંદ્ર એમ જોતાં વહી જાએ, ત્યારે પ્રહ્લાનો દિન ગણાય,
ત્રીસ દિન એવા જાએ પ્રહ્લાના, ત્યારે તેનો એક માસ મનાય;
બાર માસ ન્યારે જાય પ્રહ્લાના, ત્યારે તેનું તો વરસ કહેવાય,
સો વરસ ન્યારે જાય પ્રહ્લાનાં, ત્યારે આઘશક્તિની એક પળથાય

(૨૨૮)

સાઠ પલ એવી જશે માતાની, એક ઘડી લો વિચારી
હજી તમે શણગાર સજો, નાંખી માયા જળ જ્રમણા ભારી.—ચોક ૨

સાઠ ઘડી એવી જશે માતાની ત્યારે તેનો એક થાશે દિન,
ત્રીસ દિનનો એક માસ થાય ખાર માસે વરસ લો ગિન;
કોટી વરસ શણગાર સજો, સેશ શંકર ગયે માયામાં લીન,
પહેરી પોશાક પાછી ફરે, ત્રણ લોક તણો લય થાયે તે દીન;
તાહારી ગતી છે સૌથી ન્યારી અરજ સુણો ખખ્ખર ધારી,
હજી તમે શણગાર સજો, નાંખી માયા જળ જ્રમણા ભારી.—ચોક ૩

કાળિકાળમાં કીરપા કરી, મહાકાળી મા કલ્યાણ કરો,
સેવક જનને સ્હાય કરી દુઃખ વેળા આવી હાથ શીરે ધરો;
મહારે આશરો અંખા આપનો શ્વાસે શ્વાસ જાપ જપું ખરો;
જપ તપ તારૂ નામ સમરતાં ઝટ આવી તમે દુઃખ હરો,
અમીચંદ કહે અંતર નથી મા, હું તારો તું છે મારી;
હજી તમે શણગાર સજો, નાંખી માયા જળ જ્રમણા ભારી.—ચોક ૪

છંદ ૧૨૮ મો.

પ્રણામ કરી સત્ગુરુ કહું તમને ચંદ્ર જોગણીનું કયું આશ્રમ,
કીરપા કરી લેદ ભાંગો અમારો સ્થાવર રહે કે ફરે જંગમ;
જોગ ભુક્તિથી સાધન સાધી કીયા પાળી બેઠો સ્થિર,
પ્રેમરસ ખ્યાલા પીધા ગુરુના શુદ્ધ થયું મા માઈ શરીર;

(૨૨૬)

લહેર ચડી મા માજી નામની જ્ઞાને કરે મને ગુણ ગંભીર,
પડવો નોમ રહે પૂર્વ દિશાએ માતા જોગણી સ્થાવર સ્થીર,
સ્થિર રહે પણ દ્રષ્ટિ કરે છે તે વાતનો હું ભાંગુ ભરમ;
કીરપા કરી લેદ ભાંગો અમારો.—ચોક ૧

પ્રથમ જીએ અસ્માન જોગણી પંદર ઘડી તે ઉપર કાળ,
દશ ઘડી જીએ દ્રષ્ટિ નીચે તે દ્રષ્ટિ જઈ પડે પાતાળ;
દશ ઘડી જીએ ડાળી પાસે દક્ષિણ દિશા તે જાણવી કાળ,
દશ ઘડી જીએ જમણી પાસે ત્યાં તેના થાય ખૂરા હેવાલ;
પંદર ઘડી સન્મુખ જીએ તે સામું નહિ કરવું આશ્રમ,
કીરપા કરી લેદ ભાંગો અમારો.—ચોક ૨

થર મન થીર રાખી સાંભળો ચંદ્રમાનો કહુ છું વિસ્તાર,
પૂર્વ દિશાએ ઘર ચંદ્રનું મેષ રાશીનું છે નિરધાર;
એ ચંદ્ર રહે સવા એ દહાડા તેમાં કરે છે આઠે દ્વાર,
સતર ઘડી રહે પૂર્વ દિશાએ અગ્નિ ખુણે પંદર નિરધાર;
એકવીશ ઘડી રહે દક્ષિણ દિશાએ નૈઋત્ય ખુણે સોળ ઘડી આશ્રમ
કીરપા કરી લેદ ભાંગો અમારો.—ચોક ૩

પશ્ચિમ દિશા રહે અઢાર ઘડી ઝોગણીસ વાયવ્ય ખુણે રહે સહી,
ઉત્તર દિશા રહે પંદર ઘડી ઇસાન ખુણે ચૌદ ઘડી ગઈ;
મેષરાશી ફસી આઠે ખૂણે એકસો પાંત્રીસ ઘડી થઈ,
જે ખુણે ઘડી ભોગવે ચંદ્રમા તે વખત તે જાણવા તહીં;

(૨૩૦)

અમીચંદ કહે લેદુ લેદ લે અજ્ઞાણ્યાને નહીં પડશે ગમ,
કીરપા કરી લેદ લાંગો અમારો.—ચોક ૪

છંદ ૧૨૯ મો.

[ભૂલે ભૂલેરે ઓ મુસાફર ભૂલે—એ રાહ.]

ભૂલા નહિ ભૂલારે, ઓ જ્ઞાની નહિ ભૂલા,
ધશે સત સમશેર લધ ઢાલ, તોડી માયા જાળ;
ભાગ્ય તેના ખુલારે, ઓ જ્ઞાની નહિ ભૂલા,
જેને મળ્યું ગુરુનું જ્ઞાન, ધરે એક ધ્યાન માયા કરે દૂર;
જીઓ જનક રાયનું જ્ઞાન, ગણે સમાન વરસે મુખ નૂરે,
એક હાથ છે સ્ત્રીયા સ્તન, બીજો અગન આળ ભરપૂરે,
ગણે હરણ શોક સમાન, પ્રેમરસ પાન કરે અડે શૂરે.

ફેકતા.

આ પ્રેમરસ શિવશંકરાદિકે પીધો,
એ અજર રસ સુખ નારદે મન લીધો,
જીઓ પ્રેમ ગોપી મીરાંનો કારજ સીધો,
લેવા સુખદેવજીએ જ્ઞાન જનક ગુરુ કીધો,
નેઈ ઘડપણું જનકે દ્વાર ઝટ ખુલારે,

ઓ જ્ઞાની નહિ ભૂલા.—ચોક ૧

નરસિંહની ભક્તિ ધડ થયા જીનાગઢ કૃષ્ણ આવે દોડી,
ભરી મોસાળું મોરારી હુંડી સ્વીકારી સાચી પ્રીત જોડી,

(૨૩૧)

જેણે સેવ્યાં ગુરુના ચરણ, સદા રહે શરણ, કરમ જાય તોડી;
સુણે! ભક્તમાળા કાનધરી, ગયા સૌ તરી, કર્મ બંધ તોડી.

કૈકતા.

જઈ ગુરુ શરણ શીર નમી, ગુરુ જ્ઞાન લેવું,
ગુરુ વચન ચડાવી શીર, શરણમાં રહેવું;
ગુરુ વિના મળે નહિ જ્ઞાન શાસ્ત્રમાં કહેવું,
દેવ ગુરુ ગણી સમાન, પ્રીત જોડી રહેવું;
ચિત્ત થર રાખી રહે સ્થીર, જરા નહિ ભૂલાયે,
ઓ જ્ઞાની નહિ ભૂલા.—ચોક ૨

સેવે વલ્લભ ધોળા માને, ધરીને ધ્યાને લજે બહુચરી,
હતા માણના એ ભક્ત જાણે સઉ જગત આવ્યા ફરી ફરી;
ગયા શિવજીને મંદિરે ઉભા થઈ થીરે, માનું બ્યાન ધરી,
નહિ ચુકો નાકમાં વાળી, માયે નથી ઘાલી નમું કેમ કરી.

કૈકતા.

મારી માણ વિના નહિ નમું દર્શન જ્યારે થાશે,
એમ કરી ઉભા દિન રાત કરી અપવાસે,
થઈ પરસ્પ્ર શિવજી પુરે ભક્તની આશે,
પહેરી નથ નાકમે ખુશી કર્યા ત્યાં દાસે;
નમે નીચો વળી વલ્લભ ભક્ત કુલકુલારે,
ઓ જ્ઞાની નહિ ભૂલા.—ચોક ૩

(૨૩૨)

કેવી રાખી ભકતની લાજ, કરે મા કાજ જીઓ ચંડી પાઠે,
માકંડ ઋષિની વાણી શક્તિ વખાણી, સુરથ વધ્ય સાથે;
આપી રાજ કર્યા માએ કાળે ઝાલીને હાથે,
રાખી શરણ મટાવે આવાગમન હાથ મૂકે માથે.

ફેકતા.

જેને શિર ગુરુદેવ હરદમ, શિરપર ગાળે,
તોડી માયા જાળ ઘટ ભીતર માણ ખીરાળે;
ત્રીવેણી સંગમ નાહી ખેસે ઘટ ખાળે,
કરો ભક્તિ ભક્ત સૌ રાખે ઇષ્ટ દેવ લાળે;
અમીચંદ કહે માણ નામ જરા નહિ ભૂલારે;
ઓ જ્ઞાની નહિ ભૂલા.—ચોક ૪

છંદ ૧૩૦ મો.

(પ્રથમ નમું ગણપતિ—એ રાહ.)

અદલ આવી દોરી તૂટી પ્રેમકી, ઉડે ચલેરે પતંગ,
હુવા ખેલ પુરા ફટક ગણે રંગ;
મહા માયાની કયા કહું ચતુરાઈ કુદરતક મંડાણુ,
રાખે નવ માસમાં ગર્ભ સ્થાન;
ત્રણસો સાઠ કામડીનું પીંજરૂ પાંચ રંગ પીછાન,
ખોત્તર કોટડી કે ધરધાન;

(૨૩૩)

હાડ માંસથી બન્યું પુતળું મજબુત હો ગએ અંગ,
હુવા ખેલ પુરા.—ચોક ૧

એરે નગરમાં નવ દરવાજા દસમાં છુપા રહે દ્વાર,
દેખો ત્યાં પવન વસે સરદાર;
દે ઉઘાડ હોઠ કુદરતકા ખેલ બત્રીસ હારોહાર,
અજબ ખેલ પાણીકા સુમાર;
એરે પાણીમાં મંછલી તલપ રહી ખૂબ મચાવે જંગ,
હુવા ખેલ પુરા.—ચોક ૨

હુકમ થયો હલકારા આવ્યા મુલક થયો ખેરાન,
રાજા મન થઇને પડ્યા ખેલાન;
નવસે નાડી બંધ પડી ગઇ ઝટ નીકલ જાયે જાન,
થયું શહેર ખાખ બન્યું મસાણુ;
આ કાયાનો નથી ભરોસો એક દિન થાયે ભંગ,
હુવા ખેલ પુરા.—ચોક ૩

એમ સમજી સત્ય ચાલો જગતમાં રાખી મનમાં ટેક,
સર્વમાં શક્તિ રૂપે એક;
હાકોરદાસ પચ્ચીગર અંખાના રાખી રહ્યા વિવેક,
દાગીના કરે રાખીને નેક,
અમીચંદ કહે અજબ માયામાં કંઈ કંઈ ઉઠે બંગ,
હુવા ખેલ પુરા.—ચોક ૪

(૨૩૪)

છંદ ૧૩૧ મો.

[પ્રથમ નમું ગણપતિ-એ રાહ]

દેશી હમારા હમને મળે તો કહીએ દીલની વાત,
શોધક કોઈ મીલે હમારા બ્રાત;
મોટા પુરૂષ ગયા માર્ગ બતાવી તે પર રાખવું ધ્યાન,
લેવું કોઈ જ્ઞાની પુરૂષનું જ્ઞાન.
બ્રમણા મનની ભાંગી નાંખવી તૃષ્ણા ત્યાગે થાએ જાણુ,
અહો નિશ ધરવું માલિકનું ધ્યાન;
રાગ થકી વીતરાગ થઈને જોવી જીવની જાત,
શોધક કોઈ મીલે હમારા બ્રાત.—ચોક ૧

દીવે દીવા જુદા દીશે પણ અગ્નિ એક કહેવાય,
ગંગા સાગર માંદા સમાય;
બ્રહ્મપદ લેળા થઈ રહીને મૂળ મુકામે જાય,
નિભય થઈ અમર પદને પાય;
સદા આનંદના ઘરમાં વસ્યો જાણી જીવની જાત,
શોધક કોઈ મીલે હમારા બ્રાત.—ચોક ૨

લેદુ વિના લેદ કહીએ કોઈને તો, જ્ઞાન પોતાનું જાય,
શાણા જન સમજે એ સમસ્યાય;
કુટિલ પુરૂષથી કથની કરેથી કાય સિદ્ધ ન થાય,
મળેલો સાર પોતાનો જાય;

(૨૩૫)

મુન રહી મમતા ન કરવી, અજ્ઞાનીથી વાત,
શોધક કોઈ મીલે હમારા બ્રાત.—ચોક ૩

ચિંતામણી ચઢ્યો હાથ પોતાને ધન માટે કોણ ધાય,
ધારેલાં મનવાંછીત કળ ખાય;
ખાધા પછી ફરી ખાવું પડે નહિ એવું જે જન ખાય,
ગુરુની કૃપાથી સિદ્ધ થાય;
અમીચંદ કહે બ્રાંતી લાંગી ગઈ મળી ભતમાં ભત,
શોધક કોઈ મીલે હમારા બ્રાત.—ચોક ૪

છંદ ૧૩૨ મો.

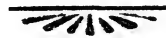
[રાહ ઉપરનો]

દેખા ખેલ કુદરતા સમરતા સમજે કોઈ જ્ઞાની,
લાંગે ભેદ લજતા લવાની;
એરે નગરમાં કિલ્લા પાણીકા સમજે કોઈ જ્ઞાની,
ગુણીજન ખેલે અમરવાણી;
દશ દરવાજા દેખે પવનકા સુરતાથી બાણી,
કેટ અગ્નિકા એ ઓધાણી;
એરે નગરમાં રેયત અંધી ખીન ધડ મસ્તાની,
લાંગે ભેદ લજતા લવાની.—ચોક ૧

નહિ શીશ નહિ ઈંદ્રી બાદશાહકુ બેઠે તખ્ત કરે રાજ,
 વજ્ર હાથ ખીના કરે છે કાજ;
 નથી નાક કાન કોટવાળને પણ સાંસળે સવે અવાજ,
 દાદી ફરીઆદી ઉભાં સમાજ;
 ભરી કચેરી બેઠે તખ્તપર બાદશા હે જ્ઞાની,
 ભાંગે ભેદ ભજતા ભવાની.—ચોક ૨

કરી સલામ નેકીદાર બોલે નહિ હાડ ખીન શ્વાસ,
 કંઠ ખીન બોલે પડે પ્રકાશ;
 ખીન ઘોડ સવાર મુલકપર ફરતા ફરે આકાશ,
 પકડ સમશેર ફીરે ચોપાસ;
 જરા જોખમ નહિ લાગે જનપર ચલે સમશેર જ્ઞાની,
 ભાંગે ભેદ ભજતા ભવાની.—ચોક ૩

વહી લોહીકી નદી પડે નહિ છાંટા પૃથ્વી પર,
 તમાસા દેખા નગર અંદર;
 અંધા પાથી વાંચ રહ્યા બોલે મુંગા પઢે શાસ્ત્ર,
 બે'રા મુણો રાગ નગર અંદર;
 અમીચંદ કહે અવર વાણી કોઈ સમજ લેશે જ્ઞાની,
 ભાંગે ભેદ ભજતા ભવાની.—ચોક ૪

છંદ ૧૩૩ મો.

(મારી અરજ સુણો અંબામા બહુચરબાળી—એ રાહ)

ઓ મારા વહાલા મિત્ર હમે તમે મળ્યા એક દેશી,
ફરી ફરી મુસાફરી કરી થાકી ગયા બેસી;
મૂળ માલિક તો છે એક નામ અનેકે,
તમે જમણામાં ભોળવાઇ ભૂલી ગયા છેકે;
તમે કહી સાંભળી વાત કરો છો વિવેકે,
મૂળ ધામ પહેડીનો નથી મળ્યો કંઈ એકે;
ખૂલે અંતર પરદો કરણી હોયે જેની જેશી,
ફરી ફરી મુસાફરી કરી થાકી ગયા બેસી.—ચોક ૧

ઘણા પંથ નીકળ્યા તેની ઘણી ગુંચવણી,
વાણા તાણા બુદ્ધો થયું એક વસ્ત્ર લો ગણી;
તેમ માયા જામ નહિ બુદ્ધ ગુરુ ચેતવણી,
કરો ભક્તિ ભાવે ભજન સારી કરો કરણી;
મારૂં તારૂં કરે દુકાનદાર હોયે દેશી,
ફરી ફરી મુસાફરી કરી થાકી ગયા બેસી.—ચોક ૨

મહા માયા જાળમાં ફસાઇ પડ્યા કંઈ શૂરા,
બ્રહ્મા વિષ્ણુ ભૂત્યા મહાદેવ સરખા પૂરા;
થયા માયા મોહોમાં જગત જીવ ચકચૂરા,
મૂળ ભજે જામ નહિ માયા છોડી ગયા દૂરા;

(૨૩૮)

જહાં લગી કયામાં રહે જીવ માયામાં રહે પેશી,
ફરી ફરી મુસાફરી કરી થાકી ગયા બેસી.—ચોક ૩

માયા બ્રહ્મ ગણે જે એક સંશય નાખે યાત્રી,
શિવ શક્તિમાં નહિ ફેર છેડો કપાળી;
મુખ મુક્તિ મુક્તિ કહી મુક્તિ માગો તે ખાલી,
કરી કરણી ખપાવો કરમ માલિક લે બાલી;
અમીચંદ્ર કહે અંખા નામે લીતર ગયો પેશી,
ફરી ફરી મુસાફરી કરી થાકી ગયા બેસી.—ચોક ૪

છંદ ૧૩૪ મો.

[રાહ ખડી]

જરા નજર કરો બાળક ઉપર મ્હેર કરી દેને દર્શન,
ચરણ કમળનો હાસ તમારો પુત્ર જાણીને થાઓ પ્રસન્ન;
ભૂલ અમારી ક્ષમા કરને ક્ષણું ક્ષણું મા થાય છે ભૂલ,
જાણો જનુની જગતની માતા બાળક રમતાં ઘાલે ધૂળ;
માથું ચોળાવતાં બાળક રૂએ રમતાં નહિ સમજે બીલકુલ,
એ અજ્ઞાની અમેજ મુખાં બાળી ન શક્યા પાપના મૂળ;
કોઈ કોઈ વીરલા હશે જગતમાં કમળી બાળી કરે અર્શણ,
ચરણ કમળનો હાસ તમારો.—ચોક ૧

(૨૩૯)

તપ કરે કોઈ જપ કરે કોઈ વૃત કરી જંગલમાં ફરે,
કોઈ જંગાજળ તિથે નાથે કોઈ તાપી કોઈ સરોવરે;
“કોઈ ઘર છોડે વૈરાગ્ય લાવે ભિક્ષા માગે ઘરે ઘરે,
પાપી પેટ કોઈને ન મૂકે તું અન્નપૂર્ણા પુરું કરે;
અમે મૂખ જીવ કુલાઈ મરીએ વાવી જીવાર ને થયું કર્શણ,
ચરણ કમળનો દાસ તમારો.—ચોક ૨

આ જીવથી કાંઈ બન્યું નહિ ગયો ફેકટ ફેરો મારો હશે,
શુક્રીત મેં કાંઈ કયું નથી તો દયા તમને ક્યાંથી વશે;
અનંત ભવનો આ જીવ દુઃખી ફરતો ફરતો અહીં આંચો હશે,
કિરપા કરી તમે લાવો કંઈ તો અવતાર મારો સફળ થશે;
એક લહે મૈયા લાગી તુમારી માજી માજી મુખ લગે વસન,
ચરણ કમળનો દાસ તમારો.—ચોક ૩

કરમ કંઈ ને કાયા સુવાળી તે તો માજી જાણો છો સર્વ,
પૈસો ખરચી પુનની પાળ બાંધું એટલું બધું કંઈ નથી દ્રવ્ય;
જે હશે તે આખું તમારું અજ્ઞાની તો કરે ગર્વ,
એ તો સર્વ સંસારની માયા તારી ભક્તિમાં સાર સર્વ;
અમીચંદ કહે છંદ બનાવી તેરે દર્શન ણીન રહું તર્ષણ,
ચરણ કમળનો દાસ તમારો.—ચોક ૪

(૨૪૦)

પાંચ તત્વની કાયા બની તે વિશેનો છંદ ૧૩૫ મો.

[રાહ લંગડી]

ગુરુ ઉપદેશે જ્ઞાન થયું મને, ઇષ્ટ દેવની સાહ્ય જડી,
સત્ સમાગમ કરતાં ગુરુ કીલી, મારે હાથ ચડી;
એક અવિનાશી સર્વમાં, સચરાચરમાં આપ ધણી,
પીંડ પ્રહ્લાંડમાં બુઝ્યો તો, પાંચ તત્વથી કાયા બની;
પ્રકૃતિ થઈ પરિપ્રહ્લથી, તમો સત્વ રજો ગુણુ લો ગણી,
આકાશ બન્યું આકાશમાં, અવકાશ રહ્યો સણુસણી;
વાયુનો વેગ થયો તેમાંથી, અગ્નિ પ્રગટ થઈ પડી,
સત્ સમાગમ કરતાં ગુરુ કીલી મારે હાથ ચડી.

—ચોક ૧

જલ બિંદુ પડ્યું આકાશમાંથી, ઈંડ તેનો ઉત્પન્ન કરી,
માતાના તનમાં, રહે છે નવ માસ લગી ધ્યાન ધરી;
પીંડ બને છે ચોવીસ તત્વનું, સુક્ષ્મ કારણુ માયા ખરી,
પીંડ પ્રહ્લાંડને એકઠાં જાણી, ફેર નહિ એમાં જરી;
પવન પાણી પૃથ્વી ને અગ્નિ, આકાશમાં અવકાશ પડી,
સત્ સમાગમ કરતાં ગુરુ કીલી મારે હાથ ચડી.

—ચોક ૨

મહા માયાની અઘોર ગતી, આ પીંડની રચના બુઝ્યો જરી,
તનમાં તપાસી મૂરખ મન જોને, જરી વિચાર કરી;

(૨૪૧)

પાંચ તત્વ પણ પચ્ચીસ તેમાંથી એક સાથે રહ્યા કરી,
બુદ્ધ પાડીને જોશો તો કુદરતની કેવી કારીગરી;
સમે સમે જોધ સ્મરણ કરવું, અજ્ઞાની કરે ઝડાઝડી,
સત્ સમાગમ કરતાં ગુરુ કીલી, મારે હાથ ચડી.

—ચોક ૩

કેવી યુક્તિથી કાયા બની છે, નથી કર્તાની એધાણી,
કુદરત કરે છે એનો ભેદ જાણો તો, બુદ્ધો વેદ વાણી,
પાંચ તત્વનું પ્રગટ પીંજરૂ ભેદ પચ્ચીસ લોને જાણી;
બીજા છંદમાં બતાવું આપે, બુદ્ધિ મા ગુરુ જ્ઞાની,
અમીચંદ કહે મા પ્રતાપે બ્રહ્મ કેદની લાગી જડી,
સત્ સમાગમ કરતાં ગુરુ કીલી, મારે હાથ ચડી.

—ચોક ૪

છંદ ૧૩૬ મો.

[રાહ બડી]

ધન બલીહારી માતા શારદા કિરપા કરી મ્હારે મોઢે ચડી,
વેદની વાણી બુકિતએ જાણી, સમે જોધ કહું પાચે પડી;
આઘ એકાર ઉઠયો તેમાંથી આવન એક બન્યા તત્કણ,
ચાર માત્ર થઇ આવી તેમાંથી, વિશ્વપતિ લે છે સંભાળ;
આ પીંજરૂ પંચ તત્વનું, ભેદ પચ્ચીસથી ઉપજ્યું બાળ,
હાડ માંસ નાડી ને આમડી, પાંચમી શરીર પર ઢગે વાળ;

આ પાંચ તો પૃથ્વીનો ભાગ, કોણ કર્તાએ કાયા ઘડી,
વેદની વાણી જુક્તિએ જાણી.—ચોક ૧

લોહી લઘુ ને વીર્ય કહીએ, એને વરૂણ ભાગ લો જાણી,
લાળ ગળે ને સ્વેદ જે છે, એ પાંચો ભાગ છે પાણી;
હાલણ, ચલણ, ધાવણ, પસારણ, આકોશણ વાયુ લો માની,
ભુખ, તરસ, નિંદ્રા ને આળસ કાન્તિ એ તેજ કહે જ્ઞાની;
પેટ, છાતી, કંઠ ને કમ્મર, શીરનું પોલ આકાશ ખડી,
વેદની વાણી જુક્તિએ જાણી.—ચોક ૨

આ કાયામાં દશ દરવાજા પાંચ ઇન્દ્રિય રાજા મન,
વાયુ વીધાનદસ વસી રહ્યા મહી, જુઓ નિંદ્રામાં આવે સ્વપ્ન;
વ્યાન, ઉદાન, અપાન, સમાન, પ્રાણ નાગ, કર્મ, કર્કર દેવદત્ત ધન,
જાગૃત, સ્વપ્ન, સુસુપ્તિ, તુરીયા, પુર્ણ સમાધિ થાય કો દિન;
બુદ્ધિ, મન, અહંકાર, ચિત્ત, જુઓ આ પીંડ સાથે રહ્યા અડી,
વેદની વાણી જુક્તિએ જાણી.—ચોક ૩

આવી રીતે થઈ જીવનની કાયા મન રાજા થઈ બેઠો કરી,
સુખ દુઃખ સંશેથી ભોગવે, મુરખ જીવ કહે માફ કરી;
મૂળરૂપમાં મન મેળવો સુરતા સાધી જુઓ ધ્યાન ધરી,
પ્રહ્લાદ જેતાં પાર ન આવે, જુઓ પીંડમાં રહ્યો ફરી;
અમીચંદ્ર કહે ઘટમાં ખોળ્યો ખલક પતિની ખબર પડી,
વેદની વાણી જુક્તિએ જાણી.—ચોક ૪

છંદ ૧૩૭ મો—કબ્બાલી ૧ લી.

સમજ મન માણ નામ સાંઝે, અવર સુખ નહિ મને ખ્યાંઝે,
જગત સંસાર સ્વપ્ના તુલ, પડે ગફલત હો જાવે ભૂલ,
સદા મેં મનને માંઝે, લાગે સંસાર સુખ ખ્યાંઝે,

સમજ મન.—ચોક ૧

લજન મન કરલે હરદમ, સદા સુખ પાવે ખાલે ગમ,
માને અજ્ઞાન જે માંઝે, આખર તે નહિ થાશે તાંઝે,

સમજ મન.—ચોક ૨

ગુરુ શરણુ જઈ રહેલું, આપે જ્ઞાન પ્રેમથી લેલું,
ગુરુનું જ્ઞાન છે ન્યાંઝે, પળે પળે પ્રેમ સંભાંઝે,

સમજ મન.—ચોક ૩

પ્રીતમ મારી પાસ હો ખ્યારે, ખોજ ખોજ દેખે દેદારે,
અખંડ આનંદનું ખ્યાંઝે, અમીચંદ નામ જપે તાંઝે,

સમજ મન.—ચોક ૪

છંદ ૧૩૮ મો—કબ્બાલી ૨ જી.

ગુણી ગુરુ જ્ઞાનથી બુજે, પાપી પડે નરકે નહિ સુજે,
આપે ગુરુ ખોધ ન માને, પડે જઈ કૂપ તે તાણે,
ખોટું ખંડ કરીને બુજે, સતી અસત્યથી ધુજે,

ગુણી ગુરુ જ્ઞાનથી બુજે.—ચોક ૧

(૨૪૪)

પાપી કૌરવ દુર્યોધન, રમી દુત પાંડવ કાઢ્યા વન,
કરી રાજ મુલકોને દુજે, કાઢ્યા વન પાંડવ શત્રુ જે,
ગુણી ગુરુ જ્ઞાનથી બુજે.—ચોક ૨

સતી સંગ પાંડવ આઢ્યા વન, વેઠે દુઃખ સત્યને કારણ,
સતી દુઃખ વેઠે લખ્યું જે, આખર સુખ અંતે કહું તુજે,
ગુણી ગુરુ જ્ઞાનથી બુજે.—ચોક ૩

પાપી નહિ સમજ્યો દુર્યોધન, કાઢ્યું એણે કુળનું નીકંદન,
સાધ્યા જન સમજો કહું તુજે, અમીચંદ કહે અંબા મુજે,
ગુણી ગુરુ જ્ઞાનથી બુજે.—ચોક ૪

છંદ ૧૩૯ મો—કવ્વાલી ૩ જી.

નિરંજન તુંહી મંમાયા, પલકમેં ખલક બનાયા,
પશુ પુરૂષ કરી નારી, ખીટ્યા ફળફૂલ હજારી,
પાંચ તત્વની કાયા, સર્વમાં છે તારી છાયા,
નિરંજન તુંહી મંમાયા.—ચોક ૧

નીગુણ સ્વગુણથી મંડાણ, પડે કોઈ વીરલાને ભાન,
તરે છે છોડે જે માયા, ચલા જીવ છોડ ચલે કાયા,
નિરંજન તુંહી મંમાયા.—ચોક ૨

છે સઘળે તારો વાસ, રહે જેમ પુષ્પ અંદર વાસ,
વસો તમે ઘટ ઘટ મંમાયા, તેરા કોઈ ખાર નહિ પાયા,
નિરંજન તુંહી મંમાયા.—ચોક ૩

(૨૪૫)

મારે એક તુંડી તુંડી વાલી, સદા કરે મા રખેવાળી,
અમીચંદને ગાયા, થયા પ્રસન્ન મંમાયા,
નિરંજન તુંડી મંમાયા.—ચોક ૪

છંદ ૧૪૦ મો—કવ્વાલી ૪ થી.

કર્તાને કોઈ ન જાણે, જાણે તે મત ન તાણે,
ગુરુ ગમ ઘટમાં લાગે, પલકમાં જમણા લાંગે,
સમાયે સંશય થાય જ્ઞાને, કરી બેઠા તે ઠેકાણે,
કર્તાને કોઈ ન જાણે.—ચોક ૧

સંશયની જુઓની ખુબી, ગયું જગત સૌ કુખી,
સમાવી સંશય જે જાણે, જગતમાં થાયે વખાણે,
કર્તાને કોઈ ન જાણે.—ચોક ૨

લોભને સંશયે સમાયા, મુની મા મોટા કે'વાયા,
વધારી આયુષ્ય એ જાણે, ફેરા ખાયે કાળ તે તાણે,
કર્તાને કોઈ ન જાણે.—ચોક ૩

સમાવી સંશય હરિશ્ચંદ્ર, ભયું પાણી નીચ ભૂવન,
મળે જે ગુરુતું જ્ઞાને, અમીચંદ કહે પડે ભાને,
કર્તાને કોઈ ન જાણે.—ચોક ૪

માતાજીના ગરબા

ગરબો ૧ લો—છંદ ૧૪૧ મો.

[આવોની નંદલાલ રમવા આવોનીરે—એ રાહ]

પુંબુ મહાલક્ષ્મી માત શરણે રાખોનીરે,
કહે છે તમારો દાસ શરણે રાખોનીરે.

શ્રીમાળ દેશના છેયે શ્રીમાલી, પરસન થઈ તમે મા હાથ ઝાલી;
કરો કુળ દેવી રખેવાલી, શરણે રાખોનીરે.—૧

ડુંગરવાળી તું મતખાલી, ભક્તની કરજો રખેવાળી;
પડે આફતે લો સંભાળી, શરણે રાખોનીરે.—૨

શરણાગતને રહાય કરજો, અરજ અમારી કાને ધરજો;
સ્થાપી દાસ જાણી દુઃખ હરજો, શરણે રાખોનીરે.—૩

તન મન ધન સદા સુખરે આપી, વંશ વૃદ્ધિ કરી પુત્રરે;
પાપ કાપી સુખુદ્ધિ આપી, શરણે રાખોનીરે.—૪

જોતાં જગત મને જુઠું ભાસે, ઉંડાણે જોતાં થાઉંરે ઉદાસે;
એક દીન થાશે નાશે, શરણે રાખોનીરે.—૫

ધણી ધણીઆણી પુત્ર પિતા નહિ, પડયું રેહશે ત્યાંનુંરે તાંહી;
જોયો સંસાર જુઠો અહિ, શરણે રાખોનીરે.—૬

મીઠ્યા અભિમાન તજો સૌ પ્રાણી, સત ચાલો સૌ મરવુંરે જાણી;
ગુરુ જ્ઞાને થશો ગુરુ જ્ઞાની, શરણે રાખોનીરે.—૭

જો કરજોડી મા વીનંતી કરું છું, હરનીશ તારું ધ્યાન ધરું છું;
તારે આધારે જગતમાં ફરું છું, શરણે રાખોનીરે.—૮

સર્વ સેવકની અરજ સ્વીકારો, હાથ જોડી કહે અમીચંદ તારો;
મા મને પાર ઉતારો, શરણે રાખોનીરે.—૯

ગરબો ૨ જો—જાંદ ૧૪૨ મો.

[રાહ ઉપરનો]

કરવા સેવકને સ્થાય અંબા આવોનીરે,
લાગુ તમારે પાય અંબા આવોનીરે.—૧

બાળપણું બાળ બુદ્ધિએ કહાડી, માત પિતા સુખ આપતા દહાડી;
ખીલી જોખન ફૂલવાડી, અંબા આવોનીરે.—૨

બુવાની ખીલી ભરજોખન માફે, સંસાર સુખ લાગે મને ખ્યાફે;
નામ ન લીધું તમાફે, અંબા આવોનીરે.—૩

માફે તાફે કરી દીનરે કાપી, કંઈરે ભવનો આ જીવ પાપી;
બચાવો સુબુદ્ધિ આપી, અંબા આવોનીરે.—૪

ધન ધણીને છોકરા મારા, સંસાર સુખમાં લાગે ખ્યારા;
અંત સમે નહિ મારા, અંબા આવોનીરે.—૫

સુખ માનું તેતો દુઃખનો દરીઓ, કાચી માટીના જેવો ફુલ ભરીઓ;
સમજો તે પાર ઉતરીઓ, અંબા આવોનીરે.—૬

સત ગુરુ શબ્દે જ્ઞાનરે આપી, આદ્ય શક્તિ અંતરમારે સ્થાપી;
તું છે ઘટમાં વ્યાપી, અંબા આવોનીરે.—૭

આદ્ય ઈશ્વરી દીન દયાળી, દુઃખીઆરાના દુઃખરે ટાળી;
પાર ઉતારો હાથ ઝાલી, અંબા આવોનીરે.—૮

તુંજ નિના નહિ કોઈની આશ, અરજ કરી ઉભો તારી પાસ;
અમીઅંદ કહે તારો દાસ, અંબા આવોનીરે.—૯

ગરબો ૩ જો—છંદ ૧૪૩ ઓ.

[સખી પડવે તે પંથ પધાયરિ—એ રાહ.]

સખી આજ આનંદ મારે અંગેરે, મારે જાણું સહીએરોની સંગેરે,
સાત વાર ગાવાનો ઉમંગે, લાગી ધુન માણ નામની હમનેરે;
રવિવારની શોભા સારીરે, માનો મંડપ છે મીનાકારીરે,
લાલ સાડીની બલીહારી, લાગી ધુન માણ નામની હમનેરે.—૧

સોમવારે ચંદ્રમુખ ઝળકારે, સફેદ સાળુ ને મોતી ચળકેરે;
આવે દર્શન કરવા ખલકે, લાગી ધુન માણ નામની હમનેરે.—૨

મંગવારે મા મંગળકારીરે, માની લીખ લીખ જાઉં બલીહારીરે;
લક્ષ્મી કરે લક્ષ્મી તમારી, લાગી ધુન માણ નામની હમનેરે.—૩

બુધવારે બુદ્ધિ આપો હમનેરે, હાથ જોહી માગી કહું તમનેરે;
મટે લક્ષ ચોર્યાશી લમને, લાગી ધુન માણ નામની હમનેરે.—૪

ગુરુવારે ગુરુજીમ આપીરે, લાખો પાપ જન્મનારે કાપીરે;
તમે ઘટઘટમાં રહો વ્યાપી, લાગી ધુન માણ નામની હમનેરે.—૫

શુક્રવારે સજી શણગારેરે, હીરા રત્ન કરે ચમકારેરે;
માના દર્શન કરૂં વારે વારે, લાગી ધુન માણ નામની હમનેરે.—૬

શનિવારે ઉભા મનમુખેરે, આપે સુખ ને કાપે દુઃખરે;
માના દર્શનથી થાય સુખે, લાગી ધુન માણ નામની હમનેરે.—૭

રાહુ કેતુ નવે ગ્રહે કહીએરે, લાગી પાય માણ નામ લમએરે;
અમીચંદ્ર કહે શરણ જમએ, લાગી ધુન માણ નામની હમનેરે.—૮

(૨૪૯)

ગરબો ૪ થો—છંદ ૧૪૪ મો.

[રાહ ઉપરનો]

સદા ગણુપત લાગું પાયરે, માતા સરસ્વતી રહો છબ્યાયેરે,
આઘ અંબાતે ગરબો ગાએ, ચાલો બેની આજ દર્શન જમએરે.-૧
મહાકાળી તે પાવાવાળીરે, સાથે અંબા ને બહુચરવાળીરે,
લેતા હાથોહાથ મા તાળી, ચાલો બેની આજ દર્શન જમએરે.-૨
માના શણુગાર સુંદર જળકેરે, હડપચી પર હીરે ચળકેરે,
ગાતા ગરબો તે મુખડું મલકે, ચાલો બેની આજ દર્શન જમએરે.-૩
મળી ચોંસઠ ગરબા ગાતીરે, પહેરી સુંદર ચુંદડી રાતીરે,
ફરે કુદડી મા મદમાતી, ચાલો બેની આજ દર્શન જમએરે.-૪
માના આચરની શોભા રૂડીરે, માને હાથે જડાવની ચુડીરે,
તાળી હાથોહાથે લે કુદી, ચાલો બેની આજ દર્શન જમએરે.-૫
ગરબો સાંભળી દર્શન કરવારે, એક ચિત્તે માનું ધ્યાન ધરવારે,
મટે લક્ષ્યોચાર્યાસી ફરવા, ચાલો બેની આજ દર્શન જમએરે.-૬
આણી અંગ આનંદ મા ચાલીરે, કરી દર્શન થાય છે ખુશાલીરે,
નાંખો જન્મના પાપ માંબાળી, ચાલો બેની આજ દર્શન જમએરે.-૭
માછી ભજતાં તે ભવ દુઃખ બયરે; કાપે કપ્પને સુખ થાયરે,
લેથી સદા ભજે અંબાએ, ચાલો બેની આજ દર્શન જમએરે.-૮
ગરબો ગાઈ ગયા મા ધામેરે, ભક્ત કરે દર્શન હરેરામારે,
અમીચંદ જપે તાફ નામે, ચાલો બેની આજ દર્શન જમએરે.-૯

વૈરાગ્યનો ગરબો ૫ મો—છંદ ૧૪૫ મો.

[અલબેલી અંખે માત જોવાને જમ્યો—એ રાહ]

આ સંસાર મોહની બળ માનો છે મારી,
માજી લજવાથી સુખ થાય કાયા નહિ તારી;
ઝાંઝવાના પાણી જોઈને જે જન પીવા જાયરે,
નીરાશ થઈને નાંખે નીસાસા ખાલી ખોટી થાય;

માનો છે મારી.—ચોક ૧

સુખ સ્વપ્નામાં સંપતિ લોગવે, નજરે નહિ કંઈ દેખાયરે,
જગત સ્વપ્ન મોટું માનો, બગી જોતે જણાય, માનો છે મારી.

—ચોક ૨

પુત્ર પરિવાર સ્ત્રીઆ જોખન, આખર અગગા થાયરે,
લોક લજ્જાથી રૂદન કરીને, ધન દોલતને ચ્હાય, માનો છે મારી.

—ચોક ૩

આવ્યા ક્યાંથી ને ક્યાં જવાનું, રહેવું જમ કોણ ઠામરે,
સ્વરૂપનું શોધન કરીને પૂછવું, કરી પ્રણામ, માનો છે મારી.

—ચોક ૪

આરે કાયા મારી ક્ષણ લંગુર છે બતાવો મોક્ષ ઠામરે,
તનમાં તપાસતાં માલમ પડશે, અમીચંદ રહે નીજ ધામ;
માનો છે મારી, માજી લજવાથી સુખ થાય, કાયા નહિ તારી.

—ચોક ૫

(૨૫૧)

ગરબો ૬ હો—છંદ ૧૪૬ મો.

(રીસાળ્યો રસીક સંગાથે રાધા—એ રાહ)

જગતમાં એક પ્રહ્લ જાણો સરખો ભાવી જન પોતે પોતામાં પરખો,
જગતમાં એક પ્રહ્લ જાણો સરખો.

જળ ભરી પાત્ર મૂકો હારો હારે, સર્વમાં સૂર્ય તણોરે આકારે,
તેમ સોહોમ રહે ઠમો ઠમે, જગતમાં એક પ્રહ્લ જાણો.—ચોક ૧

નથી પુરૂષ નથી કોઈ નારે નથી ભીખારીને દાતારે,
કરો આત્મ તત્વ વિચારે, જગતમાં એક પ્રહ્લ જાણો.—ચોક ૨

સુખ દુઃખ સંશય થકીરે જણાયે, માયાની જાંતી જમણાથી થાયે,
ઘાટ ગળે કંચન એક કહેવાયે, જગતમાં એક પ્રહ્લ જાણો.—ચોક ૩

ભજન પોતાનું પોતે કરે છે, જગ રૂપ થઈને પોતે ફરે છે,
અમીચંદ અંગાનું ધ્યાન ધરે છે, જગતાં એક પ્રહ્લ જાણો.—ચોક ૪

ઘોઘારાણાની શેરીમાં ગોરબાઈ માતાનો છંદ ૧૪૭ મો.

[અંબા મા તારૂં દર્શન દુર્લભ-એ રાહ]

સુરત શહેરમાં ગોરબાઈ માતા, છીપવાડમાં સૌ કરે દર્શન,
ઘોઘારાણાની શેરી કહેવાયે, દર્શનથી મા થાય પ્રસન્ન;
દહેરામાં દર્શન કરી જીએ, શણગારની શોભા ભારી,
પાઉમે પાએલ, નથની નાકે, હાથ ત્રિશુળ ખપ્પર ધારી;
જડાવ કુંડળ કાને બીરાજે, કર કંકણ રહ્યા ચમકારી,
ગળે મોતીની માળા બિરાજે, સુંદર સાડી ઝળકે ભારી;
ભુરીઆભાઈ માના હતા પુનરી, એની ઘણીઆણી પર મા પ્રસન્ન,
ઘોઘારાણાની શેરી કહેવાયે.-ચોક ૧

ખરી શોભા આશો મહીનામાં, સુદ સાતેમની રાતે મા,
અદો, અદો, કરી કોરડો ફેરવે, બાધાવાળા સૌ આતા મા;
ગણી ગણીને કોરડા મારે, ખુશી થઈ સૌ જાતા મા,
હજારો લોકોનો મેળો ભરાયે, બાધા મૂકી ખુશી થાતા મા;
નાળીએર, ઘાટડી, ઘીનો દીવો, હાર ચડાવી સૌ કરે વંદન,
ઘોઘારાણાની શેરી કહેવાયે.-ચોક ૨

એ મહોદ્ધામાં લોક વેપારી, પુન્યશાળી જીવ દયા ધણી,
સીજતાને શાંતિ આપે, ટીપ લઈ જાય જે ધણી;
ખુશી કરીને મોકલે સૌને, અસલ ઘરડાની કેળવણી,
જીવદયામાં મદદ કરી, દુઃખહરણ ચોપડી જહેંચી ધણી;

(૨૫૩)

અસાની જીવ ભૂલે ભૂલમાં, ઘણી વરણ હુવે સમજી-મન,
ઘોઘારાણીની શેરી કહેવાયે.—ચોક ૩

ધનં જેકીસન પુદ્ધિબળથી, જડતા શિખ્યા થઇ ખત્રી વરણ,
પ્રેમ ભક્તિથી છંદ ગાઢને, ભક્તિ કરી રહ્યા માને શરણ;
ગોપીપરાનું મંડળ બાંધ્યું, છંદ ગાય માના નવી ધરણ,
એ મંડળમાં મુખી પોચાલાઇ, હર આઠેમે કરે સ્મરણ;
અમીચંદ કહે સર્વે ભક્તને, સંપ રાખી સૌ ગાળે છંદ,
ઘોઘારાણીની શેરી કહેવાયે.—ચોક ૪

મુંબઈની મહાલક્ષ્મી માતાનો છંદ ૧૪૮ મો.

[ભૂલચૂક કરજો મા માફ—એ રાહ]

મારે આજે છે ધન ધન થયા દર્શન મુંબઈમાં આજે ॥

જેઈ ડુંગર ઉપર દેવી મહાલક્ષ્મી ગાજે ॥

ચડી પગથીઆ દૈા જાય ખુશી ત્યાં થાય, શોભા ઘણી સારી ॥

માનું દહેડું શિખર બંધ કામ મિનાકારી ॥

માના મંડપની બલિહારી, જુઓ સૌ ધારી કામજેઈ ભારી ॥

પેઠા ગલારામાં જુઓ તો ખચ્ચર ધારી ॥

જેઠા તખ્ત મહાલક્ષ્મી માય, લાગે સૌ પાય કરો સિદ્ધ કાજે ॥

જેઈ ડુંગર ઉપર દેવી મહાલક્ષ્મી ગાજે.—ચોક ૧

(૨૫૪)

માની શોભાનો નહિ પાર સજી શણગાર, નાકમે વાળી ॥
શિર મુગટ છત્ર ઓર ગળે ગલુપટો ઘાલી ॥
પહેરી સાડીઓ ચમકાર, ગળેમે હાર, ભરી કુલ બળી ॥
ભોગરા ચંપેલી ગુલાબની ખૂશબો ચાલી ॥
આવે દર્શન કરવા સૌ, રવિવારે બહુ કરવા સિદ્ધ કાળે ॥
જોઈ ડુંગર ઉપર દેવી મહાલક્ષ્મી ગાળે.-ચોક ૨

ઉભા અરજ કરી સૌ કહે, સાંભળીલે, મહાલક્ષ્મી માતા ॥
ભાંગે દુઃખીઆરાતું દુઃખ કરે સુખશાતા ॥
છો પુરૂષનું પિએર, રાખો મા મહેર ભગત છંદ ગાતા ॥
રાત દિવસ ધરતા ધ્યાન સમરતા માતા ॥
સુણી અરજ આવો તત્કાળ સુણી સવાલ રાખે મા લાળે ॥
જોઈ ડુંગર ઉપર દેવી મહાલક્ષ્મી ગાળે.-ચોક ૩

તારા ભકતો ભાવીજન, કરી દર્શન, થાય ઘણા રાજી ॥
રત્નાગર સાગર દહેરા પાછળ રહે ગાજી ॥
ઓગણીસસે ચોર્યાસી સુરતના વાસી, અમીચંદ રાજી ॥
શ્રાવણ સુદ પડવે છંદ કરીને કહે માજી ॥
મહાલક્ષ્મી છગનભાઈ, તેડી ગયા તહીં, દહેરામાં ઘંટ બાજે ॥
જોઈ ડુંગર ઉપર દેવી મહાલક્ષ્મી ગાળે.-ચોક ૪

છંદ ૧૪૯ મો.

[એક દહાડો ભરવો છે અમારે—એ રાહ]

સાચને આંચ કળુ નહિ આવે, જુઠા આખર હારેરે,
 સાચાની વાલી મા થાએ, જુઠા જમ દુવારેરે,
 સાચને આંચ કળુ નહિ આવે.—ચોક ૧

જુઠું માસી હેત બતાવી, કૃષ્ણ લઈ ધવડાવેરે,
 ભાણેજ હેત કરીરે ધાવ્યા, માસી પુતનાને મારેરે,
 સાચને આંચ કળુ નહિ આવે.—ચોક ૨

દુર્યોધને દુત રમાડ્યા, જુઠા પાસા બનાવરાવ્યારે,
 હારી પાંડવ વન ફરી આવ્યા, કૃષ્ણ ચઢ્યા તેની વાહારેરે,
 સાચને આંચ કળુ નહિ આવે.—ચોક ૩

અઠાર દહાડાનું યુદ્ધ મચાવ્યું, અઠાર ક્ષોણી સંહારેરે,
 કૌરવ સૈન્ય છતીને લીધું, સતીયા ઉતર્યા પારેરે,
 સાચને આંચ કળુ નહિ આવે.—ચોક ૪

જુઠો કળજુગ નળને દમ્યો, દયંતીને લેવારે,
 જુઠો આરોપ મૂકાવી દમ્યો, આખર કળજુગ હારેરે,
 સાચને આંચ કળુ નહિ આવે.—ચોક ૫

સદ્ગુરુ સમજણ આપે શીખ્યને, દુઃખકારી સંસારીરે,
 દ્વનિયા દુઃખનો પાયો જુઠો, બોલતા મન વિચારેરે,
 સાચને આંચ કળુ નહિ આવે.—ચોક ૬

(૨૫૬)

પર નિંદાનું પાપ જે જાણે, કરતાં કરે વિચારીરે,
શુનેગારને શિક્ષા કરે છે, પોતે દેવ મોરારીરે,
સાચને આંચ કળુ નહિ આવે.—ચોક ૭

જીકું બોલી જીવ દુઃખાવે, નફો તેમાં શું કા'ડેરે,
નફો નીસાંસો લઈને પ્રાણી, નરકના અધિકારીરે,
સાચને આંચ કળુ નહિ આવે.—ચોક ૮

ક્રોધ કરી જ્ઞાની નહિ બોલે, બોધ આપીને તારેરે,
અમીચંદ્ર કહે ગમ ખાધ જે, આવતા ક્રોધને મારેરે,
સાચને આંચ કળુ નહિ આવે.—ચોક ૯

છંદ ૧૫૦ મો.

[રાહ લંગડી]

જ્યાં જોઈએ ત્યાં તુંની તુંમા કામ કરે તેવા પડે છે નામ ॥
દેવની આશા ॥ આશા પુરે આશાપુરી પડ્યું છે નામ ॥
દુઃખીઆરા સહુ અરજ કરે દયા લાવી પલકમાં લાંગો દુઃખ ॥
સોના મનની ॥ વાતો જાણે પડે નહિ માંગવું મુખ ॥
બાળકની રૂખ માતા જાણે, મ્હોડું જોઈને લાંગો ભૂખ ॥
કોઈ ન જાણે ॥ જાણે તરપત કરીને આપો સુખ ॥
ગયા રાજ દેવતાને અપાવી ગયા પોત પોતાને ધામ ॥

દેવની આશા.—ચોક ૧

(૨૫૭)

આશા પુરીની આશા રાખી અંબા શંકર કરે સેવા ॥
તમે તો જાણો ॥ જાણો આવે સર્વ જન સુખ લેવા ॥
ધાર્યાં કામ મા સઉના કરો છો સુખી થઈ ખાય દૂધ મેવા ॥
તેનું જોઈને ॥ જોઈને આવે સર્વ તમને કહેવા ॥
સુરત ઘીઆ ફળીઆમાં માતા અંબાજીનાં ખાંચામાં ધામ ॥

દેવની આશા.—ચોક ૨

પેસતાં કમાંડમાં જમણે હાથે માતા સજી બેઠા શણગાર ॥
અંબાશંકર ॥ લડાવે લાડ માજીને અપરંપાર ॥
ભકતો આવી ભક્તિ કરી કહે માજી તારો સૌને આધાર ॥
દેત્યો મારી ॥ અપાવ્યાં રાજ દેવને વારંવાર ॥ દેત્ય મારી
બહુ ચારો ચક્રો ત્યારે બહુચરી પાડ્યું દેવે નામ ॥

દેવની આશા.—ચોક ૩

સેવક તમારા આશા રાખી સદા આનંદમાં ફકતા ફરે ॥
તેની આશા ॥ આશા પુરી હુઃખ તેનું દૂર કરે ॥
આશા પુરો આજ હુમારી ધારી બેઠો જે ભીતરે ॥
તમે તો જાણો ॥ જાણો સમજી આપો દીલ અંદરે ॥
અમીચંદ કહે અંબાશંકર સેવા કરે રહે માને ધામ ॥

દેવની આશા.—ચોક ૪

છંદ ૧૫૧ મો.

(મહારી અરજ સુણો અંબા મા બહુચરબાળી—એ રાહ)

તમે કરતા મુસાફર, આવ્યા મુસાફરી કરીને,
ભરી લાવ્યા જ્ઞાન ભંડાર, જગતમાં ફરીને;
તમે અબધુત સોદાગર, ખરીદ કર્યો ગણો માલે,
સાહુકારનું નાણું, કે ઘેર પડે ટંકશાળે;
કોણુ ગુરુ કરી લીધું, જ્ઞાન તોડવા મહા જાળે,
કોનું બાનું ધયુ' કોણુ ઘણું દેવ રખેવાળે;
સત્ગુરુ વિના નથી ચલો, ગયો કોઈ તરીને,

ભરી લાવ્યા જ્ઞાન ભંડાર.—ચોક ૧

વાણી વાજંત્ર સાંભળી, ખુશી થયા પ્રસન્ને,
રાગ રાગણી નાટકમાં, મોહી રહ્યું જગતન્ને;
છાપમાળા ફેરવી ગાતા ફરે છે ભજને,
ભીતરની વાત, તો જાણે પોતનું મને;
હશે સાચો હીરો, લેશે ઝવેરી ખાત્રી કરીને,

ભરી લાવ્યા જ્ઞાન ભંડાર.—ચોક ૨

આ નથી દેશ આપણો, સર્વે પરદેશી,
કરી વેપાર તપાસવો નફો, રહેવું નહિ બેસી;
બુઝો સૃષ્ટિનું મંડાણુ વેદાંતમાં પેસી,
કામ કરે કુદરત, કરણી હોય જેની જેસી;

(૨૫૯)

જેણે 'જાણ્યું' જગત છે જુહું, ખેડ તે તો ઠરીને,
ભરી લાવ્યા જ્ઞાન ભંડાર.—ચોક ૩

હું તો શોધું દેશીને, દેશી મીલે ને હુમારા,
ને મળે દેશી તો, જમ પુછું સમાચારા;
કોમ આપે એધાણી, ખતાવું દેશનાં દ્વારા,
માજી ભજતા ભાવથી, સંશય ભાંગ્યા હુમારા;
અમીચંદ્ર કહે મળીએ એકાંત, તો વાત થાય ઠરીને,
ભરી લાવ્યા જ્ઞાન ભંડાર.—ચોક ૪

ભજન રૂપી છંદ ૧૫૨ મો.

[તારી ગતી ઘણી ન્યારીરે અલખેલી અંખા તારી ગતી ઘણી ન્યારી]
એ સહ.

માયાને જાણે મોરારીરે, અલખેલી અંખા માયાને જાણે મોરારી,
એના ગુણ વખાણે ગીરધારીરે, અલખેલી અંખા.—૧
મથુરામાં જન્મ્યા ને ગોકુળમાં ઉછર્યા, કેવી લીલા કીધી ભારીરે,
અલખેલી અંખા.—૨

છ મહીનાની રાત ખનાવી, રાસ રમ્યા નરનારીરે,
અલખેલી અંખા.—૩

ગોરસ ફેડીને દહીં દૂધ ખાધાં, ઘેલી કરી પ્રીત નારીરે,
અલખેલી અંખા.—૪

(૨૬૦)

પુતનાને મારી કાળી નાગને નાશ્યો, કંશ પછાડી નાંખ્યો મારીરે,
અલખેલી અંબા.-૫

અરજુન નારદે માયા બતાવી સમજી ગયા અહંકારીરે,
અલખેલી અંબા.-૬

માયા રચી કૃષ્ણે દેત્યોને માર્યા, દેવોને કર્યા સુખકારીરે,
અલખેલી અંબા.-૭

જપ તપ સાધન દૈવરે માયા, પોથી લંગોટી માળા ખ્યારીરે,
અલખેલી અંબા.-૮

કૃષ્ણે મંગાવ્યું લીમની પાસે દ્રૌપદી છે બખ્ખર ધારીરે,
અલખેલી અંબા.-૯

પાંચ પાંડવને છઠ્ઠા નારાયણ, તારા બખ્ખરથી લેજો ઉગારીરે,
અલખેલી અંબા.-૧૦

માયાથી છુટવું માયાના હાથમાં, મતીઆ મતે ગયા હારીરે,
અલખેલી અંબા.-૧૧

માયામાં રહી સૌ બ્રહ્મને ઓળખે, માયાથી મળે બ્રહ્મ બારીરે,
અલખેલી અંબા.-૧૨

જેવું જાણવું માયાથી થાય છે, ખીસા ખાલી ને બ્રહ્મ ભારીરે,
અલખેલી અંબા.-૧૩

જ્યાં લગી કાયા ત્યાં લગી માયા, પછી તો સર્વે એકકારીરે,
અલખેલી અંબા.-૧૪

અમીચંદ કહે બ્રહ્મ ને માયા, નથી બુદ્ધા જેતાં ધારીરે,
અલખેલી અંબા.-૧૫

(૨૬૧)

ભજન રૂપી છંદ ૧૫૩ મો.

[રાહ ઉપરનો]

બુઠા વગોવે વહેમી સહુનેરે અલખેલી અંખા, બુઠા વગોવે છે;
સાચા તો સમ ખાધ કહે તમનેરે; અલખેલી અંખા.-૧

તારી ભક્તિ કરવા ભક્તને શોધી, જ્ઞાન મળે તો લાગુ નમનેરે,
અલખેલી અંખા.-૨

ગુરુ વિના કોઈને જ્ઞાન ન થાયે નુગરા ન સમજે લાજ્યા દમનેરે,
અલખેલી અંખા.-૩

સાચું બુઠું તમે સવે બાણો છે, બુઠાને નાંખો નરક રમનેરે,
અલખેલી અંખા.-૪

કાન કુંકાવી ગુરુ અંજનીએ કર્યા, નારદજી આવી તે આશ્રમનેરે,
અલખેલી અંખા.-૫

બુઠો આરોપ માશી લાણેજ પર મૂકે દ્વેષમયંતીએ લીધો હાર
હમનેરે, અલખેલી અંખા.-૬

પળે પળે સતી નિસાશા મૂકે બુઠાને સોંપો માજી જમનેરે,
અલખેલી અંખા.-૭

બાણ્યા જોયા વિના આરોપ જે મૂકે સતી શ્રાપે નરકે ભમનેરે,
અલખેલી અંખા.-૮

અમીચંદ કહે શૂરાની ભક્તિ હિંમતે જીતે જઈ જમનેરે,
અલખેલી અંખા.-૯

ભજન રૂપી છંદ ૧૫૪ મો.

[ગજકો બંધ છોડાયો નાથ મેં તો ગજકો બંધ છોડાયો—એ રાહ]

દર્શનની બલીહારી, અંબા તારા દર્શનની બલીહારી,
અખંડ આનંદ જેના ઉરમાંરે આવે, નામ જપે નરનારી;
અંબા તારા દર્શનની બલીહારી.—ચોક ૧

આત્મ દરશી આપો પુતાળી, મનને નાખ્યું મારી,
સત પાળે તૃષ્ણા ત્યાગે, માજી દર્શન ચિત્ત ઠારી;
અંબા તારા દર્શનની બલીહારી.—ચોક ૨

અજર અમર રસ પીવાને ઈચ્છે ઉલટ અંગમાં ધારી,
માન તજે ને શાન સંભારે, કામ ક્રોધ નાંખે મારી;
અંબા તારા દર્શનની બલીહારી.—ચોક ૩

સમદમ સાધન સારા જાણે, લક્ષથી લો વિચારી,
સોહમ શ્વાસો શ્વાસે સમરે સદા રહે આનંદકારી;
અંબા તારા દર્શનની બલીહારી.—ચોક ૪

અષ્ટ ભોગને એમ આરાધે, ગુરુનું જ્ઞાન વિચારી,
સત મારગનો મહિમા મોટો અમીચંદ્ર કહે લલકારી;
અંબા તારા દર્શનની બલીહારી.—ચોક ૫

(૨૬૩)

છંદ ૧૫૫ મો.

(ત્રિગુણ માયા મા તાહરી—એ રાહ.)

આત્મ શક્તિ એ ભગવતી, ભજતા પ્રીતિ બંધાશે,
સુનીવર સુની સ્મરણ કરે જપતા શ્વાસોરે શ્વાસે;
આત્મ શક્તિ એ ભગવતિ.—ચોક ૧

સત્ સ્મરણ સંજોગથી, થશે કમનો નાસે,
મનરે મંદીર શણગારીયું, પ્રીતમ નહિ મારી પાસે;
આત્મ શક્તિ એ ભગવતિ.—ચોક ૨

જળ વિનાની જેમ માછલી, જીવ તેમ મારો ત્રાસે,
પીંડ બ્રહ્માંડ પાર પરમેશ્વર, ભક્તિ રસમાં ભાસે;
આત્મ શક્તિ એ ભગવતિ.—ચોક ૩

ખોળતા ખોળતા ખોવાઈ ગયા ઘાટ ગળે કંચન થાશે,
ઈષ્ટ દેવ મારી અંબિકા, અમીચંદ છે વિશ્વાસે;
આત્મ શક્તિ એ ભગવતિ.—ચોક ૪

ભૂજંગી છંદ ૧૫૬ મો.

આઘ ઇશ્વરી અંબા તું માત મહારી,
ઉભો કર બેડી કડું વિનંતી તારી,
ભજી ભાવે ભક્તિ કડું શરણ રહેવા,

(૨૬૪)

સદા દાસને આશ પુરણ સુખ લેવા,
પડી બળ માયા તણી દુઃખકારી. ઉભો.---૧

અતી દુઃખ વેઠી રહ્યો ગલમાંહી,
ધરી ધ્યાન જન્મ્યો ભૂલ્યો ભાન આંહી,
બુદ્ધિ બળ આપો સદા ત્રિપુરારી. ઉભો.---૨

ભમે ચોર લૂંટારા સદા રહે સંગે,
લોભ મોહ માયા કામ ક્રોધ અંગે,
ઘણું છોડુ ન છુટે પડે દુઃખ ભારી. ઉભો.---૩

બય જીવાની જગતમાં ભાન ભૂલી,
ખૂલી આંખ નિંદ્રાથી બાદશાહી ડુલો,
નેમ્ર ઝાંખવાના નીર પીવા બય ધારી. ઉભો.---૪

તારા નામની ઢાલ મેં હાથ ઝાલી,
પ્રેમ કૃપાળુ માત અંબા દયાળી,
તારા દાસને દુઃખ છે શીર ભારી. ઉભો.---૫

તમે દેવના દુઃખ હરી સુખ આપ્યાં,
કરી ભક્તને સ્હાય સંકટ કાપ્યાં,
કરી બહાર આવો ભવ દુઃખ ભારી. ઉભો.---૬

આપો જીવતાં જશ જગત માંહે ઝાઝો,
કદી બુડું આવી ઝટ હાથ સહાજો,
મારે આશરો તારો કહું વારંવારી. ઉભો.---૭

ઝેઠો નીરલો નારાયણી માત અંબા,

(૨૬૫)

હયોની દાસને પાસ કરી હાથ લાંબા,
આવો હસી ધસી નીરખું ચિત્ત થારી. ઉલો.—૮
કરી ભક્તની બહાર આવોને દોડી,
મારા કર્મના બંધ નાંખોને તોડી,
ધરી જ્ઞાન રહું જ્ઞાનમાં ચિત્ત ઠારી. ઉલો.—૯
અરજ સાંભળી આવો મા થઈ પ્રસન્ન,
અમીચંદ્ર જોડી કહે હાથ ભક્તન,
પૂરો સર્વની આશ અરજ સ્વીકારી,
ઉલો કરજોડી કરું વિનંતી તાહરી. ઉલો.—૧૦

છંદ ૧૫૭ મો.

[ગઝલ.]

રાધે કૃષ્ણ રાસ રમે ખેલે મધુખનઃ ॥	૧
કાન મુખ બાજે બંસી, નાચે થન થનઃ ॥	૨
શબ્દ સુણ લાગી ધુન ગોપી થઈ મગનઃ ॥	૩
ધર કમ છેડી દોડે જ્યાં રાધા કિસનઃ ॥	૪
મળી સખી સાથ હાથ ઝાલી ત્રિલોવનઃ ॥	૫
કાન ગોપી રાસ રમે થઈ પ્રભુ પ્રસન્નઃ ॥	૬
છ મહીનાની રાત કરી રમે જગજીવનઃ ॥	૭
દેખને આવે દેવ છેડી ઈંદ્ર ઈંદ્રાસનઃ ॥	૮
મોર મુગર ધારી લઈ ચત્રભુજ દર્શનઃ ॥	૯

(૨૬૬)

બ્રહ્મચારી પોતે પ્રભુ એ છે નિરંજનઃ ॥ ૧૦
શંખ, ચક્ર, પદ્મ, ગદા, ગરુડ વાહનઃ ॥ ૧૧
આરતી ઉતારે સર્વે ગોપી થઈ મગનઃ ॥ ૧૨
બ્રહ્મરૂપ સભા લાગી વેદ ધુનઃ ॥ ૧૩
વિજ્યાશંકર વિષ્ણું ભકત કહે છે અમીચંદઃ ॥ ૧૪
આત્મ શક્તિ અંતરજામી પોતે નિરંજનઃ ॥ ૧૫
અનેક નામે એક પોતે સદા રહે પ્રસન્નઃ ॥ ૧૬

કૃષ્ણ મહારાજના જન્મ લીધાનો—છંદ ૧૫૮ મો.

મથુરામાં લીચો અવતાર કૃષ્ણ કીરતારે,
મારી માણ છેડ્યા બંધ ગોપાળાણ,
સોળા સહસ્રરખેવાળ ઉસે ગફલતમેં દાલાણ,
હર લઈ શુદ્ધ ચોર શાન ઉનોકે તનકી,
એચી કરી કરામત શ્રી ભગવાનાણ,
વાસુદેવ દેવકી નિંદ્રામેં કછુ ન જાણાણ,
શ્રીર જાગે મૈયા કહે સુણો મેરે સ્વામી,
આયે શ્યામ સલુણ રૂપનીધામાંણ,
ગોલે પિતાકે સાથ હમકુ ગોકુલધર આનાણ.

(૨૬૭)

ફેકતા.

પ્રીર હાથ જોડ કર કહે અરજ સુણ લીજે,
કંઈ દેવ કરે પોકાર શબ્દ સુણ બીજે,
હમકુ કીચે બેડી બંધ જોત દુઃખ દીજે,
જા તોડા કપટીકા કમાડ તાળાજી.

સોળા સહસ્ત્ર.—ચોક ૧

એવું કરકે અરજી આપ પાલણે સોચે,
પિતાને લીચે ઉથાય બિહારીજી,
ઝરઝર વર્ષે મેહ ઝુક રહી રજની કાળીજી,
આગે સિંહ શીષ પર શેષ છત્ર કરી છાયા,
ચલઆએ જમના કે તીર બિહારીજી,
ચલી સરીતા ભરપુર ચરણસે લગ ગઈ સારીજી.

ફેકતા.

એવું કરકે ઉતર ગયે પાર આપ મહારાજે,
ગયા બાબા નંદકે દ્વાર સિદ્ધ કીચે કાજે,
પાઉં મ્યાને પદમ મુખ ઉપર મોરલી બાજે,
પ્રીર કાનોમે કુંડળ ગળે બીચ માળાજી,

સોળા સહસ્ત્ર.—ચોક ૨

ધર દીચે કનૈયા લે ગયા મંમાયા,
બદલ દેવકી કુંજન જાગીજી,

(૨૬૮)

ખોલી શબ્દ કર શોર બાળા રોને લાગીજી,
ફીર જાગે જોદ્ધા પાર હુવા હોશીઆરે,
સુણી શબ્દ ઉનોકી સુરતા લાગીજી,
કહ્યા જાય કંસકુ ગતિ સુણુ ઉનકી ભાંગીજી.

ફેકતા.

કંસાસુર કર મનસુળા ઘરસે આયા,
આન ખડા લોવન કે માય મંદીર ખોડવાયા,
સાત બાળક મારે દુષ્ટ દયા ન લાયા,
ના માના પાપીએ ચરણુ ઝાલાજી,
સોળા સહસ્ર.—ચોક ૩

લે ગયા પાપી કરં જોર પથ્થર પર દાલી,
ઉડ ગઈ આકાશે કરી ફીલકારીજી,
તેરા વેરી ગોકુલમેં નંદ ઘેર ફીસન મોરારીજી,
એસા સુણુકે કંસાસુર લયા નીરાશે,
જાઓ જલદી ગોકુલમેં નંદ ઘેર ફીસન મોરારીજી.

ફેકતા.

પુતનાને સજે શણગાર ધની તૈયારે,
ખીજ ચોર્યાસીકે બાળક સારે મારે,
નહિ મીલા કંસકા ખેરી કરે વિચારે.

(૨૬૯)

ચલ આઘ ગોકુળમેં ધુધે નંદલાલાળ.

સોળા સહસ્ર.—ચોક ૪

જા ખડી નંદકે ઘરમેં ઝેર ભરા સ્તનમાં,
શ્રી કૃષ્ણ કનૈયા હસ કર આયાળ,
ઘેઠ ગઘ સામી ઉનોડી ખીર પીલાયાળ,
ઉડ ગયે હોસ ઓર કોસ ગીરી ધરણીકુ,
રાક્ષસી સ્વરૂપકા રૂપ બતાયાળ,
એકવીસ જોજન લાંબી હો ગઘ સુણ કવિ રાયાળ.

ફેકતા,

પુતનાકુ જલાઘ આગ શ્રી ભગવાને,
મારા અગ્ગા બગ્ગા સુર કળા નિણૃયિ,
પ્રીર મારા કંસાસુર તોડા કોફરાણે,
એસા અનંત દૈત્યકા મૂળ નિકાલાળ.

સોળા સહસ્ર.--ચોક ૫

ગોકુળમેં કરતે રાત સિદ્ધ કીયે કાજે,
કંઈ દેવ ઋષિ દર્શનકુ આયેળ,
અંતરીક્ષ નાચરહી શૂર તીર્યા જ્ઞાન મીલાવેળ,
એસી પ્રીતમેં લીલા કરી ભયે નહિ સગે,
સત્ગુરુકહે શિરનામી તેરા કોઇ પાર નપામેળ,
માતા જસોદા કરે આરતી માતી વધાવેળ.

(૨૭૦)

ફેકતા.

હે મહારાજગીર આ લકત છંદ બનાવે,
આઠ પહોર ને ચોસઠ ઘડી તેરા ગુણુ ગાવે,
સુણો એહી નામસે લવસાગર તીર જાવે,
કહે કુબેરદાસ લજે અમીચંદ લાલાજી,

સોળા સહસ્ત્ર.—ચોક ૬

છંદ ૧૫૯ મો.

હજાવે રહી આરાધો અંબાને હાથ જોડી લજવા માજી,
તલપ ઝડપ જુસ્સાથી ગાવો છો અહીંઆ નથી કંઈ
ખ્યાલ બાજી;

આતો આપણુ આવ્યા યાચવા નિર્મળ મન કરી ધ્યાન ધરો,
મદ મારી મમતાને ત્યાગી દીન વચન સ્તુતી કરો;
કામ ક્રોધ મોહ મમતા છોડી હાથ જોડી માને સમરો,
પ્રસન્ન થઈ મા દર્શન આપશે ભકિત કરો લવજલ તરો;
સ્વગુરુનું શોધન સોધી ગુરુ ઉપદેશે રહો રાજી,

તલપ ઝડપ જુસ્સાથી ગાવ છો.—ચોક ૧

ખ્યાલ ગાય તે સાહેર કહેવાયે છંદ ગાય લકત કહેવાય,
ભકિતના ભેદ ભકત જાણે ગુરુ કરી શિષ્ય વાકેફ થાય;
કેણી કહી રેણીથી ચાલે માયા જાળમાં નહિ ભરમાયે,

(૨૭૧)

જેગ માયા માયાથી બચાવે દૈવ માયામાં દીલ લલચાવે;
વાણીમાં વિવેક રહ્યા ભાઈ વાણીથી મા થાય રાજ;
તલપ ઝડપ જુસ્સાથી ગાય છે.—ચોક ૨

લકત લકતમંડળમાં જેસે લકત સંગ રહી ભક્તિ કરે,
સત્ સંગતનાં સારા ફળ છે શુદ્ધ દીલથી ધ્યાન ધરે;
બાળબુદ્ધિને બાળપણમાં સ્થીર મન નહિ ફરતું ફરે,
સત્સંગત છેડી કુસંગમાં જાય બાળપણે ચિત્ત નહિ ઠરે;
કોઈ હસે સંસ્કારી જીવ તે સદા ગુરુને રહે બાળી,
તલપ ઝડપ જુસ્સાથી ગાય છે.—ચોક ૩

હજી તમે ઉરમીના ભરેલા મદ મમતામાં છે ગુલતાન,
ધીમે ધીમે ધમધમાટ ભાગે શિષ્ય ગુરુની માને શાન,
એક ગુરુનું વચન પાળવું ગુરુ બોધને આપી માન,
આવો જેસો અંતર ન રાખો સદા માજીનું ધરજો ધ્યાન,
અમીચંદ કહે નિર્મળ છંદ આ ભકત ગાર્હ સૌ થાય રાજ,
તલપ ઝડપ જુસ્સાથી ગાય છે અહીંયા નથી કંઈ,
ખ્યાલ બાજી.—ચોક ૪

છંદ ૧૫૦ મો.

જીને આપકુ જોયા નહિ, મન મેલ તો ધોયા નહિ,
દીલ ડાઘ તો ખોયા નહિ, અંગોળ કરેસે કયા હુવા;

કયા કારણ કે કારણે સુતા બેગમકે ખાટ પર,
 મમતા સ્ત્રીયાસે બાંધ કર, હરહર કીયાસો કયા હુવા;
 કામણ ગળેમ હાર હે બદ ફેલકા દરબાર હે,
 મન સમશેર સરદાર હે, માળા જપાસો કયા હુવા;
 કામ કીયા સંસારકા, જેસા ઠગના બજારકા,
 આયા તિરથ કર દ્વારકા, છાપા લીયાસો કયા હુવા;
 કુત્તા લયા અમાલકા, ધંધા કીયા જંજાળકા,
 હોરદા લયા ચંડાળકા, કાશી ગયેસે કયા હુવા;
 જીતે પિતાકુ સુખ નહિ મુવે હાડ ગંગા લે ગયા,
 નીર ચુરકે પોંડ રચા, તર્પણ કીઆશો કયા હુવા;
 જોગી સંન્યાસી સેવકા સખ લાલ કપડે પહેરતા,
 કછુ રંગમે મરમ નહિ, કપડે રંગેસે કયા હુવા;
 કાજી તો કલમાં છોડ કે નશીઆત હેતા ઓરકુ,
 કછુ અપને તનકી ગમ નહિ, કાજી લયે સો કયા હુવા;
 પંડિત પોથી બાંચ કે, ઘર ઘર સુનાતા ઓ કીરે,
 અપના કરમ બાંચા નહિ, પંડિત લયા સો કયા હુવા;
 જ્ઞાનીસે જગડો લલો અજ્ઞાનીસે કયા બોલના,
 કહે કુબીર રહેણી નહિ, કહેણી કહે સો કયા હુવા.

(૨૭૩)

છંદ ૧૬૧ મો.

[રાજા ભત્રીજીને વૈરાગ આવવાથી દીક્ષા લેવા ગુરુ ગોરખનાથ,
પાસે ગયા તેના કહેવાથી પોતાની રાણી પાસે
લિક્ષા લેવા ગયા તે વખતનો રાણીનો વિલાપ,
તે નીચે પ્રમાણે લેખ લઈ માંગે છે.]

ગલે બીછ દાલી કરૂની ને લીયો જોગીકે ખેસ,
ભલુત લગાધ મોલે ચઢ ગયો, મોલે અલેક જગાયો,
અલેક જગાયો બાદલ મેલમેં, લિક્ષા દો મેરી ભાધ,
મેરીરે સુરતા લગ ગઈ જોગમેંજી.—૧

રાજા ઘેલોરે બન ગયો રાજા આવરો અઝલ કયુંરે ગુમાધ,
પરણી રાણીકું મૈયા મત બોલો, જુગ જુગ લાગે અપરાધ,
જોગી મત હોના રાજા ભરથરી.—૨

રાણી નહીરે ઘેલો ન આવરો, ન મેરી અઝલ ગુમાધ,
રાજા હુતો મેં રાણી કહેતો જોગ લીયો મેરી માધ,
તું તો માધને હુતો દીકરો, લાગે ધરમકી માધ,
મેરીરે સુરતા લગ રહી જોગમાં.—૩

રાજા મરીરે જાજો તારો સદગુરુ, એશો બતાયો જ્ઞાન,
જ્ઞાન બતાવી જોગી કયોં બાજ્યો રાણીનો અવતાર,
હજીરે સમજો રાજા ભરથરી.—૪

(૨૭૪)

રાણી યુરુકુ ગાલી મત દેના, દેના કર્મોકુ દોષ,
કરમ લખ્યા લેખ નહિ મીટે, મીટન વાળો ન કોઈ,
ચલતી વિધાતાએ એમ લખ્યું કર્મે માંડેલા બેગ,
કાયકુ કલ્પે રાણી પીંગળા.-૫

રાજા જનમ બેગી તુંને બાણતી કન્યા રે'તી કુંવારી,
કોરી ગાગર બેઠા યુજતી, કરતી સૂરજની સેવા,
વૃત્ત કરી વર માંગતી, માનો વચન હમારા,
વચન માનો રાજા ભરથરી.-૬

રાણી દાટેલા ધન કદી ભૂલીએ, કર્મ વાંચ્યો કેમ જાય,
કાગળ હોય તો નામા વાંચીએ કર્મ વાંચ્યા કેમ જાય,
લખ્યો મંથરનો નહિ મટે, મીટન વાળો ન કોઈ,
કાયકુ કલ્પે રાણી પીંગળા.-૬

રાજા સાનુરે બાણી તારો સંગ કીધો, કર્મે નીવડો કઠીર,
કાયા વદ્યળી માડુ સત ખેાયું, સાંસા, પડ્યોરે શરીર,
તુંજરે મુરખને ખાને પડી, એળે જાય અવતાર,
હજીરે સમજો રાજા ભરથરી.-૮

રાણી કબકે ખડા બાદળ મેલમે, ભિક્ષા દે મેરી માથ,
રવિ બાદળકી ધુંવા પડ, બેગી ખડા એ દરબાર,
કાયકુ કલ્પે રાણી પીંગળા.-૯

(૨૭૫)

રાજા તમેરે જોગી ને હું જોગણી, ચાલુ તમારી સંગાત,
ધુણીરે પાણીની સેવા કરું, પુણું ભરથરી નાથ,
સંગે લઈ આવેા રાજા ભરથરી.—૧૦

રાણી સંગે આવે માફ સત ઘટે, લેખ લાજે હમારે,
દ્વનિયા કહેશે ખાવે ધરખારી, એટલા પ્રાયશ્ચિત લાગે,
ગુરુરે કહેશે ચેલે લાલચુ, ભિક્ષા દે મેરી માધ,
મેરીરે સુરતા લગ રહી જોગમાં.—૧૧

રાણી ધનરે માલકી સાયખી, મોતી ભયાં છે ભંડાર,
ખાઓ પીઓને દોલત વાપરે, કપડે પહેરે દીનમેં ચાર,
મનસા સરખો ઉત્તમ પ્રાણીઓ, નહિ આવે ખીજ વાર,
કાયકુ કદપે રાણી પીંગળા.—૧૨

જલોરે ખજો તારી સાયખી, મોતી ધરો દેને લાય,
કે પર કરું ઈતની સાયખી કે પર કરું ગુમાન,
પૃથ્વી પાલન જોગી થઈ આવ્યો, શહેર તો પડયુંરે ઉદ્ધસ,
જે ઘેર નોખત ખાજતી, હોતે છતરીસ રાગ,
તે તો મહેલ તારા ખાલી પડ્યા, બેઠા લાંધે છે કાગ,
જોગી મત હોનાં રાજા ભરથરી.—૧૩

રાજા મઠી બનાવું બાદળ મેલમેં હું કરું તમારી સેવા,
શિવની ઘોડે તમને પુજીએ, બેઠા રોગને સ્વામીનાથ,
હજુરે સમજો રાજા ભરથરી.—૧૪

(૨૭૬)

રાણી કબકે ખડા બાદલ મેલમેં, ભિક્ષા દો મેરી માઈ,
જઈને સેવું ગોરખનાથને, લએખું કરમને માંહ,
મેરીરે સુરતા લગ રહી જોગમાં.—૧૫

પરણી રાણીકુ મઝયા મત બોલો, જુગ જુગ લાગે અપરાધ,
કોડીઓ બન ગયો રાજા ભરથરી.—૧૬

રાણી પેલારે જુગની સ્ત્રી, આ જુગની તું માઈ,
રાજા હતો મે રાણી કહેતો, જોગ લીધો મેરી માઈ,
તું તો માઈ ને હું પુત્ર તેરો, લાગે ધરમકી માઈ,
મેરીરે સુરતા લગ રહી જોગમેં.—૧૭

રાજા બાણુ લક્ષ દુજે ઘેર માળવો સત્તરસો ગુજરાત,
નવલખ હાથીની સાહ્યળી ઘોડા અસંખ્ય અપાર,
તખ્ત કહીએ ઉજ્જન શહેરમેં, ગઢ ઉજ્જનના તે રાજા,
એટલું છોડી જોગી કેમ થવાયજી.—૧૮

રાણી એટલી લાલચ મત દેના, લાગે ધરમકી માઈ,
એટલી સાહ્યળી કર્મથી ઉતરી, લાગ્યુ ધુનિ સાથે ધ્યાન,
મેરીરે સુરતા લગ રહી જોગમાં.—૧૯

રાજા નવ ખંડે જશે નામના લાજી જાત પ્રણામ,
ધંદ્ર રાજાનો તું તો દીકરો, લજ્યા માનેરે આપ,
સાસુને પેર પથ્થર નહિ પડ્યો, સાસુ રહી નહિ કેમ વાંઝ,
બાળરે રંડાપો મને દહ ચાડ્યોજી.—૨૦

(૨૭૭)

રાણી રોતી કકળતી લિક્ષા દેવે, લેના ભરથરી નાથ,
લિક્ષા લઈ ત્યાંથી ચાલીઓ, આવ્યો ગુરુની પાસ,
લેવરે ગુરુજી લિક્ષા લાવીઓજી.—૨૧

રાજા ક્ષીપા નદીના ઘાટ પર મુંડ્યા ભરથરી નાથ,
ચોટી કાપીને ચેલો કર્યો શિરપર ધર્યો અંબર પંજે,
જુગમેં જીવો રાજા ભરથરી.—૨૨

જોગીરે બનકે ઉઠ ચલો, આસન પડ રહી લભુત,
હુકમ હુવો હિંગળાજકો, જોગી તરત બનાયો,
ઘટમેં વસી માર્ઘ કાળકા, જાકો મરમ ન પાયો,
જુગમેં જીવો રાજા ભરથરી.—૨૩

ગંગા તીરે તમે ઘર કરો, નાઓ નિર્મળ નીર,
દત્ત વિના કયાંથી પામીઓ, જોલો દાસ કળીર,
જુગ જુગ જીવો રાજા ભરથરી.—૨૪

છંદ ૧૬૨ મો.

[કંવાલી]

(વ્યસની લોકોને શિખામણની આ કંવાલી લખી છે.)
મારો તો મનને મારો, તરીને બીજને તારો,
આપવું તો જીવતદાને, લેવું તો જ્ઞાનીનું જ્ઞાને,
કરો તો સંગત સારો, મૂકો તો સોળત નકારો,
મારો તો મનને મારો.—૧

(૨૭૮)

પાપી જીવ હીંસાના ભોગી, નકંના થઈ પડે ભેગી,
સર્વે જીવ છે બંધુ ધારે, માલિક એથી એક પ્રિતમ પ્યારે,
મારો તો મનને મારો.—ચોક ૨

ખાનારા સમજે માંસહારી, ખાશે નહિ માછલી મારી,
મૂકી દો ખોટા વિચારે, કરે તો સંગ ઉંચનો સારે;
મારો તો મનને મારો.—ચોક ૩

મૂકો તો હવે દારૂને માંસે, બચાવો જીવનો થારે,
થશે પૈસાનો વધારે, જગતમાં સૌ કહેશે સારે;
મારો તો મનને મારો.—૪

ખોટું તમે લેશે નહિ માની, હું તો કહું દેશી ભાઈ બાણી,
તરવાનો સૌનો એક આરો, સમજી મન કરવો સુધારો,
મારો તો મનને મારો.—ચોક ૫

અસલની રૂઠી દો મૂકી, જસો નહિ આ સમો ચુકી,
નીચ ઉંચ થવાનું ધારો, અમીચંદ કહે વિચાર સારો;
મારો તો મનને મારો.—ચોક ૬

આરતી—છંદ ૧૬૩ મે.

જય ખપ્પર ધારી, મા જય ખપ્પર ધારી,
અનેક દૈત્ય મા હણ્યા, અનેક દૈત્ય મા હણ્યા,
છે તું સુખકારી, ધનં ધનં ધનં અંગે.—ચોક ૧

(૨૭૬)

મોહીત કરી મધુકેતલ કીધા રણ પ્રાળે મા કીધા રણ પ્રાળે,
પ્રહ્માનું હુઃખ લાગ્યું, પ્રહ્માનું હુઃખ લાગ્યું, થયા જોના કાળે,
ધનં ધનં ધનં અંખે.-૨

દૂર મુખખમ ને મારી, કાળરે ચુર કીધો, મા કાળ તે ચુર કીધો,
ચિન્તુના લીધા પ્રાણ, ચિન્તુના લીધા પ્રાણ, મહીસાસુર ખીધો,
ધનં ધનં ધનં અંખે.-૩

૨૫ ધરી અનેક મહીસાસુર આવે, મહીસાસુર આવે,
પાડો થઈ રણ ઉભો, પાડો થઈ રણ ઉભો, યુદ્ધ મચાવે,
ધનં ધનં ધનં અંખે.-૪

ક્રોધ કરી મા ધસ્યા બન્યા વિક્રાળે, મા બન્યા વિક્રાળે,
બડગ લઈ મા દોડ્યા, બડગ લઈ મા દોડ્યા, મહીસાસુર ઝાલે,
ધનં ધનં ધનં અંખે.-૫

ક્રોધે બની વિક્રાળ ચઢ્યા બહુ રીસે, મા ચઢ્યા બહુ રીસે,
માર્યો મહીસાસુર, માર્યો મહીસાસુર, ઉશડ્યું શીષે,
ધનં ધનં ધનં અંખે.-૬

જય જય કરે સૌ દેવ, ખોલે દેવ વાણી, મા ખોલે દેવ વાણી,
પ્રહ્મા વિજ્યું વખાણે, પ્રહ્મા વિજ્યું વખાણે, ઈંદ્ર તું રૂદ્રાણી,
ધનં ધનં ધનં અંખે.-૭

(૨૮૦)

પુષ્પ વધાવે દેવ, પંચ શબ્દ ગાજે, મા પંચ શબ્દ ગાજે,
દેવતાના દુઃખ કાપ્યા દેવતાના દુઃખ કાપ્યા, આપ્યા મા રાજ્યે,
ધનં ધનં ધનં અંબે.--૮

આરતી કરી આણુંદે, જે કોઈ ગાશે, મા જે કોઈ ગાશે,
સંકટ હરે મા તેના, સંકટ હરે મા તેના, કરજો ખરદાશે,
ધનં ધનં ધનં અંબે.--૯

અદ્ય બુદ્ધિ અનણ અમીચંદ તારો મા અમીચંદ તારો,
કૃપા કરીને હમને, કૃપા કરીને હમને ભવ પાર ઉતારો,
ધનં ધનં ધનં અંબે.--૧૦

છંદ ૧૬૪ મો—આરતી.

જય જય જગ કરતા, મા જય જય જગ કરતા,
આરતી ઉતારે સેવક, આરતી ઉતારે સેવક, ભવના દુઃખ હરતા,
ધનં ધનં ધનં અંબે.--૧

આદ્ય શક્તિ તું આપ, તખ્તપર ગાજે, મા તખ્તપર ગાજે,
સન્યા સોળે સણગાર, સન્યા સોળે સણગાર, સિંહુપર ખીરાજે,
ધનં ધનં ધનં અંબે.--૨

ધનં દીવસ મા આજ, થયું તારૂં દર્શન, મા થયું તારૂં દર્શન,
સફળ થયો જનમારો, સફળ થયો જનમારો, કરૂં તમને વંદન,
ધનં ધનં ધનં અંબે.—૩

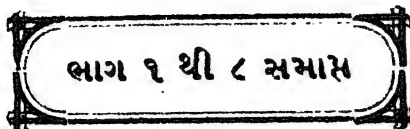
ધનનન બાળે ઘન્ટ ઝાંઝરના ઝમકારે, મા ઝાંઝરના ઝમકારે,
નોખત વાગે ગીરગીરતાલ, નોખત વાગે ગીરગીરતાલ, શોભા અપારે,
ધનં ધનં ધનં અંબે.—૪

અખંડ ભોવના ઇશ તમે છે માતા, મા તમે છે માતા,
અનેક નામે એકજ, અનેક નામે એકજ, તું ચંડી માતા,
ધનં ધનં ધનં અંબે.—૫

યુદ્ધ ક્રીધું શુભ સાથે, લડતી શક્તિ રણમાં,
લડતી શક્તિ રણમાં, શુભ વચનથી ખેંચી, ક્રીધું આકંપણ,
ધનં ધનં ધનં અંબે.—૬

થઈ એક રૂપ યુદ્ધ કરીને, શુભના લીધા પ્રાણે, મા શુભના,
લીધા પ્રાણે,
દેવતાને રાજ આખ્યાં, દેવતાને રાજ આખ્યાં થયા અંતર ધ્યાને;
ધનં ધનં ધનં અંબે.—૭

તું હોમ સોહોમ સુનકાર, સચરાચર વ્યાપી, મા સચરાચર વ્યાપી,
અમીચંદ કહે સેવક, અમીચંદ કહે સેવક, તું હી તું હી મા વ્યાપી,
ધનં ધનં ધનં અંબે.—૮

ભાગ ૧ થી ૮ સમાપ્ત

અંબાજીના છંદ.

(ભાગ ૬-૧૦)

દોહરો.

પ્રેમે લખી પ્રસ્તાવના,	વાંચો પ્રેમી જન,	
જગત જીવા આપણે,	સૌનું એક વતન.	૧
ભુલવણીમાં ભૂલીને,	ભમીએ ભવની મહીં,	
લક્ષ ચેર્યાશી ભમતા,	પારજ આવે નહીં.	૨
પાર મળે ભક્તિ થકી,	ભક્તિ ક્યારે થાય,	
શક્તિ હોય શરીરમાં,	તીરથ જાત્રા થાય.	૩
આદ્ય શક્તિ ભગવતી,	ભજતાં જાંતિ થાય,	
અંતરમાં આવી વસે,	પ્રસન્ન થાય અંબાય.	૪
બુઝ્યો ચંડી પાઠમાં,	સુરથ વૈશ્ય કહેવાય,	
પ્રસન્ન થયા અંગિકા,	મોક્ષ પદને પાય.	૫
છંદ કરી અંબા તણા,	ભક્ત અમીચંદ ગાય,	
અનુભવથી આનંદ થયો,	ભજતા અંબા માય.	૬
ચાર વીશી આણુંદમાં,	ભોગવી સુખ સંસાર,	
પાંચમી વીશીમાં ઉતર્યા,	દેખાય દેશનાં દ્વાર.	૭

પ્રસ્તાવના.

આ જગતમાં ઉત્પન્ન થયાં પછી તે માણસને ઘણી ઘણી જાતની ઉપાધિ આવી પડે છે, તે વખતે પોતાના જીવને શાંતી પમાડવા પોતાનો ધર્મ પાળતો હોય તે દેવનું સ્મરણ કરે. હવે સર્વે જગતમાં ઇશ્વર કોઈ ઇશ્વરી કોઈ પરમેશ્વર કહે છે તે તે સર્વનું એક રૂપ છે, ને એકજ છે તે સૌથી ન્યાય છે, તે નીરંજન છે, નીર્વિકાર રાગ રહિત છે. જેમ સૂર્ય વાદળમાં રહે છે એ સૂર્યનો તડકો પૃથ્વી પર પડે છે. તે તડકો જેને ભીની વસ્તુ સુકવવી હોય, ગરમાટો કરવો હોય તે સારો કહે છે, જેને તાપથી ગરમી લાગે, તાપથી વસ્તુ ખગડી જાય છે, તે નહારો કહે છે. હવે સૂર્યનારાયણ તો પોતાનાં સ્વભાવ પ્રમાણે હંમેશ ચાલે છે, તેમ ચાલે અટલે તેનામાં વીકાર નથી એતો જોનારને મતલબી જે મતલબ ન થાય તે સારો, નરસો કહે, જેમ હાકુસની કેરી રૂપ રંગ ખુશબો જોઈ પ્રેમથી લાવે ને ખધા જોઈને સારી સારી વખાણે, ને પ્રેમથી ખાવા ખેસે તે વખતે છોલીને કટકાં કાપે, કટકાં કાપવા માંડ્યાં કે મહીં જીવાત કીડા દીડા કે ખધા નહારી નહારી કરી મૂકી ઉઠી ગયાં, હવે વિચારો એ કેરીમાં જે જીવ કીડા ખાય છે, તેને કેવી તેને ખહુ સારી. ત્યારે વસ્તુ તો સારી તે સારીજ છે, જેને કામમાં આવે તેને તે વસ્તુ સારીજ છે, નહીં તો જેને કામમાં ન

આવે તો તે નહારી કહે છે, વાસ્તે આ જગતમાં સારી નરસી થાય છે, તે સ્વાર્થથી થાય છે જેનું કામ થાય તે સારું કહે છે, જેનું કામ ન થાય તે નહારું કહે છે, એટલે વસ્તુ તો જે પોતાનાં ગુણ ને સ્વભાવ હોય તે પ્રમાણે કર્યાં કરે પણ જોનાર ને વાપરનારમાં વીકાર થાય છે. વસ્તુ તો પોતાનાં સ્વભાવ પ્રમાણે થયાં કરે છે તેમ પરમેશ્વરને કંઈ નથી એ બ્રહ્મ છે, આપણે બાવનની રચનામાં જે જોગમાયા કહેવાય છે, તેની માયાથી મોહીણીમાં ઉપાધિથી આધિ વ્યાધિ ભોગથી ભોગ હું ને મારું આ કારણથી સુખ દુઃખ ભોગવાનું છે, હવે જ્યાં જોઈએ ત્યાં પોતપોતાના પંથનાં દેવને વખાણે છે, ખીજા પંથનાં દેવને વખોડે છે હવે જે નિરંજન નિરાકાર તો બ્રહ્મ છે અને ત્યાં અખંડ આનંદ છે. હવે આ જગત ઉત્પન્ન થયું તે વખતે બ્રહ્માએ ચાર વર્ણ પ્રગટ કરી એમ સર્વ કહે છે, બ્રાહ્મણ, ક્ષત્રિય, વૈશ્ય શુદ્ર, તેમાં બ્રાહ્મણ વેદ તથા ન્યાય નીતીથી ચલાવે, ક્ષત્રિય રાજ કરે, વૈશ્ય વેપાર કરે, શુદ્ર મજૂરી કરે, હવે જેમ જુગ જતાં ગયાં તેમ તેમ વર્ણ વધતી ગઈ, જેવા કારીગર કામ કરે તેવા નામ પડે તેથી અઠાર વર્ણ કહેવાતી થઈ, હવે અઠાર કરતાં વધી ગઈ અને પંથોએ વધી ગયા એટલે સંસારી જીવ ગુચવણીમાં પડ્યાં કારણ કે સૌ સૌના પંથના દેવાના વખાણ કરે એટલે કયું ખરું અને કયું ખોટું તેમાં જોતાં માલમ પડ્યું કે બધામાં પોતે વ્યાપી રહ્યા છે ને બધામાં પોતે છે ને પોતામાં બધા છે હવે ભૂલવણીમાં ભૂલી જવાય છે, હવે આ સંસારની ઉપાધી માયાની જાળમાં ફસાઈ

હુઃખ દરીયામાં ડુબેલા છીએ તેથી શાંતી લેવા કોઈ ઇષ્ટ દેવ કરવો જોઈએ, જ્યાં જ્યાં જઈએ ત્યાં ત્યાં પોતાના પંથને વખાણું અને બીજાના પંથોને વખોડે હવે નિરંજન નિરાકાર તો બ્રહ્મ છે તે તો સૌથી ન્યારો છે આપણે સર્વે માયાની રચનામાં જે માયા સૌ કહે છે તે માયામાં છીએ એ આત્મશક્તિ બધામાં રહી છે શક્તિ વડે સંસાર રચાયો છે એનેજ સૌ માયા કહે એ વળી ચંડીપાઠમાં સુમેઘા ઋષિએ સુરઠ ને વૈશ્યને બોધ આપેલો કે એની માયાથી એ માયા બચાવે, સંસારના સુખ આપે વળી મોક્ષ પદ મળે વળી બધા સૌ સૌના પંથને વખાણું પણ ગોત્રજમાને તો બધાજ પુંજે, એક કુળદેવી બધાને હોય તેને કોઈ વખોડે નહિ વળી શક્તિ વીના સુનો કામ નહિ એવું જાણી આ માતા અંગિકાની ભક્તિ કરવાની મેં શરૂ કરી. હું મારા ધર્મમાં રહી મારા ધર્મને પાળતો અને હજી પણ છું, ઇષ્ટદેવ અંબા કર્યા હવે મારી ઉમર વર્ષ છયાગ્રી થઈ તે વારે પ્રથમ જન્મ થયો કે ગોત્રજ પુણ્ડ્ર નામ પાડેલું સાત વરસની ઉમર થઈ કે નિશાળે સરસ્વતી માતાનું પૂજન કર્યું. મા પ્રસન્ન થયેથી મતલબ જોશુ ભણી રાજગારે લાગ્યા એ ઉપરથી મને માજી ઉપર ભાવ ઉપન્ન થયો. ને માતાની ભક્તિ કરવા માંડી તેથી મારા સંસારી કામો સિદ્ધ થવા માડ્યાં. જેમ જેમ ઉમર થતી ગઈ તેમ તેમ ભાન પડતું ગયું કે જીવને ઈશ્વર જુદા છે તો ઈશ્વર પાસે માંગીએ તો ઈશ્વર આપશે પણ આપનારને લેનાર જુદો નથી આપનાર ને લેનાર એનો એજ છે. ફેર એટલો છે કે આપણે ભેદમાં છીએ, એ અભેદને ન્યારો છે. માયા રહિત

આપણે માયામાં છીએ એટલે માયા દુઃખનો દરીઓ છે. એ માયામાંથી બુદ્ધિ પોતે અસદ્ પોતાનાં સ્વરૂપમાં ઓળખાણ કરી જન્મ મરણથી છુટી પોતાનાં સ્વરૂપમાં લળવા એ માર્ગ શોધી આગળ જે મહાત્માઓ થઈ ગયાં ને તે અનેક રસ્તે ગયાં, એટલે જેનાં ધર્મમાં એટલે જે પંથમાં હોય તેના ધર્મ પાળે, તેમાં જે સરળ રસ્તો લાગે તે જીવે તે માર્ગે જાય, તે વખતે જેમ જાત્રા જમણે ને રસ્તામાં વળાવુ રાખીએ, તો લૂટાવાનો ભય રહે નહિ, તેમ મૂળ સ્વરૂપમાં લળવા ને તે માર્ગને જાણવા એક ઇષ્ટ દેવ કરવો જોઈએ હવે તે જાણવા જે પંથમાં હોય તે પોતાનાં પંથના વખાણ કરી પોતાનો પંથ ખરી બતાવે, ને જે બીજા પંથમાં જતો હો તો તેને વખોડે, હવે બધા એક દેશી ને એક ઇશ્વર બધા માને છે ને કહે છે કે પરમેશ્વર તો એકજ છે, તેજ પોતે છે હવે પોતે ભૂલવણીમાં ભૂલી માયાથી બુદ્ધાપાયું સમજી જે પંથમાં હોય તેજ માને છે, બીજે માર્ગે જે દેવ ગયા હોય તેને વખોડે. પંથ એટલે પરમેશ્વરને મળવાનો રસ્તો વખોડે એટલે અજાણ્યા જીવે ગુંચવાઈ બ્રમણતામાં લમે છે.

સંસારની ઉપાધી વધતી ગઈ તેમાં આવતા સંકટથી દૂર થવા માણના છંદ બનાવી ગાઈ વિનંતી કરતો કે મારા સંકટ દૂર થતાં ધાર્યાં કામ સિદ્ધ થતાં, જેમ જેમ ઉમર થતી ગઈ તેમ તેમ સંસારનું લાન પડતુ ગયું કે સંસાર સ્વપ્ના રૂપ છે ને એક વખત મરવું છે તો તે વાસ્તે વૈરાગ આવે ને મન નિર્મળ થાય એવા છંદ કરી ગાવા માંડ્યા તેમાંથી મૂળ

સ્વરૂપનું ઓળખાણ થતું. ગયું તે ઉપરથી ઉત્પત્તી પ્રલયના છંદ કરી ગાવા માંડ્યા તે ગાતા ગાતા માની મહેરબાની થઈ તો મારી જાંતી ભાંગવા માંડી સમજળ પડી કે ભેદ અને અભેદ બે કહેવાય છે તે પરથી માની મહેરબાનીથી બુદ્ધિ સુધરવાથી મહાત્મા જોગેશ્વરના સમાગમથી અંતર દ્રષ્ટી પડતી ગઈ એટલે અભેદ છંદ બનાવવા માંડ્યાં તે પહેલાં માતા ચંડીકાના ચંડી પાઠના છંદ બનાવી દર નવરાતરે આશો માસે ચાર દિવસ ગાતો તે ગાતાં આજ ૬૦ વરસ થયાં તેમાં કેવળ વરસ નવરાતર પડ્યું નથી તે જાણી યોગાનંદ મહારાજ તથા સારા ગ્રહસ્થો, વિદ્વાનોએ માનપત્ર આપેલું પણ એ માનપત્ર મારી અંખામાને બધા ભકતોને બોધકારક કે જે ભકતો આકિન રાખી ભક્તિ કરશે, તો આ પ્રમાણે નિર્વિધન પણે ભક્તિ કરાવશે ને મન વાંછિત કૃપા આપશે.

હવે પ્રથમ તો હું માજી દર્શન કરવા જતો તે વખતે હું જુદા ભાવથી જતો હતો, કે માજી મને પૈસો ને રોજી આપે બુદ્ધિ સારી રાખે સંસારના સુખની આશા રાખી માજીનું સ્મરણ કરતો તે એક લીન થઈ પૂર્ણ પ્રેમથી કરગરી સ્તુતી કરતો ને પૂર્વના પુન્યે ગાંડું ઘેલું બોલી માજીના છંદ ગાતો. માંગતો કે આ સંસારથી પોતાનો મૂળ દેશ જુદો છે. ને વળી પાછા ત્યાં જવું છે તો જ્યાં સુધી મુદત બાંધી આ પરદેશમાં રહીએ ત્યાંસુધી તું રક્ષણ કરજે, ને સ્વદેશમાં પોતાનાં દેશમા સુખ શાંતિથી મુકજે, ઘણા લોકોનું કહેવું થતું કે માતા તો ભૂત કાઢે,

રોજ આપે, સુખી રાખે એ માયા માણની છે, બધાનું રક્ષણ
 કરે, દેવતાઓને કામ પડે તો તે પણ તે દેવીનું સ્મરણ કરતાં
 એટલે પરમેશ્વર જુદા જાણતો ને માણસ જુદા તેમ દેવી પણ
 જુદી છે એવું જાણી તે વખત તેવા ભાવથી હું ભજતો, પછી
 જેમ જેમ માની ભક્તિ કરતો ગયો, મને જે જે વખતે સંકટ
 આવતું કે તેવા છંદ બનાવી ગાતો. માફક કામ માણ સિદ્ધ
 કરતી મારા શરીરને વીશે કાંઈ કાંઈ દુઃખ આવતું તેને શાંતી
 કરવા છંદ બનાવી અરજ કરતો કે તુરત શાંતિ કરતી ને
 હજી કરે છે, એના છંદ ગાતો. કથા, પુરાણ શાસ્ત્ર જોતાં માલમ
 પડ્યું કે મૂળ નિરંજન નિરાકાર તેમાંથી જ કાર ઉઠ્યો તેમાંથી
 પાંચ તત્વ થયાં ને પોતે ઇચ્છા શક્તિ પ્રગટ્યાં, તેથી ત્રણ
 ગુણ તમો મહાદેવ, રજો ગુણ બ્રહ્મા ને તત્વ ગુણ વિષ્ણુ હવે
 બ્રહ્મા પ્રજાને પેદા કરે, વિષ્ણુ પાલન કરે, મહાદેવ સંહાર કરે.
 એવી રીતે આ સંસારની રચના રચીને પોતે શક્તિ રૂપે
 સર્વામાં રહે છે, એ શક્તિ સૌમાં રહે છે, શક્તિ વડે સૌ એ
 યશ લે છે, હવે એ શક્તિ જેનામાં હોય છે. તે ઘડીપર તેને
 બહુ માને છે, ને તે કહે છે કે મારી શક્તિ છે. ઘણા લોકો
 કહે છે કે પ્રભુની શક્તિ આ પૃથ્વીના રાજા જે થાય છે તે
 તે કહે છે કે મારી પૃથ્વી છે, માંધાતા રાજા વતૃક ઘણા રાજા
 થઈ ગયા તેમાં જે એમ માને છે કે મારી પૃથ્વી ને મારી
 શક્તિ, પણ એ પૃથ્વી ને શક્તિ કોઈની થઈ સદા રહી નથી.
 તે રહેવાની નથી શક્તિ તો પોતે સ્વતંત્ર છે, એ તો જેનો
 સમો હોય છે તે વખતે જેનો સમો કરે તે શક્તિ ત્યાંથી ખસી

જાત્ય એટલે સદા શક્તિ કોઈની થઈ નથી જે કહેશે કે મારી શક્તિ રાજા કહેશે મારી પૃથ્વી તે વખતે પૃથ્વી હસે છે, કે તારા જેવા તો ઘણાં આ પૃથ્વી પર થઈ ગયા ને હજી થશે. હું તો એની એજ છું. તેમ શક્તિ પણ તેમજ છે. શક્તિ કોઈની રહી નથી, બધા કહે છે કે મુશ્વરની શક્તિ પણ મધુકેતે પાંચ હજાર વર્ષ સુધી લડ્યાં તેની શક્તિ વતીને તે હાર્યા નહિ ત્યારે જોગમાયા અંગિકાની મદદ લીધી તેણે માહીણી સ્વરૂપ કરી મધુકેતને માર્યા, કૃષ્ણાવતારમાં કંસ જરાસંધ વીગેરે સર્વને માર્યા ને મનથી એવો વિચાર લાવ્યા કે હવે મારા જેવો કોઈ બળીઓ છે નહિ તો મારે હાથે અવાર પછી હુથીયાર લેવું નહિ તે વખતે અઠાર દિવસનાં લિખ્મ પિતાએ અજીન ને કૃષ્ણને બાણની વૃષ્ટિ કરી અકળાવ્યા. તે વખતે કૃષ્ણને રથનું પૈડું કહાડી ચક્ર બનાવી પોતાનું રક્ષણ કરવા હુથીયાર વાપરવું પડ્યું. જે કહેશે કે મારી શક્તિ રાજા કહેશે મારી પૃથ્વી એવા ઘણાં પૃથ્વીપર થઈ ગયાં, તેથી શક્તિ ને પૃથ્વી એ સદા સ્વતંત્ર છે કોઈની થઈ રહી નથી વળી ભીમ પાસે કૃષ્ણએ મંગાવ્યું કે તું દ્રૌપદી પાસે એમ માંગી લે કે પાંચ પાંડવ ને છઠ્ઠા નારાયણ તારા ખર્ચપરમાં નહિ એટલે એમ જણાયું કે આ બધી આપણા મનની રચના રચેલી કે આ મોહું ને આ નાનું પણ આત્મ જ્ઞાનીને જે વેદ કહે છે ને જે મૂળ સ્વરૂપને જુએ છે તો બધામાં એનો એ ને એની એ કોઈ જુડું નથી. પ્રભુ એ પોતેશક્તિ એ પોતે હૈત્ય ને દાનવ એ પોતે કારણ કે એક બાપનાં બે દીકરા હોય તેમાં પણ એક હૈત્ય ને એક ભક્ત કહેવાય, જેમ રાવણ ને વિભિષણ, તેમ એક દીતીનાં ને એક અદીતીનાં, કશ્યપનો વિસ્તાર તેમ મુલીયુ ને ઉપરની કુપણ બેશો તો એકની એકજ છે.

(૨૯૦)

દોહરો.

અંકીલ વૃક્ષ તો એ દે, નિરંજન વાંકી ડાળ;
શાખા જીનોકી ખસે હં, પ્રાતઃ સકળ સંસાર.

એટલે બધે તુંહી તુંહી, નિશ્ચે તુંહી તુંહી, હવે પહેલાં
ભક્તિના છંદ કરેલા છે. તે સંસારની ઉપાધિમાં બેઠાએલાં
આપણે છીએ. તેને શાંતી વાસ્તે અગાડીનાં આઠ ભાગની
ચોપડી કરી છે, તેમાં સમે સમાનાં છંદ છે. ને છંદ ગાવાથી
એસીને સ્મરણ કરવાથી અનેક જાતના દુઃખ દૂર થશે ને મૂળ
સ્વરૂપનું ઝોળખાણ પણ થશે એ ચોપડી આઠ ભાગ સુધીની
આવૃત્તિ આઠમી થઈ છે તે હાલ છે તે બધા લોકો દેશ
દેશાવરમાં લઈ ગયાં તેમાં મૂળ શરૂ છંદ કરવા માંડેલા ત્યારથી
તે આજ સુધીનાં છંદ તેમાં છે એ ચોપડી ઘણા લોકો લઈ
ચુક્યા છે, એટલે હવે આ ચોપડી નવી નવા છંદો મૂકી ફર
હર આશો મહીને નવરાતરમાં મહાપ્રલયનાં છંદો તથા ઉત્પત્તિનાં
વેદાંતી અભેદનાં પોતાનાં સ્વરૂપને ઝોળખવાનાં તે વતુક હાલની
રૂઠી બધાને બોધના છંદ કરી આ ચોપડી જુદી નવી છપાવી
તે પ્રેમી ભકતોને ભલામણ લખી બંધર કરવા. હવે જે ધણીને
આઠ ભાગની અગાઉ છાંપેલા આઠ ભાગની ચોપડી લેવી હશે
તો ચોપડી ઉપર લખેલે કેકાણે મળશે ને આ નવી બનેલી
ચોપડી તેમાં છાંપેલા છંદો છે તેને છંદોને મધ્યગે જે લખાણ
લખ્યું હોય તે વાંચી તે પ્રમાણે વાંચશો.

હોહરે.

ભક્ત ભક્તોનો બાણવા,
 પ્રેમી પ્રેમે વાંચીને,
 વસ્તુ તો અમૂલ્ય હોય,
 હંસ મોતી ચારો ચરે,
 અંબાજીના છંદ કરી,
 દુઃખ સંસારનાં દૂર કરે,
 અનેક ઉપાધિ આવી પડે,
 સંકટ ભાંગે પલકમાં,
 છંદની ચોપડી આઠલાગની
 સાંભળી સૌ ખુશી થઈ,
 તે વાંચી સુખી થયા,
 આક્રીન રાખી ભજશે,
 તે છંદની જે ચોપડી,
 આવૃત્તી થઈ આઠમી,
 નવ દશ ભાગની ચોપડી,
 પ્રેમી લેશે પ્રેમથી,
 સાંઠ વરસ ગાતા થયા,
 એક નવરાતર પડયુ નથી,
 તે છંદની આ ચોપડી,
 હરઆઈ ભક્ત લે સર્વ,
 હોડી અંબા નામની,
 આક્રીન રાખી ભજશે,

હોહરે કીધો તૈયાર,
 લેશે તેનો સાર;
 પારખે ઝવેરી જે,
 સાર શાની લે;
 સમરૂં વારં વાર,
 આપે સુખ અપાર;
 છંદ કરી કરૂં સ્મરણ,
 માણ થઈ પ્રસન્ન;
 આવૃત્તિ આઠમી તે,
 ભક્તો સરવે લે;
 વેપારી બન્યાં તે,
 સુખ પામશે તે;
 તેમાં છે આઠ ભાગ,
 કરે સરવે માંગા માંગ;
 બીજી થઈ તૈયાર,
 બેશે તેનો સાર;
 અંબાજીની મહી,
 માણ પ્રસન્ન થઈ;
 છપાવી પાડી બહાર,
 ખુશી થઈ અપાર;
 પકડી બેસે જે,
 ઠહે અમીચંદ સુખ તે લે.

(૨૬૨)

શ્રી ૧।

હોહરે।

સમરે માતા શારદા, આઘગન અવીનાશ ॥
અનુભવથી આણુંદ મળે, કોટી કરમ થાયે નાશ ॥
મદગુરુ સાચા જો મળે, ઈષ્ટદેવ પુરે આશ ॥
છંદગાતા માણ તણા, પડયો પૂણું પ્રકાશ ॥
પહેલા છંદની ચોપડી, વાંચે મા પૂરે આશ ॥
તે ચોપડી આઠ ભાગની, પ્રેમી રાખે પાસ ॥
નવ દશ ભાગની ચોપડી, જુદી છપાવા આશ ॥
પ્રવેશ ઉત્પત્તિ અભેદના, અનુભવી કરી કહે દાસ ॥
બહાલા મારા ભક્ત સહુ, વસાવી રાખો પાસ ॥
પહેલાં વાંચ્યા પ્રસ્તાવના, અરજ કરી કહે દાસ ॥
હું તુંનો અગણે જુશે, માણ પુરશે આશ ॥
અમીચંદ અનેકનો, એકમાં થશે સમાસ ॥

કોઈપણ ગ્રહ નડતો હોય તો આ વાંચે શાંતિ થાય.

દોહરો.

રવિ સૂર્ય દેવ તમે, તેજ તણો નહિ પાર ॥
 શાંતી કરો સર્વને, જગતનના આધાર ॥
 સોમ ચંદ્ર આમ્રશમાં, શિતળ વાયુ વાય ॥
 શાંતિ માગે સર્વ જન, જગત સુખીયુ થાય ॥
 મંગલવાર મંગલ કરો, સમરે માનવી જન ॥
 તમ તાપ અતી ગણો, દુઃખી થાયે જગતન ॥
 બુધ બળ અતી ઘણું, સમરે સુખ થાય ॥
 નિમળ મન અતી ઘણું, વરણીક વર્ણ કહેવાય ॥
 ગુરુ દેવ છે ભેસ્પતી, જગતના કેવાય ॥
 શાંતિ કરો સર્વને, દુઃખીઆ સુખી થાય ॥
 ગુક ગુરુ હૈલના, અતી ઘણા બળવાન ॥
 સમરતા શાંતિ કરો, અરજ સાંભળી કાન ॥
 શનિ દેવ બળવાન છે, બાણે જગત સહુ ॥
 ખરી ખબર ક્યારે પડે, પનોતીમાં ભજતાં બેઠે ॥
 તેલ શિંદુર અતી ઘણું, હરમાન ચડાવે જઈ ॥
 પ્રસન્ન પનોતિ થઈને, સુખી કરે છે તઈ ॥
 રાહુ કેતુને ભજતા, દુઃખીઆ સુખી થાય ॥
 નમસ્કાર નવે ગ્રહે, લોગું સહુને પાય ॥
 નખ દુર્ગામા સર્વમાં, શક્તિ હમે હમ ॥
 હાથ બેડી અમીચંદ ભજે, આવી કરો સિદ્ધ અમ ॥

[અંબા મા તારું દર્શન હુલ્લ—એ રાહ.]

હું તારોને તું છે મારી, આઘશકિત કેમ ભૂલી ગયા ॥
હું ભૂલું મા તમે નહિ ભૂલો, મૂર્ખ જાણી મા લાવો દયા ॥
બાળગરની બાળ તમારી, અજબ માયાની છે કાંચી ॥
ભૂલવણીમાં ભૂલી જવાય, ગમ્મત ગાયનમાં જાય નાસો ॥
એક કહી અનેકમાં જીવ જાય, ભટકે મન પછી થાય હાંસી ॥
અર્થ દોષ નિવારણ કરી, મન આણુંદ થઇ ખેસે સુખ વાસી ॥
અનેક દેવના જોડ ચમત્કાર, તને મૂકી અમે લોભે ગયા ॥
હું ભૂલું મા તમે ન ભૂલો, મૂર્ખ જાણી મા લાવો દયા.—ચોક ૧

હુઃખ વખત તમે સહાય કરો, જેમ છોકરાં ઉછેરે માને બાપ ॥
પુખ્ત ઉમરે મતલબી, પછી બની ખેસે આપો આપ ॥
આગલા વખતનો વિચાર ભૂલ્યો, સુખ કરનારના ભૂલ્યો જાપ ॥
બધા સરખા દેવ જાણીને, વગર જાણે કાઢે તેનું માપ ॥
બધા એક કહી ભાવ જુદો છે, જ્ઞાની પુરૂષ તે સમજી રહ્યા ॥
હું ભૂલું મા તમે ન ભૂલો.—ચોક ૨

મતલબ વખત ધ્યાન ધરીને કહું, તારા વિના મારું કોઈ નહિ મા ॥
તું મારે ને તું જીવાડે, હવે નહિ ભટકુ જહીં તહીં જ્યાં ॥
હાવી નમ્રતી જોઇ ભગવતની, લાવી દયા કામ કરે તહીંયા ॥
અરૂપ બુદ્ધિ અજ્ઞાન અભણ, અનેક શોધીએ જહીં તહીં મા ॥
ભકિત ભગતને એક ટેકની, એક છોડી અનેકમાં ગયા ॥

હું ભૂલું મા તમે નહિ ભૂલો.—ચોક ૩

તરી ગયા જેને એક ઓળખી, એક નામનો રાખ્યો ટેક ॥
 ભોળવાઈ ભટકે ભજે અનેકને, અનેક જોતાં ગુમાવે એક ॥
 એક અનેકમાં વ્યાપી રહ્યો છે, ભૂલવણીમાં ભૂલે છેક ॥
 જ્યાં જોઈએ ત્યાં એનો એ છે, જોતાં જોશે તો નથી અનેક ॥
 અમીચંદ કહે આકીન રાજે, અંબામા પ્રસન્ન થાય ॥
 હું ભૂલું મા તમે ન ભૂલો, મૂર્ખ જાણી મા લાવો દયા.—ચોક ૪

કાયાફી બગીચો કુદરતી.

મેરે સતગુરુ બાગ બનાયા, જ્યાં પચરંગ કુલ સોહાયા ॥
 તન બાગ બને નવરંગી, મન માલિક ભમર સોરંગી ॥
 દસ દ્વાર ઉપર એક જોગી, જ્યાં જેઠે પરમ સંજોગી ॥
 પાંચે મુદ્રી લેહ લાગી, ધરે ધ્યાન ખીયુ રસભોગી ॥

મુલ.

આડ કુવા નવ આવરે લગી, શોલા શેશ ત્રાપની ચાર ॥
 બારા બેલ બલહુધ કેશે પાંચ, મોથખમ ચાર ॥
 પ્રીરે કાલચક્રની ત્યાં માયા ॥ અને હ્રદ પર જ્યાં અટકાયા ॥

મેરે સતગુરુ બાગ બનાયા.—ચોક ૫

મંછા માલખુ મતબાલી, સંગ નિસહીન રમતા માલી ॥
 ચાર તખત ભજે હરીઆલી, ચાર્યાસી કારી કર દાલી ॥
 સગકા એક ખીરજ ખાલી, થડ એક અન્નજય ગળી ॥

બુલ.

અલીલ વૃક્ષ તો એક હે, નિરંજન વાંકી ડાળ ॥
શાખા જીનોકી પ્રહ્લ હે, પ્રાતઃ સકળ સંસાર ॥
ઘનઘોર ખીરજકી છાયાં, શીતલ શંતન મનુ જાગ્યા ॥

મેરે સત્ગુરુ ખાગ બનાયા.—ચોક ૨

એ અંખંડ ખાગ અવિનાશી, ઋષિ હો ગયે સહસ્ર અશ્વાસી ॥
નવનાથ સિદ્ધ ચોર્યાસી, છ દર્શણ બટે બટે તપસી ॥
ત્રણ દેવ બશે હરકાસી, શ્રી કૃષ્ણ બળતે બંસી ॥

બુલ.

કળ લગ કથની મે કરે, કેતા ન આવે પાર ॥
અકલે રાજા હો ગયા, કા તેરા હુમારા ભાર ॥
આતો ભકત માલ ગુણ ગાયા, સત ગુરુને ચેલા ચેતાયા ॥

મેરે સત્ગુરુ ખાગ બનાયા.—ચોક ૩

વે રાત ખાગ મેને ગાયા, એકવીશ પ્રહ્લાંડ ચડાયા ॥
તેરા પાર જરા નહિ પાયા, હમ ચલા પડી રહી કાયા ॥
પાંચ પ્રાણેશે છાયા, ઈત નેમે શબ્દ કહ્ય અઘ્યા ॥

બુલ.

સત્ગુરુ રહે તન ખાગમે, અજબ બને દો નેન ॥
અંત કાળ પસ્તાઓગા, જબ છોડી બલે સુખ રેન ॥
ગુરુ વચને અમીચંદ્ર ગાયા, રાત દિવસ ભળુ મંમાયા ॥

મેરે મત ગુરુ ખાગ બનાયા.—ચોક ૪

(૨૬૭)

શ્રી ૧।

આજ મારી ૮૪ વરસની ઉંમર થઈ તેમાં ૬૦ વરસ એક આકીન રાખી હર વરસે સુરત અંબાજીમાં આશો મહીને ૪ દિવસ માણના છંદ ગાઈ ભક્તિ કરતો, તેમાં એક પણ નવરાતર પડ્યું નથી, તે ભક્તિના ભાવથી સંસારી કામ મહારાં સર્વે નિવિંધને થયાં, ને હજી મા પ્રતાપે સર્વે તરફથી સુખી આણુંદમાં જોઈ મારા ચંડીપાઠના છંદ તથા ભેદ અભેદ અને શક્તિના છંદ સાંભળી મહાત્મા જોગાનંદજી મહારાજ તથા શ્રી જનાદન વિરભદ્ર પાઠકજી જગીરદાર, શ્રી તારાશંકર જંતરી, શા. સુનીલાલ પઠાન તથા અંબાજીના પુજારી ભાઈએ વિચાર કરી અંબાજીમાં ને જોગાનંદજી મહારાજની કથામાં અને બાલાજીમાં માનપત્ર વિગેરે માણની પ્રસાદી આપી તે વખતે જે મેં ભાષણ કરેલું તે આ નિચે પ્રમાણે છે. વળી આ લખવાનું કારણ એ જે, જે માણસ આકીન રાખી એકલીન થઈ આ છંદો ગાશે તો તેને આ જ્ઞાન મળશે, તે ભલામણ કરવા મારો ધર્મ છે કે તે પણ જીવે પોતાના સ્વરૂપમાં મલી સદા આનંદ ધર જોશે.

એા મહારા બહાલા ભકતો, દેશજંતુ અને પરમપૂજ્ય જોગાનંદજી મહારાજને દંડવત પ્રણામ કરીને બે બેલ બોલું છું. મારી ઉંમર આજે વર્ષ ૮૪ ની થઈ, તેમાં સ્વપ્નમાં પણ આ માનપત્ર મળવાનું છે, એમ જાણતો ન હતો, ને મેં આ સાંઠ વર્ષ માણના નવરાતરમાં છંદ ગાયા, ને ભક્તિ કરી તેમાં નિગુણ, સ્વચ્છ અને આત્મજ્ઞાની ચંડીપાઠના છંદ સુવ્યક્તીમાં

કરી ગાયા, તેમાં એક પણ નવરાતર પડ્યું નથી તો તે પ્રતાપ મારી માણનો છે. જેમ રસોઇઓ રસોઇ બનાવે, તેલ મસાલો ખૂબ નાંખે પણ જ્યાંસુધી મીઠું પડે નહિ ત્યાંસુધી ફીકું લાગે, તેમ મીઠારૂપી માણની મહેરથી છાયા પડે નહિ ત્યાંસુધી વાણીમાં લોકોને પ્રેમ થાય નહિ, તેથી જ્યારે માણની મહેર બાનીથી છાયા પડે છે તેનો લોકોને પ્રેમ ઉત્પન્ન થાય છે.

વળી નવરાતર એક પડ્યું નથી, તેનું કારણ સંસારમાં તરેહ તરેહની ઉપાધિ આવી પડે છે, પણ માણની મહેરથી નિરવિઘ્નપણે તનમનથી સુખી રાખી એનું સ્મરણ કરાવે છે, તો આ માનપત્ર મારી અંબામાને છે. કારણ કે મારી બુદ્ધિમાં વધારો કરી કંઠપર આવી એના ગુણ ગવાડે છે, ને ગાઉ છું, તે મા પ્રતાપ છે, વળી ઘણી હલકી વર્ણો બાધા લઇ ગોત્રજ આગળ બકરાઓનો ભોગ આપતા હતા, તે વિષે માતાએ બુદ્ધિ આપવાથી ‘દુઃખહરણ’ નામની તથા ‘સાધુ સમાગમ’ની ચોપડી બહાર પાડી. ને એ ચોપડી વાંચવાથી ઘણાં સુધરી ગયાં ને હિંસા કરતાં બંધ થઈ ગયાં. એ પ્રતાપ માણની ભક્તિના છે, તેમાંથી જે લાભ મળ્યો એ માના પ્રતાપનો છે.

આ જોઇ જે કોઇ ભક્તિ આકીન રાખી દ્રઢ વિશ્વાસ રાખશે તેના કામ માણ સિદ્ધ કરશે. “બોલો અંબે માતકી જે.”

દોહરો.

ચો અંખા તું એક છે, માલિક આપો આપ,
 બ્રાંતીમાં ભૂલી ગયા, તેનો છે સંતાપ;
 હું તુંનો ઝઘડો ઘણો, સંસાર ઉપાધિ એ,
 મોઘાઈ મમંતા જે કરે, દુઃખ પામશે તે;
 સતગુરુ જે સાચા મળે, હોય દૃષ્ટદેવ પ્રસન્ન,
 ભાવ રાખી જે ભજશે, થશે અંટ દર્શન;
 ભક્તિથી મુક્તિ મળે, ભાંગે સંશય અંટ,
 મૂળ માલિક પાછો થશે, તૂટશે કમં તરત;
 માન અપમાન જતું રહે, ન દેખે ખીન્નું કંઈ,
 જ્યાંથી જે ઉત્પન્ન થયું, તે સમાય તહીંનું તહીં;
 પરાપકારને કારણે, મહાત્મા યોગાનંદ,
 ભાવ ભેદ ભગતનનો, આવી આપે દર્શન;
 મોઘાભાઈ પ્રમુખે છે, પરમાર્થ કરનાર,
 ઉત્તેજન આપે ભકતને, સેવો માણ દ્વાર;
 જગત જનુની અંખિકા, ભકતનો રાખે ટેક,
 ચુનીલાલ પહાણુ જે, જ્ઞાનીનો કરે વિવેક;
 ભક્તિમાં પ્રેમ અતિઘણો, સેવે શંકર દ્વાર,
 તદરૂપ થઈ સેવા કરે, બહાલો નહિં સંસાર;
 તારાશંકર પ્રેમી ઘણા, છંદ સાંભળી થાય આનંદ,
 મહાત્મા ભકત ભેળા કરી, માન અપાવવા મન;

ધન પુંભરી અંબા તણા, ચોથી પેલી ભેઉ,
 સંપ થકી સેવા કરે, નેહ હરખાય લકત સહુ;
 સંવત્ જોગણીસસે પંચ્યાસીએ, માગસર સુદ પાંચેમ,
 આણુંદ આંચો સવને, જયંતી ઉજવવા પ્રેમ;
 સર્વેમાં વ્યાપી રહ્યા, આત્મ શક્તિ એક,
 ભજતાં મળશે ભગવતિ, કહે અમીચાંદ રાખો ટેક.

ભજન રૂપી છંદ.

અજબ લીલા મા તમારીરે, અલખેલી અંબા, અજબ લીલા
 મા તમારી ॥ નહોતો ખેડો હાવું ધારીરે, અલખેલી અંબા
 અજબ લીલા મા તમારી ॥ મહાત્મા લકતોને તમે પ્રેરણારે
 કીધી, મોઘા લાઘ્યે પહેલ લીધી રે, અલખેલી અંબા.—ચોક ૧
 પુનરી ઓચ્છવભાઈનેરે મળ્યા, ખુશીથી વાત સ્વીકારીરે,
 અલખેલી અંબા.—ચોક ૨
 અનુભવીએ આણુંદ બતાવ્યો, હરખાયા માના પુનરીરે,
 અલખેલી અંબા.—ચોક ૩
 સાંઠ વર્ષ છંદ ગાતારે બાણી, જયંતિ ઓચ્છવ કીધો ભારીરે,
 અલખેલી અંબા.—ચોક ૪
 માનપત્ર લકત ધારીને આખ્યા, માની ખુબી ઘણી ન્યારીરે,
 અલખેલી અંબા.—ચોક ૫

લકત રાજ કરી આશિષ દીધા, માનના માલિક માણ મારીરે,
અલખેલી અંખા.-ચોક ૬

હું તો જાચક છું જાચવારે આવ્યો, માનનાં માલિક હોય દાતારીરે,
અલખેલી અંખા.-ચોક ૭

કંઠ ઉપર આવી બળબુદ્ધિ આપ્યા તો છંદ ગાયા લલકારીરે,
અલખેલી અંખા.-ચોક ૮

નિવિંધને તન મને સુખીરે રાખ્યા તો, લકિત કરી ચિત્ત ઠારીરે,
અલખેલી અંખા.-ચોક ૯

આરે માન મારી માતાને શોભે, હયાળુ છે દાતારીરે,
અલખેલી અંખા.-ચોક ૧૦

મતલબી મતલબ કરી રાજ થાએ, આપનારી છે ઉપકારીરે,
અલખેલી અંખા.-ચોક ૧૧

ઉપકાર મારી માનોરે મોટો, બુઝતાને એ લે છે તારીરે,
અલખેલી અંખા.-ચોક ૧૨

આપનાર લેનાર માણ અમીચંદ કહે છે, તુરીઆમાં સવે
ઝોકાઝારીરે, અલખેલી અંખા.-ચોક ૧૩

(જોગાનંદજી મહારાજની કથામાં માનપત્ર જોગાનંદ મહારાજે આપ્યું
તે વખતે જે હોહરો બોલેલા તે)

માન માનમાં સમાઈ રહે, આપનાર લેનાર, ઝોક,
બીજો તો જોતો નથી, કરનાર કોણ વિવેક;

મહાત્મા યોગાનંદજી, દેશીની પુરે આશ,
 જ્ઞાન આપે ઘટમાં, પ્રેમે બેસાડે પાસ;
 ભૂલાને ભોમિયા મંજે, મારગ આવે હાથે,
 મૂળ સ્વરૂપને ઓળખી, ઝટ કરે સંગાથ;
 સંસાર બાજી સ્વપ્ના તુલ્ય, તેનો છે આ ખેલ,
 તેના રમનાર તે રમે, અજ્ઞાનીને મન સહેલ;
 અલ્પમતિ હું માનવી, માણનો પ્રતાપ,
 પ્રેમ થકી જે ભજશે, થાય દર્શન આપો આપ;
 ધન છે મહાત્મા ભકતોને, પૃથ્વી બતાવી પ્રિત,
 મૂળ માલિકને મળવા, ભકિતની બતાવે રીત;
 નવધા ભકિત મૂળ છે, ધ્યાન ધરે ઘડ થાય,
 તું હુંમા સૌ મળી ગયું, બીજો નહિ દેખાય;
 આપનાર લેનાર એક છે, જ્ઞાતિએ ભૂલાય,
 ભગત ભગવત ઓળખે, એકરૂપ બની બાય;
 એ માયા છે માણની, સાંભળી ખુશી થાય,
 ચેત્યા ભકતો બાણીને, મનમા મા મલકાય;
 અમીચંદ કહે સર્વને, એક દેશના સાં,
 પ્રેમે માણ ભજશે, લાભ મળશે બહું;
 બાચક બેઠો બાચવા, તેને ન હોય માન,
 માન હોય દાતારને, કરે સૌતું કલ્યાણ.

“સંવત ૧૯૮૫ ના માગસર સુદ ૫ ને વાર સોમે,
માનપત્ર મળ્યું તે વખતે બોલેલા તે બોલોમાં.”

એ મારા દેશી બંધુ લકતો અને પરમ પૂજ્ય મહાત્મા
યોગાનંદજી, મહારાજ કે જેણે મને માગસર સુદ ૧ ને ગુરુવારને
દિવસે, પોતાની કથામાં આવનારાઓ અને લકત જનો વિગેરે
કેટલા એક બીજા પ્રહસ્ય લોકો વચ્ચે માનપત્ર આપી ઘણા
પ્રેમથી આશિર્વાદ આપ્યાં, તેવણ પોતે આજ આ સ્થાને પધારી
સર્વ લકતો પર દયા કરી દર્શનનો લાભ આપ્યો છે. એ મારું
પૂણું લાગ્ય છે. વળી આ પ્રમુખસ્થાન પર પધારેલાં, પૂણું
લકત કે એવણ પણુ અત્રે વિઠ્ઠલનાથજીના મંદિરમાં કે જ્યાં
દર સોમવારે લજ્જન ગવાય છે, એવણ પોતે પણુ એ મંડળમાં
એ પોતે મોઘાલાલ લજ્જનમાં આગેવાની લઈ પ્રેમથી લજ્જન
ગાય છે. એવણ પોતે જનાર્દન વિરભદ્ર પાઠકજી, પ્રમુખસ્થાન
પર પધારેલાં જેમ મને ઘણો આનંદ થયો છે, કે એવણને
મેં વિઠ્ઠલનાથજીમાં ઘણી વખત લજ્જન ગાતા જોયા છે. તે વખતે
તદરૂપ થઈ એકલીનત્તાથી લજ્જન કરે છે. હવે આ સર્વ લકત
મંડળીની, સલાની રજ્જ લઈ બોલું છું કે આ માનપત્ર મારી
અંબામાતી વિચારથી લકતોને પ્રેરણા કરી મને રાજી કરવા
અપાયે છે, ને પોતાના પુજારીઓને ઉલટ લેવડાવી બહુ પ્રેમથી
મારી ૮૪ વર્ષની ઉંમર જાણી તેમાં સાઠ વર્ષ પુરા માણમાં
નવરાતરમાં છંદ ગાતા થયા, તેમાં એક નવરાતર પડ્યું નથી,

એ જાણી, પુખ્તરીએ અને પાઠકણએ વિચાર કરો જયંતી જે કહે છે અગર જ્યુબેલી કહે, કેઈ મહાત્મવ કહે અથવા જે કહેવાતું હોય તે, હું કાંઈ જાણતો નથી, કારણ કે મેં કોઈ દહાડો કોઈ સભામાં કે ભાષણ કરવામાં આગેવાની લીધી નથી, તેથી, હું એ વાતમાં અભણ છું. તેથી મને ખબર નહિ. મને ખબર મારી અંખામાએ શુ કામ કર્યા, તેના ગુણ ગાવા, છંદ કરી માને ગાંડુધેલું જોલીને મનમાંથી ઉર્મિ ઉઠે ને એ બુદ્ધિ આપે તેમ છંદ કરી ગાઇ પ્રિતિ બાંધી, કારણ કે આ સંસાર ઉપાધીમાં ફસાઇ અને ભવોભવ ભોગવવાં પડે છે. ને જન્મ મરણના દુઃખથી મુક્ત થઈ આ અદ્ય આનંદ મૂકી આખંડ આનંદની ઇચ્છા રાખી છંદ ગાઉં છું તેથી મારા પર દયા લાવી પ્રસન્ન થઈ મને મૂળ સ્વરૂપને મળાય તે રસ્તો બતાવી સંશય ભાંગ્યા, તેમાં હું બહુ આનંદ પામેલો છું, વળી એ એ છંદ ગાવાથી મારા જે જે પુર્વના કર્મની છાયા કપાતી ગઈ તેમ તેમ માની છાયારૂપી પ્રકાશ પડવાથી પાપ ધોવાતાં ગયા તેમ તેમ પોતાના સ્વરૂપનું ભાન પડતું ગયું, તેમ તેમ આત્મજ્ઞાની વેદાંતમાંના સાર પર પ્રેમ ઉત્પન્ન થતો ગયો, ને જેમ જેમ અનુભવ થતો જાય છે, તેમ સમજાય છે કે આ ખરું છે ને આ ખોટું છે એટલે કયા અને આત્મા જુદા છે, તો જ્યાં સુધી કાયામાં જીવ રહેશે ત્યાં સુધી માયા છે, આપે જીવ છુટો પડશે, ને પોતાના આ ભવ પરભવના કર્મો ખેરવશે તો તરત પોતે બ્રહ્મ બની એક થશે.

(૩૦૫)

દોહરો.

અબંધ કહીએ આત્મા, એ માયાથી કેમ બંધાય ॥
જો બંધનમાં આવ્યો, તો જરૂર શિક્ષા થાય ॥
ધર ખાગે ધર ઉગરે, ને ધર રાખે ધર જાય ॥
એ સમસ્થા અનુભવ તાણી, ગુરુગમથી ઓળખાય ॥

આપણે બધા એક દેશનાં ને એક દેશી છીએ. એકમાંથી અનેક થયાં છીએ, અનેકનો એક થશે. સર્વે પંથના એક પરમેશ્વરને માને છે, કોઈ બે કહેતા નથી, તો તેને મળવા આ બધા પંથો એટલે માર્ગ જુદા જુદા થયા, તેનું કારણ કે જે મહાત્માઓ જે માર્ગે ગયા તે માર્ગે જેના હાથમાં આવે છે, તે માર્ગેથી જે ગયેલા તેની રહેણી જોઈ તે પ્રમાણે ચાલશે તો તે બધાએ પોતાનાં સ્વરૂપમાં ભળશે. વાસ્તે તેનો દાખલો કે આપણે કોઈને પુછશું કે આ કામનો કરનાર કોણ, તો કહેશે કે “હું.” કરાવનારને પુછશે તો કહેશે કે “હું.” એટલે બન્નેમાં હું ને હું જ રહ્યા. તેમ આ માનપત્ર આપનાર પોતે તેમ લેનાર પણ કહે કે હું પોતે, એટલે પોતેજ આપે છે ને પોતેજ લે છે. હું માનું કે મેં કયું, એમ કહે તે મિથ્યા છે. માટે આ આપણે બધાએ સર્વે એકરૂપ છીએ. કોઈ નાનું પણ નથી ને મોટું પણ નથી, હવે બે છંદ બોલીને હું બેસવાની રત્ન લઈશ.

બોલો અંબે માતકી જે.

નવ પ્રકારની લક્ષિત

દોહરો.

- અમરું માતા શારદા ગણપતિ લાગું પાય,
લખ ચોર્યાસી લમતા મનુષ્ય છેડેલો થાય. ૧
- કચ્છ રાજે મનમાં મોક્ષ પદને ચાહ્ય,
સંસાર દુઃખનો દરિયો ગુરુ મળે સુખ થાય. ૨
- કરી કટપના મોક્ષની શોધી ગુરુ ઘર જાય,
ગુરુ કરી જ્ઞાન મેળવી ગુરુને લાગે પાય. ૩
- કયો માર્ગ લક્ષિત તણે ભેદ લાગે ઘડ થાય,
નવધા લક્ષિત મૂળ છે સાંભળ કહું તે હ્યાંય. ૪
- ભેદ વિના લક્ષિત કરે આણુજાણે અથડાય,
જુઓ લક્ષતની લક્ષિત મોક્ષ પદને પાય. ૫
- પહેલી લક્ષિત પરિક્ષતની શ્રવણ લક્ષિત કહેવાય,
અમાડ સાત દિવસના સાંભળી મોક્ષે જાય. ૬
- પાપાણુ જેવી પ્રતિમા થઈ બેડાતા લ્યાંય,
ત્રીજી રાખીને સાંભળ્યું તો મોક્ષ પદને પાય. ૭
- બીજી લક્ષિત નારદ તણી, કીર્તન નિશત્રીન થાય,
પલક એક ચુકે નહિ, નિશત્રીન કીર્તન ગવાય. ૮
- ત્રીજી લક્ષિત પ્રહ્લાદની સ્મરણ એ કહેવાય,
સ્મરણ લક્ષિત મૂળ છે પ્રગટ્યા થંભની માંહ. ૯
- ચૈત્રા લક્ષિત ગુરુ તણી ચોથી તે કહેવાય,
ગોવિંદ મળ્યા ગુરુ થકી ગુરુ અધિક કહેવાય. ૧૦

સેવા લકિત સખરીની લાગે ગુરુને પાય,
 તપ જપ કરે ઘણું અધિક ગુરુ કહેવાય. ૧૧
 અરચન લકિત પાંચમી ને કરી અંબરીષ રાય,
 પુંબરે સોળ ભાતની થાળ ભરી નીત્ય થાય. ૧૨
 વંદન સેવા લકિત છઠ્ઠી કહીએ જે,
 એ લકિત ગરૂડની શૂરવીર કહીએ તે. ૧૩
 દાસ લકિત હરમાનની રામ રટણ નિત થાય,
 આ લકિત છે સાતમી હરીજન કહેવાય. ૧૪
 સખા લકિત આઠમી અરબુનની કહેવાય,
 નવમી આત્મ જ્ઞાન છે, એક બ્રહ્મ ઓળખાય. ૧૫
 સંશય તણ સમરણ કરે, એકરૂપ બન જાય,
 લકિત નવ પ્રકારની, આ પ્રમાણે થાય. ૧૬
 ચંચળ ચિત્ત ચળે નહિ, તરત અલેખ ઓળખાય,
 લકિત કરવી ભાવથી એકરૂપ બન જાય. ૧૭
 ગુરુ ગોવિંદ હોનો મીલે, કીનકું લાગું પાય,
 બલિહારી ગુરુ દેવકી જીને ગોવિંદ બતાય. ૧૮
 સત્ગુરુ શબ્દ સાંભળી રાખવા ઘટની માંદ્ય,
 રાત દિન રટણ કરે મોક્ષ પદને પાય ૧૯
 આ લકિતની રીત છે આવી લકિત થાય,
 જન્મ મરણ જોતા રજે, કહે અમીચંદ્ર ભજે અંબાય. ૨૦

દોહરો.

(આંઠ વરતુ પોતાની મેળે શીખવાની છે.)

નાક પાધ ને પારખું, નાડી ને વળી ન્યાય ॥

તરવું તરેકરવું ને તનતરવું એ આઠે આપ કળા ॥

અર્થ :— નાક વતી ખુશબો પારખવી; પાધડી ખાંધવી; હરેક વસ્તુની પરિક્ષા કરવી; નાડ ભેદ રાગ પારખવો; ઇન્સાફ કરવો; તરતાં શીખવું; તરેકરવી એટલે ચોરી કરવી ને તનતરવું એટલે સંસાર માંડવો, એ આઠે વસ્તુ પોતાની મેળે તકથી શીખવાની છે. તેમજ પરમેશ્વરને આગ્રખવું એ પણ પોતાની સુરતાથીજ છે.

(૩૦૯)

દોહરો.

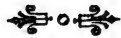
વિનંતી કરી કહું ભક્તને, છંદ વાંચે જ્ઞાન થાય,
પ્રેમે કરી છપાવીયા, કે માના ગુણ ગવાય;
શબ્દો કાનો માત્રમાં, અજ્ઞાણમાં ભૂલ થાય,
શુદ્ધિપત્રમાં જોઈને, શુદ્ધ કરી સૌ ગાય;
ભક્ત જણને જાણવા, છે શુદ્ધિપત્ર આ માંય,
તસ્તી લઈને વાંચેથી, શુદ્ધ છંદ કહેવાય;
ઉત્તમ કુળમાં અવતર્યા, જૈન ધર્મને મહી,
સુરત આમલીરાનમાં, જનમ થયો તો તહી;
સંવત્ યોગણીસસે એકમાં, આસો વદ પડવો ગુરવાર.
શુભ નક્ષત્ર અશ્વિની, મેષ રાશી નીરધાર:
સંવત્ યોગણીસસે છયાસીમાં, માગસર સુદ સાતેમ ગુરવાર,
નવ દશ ભાગની ચોપડી, છપાવી પાડી બહાર;
વાંચે ગુચવણી ભાંગશે, જ્ઞાની બતાવે સાર,
સંશય જેના ભાંગશે, ભવજળ ઉતરે પાર;
છંદ છે અનુભવના, વાંચે ભવદુઃખ જાય,
એ છંદે આનંદ થયો, અમીચંદ કહે ભજ્યા અંબાય.

(૩૧૦)

કળિયુગ વિષનો છંદ.

સાખી.

આયા કળિયુગ પુર, ઉંચકુ નીચ ઠેરાવે,
મૂખંકુ દે માન, પંડીતકુ દૂર બેઠાવે;
ગમ બુદ્ધિ ઉંચકી, નીચમે માન વધાવે,
પુન ગયું પાતાળ, પાપ સળકે મન ભાવે;
સત શબ્દકુ છોડ, ને બુઠા ગાના ગાવે,
ઉલટ ભેદકી ખાત, કવિશ્વર કયા બતાવે.

(આ કળિયુગમાં વસ્તુમાંથી તત્ત્વ ગયું તે વિષનો છંદ.)

[અંબા મા તારું દર્શન હુલ્લભ—એ રાહ.]

સત હીન તો દુનિયા હો ગમ, ઈંદ્રહીન હો ગયે પાણી,
વેદહીન તો બ્રાહ્મણ હો ગયે, એ કળિયુગની નિશાની;
સાધુ સંત હુવે ભજન હીન, બીજ હીન હો ગઈ ધરતી,
દ્રવ્ય હીન સાહુકાર હો ગયે, ફલ હીન હુઈ વનસ્પતિ;

(૩૧૧)

રજક હીન વેપાર હો ગયે, નગ્રહીન હો ગયે વસ્ત્રી,
 દૂધ હીન તો ઘેનુ હો ગઈ, પતિવૃતાકા મરે પતિ;
 ધર્મ હીન તો જૈન હો ગયે, કાચરૂપતિ હો ગયે જતિ,
 ભેદ હીન તો પંડિત હો ગયે, ગુપ્ત હો ગયે સરસ્વતિ;
 પુત્ર હીન તો રાજા હો ગયે, જ્ઞાન હીન હુવે પુરાણી,
 વેદ હીન તો બ્રાહ્મણ હો ગયે.—ચોક ૧

ખડગ હીન રજપુત હો ગયે, ઈમાન હીન હુવે દરવેશી,
 મુસલમાન બ્યાજકુ ખાવે, દેખ ડગે કોઠ પરદેશી;
 મુરઝાદ હીન તો સમુદ્ર હો ગયે, વૃત્ત હીન હુઈ ઓઝાદશી,
 રાગ હીન તો ગાંધર્વ હો ગયે, નાદ હીન હો ગઈ બંગ્લી;
 ગંગાજીકા જળ સંકટા, તિથ્ત હીન હો ગઈ કાશી,
 મુગંધ હીન કસ્તુરી હો ગઈ, પટરાણી હો ગઈ દાસી;
 સ્વરૂપ હીન તો વેશ્યા હો ગઈ, ખાને ન મીલે અન્ન પાણી,
 વેદ હીન તો બ્રાહ્મણ હો ગયે.—ચોક ૨

મૂર્તિ હીન તો મંદિર હો ગયે, ક્રિયા હીન હુવે સંસારી,
 મંત્ર હીન મંત્રાગ્રી હો ગયે, અટદર્શન ળીગડે સારી;
 કવિત હીન કવિશ્વર હો ગયે, ભૂલ ગયે શુદ્ધ વિચારે,
 ગુરતા હીન તો શાસ્ત્ર હો ગયે, અર્થ હીન હુવે કવિશ્વરે;

(૩૧૨)

શૂરા હીન તો શસ્ત્ર હો ગયે, યાત્ર હીન હુધ તરવારે,
હીન વસ્તુ કવિશ્વર શોધી, ખખર આપી એ સંસારે;
અસ્તોકી ખાણુ છુપ ગઈ, કમ અસ્તનકી આન બની,
વેદ હીન તો પ્રાદ્ધાણુ હો ગયે.—ચોક્ક ૩

જેર હીન તો જ્ઞેધ્યા હો ગયે, ગાંડુ હો ગયે શિર જ્ઞેરે,
મરદ તો નપુંસક હો ગયે, જ્ઞાની કેરે કોઈ કવિશ્વરે;
સગપણુ હીન સૌ સગા હો ગયે, કુટુંબ કલેશ સૌ ઘરે ઘરે,
અવર વાણી કજિયુગની આપી, જ્ઞેઈ રહે સખ સંસારે;
સત આત્મી સંસારમાં રહેજે, આપ્યા બોધ લેજે માની,
વેદ હીન તો પ્રાદ્ધાણુ હો ગયે.—ચોક્ક ૪

છંદ ૧૬૫ મો.

[અંખામા તારૂં દર્શન દુર્લભ—એ રાહ.]

હુશે ઝવેરી કોઈ એક વીરલા, પ્રેમરસનો સ્વાદ ચાખશે તે ॥
અમર રસના કોઈ એક ભોગી, બેઠા ખુણાથી માંગશે તે ॥
સર્વે લકતો લકિત કરે છે, મુખવાણી પર પડશે છાપ ॥
એક તાર અનુભવી મેળવે, તર્કુષ્ઠ થઈ જાય આપો આપ ॥
ગગન મંડળપર ધૂન ચલાવી, કોઈ વીરલા જેરવી લે તાપ ॥
સહેજ સમાધિ વાણી વિવેકે, મૂળ માલિકનો જપતા જપ ॥
પ્રેમ લકતોની અનુભવી વાણી, તેના શબ્દોથી જાગશે તે ॥

અમર રસના કોઈ એક ભોગી.—ચોક ૧

રસોઈ બનાવે બુકિતથી, તેમાં તેલ મસાલો નાખે અપાર ॥
લુણ વિના લાગે સર્વે શીકું, આ દ્રષ્ટાંત પર કરો વિચાર ॥
પ્રસન્ન થઈ પડે માની છાયા, લુણ રૂપી તેમાં સ્વાદ અપાર ॥
આવી કંઠપર સાદ્ય કરે, પડે વાણી મધૂરી મોહ્ય સંસાર ॥
ધણી વાંસળી વાગે વાંસની, કૃષ્ણ વાંસળી વાગશે તે ॥

અમર રસના કોઈ એક ભોગી.—ચોક ૨

એ વાંસળી વાગે મધુવન, સુણી ગોપીકા થાય પ્રસન્ન ॥
ઘર કામ છોડી, દોડી ગોપિકા, વાંસળી વગાડે રાધે ક્રીશન ॥

(૩૧૪) .

લાગી લાહ નહિ ઉઠ્યા જનકરાય, એવું કથામાં ચોટયુ મન ॥
લક્ષ્મિ કરો તો એવા લાવથી, ઝટ માણ થશે પ્રસન્ન ॥
લક્ષ્મિનું કળ મળશે લક્ષ્મીને, નહિ સપાડું રાખે તે ॥
અમર રસના કોઈ એક ભોગી.—ચોક ૩

વિનંતી કરી ગુણ ગાઓ માણના, તેટલી ઘડી ચિત્ત રાખો સ્થિર ॥
થાયું થાશે ભવ દુઃખ જશે, કોઈ વીરલા સમજે ગંભીર ॥
પ્રેમ રસ ખ્યાલા પીધા પ્રેમથી, શુદ્ધ મન થયું નિર્મળ નીર ॥
સાહ્ય કરે મા સદા લક્ષ્મીને, આક્રમે આવી આપે ધીર ॥
અમીચંદ કહે ધાયું કરે મા, મુખમાંથી જે ભાખશે તે ॥
અમર રસના કોઈ એક ભોગી.—ચોક ૪

લજનરૂપી છંદ ૧૬૬ મો.

[એક દહાડો ભરવો છે હમારે, તેની પ્રીતર મા તારેરે—એ રાહ.]

શું જુઓ ઝટ આવો માણ, હિંગળાજ માત તું મારીરે ॥
નોધારાની તું આધારે, ખુડતાને લો તારીરે ॥
શું જુઓ ઝટ આવો માણ, હિંગળાજ માત તું મારીરે ॥
જો કોઈ ભૂલ હોય હમારી, ક્ષમા કરો દિલધારીરે ॥
ઘાસ જાણી દીન વચન સુણીને, અરજ લો સ્વિકારીરે ॥

શું જુઓ ઝટ આવો માણ.—ચોક ૧

(૩૧૫)

સંસારમાં તો સરસો થઇને, ફરતો થઇ અહંકારીરે ॥

કામ ક્રોધમાં જીંદગી કાઢી, ડુબતી દુનિયા સારીરે ॥

શું જુઓ ઝટ આવો માણ.—ચોક ૨

એ માયાની જાળ તમારી, તેમાં ભૂલે પ્રહારીરે ॥

હાથ ઝાઢી મા હિંગળાજ તારો, સંસાર છે દુઃખકારીરે ॥

શું જુઓ ઝટ આવો માણ.—ચોક ૩

અજીત માયા એ છે તમારી, લલા ભૂલે દુધાધારીરે ॥

એ માયાથી કોણ બચાવે, માની છે હુકત્યારીરે ॥

શું જુઓ ઝટ આવે માણ.—ચોક ૪

અંબા કાળી હિંગળાજ મા તું એક રૂપ અધિકારીરે ॥

અમીચંદ્ર કરે છંદ માણના, ગાયધરમદાશ લલકારીરે ॥

શું જુઓ ઝટ આવો માણ.—ચોક ૫

છંદ ૧૬૭ મો.

[પ્રથમ નમું ગણપતિ—એ રાહ.]

લલે પધારો મારા દેશી બંધુ, પ્રેમે પીઓ પ્રેમ રસ ॥

લાગે સ્વાદ તો પીને મસ ॥

અરજ અમર રસ પીધો ગોપીએ, વ્યાપ્યો અંગોઅંગ ॥

રમ્યા રાસ પ્રેમે કૃષ્ણ ઉમંગ ॥

એરે રસ મીરાંબાઇએ પીધો, છોડ્યો રાણાનો સંગ ॥

લાગ્યું એને કૃષ્ણ સાથે લગન ॥

(૩૧૬)

પ્રેમ ખ્યાલો પીધો ચઢી ખુમારી, લાગ્યો લજનનો ચડશ ॥
લાગે સ્વાદ તો પીજો મસ.—ચોક ૧

ચોરે રસ નારદજીને સોઈએ, કીર્તન લક્ષિત કહેવાય ॥
અહોનિશ રટણ કૃષ્ણનું થાય ॥
વલ્લભ ધોળા ભક્ત માજીના, શ્રીજી મંદીરમાં જાય ॥
દીકા નહિ માજી નમ્યા નહિ ત્યાંય ॥
ઉપવાસ કરી માનું ધ્યાન ધયું, પહેરી શ્રીજીએ નથ સરસ ॥
લાગે સ્વાદ તો પીજો મસ.—ચોક ૨

આ અમૂલ્ય રસ જેણે પીધો પ્રેમનો, તેતો તરી ગયા પાર ॥
પલકમાં છોડી ગયા સંસાર ॥
ભક્તિ કરતાં ભે જશે જમનો, મળશે માલિકનો દ્વાર ॥
સર્વાંગે શક્તિનો આધાર ॥
પ્રેમ ભક્તિ કરી સુરઠ વૈસ્યે, ભાગી તેની તરસ ॥
લાગે સ્વાદ તો પીજો મસ.—ચોક ૩

ભર કોટોરા પ્રેમરસ ખ્યાલા, માજી નામના લઈ ॥
પીએ પાય છંદ અમીચંદ કહી ॥
છંદ સાંભળી આનંદ થાયે, જાએ દુઃખ પલકને મહીં ॥
થાયે સુખ માનજો સાચું સહી ॥
રામુભાઈ કરે ભક્તિ ભાવથી, ઢોલક બજાવે સરસ ॥
લાગે સ્વાદ તો પીજો મસ.—ચોક ૪

છંદ ૧૬૮ મો.

[અંખામા તારૂં દર્શન દુર્લભ—એ રાહ.]

સંસારી જીવ સર્વે ભક્ત છે, મતલબ વખત કરે ભક્તિ સહુ ॥
 ઇશ્વર ભક્તિ કરે કોઈ એક વીરલા, બગલા ભક્ત સંસારી બહુ ॥
 ઇશ્વર ભક્તિના ભેદને જાણે, ગુરુવિના નહિ મળશે જ્ઞાન ॥
 ગુરુ જ્ઞાની અનુભવી જોઈને, સર્વ શાસ્ત્રનો હોય જે જાણ ॥
 ગુરુ ઉપદેશ લઈ જ્ઞાન મેળવવું, ભક્તિના માર્ગમાં રાખવું ધ્યાન ॥
 કયાંથી આવ્યા ને કયાં જવું છે, વાકેફ થઈ તેનું કરવું પીછાણ ॥
 એ જાણવું ધણું કઠણું, ખુલે અંતર પરદો જણાય સહુ ॥

ઇશ્વર ભક્તિ કરે કોઈ એક વીરલા.—ચોક ૧

એક ગુરુ ને એક ઇષ્ટદેવ, એક ટેક રાખી રહેશે જે ॥
 સદા આનંદ ઘર સહેજમાં જોશે, પોતે પોતામાં ભળશે તે ॥
 ભક્ત ભક્તિ જોઈ ભોળવાશે, ભૂલવાણીમાં રહેશે તે ॥
 ભવસાગરમાં રહેશે ફસાઈ, અનંત ભવ દુઃખ સહેશે તે ॥
 ભક્તિ વખતે ભોગને ત્યાગી, નિવિંકાર થઈ રહેવું સહુ ॥

ઇશ્વર ભક્તિ કરે કોઈ એક વીરલા.—ચોક ૨

જગત જીવો સર્વે ભક્ત થઈ, મતલબ વખત બને સહુએ દાસ ॥
 ભક્ત બની કરે ભક્તિ પ્રેમથી, રાત દહાડો જઈ ખેસે પાસ ॥
 એવી ભક્તિ નહિ કરે પ્રભુની, ત્યાંથી કરે જીવ નાસા નાસ ॥
 માળા ફેરવતા મન દોડાવે, પૃથ્વીથી જીવ જાય આકાશ ॥
 ભક્ત બની સહુ ભક્તિ કરે છે, ભક્તિ ભક્તિના ભાવ છે બહુ ॥

ઇશ્વર ભક્તિ કરે કોઈ એક વીરલા.—ચોક ૩

(૩૧૮)

આ જગતના સર્વે પ્રાણી લકત બાણી ભરોસે રહે ॥
રાખી ભરોસો લકિત બેઢને, તેના વચન માનીને લે ॥
ખરા ભગતતે ખરું બતાવે, સદા આનંદ ધર બાંધે તે ॥
ભગત મતલબી નહી કીનારે, ખગ મચ્છ તાકીને રહે ॥
અમીચંદ કહે લકિતનું કૃણ, ભાવ પ્રમાણે મળે તે બેઢ ॥
ધર્મર લકિત કરે કોઇ એક વીરલા.—ચોક ૪

છંદ ૧૬૯ મો.

[રાહ ઉપરનો.]

લકિત કરી છંદ ગાઈ ધરો ધ્યાન, એક તારથી બેસી રહો ॥
માંગ્યું મળશે ભવ દુઃખ ટળશે, રાખી ભરોસો માને કહો ॥
જીઓ જનક રાજને ઘેર, સુકદેવજી કેવા ઉભા સ્થિર ॥
ગુરુ કરીને જ્ઞાન લીધું, ઉપવાસ કરી ઉભા રાખી ધીર ॥
ધીરજનાં કૃણ આખ્યાં જનકે, થયાં જ્ઞાની ગુણ ગંભીર ॥
આત્મજ્ઞાનનો ઓધ આપ્યો, શુદ્ધ મન થયું નિર્મળ નીર ॥
કરી કસોટી જનક રાયે, સંસાર વહેવારનો ઉતાર્યો મોહ ॥
માંગ્યું મળશે ભવ દુઃખ ટળશે.—ચોક ૧

જીઓ જનકરાય બેઠા કથામાં, કે'વું કથામાં લાગ્યું મન ॥
લાગી લાહ્ય મહેલ સળગ્યો બાણ્યો, બળતા પોતાના ત્યાં ફરજન ॥
આવી ગભરાઇ દીવાન બોલ્યો, ઉઠો રાજ ખુબ લાગી અગન ॥
રાખી ધીરજ બોલે જનકરાય, હું તો માફ ખુબવું તન ॥

(૩૧૯)

મારી તારી દાઢી બળે તો, પહેલી કોની ચોલવે તે કહો ॥

માગ્યું મળશે ભવ દુઃખ ટળશે.—ચોક ૨

બેઠા કથામાં ભગત સાધુ સંગ, લાહ્ય લાગી કે દોડ્યા તહીં ॥

પોત પોતાનો સામાન બચાવવા, લાગી લાહ્ય ત્યાં ઉભા જઈ ॥

એતો કારમી માયા રચેલી, પારખું જોયું આગ હોલવાઈ ગઈ ॥

કરી પરિક્ષા મહાત્મા યોદ્યા, ખરા ભગત તમે વીઢેહી અહીં ॥

ભક્તિ કરો આવા પ્રેમથી, જન્મ મરણ મરણનો જાશે ભો ॥

માગ્યું મળશે ભવ દુઃખ ટળશે.—ચોક ૩

આપણે સર્વે ભેળા થયા, કરી ભક્તિ છંદ ગાઈ ધરવા ધ્યાન ॥

એ વખત નહિ કરવી ઉપાધિ, વસન પાણી નહિ કરવું તોડન ॥

ઘર ઘણી તો ભાવ ભગતનો, જેઠ તરત તેને આપે માન ॥

ભક્તિ કરનારને ભોગ ન લેવો, છંદ ગાતા નહિ તોડવું તાન ॥

અમીચંદ કહે જુઓ ભક્તિ, એવું રિથર મન રાખી રહો ॥

માગ્યું મળશે ભવ દુઃખ ટળશે.—ચોક ૪

ભજનરૂપી છંદ ૧૭૦ મો.

[ગુરુ મારા સાચારે, અંખા મા થયા પ્રસન્ન—એ રાહ.]

ભકત જન આવોરે. લોની લાભ ભક્તિ કરી ॥

લલચાઈ નહિ જાશેરે, આવશે કપ ચાના ભરી ॥

સુલ.

માને તેને છે શિખામણ, બુદ્ધિવનાનું કામ ॥

વગર પૈસે કરો ખરીદી, જ્ઞાની આપે છે જ્ઞાન ॥

(૩૨૦)

સમજી સમજી લેશેરે, ભજનમાં ચિત્ત ધરી ॥
લલચાઇ નહિ જાશેરે.—ચોક ૧

અલ.

સંસારી જીવ સર્વે આપણે, માયામાં ગુલતાન ॥
અસુરી દેવ જે માયા છે, તેનું જ્ઞાનીને છે ભાન ॥
સમો જોઈ વરતેરે, સંશય નહિ રાખે જરી ॥
લલચાઇ નહિ જાશેરે.—ચોક ૨

અલ.

દેવ માયા છે લકિત રાણી, મુકિતની દાતાર ॥
સાધુ સંત જંગલમાં જાએ, જપ કરે એક પાય ॥
મૂઠી અન્ન પાણીરે, જેસે એક ચિત્ત ધરી ॥
લલચાઇ નહિ જાશેરે.—ચોક ૩

અલ.

ભોગી તો ભોગ લઇને આવે, સારા ખાય મિષ્ટાન્ન ॥
નચિંત થઇ રાતે જેસે, ધરવા માજીનું ધ્યાન ॥
તો એ જીવ ભટકેરે, જરા ન રહે ચિત્ત ઠરી ॥
લલચાઇ નહિ જાશેરે.—ચોક ૪

અલ.

ચાહ પીને સૌ રાજ થાય છે, માજી જાણે સૌ ॥
ચાહ પી રાજ નહિ થાત તો, માજી આપત ખહુ ॥
અમીચંદ કહે છે રે, ભરોસે જાય વહાણુ તરી ॥
લલચાઇ નહિ જાશેરે.—ચોક ૫

કઈ અવસ્થામાં ભકિત કરવી તે વિશેનો છંદ ૧૭૧ મો.

[અંબા મા તારૂં દર્શન દુર્લભ—એ રાહ.]

ભગવત ભકિત નથી કોઈની, કરે તેના તે આપની થાય ॥
 બાળક બુદ્ધા કરે ભકિત, બુવાનીમાં છે ખરી મઝાય ॥
 બાળપણમાં બાળક બુદ્ધિ, નહિ સંસારની બાણે રીત ॥
 રમત ગમતમાં દહાડો કાઢે, નહિ કશાપર ચોંટે ચિત્ત ॥
 ભણે ગણે ઉદ્યમમાં લાગે, સંસાર વહેવારની લાગે પ્રિત ॥
 મોજ મઝા મમતામાં ભૂલ્યો, ખચે વિરલા ઇન્દ્રિય છૂત ॥
 ઘડપણમાં બળ બુદ્ધિ હિલુ થાય, ઘટે લોહી થાય છરણ કાય ॥
 બાળક બુદ્ધા કરે ભકિત.—ચોક ૧

નહિ સાધન નહિ ક્રિયા થાયે, તિરથ વ્રત નહિ થાયે શરીર ॥
 અનેક ઉપાધી રોગ શરીરના, ઘડપણના આવી લાગે તીર ॥
 ઘડપણનું દુઃખ ધરડા બાણે, પ્રભુ ભજવા મન નહિ રહે સ્થિર ॥
 દુઃખ પડે ત્યારે ઓ મા કહે છે, સહાય કરે મા ગુણ ગંભીર ॥
 પડ્યો પથારી દુઃખમાં દુખ્યો, સુખી થવા માના ગુણ ગાય ॥
 બાળક બુદ્ધા કરે ભકિત.—ચોક ૨

ઘડપણ બાળપણ ભકિત કરે, પણ બુવાનીનું છે ખરૂં સાધન ॥
 જપ તપ બ્રાત્રી તિરથ થાયે, જોગી જોગ સાધે જઈ વન ॥
 તપ તડકો સેવી શરીરપર, વાળી ખેસે પશ્ચાત્તન ॥
 સુરતા સાધી છોડી ઉપાધી, તદ્વચ થઈ જઈ કરે ભજન ॥

(૩૨૨)

જુવાનીમાં જે કામ થાય છે, ખરે વખત સાચો સચવાય ॥
બાળક બુદ્ધા કરે લકિત.—ચોક ૩

અનંત લવ જાંતીમાં ભૂલી, લવસાગરમાં ડુબી રહ્યા ॥
અદ્ય સુખ ને દુઃખનો દરીઓ, અંત વખત પસ્તાવા થયા ॥
સમજ સમજ છેડી ઉપાધી, સદ્ગુરુને શરણે જઈ રહ્યા ॥
જન્મ મરણની છૂટી આપદા, મૂળ સ્વરૂપમાં લળી ગયા ॥
અમીચંદ કહે ખરી મજ પડી, જુવાનીમાં લજ્યા અંબા માય ॥
બાળક બુદ્ધા કરે લકિત.—ચોક ૪

આપણા વતનીને માન વિશેનો છંદ ૧૭૨ એ.

[પ્રથમ નમું ગણપતિ—એ રાહ.]

આવો એસો છંદો એક વતનના, જરાતો સો વિશ્રામ ॥
ચોર્યાસી લાખ કર્યા ન જડયો ધામ ॥
વિચાર કરી સગુરુ શોધીને, જાણવી જીવની જાત ॥
ભૂલવણીમાં જાય છે દિનને રાત ॥
એરે માયારી કોણ છેડાવે, માલિક અંબા માત ॥
કરે સ્મરણ સાંભળી વાત ॥
છંદ ગાર્દ નામ આદીને એસો, શોધી માજીનો ધામ ॥
ચોર્યાસી લાખ કર્યા ન જડયો ધામ.—ચોક ૧

એરે જનુની જગતની માતા, સઘળે વ્યાપી રહી ॥
 શક્તિ વિના નથો સુનો ઠામ કંઈ ॥
 સ્વર્ગ મૃત્યુ પાતાળના જીવો, શક્તિ વડે રહે સહી ॥
 જીઓ નવખંડમાં વ્યાપી રહી ॥
 મગજ શક્તિ બળ હસે જેનામાં, શોધશે મૂળ મુકામ ॥
 ચાર્યાસી લાખ કર્યા ન જડ્યો ધામ.—ચોક ૨

પૂર્વ પુન્ય જ્યારે ઉદય થાય છે, મુકાય કામ ને ક્રોધ ॥
 મળે સગુરુ બતાવે યોગ ॥
 માયા માણની સઘળે ફેલાઈ, સાંભળી કરી લો નોંધ ॥
 ઈષ્ટદેવ આંખા ગુરુ કરી શોધ ॥
 પોતે ગુરુ ને પોતે ચેલા, સઘળે ઠામો ઠામ ॥
 ચાર્યાસી લાખ કર્યા ન જડ્યો ધામ.—ચોક ૩

આત્મ શક્તિ બળ બુદ્ધિ રૂપે, માણ વસે ઘર ઘર ॥
 પવન દોરીએ બાંધી જગત ॥
 ભક્તિ કરી ધ્યાન ધરો માણુ, મુક્તિ મળશે અર ॥
 ભરીસો રાખો કામ ધાય તરત ॥
 અમીચંદ કહે માણ નામથી, સર્વ સિદ્ધ થાય કામ ॥
 ચાર્યાસી લાખ કર્યા ન જડ્યો ધામ.—ચોક ૪

(૩૨૪)

અજ્ઞાની અનેક ગુરુ કરે તે વિશેનો છંદ ૧૭૩ મો.

(સહ ઉપરનો.)

આવો ગાવો છંદ લક્ષ્મી માણના, જરાતો લો વિશ્વામ ॥

ઘણદેવ ગુરુ કરવા એક ॥

એક નામે કામ થયા સર્વના, ભુજો શાસ્ત્રને મહી ॥

જલું નહિ લલચાઇ ખીજે કાંઇ ॥

નવધા લકિતના લેદને જાણો મૂખ લમે જહી તહી ॥

મૂખને શરમ લાગે નહી ॥

ફરતો સાંઠ ફટકેલ માણસ, તેને નથી વિવેક ॥

ઘણદેવ ગુરુ કરવા એક.—ચોક ૧

એક પત્નિ એક બાણુ રામનું, રાવણુ રોડ્યો સહી ॥

એકથી ગુણકા સ્વર્ગે ગઈ ॥

એક ટેક રાખી ગુરુ સંગ રહે, લટકે નહિ જહી તહી ॥

પ્રસન્ન થઈ મંત્ર બતાવે કંઈ ॥

મંત્ર શીખે નહિ પાર પડ્યો, એની વિધીમાં વિવેક ॥

ઘણદેવ ગુરુ કરવા એક.—ચોક ૨

સાધન ક્રિયા ઘણી કઠણ છે, કંઠાળી ખેસવું નહિ ॥

લકિત તો શૂરાને કરવી કહી ॥

કાયર કંઠાળી મૂકી ને નાસે, નિંદા કરે જહી તહી ॥

મૂખ જઇ પડે કુપને મહી ॥

સમજી સમજી જશે સાનમાં, અણસમજી કરે અનેક ॥

ઘણદેવ ગુરુ કરવા એક.—ચોક ૩

(૩૨૫)

એક ગુરુનું જ્ઞાન લઈને, ગાવા માણના છંદ ॥
 મૂકી દેવો કુસંગતનો ફંદ ॥
 ફંકડ પછું છોડી મળીને ચાલવું, માનવું ગુરુ વચન ॥
 અનુભવી ભક્તના ગાવા છંદ ॥
 અસીચંદ કહે માણ મારે તો, બાળપણનો ટેક ॥
 કહ દેવ ગુરુ કરવા એક.—ચોક ૪

છંદ ૧૭૪ મો.

[અંખા મા તારૂં દર્શન દુર્લભ —એ રાહ.]

હરખાન આઘ્યા મા અરજ સ્વીકારો, સદા મગન રહુ ભક્ત ન પાસ ॥
 તન મન ધન અર્પણ કરી, છંદ ગાઉ ભક્ત સંગ પુરજો આશ ॥
 છંદમાં રંગ મને લાગી રહ્યો છે, ગુણ તારા મા ગાવામાં ॥
 તારા ગુણ તારા ભક્ત ગાય છે, નથી મન થતું ખાવામાં ॥
 વાણી મધૂરીઠું અમૃત જેવી, પડ્યા બોલ જીવ સાવામાં ॥
 આપો બુદ્ધિ છંદ શીખીને ગાઉ, ચિત્ત લાગે ધૂન મચાવવામાં ॥
 તારા ભક્ત જેવી ભક્તિ કરે છે, તેવો લગાડો અમને પાસ ॥
 તન મન ધન અર્પણ કરી.—ચોક ૧

સત્ ભક્તની સેવા કરી, તારા નામની દાલ બાંધીને ફરું ॥
 સત્ ચાલતા કરે નિંદા દુરીજન, તેના થકી હું નહિ કરું ॥

(૩૨૬)

ભગત જગતને વેર અસલથી, તે તો બધે સાંભળતો કરું ॥
ભગત ભકિતમાં લીન થઈ જાય, જરા જગતથી નહિ કરું ॥
પ્રેમ થંકી પુસ્તક છપાવી અંબા નામનો લગાડવા પાસ ॥

તન મન ધન અર્પણ કરી.—ચોક ૨

આત્મશક્તિ તમે ઘટ ઘટ વ્યાખ્યા, મગજ શક્તિ જેની આલે બહુ ॥
જેટલા જીવ સદા ધ્યાન લગાવે, મૂળ માલિક થઈ બેસે સૌ ॥
જીવ બની જગતમાં આવી, ભવ સાગરમાં ડુબ્યા જઈ ॥
કંઠાળુ દુઃખ નહિ ખમાતા, આખર થાય ત્યારે બેસી રહું ॥
એ દુઃખ તો કોને કહીએ, હારી આવ્યા હવે તારી પાસ ॥

તન મન ધન અર્પણ કરી.—ચોક ૩

શાસ્ત્ર જોતા સદા આણંદમાં, ભજો ભગવતી ભાવે કરી ॥
વિદ્યા દાન કરી બોધ પમાડે, તેનો જન્મ નહિ થાય કરી ॥
ગર્ભવાસથી છૂટા પડી, જઈ બેઠા પોતામાં પોતે ઠરી ॥
એવા થવા મા અરજી કરું છું, ભકત કહે છે તે પહેલો કરી ॥
અમીચંદ કહે છંદ ગાઠને, સદા મગન રહું માની પાસ ॥

તન મન ધન અર્પણ કરી.—ચોક ૪

મહા પ્રલયના છંદ ગાતા પહેલાની સુચના

આ છંદો ઉત્પત્તિ તથા પ્રલયના છે, જે ઘણી આ છંદો વાંચી તેણે કઈ ગાવા જેસે તો પહેલાથી મહાપ્રલયનો છંદ બોલવો, ત્યાર પછી ઉત્પત્તિનો, પછી ધન ધન ધન ધન ધન અંબા મા વાળો તરત સાથે બોલવો જોઈએ, નહિ તો તેમને દોષ વાગશે, મહા પ્રલયનો છંદ હરવખત ગાવા કરવો નહિ. હું વરસના એક કે બે વાર આ છંદો માતામાં બોલતો હતો તે સેજ જાણુવા સારૂ લખ્યું છે ને જે માણસ પ્રલયના છંદો બોલે તેણે, નિત્ય પ્રલય, નિમિત્ત પ્રલય, અત્યંતક પ્રલય, મહા પ્રલય, ધન ધન ધન ધન ધન અંબામાં, અંબા તારી માયા ન જાણી, પલમેં રચી સૃષ્ટિ અંબામાં, ગાવા તારે સાથે ગાવા, નહિ તો તેમને દોષ લાગશે.

મહા પ્રલયના છંદો.

છંદ ૧૭૫ મો

[મોડુ સુરતમાં છે ધામ—એ રાહ.]

ધરતી એકદમ ના જાવું, સમો જોઈને ગાનું ગાવું,
કદને પડે છે પસ્તાવું, ગુરુ કરીને કહે શાન ॥
જે નર જેસે આસન જોઈ, તેને ઉઠાડે નહિ કોઈ,
નહિ તો જેસે આજરૂ જોઈ, ત્યાં થાય અપમાન ॥

(૩૨૮)

માના લક્ત ખંધુ લાઈ, હું તો કહું છું સમજાઈ,
 લકિત કરો છંદ ગાઈ, માને શિર નામી ॥
 બાલી શોલી એ તો માતા, આખા વિશ્વના છે તાતા,
 સૌને આપે સુખ સાતા, અંતર્યામી ॥
 છંદ તો કીધા છે મેં બહુ, સમો જોધને જોલજો સહુ,
 મારા મંત્ર સાચા કહું, નથી કંઈ ખામી ॥
 વેદ વાણીના છે છંદ, સાથે ચંડી છે પરસજ,
 ક્રિયા પાળી કે' લકતન, માને શિર નામી ॥
 પ્રલય ઉત્પતિના છંદમાં, પહેલા સમજ લેજો તનમાં,
 ક્રિયા પાળી સમજો મનમાં, ગુરુ આપે જ્યારે જ્ઞાન ॥
 જે નર જોસે આસન જોઈ.—શ્લોક ૧

છંદ તો શીખે અનેક એમાં જોલવાનો વિવેક,
 ગુરુ વચને રાખી ટેક, કદી જોલે નહિ ॥
 ગુરુ આજ્ઞા જ્યારે થાય, ચેલો પ્રમાણ કરી ગાય,
 ગુણી ગુણથી જોળખાય, પડે જોલે નહિ ॥
 એવા ગુણવંતા તો થોડા, બાકી કરી દોડમદોડા,
 છંદ ગાતા તોડમંતોડા, મળે તોલે નહિ ॥
 રાહખંધ ગાનારને દબાવે, વચ્ચે પડી આગળ આવે,
 જોલે જોલે છંદ ગાવે, કાયા રોળે નહિ ॥
 કાયા કસી અભ્યાસ કરે, આકીન રાખી ચિત્ત ધરે,
 ગુરુ જ્ઞાને પુદ્ધિ ફરે, ત્યારે મળે સઘળે માન ॥
 જે નર જોસે આસન જોઈ.—શ્લોક ૨

ગાતા સાંભળી શીખી ગાશે, કાનો માંત્રની ભૂલ થાશે,
 ત્યારે અશુદ્ધ તે કહેવાશે, કેને શાનું મળે ફળ ॥
 ગુરુ આપે આશિષ દર્શ, ગુણી રાજ થાયે લાઘ,
 ગુરુ વચને સિદ્ધ થઈ, ઝટ ખુલે અઘ્ઘલ ॥
 રણમાં મુઝો અન્નુન બાળ, ત્યારે અન્નુન તો પાતાળ,
 અભિમાનનો જયદ્રથ કાળ, માર્યો કરીને બહુકળ ॥
 પૃથ્વી અન્નુન કૃષ્ણ આવે, રણમાં જઈને યુદ્ધ મચાવે,
 પાણુ લઈને બાણુ ચડાવે, મારૂં જયદ્રથ કરી બળ ॥
 સૂર્ય પહેલા મારૂં નહિ, મહારે બળી મરવું સહી,
 એવી બખર સઘળે થઈ, થયું જયદ્રથને જાણુ ॥
 જે નર બેસે આસન બેઠા.—ચોક ૩

જયદ્રથ લોચરામાં સંતાયો, કૃષ્ણે નાંખ્યો આગળ પાયો,
 સૂર્ય ચક્રથી ઢંકાયો, સૌએ દીઠી પડી રાત ॥
 અન્નુન મૂઢી ધનુષ્ય બાણુ, આપવા અગ્નિને પ્રાણુ,
 થયું જયદ્રથને જાણુ, આગ્યો બેવા સૌની સાથ ॥
 કૃષ્ણે સમયું સુદર્શન, થયું સૂર્યનું દર્શન,
 જયદ્રથ ગલરાય દુર્યોધન, નક્કી અન્નુન કરશે ઘાત ॥
 ધસી અન્નુન મારવા જાય, નથી સમો હાથ સાહ્ય,
 એના પિતા છે તપ માંદા, મૃત્યુ છે તેની સાથ ॥
 સમાવિના લેતે પ્રાણુ, એના બાપને થતે જાણુ,
 શ્રાપ હેતા થતે હાણુ, કૃષ્ણ હતા જાણુ ॥
 જે નર બેસે આસન બેઠા.—ચોક ૪

મૂકી બાણ પાડી ચીસે, જયદ્રથ માર્યો આણી રીસે,
 પિતા બોળે પડ્યું શીષે, જોતાં પામે મૃત્યુ ત્યાંય ॥
 સમે સમો છે બળવાન, તે પર કહ્યું છે દ્રષ્ટાંત,
 સમા વિના જાતે જાણુ, અનુન બચે નહિ ॥
 ધન ધન છંદમાં વેદવાણી, એ તો મંત્ર લેજો જાણી,
 બીજા શબ્દો છે પુરાણી, તેને બોલો છો જહીં તહીં ॥
 એના કેટલા ચંડીપાઠે, બીજા બોલવાના છંદ સાથે,
 સમો વિના નર જે ગાતે, આખર પસ્તાશે તે સહી ॥
 અમીચંદ કહે કળે કળે, તમે શીખો ભલે ભલે,
 ક્રિયા પાળો આકીર્ણ કળે, સદા ધર્મ હું તો ધ્યાન ॥
 જે નર બેસે આસન જોઈ, તેને ઉઠાડે ન કોઈ,
 નહિ તો બેસે આખર જોઈ ત્યાં થાય અપમાન.—ચોક ૫

છંદ ૧૭૬ મો.

સમર્થ શારદા માત ભવાની, બેઠે નિરંજન નિરાકારે,
 ઘટઘટમેં વ્યાપીક તું મંમાયા ચાર પ્રલયનો કહું વિસ્તારે;
 પ્રથમ નિત પ્રલય કહીયે જે, તે તો નિંદ્રા સૌ કોઈ કરતે,
 કપિ મુની બેઠે તપ ધ્યાની, સૌ નિંદ્રાવશમેં ધ્યાનજ ધરતે;
 ઉઠે નિંદ્રાથી પ્રાતઃસકાળે કરી મૂળમહંન સ્નાન કરતે,
 નિત પ્રલયે એ નિતજ થાયે, સત્ય શબ્દ મુખથી ઓચરતે,
 અસંગ્ય યુગ વહી જાયે જ્યારે પ્રહ્માનો દહારો થાય ત્યારે;
 ઘટઘટમેં વ્યાપીક તું મંમાયા.—ચોક ૧.

સત્યજુગ, ત્રેતા, દ્વાપર, કલ્પીયુગ, ચાર યુગનાં વરસ ખતાવું,
 સત્ય યુગનાં સત્તર લાખ ઉપર અઠ્ઠાવીશ હજાર ગાઉં,
 ત્રેતા યુગ બાર લાખને છનેઉ હજાર કહીને શિષ નમાવું,
 દ્વાપર આઠ લાખ ને ચોસેંઠ હજાર શાસ્ત્ર માહે ખતાઉં;
 ચોથા કહું કલ્પીયુગનાં વરસે, ચાર લાખને બત્રીસ હજારે.
 ઘટઘટમેં વ્યાપીક તું મંભાયા.—ચોક ૨

ચાર યુગની એક ચોકડી એવી ઇકેતેર ચોકડી જાએ,
 હાથ જોડી અંખા કહું આજે, તેનો તો એક મનુ કહેવાયે;
 એવા ચૈદ મનુ જાય જ્યારે, ત્યારે બ્રહ્માનો દહાડો થાયે,
 નિમિત્ત પ્રલય થશે તેવારે, ત્રણ લોક જળ માહે દુખાએ;
 બ્રહ્મા સુશે નાભિકમળમાં, વિજ્યુ સુશે જળ મોજારે,
 ઘટઘટમેં વ્યાપીક, તું મંભાયા.—ચોક ૩

ચઉદ મનુ ગયા નિદ્રામાંહી, બ્રહ્મા ઉઠ્યા નાભિકમળથી,
 મધુકૈત દર્ધમા બ્રહ્માને તે માઈશં તેને અકકલથી;
 આત્યંતક પ્રલય કહું ત્રીજે, ત્રણ લોક જશે ગળક બળથી,
 વેદ પુરાણ શાસ્ત્રમાં સાંભળ્યું, આદીઅંતે અંખા છેં અસલથી;
 હાહ્યાભાઈ કહે રહ્યો મહાપ્રલય, અમીચંદ કહે કરૂં વિસ્તારે,
 ઘટઘટમેં વ્યાપીક તું મંભાયા.—ચોક ૪

(૩૩૨)

છંદ ૧૭૭ મો

મહા પ્રલયનો છંદ. [આ છંદ હંમેશ ગાયો નહિ.]

કોઇ વખતે શુદ્ધ જગ્યા શુદ્ધ મનથી ગાયો.

થશે પૃથ્વી પ્રલેકાર માણ જે દહાડે મારી માણ વરસસે
મુશળ ધારેણ ॥ નામ ધરં તો જશે રહેશે એક નિરાકારેણ ॥
કહી ત્રણ પ્રલયની વાત આગલા છંદમાં પ્રથમ નિત
પ્રલય નિંદ્રા કહીએણ ॥ બીજો નિમિત્ત પ્રલય થશે
ત્યારે જળમાં જઇએણ ॥ આત્યંતક પ્રલય ત્રીજો થશે
અણચિંત્યો ॥ મારી માણ દરન દરમાં નહિ રહીએણ ॥
મહા પ્રલયની વાત ચોથી માંડી કહીએણ ॥

ગઝલ.

ઓ વરસ સુધી વરસાદ ન આવશે, તપસે પૃથ્વી અગન્ને ॥
ત્રાહે ત્રાહે કરી મરશે દુનિયા, દુઃખી થશે જગતન્ને ॥

ફેકતા.

એ શેષનાગ કુંકારે નીકળશે જવાળે, પાણી પાણી કરીને મરશે
બાળગોપાળે ॥ કોપશે આપ નિરંજન લેશે સર્વનો કાળે ॥
બીજા રહ્યા સહ્યા તે જશે નિરાધારેણ ॥ નામ ધરં તો
જશે રહેશે.—ચોક ૧

એ આગમ વાત કહું પ્રહા પ્રલયની આજે, ઓ મારી
માણ અવં કાળોકા કાળેણ ॥ મહાકાળ નિરંજન નિરાકાર,

રહે નિરિયાળા ॥ થશે આકાશવાણી શબ્દ મોટે
ધનધોરે ॥ ઓ મારી માણ ડાલશે દશે દિગપાળે ॥
સુણી શબ્દ ગભરાશે કહેશે, દેવ આવ્યો કાળે ॥

ગઝલ.

ખાર કળા તપી સુરજ રહેશે, અગ્નિનો વરસાદ થાશે ॥
સ્વર્ગ મૃત્યુ પાતાળના લોકો, દેખી સૌ ગભરાશે ॥

ફેકતા.

કંઈ પશુ પક્ષીના માળા તૂટી પડશે, કંઈ હુશે વિખૂટા
જે જ્યાં તે ત્યાં બળશે ॥ કરી ક્રોધને અગ્નિ યોગરહમમાં
ફરશે, ઓ મારી માણ ભસ્મ થઈ જશે સંસારે ॥
નામ ધરં તો જશે રહેશે.—ચોક ૨

એ પહાડ પર્વત પૃથ્વી ગોળાકારે, મારી માણ એ પળમાં
પ્રલય થાશે ॥ દાવાનળ ખૂબ વરસે અગ્નિ ફરે આકાશે ॥
ઓગણપચાસ જાતનો પવન ફૂટી રહેશે, ઓ મારી માણ,
કરી સુસવાટા વાસે ॥ આ અંદ્ર સૂરજ પડશે પૃથ્વી
પર બાબજ થાશે ॥

ગઝલ.

નારદ શારદ ગણેશ ક્ષુણ્ણ, સમ ઋષિ કહેવાયે ॥
શિવશંકાદિક કુબેર વિખુણ્ણ, માહા પ્રલયમે જાયે ॥

ફેકતા.

એ અલેક પુરુષદી જ્યોત અગનમેં બળતી, કંઈ ઋષિ મુનિ

બળે ચાલે અગન ઉછળતી ॥ બળે વનમાં અદારે ભાર
વનસ્પતિ, મારી માણ નિરંજન કોપશે ત્યારે ॥
નામ ધરં તો જશે રહેશે.—ચોક ૩

એ ચૌદ લોક એકવીશ બ્રહ્માંડને ખાશે; મારી માણ નિરંજન
ચારો ચરતા ॥ આકાર થાય પ્રલયકાર નામકું શબ્દ હરતા ॥
એ એહં સોહં શુનકાર શબ્દ અલંકાર ॥ એ મારી માણ,
ઈંદ્ર ઈંદ્રાસન બળતા ॥ તુંહી તુંહી રહે આપ નિરંજન,
સર્વ સમરતા ॥

ગઝલ.

આકાર વસ્તુનો નાશ થશે. એક પળમાં પ્રલયકારે ॥
વાયુ વાઘ બારા મેઘજ ચડીઓ, વરસે મુશળ ધારે ॥

ફેકતા.

કરે બારા મેઘ ભરપૂર ગર્જના તાણી, સો વરસ સુધી
તો વરસસે એકદમ પાણી ॥ લેશે આપ નિરંજન કાળ
સર્વનો આણી ॥ મારી માણ પાણી ખૂબ ચડ્યું
ધોકકારે ॥ નામ ધરં તો જશે રહેશે.—ચોક ૪

એ ચૌદ લોક એકવીશ બ્રહ્માંડે ચડ્યું, એ મારી માણ
સુન મહાસુનમાં આયું ॥ રહ્યા સહ્યા તે ગયા
પાણીમાં, નહિ બચાવ્યું ॥ દર મજલ સઘળે ચડ્યું
પાણી પાણી ॥ એ મારી માણ, જળમે સર્વ ડુબાયું ॥
એ પણ પાણી નથી રહેવાનું, એનું મોતજ આવ્યું ॥

ગઝલ.

પાંચ તત્વનું કીધું આકર્ષણ, આકાશ ધરતી ને પાણી ॥
પવન અગ્નિ કંઈએ ન રહ્યું, તારી માયા ન જાણી ॥

ફેકતા.

ઘણા સંસય રાખે મહાપ્રલયની માંહી, જીવ ક્યાં જઈ
રહેશે વિચાર કરે મનમાંહી ॥ કહું શાસ્ત્રમાની વાત
આંભળે આંહી ॥ અંકેલે માયા રહે ધુન ધુન કારેજી ॥
નામ ધરં તો જશે રહેશે.—ચોક ૫

જેમ થયું હતું તેમ પાછું તેમાં સમાયે ॥ મારી માજી
પૃથ્વી જગમાં સજાયેજી ॥ જળ તેજમાં તેજ વાયુમાં,
આકાશ જાયેજી ॥ આકાશ મળે જઈ ઓંમકાર અંદરે,
મારી માજી ઓંમકાર તત્વ માયેજી ॥ પ્રકૃતિ પરિબ્રહ્મમાં
મગશે, પ્રલય કહેવાયેજી ॥

ગઝલ.

હતું હતું ને નહોતું નહોતું, પોતે પોતામાં સમાયુ ॥
જોવાનું ગયું ને જોનારો ગયો, અખંડ બ્રહ્માંડ કહેવાયું ॥

ફેકતા.

રહેશે ધુન ધુનકાર નિરંજન તું મમ માયા ॥
ઓગણીસસે ઓગણત્રીસમાં છંદ બનાયા ॥
અમીચંદ છંદ કરી ગુણ તમારા ગાયા ॥
મારી માજી માગતર સુદ પાંચેમ સોમવારેજી ॥

નામ ધરં તો જશે રહેશે.—ચોક ૬

(૩૩૬)

છંદ ૧૭૮ મો.

ધન, ધન, ધન, ધન, ધન અંબામાં, ત્હારી ભુગતની રે
બલિહારી ॥ વેદ પુરાણે વાત સાંભળી, તે ગુણ ગાઉં
તારા વિસ્તારી ॥ પ્રથમ નિરંજન નિરાકાર, નિરગુણ
જોત મા સળગી રહી ॥ ઓહમ શબ્દ એક થયો
તેમાંથી, અવાજ થકી છાયા થઈ ગઈ ॥ તે તો માણ
આકાશ થયું પણ પવન ઘેરાઈ રહ્યો મહી ॥
પવન થકી મા અગ્નિ ઝરી, અગ્નિનો પરસેવો વ્યાપ્યો વહી ॥
તે પરસેવે પાણી થયું મા, તારી ભુગતની બલિહારી ॥
વેદ પુરાણે વાત સાંભળી.—ચોક ૧

પાણી ઉપર પ્રીણુ બંધાયું, તેની તમે મા ધરતી કરી ॥
આકાશ પાતાળ ધરતી કરી, ઉભા ઈચ્છા શક્તિ રૂપ ધરી ॥
બ્રહ્મા વિષ્ણુને પ્રગટ કરી કહ્યું, વરો અમને ફરી ફરી ॥
ના કહેતામાં ક્રોધ વ્યાપ્યો, નાંખ્યા બેઉને ભસ્મ કરી ॥
પછી રૂદ્રને પ્રગટ કીધા, તે છે ત્રીલોચન ત્રીપુરારી ॥
વેદ પુરાણે વાત સાંભળી.—ચોક ૨

પુછ્યું રૂદ્રને હા કહી રૂદ્રે બ્રહ્મા, વિષ્ણુનો કહ્યો વિસ્તાર ॥
એ બેને તમે કરો સજીવન, હું વરવાને છોં તૈયાર ॥
બ્રહ્મા વિષ્ણુને કર્યા જીવતા, મહાદેવ કહે સુણ ભુગદાધાર ॥
મોઠા ભાઈ રહે ને નાનો પરણે, એ તો નહિ મહારો ઝહેવાર ॥

એવું સુણી માએ રૂપ પલટ્યું, ત્રણ સ્વરૂપે છાયા તારી ॥
વેદ પુરાણે વાત સાંભળી.—ચોક ૩

બ્રહ્મા વર્યા સાવિત્રીને, વિષ્ણુના લક્ષ્મી થયા મગન ॥
તારી માયાનો પાર નહિ, મહાદેવ ઉમિયાના થયા લગન ॥
એવી તો તમે સૃષ્ટિ રચી, જળ, સ્થળ, મેરૂ કીધું ગગન ॥
ત્રિગુણથી વિસ્તાર સઘળો, સૌ માયામાં રહે મગન ॥
ત્રણ દેવતા ત્રણ કામ કરે, બ્રહ્મા રચે સૃષ્ટિ સારી ॥
વેદ પુરાણે વાત સાંભળી.—ચોક ૪

બ્રહ્મા કરે પ્રજાને પેદા, વિષ્ણુ તો કરે પ્રતિપાળ ॥
મહાદેવ તો સંહાર કરે મા, એવી નાખી તમે માયાજાળ ॥
ઓ માજી ત્હારી લીલા ભરપૂર, શક્તિ વિના ન નીકળે સવાલ ॥
હાથ જોડી કહે સેવક તમારો, કર જોડી કગરું કંગાળ ॥
અમીચંદ્ર કહે છંદ બનાવી, ભવસાગરથી લો તારી ॥
વેદ પુરાણે વાત સાંભળી.—ચોક ૫

છંદ ૧૭૬ એ

અંબા તારી માયા નહિ જાણી ॥ આકાશ ધરતી અગ્નિ કરી,
તમે પળમે પવન પાણી ॥ પાતાળથી કહું છું વિસ્તારે ॥
પાતાળ ઉપર જમ ગયા આસન, સતકે આધારે ॥
ધર્મ પર કર્મ હે ન્યારે ॥ કર્મ કર્મ પર મચ્છ,
મચ્છ પર કચ્છકા હે બારે ॥ કચ્છ પર શેષકા આધારે ॥
નાગ ફેણ પર પૃથ્વી, ઉપર પાણીકા વિસ્તારે ॥

ફેકતા.

એ ઉપર સપ્ત મંડળે ॥ એ ઉપર સપ્ત મંડળે ॥
 ઉપર આભા મંડળ અધરે ॥ ઉપર આભા મંડળ અધરે ॥
 ઉપર ગગન મંડળકા ધરે ॥ ઉપર ગગન મંડળકા ધરે ॥
 સૂર્ય મંડળ લેજો જાણી ॥ આકાશ ધરતી અગ્નિ કરી ॥

—ચોક ૧.

સૂર્ય પર ચંદ્ર મંડળ ભારે ॥ નવ લગ્ન તારે ખીલ રહે ॥
 ગ્રેહો અચળ ધ્રુવ તારે ॥ આસન પર હરિ આસન ભારે ॥
 સિંહાસન પર ઉડે ધન માની શક્તિ આધારે ॥
 એવી તારી લીલા અપારે ॥ મેઘ મેઘ પર રૂદ્ર, રૂદ્ર પર
 છે ધુન ધુન કારે ॥

ફેકતા.

એ અલક અલક પર હલક ॥ એ અલક અલક પર
 હલક ॥ ઉપર નિરાકાર અમુલક ॥ ઉપર નિરાકાર
 અમુલક ॥ માળ આપો સેવકને હલક ॥ માળ આપો
 સેવકને હલક ॥ કણ્ણા કરો દાસ જાણી ॥ આકાશ
 ધરતી અગ્નિ કરી.—ચોક ૨.

નિરાકાર છે સૌથી ન્યારે ॥ ન્યારે છે વળી અધળે છે,
 તારી શક્તિ આધારે ॥ એવી તારી લીલા અપારે ॥
 મારે જીવાડે ને પાળે પગમાં, કરેજ સંહારે ॥ અજ્ઞાની

કરેજ અહંકારે ॥ કોટા ન કોટી યુગ વહી જશે,
રહેંટ માલજ સંસારે ॥

કેકતા.

સંસાર રેનકા સ્વપ્ના ॥ સંસાર રેનકા સ્વપ્ના ॥
બહાં કોમ નહિ; મા અપના ॥ બહાં કોમ નહિ મા અપના ॥
સાચા મા ॥ નામ મુખ જપના ॥ સાચા મા ॥ નામ મુખ
જપના ॥ આખર છે મૌ ધુળધાણી ॥ આકાશ ધરતી
અગ્નિ કરી.—ચોક ૩

કરું તારા શાંશા વખાણે ॥ જ્ઞાની તો મન મધન થશે,
નહિ સમજે અજ્ઞાને ॥ આ છે વાત શાસ્ત્રને પાને ॥
હું મૂઢમતિ મા દાસ તમારો, છઉં હું નાદાને ॥
સવાલ પર ધરજો મા ધ્યાને ॥ અલપમતી હું દાસ
તમારો, છઉંજ અજ્ઞાને ॥

કેકતા.

કહું બ્રહ્માથી વિસ્તારે ॥ કહું બ્રહ્માથી વિસ્તારે ॥
તેના મરીચી પુત્ર તૈયારે ॥ તેના મરીચી પુત્ર તૈયારે ॥
તેના કાશ્યપથી સંસારે ॥ તેના કાશ્યપથી સંસારે ॥
અમીચંદ્ર કહે છે નીરવાણી ॥ આકાશ ધરતી અગ્નિ કરી ॥

—ચોક ૪

છંદ ૧૮૦ મો.

પગમે રચી સૃષ્ટિ અંખામા, નિરંજન તુમ હો ન્યારે ॥
 બ્રહ્માનો મરિચી ॥ મરિચીના કાશ્યપથી છે વિસ્તારે ॥
 એ કાશ્યપની તેરા રાણી, જુદા નામ હધ કરું વખાણુ ॥
 પહેલી રાણી ॥ રાણીદેવ અભથી થયું મંડાણુ ॥
 ત્રેત્રીસ કોટી દેવ થયા તે, નિત્ય ઉડે ધરે અંખાનું ધ્યાન ॥
 બીજી રાણી ॥ રાણી મહાસુદ્રાના દૈત નિરવાણુ ॥

ગુલ.

બોતેર કોટી દૈત્ય પ્રગટ થયા, તે હમે દેવ અપાર ॥
 દેવતા દુઃખ પામે ઘણું, તમે કર્યા દૈત્ય સંહાર ॥

ફેકતા.

તમે કર્યા દૈત્ય સંહાર, તેવા આ યુગમાં મુસલમાનેજી ॥
 ત્રેત્રીસ કોટી દેવ તેવા આ, યુગમાં હિંદુ જાણેજી ॥
 ત્રીજી રાણી મહાસુદ્રા, તેના અરૂડ ગરૂડ ધરે ધ્યાનેજી ॥
 થયા વૈકુંઠ નાથ પરસન્ન, કરી વાહન બેઠા ભગવાનેજી ॥
 ચોથી રાણી ચુંગા તેના નવ કૂળ નાગ કરે કુંકારેજી ॥

બ્રહ્માનો મરિચી—ચોક ૧

પાંચમી રાણી, સંપૂર્ણા, તેના ચંદ્ર ઉભળા પડે આભાસ ॥
 છઠી રાણી ॥ રાણી મેઘ નિંદ્રાની પુરી આશ ॥
 સૂર્ય દેવતા તેના પુત્ર છે, પાડે અજવાળું રહી આકાશ ॥
 એ જુકિત તમારી ॥ તમારી નહિ હોયતો માનિત્ય અમાસ ॥

ગુલ.

મૂખં કહે હું દેખતો, દેખતું નહિ કોઈ જગજાણુ ॥
ચંદ્ર સૂર્ય દીપક હોય નહિ તો અથડાઈ અથડાઈ
ખોએ પ્રાણુ ॥ માણ તારી ભુક્તિ નહિ જાણીજી ॥

ફેકતા.

માણ તારી ઘેંઘટ ન જાણીજી ॥ કહું કાશ્યપથી વિસ્તાર ॥
સાતમી સતવંતી છે રાણીજી ॥ તેના પુત્ર સાત સમુદ્ર
વહે છે, અથાગ જળ જાય પાણીજી ॥ એ અષ્ટગીરી
પવંત આઠમી, ચુડના લો જાણીજી ॥ નવમી રાણી
નિંદા તેના મચ્છ થયા તૈયારે ॥ બ્રહ્માનો મરિચી—ચોક ૨

દશમી રાણી પદ્મા, તેની વનસ્પતિ અદારે ભાર ॥
જની ઘટા ખૂબ ખીલી રહી અપરંપાર ॥ રાણી અગ્નિ-
આરમી રીક્ષા, તેની લગ રહી જ્યોત ચોખુટ મોજર ॥
સમજે જ્ઞાની ॥ જ્ઞાની અજ્ઞાની તો કરે અહંકાર ॥

ગુલ.

તારા ગુણનો પાર નહિ, કરી વસ્તુ અપરંપાર ॥
ખાય પીયે સુખ ભોગવે, મા સકળ ત્હારો સંસાર ॥

ફેકતા.

મા સકળ ત્હારો સંસાર, હાથ જોડી ગુણ તારા ગાએજી ॥
સહાય કરજો અંખામાય, હાથ જોડીને શિષ નમાયેજી ॥
મહાસાગર છે સંસાર, પાર બ્રહ્માદિક કું નહિ પાયાજી ॥

(૩૪૨)

મા રાખો સેવકની લાજ, આજ સરસ્વતિ રહેજો
જીભ્યાએજી ॥ બારમી રાણી ખણા ખણી, તેના સોના રૂપા
અપરંપારે ॥ પ્રહ્લાનો મરિચી—ચોક ૩

ખણા ખણીના સોના રૂપા, હીરા રત્ન છે ઝાક ઝમાલ ॥
કરે ચમકારા ॥ ચમકારા કરી રહ્યા માણેકમાં લાલ ॥
તેરમી રાણી સુખમ, તેના છપ્પન કોટી છે દેવ સુખપાલ ॥
ગુરુ ઉપદેશે ॥ ઉપદેશે છંદ કરી કહે તમારો બાળ ॥

ગુલ.

મૂળ સ્થંભથી માંડી કહું, સૃષ્ટિ કા મંડળ ॥
તારી માયાનો પાર નહિ, રહી ગુપ્ત વસ્તુ અજાણ ॥

ફેકતા.

રહી ગુપ્ત વસ્તુ અજાણ, તેને મહેનત કરી હું લાવીશજી ॥
થશે અંબામા પ્રસન્ન તો છંદ બનાવી બહેલો આવીશજી ॥
નહિ સમજે મૂખ અજ્ઞાની, સર્વ લક્ષ્મીને મન હું લાવીશજી ॥
મા નવી ધરણ કે છંદ ગાઈ અંબાને શિષ નમાવીશજી ॥
અમીચંદ કહે છંદ બનાવી કડું સ્મરણ વારંવારે ॥
પ્રહ્લાનો મરિચી—ચોક ૪

છંદ ૧૮૧ મો.

નિરાકારથી અવાજ થયો, જ્ઞાનકારથી ઇચ્છા શક્તિ ॥
એ જનુની મારી જવાલા માતા, એક ચિત્ત કડું તેની લક્ષિત ॥

કરી આકાશ ધરતી ને પાણી, પ્રગટ કીધા માએ ત્રણ
 ગુણ ॥ રજે ગુણ બ્રહ્મા, સત્ત્વ ગુણ વિષ્ણુ, પૃથ્વી પર
 કરે છે પાલણ ॥ તમે ગુણ મહાદેવ કહીએ, એ રાત્રીએ
 મૂક્યું ધારણ ॥ એ તો માણમાં નિત પ્રલે, મહા પ્રલે
 છે ધણું કંઠણ ॥ જ્યારે વિષ્ણું જગમાં પોઢ્યા, માર્યા
 મધૂકૈત્ય દુરમતિ ॥ એ જનુની મારી જવાળા માતા—ચોક ૧

વિષ્ણુ નાણીથી બ્રહ્મા પ્રગળ્યા, ચાર દિશાએ મૂળ છે
 ચાર ॥ ચાર મૂળે ચાર વેદ કાઢ્યા તે વસ્તુમાં સૌના
 ચાર ॥ પૂર્વ દિશાથી રઘુવેદ, પશ્ચિમે શામવેદ થયો
 તૈયાર ॥ દક્ષિણથી જનુર વેદ, ઉત્તરથી અથર વેદમાં છે
 સંસાર ॥ ચાર વણું કીધી બ્રહ્માએ, શકિત થકી રચી
 સૃષ્ટિ ॥ એ જનુની મારી જવાળા માતા—ચોક ૨

બ્રહ્મા મૂળથી બ્રાહ્મણ થયા એ વેદ ભણે મૂળથી
 વાણી ॥ જમણે હાથે શંભુનું ખત્રી, કરે રાજ તે
 દયા આણી ॥ ડાબે હાથે સ્ત્રી પ્રગટી, તે સત રૂપા છે
 રાણી ॥ જંગા થકી વૈશ્ય થયા, વેપાર કરે છે વળ નાણી ॥
 પગ પાણીથી શુદ્ધ થયા, ખેડુત તો ખેડે ખેતી ॥
 એ જનુની મારી જવાળા માતા—ચોક ૩

ચાર થકી થઈ અઢારે વણું તે પાળે પોતાનો ધર્મ ॥ નહી
 એકને એવારા બુદ્ધા, ત્યાં બ્રાહ્મણ જન્મ કરે આશ્રમ ॥
 તેમ માણ તું ઘટ ઘટ આપી, નહિ નાણે કોઈ તારો

મરમ ॥ તુંહી તુંહી મા કડં છું સ્મરણ, ઉદય થયું
કંઈ માડું કરમ ॥ અમીચંદ કહે કંઈ છંદ બનાવી,
હાથ બેડી માણું મુકિત ॥ એ જનુની મારી જવાળા
માતા—ચોક ૪

છંદ ૧૮૨ મો.

[મને તારી લેહ લાગી રે, અલબેલી અંબા—એ રાહ.]

માયાથી જાય સૌ હારીરે, અલબેલી અંબા માયાથી જાય
સૌ હારી; લલા લલા ભૂલે પ્રહાર્યારી રે, અલબેલી અંબા.
—ચોક ૧

અખંડ પ્રહ્માંડથી અન્યું પીંડ પ્રહ્માંડ, જીવે નકલ ધારી
ધારી રે, અલબેલી અંબા—ચોક ૨
કરતા અકરતાને સરવેરે શોધે, શોધતા શોધજી જાય હારી રે,
અલબેલી અંબા.—ચોક ૩

પ્રહ્મારે ભૂલ્યા ને મહાદેવે ભૂલ્યા, ભૂલ્યા ભૂલ્યા દુધાધારી રે,
અલબેલી અંબા.—ચોક ૪

જેમ જેમ જીએ તેમ ઉંડા રે ઉતરાય, પાછા ફરે મન મારી રે,
અલબેલી અંબા.—ચોક ૫

અસલ અખંડ ને નકલ ખંડન, ખંડન કહેવાય માયા તારી રે,
અલબેલી અંબા.—ચોક ૬

નકલ અસલમાં જઈને સમાયે, ત્યારે બને એકાચારીરે,
 અલબેલી અંબા.—ચોક ૭
 માયામાં રહી કંઈ માયા વખોડે, માયાથી મળે બ્રહ્મ બારી રે,
 અલબેલી અંબા માયાથી નય સૌ હારી.—ચોક ૮
 તું તું કહું હુંનો હુંરે અમીચંદ, તુરીઆમાં જાંતિ
 ભાંગે મારી રે, અલબેલી અંબા માયાથી નય સૌ હારી.—ચોક ૯

છંદ ૧૮૩ મો.

(રાહ ઉપરનો.)

પંથોની છે મારા મારી રે ॥ અલબેલી અંબા પંથોની છે
 મારામારી—ચોક ૧
 બ્રહ્મથી માયા નથી ન્યારી અલબેલી અંબા પંથોની છે
 મારામારી—ચોક ૨
 સૌ સૌના પંથોને સરવે વખાણે, નિરપક્ષ દેખે દુકાનદારીરે ॥
 અલબેલી અંબા પંથોની છે મારામારી—ચોક ૩
 સરળ વિકટ મારગ ગમે તેમ જાઓ સતીઆને સઘળે
 આનંદ કારી ॥ અલબેલી અંબા—ચોક ૪
 માયા બ્રહ્મનું દ્રષ્ટાંત આપુ સમજી સમજી લો વિચારી રે
 અલબેલી અંબા—ચોક ૫
 બ્રહ્મરૂપી એક જંગલ જાણો ॥ તેમાં બન્યો બગીચો મીનાકારી
 રે, અલબેલી અંબા—ચોક ૬

(૩૪૬)

કૂલ વાવીને કર્યો બગીચો ॥ તેમાં આવે છે નરનારી રે ॥

અલબેલી અંબા—ચોક ૭

બગીચો બેઠ સરવે ખુસી રે થાયે બુકિત તો છે ઘણી

સારી રે ॥ અલબેલી અંબા—ચોક ૮

વખાણી વખાણી કૂલ રે તોડે ॥ સુંધી ને સુખ લે બારી રે ॥

અલબેલી અંબા—ચોક ૯

સાંજ પડે પાછા આવ્યા ત્યાં જાય બગીચો ખાલી સુનકારી રે,

અલબેલી અંબા—ચોક ૧૦

જંગલ બગીચો બુદો કે'વાતો વાડ ભાંગે એકાકારી રે ॥

અલબેલી અંબા—ચોક ૧૧

કૂલ તોડતા જેને કાંટા રે વાગ્યા તેથી વાડી ન થાય નકારી રે,

અલબેલી અંબા—ચોક ૧૨

બગીચો માયા ને જંગલ બ્રહ્મ છે ॥ માયાયાં લીધી

સુખાકારી રે ॥ અલબેલી અંબા—ચોક ૧૩

મતલબી મતલબ કરતા ન બીચો પછી માયાને કે' છે નકારી રે ॥

અલબેલી અંબા—ચોક ૧૪

અમીચંદ કહે બ્રહ્મની બારી માયાથી મળશે બુવો ધારી રે,

અલબેલી અંબા—ચોક ૧૫

છંદ ૧૮૪ મો.

[રાહ ઉપરનો.]

માયાને જાણે મોરારી રે ॥ અલખેલી અંખા ॥ માયાને જાણે
મોરારી ॥ એના ગુણ વખાણે ગિરધારીરે અલખેલી અંખા ॥

માયાને જાણે મોરારી.—ચોક ૧

મથુરામાં જન્મ્યા ને ગોકુળમાં ઉછર્યા કેવી લીલા કરી ભારી રે,
અલખેલી અંખા ॥ માયાને જાણે મોરારી.—ચોક ૨

છ મહીનાની રાત બનાવી રાસ રમ્યા નર નારી રે ॥
અલખેલી અંખા ॥ માયાને જાણે મોરારી.—ચોક ૩

ગોરસ ફેડીને દહી દૂધ ખાધા ઘેલી કરી બ્રીજ નારીરે ॥
અલખેલી અંખા માયાને જાણે મોરારી.—ચોક ૪

પુતનાને મારીને નાગને નાખ્યો કંસ પછાડી નાખ્યો
મારી રે ॥ અલખેલી અંખા માયાને જાણે મોરારી.—ચોક ૫

અરબુન નારદને માયા બતાવી સમજી ગયા અહંકારી રે ॥
અલખેલી અંખા માયાને જાણે મોરારી.—ચોક ૬

માયા રચી કૃષ્ણે દૈત્યોને માર્યા ॥ દેવોને કર્યા સુખાકારી રે
અલખેલી અંખા માયાને જાણે મોરારી.—ચોક ૭

તપ જપ સાધન દૈવરે માયા પોથી લંગોટી માળા ખ્યારી રે
અલખેલી અંખા માયાને જાણે મોરારી.—ચોક ૮

કૃષ્ણે મંગાવ્યું લીમની પાસે દ્રૌપદી છે અપ્પર ધારી રે ॥
 અલબેલી અંબા માયાને જાણે મોરારી.—ચોક ૯
 પાંચ પાંડવ ને છઠ્ઠા નારાયણ ॥ તારા અપ્પરથી લેજો ઉગારી રે ॥
 અલબેલી અંબા માયાને જાણે મોરારી.—ચોક ૧૦
 માયાથી છુટવું માયાના હાથમા મતીઆ મતે ગયા હારી રે ॥
 અલબેલી અંબા માયાને જાણે મોરારી.—ચોક ૧૧
 માયામાં રહી સૌ ગ્રહને ઓળખે માયાથી મળે ગ્રહ બારી રે ॥
 અલબેલી અંબા માયાને જાણે મોરારી.—ચોક ૧૨
 જોવું ને જાણવું માયાથી થાય છે બ્રમણથી ભૂલે દૂધાધારી રે ॥
 અલબેલી અંબા માયાને જાણે મોરારી.—ચોક ૧૩
 જ્યાં લગી કાયા ત્યાં લગી માયા પછી તો સરવે એકાકારી રે ॥
 અલબેલી અંબા માયાને જાણે મોરારી.—ચોક ૧૪
 અમીચંદ કહે ગ્રહ ને માયા નથી જુદા જોતા ધારી રે ॥
 અલબેલી અંબા માયાને જાણે મોરારી.—ચોક ૧૫

છંદ ૧૮૫ મો.

(રાહ ઉપરનો લજનરૂપી છંદ.)

માયાની છે બલિહારીરે, અલબેલી અંબા માયાની છે
 બલિહારી ॥ માયામાં સર્વે સુખાકારીરે ॥ અલબેલી અંબા ॥
 અસુરી માયાને દૈવીરે માયા, સમે સમે સર્વે સારી રે ॥
 અલબેલી અંબા.—ચોક ૧

નવ માસ માતા ગર્ભમાં રાખે, દુઃખ વેઠી ઘણું ભારી રે ॥
 અલખેલી અંખા.-ચોક ૨
 જન્મ આપી માતા પુત્ર ઉછેરે, ભણાવી પંડીત કરે ભારી રે ॥
 અલખેલી અંખા.-ચોક ૩
 સરસ્વતી માત પ્રસન્ન ન હોય તો મૂર્ખો કહે સંસારી રે ॥
 અલખેલી અંખા.-ચોક ૪
 કોઠા કહે અખળા નકંની ખાણુ છે, નાના રત્ન ખાણુ ભારી રે ॥
 અલખેલી અંખા.-ચોક ૫
 બીજબળ હોય તેવું તરુવર ઉગે, ધરતી શું કરે બિચારી રે ॥
 અલખેલી અંખા.-ચોક ૬
 ખેડુત ખેતી પારકી ખેડે તો, ખેડનારો થાય ગુન્હેગારી રે ॥
 અલખેલી અંખા.-ચોક ૭
 મન વશ રાખી જે પ્રાણી ચાલે, સુખી રહે નર નારી રે ॥
 અલખેલી અંખા.-ચોક ૮
 અમીચંદ્ર કહે ખેન હોય તો કોણ કહે નરસીને સારી રે ॥
 અલખેલી અંખા.-ચોક ૯

છંદ ૧૮૬ મો.

[ભજન રૂપી છંદ.]

માયા કોણે જીતી રે, માયાને તો સરવે શરણુ ॥ યુધિષ્ઠિર
 રાજરે, દ્રૌપદીના દાખે ચરણુ ॥ માર્ગ બતાં ભીમે બેયું,
 આ તો શું કહેવાય ॥ મોટાભાઈ આશું કરે છે, આવા ખેરી

વશ થાય ॥ થરથર કાંપી કાચારે આંખમાંથી છુટે ઝરણુ ॥

યુધિષ્ઠિર રાજારે.—ચોક ૧

ઘેર જઈ ગમ ખાઈ ને સૂતો, કોઈને નહિ કહેવાય ॥
ચિંતામાં ભીમ સુકાઈ ગયો, ભાવે નહિ ભોજન ॥ કરમાએ
એની કાચારે, ખાવાયે નહિ પેટ ભરણુ ॥ યુધિષ્ઠિર રાજારે.

—ચોક ૨

એવે સમે કુંતા મા જોઈ કહે, ભીમ કેમ સુકાય ॥ એ વાત
કૃષ્ણને કહી, કૃષ્ણ ગયા ભીમ પાસ ॥ ભીમે કૃષ્ણ જોયા રે

કૃષ્ણજીને લાગ્યા ચરણુ ॥ યુધિષ્ઠિર રાજારે.—ચોક ૩

જોઈ વાત કહી કૃષ્ણજીને કૃષ્ણે કર્યો વિચાર ॥ નહિ
ઓળખ્યા દ્રોપદીને, જોગ માયાનો અવતાર ॥ બતાવું માયા
એનેરે, ત્યારે એના ઉઘડે કરણુ ॥ યુધિષ્ઠિર રાજારે.—ચોક ૪

અધર ઉડાવ્યા ભીમને ત્યાંથી, મૂક્યા જંગલ માંહી ॥
ઝાડે ચડી ભીમભાઈ બેઠા, જુઓ માયાની રચના ॥

અમીચાંદ કહે છે રે, માજીને રહી શરણુ ॥ યુધિષ્ઠિર

રાજારે.—ચોક ૫

છંદ ૧૮૭ મો.

[રાહ ઉપરનો.]

દેખાડી માયા ભીમને રે, ઝાડે બેસી જોયા કરે ॥
જંગલ થાયે ચોકખું રે, ચોકીદારો ફેરા ફેરે ॥ ઝાડુ
કાઠનાર કાઢી ગયો, પછી પાછી ત્યાં છંદાય ॥ બિછાનેરે

ખિજાઇ ગયા, ત્યાં વચ્ચે સિંહાસન થાય ॥ શોભા ઘણી
સારી રે, ધ્વજ ઉડે શિખર પરે ॥ જંગલ થાય ચોકખું રે.

—ચોક ૧

દેવલોકથી દેવ પધાર્યા ઇંદ્ર વરુણ દિગપાળ ॥ બ્રહ્મા વિષ્ણુ
રૂદ્ર આવ્યા, આવ્યા પાંડુના બાળ ॥ ભીમ નહિ
તેમાંરે, ભેદ ભીમ થર થરે ॥ જંગલ થાયે ચોકખું રે.

—ચોક ૨

ભેદ કચેરી વિસ્ત્રમ્ય પામ્યો, બાકી રહ્યું નહિ કોઇ
એવામાં દ્રોપદી આવ્યા, ઉભા થયા સૌ ભેદ ॥ દ્રોપદી
બેઠા વચ્ચેરે, જમ તખ્ત પરે ॥ જંગલ થાય ચોકખું રે.

—ચોક ૩

ક્રોધે નેત્ર લાલ બનાવ્યા, ભીમસેન કેમ નહિ અહી ॥
ભીમ સાંભળી ધ્રુજવા લાગ્યો, મહેતો કર્યો અન્યાય ॥
એ તો ભેગ માયારે, સઘળે એનું ખરખર ફરે ॥ જંગલ
થાયે ચોકખું રે.—ચોક ૪

ગવં ભીમનો ઉતરી ગયો ને બાગ થયો અલોપ ॥
એ માયાને કૃષ્ણ જાણે મતીઆ મારે ખાલી તોપ
માયા બ્રહ્મ સાથેરે અમીચંદ્ર ધ્યાન ધરે ॥ જંગલ થાયે
ચોકખું રે.—ચોક ૫

છંદ ૧૮૮ મો.

[મોટું સુરતમાં છે ધામ—એ રાહ.]

ધરી અંબાજનું ધ્યાન જીવ તું સંભાળ તારું જ્ઞાન,
 આત્મ રૂપને પિછાણ, કળી આંચો કંઠણ ॥ જીવ તું કરતો
 હોય તે કરજે, સાધન સાધોને ધ્યાન ધરજે, માતા શારદા
 સમરજે, તારું કરે રક્ષણ ॥ કળીયુગ આપ્યો હજાહજ, જીહ
 પાખંડીનું બળ, કરે સાચાને ખાતલ, એવી છે રેણી ॥
 આપ પોતાનું તપાસી, પાખંડીથી જીવું નાસી, નહિ તો
 ફંદમાં નાંખે ફાંસી, એવી છે કેણી ॥ હંસ જેવો બગલો
 થાય, નહાવા નિત્ય નદીએ જાય ઉભો તપ કરે એક પાય,
 સમજી લેની ॥ મન માછલાને રહાય, એવો છે એનો
 મહિમાય, ભૂલવણીમાં જે ભોળવાય ભૂલ છે તેની ॥ દ્રષ્ટાંત
 મૂકીને સમજવું, બીજા ચોકમાં બીજું ગાવું, કપટ કળયુગનું
 ખતલાવું તાણી લેશે નહિ કોઈ મન ॥ જીવ તું કરતો
 હોય તે કરજે.—ચોક ૧.

મીણીયા મોતી તો કહેવાય જોડને લોકો ખુશી થાય,
 ખરા સાથે તે મેળવાય, શાણા સમજી રહે ॥ જ્યારે નીર
 ઉતરી જાય, ભાંગે કષ્ટ નહિ સંધાય, ખોટું મનમાં સમજાય,
 ખરું શોધીને લે ॥ પિત્તળ પિળું તો દેખાય, સોના જેવું
 તે કહેવાય, જ્યારે સોની પાસે જાય કિંમત કરીને તે કહે ॥
 ફરી અગ્નિમાં તપાય, ત્યારે તેની કિંમત થાય, ઉપર
 સ્યામ વળી જાય, કથીર કહી ફેંદી દે ॥ પિળું દેખી સોનું

જાણી, સમજે નહિ અજ્ઞાની, ખાત્રી થઇ મનમાંની, ખોટું
કીધું મેં જતન ॥ જીવ તું કરતો હોય તે કરજે.—ચોક ૨

હીરો સાચો કેમ પરખાય, અસલમાં તો એમ કહેવાય,
ખમશે એરણ ઉપર ઘાય, તોએ ભાંગે નહિ ॥ ફરી ઝવેરી
હાથ જાય, ત્યારે તેની કિંમત થાય, એ તો મુલથી વેચાય,
રહેજે મળે નહિ ॥ મોટી સભાઓ ભરાય, ભકતો સાચા
ભેળા થાય, સતથી છાપ તો લેવાય, ફરી ફરે નહિ ॥ ત્યારે
ભક્ત તો કહેવાય, અંબા માતા કરે સ્હાય, ગુપ્ત કષ્ટ કરે
અય, કોઇ જાણે નહિ ॥ મનની લગામ ખેંચે સાચ,
ધ્યાનમાં ચિત્ત પોરવાય, ત્યારે અર્થ સિદ્ધ થાય, કરવી ક્રિયા
કઠણ ॥ જીવ તું કરતો હોય તે કરજે.—ચોક ૩

પાઠ પ્રેમના તો મંડાય, જોત જશની પ્રગટ થાય, માંડવી
મનની રચાય, શુદ્ધ હીલ કરી ॥ ગંગા સમુદ્રમાં જાય, ત્યારે
એક રૂપ થાય, અજ્ઞાથી નહિ સમજાય, લેજો ધ્યાન ધરી ॥
પદ્માસન તો બંધાય, સોહું જાપને જપાય, ત્યારે કાર્ય સિદ્ધ
થાય, નહિ જન્મે ફરી ॥ ધ્યાનમાં ત્રિપુટી દેખાય, તૃણા
તરત તૂટી જાય, આત્મ રૂપને ઓળખાય, શુદ્ધ થાયે શરીર ॥
ત્યારે જીવનો શિવ થાય, અમીચંદ્ર છંદ ગાય, એ તો
ભક્ત કહેવાય, અંબા હોય પ્રસન્ન ॥ જીવ તું કરતો હોય
તે કરજે.—ચોક ૪

છંદ ૧૮૯ મો.

(આ છંદો અભેદ તત્વ વેદાંત સારના છે.)

[અંબા મા તારૂં દર્શન હુલ્લ—એ રાહ.]

સર્વે જગતમાં એક નિરંજન, તેને નથી મહારૂં કે તહારૂં,
 કુદરતથી થયું જગત જગતથી બની ગયું તહારૂં મહારૂં;
 કુદરત એ પણ કર્તા કહેવાય, નિમિત્ત કુદરતનું પડયું એ નામ,
 નામ રહિત જે રહ્યા નિરંજન તેનો જ્ઞાની શોધે ધામ;
 જુઓ જગતમાં અઘડો ચાલે, કર્તા અકર્તા માને તમામ,
 વાત બંનેની સાચી જોતાં, સમજા પછી તે પડશે ઠામ;
 પ્રાંતિમાં ભૂલિ પડ્યા વમળમાં, સદ્ગુરુ વિના નહિ મળે ખારૂં,
 કુદરતથી થયું જગત.—ચોક ૧

કુદરત મંત્ર ચોહકાર ઉઠ્યો, એ સૃષ્ટિનું પહેલું મંડાણ,
 એની રજકણુ બધે ફેલાઈ, તે થકી બની રહ્યું સૌ જુગ જાણ;
 ઈચ્છા શક્તિ થઈ ત્રિગુણ આત્મા, શક્તિ રૂપે રહ્યા સઘળે સ્થાન,
 પવન દોરીએ બાંધ્યું જગતને કોઈ વિરલાને પડશે ભાન;
 ભાન પડે ધ્યાન ધરે માલિકનું, તેને લાગશે જગ ખારૂં,
 કુદરતથી થયું જગત.—ચોક ૨

ધ્યાન તત્વ ને ત્રણ ગુણ છે, તેને સાચવવું મનને હાથ,
 મન જીતે પાર પડે જગતમાં, અટ મળે માલિકની સાથ;

હું મારાની વાસના છુટે, સદ્ગુરુનો જ્યારે થાય સંગાત,
ગુરુ રેણી જોઈ પાસે બેસાડે, પ્રસન્ન થાય ત્યારે પકડે હાથ;
જગત વહેવારમાં જશ લઈ, પછી ખસી બેશે જોઈ નકારૂં,
કુદરતથી થયું જગત.—ચોક ૩

સાર જોયા પછી અસાર દીકો, મિથ્યા મારામાર છે કરવું,
મહારૂં માનેલું સર્વે મૂકી, એકલા જવું નિત્રે મરવું;
લોભ મૂકો નહિ વખત ચુકો, સંસાર સમુદ્ર છે તરવું,
ખરો ઉપાય એ તરવાનો છે, જીવ હિંસા કરતાં ડરવું;
અમીચંદ કહે વિરલા શોધે, માલિકનું ઘર છે ન્યાડું,
કુદરતથી થયું જગત.—ચોક ૪

છંદ ૧૬૦ મો.

(રાહ ઉપરનો.)

જાણ્યું ખરું ને જોયું નથી, ત્યાંસુધી ઝગડા કરે અજ્ઞાન ॥
એક માલિકને અનેક પંથ છે, તે ઉપર સાંભળો દ્રષ્ટાંત ॥
એક શહેરમાં હાથી ઉભો છે સાંભળજે ચિત્ત રાખી સ્થિર ॥
બ્રાંતિ લાગે લે જશે જમનો કોઈ વિરલા સાંભળે ગંભિર ॥
એક આંધળાનું ટોળું આવ્યું તેનો નાયક છે બાવનવીર ॥
સકળ કળા સંપૂર્ણ જ્ઞાની, હાથી પાસે જઈ ઉભો સ્થિર ॥
જાઓ આંધળા હાથી પકડો ઘણો જોરાવર છે મસ્તાન ॥
એક માલિકને અનેક પંથ છે.—ચોક ૧

સાંભળી આંધળા દોડ્યા પકડવા, હાથીને જઈ પકડયો અટ,
કાન, સુંઢ ને પેટ પકડ્યું, કોઈએ પુછડું પકડ્યું ચટ,
એ આંધળો પાછળ રહ્યો તો પગને જઈ પકડયો અટપટ,
હાથી પકડયો હાથી પકડયો, કહી હરખાયા તેજ વખત,
હાથી પકડયો સર્વે કહે છે, નથી હાથીનું પડ્યું ભાન,
એક માલિકને અનેક પંથ છે.—શ્લોક ૨

સર્વે આંધળાને નાયક કહે છે, શાબાશ હાથી પકડયો સહી,
જેને પુછું તે જવાબ આપજો, વચ્ચે ખીજાને ખોલવું નહિ;
વારા ફરતી જૂં છે, સર્વને હાથી કેવો બતાવો કહી,
પગવાળો કહે નળા જેવો, સૂંઢવાળો બતાવે અજગર કહી;
પેટવાળો ગોળા જેવો બતાવે, સુપડું બતાવે જેને પકડયો કાન,
એક માલિકને અનેક પંથ છે.—શ્લોક ૩

અગરો ઉઠયો જોયા વિનાનો નાયક બોલ્યો કરી વિચાર,
અંજન આંજી કર્યા દેખતા, જોઈ હાથી મૂકયો અહંકાર;
સર્વે સમજી મતને મૂકયો ખોટા કરતા'તા મારામાર,
સાચા ગુરુથી સંશય ભાંગ્યા, આ દ્રષ્ટાંત પર કરો વિચાર;
સર્વે ધર્મમાં નામ છે સાચું, ખરો સાર છે આત્મ જ્ઞાન,
એક માલિકને અનેક પંથ છે.—શ્લોક ૪

આ પ્રમાણે સર્વ પંથમાં, સાચું માલિકનું પકડ્યું નામ,
નામ જડ્યું ધામ શોધવા સર્વે મહેનત કરે છે દૂનિયા તમામ;
આત્મજ્ઞાની આત્મા ખોજી, ધીમે ધીમે જશે મૂળ મુકામ,

ધ્યાન ધરી દૂર કરશે ઉપાધી તેને મુક્તિ મેળવે ધામ;
અમીચંદ કહે સદગુરુ અંબા મૂળ મુક્તિ કરી બતાવે સ્થાન,
એક માલિકને અનેક પંથ છે.—ચોક ૫

છંદ ૧૯૧ મો.

[રાહ ઉપરનો.]

પંથ એટલે માર્ગ માલિકનો શોધી ઉતારે ગુરુ ભવજી પાર,
ગુરુ ગયા ચેલા રહ્યા અનણ્યા, નહિ જાણ્યો ગુરુ જ્ઞાન ભંડાર;
ગુરુની ગાદીનું નામ રાખવા, સેવક ચેલા ઉપર રાખે પ્રીત,
ભલો ચેલો ભણી પંથ વધારે, ગયા ગુરુની શોધે રીત;
થયેલા કમની મુક્તિ કરી, મૂળ વસ્તુ ઉપર ચોટાડે ચીત;
તરે તરાવે ભવદુઃખ ભાંગે, ખરા ગુરુની એ છે રીત,
આવા ચેલા પ્રામાણીક હોય તો, ભલે સેવો જઈ ગુરુદ્વાર;
ગુરુ ગયા ચેલા રહ્યા અનણ્યા.—ચોક ૧

એવા ગુરુનું શોધન કરી જુઓ, આત્મજ્ઞાને પડશે ભાન,
મત મૂકે જટ માલિક મળશે, મારા તારાનું થાય તોફાન;
જેવું જોનારો નથી જુદો, જેના સંશય ભાંચ્યા તેને થયું છે જાણ,
શંકાવાળાને શંકો રહેશે, તેને જાણવો અજ્ઞાન;
પ્રપંચ કરવા ઉદર પોષણના, તેના સારું તો છે સંસાર,
ગુરુ ગયા ચેલા રહ્યા અનણ્યા.—ચોક ૨

(૩૫૮)

સાકાર સ્થના બાવનમાંની, જન્મ મરણ સહુ ફેરા ફેરે,
કાર્ય કારણ કરે સ્વાર્થી, ભવ જળ તે જીવ કેમ તરે;
સત્ સમાગમ સત્ ગુરુ શબ્દે, અઘોર પાપ એક પળમાં ઝરે,
નિર્માળ મન કરી નામને પકડે, ભવ જળ સાગર રહેજે તરે,
નામ નિશાન સહુ કોઈ ચઢ્યા વગર, નામે નહિ મળશે પાર;
ગુરુ ગયા ચેલા રહ્યા અજાણ્યા.—ચોક ૩

કુદરત કરે તે કોઈ ના જાણે, સમે સમાના થાય છે કામ,
કામ કરે નામ રહ્યા જગતમાં, પોત પોતામા થયો આરામ;
નામ જગતના હાથમાં આવ્યું, નથી માલિકનો જોયો ધામ,
જે જે વખતના કામ કરેલા, તેવા નામથી માને તમામ;
સર્વ પંથમાં નામ માલિકનું ખજાર વિના કરે મારામાર,
ગુરુ ગયા રહ્યા ચેલા અજાણ્યા.—ચોક ૪

સંસારી જીવ સમજી પુરૂષો, પૂર્વ જન્મના પુણ્યે કરી,
પાણીમાં જેમ કમળ રહે તેમ, માલિકનું રહે ધ્યાન ધરી,
શ્વાસો શ્વાસ સ્મરણ કરીને, મૂળ મુકામ પર નજર કરી;
સદા આનંદ ધર જોવામાં આવ્યું, નિરાંત કરી તે ખેઠા ઠરી,
અમીચંદ કહે અજળ તમાસા કોઈ વિરલા પકડી લે સાર;
ગુરુ ગયા ચેલા રહ્યા અજાણ્યા.—ચોક ૫

ભજનરૂપી છંદ ૧૯૨ મો.

[માયાને જાણે મોરારી--એ રાહ.]

મને તારી લેહુ લાગીરે અલખેલી અંખા મને તારી લેહુ લાગી ॥
 મારા મનની તો બ્રમણા હવે ભાંગીરે અલખેલી અંખા મને
 તારી લેહુ લાગી ॥ રોમે રોમે રણુકાર ઉઠ્યા, તો પીંડ પ્રહ્લાંડ
 હાક વાગીરે અલખેલી અંખા, મને તારી લેહુ લાગી.-ચોક ૧

નાભીકમળથી સુરતા દોડાવી, તો ગગન મંડળ ટોચ લાગીરે ॥
 અલખેલી અંખા મને તારી લેહુ લાગી.-ચોક ૨

ભમર ગુફામાં ત્યાં સૂન શિખર છે, તેનો થયો હવે રાગીરે ॥
 અલખેલી અંખા મને તારી લેહુ લાગી.-ચોક ૩

જોત ઝળક રહી ત્રીકુટી કમળમાં, એ સાથે તાર ગયો લાગીરે ॥
 અલખેલી અંખા મને તારી લેહુ લાગી.-ચોક ૪

શ્વાસો શ્વાસે સમરે અમીચંદ્ર કહે છે, આવાગમન જાએ
 ભાગીરે ॥ અલખેલી અંખા મને તારી લેહુ લાગી.-ચોક ૫

ભજનરૂપી છંદ ૧૯૩ મો.

[સમજ મન મારારે અસત્યની વાત તજે-એ રાહ.]

આનંદ આજે આંખોરે, જોતા મલ્યા માહેશ્વરી,
 ગુરુ જ્ઞાન કુંચી રે આપી, મને પ્રેમે કરી, દેહમાં
 દિવડો પ્રગટ થયો, પડ્યો રોમ રોમ પરકાસ,

આત્મ જોજી હું પદ ધાળ્યું, સમયા શ્વાસો શ્વાસ,
 લવ દુઃખ ભાંગ્યું રે, લવ જળ ગયો તરી;
 આનંદ આજે આળ્યો રે, જોતા મલ્યા માહેશ્વરી.—ચોક ૧
 ત્રણ ગુણથી ન્યારો થઈને, જેલે જેલ અપાર,
 સચરાચરમાં વ્યાપી રહ્યો, તે આતમનો આધાર;
 અનુભવી એ તો રે, જ્ઞાને ધાન રહ્યા ધરી.—ચોક ૨
 અચળ વસ્તુ શોધી કહાડી, એકવીસમે ભોવન,
 જોતા જાત જોગ રહેજે બન્યો, મળી ગયું ત્યાં મન;
 જ્ઞાંતી મહારી ભાંગીરે, પોતામાં પોતે રહ્યા થરી.—ચોક ૩
 ભળી પાણીમાં લવણ પુતળી, સીંધૂ સમુદ્ર સાર,
 મલ્યો જઈ મુળને રે, અમીચંદ્ર ધ્યાન ધરી,
 ગુરુ જ્ઞાન કુંચી રે, આપી મને પ્રેમ કરી;
 આનંદ આજે આળ્યોરે.—ચોક ૪

છંદ ૧૯૪ મો.

[રાહ લંગડી.]

બન્યું છે તે બધું બરાબર જે છે તે સર્વે સાચું,
 સમજણ વિનાનું લાગે છે સૌને કાચું;
 પ્રથમ ગુરુ તો માત-પિતા છે જ્ઞાન ધર્મને આપે બોધ,
 પુખ્ત ઉમરે;
 ઈષ્ટ દેવ કરી ગુરુની કરે છે શોધ,
 જ્યાં જોઈએ ત્યાં ગુરુ સ્વાધીયા કળીયુગમાં કરી લો નોંધ;

રખે ન ભૂલતાં કરી સ્વગુરુ છોડીને કામ ક્રોધ,
એવા ગુરુનું જ્ઞાન લાભ મૂળ ધર્મદેવને જઈ જાયું;
સમજણ વિનાનું.—ચોક ૧

ખાવનમાં સૌ ખાહોસ ખન્યા છે, માલિક સૌથી છે ન્યારે,
કોઈ વિરલા જાણે; જાણે; તેનો કોઈ સમે આવશે આરે;
એક ગુરુને એક ધર્મ દેવ ન કરવો નરસો સારો,
માન્યો તે મારો મારી પાસ મારો પ્રીતમ ખ્યારે;
ખાવનમાં રહી લક્ષિત કરી છદ્દ લજન ગાયન દુઃખે ડાયું,
સમજણ વિનાનું.—ચોક ૨

અરૂપ આયુષ્યના સર્વે લાભઓ આતો આવ્યા છદ્દએ પરદેશ,
જઈ જુઓને નાટક, નાટકમાં આવે રાજા રાણીનો વેશ,
પહેલાં તો એ પુરૂષ હોતો સજી સજીગાર રાણીનો પહેરી દરેશ;
ભૂલ્યા સર્વે, સર્વે જોઈ આંખમાં આંજી મેશ,
મનમાં સમજે પુરૂષ હું છઉં રાણી થઈ ખોટી રાયું;
સમજણ વિનાનું.—ચોક ૩

સાંભળો લાભઓ દ્રષ્ટાંત કહ્યું તેમ આપણે આવ્યા વેશધારી,
ખેલ ખલાશે, ખલાશે જાવું સહુને છે મરી;
તે મારે મૂળ સ્વરૂપ ઓળખો નથી રહેવું કઈ અહીંઆ ઠરી,
પૂરી મુદ્દતે, મુદ્દતે જાવું છે સરવેને મરી;
ગુરુ લોભીને ચેલા ચાલયું હવે કહો કેને જાયું,
સમજણ વિનાનું.—ચોક ૪

જગત જુહું છે કહી સમજાવે બ્રહ્મજ્ઞાનનો આપે જોધ,
 આ જુડી માયા, માયા છોડો સઉ કહે કામ ક્રોધ;
 મુરુ શિષ્યને જ્ઞાન આપે પશુ પોતે પદ્મસાની કરે છે શોધ,
 અનેક રીતે, રીતે ફંડ કરી કરાવે નોંધ;
 અમીચંદ્ર કહે સત સંગતમાં સદા આનંદમાં હું રાચું;
 સમજણ વિનાનું.—ચોક ૫

છંદ ૧૯૫ મો.

[મારી અરજ સુણો—એ રાહ.]

મારા પ્રાણ પતિ પરમેશ્વરી કહું મા તમને,
 સમે સાગરની લેહર સાગર સમાવો તેમ હમને;
 થયો પરમાત્માથી આત્મા કરમ અનુસારે,
 હ્યાં આવી પડ્યો પરદેશી જોયો સંસારે;
 થયો પાંચ તત્વનો સંગ જીવ થયો ત્યારે,
 પડી માયા જાળમાં દુઃખ વેઠે અપારે;
 ઘણું છોડે છુટે નહિ લાગ્યો જગતમાં ભમને,
 સમે સાગરની લેહર સાગર.—ચોક ૧

બની મૂરખ જોરાને ઝાલી રહ્યો માની સાચું,
 માત પિતા પુત્ર ધન ધણીઆણીનું કાચું;
 પોંડ પોષી ખાઈ પી દેહે અભિમાને રાજ્યનું
 બગી જેતાં લાગે સૌ જુહું શાસ્ત્ર જ્યારે વાંચ્યું,

આ જગતના જીવ એક દેશી લગ રહે હુમને;
સમે સાગરની લેહેર સાગર.—ચોક્ક ૨

એ જગત જુદું પણ જમણાથી ખરૂં ભાસે,
કોઇ જ્ઞાની પુરૂષને પુરુષ પડે પ્રકાસે;
તેને નથી લોભ જોઇ પાત્ર પુરે તેની આશે,
જાણી દેશી બન્ધુ વિધાનો કરાવે અભ્યાસે,
જાણી વડીલ બન્ધુ દેશી ભાઇને લાગે નમને,
સમે સાગરની લેહેર સાગર.—ચોક્ક ૩

ખાંધે કંઠી ગુરુ થઈ એક પર ખીજી જ્યારે,
એવા લોભીઆ ગુરુથી કેમ તરાય સંસારે;
જેને સંશય સમેટી સ્વર્ગના ખોટ્યા દ્વારે,
મળી સરીતા સાગરમાં સાગર છેડી સંસારે;
કહે અમીચંદ કરી ભક્તિ જીતું સહુ જમને,
સમે સાગરની લેહેર સાગર.—ચોક્ક ૪

છંદ ૧૯૬ મો.

[રાહ ઉપરનો.]

અસલ ઋષિ થઈ ગયા મહાત્મા, મળવા માલિકને ઉઠાવે તાર,
નવા નવા પંથ શોધી કાઢીને, મૂળ માલિકનું શોધે દ્વાર;
જોગી જોગ સાધીને જોસે, સુરતા દોડાવી ધ્યાન ધરે,
સન્યાસી સન્યાસ લઈ, કામ ક્રોધ શત્રૂકૂ દૂર કરે;

લકતો લકિત કરી આકીન રાખે, લજન કરી લવજળ તરે,
બ્રાંતિ ભાગી લજ્યા પોતે પોતામાં મૂળ મુકામે જમ ઠરે,
સોધનારા તો શોધી ગયા, રહ્યા મારગની ચાલે મારા માર;

નવા નવા પંથ.—ચોક ૧

ગયા મહાત્માનો મારગ ઝાલે, મહાત્માની નહિ પકડે ચાલ,
કે'ણી કહે કામ નથી થવાનું, કે'ણી રહેશે તે થાશે નહાલ;
સંસારી જીવ સંસારમાં રહી સત નામ રહ્યા પકડી ઝાલ,
સત ચાલે કરે સત સમાગમ મૂળ માલિકની મળશે ભાળ;
મારા તારાની વાસના તૂટે સંસે સમાવે ઉતરે પાર,

નવા નવા પંથ.—ચોક ૨

સર્વે પંથના એક માલિક છે, બ્રાંતીમાં ભૂલી પકડે મત,
પંથે પંથના ધર્મ જુદા છે, પોતાનો ધર્મ માને સત;
એક બીજાનો પંથ વખોટે તે દેવને કરી રાખે રત,
શકિત રૂપે મા રહી સર્વાંગે, ગોત્રજમાં સૌ પૂજે જટ;
સર્વે પંથમાં કુળ દેવી માને તેને કોઈ ન કરે નકાર,

નવા નવા પંથ.—ચોક ૩

હુમાં તુમાં વિચાર કરી જુઓ હું તું બેને જુદા કરે,
બે જતાં એક મા રહેવાની સુરતા સાધી માનુ ધ્યાન ધરે;
શક્તિ વિના સાધન નહિ થાયે પરમાત્મા કહી યાદ કરે,
રકાર ગ્રહ ને મકાર માયા શંશે તૂટે લવ જળ તરે,
અમીચંદ કહે શાંતીમાં રહે મન મરેથી થાય ઉદ્ધાર;

નવા નવા પંથ.—ચોક ૪

(૩૬૫)

છંદ ૧૬૭ મો.

(રાહ ઉપરનો.)

નિશ્ચે વેવાર જે આવ્યા આલતા, નિશ્ચેમાં છે આત્મજ્ઞાન,
જપ તપ સાધન સેવા સ્મરણ, બહેવારમાં છે ધર્મ ધ્યાન,
સર્વે પંથના સર્વે માલિક, પોતપોતામાં મળ્યા ઝડ,
ફર જતા દીડા પોતે પાસે, પોતપોતામાં મળ્યા તરત;
ગુદાપણું ગયું થયું એક રૂપ, માલિકમાં થયા માલિક ઝડ,
નામ રૂપથી ન્યારા પડ્યા, પછી છુટી ગઈ સર્વે ખટપટ;
તેવા થવા તે માર્ગ જાણે, કેળી કહે રેળીથી અબાણ,

જપ તપ સાધન સેવા સ્મરણ.—ચોક ૧

ભલે કેળી કહી આનંદ લાવે, નામ માલિકનું આવ્યું હાથ,
નામ થકી કામ થયા સર્વાના, સદા આનંદમાં રહ્યા નવનાથ;
નવધા ભક્તિ નવ પ્રકારની પકડે એક રહી ગુરુની સાથ,
સદા આનંદ ઘર હાથમાં આવે, નહિ કોઈ સાથે ભીડવી બાથ;
એક દેશના સર્વે પ્રાણી ભૂટ્યા દેશી ને થયા અબાણ,

જપ તપ સાધન સેવા સ્મરણ.—ચોક ૨

અથાગ જળ સાગરમાં પાણી, મોજા અઢે સાગરની મહી,
દેખાય કિનારે પડે ઉછળતા, પાછા સમાય સાગરની મહી;
તે સાગરમાં સર્વે આનંદ લે, તારા તરે સાગરમાં રહી,
બાળક કિનારે હોડામાં રમતાં તેને આનંદનો પાર નહિ;

(૩૬૬)

સરખું પાણી ને સરખો આનંદ, જ્ઞાની પુરૂષને પડે છે ભાન,
જપ તપ સાધન સેવા સ્મરણ.—ચોક ૩

એ દ્રષ્ટાંત પર ધ્યાન રાખીને પરમાત્માને જુઓ સુરતા કરી,
પહાડ પર્વત જંગલમાં પાસે, ઘટઘટમાં રહ્યા છે ફરી;
મન માને ત્યાં મનમાં મનો, ખરે દિલથી જશો તરી,
સરળ વિકટ જાઓ સતમાર્ગે, નહિ જન્મે તે પ્રાણી ફરી;
ધ્યાન ધરી જે જ્ઞાન કઠશે, તેને માલિકનું પડશે ભાન,
જપ તપ સાધન સેવા સ્મરણ.—ચોક ૪

સર્વે ધર્મમાં નામને જાણી, કોઈ વિરલા ઓળખે જ્ઞાની,
નામ થકી કામ થયા સર્વના, સદ્ગુરુની સાંભળી વાણી;
સર્વે પંથમાં શોધ કરતા ખરો માર્ગ આતમજ્ઞાની,
અખંડ જ્યોત આનંદમાં વસ્યા મૂવા મતીઆ મત તાણી;
અમીચંદ કહે ઘટમે અંખા રખો ભરોસો થશે પીછાણ,
જપ તપ સાધન સેવા સ્મરણ.—ચોક ૫

છંદ ૧૯૮ મો.

[રાહ ઉપરનો.]

કિર્તન ભજન છંદ સાધન ક્રિયા, માર્ગ માલિકને મળવાનો,
નામ નિશાન ટોચ લાગી જેહને તે જીવ ફરી નથી ચળવાનો,
નામ એક ને સમા જુદા છે, જ્ઞાની પુરૂષને તે છે જાણ,
અનુભવી સમો જોઈને વતે તે માણસને મળે છે માન,

સ્ટેજ દાખલો રામ નામથી વાલ્મિકીજીને થયું જ્ઞાન,
રામ નામથી અનેક તર્યા, જીઓ જગતને નથી અજાણ;
એ નામને અશુદ્ધ બનાવ્યું, તેમા નથી હું ભજવાનો,
નામ નિશાન ટોચ લાગી જેહુને.—ચોક ૧

લગ્ન વખત કન્યાદાન દે, છે સાવધાન સાવધાન કરે ગ્રાહણ,
એક ભક્ત શ્રી રામ બોલો બોલ્યો, મારવા દોડ્યા સર્વે જન;
શ્રી રામ શ્રી રામ કહી ભક્ત નાહો, બેઠા પસ્તાયા સર્વે જણ,
રામ નામને અશુદ્ધ બનાવ્યું, વગર સમાના બોલ્યો વચન;
એક દ્રષ્ટાંત બીજું સાંભળો ખરો દાખલો મળવાનો,
નામ નિશાન ટોચ લાગી જેહુને.—ચોક ૨

ભર્યો સમુદ્ર નિર્મળ પાણી, વાદળ વરસે મૂશળ ધાર,
પડયું વસ્તીમાં બગડ્યું પાણી, રેલ ચઢી તેમાં કચરો અપાર;
એ પાણીને સર્વે ગંદુ કહે, અશુદ્ધ કહીને સહુ કરે પોકાર,
સમુદ્ર પાણી સૌ ગાળીને લે છે, તદ્દન કચરો કાઢે બહાર;
શુદ્ધ અશુદ્ધ મન મનના કારણ, ખરો ઉપાય બહેમ ટાળવાનો,
નામ નિશાન ટોચ લાગી જેહુને.—ચોક ૩

શિષ્યો તો અનુભવીની વાણી, છંદ ભજન કે હોય કિર્તન,
એક દેવનું બાનું ધરાવે, ઇષ્ટદેવ જેને હોય પ્રસન્ન;
શાસ્ત્ર વેદ પુરાણને જાણે, શુદ્ધ વાણી કરી બોલે વચન,
સાંભળી ગાઢ સહુ પુશી થાય કહે ભક્તન કરી માને જગતન;
એવા ભક્તોના શબ્દની વાણી, સત્ય વચન તે ફળવાને,
નામ નિશાન ટોચ લાગી જેહુને.—ચોક ૪

આવા ભકત થતા વખત લાગે, નહિ સ્હેજમાં આવે માણહાથ,
ખાળપણથી લક્ષ લગાડે, મન મેળવ્યું માણની સાથ;
એંસી ઉપર વરસ થયા, તેમાં સાઠ વર્ષ થયા માની સાથ,
તેમાં એક નવરાતર પડ્યું નથી, થઈ પ્રસન્ન માએ આદ્યો હાથ;
અમીચંદ્ર કહે ભાગ્ય ખૂદ્યું, આવાગમન દુઃખ ટળવાનો,
નામ નિશાન ટોચ લાગી જેહને.—ચોક ૫

છંદ ૧૯૯ મો.

મુખવાણી ઘણી પડે જગતમાં પાર નહિ તે તો બંધ ગલક,
મહાત્મા ભકતોની વાણી અમર છે તે ઉપર તલપી રહે ખલક;
ઐ કાર કુદરતની વાણી મોટો મંત્ર કરે સહુ પ્રમાણ,
જુઓ વાણીના ખાવન અંક છે, તેમાં મચી રહ્યું સૌ જગ બંધ;
ચાર વેદ બ્રહ્માની વાણી છેલ્લી ટોચ જઈ ચઢે નિશાન,
કૃષ્ણની વાણીથી ગીતા બની શુદ્ધ હીલે વાંચે ઝટ મળે જ્ઞાન;
રામાયણ વાલ્મિકીની વાણી, રામબાણ સદા રહે ઝળક,
મહાત્મા ભકતોની વાણી.—ચોક ૧

લાગવત પુરાણ ઋષિની વાણી સાંભળે પવિત્ર થાય છે કાન,
ભકત લોકોની વાણી ભજન છંદ, ગાય ભકિત કરે ધરીને ધ્યાન;
ગુરુ મંત્ર એ ગુરુની વાણી ગુણી જન ગુરુનું રાખે માન,
નુગરા ગુરુ ગાદી લેવા ટકાવે તે ચેલાને સૌ કહે અજ્ઞાન;
મુંદર વાણી ભોગ વસિષ્ઠજીની, રત્ન મણી ખોલ રહ્યા ઝળક,
મહાત્મા ભકતોની વાણી.—ચોક ૨

જૈન ધર્મ વાણી તિર્થંકરની, ભવજળ સાગર તરવાની,
 દયા ધર્મ મૂળ પાયો પકડે, મટે ચોર્યાસી ફરવાની;
 સર્વે ધર્મમાં લખી ગયા સૌ, જીવ હિંસા નહિ કરવાની,
 એક દેશના દેશી જાણી, દયા દીલમાં ધરવાની;
 આ વાણી જીવો અમર ચાલે છે, જરા નથી ગઈ એની ઝળક,
 મહાત્મા લકતોની વાણી અમર છે.—ચોક ૩

માકંડ પુરાણ ભગવત ગીતામાં, ચંડી પાઠ સૌ લો જાણી,
 આ વાણી હોમ યજ્ઞમાં વાપરે, ઋષિ મુની હોય તપધાની;
 આવા પુરૂષ જે હોય જગતમાં, અમર મૂકી જાય મૂળ વાણી,
 અનેક જીવ ત્રાંલળી સુધરે, અભ્યાસ કરે તે થાય જ્ઞાની;
 સાધન સૌમાં આત્મ શક્તિ બળ, મગજશક્તિ હોય ત્યાં ટળક,
 મહાત્મા લકતોની વાણી અમર છે.—ચોક ૪

આદ્યશક્તિ તારી અધોગતિ મા; શક્તિરૂપે તારો સઘળો વાસ,
 માતા શારદા પ્રસન્ન હોય તો, શુદ્ધ વાણી પડે જેવો રવિપ્રકાશ;
 એ વાણી અનુલવી વાપરે, સિદ્ધ ક્ષમ કરી રાખે પાસ,
 અજ્ઞાનીને હાથ જાય ત્યાં અણસમે ખોલે થાય વિનાશ;
 જ્ઞાની પુરૂષ કહે સમો ભણે જે તે નરની નહિ જાયે જલક,
 મહાત્મા લકતોની વાણી અમર છે.—ચોક ૫

આવી અસલ વાણી અનુલવી લોકોની તે પર નકલ થાય છે બહુ,
 બાળક ઉમંગી તક હોડાવે, કડી જોડી છંદ બનાવે સહુ;
 કારણ શીર છંદ કરીને ગાવું, મંત્ર કરી મા પાસે લઉં,

(૩૭૦)

અંતર તૂટે મંત્ર લેઢ જાણે લેદુ વિના લેઢ કેને કહું;
અમીચંદ્ર કહે અનુભવી છંદ કરી આંધે ઢાળ સદા રહે ઢગક,
મહાત્મા લક્ષ્મીની વાણી અમર છે.—ચોક ૬

છંદ ૨૦૦ મો.

[રાહ લંગડી]

પૂર્વને પુણ્યે હાથ આવી મા, ઋષિ મુની કે પરમાત્મા ॥
પિંડ પ્રહ્લાંડમાં ॥ જોયા તો શક્તિ રૂપે, રમે ઘટઘટમાં ॥
જહાં જોઈ ત્યાં તુંની તું મા, પ્રથમ ઉઠ્યો ઋકાર મા ॥
મોટા મંત્રમાં ॥ મનાયા ખેલ ખેલે સૌ સાકારમાં ॥
પાંચ તત્ત્વમાં ત્રણ ગુણમાં, અપાર શક્તિ નીરાકારમાં ॥
ખરી ખેલાડી ॥ ન્યારી રહી છું બતાવે અપારમાં ॥
જળમાં, સ્થળમાં પશુ પક્ષીમાં શક્તિ રૂપે રહે જાત ભાતમાં ॥
પિંડ પ્રહ્લાંડમાં—ચોક ૧

દેવલોકમાં, જુઓ દુન્યામાં, જ્યાં જોઈએ ત્યાં પહેલી મા ॥
તપમાં જપમાં ॥ જોશો તો સાધુ મઠમાં ચેલી મા ॥
યોગ આશનમાં, જુઓ ક્રિયામાં નિષ્કળ ફળની ખેલી મા ॥
જાગૃત સ્વપ્નમાં ॥ સદાએ જન્મ મરણ રહી ખેલી મા ॥
નથી મરણમાં, નથી જનમમાં, કામ કરે સંસાર વટમાં ॥
પિંડ પ્રહ્લાંડમાં.—ચોક ૨

શક્તિ રૂપે જોયા સર્વમાં, સચરાચરમાં વ્યાપી મા ॥
તનમાં ધનમાં ॥ સર્વે લક્ષ્મી રૂપે તને સ્થાપી મા ॥

કરખીમા દાતારમાં તું રહી, ઉંચ નીચમાં વ્યાપી મા ॥
 સુખમાં દુઃખમાં ॥ સદાએ આનંદ રહે તું આપી મા ॥
 લકિત મા મુકિત મા આપે સંશય લાગે સઘળી વાતમાં ॥

પિંડ પ્રહ્માંડમાં.—ચોક ૩

એક નામમાં એક અક્ષરમાં, સચરાચરમાં જાણી મા ॥
 એક નામથી ॥ ઉતારશે ॥ પાર એમ કહે જ્ઞાની મા ॥
 એક નામ સર્વેમાં આવ્યું, શબ્દ પ્રહ્મથી વાણી મા ॥
 થયું એકત્ર સમાર્ધ શબ્દ પ્રહ્મમાં જાણી મા ॥
 મન મરેથી સંશય લાગશે, જટ સાથી મળશે સાથમાં ॥

પિંડ પ્રહ્માંડમાં.—ચોક ૪

સ્વર્ગમાં પાતાળમાં જોયા, મૃત્યુ લોકમાં ફરતી મા ॥
 આરાસૂરમાં તખ્તપર સોળે શણગાર ધરતી મા ॥
 સુરત ઘીયા ફળીયામાં અંબા, ખળખટ દર્શન કરતી મા ॥
 આસો મહિને ॥ અમીચંદ્ર વાણી મુખથી ઝરતી મા ॥
 મા, મા, મા, મા, બાવન શબ્દમાં, ધારી જો જો સઘળી વાતમાં ॥

પિંડ પ્રહ્માંડમાં.—ચોક ૫

(૩૭૨)

છંદ ૨૦૧ મૌ.

(રાહ ઉપરનો.)

સંતોષ રાખી શાણા થઈ બેસો, જેને શોધો તે તમારી પાસ,
હું માંથી તું જુદુ પડે એ તું હું માં પાછો કરે સમાશ;
બે થયાથી બગડી બાણ, મારા તારાનું થયું તોફાન,
સદા આનંદ અનામી વસ્તુ, કુદરતથી સૌ રહ્યા અબાણ;
કોણે ઘડ્યું ને કોણે મઢ્યું, કોણુ કર્તાએ કયું તોફાન,
તેનો ભેદ નહિ બ્રહ્મા બાણે, અઘોર શક્તિમાં થયા ગુલતાન;
શબ્દ બ્રહ્મ ઓહંકાર પકડી આવનમાં થયો જ્ઞાનો વાસ,
હું માંથી તું જુદુ પડે.—ચોક ૧

હું તુંને એ, ત્રણ થાય ત્યારે તેમાં થાય છે મારામાર,
એની સાથે ક જોડાયો એક કહી માને સંસાર;
અસખસ જેવું વડનું બી, તેમાં વડ વડમાં બી રહે અપાર,
આ દ્રષ્ટાંત પર ધ્યાન રાખવું, જન્મ મરણ થાય વારંવાર;
હું ને તું એ જુદા પડ્યાં, હવે હું તું રાખે એની આશ,
હું માંથી તું જુદુ પડે.—ચોક ૨

એ શક્તિ હવે જોગમાયાની એ છોડે તો છુટીએ ઝટ,
એની માયાથી એજ બચાવે, કૃપા કરે જ્ઞાન આવે ઝટ;
જ્ઞાની આત્મશોધ કરીને, મૂળ માલિકને ઓળખે તરત,
થયું તેમ તે પાછું સમાયે, હું માફ મૂકી દે ઝટ;

હું તુંમા તું હુંમા સમાયે, હુંયે મા જઈ કયોં વાસ,
હુંમાંથી તું જુદુ પડે.—ચોક ૩

એક થયો સદા રહ્યો આનંદમાં, નિભે થઈ પછી જોઠો છેક,
મારા તારાની વાસના તૂટે, મારી મનને રાખે ટેક;
અનુભવથી આનંદ આવે, અજબ કુદરતી થાય વિવેક,
સર્વે જીવ આશાનાં ખાંધ્યા, માલિક સાથે થવા એક મેક;
હરખાઇ અમીચંદ આનંદ માને હું તુંમા નથી રહ્યો વકાશ,
હુંમાંથી તું જુદુ પડે.—ચોક ૪

છંદ ૨૦૨ મો.

[રાહ લંગડી.]

હું તો તુને જોતા જોતા, જોગાનંદ ઘર મળી ગયા ॥
સંસે લાગ્યા ॥ લાગ્યા પોતે પોતામાં ભળી ગયા ॥
હુંને તું બે એક થયા, હવે મટી ગઇ સઘળી ખટપટ ॥
જાંતિ લાંગે ॥ મળે સદગુરુ 'માગ' બતાવે જટ ॥
પોતે ગુરુને પોતે ચેલા, જ્ઞાન થશે કે મૂકશે મત ॥
છુટે વાસના ॥ બને તદ્રુપ મળે પોતામાં તરત ॥
કષ્ટ દેવની સહાય લઇ કરે, ભજન પાપ મારા બળી ગયા ॥
સંસે લાગ્યા પોતે પોતામાં મળી ગયા.—ચોક ૧

મૂળ માલિકની મહેર થઇ, સહી સાચા કરાવી રાખ્યા પાસ ॥
નિભાય થઇને ॥ જોઠો કડું સ્મરણુ હું શ્વાસો શ્વાસ ॥

મન તો માફ ઉપડી રહ્યું, બાંધી મુદત કાયામા કર્યો છે
વાસ ॥ પુરી મુદતે ॥ ઉડી ઝટ પોતે પોતામાં કરશું સમાસ ॥
અનેક નામે જોતા જોતા, અંબા ઈષ્ટ દેવ મળી ગયા ॥
શંશે ભાંગ્યા ॥ ભાંગ્યા પોતે પોતામાં ભળી ગયા.—ચોક ૨

મૂળ સ્વરૂપમાં નથી ઉપાધી સદા આનંદ ધર જો જો સૌ ॥
સંસારમાં તો ॥ ઉપાધી સદા દુઃખમાં દુખ્યા સહુ ॥
દુઃખ દુઃખ ને દુઃખ જગતમાં ઘણા રડતા દીસે સહુ ॥
મોટા પુરૂષો ॥ પુરૂષો મન સમજી મન બાળે બહુ ॥
મન માયા સેલાણી વળગા, મમતામાં સહુ ચળી ગયા ॥
શંશે ભાંગ્યા ॥ પોતે પોતામાં ભળી ગયા.—ચોક ૩

સમાગી સભાગી જીવ, નિંદાથી નહિ ડરશે કોઈ ॥
સ્વાથી તો ॥ ગમે તેમ બોલે પછી પસ્તાશે કોઈ ॥
મત્સ્ય ભોગી બગલો રાજી હંસ ચરે મોતી જોઈ જોઈ ॥
જાતી સ્વભાવ તો ॥ મટે નહિ તેને ફેરવવા સમર્થ ન કોઈ ॥
અમીચંદ કહે હું પણુ, એમાં છઉં, મળ્યા ત્યારે જાણું ॥
મલી ગયા ॥ શંશે ભાંગ્યા.—ચોક ૪

છંદ ૨૦૩ મો.

[અંબામા તારૂં દર્શન દુલ્લભ—એ રાહ.]

જગત જીવોમાં અગરો ચાલે, મૂળ માલિકને મળવાનો ॥
સાકાર નિરાકાર બન્ને રસ્તા આકીન રાખે તે ફળવાનો ॥

(૩૭૫)

અસલ તપશી કરતાં તપસ્યા, આયુષ્ય પુદ્ગલ બન્ને બલવાન,
 યાદ તડકો સહન કરીને, ભૂખ દુઃખ વેડી ધરતાં ધ્યાન;
 આ કળીયુગના અદ્ય આયુષી નિબંધ પ્રાણી બહુ અજ્ઞાન,
 સાકાર રચના કરી મહાત્માએ મૂળ માલિકનું કરવા પીછાણ;
 થયલા દેવોની મૂર્તિ મનમાં ફેટો ઉતારે કળવાનો,
 સાકાર નિરાકાર બન્ને રસ્તા.—ચોક ૧

સાકારવાળાને નવધા ભક્તિ ઉઠી સવારે કરે સ્નાન,
 સેવા નિમિત્તે થાય સામગ્રી, ચંદન પુષ્પ કરે ધૂપ લોખાન;
 પોતે ભોક્તા પ્રથમ ભોગ લે, સારા નરસાનું કરે પીછાન,
 સારી વસ્તુ સેવામાં વાપરે નથી મૂર્તિને માન અપમાન;
 ધૂપ દીપક ફૂલ ચંદન ચઢાવે, માળા જપે માલિક મળવાનો,
 સાકાર નિરાકાર બન્ને રસ્તા આકીન રાખે તે કળવાનો.—ચોક ૨

સદા આણુંદમાં સદા સુખ રહે અદ્ય આણુંદમાં અદ્ય સુખ,
 સુખ કરતાં દુઃખ અતિ ઘણેડું પછી માણસનું કરમાવે સુખ;
 મૂખ દયામણું સૌ કોઈ જોએ નહિ તેની કાંઈ ભાંગે ભૂખ,
 ભૂખ ભાંગે કોઈ મળે મહાત્મા આશિશ લઈ તે યોલે મૂખ;
 પારકો આણુંદ પોતે ભોગવે અસત આણુંદ એ ચળવાનો,
 સાકાર નિરાકાર બન્ને રસ્તા આકીન રાખે તે કળવાનો.—ચોક ૩

સંસાર આણુંદમાં દુઃખ ઘણેડું તેને વહાણું કરી માને સુખ,
 સુખ સ્વપ્નાના જેવું સમજવું અંતે ભોગવવું પડશે દુઃખ;
 સાકારમાં કરે નવધા ભક્તિ આત્મજ્ઞાન છે સૌનું મૂખ,

જેમ સાગરમાં સુરતનું ખાડું બધા મુલકની જડશે રૂખ;
અમીચંદ્ર કહે સદા આણુંદ ઘર સંતોષથી સહુ મળવાનો,
સાકાર નિરાકાર બન્ને રસ્તા આકીન રાખે તે ફળવાનો.-ચોક ૪

છંદ ૨૦૪ મો.

[રાહ ઉપરનો.]

જેવાનું તો જોઈ લીધું મા જોનાર જેવાનું જુદું નહિ,
મહાત્મા જ્ઞાની કોઈ એક સમજે સમજી સમાયા તહીંના તહીં;
એક એક ને એક દીઠો જેને એકમાંથી થતાં દીઠા બહું,
બહું નામી સહુ સમાધ જવાના જ્ઞાન દષ્ટિથી જણાય સહું;
કુદરત કામ કુદરતથી થાયે ઉઠે તરંગમાં મોહે તે જોવું,
પાણીની માછલી પાણીને શોધે અજળ તમાસા કોને કહું;
છાયારૂપી બંધાઈ જાય છાયા જીવ બની ભટકે જગ મહીં,
મહાત્મા જ્ઞાની કોઈ એક સમજે સમજી સમાયા તહીંના તહીં.

—ચોક ૧

ઘાટ કંચન જુદા ગણે સહુ ગાળે કંચન સર્વે કહે,
કાચે કરણ કરે સ્વાથી મન માન્યા નામ પાડી લે;
મિથ્યા નામ પાડેલા સમજી જાતે જાતમાં ભળશે જે,
જન્મ મરણની જશે આબદા સદા આણુંદ ઘર જોશે તે;
પોતે પ્રદ્ધાને છાયા માયા પોતે પોતામાં ભળશે જઈ,
મહાત્મા જ્ઞાની કોઈ એક સમજે સમજી સમાયા તહીંના તહીં;

—ચોક ૨

સુતર એક નામ વાણો તાણો જુદો કહેવાયે થાય વસ્ત્ર એક,
 ભેદ ભાગે કોઈ મહાત્મા જ્ઞાની સાચો શિષ્ય થઈ જાય એક મેક;
 મૂળ સંકેદ પર અનેક રંગ થાય લઠ્ઠી ચઢે થાય સંકેદ છેક,
 અલવી જીવો કાળો સમજવો જાતિ સ્વભાવ ન મુકે ટેક;
 કાટે શીટે નહિ બાંધે ચીઘાણા જન્મ મરણ કરે જગત મહીં,
 મહાત્મા જ્ઞાની કોઈ એક સમજે.—ચોક ૩

માન મહાત્માને ક્યાં સુધી હોય મતમાં જરા ન રાખે આશ,
 કામના જાગે મન માંહેથી ગુરુ ચેલાના હો જાય દાસ;
 મહાત્મા ગુરુ તો કેવા જોઈએ જરા ચેલાની ન રાખે આશ,
 શિષ્ય સમજી સર્વે ગુરુને અર્પણ કરી મુકી દે પાશ;
 અમીચંદ કહે તારણ તરણ તો ગુરુ ઉપદેશે તરીએ સહી,
 મહાત્મા જ્ઞાની કોઈ એક સમજે સમજી સમાયા તહીંના તહીં;
 —ચોક ૪

છંદ ૨૦૫ મો.

[મા, મા, ને મા વિષેનો છંદ—રાહ ઉપરનો.]

જોતા જાણ્યું એક નામ મા, મા મા મા મા વ્યાપી મા,
 મા વિનાનો સુનો ઠામ નહિ પરમાત્મામાં આપી મા;
 ઓહંકારમાં મોટા મંત્રમાં વપરાય સર્વમાં માની મા,
 ખાવન શબ્દમાં માયા પ્રહ્લમાં ભૂલે જાંતીમાં જ્ઞાનીમાં;
 જોગ માયામાં દશે અવતારમાં મગજશકિતમાં વખાણીમાં,

જુકિતમાં મુકિતમાં માને જશ મળે મુખ વાણીમાં;
 સ્વર્ગમાં મૃત્યુમાં જીવે નવસે નવાણું નીર તાપીમાં,
 મા વિનાનો સુનો ઠામ નહિ પરમાત્મામાં આપી મા.—ચોક ૧

જીવ્યો જીવમાં રહી કાયામાં રમે માયામાં સૌ સુખમાં,
 સ્મરણ શક્તિમાં જીવ્યો લક્ષિતમાં આસન બાંધી મુખમાં;
 જોગાસનમાં જીવ્યો ક્રિયામાં ભૂલે સાધનમાં પડે દુઃખમાં,
 શોધી સર્વમાં દીઠી મા ઘરમાં ઉતરતા ચંદરમાં રૂખમાં મા;
 સંસારસાગરમાં જડે નહિ પારમાં લિલ્લુક દાતારમાં સ્થાપી મા,
 મા વિનાનો સુનો ઠામ નહિ પરમાત્મામાં આપી માં.—ચોક ૨

લેણ દેણમાં વેપાર રોજીમાં ખાધાપીધામાં પહેલી મા,
 જીવ્યો જન્મમાં જીવ્યો મરણમાં ડાહી બને તું ઘેલી મા;
 દાતારમાં કરપીમાં, જીવ્યો સાધુ મઠ રહી ચેલી મા,
 હરેક શબ્દમાં ધારી જો જો આવી ઉભી રહે વહેલી મા;
 જીવ્યો પાપમાં જીવ્યો પુનમાં સુખી કરે પાપ કાપી મા,
 મા વિનાનો સુનો ઠામ નહિ પરમાત્મામાં આપી માં.—ચોક ૩

મા માયામાં અગમ નિગમમાં જગન હોમમાં દર્શન મા,
 ભગવત ગીતામાં જીવ્યો પુરાણમાં છે દર્શનમાં પરસનમાં;
 લક્ષિતમાં મુકિતમાં આપે વાસ વસે નિરનજનમાં,
 મા મા મા મા અમીચંદ્ર કહે આત્મ શક્તિ રહી વ્યાપી મા;
 મા વિનાનો સુનો ઠામ નહિ પરમાત્મામાં આપી માં.—ચોક ૪

મુક્તિ સ્વાર્થી મંજે તે વિષેનો છંદ ૨૦૬ મો.

(અંખામા તારૂં દર્શન દુલ્લભ—એ રાહ.)

શક્તિ વિના નહિ ભક્તિ થાયે, ભક્તિ વિના નહિ મુક્તિ મળે,
આત્મશક્તિ બળ હશે જેનામાં, અંક નાળ કેરી વાટે વળે;
શક્તિ વડે કરી મથન વિષ્ણુએ, ચૌદ રત્ન ને કાઢ્યાં ઝડ,
શક્તિ વડે રામે રાવણ રોક્યો, લંકાપતિ જેને ઓળખે જગત;
શક્તિ શરણુ જઈ દેવતા ઉભા જ્યાં હિમાચળ છે પર્વત,
સુણી સ્તુતિ માણ પ્રગટ્યા, શુભ નિશુભને માર્યા તરત;
પ્રહ્લ કવચમાં વિષ્ણુએ સ્મર્યા જોગમાયા કાંઈ કરે કળે,
આત્મશક્તિ બળ હશે જેનામાં.—ચોક ૧

વિષ્ણુ મધુકૈલ્ય યુદ્ધ કરતાં પાંચ હજાર વર્ષ થયા તહીં,
માયા કરી માએ કર્યા મોહાતૂર વિષ્ણુ હાથે મૂચ્યા બન્ને સહી;
શક્તિ વડે સંસાર રહ્યો તેની અધોર ગતિ પાર જડે નહિ,
મોક્ષ મેળવવો પોતાને હાથે, મોક્ષ દાતા કોઈ અહીંઆ નહિ;
સંશય સમાવી મનને મારે મૂળ સ્વરૂપમાં જઈ ભળે,
આત્મશક્તિ બળ હશે જેનામાં.—ચોક ૨

શક્તિ નહિ રહે કોઈને તાળે, ગર્વ કરે ત્યાંથી જાય આઘી,
ગર્વ કૃષ્ણને આવ્યો બળનો મૂક્યા હથીઆર હાથ લેવા ત્યાગી;
શક્તિ ઉઠી ગઈ લિખ્મ પિતા પાસ, અદાર દહાડામાં હાક વાગી,

બાણ વૃષ્ટિ કરી અભુજન કૃષ્ણપર લીધું હૃથીઆર રથ પૈડું માંગી;
શક્તિ ધરતી સદા સ્વતંત્ર કોઈની ચળાવેલી નહિ ચળે,
આત્મશક્તિ બળ હશે જેનામાં — ચોક

આ કળિયુગમાં ગાંધી મહાત્મા આત્મશક્તિ બળ વડે લહે,
બીન હૃથિઆર લઈ લશ્કર દોડે, આ જગત સૌ પાચે પડે;
મગજશક્તિ વડે મહાત્માજી એ ગરિબ ગરબાની બહારે ચડે,
સંતના ડંકા વાગી રહ્યા છે, તર્ક શક્તિ શુદ્ધ શબ્દ પડે;
રૈયત રાજને સરખા ગણીને, સત હોય તે પાસે ઢળે,
આત્મશક્તિ બળ હશે જેનામાં. — ચોક

અણસમજી કોઈ એમ બોલે છે, મુક્તિ માતા પાસે મળે નહિ,
કયા દેવ દાતાર થઈ બેઠા, ભંડાર ભરી જે આપે તહીં;
મુક્તિ મળે છે ગુરુ ઉપદેશે, જોગી જોગ સાધે છે જઈ,
આપનાર લેનાર જુદો નથી સૌ ભૂલવણીમાં ભૂલે અહીં;
અમીચંદ કહે મનને જીતે, જ્ઞાનશક્તિ વડે શંસય ટળે,
આત્મશક્તિ બળ હશે જેનામાં. — ચોક

છંદ ૨૦૭ મો.

[રાહ ઉપરનો.]

આ જગતમાં જે જન જાયા, અમર નહિ કોઈની કાયા,
દેવ દાનવ કે અમીર ઉમરાવ પડ્યા પૃથ્વી રાણી જાયા;

વિસંભૂજ દસ મુખનો રાવણ, લંકા ગઢના જે રાજ,
 કુંભકર્ણ ઈંદ્રજિત બળીઆ, ઘણા દેવ જિત્યા ઝાઝા;
 નવે ગ્રહને નવખંડ પૃથ્વી વાગી રહ્યા જસના વાજ,
 ઉગ્ર્યો આથમવા બુદ્ધિ બગડી, તપ કરે જ્યાં મહારાજ;
 આપો દાણ નહિ તો ઉઠો અહિં આથી, એમ કહી રાવણ ખીજવાયા,
 દેવ દાનવ કે અમીર ઉમરાવ.—ચોક ૧

તપસી સર્વે બોધ્યા, ક્રોધથી, રાવણ સામું રહ્યા જોઈ,
 લાવ યાત્ર કહી આંગળી કાપી, સર્વે તપસી આપે લોહી;
 એ લોહીના સીતા માતા, તેથી બેઠો રાજ રાવણ ખોઈ,
 રામે રાવણ રોળી નાંખ્યો, લંકા બાળી સહુ રહ્યા જોઈ;
 બળી સુત બાણાસૂર જોયા, છપન કરોડ બદવા જાયા,
 દેવ દાનવ કે અમીર ઉમરાવ.—ચોક ૨

રામ કૃષ્ણ ગયા છોડી કાયા, સ્વધામ પોતામાં ગયા ભળી,
 કાયા માયાછોડી પલકમાં, મહાત્મા જ્ઞાની ગયા મળી,
 બ્રહ્મ જગત જેણે જાણી લીધું, તે નર જાય નહિ ફરી ચળી;
 તન, મન, ધન, અર્પણ કરી જુઓ પાતાળમાં ગયા રાજ બળી,
 કૌરવ પાંડવ ગયા ફરસરામ, કરણ રાજ કુંતા જાયા;
 દેવ દાનવ કે અમીર ઉમરાવ.—ચોક ૩

આવા શુરવિર બળીઆ જીવો, આ પૃથ્વીપર થઈ ગયા,
 અનંત ભવમાં અનંત જીવો ગુરુ શરણ જઈ સુખીઆ થયા;
 આપણે સર્વે માજીને સમરો સહાય કરી મન લાવે દયા,
 રાખી ભરોસો જે જન બેઠા, સિદ્ધ કામ તેના તરત થયા;

અમીચંદ્ર છંદ ગાધને સમરે સદા સુખી રાખે મમ્માયા,
દેવ દાનવ કે અમીર ઉમરાવ.—ચોક ૪

છંદ ૨૦૮ મો.

(રાહ ઉપરનો.)

સદા આશુંદ રહે ભકતો ભક્તમાં, છંદ ગાધ ધરે માનું ધ્યાન,
જગત જોતા જુહું લાગે, સદ્ગુરુ સંગ કરી લે જ્ઞાન;
જ્ઞાન લાઘ્ય ધ્યાન ધરીને ખેસે, સંસાર સમુદ્ર તરવાને,
અનેક ઉપાધી આવે જગતમાં લાખ ચોર્યાસી ફરવાને;
જગત ભગતને વેર અસલથી, ખેસે તપસી તપ કરવાને,
રૂપ બિહામણું કરી બતાવે, કથિર માણસને ડરવાને,
શૂરા ભગત લે જરા ન રાખે, મૂળ માલિકનું કરે પિછાન;
જગત જોતા જુહું લાગે.—ચોક ૧

માયા કાયા બે લેના ભરેલા, જીવ સંગતીમાં પામે દુઃખ,
મિથ્યા માયા; મિથ્યા કાયા, મોહ તૂટે ઋથ થાયે સુખ;
કરે કલ્પના કાયા મનથી, જીવ સાક્ષી થઈ રાખે રૂપ,
જન્મ મરણ કરે લક્ષ ચોર્યાસી તરપત થઈ નહિ ભાંગે ભૂખ;
ભૂખ ભગવતિ ભજતા ભાંગે, દુરીજન વાત ન ધરવી કાન,
જગત જોતા જુહું લાગે.—ચોક ૨

જીવને શિવ થવું ઘણું કઠણ છે, દુરીજન દુઃખ દેનારા બહુ,
સતીઆને આવી નડે અસતીઆ, કહો દુઃખની વાત કોને કહું;

મુખ દુઃખ માન મોટાઈ જેને હું મારામાં દુખે સહુ,
તરે ત્યાગ કરી મનથી દુનિઆ, સદ્ગુરુ શોધી શરણે જવું;
જ્ઞાન લાઘુ શુસ્સાને મારી, એક માલિકનું ધરવું ધ્યાન,
જગત જોતા બુદ્ધ લાગે.—ચોક ૨

વેરી નથી કોઈ જીવ જગતમાં, જ્ઞાતિમા તું ભૂલે કેમ,
નિયમ નિતીમાં રહીને બોલવું, દુશ્મનને પણ આવે પ્રેમ;
તારો વેરી તુંનો તું છે, સમાન દષ્ટિથી રાખો રહેમ,
પોતે પોતાના બાણો સવને, નથી બીજો હોઈ દુશ્મન કેમ;
અમીચંદ કહે ભૂલે જ્ઞાતિમાં, સદ્ગુરુ શોધી મેળવવું જ્ઞાન,
જગત જોતાં બુદ્ધ લાગે.—ચોક ૪

છંદ ૨૦૯ મો.

[રાહ ઉપરનો.]

આખર વખત જીવ કરે પરતાવો અરરર મેં આ શું કીધું,
કામક્રોધ મોહ માયાનો કિલ્લો જીતી સ્વદેશ મારું નહિ લીધું;
કોટી કલ્પનું જન્મ મરણ છે, આ પરદેશે ફસાઈ ગયો,
લક્ષ ચોર્યાસી ફેરા ફરતાં, મનષા અવતાર છેલ્લો થયો,
અતિ ઉમંગ જે ધારીને જન્મ્યો મિથ્યા જન્મ મારો જતો રહ્યો,
કાયરબન્યો નહિ કયું શૂરાતન, સ્વદેશ માર્ગ નહિ હાથ થયો,
મૂળ માલિકનું ધ્યાન ધયું નહિ અમૃત મૂકીને વિષ પિધું,
કામ ક્રોધ મોહ માયાનો કિલ્લો.—ચોક ૧

ઝરણાનો જાપ જીવ નહિ જાઓ, ક્ષમા ખડગ નહિ લીધું હાથ,
 ઢાલ ધીરજની નહિ ખાંધી ઢળકતી શોધી સંત નહિ કીધો સાથ,
 જ્ઞાનરૂપી નહિ ઘોડે ચઢ્યો, લક્ષ લગામ નહિ પકડી હાથ,
 ખાતું ખરછી નહિ ખંદુક નહિ લીધી કામ ક્રોધનો મારવા સાથ,
 ખખ્ખર ખુદ્દિ મેં નહિ પહેયું, તાકી માયું નહિ ખાણ સીધું,
 કામ ક્રોધ મોહ માયાનો કિલ્લો.—ચોક ૨

ઉત્તમ કુળમાં અવતાર મળ્યો એ ઘરડા વરડાનું પૂન્યનું સુખ,
 હું મારું કરી ધન સંઘરી, નહિ કુટુંબનું ભાગ્યું દુઃખ,
 નહિ નામનાં જગતમાં કીધી, પૂન્ય દાનની નહિ કીધી રૂખ,
 ધન લોભી થઈ ધન મેળવ્યું, મુઆ પછી નહિ જોઈશું સુખ,
 ખાલી આવ્યો ને ખાલી જવાનો, જશ કિર્તિ દાન નહિ લીધું,
 કામ ક્રોધ મોહ માયાનો કિલ્લો.—ચોક ૩

અંતકાળે જીવ કરે પસ્તાવો, મૂકી સર્વે જવાનો અહી,
 ભક્તિ કરી નહિ ભાગ્યું ભવ દુઃખ, લેશું કયું ધન વાપર્યું નહિ,
 ઘણા ગયા ને હું પણ જવાનો, સમજી લેશે પાર પડશે સહી,
 એક નામે કામ થયા સર્વેના જોતા જોશો તો ભિત્તર મહી,
 અમીચંદ્ર કહે સમજી સમજી લે, જ્ઞાનીને સૌ છે સીધું,
 કામ ક્રોધ મોહ માયાનો કિલ્લો.—ચોક ૪

અનુભવીના યોધની વાણી લઈ ગાવા વિષેનો

છંદ ૨૧૦ મો.

[રાહ લંગડી.]

માલિક મળવા લકિત કરે તો, મહાત્મા લકતોની લો વાણી,
અનુભવી આનંદમાં રહીને, શુદ્ધ શબ્દ મૂકે જ્ઞાની;
ઘટ દેવની રૂઢાય લઈ જોઈ, શાસ્ત્ર પુરાણનો હોય જે જાણ,
તેની વાણીના લજન છંદ હોય, શીખે ઝટ તેને થાય છે જ્ઞાન;
ઘણા લકતો રાગતાનમાં, શીખે પ્રેમથી થઈ ગુસ્તાન,
મંત્રી દોષ ગણ દોષ ન જાણે, કડી જોડી છંદ કરે અજ્ઞાન;
શુદ્ધ અશુદ્ધ શબ્દો ન જાણે, શીખે ગાય તેમાં થાય હાની,
અનુભવી આનંદમાં રહીને.—ચોક ૧

ગાયો બનાવો ઘણા ખુશી સૌ, ગમત ગાયનમાં પ્રીકર નહિ,
લકિત કરી આ તો લવજળ તરવું, ગુરુ મંત્રનો યોધજ લઈ;
અનુભવી અનુભવ મેળવતાં, સારી જીંદગી વહી ને ગઈ,
સત્ સમાગમ સત્સંગ કરતાં, મહાત્મા જ્ઞાની સૌ કહે તહીં;
શુદ્ધ જગા શુદ્ધ દીલથી શબ્દો, મૂકો સ્વર્ગ એ નિશાની,
અનુભવી આનંદમાં રહીને.—ચોક ૨

સ્મરણ સાધન કરે સર્વ કોઈ, લજન છંદ ગાઈ માંગે સુખ,
શુદ્ધ વાણીમાં પ્રસન્ન થઈને, એક પલકમાં ભાંગે દુઃખ;
સર્વ જગતમાં આત્મશક્તિ, ઘટઘટની સૌ જાણે રૂપ,
સર્વ લક્ષ્મી લાવ જોઈને, તરત જુએ તેના સન્મુખ;

(૩૮૬)

ભાવ જોઈ મા લોજન આપે, મનની વાત સૌ લે જાણી,
અનુભવી આનંદમાં રહીને.—ચોક ૩

કરતા કમને લોકતા આત્મા, લખીત વાત ન જાણે કેઈ,
કહીશું ખરું પણ ખોટું લાગશે, જ્ઞાની સમજી લેશે વોઈ;
શિખનાર સ્વાથી ભૂલે બાપડા તે તો શીખે ભાવે ગાતા જોઈ,
બનાવનારને વિચાર કરવો, ખાલી દોષમાં પડવું નઈ;
અમીચંદ કહે કંઠે મારગ, બને માની હોય મહેરબાની,
અનુભવી આનંદમાં રહીને.—ચોક ૪

ભજનરૂપી છંદ ૨૧૧ મો.

[રાહ ઉપરનો.]

જેલ જેલાડી જુઓ વિરલા ॥ કુદરતકા તમાસા ॥
ઘરા ખીલી રે ગગનમેં ॥ શોધી જુઓ રે આકાશા ॥
જેલ જેલાડી.—ચોક ૧

ઘાટ અરધ ઉરધકા ॥ નાને ધોનેકા બાશા ॥
દંડશાળ પડેલાં ત્રિવેણી ॥ જળ હળ પડેરે પ્રકાશા ॥
જેલ જેલાડી.—ચોક ૨

પાળ વિના પાણી ભર્યા ॥ સરીતા કરેરે સમાશા ॥
અખંડ દ્વારા અમૃત વહે ॥ ઝરમર મોતી બાશા ॥
જેલ જેલાડી.—ચોક ૩

(૩૮૭)

શૂન્ય શિખર ગઢ શોભતા ॥ અર્ક વીના આભાશા ॥
વણુ મૂખ વેદ પ્રદ્યા લણે ॥ વણુ પુસ્તકે ભાશા ॥
ખેલ ખેલાડી.—ચોક ૪

ખીન વાવે ખીલી વાડીઓ ॥ ફૂલની ઉડે છે બાસા ॥
અખંડસ્વામી એ વાડીમાં ॥ ભેધ આવે ઉદ્ધાશા ॥
ખેલ ખેલાડી.—ચોક ૫

કોઇ વિરલાળુએ અમીચંદ્ર કહે, તેના મુક્તિના વાસા ॥
જન્મ મરણુ ભેતા ટળે ॥ સમરે શ્વાસો શ્વાસા ॥
ખેલ ખેલાડી.—ચોક ૬

છંદ ૨૧૨ મો.

[ગુણી જન જાણે રે, અસતની વાત તજે—એ રાહ.]

માજી ધૂન લાગીરે, ભેતા બુઠું નહિરે જરી ॥ બ્રમણાથી
ભાસેરે, માને સૌ બુઠુ કરી ॥ ખડકી દેખી ઉલાળ,
અક્રમાં બુઓ તમાસા તહીં ॥ દોડીને દરવાળે લેદી જાઉ
અલેદ પદ છે જ્યાંય ॥ મૂળ રૂપ દેખારે ભેતા ત્યાંય નજર ઠરી
બ્રમણાથી ભાસેરે માને સૌ બુઠુ કરી.—ચોક ૧

અધખીજ સ્થાન અઠારમાં આંતી નવ દસ મંમાયા ॥
વીસ ત્રીસ એક પ્રદ્યાંડ કે માંય, ત્યાંય વસે જગરાયા ॥
યુક્તિથી જોયા રે લક્ષ્મી સૌ ગયા ઠરી ॥ બ્રમણાથી ભાસે રે
માને સૌ બુઠુ કરી.—ચોક ૨

લેદ અગમ ને અગમવાણી, અગોચર ગોચર આયા ॥
 નિરગુણ સ્વગુણ, સ્વગુણ નિરગુણ, સંશય સર્વે સમાયા ॥
 બ્રાંતિ જેની લાગી રે, હરદમ ચિત્ત રહે ઠરી ॥
 બ્રમણાથી લાસેરે માને સૌ બુદ્ધ કરી.—ચોક ૩

ધર ખાળે ધર ઉગરે ને ધર રાખે ધર જાય ॥ એ સમશ્યા ॥
 અનુભવ કેરી ગુરુ ગમે યોગખાય ॥ સમજાય નહિ સહેજે રે,
 પુછે જઈ ગુરુ કરી ॥ બ્રમણાથી લાસેરે માને સૌ બુદ્ધ કરી.—ચોક ૪

આકાર તે નિરાકાર બન્યો, નિરાકાર આકારે ॥ લેદ હતો તે
 અલેદ બન્યો, અલેદ લેદ મોજરે ॥ અહમ્ બ્રમ સઘળેરે,
 અમીચંદ ધ્યાન ધરી ॥ બ્રમણાથી લાસેરે માને સૌ
 બુદ્ધ કરી.—ચોક ૫

છંદ ૨૧૩ મો.

એક આકીનથી માણ લજ્જા તો આજે ૮૫ વરસ થયા,
 તેનું ફલ સંસેહ લાગ્યા તે છંદ.

[રાહ લંગડી.]

ભાવે કરી લજવતી લજ્યા, મને ભકિતનું ફળ મળ્યું મળ્યું,
 નિશ્ચં નિશ્ચં ॥ માઈ તો આવાગમન દુઃખ ટળ્યું ટળ્યું;
 તારી માયાનો પાર નહિ, તારી ગતિ અપાર, શું કરું વખાણ,
 જાચક થઈને ॥ માણું આપો તમને કંઈ નથી અજાણ;
 કરતાં કહેવાયા ખાવન માંહે, મારા તારાનું થયું તોફાન,
 વળગી માયા ॥ ફસાયો પોતે પોતાનું ભૂલ્યો ભાન;

જીવિંજરમાં છિદ્ર પડ્યા જોયું સઘળે દીકું સજ્યુ સજ્યુ,
નિશ્ચે નિશ્ચે.—ચોક ૧

માગ્યું તે તો સર્વે મજ્યું એક રહ્યું આખરની વખત,
સુખ શાતાથી ॥ સમાય જેમ સાગરની લહેર સાગરમાં ઝટ;
તું સમાવે, તું સમાયે તત્વના સંઘની છે ખટપટ,
તત્વ છુટે તો ॥ મરેદુમન હું પાણું જાય તે વખત;
વાસના ત્યાગી થયો અનુરાગી પોતે પોતામાં લજ્યું લજ્યું,
નિશ્ચે નિશ્ચે.—ચોક ૨

કરતા અકરતા આવન માંહે, અકરતામાં જાણું ગળી,
જન્યું જનાવ્યું ॥ તે તો સર્વે જવાનું સઘળું સળી;
અખંડ પુરૂષ તો આદિ અનાદિ અજર અમરમાં જવુ લળી,
સ્થાવર જંગમાં ॥ સદા રહે જરા નહિ તે જાયે ચળી;
મિથ્યા માયા જાણી લીધી તે પરથી મન કળ્યું કળ્યું,
નિશ્ચે નિશ્ચે.—ચોક ૩

માયામાંથી માર્ગ મળ્યાં, માયે તરપત કરી પુરી મનની આશ,
હરીને જોહો ॥ જોતા પોતે પોતાનો પડયો પ્રકાશ;
જોતા જુકું જગત લાગ્યું મન લાગ્યું ને પડયો પ્રકાશ,
વૃત્તિ બદલાઈ ॥ ગયું ચિત્ત મૂળ સ્વરૂપનો લાગ્યો પાશ;
તું ને હું જુદા જાણતો, તું હુંમાં જઈ લજ્યું લજ્યું,
નિશ્ચે નિશ્ચે.—ચોક ૪

તું તું કહું તે હુંનો હું છું, હું તુંથી નહિ જુદો જરા,
જેમ પાણીમાં ॥ પાણીમાં ઘડા ઘડામાં પાણી ભરા;

ઘડાનું પાણી ઘડાએ માન્યું, મૂળ સાગરથી છુટે ઝરા,
 ઘટ કુટે કે ॥ ભળે પાણીમાં પાણી ઘડા મરા;
 અમીચંદ્રકહે તૂટે વાસના, તું હુંમાં જઘ ભળ્યું ભળ્યું,
 નિશ્ચે નિશ્ચે.—ચોક ૫

છંદ ૨૧૪ મો.

માણતો ભક્ત જાણી ઘણા લોકો મને ચણું સ્પર્શ કરતાં,
 તે વખત માને અરજ કરતો તે વખતનો છંદ.

(અંખામા તારૂં દર્શન દુર્લભ—એ રાહ.)

સર્વે ભકતો કરે ભલામણ, ભકત જાણી મા તારો દાસ,
 ચણું સ્પર્શ કરી આનંદ લાવે તેની સદા તમે પૂરજો આશ;
 સંસારી જીવ સર્વે અધુરા, પુરામાં તમે છે પરીબ્રહ્મ,
 જગત જીવો સર્વે દુઃખીમા, આવી માગે છે મૂકી શરમ;
 તન, મન, ધનથી કોઇ મા દુઃખી દુઃખીઆરા તો ફરે નરમ,
 તે સર્વેને શાંતિ કરજો, મારે કહેવાનો તમને ધરમ;
 હું તારોને તું છે મારી, અરજ કરૂં રાખી વિશ્વાસ,

ચણું સ્પર્શ કરી આનંદ લાવે.—ચોક ૧

હું હજી છું જાન્યક તમારો, ભકિત કરી તમને જાન્યું,
 ભકત જાણી સૌ નમન કરે છે; તેમાં ખુશી થઇ નહિ રાન્યું;
 તેનો જોજો પડ્યો શિરપર, કરવા શિક્ષારસ કહું સાન્યું,
 દેશી બંધુની કરવા શિક્ષારસ જરા નહિ રાખું કાન્યું;
 સર્વે જીવોની અરજ કહું, સદા સમરૂં શ્વાસો શ્વાસ,

ચણું સ્પર્શ કરી આનંદ લાવે.—ચોક ૨

ભકતો ભકિત કરી એક દિલથી, ધ્યાન ધરી મા થઈ જાય લીન,
જ્ઞાન રૂપી જ્યોત સળગી રહે ત્યારે, શુદ્ધ થાય ગમે તેવા મલીન;
દેવી ગુરુ સંત એક રૂપ થાય કોઈ વિરલા ઝોળખી લે ચિન્હ,
શંશે સમેતી રહેજમાં સમજી, પોતે પોતામાં થાય આધીન;
નામ રૂપથી ન્યારે પડે પછી પોતે પોતામાં કરે સમાશ,
ચણું સ્પર્શ કરી આનંદ લાવે.—ચોક ૩

બાવનમાં સૌ રાચી રહ્યા છે, માયા જાળની છે ફાંસી,
બાવનથી જે બારો પડ્યો તે, બાવનથી છુટ્યો નાગ્ની;
સંસારી જીવ સ્વપ્નામાંહી, સદા કરે થઈ સુખવાસી,
જાગ્યો તેણે જાણી લીધું, પરિવ્રજા જ્યોત પ્રકાશી;
અમીચંદ કહે આનંદ આનંદમાં, સદા આનંદ રહે ભકતો પાસ,
ચણું સ્પર્શ કરી આનંદ લાવે.—ચોક ૪

છંદ ૨૧૫ મો.

[હાલના સમાને અનુસરીને માજીએ બુદ્ધિ તથા પ્રેરણા કરી
તે પ્રમાણે આ છંદ નિચે મુજબ યોધના છે.
જે માને તેને સાંઝે.]

અરે જીવ કેમ ભૂલે ભૂલમાં, માંડે માને તે નહિ તારં;
માયા જાળમાં મોહી રહેવા જીવ સમજા પછી થશે નકારં;
વેડી દુઃખ માખાપ ઉછેરે, પુત્ર પોતાનો સુખ લેવા,
કષ્ટ વેડી કરે રક્ષણ બાળનું, સુખ આપે શિર કરી દેવા;

હોય ગરીબ પણ પુત્ર પરણાવે, રાંધી ખવરાવવા સુખ લેવા,
બનતા સાધન બનાવી આપે, સપુત્ર પુત્ર કોઈ કરે સેવા;
માળાપના ગુણ માની આશિષ લે, મૂંઝથી બોલે પુન તમારું,
માયા જળમાં મોહી રહ્યો.—ચોક ૧

કોઈ પુત્ર તો હશે સ્વાર્થી મતલબ થઈ કે જશે ખસી,
માળાપના ગુણ ભૂલી જવાનો, પૈસાનો લોભ રહ્યો વસી;
બેરી છોકરાં ધનમાં મોહ્યો, માળાપની નહિ ફિકર કસી,
ખબર અંતર જરા પૂછે નહિ, મળે તેવારે બોલે હસી;
લુખા લાડ કરી હેત બતાવે, તોયે માળાપ કહે બહુ સાડ,
માયા જળમાં મોહી રહ્યો.—ચોક ૨

અજ્ઞાની અણસમજી જીવો, મિથ્યા મારું તે માની રહ્યો,
અદ્ય આયુષ્યને આશા મોટી, અંતકાળે સૌ છોડી ગયા;
નહિ ખરચાયું નહિ ખવાયું, અંત વખત પસ્તાવા થયા,
કુટુંબ પોષણ નહિ થયું મારાથી, માળાપની નહિ બાણી દયા;
અરે કુળમાં દિવો થયો પણ નહિ ભાંગ્યું કંઈ અંધારું,
માયા જળમાં મોહી રહ્યો જીવ.—ચોક ૩

ધન પુત્ર જેના કુળમાં દીવો, કુટુંબ પોષણ કરી થાય રાજી,
ભાઈ ભાંડુના દુઃખનો ખેલી, જશ કીર્તિ મેળવે આઝી;
અવગુણ તેના નહિ મનમાં લાવે, મારું માની દે નિવાજી,
સોગરાં, પાસા ખેલે ખેલાડી, અજબ જગતની છે બાજી;

આવા પુત્રનો સ્વર્ગવાસ થાય, જગતમાં સૌ કહે સારું,
માયા જાળમાં મોહી રહ્યો.—ચોક ૪

મામાપ સેવા કરી શ્રવણે, યાત્રા કરાવી કાવડ લઈ,
લિંગપિતાએ પિતા સંતોષ્યા, મછગંધા પરણાવી તહીં;
ગણપતિએ કરી પ્રદક્ષિણા, મામાપને શિર નમ્યા તહીં,
મામાપ તીર્થ સૌથી મોટું, તેનો આશિર્વાદ લેવો સહી;
એવા પુત્ર તો કોઈ એક વિરલા, અમીચંદ કહે હું ધારું,
માયા જાળમાં મોહી રહ્યો જીવ.—ચોક ૫

છંદ ૨૧૬ મો.

[તારી ગતિ ઘણી ન્યારીરે અલગેલી અંખા—એ રાહ.]

વહેતો અધવાળીરે, પંથીડા પ્રાણી, વહેમે તો અધવાળી,
વહેમી ન મૂકે મત ઝાલીરે ॥ પંથીડા પ્રાણી, વહેમે તો
અધવાળી ॥ લિંગપિતા પર ભાધએ વહેમ ખાધો તો,
પસ્તાધ પોતાની દેહ બાળીરે, પંથીડા પ્રાણી.—ચોક ૧
બુઠો માતા પર વહેમ ખાધો તો પાપ ધોવા દેહ પર જાળીરે,
પંથીડા પ્રાણી.—ચોક ૨

વહેમે દમયંતી નજરાજએ મૂકી, વસ્ત્ર કાપી ગયા ચાલીરે,
પંથીડા પ્રાણી.—ચોક ૩

સોંખ્યા માછલા પાણીમાં આલ્યા સતીપર કોંખ્યા નજ ખાલીરે,
પંથીડા પ્રાણી.—ચોક ૪

- ઠેમે કૃષ્ણને પારધીએ માર્યા, પેલા જન્મનો વાંદરવાળીરે,
પંથીડા પ્રાણી.—ચોક ૫
- ઠેમે દશરથજીએ શ્રવણને માર્યા, પાણી ભરીને જતા ચાલીરે,
પંથીડા પ્રાણી.—ચોક ૬
- ઠેમે વણજારાએ કુતરાને માર્યા, વાંચી ચિઠ્ઠી માર્યા કંઠે ખાલીરે,
પંથીડા પ્રાણી.—ચોક ૭
- સાંભળ્યું ને જોયું જુઠું પડે છે સ્હેસા ન કરવો ઘા ખાલીરે,
પંથીડા પ્રાણી.—ચોક ૮
- ઠેમે ગોત્રજી આગળ પશુને મારતા રૂઢી મારગ રહ્યા ઝાલીરે,
પંથીડા પ્રાણી.—ચોક ૯
- ઠેમ કાઢી મરતાં જીવો બચાવ્યા, તે તો ગયા સ્વર્ગે ચાલીરે,
પંથીડા પ્રાણી.—ચોક ૧૦
- જોતા જગત સૌ ઠેમમાં ભૂલે છે, સમજી સમજી લે સંભાળીરે,
પંથીડા પ્રાણી.—ચોક ૧૧
- મહાત્મા ભક્ત ગુરુ પિતા સમાન છે, ઠેમી નકે જાય ચાલીરે,
પંથીડા પ્રાણી.—ચોક ૧૨
- સુરતા સાંધી જેને સંશે સમાવ્યા, ગુરુનું જ્ઞાન લેશે ઝાલીરે,
પંથીડા પ્રાણી.—ચોક ૧૩
- ભક્ત અમીચંદ અરજ કરે છે, સાચાની માજી થશે વાલીરે,
પંથીડા પ્રાણી.—ચોક ૧૪

આખરે સતીઆને સુખજ હોય છે તે વિષેનો

છંદ ૨૧૭ મો.

[રાહ ઉપરનો.]

સતીઆ આણુંદમાં રહે છે રે, પંથીડા પ્રાણી, સતીઆ
આણુંદમાં રહે છે ॥ દુઃખ પડે સર્વે સહે છે રે ॥
પંથીડા પ્રાણી ॥ સતીઆ આણુંદમાં રહે છે ॥ સતી
મીરાંપર રાણાજી કોખ્યા, ઝેરના ખ્યાલા ભરી દે છે રે ॥

પંથીડા પ્રાણી.—ચોક ૧

પાપી દુર્યોધન દ્રોપદી દમ્યો, આખર પાપીને શ્રાપ દે છે રે ॥

પંથીડા પ્રાણી.—ચોક ૨

કારાગૃહમાં ભાઘએ ખડેનને નાંખી, ભાણેને મારી હત્યા લે છે રે ॥

પંથીડા પ્રાણી.—ચોક ૩

પાપનો ઘડો જ્યારે પૂણું ભરાયો, કૃષ્ણ કંસના પ્રાણ લે છે રે ॥

પંથીડા પ્રાણી.—ચોક ૪

સીતા સતીને પાપી રાવણ હરતો, રામ બાણે શિર પડે છે રે ॥

પંથીડા પ્રાણી.—ચોક ૫

અસુરી માયાને દૈવરે માયા, ભક્ત જગતને વેર કે' છે રે ॥

પંથીડા પ્રાણી.—ચોક ૬

ભકિતના ભોગી ભક્તને શોધે, પાપી નિંદાથી પાપ લે છે રે ॥

પંથીડા પ્રાણી.—ચોક ૭

પારકી નિંદાથી નકે પડાયે, ગુરુ શિષ્યને એમ કહે છે રે ॥

પંથીડા પ્રાણી.—ચોક ૮

અમીચંદ્ર કહે સતીઆની વાલી, માણ આવીને મદદ દે છે રે ॥

પંથીડા પ્રાણી.—ચોક ૯

છંદ ૨૧૮ મો.

[અણુ સમજી માણુસે—વિચ્છે સાચવવા વિષે બોધ]

(અંખામા તારૂ દર્શન દુર્લભ—એ રાહ.)

આ જગતમાં કોણુ સુખી રહે, પહેલા પોતાનું સાચવે તન,
એ શરીરમાં વિચ્છે રાજા છે, તેનું પહેલાથી કરવું જતન;
ધન સાચવવા રાખો તિજેરી, ભૂંચો ખારણે બેસી રહે,
ધન ધાત જેણુ સાચવી રાખ્યાં, તેને ડહો સં જગત કહે;
એ સાચવવા ઉપાય કરવો, અનેક રસ્તા એ શોધી લે,
ચપળ ચાલાકી એની અદભૂત હરેક પ્રકારે વિચ્છે વહે;
એ સાચવે કોઈ એક વિરલા, જેના કાળુમાં હોય છે મન,
એ શરીરમાં વિચ્છે રાજા.—ચોક ૧

બાળપણથી જે કોઈ સમજે, સદા સુખી રહે તેનું શરીર,
અનેક દુઃખનું એક એસડ છે કસરત કરે જે રાખી ધીર;
કસરત કરે લોહી વધે શરીરમાં, સદા સુખમાં રહે તે વિર,
લંગોટ બંધ રહે મગજ તરથી, તાક્યાં બાણુ તેના લાગે તીર;
ધાર્યા કામ કરે મગજ શક્તિ, સાચવી ધાત વશ રાખી મન,
એ શરીરમાં વિચ્છે રાજા.—ચોક ૨

અસાની અણુસમન્તું બાળક, મુષ્ટિ જપ કરી થાય રાજી,
શરીર ધોવાય નેસ ઢીલી પડી જાય, નખખાઈ આવે પડે
દુઃખમાં જીવ, તૂટે બંધારણ પાણી થાય ધાત, મૂળ
બગલથી જાય ઝાઝી, અનેક દુઃખનું મૂળ દર્શાયે, પછી કરે
પસ્તાવાજી, આ સાંભળી માને શિખામણુ, સદા આણુંદમાં
રહે મગન, એ શરીરમાં વિચારાજી.—ચોક ૩

વૃદ્ધ, જીવાન, બાળક સર્વે સમન્તું, સમજી તે સમો ભણે,
અણુસમન્તું મરે શેર સદામાં, દુઃખી થઈ ગુમાવે ધને;
ધન ધાત નહિ સાચવી જાણ્યું, તેનું રાત-દીન બળે મને,
માની શિખામણુ જે જન ચાલશે, તેને બેસાડે સાચે કને;
અમીચંદ કહે સમો જોઈ કહું, દુઃખી અમીરનાં થયાં ફરજન,
એ શરિરમાં વિચારાજી.—ચોક ૪

લજનરૂપી છંદ ૨૧૯ મો.

(ધનરે અંબામા તુ મહારી—એ રાહ.)

ધન ધાત જેણે સાચવ્યાં, સદા સુખી તે પ્રાણી,
શિયળ સંતોષથી બેસશે, સ્વપ્નું સંસાર જાણી,
અલ્પ સુખ સંસારમાં, આખર મરવું લો માની,
ધન ધાત જેણે સાચવ્યાં.—ચોક ૧

સમે સંઘરેલું વાપરે, ખરી વખત જાણી,
આરે કળજીગનાં માનવી, જશે સમજાવી તાણી;
ધન ધાત જેણે સાચવ્યાં.—ચોક ૨

(૩૯૮)

શેર સદામાં નાંખશે, ધન જવાની નિશાની,
વેપાર કરે કે નોકરી, તેમાં આનંદ લેા માની,
ધન ધાત જેણે સાચવ્યાં.—ચોક ૩

ધુતારાને મળે લોભીઆ, તેથી થાય ધૂળધાણી,
સુખીઆ કંઈ દુઃખીઆ થયા, અમીચંદ્ર કહે લેા માની,
ધન ધાત જેણે સાચવ્યાં.—ચોક ૪

માન કોને છે તે વિષેનો છંદ ૨૨૦ મો.

[અંબા મા તારૂં દર્શન દુર્લભ—એ રાહ.]

આ જગત મતલબની દૂનિયા, જર, જોરૂં કે જમીન પર ચડાય,
ગુરુ ચેલા કે સગા ભાઈબંધ, જન્મ આપનાર માતપિતા;
ત્રણ વસ્તુ વડે માણસ મનાયે, નહિ તો તેને કોઈ ગણે નહિ,
એ ત્રણમાં એ મોહીની વતી, રોકડ ધન જેના ઘરની મહી;
નહિ ડાહ્યા કે ગાંડો જુએ, આપી માન બેસે પાસે લઈ,
જાય ત્યારે કહે આવજો આવજો, ઉઠી સાથે વળાવે જઈ;
વખાણુ કરે શેઠ લખપતિ છે, એમ કરી મનમાં મલકાય,
ગુરુ ચેલા કે સગા ભાઈબંધ.—ચોક ૧

આ માન કંઈ નથી માણસને, જમીન જોરૂં ધન જેને ઘરે,
જીવ કરતાં એ ત્રણને વહાલાં, એને સાડ૨ સૌ લડી મરે;
અનેક ઉપાય કરે ધન મેળવવા, દૂર દેશાવર કરતા કરે,

માતા-પિતા દેશ ધર્મ છોડી, ધન મળે ત્યાં માંડે ઘરે,
મતલબ કરી ધન મેળવી બેસે, દેશ પોતાને ધન લઈ જાય;
ગુરુ ચેલા કે સગા ભાઈબંધ.---ચોક ૨

પૈસો મળે કે મોટાઈ મારે, મારાં જેવો કોઈ ડાહ્યા નહિ,
હું પદમાં હજારો વાપરે, પુન્ય દાનમાં નહિ વાપરે પછ;
ન્યાતિ જાત કે સગા બહાલા હોઈ, પૈસો મેળવવા લડે જહીં તહીં,
પૈસા વડે માન મળે માણસને, દુશ્મન પણ આવી નમે તહીં;
હજાર અવગુણ હોય માણસનાં પૈસા વડે સૌ દબાઈ જાય,
ગુરુ ચેલા કે સગા ભાઈબંધ.---ચોક ૩

પુન્ય પરવારે પૈસો ઘટી જાય, એ સુખ સ્વપ્નામાં જતુ રહે,
શેર સફાનો અડસ લાગે, રાત-દિવસ સફાની લહે;
સફા નાંખે ચત્તો માણસને, પૈસો ગુમાવ્યો કોને કહે,
ચતુર હતો ને મૂર્ખો કહેવાયો, જુઓ માન પૈસાને છે;
બીજું માન વિદ્વાન પુરુષને, અમીચંદ કહે લજે અંબાય,
ગુરુ ચેલા કે સગાભાઈબંધ.---ચોક ૪

અજ્ઞાન માણસ પુછ પરછ કરે છે તે વિષેનો છંદ ૨૨૧ મો.

(અંબામા તારૂં દર્શન દુહર્લભ—એ રાહ.)

શું પુછે જાઓ પુછે ગુરુને, તારો ગુરુ બતાવે તને,
મને પૂછે તો આવો ઘેર બની ચેલો, ગુરુ કરી પુછ મને;

(૪૦૦)

તારા ગુરુનું માન ન તોડું, તારૂં પુછેલું કહેશે તે,
સમે સમો જોઈ જવાળ આપશે, વાકેફ થઈ સમજી તું લે;
ગુરુ વિના નહિ જ્ઞાની થાયે, પુછી શીખી પંડીત થાય જે,
વગર સમે વચ્ચે જઈ જોલે, સર્વ લોક તેને મૂર્ખો કહે;
અજ્ઞાની અભણ પુરુષ જે, તેને જેસાડે નહિ કોઈ કને,
મને પૂછો તો આવો ઘેર.—ચોક ૧

અજ્ઞાની અણસમજી માણસ, ભક્તિ વખત કરે પુછા પુછ,
ભગત ધ્યાન ધરી છંદ ગાય, તે વખત પુછીને મરડે મુછ;
ભક્તિ વખતનો ભેદ ન જાણે, હલકો માણસ તે જોલે તુચ્છ,
વગર જાણે પંડીત થઈ જેસે વગર લખે કરે ભુંસા ભુંસ;
માન મેળવવા મોઝાઈ મારે, જોટો ટકે નહિ કોઈ કને,
મને પૂછો તો આવો ઘેર.—ચોક ૨

હજી તું અજ્ઞાન જણાય છે, પુછી-પુછીને થાય રાજી,
ભક્તિ કરી આ તો ભવ જળ તરવું અહીંયા નથી કંઈ જ્યાલખાજી;
તે દંગલમાં પુછા પુછ થાય કોઈ વખત ખાજા ખાજી,
શિવ શક્તિની નિંદા કરે છે, એવા માણસ પણ હોએ ત્યાંજી;
આવો જેસો છંદ સાંભળો ભક્ત થઈ જેસો મારી કને,
મને પૂછો તો આવો ઘેર.—ચોક ૩

હું તો ભાવે ભક્તિ કરીને; છંદ ગાઈ ધરું માનું ધ્યાન,
એક તારથી ધુન લગાવું, નથી રહેતું શરીરનું ભાન;

ચહા પાણી કે ભોજન આવે, તે વખત ત્યાં કડું અપમાન,
સમજી માણી લકિત જોધને, તે વખત ત્યાં થાય કુરબાન;
અમીચંદ કહે શરણુ થઈને, સદા શરણુમાં રાખે કને,
મને પૂછે તો આવો ઘેર.—ચોક ૪

સદા આણુંદ કોને રહે તે વિષેનો છંદ રરર મો.

[લજો ભાઈ માણી નામ હે ખરા—એ રાહ.]

સદા આનંદ કોને મન, જેને હોય ત્રણ પ્રકારનું ધન,
પ્રથમ તો પુત્ર ધન જોધએ, કુળ દીપક ફરજન;
પુત્ર વડે માન માત પિતાને, આપે માન જગતન,
જેને હોય ત્રણ પ્રકારનું ધન.—ચોક ૧

મળે માર્ગમાં સર્વે પુછે, શું તમને ફરજન,
કોઈ ન પુછે, પુછે પુત્રનું ધન; જેને હોય ત્રણ પ્રકારનું ધન.
—ચોક ૨

પુત્ર હશે કોઈ ભાગ્યશાળી, ઘણું મેળવશે ધન ॥
સપુત સેવા કરી માત-પિતાને, ધન કરશે અર્પણ ॥
જેને હોય ત્રણ પ્રકારનું ધન.—ચોક ૩

ધનવાન કહી જગત માને, થાય મનમાં મગન ॥
જર જોડે ને જમીન વસાવે, કરે ધામધુમે લગન ॥
જેને હોય ત્રણ પ્રકારનું ધન.—ચોક ૪

ત્રીજી ધન વિધાને જાણો, જ્ઞાની પુરૂષને ધન ॥
 સમજી પુરૂષ સૌ નમન કરે છે, મહાત્માનાં દર્શન ॥
 જેને હોય ત્રણ પ્રકારનું ધન.—ચોક ૫

જ્ઞાન ધન જેના ઘરમાં આવે, મટે આવા ગમન ॥
 અમીચંદ્ર કહે આ ત્રણમાંથી એક હોય તોય મગન ॥
 જેને હોય ત્રણ પ્રકારનું ધન.—ચોક ૬

ભરોસો રાખો તો વિચારીને રાખવા વિષેનો છંદ ૨૨૩ મો.

[રાહ ઉપરનો.]

આ જગતમાં કોઈ નહિ કોઈનું રખે ભરોસે રહેશે નહિ,
 ભૂલે ભરોસો રાખી રહેશે તો, આખર પસ્તાવું પડશે તહી;
 આપણો પુત્ર આપનો વાલી, મુઆ પછીનો વારસ તે,
 જીવતાં જોઈ સ્વભાવ સોંપવું, નહિ તો પછી ચીચવાવે તે;
 આવ્યા કામ તેના બધા કરવા, બને તેટલો લાભ તે લે,
 બધું સોંપી નહિ લાચાર બનવું, આપી માંગે ત્યારે દુશ્મન કહે;
 કરે બધું પણ તેનું ધાયું, ધાયું પોતાનું બને નહિ,
 ભૂલે ભરોસો રાખી રહેશે તો.—ચોક ૧

પોતે પોતાના હકનું વારસ, જેને મળે તે રાખવો પાસ,
 સોંપી બીજાને જઈએ લેવા, ઉભા રહેવું પડે થઈને ઠાસ;
 મરજી હોય તો તરત આપે, નહિ તો મોઢું કરી બેસે ઉઠાસ,
 આપનાર પસ્તાય મેં કયાં સોંપ્યું, કળા કરી લઈ લઉં પાસ;

આતો શિખામણ સૌને સાઈ, ખોટું મનમાં લગાડશે નહિ,
ભૂલે ભરોસો રાખી રહેશે તો.—ચોક ૨

મરદ ભરોસો સોંપે ઝેરીને, ઝેરી ભરોસે મરદને રહે,
પલ્લા પેડીનું હોય પીયરનું, કોઈ મરદ સમજાવી લે;
કોઈ વેપારમાં વધારી આપે, શેર સદ્ગામાં ગુમાવી દે,
કોઈ ઝેરી મરદને દબાવે, ખીકણ મરદ કોઈને નહિ કહે;
આખરૂદાર આખરૂથી ખીએ, ઝેરી વાત કરે જહીં તહીં,
ભૂલે ભરોસો રાખી રહેશે તો.—ચોક ૩

ખરો ડાહ્યો જેણે પૈસો સંઘર્યો, પોતે પોતાનું રાખે કને,
આખર વખત તે બહાલો લાગે, વાપરસે જ્યારે થશે મને;
સગા બહાલા કામ પ્રેમથી કરશે, પડ્યો પથારી આપે ધને,
નહિ સાચવ્યું નહિ સંઘરી જાણ્યું, તેના સગાનું દુઃખાય મને;
લાજે દાઝે તો બધાયે કરશે, સગા બહાલાનો છુટકો નહિ,
ભૂલે ભરોસો રાખી રહેશે તો.—ચોક ૪

ખાપ છોકરાના નામ કરી જાય છોકરો મરે વહુ વારસ થાય,
સાસુનું કંઈ આલે નહિ, કરે પસ્તાવો મનની માંદા;
વહુ વારસ થઈ સંઘરી યેસે, સાસુ રડે ને વહુ મલકાય,
પીયર પલ્લાનું સંઘરૂં હોય તો ખુશી થકી તેના ભવ જાય;
અઝીચાંદ કહે ગરથ ગાંઠ, મૂકશે નહિ કોઈએ જહીં તહીં,
ભૂલે ભરોસો રાખી રહેશે તો.—ચોક ૫

છંદ રર૪ મો.

ભરોસો રાખવો તો કેના ઉપર રાખવો તે વિષેની અરજ.

(ભજો ભાઇ માણ નામ હે ખરા—એ રાહ.)

ભરોસા વિના કામ નહિ થાય, ભરોસો રાખી ઘણા પસ્તાય,
એની પરિક્ષા પહેલી કરવી, પુછી જે વાકેફ થાય;
શેઠ સાહુકાર હોય સારા માણસ, તેને પુછે, ઓળખાય,

ભરોસો રાખી ઘણા પસ્તાય.—ચોક ૧

પુછવું તો જમ એકાંત પુછવું નહિ તો કહેનાર શરમાય,
મતલબીનું મોઢું જોઈને, નખળું કેમ કહેવાય;

ભરોસો રાખી ઘણા પસ્તાય.—ચોક ૨

સગા બહાલાનો વહીવટ જોવો, દૂનિઆમાં પંકાય,
નરમ સ્વભાવ ને ભાવી પુરૂષ, જેને હોય દયા;

ભરોસો રાખી ઘણા પસ્તાય.—ચોક ૩

માણસ સારાને સમોએ જોવો, સૌનો વખત બદલાય,
ચડતી પડતી સૌને આવે, કયાં રંક કે રાય;

ભરોસો રાખી ઘણા પસ્તાય.—ચોક ૪

લોભીઆ માણસ લલચાઈ જઈને, ધન સાડું લલચાય,
અમીચંદ કહે મળે ધુતારા, મૂળનું હોય તે જાય;

ભરોસો રાખી ઘણા પસ્તાય.—ચોક ૫

શુદ્ધ અશુદ્ધ સાથી થાય છે તે વિષેનો છંદ રરપ મો.

[રાહ ઉપરનો.]

વાણી પાણી તો સદા શુદ્ધ છે, શુદ્ધ અશુદ્ધ પાત્રથી થાય,
નીચ પાત્રથી પાણી અશુદ્ધ છે, અશુદ્ધ વાણી યવન મૂખ જાય;
આ વાતમાં શંસય ન રાખશો, વિચાર કરી વાપરજો સૌ,
સૌ સૌનો ધર્મ બહાલો છે, ઘણા ભૂલે તે નજરે જોઈ,
હિંદુ-મુસલમાન બંને ભાઈઓ, અસલથી લડતાં આવ્યા બહુ;
બુદ્ધો ખોરાક ને બુદ્ધો ધર્મ છે, એક બીજાપર નહિ મોહવું,
આપણા મંદિરમાં યવન જાય તો, અશુદ્ધ મંદિર તે કહેવાય;
નીચ પાત્રથી પાણી અશુદ્ધ છે.—ચોક ૧

તે મંદિરની વિધી કરાવે, શાસ્ત્ર આપણે જોઈએ તેમ,
તે યવનનાં મૂખની વાણી, શુદ્ધ આપણાથી કહેવાય કેમ;
પાત્ર કુપાત્ર જોવું સૌ કહે, શાસ્ત્રમાં કહે છે એમ,
પાત્ર જોઈને યગલાં ભરવાં, વગર જાણે નહિ જવું જેમ તેમ;
અજાણ્યા કૃષ્ણ ખાધામાં આવે, આખર તેને પસ્તાવો થાય,
નીચ પાત્રથી પાણી અશુદ્ધ છે.—ચોક ૨

વાણી પાણી તો સૌને શુદ્ધ છે, વખત વખતનું વાપરવું ફેર,
પાણીમાં ખાંડ નાખીને પીઓ, પીઓ પાણીમાં નાંખી ઝેર;
પાણી વડે તો જગત જીવે, સંગતિ દોષે થાય અકરા કેર,
સ્વભાવ બુદ્ધાથી બુદ્ધો ભાવ થાય, બુદ્ધો તમાસો ઘેર ઘેર;
સમજી સમજી સુધારો કરશે હિંદુ વાણીના લજનને શુદ્ધ,
નીચ પાત્રથી પાણી અશુદ્ધ છે.—ચોક ૩

સૌ સૌનાં ધર્મમાં રહીને, પોતે પોતામાં જોશે જે
મહાત્મા ભગતની વાણી સાંભળતા, જ્ઞાની પુરૂષ થઈ જોશે તે;
મૂળ માલીકનો માર્ગ જોશે તદરૂપ થઈ જઈ લાગશે લેહ,
લવો લવની લાવટ જશે, જન્મ મરણનો જશે ભય;
અમીચંદ કહે મૂળ એક ડાળ પાતરા શાખ જુદા કહેવાય,
નીચ પાત્રથી પાણી અશુદ્ધ છે.—ચોક ૪

સારા માઠા લાવ વિષેનો છંદ ૨૨૬ મો.

(રાહ ઉપરનો.)

લાવ કરીને આવ્યા મળવા, કેવા લાવથી આવ્યા તમે,
વેર લાવ કે હેત લાવથી, ખરું જોલો તેમ ચાલીએ અમે;
નામ લાવ પણ લેહ જુદો છે, ભૂલવણીમાં ભૂલી જવાય,
મહુવર વગાડે જંગલ મદારી, કાળી નાગ પણ તરત સહવાય,
લાવ કરી રમ્યા સોગઠાં બાણ, કપટી કૌરવથી દુઃખીઆ થવાય;
વેર લાવથી રમ્યાં દુર્યોધન, પાંડવ ગયા વન છોડી સભાય,
લાવ કરી ધુતે વેશ્યા મરહને, પૈસા ખાવાને આવી નમે;
વેર લાવ કે હેત લાવથી.—ચોક ૧

લાવ કરી આવી માસી પુતના, કૃષ્ણ ધવાડી લેવા માણ,
લાવ કૃષ્ણજી જોઈ માસીનો, ધાવી ધાવીને લીધા જાન;
લાવ બનાવે ઢોંગી ધુતારા, દગલબાણમાં કરે ગુલતાન,
ધનલોલી ધન લેવાને જાયે, ધન ગુમાવી થાયે હેરાન;

હમણાજ લાવ દોઢો ખતાવે, ચોર શાહુકારની પાછળ ભમે,
વેર લાવ કે હેત લાવથી.—ચોક ૨

અમે તમે એક જાણીને પુછું મૂળ માલીક સર્વનો એક,
હું માથી તું જુદ પડીને, મિથ્યા માયામાં માનીએ અનેક;
અનેકના લાવ અનેક ઉઠે, સંસાર સાગરમાં ડુબીએ છેક,
ડુબ્યાં પછી ઘણું કઠણ નીકળ્યું, તેથી જ્ઞાની કરે વિવેક;
સારા લાવથી મળશે માણને, કરો વશ મન નહિ ભમે,
વેર લાવ કે હેત લાવથી.—ચોક ૩

લકિત વડે મળે માર્ગ મોક્ષનો, સારા લાવથી લકિત કરે,
તેને હમારા દેશી જાણીએ, કહેલી વાતપર ધ્યાન ધરે;
સત સમાગમ કરીએ સંગ લઈ, અધાર પાપ એક પળમાં ઝરે,
મહાત્મા લકતોની અનુભવી વાણી, ગાયો છંદ લવજળ તરે;
અમીચંદ કહે શુદ્ધ લાવથી, છંદ ગાઢ માણને નમે,
વેર લાવ કે હેત લાવથી.—ચોક ૪

લકારાજના અત્યાર સુધી નહિ છપાયેલા
તથા છેલ્લા બનાવેલા નવા છંદોનો સંગ્રહ

સાખી.

ઘરસે નીસરો બહાર ત્યારથી રટણ તારી,
અરજ કહું સહાયે કરજે અરજ સ્વિકારો મારી;
હું બાળક નાદાન આવી છંદ ગાઉં લલકારી,
બેઠે તખત મારી મૈયા ખીલી કુલવાડી હબરી;
મુગટ છત્ર કુંડળ માણ, તારી જાઉં બલિહારી,
સેવક કહે અમીચંદ વિનંતી સુણો હમારી.

ફેકતા.

દયાળી દયા કરી ને આજ, ભરી સભામાં રાખો લાજ,
આવ્યાં વિધન કરી મા ત્યાજ, બાળક જાણી કરો હમારા કાજ;
અમીચંદ કહે છે વારંવાર, કે માણ મને તારો આધાર,
—મારી મા.

(૪૦૬)

છંદ ૨૨૭ મો.

[જીવ તું ચાલ જરા વિચારી.—એ રાહ.]

ભૂલા ભૂલવણીમાં ભૂલે કાંઈ, ખેલે ખેલ ખેલાડી ખાવન માંહી;
દેવ દાનવ માનવી જન; જીવ જંતુનું એક વતન,
માયા રહિત પોતે નિરંજન, નથી વિષય વાસના તન મન,

બુલ.

શક્તિ રૂપે રહ્યા સર્વમાં, જીવ્યો ઘટને માંહી,
પાસે છે ને દૂર દેખાયે, સમજી ગયા સમાધ,
કંચન ઘાટથી જીદા મનાધ, ખેલે ખેલ ખેલાડી ખાવન માંહી.—ચોક ૧

ઉઠ્યો કુદરતી ઓમકારે, તેમાં રચના રચાઈ અપારે,
સખ્ત પડિત કરી વિચારે, શબ્દ સાંધી કર્યો ઓમકારે.

બુલ.

ઓમકાર એ મંત્ર મોટો, માને સર્વ જન,
સંત સાધુ યોગી સહુ સાધે, વાળી પદ્માસન,
ધરી ધ્યાન ગયારે સમાધ, ખેલે ખેલ ખેલાડી ખાવન માંહી.—ચોક ૨

પ્રથમ માયાનું મંડાણે, કેવળ જ્ઞાનીને છે જાણે,
માયા-પ્રદા જીદા જે જાણે, અણસમજી કરે તાણાતાણે.

બુલ.

બળદ બોલે ખેંચીને લાવે, ગાડે ભરીયો ભાર,
સમજી સમજી વિચાર કરજો, ત્રીજો ત્યાં હાંકનાર,
પ્રદા ખારી મળે માયા માંહી, ખેલે ખેલ ખેલાડી ખાવન માંહી.—ચોક ૩

(૪૧૦)

નામ રૂપમાં રહે છે માયા, અનુલવીએ યે લેહ પાયા,
જીવું જગત જોતા જણાયા, આખર શૂન્યમાં સર્વે સમાયા.

અલ.

ચાર પ્રલયમાં ઉત્તિ-લય, સુખ દુઃખ સ્વપ્ના માંહી,
પાંચમા પ્રલય જો જાણે તો, જગત ના જણાય,
જાણી અમીચંદ્ર રહે સંતોષ માંહી, જેલે જેલ જેલાડી ખાવન માંહી.
—ચોક ૪

છંદ રર૮ મો.

[પ્રથમ નમુ' ગણુપતિ માત, સરસ્વતીનું ધરતાં ધ્યાન.—એ રાહ]

સંશય છોડી સ્વગુરુ શોધીને, માનવું ગુરુ વચન,
સંશયમાં ડુબી રહું જગતંન;
જન્મ મરણ દુઃખ ગર્ભવાસનું, છુટવા જીવે મુકાય,
અજાણ્યા જીવે ભોળવાઇ શોધવા જાય;
સૌ સૌના પંથ વખાણે, ગતાવે મોક્ષ ત્યાંય,
મારા દેવ આપશે મોક્ષ આંહ્ય;
નથી મોક્ષ કાંઈ વસ્તુ પદાર્થ, આપે થઇ પરસન,
સંશયમાં ડુબી રહું જગતંન.—ચોક ૧

મોક્ષ એટલે મળવું પોતામાં, પોતે પોતામાં સમાય,
જ્ઞાનથી જીવ મટી શીવ થાય;
જ્ઞાન ગુરુ ઉપદેશથી થાયે, મુકાયે માન મમતાય,
પલકમાં અમર પદને પાય;

(૪૧૧)

માયા-જાળથી છુટવું કઠણ છે, કાપે કર્મ લક્ષ્મણ,
સંશયમાં ડુબી રહ્યું જગતંન.-ચોક ૨

મૂળ માલિક ખાવનથી બહારો, છાયા પડે જગતન,
ખાવનમાં પ્રજ્ઞા વિજ્ઞુ જગતન;
તપ-જપ કરી જ્ઞાન મેળવે, સ્થિર રાખવા મન,
ઘાટ ગળી તરત થાય કંચન;
નામ રૂપથી ન્યારો બની જાય, પોત પોતાને ભુવન,
સંશયમાં ડુબી ગયું જગતંન.-ચોક ૩

મોક્ષ-બંધના આપનાર લેનાર, બન્ને ખાવનમાંહી,
માયાથી લાન પડે છે આંહી;
અલેક પુરુષ અવિનાશી, છોડી માયા તેને નથી કંઈ,
આપનાર લેનાર બુદ્ધ નહિ કંઈ;
પંથે પંથની મારામારીમાં, ગુંચવાઈ જાય છે મન,
સંશયમાં ડુબી રહ્યું જગતંન.-ચોક ૪

દેહધારી જીવ સર્વે માયામાં, જ્ઞાન થકી મળે માન,
આત્મબળ શક્તિ વડે થાય જ્ઞાન;
મગજ શક્તિ વડે મહાત્મા બની જાય, પોતે પોતાને સ્થાન,
પડે લાન જગત બુદ્ધ અબજાણ;
અમીચંદ કહે બુદ્ધો આ મોક્ષ, સમજે તેને ધન ધન,
સંશયમાં ડુબી રહ્યું જગતંન.-ચોક ૫

ભજનરૂપી છંદ ૨૨૯ મો.

શોધનારા શોધી છુપાયા રે, પંથીડા પ્રાણી શોધનારા શોધી છુપાયા રે,
અહિંયા તો રહી કાયા માયારે, પંથીડા પ્રાણી શોધનારા શોધી છુપાયા રે.

કાયાનાં તત્ત્વ તત્ત્વ માંહી સમાયા, છાયા તો જુકી હતી માયારે,
પંથીડા પ્રાણી શોધનારા શોધી છુપાયા.—ચોક ૧

કાયા માયાની સંગતીથી જીવો પ્રીત કરીને ફસાયા રે,
પંથીડા પ્રાણી શોધનારા શોધી છુપાયા.—ચોક ૨

પોતે માલિકને માલિકને શોધે, જેમ મૃગ કસ્તુરી લેવા ધાયા રે,
પંથીડા પ્રાણી શોધનારા શોધી છુપાયા.—ચોક ૩

આત્મમાં પ્રહ્મને છાયા એ માયા, માયામાં જગત ડુબાયા રે,
પંથીડા પ્રાણી શોધનારા શોધી છુપાયા.—ચોક ૪

પ્રહ્મ વહેતાં જીવો પ્રહ્મને ચીન્હે, નામથી મૂર્તિ પૂંજાયા રે,
પંથીડા પ્રાણી શોધનારા શોધી છુપાયા.—ચોક ૫

સત્ગુરુ સેવે શૂરતાને સાધી, ગુરુથી ગુરુગમ પાયા રે,
પંથીડા પ્રાણી શોધનારા શોધી છુપાયા.—ચોક ૬

બધામાં પોતે પોતામાં બધા, જ્ઞાનીને લેહ પાયા રે,
પંથીડા પ્રાણી શોધનારા શોધી છુપાયા.—ચોક ૭

અમીચંદ કહે પૂર્વને પૂન્યે, ઉદયથી સંશય સમાયા રે,
પંથીડા પ્રાણી શોધનારા શોધી છુપાયા.—ચોક ૮

છંદ ૨૩૦ મો.

[અંબામા તારૂં દર્શન દુલ્લભ—એ રાહ.]

હરખે આરાધું મારી આઘ લવાની, ભક્ત પુત્રને લો જાણી ॥
 પિતાની ભક્તિનો પાસ લાગ્યો, આપો હવે મને કંઠ વાણી ॥
 ગોખું ગોખું ને ભૂલી જઈ છું, અભ્યાસ કરું છું રાત ને દિન ॥
 હવે ભક્તનું ઘડપણ થયું તેનો પુત્ર જાણી મને કરો બક્ષિશ ॥
 બુદ્ધિ બળ આપીને વધારો, પ્રેમરસ પ્યાલો પ્રેમથી પીશ ॥
 કૃપા કરીને મહેર કરશે મારા પર, નહિ ચડે ભગતનને રીસ ॥
 ધીમે ધીમે શીખાશે મારાથી, કઠણ ચંડીપાઠ લ્યો જાણી ॥
 પિતાની ભક્તિનો પાસ લાગ્યો.—ચોક ૧

ધન ભક્તિ તારા ભક્તનની, ઉંમર એંસી ઉપરની થઈ ॥
 છાપન વરસ થયાં ચંડીપાઠને, ગાતાં નવરાતર પડ્યું નહિ ॥
 એમાં ખુબી છે માણ તમારી, બુદ્ધિ રૂપે વસો ઘટને માંહી ॥
 નિમિત્ત રૂપે જશ અપાવો, પુત્ર કરી એસાડો પાસે લઈ ॥
 વગર ભણે પંડિત બનાવ્યો, સુંદર કંઠ મુખ પર વાણી ॥
 પિતાની ભક્તિનો પાસ લાગ્યો.—ચોક ૨

ભલે પુત્ર પર પ્રેમ હોય તો, હાજર ભક્ત કરી બેઠા સલામ ॥
 આપો કંઠ બળ ગુણ ગાવાને, ભક્તિ કરાવો આઠે જામ ॥
 ગુણ સાંભળવા સતી સેવક સૌ, આવે ઉમંગી તુમારે ધામ ॥
 સ્થિર મનથી છંદ સાંભળે, પ્રસન્ન થઈ જાય આવ્યા તમામ ॥
 આર દિવસ આસો મહિનામાં, ગવાય છંદ મધૂરી વાણી ॥
 પિતાની ભક્તિનો પાસ લાગ્યો.—ચોક ૩

તારા દાસનો દાસ કહેવાયો, પ્રેમ લકિતથી આન્યો શરણુ ॥
 પાવન કરી પ્રસન્ન થઇ મા, રાખો સેવામાં લાગુ ચરણુ ॥
 પિતા સાથે અભ્યાસ કરું છું, ધીમે ધીમે ખેસાડું ધરણુ ॥
 તારી છાયા જ્યારે પડશે રહેમની, ખુશી થશે સૌ સાંભળી કરણુ ॥
 કરી વિનંતી મદદ લઇ મા, ખુબચંદ્ર કહે કરો મહેરબાની ॥
 પિતાની લકિતનો પાસ લાગ્યો.—ચોક ૪

છંદ ર૩૧ મો.

(અંખા મા તારૂં દર્શન દુર્લભ-એ રાહ.)

ખંધ મોક્ષના આપનાર લેનાર, ખંને ખાવનમાં માયા મહી ॥
 ભગત લકિત કરે પ્રસન્ન કરવા, પ્રસન્ન થઇ દેવ આપે તહી ॥
 આપનાર લેનાર ખંને માયામાં, ભગવત-ભગતની લાગે પ્રિત ॥
 હું-મા'રું તો દુઃખનો દરિયો, સંસાર વહેવારની ચાલુ રીત ॥
 વૈરાગ્ય આવેથી છુટે વાસના, પોત પોતામાં લાગે ચિત્ત ॥
 હું માયામાં ગયું સમાધ, હુતી આડ તે ભાંગી ભીત ॥
 રાગ રહિત તે થયા નિરંજન, સદા આનંદમાં જ્યા રહી ॥
 ભગત લકિત કરે.—ચોક ૧

અવતાર ધારી સર્વે માયામાં, પહેલાં કરે સંસારી કામ ॥
 ભણી-ગણી પંડિત બને, પૂજી શારદા કરે સલામ ॥
 આત્મબળથી માન મેળવે, મગજ શક્તિ ઝટ કરે છે કામ ॥
 શુરુ શોધોને જ્ઞાન મેળવે, ખરો માર્ગ બતલાવે ધામ ॥

તે માર્ગને અનુસરીને, પૂર્વ કરમને ખેરવે જઇ ॥
લગત લકિત કરે.—ચોક ૨

મોક્ષ મળે છે પોતાને હાથે, ગુરુ જ્ઞાન લઇ આવે સહી ॥
હું મારાની વાસના તૂટે, મૂળ સ્વરૂપને ઓળખે સહી ॥
એક ઓળખવું ઘણું કઠણ છે, જુઓ જંગલમાં ખજૂરી ઝટ ॥
ઉપર જાય તે રસને ચુસે, નીચે પડે તે મરે તરત ॥
પોતે માલિક ને શોધે માલિકને, કહો શોધો તો જડશે કહી ॥

લગત લકિત કરે.—ચોક ૩

જગત જીવ સૌ અવતાર ધારી, દેવ દાનવ કે માનવી જન ॥
ગુરુ જ્ઞાનનો દીવડો પ્રગટે, ઝટ પોતાનું જડે વતન ॥
એક માલિક અનેકમાં વ્યાપ્યો, અનેકમાં સહુ છે જગતન ॥
ભેદ અભેદ તે જ્ઞાની જાણે, અનુભવી થાય કરે મથન ॥
અમીચંદ કહે મોક્ષ ગયા તે, ફરી જગતમાં આવે નહીં ॥

લગત લકિત કરે.—ચોક ૪

છંદ રૂર મો.

(માયાને જાણે મોરારી રે.—એ રાહ)

મરવાનો ભય હોતો અતિ રે; અલખેલી અંખા, મરવાનો
ભય હોતો અતિ ॥ લકિત કરતાં ગયો મટી રે; અલખેલી
અંખા, મરવાનો ભય હોતો અતિ ॥ લકિત કરતાં મારા
સંશયરે ભાંગ્યા, માણની માયા અઘાર ગતિરે;
અલખેલી અંખા.—ચોક ૧

(૪૧૬)

મરવાને નહિ હું તો, જમને મળવાનો, જેમ સાગરની
લહેર સાગર લળતીરે; અલખેલી અંખા.—ચોક ૨
અજર અમર સદા જીવતો રહે છે, તત્વમાં તત્વ સમાધ
જતીરે; અલખેલી અંખા.—ચોક ૩
કાયાને જીવ જ્યારે, જુદા પડે છે, લશ્કર જવાનું સહુ
મટીરે; અલખેલી અંખા.—ચોક ૪
નામ ને રૂપથી ન્યારો પડી જાય, છુટે કરમની બાંધી
ગતીરે; અલખેલી અંખા.—ચોક ૫
પોતે પોતામાં ગયું રે સમાધ, લજતાં થયો લગવતીરે;
અલખેલી અંખા.—ચોક ૬
ઋષિ-મુનિ જોલે, વેદની વાણી, નેતી, નેતી, નેતીરે;
અલખેલી અંખા.—ચોક ૭
અમીચંદ્ર કહે જગીને જોયું તો, જગત જણાતું નથીરે;
અલખેલી અંખા.—ચોક ૮

છંદ ર૩૩ મો.

[સમજ મન મહારા રે, અસતની વાત તજે.—એ રાહ]

આવો ગાવો લકતોરે, લજન છંદ લાવે કરી,
ગાવાતું ફળ મોટુંરે, મૂરખ નહિ જાણે જરી;
નરસૈં મહેતા લજન કરતા લવજળ ઉતરે પાર,
મીરાંબાઇનાં લજન સાંભળી પ્રસન્ન થયા મોરાર;

(૪૧૭)

લજનનો લાલ લીધારે, પ્રેમે કૃષ્ણને વરી,
ગાવાનું ફળ મોટું રે.—ચોક ૧

રોહીદાસ ને કબીર શાહે, લજન કરતા સૌ,
વલ્લભધોળા ભગત માના છંદ ગાતા'તા બહુ;
પરસન થઈ માણરે શ્રીજી એ નથ નાકે ધરી,
ગાવાનું ફળ મોટું રે.—ચોક ૨

સમરણ ભકિત સૌથી મોટી, હંમેશ થાય રટણ,
નિર્મળ મન થાય છંદ ગાવાથી, માણ થાયે પરસન;
સંકટ દુઃખ કાપે રે, વિલંબ નહિ કરે જરી,
ગાવાનું ફળ મોટું રે.—ચોક ૩

ભગવત પુરાણ પ્રાદ્યાણુવાંચે, ભકત લજન છંદ ગાય,
સાંભળનારને જ્ઞાન થાય, દરશનનો પ્રેમ થાય;
ભાવે કરી આવે રે, ખુશી થાયે દરશન કરી,
ગાવાનું ફળ મોટું રે.—ચોક ૪

ભકત જનને લજન વહાલાં, માના ગુણ ગવાય,
ધન લોભીને ધન જ વહાલું, અતિ ભરવા ભંડાર;
અમીચંદ કહે છે રે, બીજું નહિ ગમે જરી,
ગાવાનું ફળ મોટું રે.—ચોક ૫

છંદ ૨૩૪ મો.

[અરે તું કેમ જાય ભૂલ ભૂલ.—એ રાહ]

અરે મન ભટકે કેમ જહીં તહીં, ઉઠ ચાલ ધરમદાસ ગાયે જહીં,
 અગીઆરસની શોભા જોધને ખુશી થાશે મન માંહી;
 હિંગળાજ માના દરશન કરવા આવે મુંબધ માંહી,
 ઉઠ ચાલ ધરમદાસ ગાયે જહીં.—ચોક ૧

શોભતા માને શણુગાર ધરાવે, પોશાક સુંદર સહી,
 તરેહુ તરેહુના ફૂલની જુકિત, કરે ગુલાબદાસ તહીં,
 ઉઠ ચાલ ધરમદાસ ગાયે જહીં.—ચોક ૨

જુઓ ભકિત ધરમદાસની, ભજન છંદ ગાય તહીં,
 એક તાર થઈ ધુન લગાવે, શરીરનું ભાન નહિં,
 ઉઠ ચાલ ધરમદાસ ગાયે જહીં.—ચોક ૩

ભકત મંડળ ભેળું થઈ ગાય, આનંદ વતે તહીં,
 વાગે વાજીંત્ર નરગા ફીરતાલ, ધરમદાસ હાથ માંહી,
 ઉઠ ચાલ ધરમદાસ ગાયે જહીં.—ચોક ૪

સંસારમાં રહી ભકિત કરે છે, ધંધો મેલી ઈઈ,
 ભોજન ભકતને જોધતાં આપે, માણ પ્રસન્ન થઈ,
 ઉઠ ચાલ ધરમદાસ ગાયે જહીં.—ચોક ૫

ભકત ભકતને જોધને રાણ, અમીચંદ ખેડા તહીં,
 ધરમદાસની ભકિત જોધને, રાણ થયા મન માંહી,
 ઉઠ ચાલ ધરમદાસ ગાયે જહીં.—ચોક ૬

(૪૧૬)

ધન જોડું એને માએ મેળવ્યું, એકરૂપ એ થઇ,
સંસાર જુઠો બાણી લીધો, સત્ગુરુ વચને સંધ,
ઉઠ ચાલ ધરમદાસ ગાએ જહીં.—ચોક ૭

ધન પુરુષ એ નર નારીને બેઠા સંતોષ લઇ,
અમીચાંદ કહે જઇને જોયું, નજરે મુંબાધ માંડી,
ઉઠ ચાલ ધરમદાસ ગાએ જહીં.—ચોક ૮

છંદ ર૩૫ મો.

[રાહ ખડી.]

(લકિત લકિત સૌ જન કહે છે, ખરા લકત તો રાખે ટેક.—એ રાહ.)

નામ ન તંન તંમ, બેગ રતન તંમ હો ગુણી વંતમ ગાવંતમ ॥

ભજ મન ગુપ્તમ હો વત મુક્તમ ધાવંતમ ફળ પાવંતમ ॥

અનહદ નામી નિર્ગુણ સ્વામી અંતરજામી કમળ ખરામી

શેલંતમ ॥ નિર્ગુણ રહિતમ ભૂતને પ્રેતંમ નિર્ગુણ નિરાકાર

ધાવંતમ ॥ નિરાકારમ નહિ આકારમ કધુ વિકારમ લે પણ

સારમ સુખમ દુઃખમ તુંમ નિર્ધાનમ ॥ નામ ન સાનમ

ગામન ઠામમ પરમાતમ તમ શરણમ ॥ મહાસુખ શરણમ

ભવ દુઃખ હરણમ જીવ ન મુક્તમ મુક્ત ખતમ ॥ ભજ મન

ગુપ્ત હોવત મુક્તમ ધાવંતમ ફળ પાવંતમ. —ચોક ૧

અગમ અગાદમ કહે અલેદ એર અછેતમ અવધટ તંમ ॥

તુંમ હરિ વિના શમ અલિખંમ લેખંમ એર અખંડમ

આદને અંતમ ॥ તિતા અતિતમ અમરસ રૂપમ ઓહં સોહં
સમરતમ ॥ દશ અવતારંમ મહંમ કમંમ વહેલા નરસિંગમ
વામનંમ ॥ ફરસરામ રામજી કૃષ્ણમ બુધક લગંમ ચોવીસમ ॥
ભજમન ગુપ્તમ હોવત મુકતમ ધાવંતમ ફળ પાવંતમ.—ચોક ૨

મુસલમાનંમ રખો ધમાનંમ દોજખબાનંમ લીશત મુકાનંમ
શાખુતમ ॥ બંદગી કરદંમ કલમાં પરદંમ નિમાજ રોજદંમ
મોમદીલંમ ॥ હો ઓ એકતાલંમ રખાલાલંમ ખુદાઇ માલંમ
નુરગોહંમ ॥ અલા ઉલકોહંમ નુરજીહુરંમ ચાર મુકાનંમ
ભરપુરંમ ॥ ચાર કીતાબંમ ચારો હારંમ કોનું બનારંમ તુંહી
રહીહુમ ॥ ભજમન ગુપ્તમ હોવત મુકતમ ધાવંતમ ફળ
પાવંતમ.—ચોક ૩

કલગી તોરંમ હુંદંમ બુંડંમ ચોર શોખંડમ હાવમ તુંમ ॥
લાંબંમ જહૂબંમ ચોર તરાબુ કમશે બેગનંમ ગાવંતમ ॥
તાલ શેશોચેગંમ ભજમન જીરમ બાજતંમ ગતલાવંતમ ॥
નિશાન હરંદંમ જળકત ફરંદંમ ઉવે શોકરદંમ ગાવંતમ ॥
તુકંન સુનંતમ છંદ શોહંતમ ભકત અમીચંદ બાણંતમ ॥
ભજમન ગુપ્તમ હોવત મુકતમ ધાવંતમ ફળ પાવંતમ.—ચોક ૪

છંદ ર૩૬ મો.

[શહ ખડી.]

ગુરુ ઘટમા રમી રહ્યા, પુરે ઈષ્ટ દેવ મારી અંબા આશ,
 મૂળ દેશનો મારગ બતાવ્યો, જોતાં પ્રીતમ પરખાવ્યો પાસ;
 એક હબર છસે દમ ઉપડે, જુઓ નાલી પર સુરત કરો,
 સ્વર ધુની ચાલે સહંગ સાથે, સુન શિખર ઘટ જઘ ઠરો;
 ભરપૂર ભાસે સનક સીકમાંહી, અલેક પુરુષ અખંડ ખરો,
 સુથળ સુક્ષ્મ કારણ કહાવે, પુરણ પ્રકાશનો પડે જરો;
 એક અખંડ તુરીયા તીત માંહી, જીવ શિવમાં થયો સમાસ,
 મૂળ દેશનો મારગ બતાવ્યો.—ચોક ૧

ઘટ ભિત્તર બ્રમની કેફ વ્યાપી, રોમ રોમ દીવા પ્રગટ થયા,
 ભપ જપીએ પ્રગટ અજંપા, દેખો નૂર ત્યાં વરસ રહ્યા;
 વાદળ વિના વીજળી ત્યાં અમકે, કોટી મેઘ મલ્હાર ભયા,
 આલજ છાંયો અમરત સઘળે, અસંખ્ય ધારા કરે વહ્યા;
 અગમ રીત છે અગમપુરીની, સૂરજ વિના જ્યાં પડે પ્રકાશ,
 મૂળ દેશનો મારગ બતાવ્યો.—ચોક ૨

કોટી ભંડાર ભર્યાં ધનના, તાળા કુંચી નહિ લો બાણી,
 જોત નિરંતર જગમગ જળકે, સાગર વિના ત્યાં વહે પાણી;
 કોટી સૂયંથી તેજ ઘણેરું, શબ્દ વિના જોલે વાણી,
 પરમ સુનમાં પરમ તુરી પદ, પરમ પુરુષ દેખો જ્ઞાની;
 માયા પ્રદ્ધ જીવ ઈશ્વર કરીએ, તેથી જુદાનો પડ્યો પ્રકાશ,
 મૂળ દેશનો મારગ બતાવ્યો.—ચોક ૩

ચાર પ્રલેમાં ચિંતા થાયે, પાંચમે અનુભવ હોય જ્ઞાને,
એક થકી અનેક થયા, એ અનેકનો એક બનવાને;
અષ્ટ સમાધિ સઉ કોઈ જાણે, શક્તિ વિના શું કરે પ્રાણે,
ચાર વેદ તો જગતમાં જાહેર, પાંચમે પુરણ થાય સમાધાને;
પુરણાનંદા પંચમાં પદમે, અમીચંદ કહે પડ્યો પ્રકાશ,
મૂળ દેશનો મારગ બતાવ્યો.—ચોક ૪

.....

છંદ ૨૩૭ મો.

બુઝો અંખા મા ભગત કળબુગના, દર્શનનો કરી આવે મસ,
છંદ ગાઉ ને કડી મીલાવું, એમ કરી વચમાં કરે ભસ ભસ.
નથી સમજતો મનમાં પ્રાણી, શાની કડીને શાની વાત,
હર પ્રકારે સ્મરણ કરી, હાથ જોડી સમરવી ચંડી માત;
સુખ નથી સંસારમાં જેને, જેમ ગમે તેમ કરશે વાત,
તે કોઈનું મારે કામ નથી; મારે લેહ લાગી છે તારી સાથ;
એક રકમ સંસાર ન સુકાએ, ધીમે ધીમેથી જાઉં ખસ ખસ,
છંદ ગાઉ ને કડી મીલાવું.—ચોક ૧

ચિત્ત માંડે તમે ચકવે ચઢાવ્યું, નથી સૂઝતું કામ ને કાજ,
વળી અજ્ઞાની નીંદા કરે તે, સઘળી વાત કહું માંડી આજ;
ના ના માણ હું નથી કહેતો, એ કહે નહિ થાય માંડે કાજ,
તેનું કયું તે ભાગવશે, હું તો રહ્યો છું તમને બાજ;

જ્ઞાની ગુણ ગંભીર હોયે, અજ્ઞાનથી બોલે વધી ધસ ધસ,
છંદ ગાઉં ને કડી મીલાવું.—ચોક ૨

કેમક બોલે મુસલમાની બોલ તેનો મેં કર્યો વિચાર,
માલિક એક નિરંજન નિરાકાર, કશ્યપથી સઘળો વિસ્તાર;
મુસલમાન કહે આદમ શરી ને, હિન્દુ કહે મહાદેવ નિરધાર,
બીસમીદ્વા કહી બોલે મુસલમાન, તે આપણા છે દેવ મોરાર;
અરબી ઇધવી સંસ્કૃત, એ દેશ દેશની બોલી છે મસ,
છંદ ગાઉં ને કડી મીલાવું.—ચોક ૩

કરૂં પ્રણામ સઉ દેવને માજી, કરૂં મનમાં તારૂં સમરણ,
જીવાન હોઇએ તો ધરડા થઇએ, કડી મેલવતા આવશે મરણ;
હું તો અદ્ય આયુષ્યનો ધણી, માનહિ સમજું હું કડી કે ધરણ,
માહુરાજગીર ગયા જીખણદાસ ને આવી રહ્યા મા તારે શરણ;
અમીચંદ કહે છંદ બનાવી, માજી કડીમાં મુકજે રસ,
છંદ ગાઉં ને કડી મીલાવું.—ચોક ૪

છંદ ૨૩૮ મો.

જુદિરૂપે બળ આપી મા, લાંગી જમણા મન તણી,
અખંડરૂપ ઓળખાવ્યાં હુમને, આઘ ઈશ્વરી આપ ધણી;
અનુલવી સૂરજ ઉગ્યો અંગમાં, પોંડ પ્રહાંડ જોયું સુરત ધરી,
અરણ્ય પરણવની લેહરી ચાલી, પચીસ પાપી દૂર રહ્યા ઠરી;
તન મન કેરી તૃષ્ણા ત્યાગી, પંચ વિષય ત્યાં દૂર કરી,

નિરલે નાદની નોખત વાગી, પરમાત્મા જોયા દ્રષ્ટિ ભરી;
લેહ બ્રાંતીનો લાગી જાએ, ત્યારે મળે તત્વમાં તત્વ ભળી,
અખંડરૂપ ઓળખાવ્યાં હમને.—ચોક ૧

શુદ્ધ જગા કરી સુરતા સાધી, પદ્માશન કરી પગ ખાંધા,
મમતા ત્યાગી મન તણી, કામ ક્રોધ કેરો ઢાળે વાંધા;
નાસા અહદ્રષ્ટિને દેખી, પ્રાણ અપ્રાણ એકતા સાધે,
જ્ઞાન ઉદ્ધાન સમાન ને લીજે, આત્મા દેહથી થયો નવાધે;
તોઅંમ બ્રમ એમ ઉચ્ચારીને, નેત્ર વીચી નીરમાણ ગણી,
અખંડરૂપ ઓળખાવ્યાં હમને.—ચોક ૨

મગઠ સોહંમ કેરો જાપ જપીને, ખંકનાળ કેરી વાટે વળે,
ધારી ધારણા જોયા હૃદયમાં, તતક્ષણ ત્યાં દેવ મળે;
સૂર્ય આકારે સહસ્ર પાંખડી મધ્યે ચોતરો મણી હલે,
અનુપમ મુર્તિ ચીન્હ આધારે, ધ્યાન કરી જીવો કળે કળે;
નિમજ્જ નેણે નખશીખ નીરખી, અખંડ પુરુષ આરાધો ગણી,
અખંડરૂપ ઓળખાવ્યાં હમને.—ચોક ૩

આત્મરૂપ ઓળખાસે ત્યારે, એ મુર્તિમાં ચિત્ત ઠરે,
સોહંમ શ્વાસોશ્વાસે સમરીયે, સચરાચરમા યાદ કરે;
પરમ આનંદ પરમાત્મા ઓળખે, આત્મજ્ઞાને જો ધ્યાન ધરે,
અમીચંદ કહે અજર જરે નધ, જરે સત્ગુરુ હોય શીર પરે;
લેહ અલેદનો પડદો ખોલ્યો, એમ કહીં જોયું માણ લણી,
અખંડરૂપ ઓળખાવ્યાં હમને.—ચોક ૪

છંદ ૨૩૬ મો.

જય જય જગપતિ જગ અંબા અખંડ રૂપ આનંદકારી,
 ખોજ કરી પીંડ પ્રહ્લાંડ શોધો, સોહંમ સાધો વારંવારી;
 ઓમ ઉઠે સોહંમ બસે સુન્યમાંહી જઈ સમાએ,
 એકવીસ હજાર છસે ઉપદેરે પ્રવાહીક મળી પાછા જાએ;
 એક ચેતન અખંડનુ ભરી રહ્યું ભરપૂરતાએ,
 જીવ ધૈર્યરકુ સ્થલ જમ નુર ચારેતુ એક કેવાએ;
 નવ સોહાંગને માથે ઉપરી દશમા સોહંગ સઉથી ભારી,
 ખોજ કરી પીંડ પ્રહ્લાંડ શોધો.—ચોક ૧

કુલાટ ચક્રને ભેદી કરીને નીજ રૂપનો કરો વિચાર,
 પરાપશ્ચતી મધ્યમ માહે વૈખરી કહીએ વારંવારે;
 અનુપમમાં આવી મળે ત્યારે આત્મરૂપ ઓળખાએ છે સાર,
 ભુચરી ખેચરી અગોચરી મા ચાચરી નામ કહીએ ચાર;
 પદ્માસન વાળી બેસ પ્રભુવરૂપ થાએ તું તારી,
 ખોજ કરી પીંડ પ્રહ્લાંડ શોધો.—ચોક ૨

નીરવીકલ્પના નીશાન મારે સંકલ્પ વીકલ્પ પ્રલય થાએ,
 કેવલ્ય મુક્તિ પામ્યા જ્યારે અરૂપમાં રૂપ સમાએ;
 પોતે પોતાનો પ્રકાશ દેખે ઓળખે આત્મા કામ થાએ,
 પરમ સુનમા વાસ તેનો પરમાત્મા તે કેવાએ;
 આત્મજ્ઞાને આત્મા ઓળખે જીવે તત્ત્વ જ્ઞાન વિચારી,
 ખોજ કરી પીંડ પ્રહ્લાંડ શોધો.—ચોક ૩

એક બીજમાં એક વડ રહે વડમાં બીજ રહે છે અનેક,
 જ્ઞાની હોય તે સમજી સાર લે સત્ગુરુએ કર્યો વિવેક;

(૪૨૬)

નામ એકરૂપ ત્રણ સમજે એક થકી સમજે અનેક,
મનુષ્ય બુદ્ધિએ માનવી દેખી દેવે દેવ દેખાવે છે છેક;
અમીચાંદ કહે આઘ ધધરી અખંડરૂપ નીરાકારી,
ખોજ કરી પીંડ પ્રહ્લાંડ શોધો.—ચોક ૪

છાંદ ૨૪૦ મો.

અમે જમ્યો ઘેર, અમે જમ્યો ઘેર, માણ રાખજો મેહર,
બાળક કહે તહારો, હુમે જમ્યો ઘેર;
આજ આણુંદની હેલી થઇ મા, છાંદ ગાયા ઉમંગે,
લકત મંડળી લેળી થઈ કહે, સદા રાખજો રંગે,
ચાલે ખુબ લેહેરે, અમે જમ્યો ઘેર.—ચોક ૧

ઘેર જાઉં ઘેર જાઉં કહીએ ખરા, પણ મન માંડું નહિ માને,
ચડી ખુમારી માણ નામની, છાંદ પર લાગ્યું ધ્યાને,
કહું ઘેર ઘેરે, અમે જમ્યો ઘેર.—ચોક ૨

કામ કાજ તો કરવા જગતના, પાપી પેટને સાંડું,
સંસાર સ્વપ્નું જાહું જાણે જે, તે તો ધ્યાન ધરે તારું,
મુરખ કરે ઝેરે, અમે જમ્યો ઘેર.—ચોક ૩

હાથ જોડી હું અરજ કરી કહું, મારી વિનંતી કાન ધરજો,
સંકટ કાપી શરણે રાખી, આવ્યાં વિદ્ધ દૂર કરજો,
અમીચાંદ તેરે, અમે જમ્યો ઘેર.—ચોક ૪

સમાપ્ત

શ્રી અંબાજીના પરમ ભક્ત
૨૫૦ શા. અમીચંદ મોતીચંદ ઝવેરી
તરફથી બહાર પડેલાં પુસ્તકો

અંબાજીના છંદ (ભાગ ૧ થી ૧૦ સાથે)	કિંમત રૂ. ૧-૦-૦
ચંડીપાઠ (પ્રથમ, મધ્યમ તથા ઉત્તર ચરિત્ર)	કિંમત ૦-૬-૦
સંકટ હરણુ ગરબાવળી	— — કિંમત ૦ ૩-૦
દુઃખહરણુ	— — — કિંમત ૦ ૨-૦
સાધુના સમાગમથી નીચની મુક્તિ	— કિંમત ૦ ૧-૦

ઉપરનાં પુસ્તકો મળવાના પેઢાણાં —

શા. ખુબચંદ અમીચંદ ઝવેરી, આમલીરાન (વાડી) સુરત
શ્રી સુરત ગાંધી માતાના ટકોરખાનાની નીચે, ઘી વાળાની દુકાને.
શ્રી નટવર પ્રી. પ્રેસ, સેન્ટ્રલસ્ટ રોડ સંઘવી સદન, મુંબઈ નં. ૪.
નવીનચંદ ઝવેરી એન્ડ કું., ૭૩, સ્વદેશી માર્કેટ, મુંબઈ નં. ૨.

